IOANNIS ALBERTI FABRICII

BIBLIOGRAPHIAE ANTIQVARIAE

VOLVMEN SECVNDVM.

- VA1 1507008

CAPVT XIII.

Scriptores de Sacerdotibus, Ordinibusque ſacris, Monachis, et Beneficiis Eccleſiaſticis.

Diſtinctio inter Clericos et Laicos. 1. *Sacerdotes iidem et Reges, et de Pontificatu maximo Chriſtianorum Imperatorum.* 2. *Epiſcopatus Principum circa externa Eccleſiae, et Pontificum arrogatum ius in Principes.* 3. *De Sacerdotibus Veterum Hebraeorum.* 4. 5. *De Sacerdotibus Aegyptiorum, Graecorum, aliarumque gentium.* 6. *Sacerdotes feminae.* 7. *De Sacerdotibus Romanorum.* 8. 9. *De ſacris Ordinibus Eccleſiae Chriſtianae naſcenti propriis.* 10. 11. *De ordinibus communibus cum ſuccedenti aetate.* 12. 13. 14. *De ordinibus ſacris deinceps demum ſuperinductis.* 15. 16. 17. 18. 19. 20. *De vocatione Miniſtrorum Eccleſiae.* 21. *Ordinatione ſiue Conſecratione.* 22. *De beneficiis Eccleſiaſticis et Parochiis.* 23. *De Monachis eorumque Ordinibus et inſtitutis.* 24. 25.

I.

De diſtinctione Sacerdotalis et Leuitici ordinis a Laicis ſiue *βιωτικοῖς* et *ἰδιώταις* [1] apud Hebraeos agit Fortunatus Scacchus III. Myrothec. cap. 1 ſeq. De proſelytis vtriusque generis, iuſtitiae et domicilii vide *Buxtorfii* Lexicon Talmudicum pag. 407 ſqq. *Ioan. Gottl. Carpzouii* annotationes ad Goodwinum p. 31 ſqq. et praeter ſcriptores ab eodem in libro laudato pag. 51. et ſequenti excitatos *Henr. Benzelium* Syntagm. diſſertat. academic. Tom. 2. p. 137 ſqq. *Andr. Georg. Waehneri* diſſert. de proſelytis, Gottingae 1743. *Ioan. Andr. Mich. Nagelii* diſſert. de proſelytis tractis. Altd. 1751. Eandem inter ſacerdotes et Laicos diſtinctionem ab Hebraeis accepere Chriſtiani, itaque iam Apoſtolorum aetate Clemens Romanus Epiſtola ad Corinthios Laicorum meminit c. 40. *τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι δεδομέναι εἰσί. Καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ Λευίταις ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται, ὁ δὲ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται,* qui locus addendus iis quos ex Ignatio, Clemente, Iuſtino, Irenaeo, Tertulli-

[1] Ἰδιῶται Actor. IV, 13. et 1 Cor. XIV, 16. 23. 24. in B. Lutheri verſione redduntur Layen.

tulliano, Hieronymo aliisque profert Chriſtianus Gottlieb Kochius in ephemeridibus Patrum A. 1708. p. 23. Suicerus in λαϊκός, κληρικὸς et κοινολαΐτης, et Petrus de Marca diſſ. de diſcrimine Clericorum et Laicorum ex iure diuino, ad calcem Operis de Concordia Sacerdotii et Imperii. Iuſtum vero Henningum Boehmerum illam diſtinctionem iuris eſſe diuini negantem (diſſ. 6. et 9. ſq. ad Epiſtolam Plinii de Chriſtianis et loca quaedam Tertulliani) refellunt auctores Memoriarum Treuoltinarum A. 1712. pag. 1800. Omittimus quod conſtat apud Aegyptios Sacerdotibus ſolis fas fuiſſe ſacra facere, vt apud Perſas Magis, apud Gallos Druidibus, Bonziis hodie apud Indos. Quanquam vero laxa et Myſtica ſignificatione omnes Chriſtiani ſunt ſacerdotes; confer Caſaubonianа pag. 112. et interpretes ad Exod. XIX, 6. Eſ. LXI, 6. 1 Petr. II, 5. Apocal. I, 6. et V, 10. non tamen inde ſequitur nullum eſſe diſcrimen inter illos quos Spiritus S. peculiariter vocauit ad paſcendam Eccleſiam Dei, Actor. XX. 28. et quos non vocauit, quibusque hunc honorem arrogare ſibi non licet, Hebr. V, 4. Quamuis etiam Clericorum dignitatem ſuper Laicos nimium extollere non dubitarunt multi in Eccleſia Romana: vide D. Chriſtiani Thomaſii obſeruationes ad Lancellotum Tom. 1. pag. 25. et Petri Friderici Arpii Laicum veritatis vindicem pag. 7. ſeq. Laicorum tamen appellationi per ſe nihil ignominiae adhaerere, vti nec Clericorum nomini arrogantiae quicquam ineſſe oſtendit Stephanus Andreas Mizlerus diſſ. de Clericis et Laicis, Witteb. 1697. §38. Laici in Eccleſia alii fideles erant ſiue per baptiſmum iam initiati, alii Catechumeni. Adde Thom. Milles ad Cyrillum Hieroſol. pag. 17. Ioſephum Binghamum Origin. eccleſiaſtic. lib. 1. cap. 3. 4 5. et Ioan. Laur. Moshemii differt. de diſtinctione inter clericos et laicos, Helmſt. 1725. editam. Λαϊκὸς ἱερεὺς recentioribus ſaeculis dictus, qui non eſt Monachus: vti Hieromonachus, Monachus qui idem eſt Presbyter. Viciſſim Monachus ἀνιερὲς, qui non eſt ſacerdos, nec ſacra faciendi ſiue Miſſam celebrandi habet poteſtatem. Ad locum Tertulliani exhortat. de caſtitate c. 7. *Sacerdos es tibi ſolus, et vbi tres, Eccleſia eſt, licet laici:* celebris eſt *Hugonis Grotii* diſſertatio de Coenae adminiſtratione, vbi Paſtores non ſunt, et *Dionyſii Petauii* de communione ſine ſymbolis Grotio oppoſita, et de poteſtate conſecrandi et ſacrificandi ſacerdotibus a Deo conceſſa deque communione vſurpanda, *Ioan. Cloppenburgii* cenſura diſſertationis ſemper communicandum per ſymbola, et *Henr. Dodwelli* diſſertatio de iure Laicorum ſacerdotali, excuſa Londini 1685, 8 Hiſce iungatur *Nicolai Rigaltii*, cum Grotio facientis, libellus raro obuius, ad illum Tertulliani locum, de quo confer Richardi Simonii lib. 1. Epiſtol. ſelect. 3. p. 11. licebit etiam conferre *Ioan. Harduini* Opera ſelecta pag. 297. ſqq. 300. ſqq. *Dupinium* Tom. 17. pag. 214. ſqq. *Gabriel. Albaſpinaeum* libro ſecundo operis

Gallice

Gallice editi *de l'ancienne police de l'Egliſe ſur l'adminiſtration de l'Euchariſtie*; de quo Dupinius T. 17. p. 143, 144. Trium ſtatuum in Eccleſia diſtinctionem, *Eccleſiaſtici*, *Politici et Oeconomici* reiecit Dippelius, vide Relationes innoxias A. 1701. p. 275. Tuentur vero Val. Ern. Loeſcherus in iisdem Relationibus innoxiis A. 1704. pag. 629 ſqq. et Gottl. Wernsdorfius in diſſertatione de iure magiſtratus ciuilis circa vocationem miniſtrorum Eccleſiae. Witteb. 1717.

II. Sacerdotes apud Iudaeos, eosdem etiam Reges [a] a Moſe vsque, eiusque filio Arua ſemper fuiſſe affirmat Trogi Epitomator Iuſtinus XXXVI, 2. quod facile refellitur a Ioan. Iacobo Schudt in Hiſtoria Iudaica pag. 181 ſq. Et probe notauit Philo libro de humanitate ſub initium Vol. 2. p. 384. edit. Mangeianae Moſen noluiſſe vel ſibi ipſi arrogare ſacerdotium cum imperio, vel transmittere in liberos, *ὅτι ἀμήχανον τοὺς αὐτοὺς δύνασθαι ἄμφω ἐπιτροπεύειν, ἱερωσύνης τε καὶ βασιλείας.* Quemadmodum B. Glaſſius in Chriſtologia Dauidica p. 149. confutat quae Eniedinus ad Pſalmum CX. ſcripſit, vt probaret Dauidem Regem ſimul quoque fuiſſe Sacerdotem, quod perſuaſum quoque Petro Cunaeo p. 97. Epiſt. ad Grotium. De Dauidis eiusque filiorum pontificatu conſuli quoque poſſunt Saubertus de perſonis ſacris Hebraeorum. Meyerus ad Seder Olam pag. 529 et 727. atque Serpilius Part. IX. Perſonal. p. 268. Quin tamen Imperium et Pontificatus iuncta quandoque et ante legem, Grotius in Hebr. V, 6. et apud Hebraeos fuerint, atque ממלכת כהנים, regnum ſacerdotum, Exod. XIX, 6. temporibus Maccabaeorum obtinuerit, du-

[a] Nomen כהן quod rectorem et praepoſitum ſignificat, Optimatibus et Sacerdotibus eſt commune, de quo vide ſis Grotium de poteſtate ſummarum poteſtatum circa ſacra cap 9. et ad Exod. III, 2. 2 Sam. VIII, 18. et Ioan. Cameronis Opera p. 222. Ceterum Nazianzenus qui Orat. VI. p. 137. Moſen non modo ſacerdotem ſed etiam *ἱερέα ἱερέων ſacerdotem ſacerdotum* fuiſſe contendit, perinde vt *ἄρχοντα ἀρχόντων principum principem*, parum proprie eſt loquutus. Quemadmodum itidem proprie acceptum veritati non congruit, quod Philoni lib. 3. de vita Moſis et Nazianzeno Orat. VI. p. 137. atque Auguſtino Q. 68. in Exodum et 23. in Leuit. Moſes dicitur Rex et Pontifex. Recentiores, a quibus Moſis Pontificatus vel aſſertus vel impugnatus fuit, vide magno numero allegatos in Crenii Theſaur. Philolog. Vol. 2. p. 75. Petri Zornii Opuſc. ſacr. T. 2. p. 232. et Serpilii Perſonal. Moſis p. 32. ſqq. Inprimis Barthold. Nihuſium refutauit oratione inaugurali Ioan. Friſchmuthus Ienae 1649. et 1673, 4. excuſa. Samuelem vero non fuiſſe ſacerdotem aut Pontificem oſtendit Ioan. Chr. Ortlob in diſſ. de Samuele iudice et propheta, non pontifice aut ſacerdote, Lipſ. 1714, 4. euulgata, et recuſa Tom. I. theſauri noui Theologicophilologici p 587 ſqq. Adde Saubertum de perſonis ſacris Hebraeorum, p. 675. et Serpilium in Perſonal. pag. 40. Et plerumque verum eſſe comperitur quod ait Syneſius Epiſtola 57. *πολιτικὴν ἀρετὴν ἱερωσύνῃ συνάπτειν, τὸ κλώθειν ἐστὶ τὰ ἀσύγκλωστα.* A vocabulo כהן Olaus Rudbeckius filius deriuat Gothicum *Kung*, Danicum *Kong*, Anglorum *King*, Germanorum *Koenig*, Chinenſium *Chuon*, Tartarorum *Chan*, Perſarum *Gan*. Vide eius ſpecimen vſus linguae Gothicae p. 13.

dubitari nequit. Confer Ioan. Seldenum lib. 1. de ſucceſſione in Pontificatum c. 13. p. 180 ſq. qui de poteſtate forenſi Pontificis maximi agit etiam libro 2. de Synedriis c. 10. et per totum illud opus paſſim. Grotium ad 1 Macc. X, 38. XIII, 42. XIV, 41 ſqq. Eduardum Bernhardum ad Ioſephum T. 1. pag. 168. edit. Amſtelod. et Nicol. Comnenum p. 233. praenot. myſtagogicarum. Et de Ioanne quidem Maccabaeo diſerte Ioſephus lib. 1. de bello Iudaico cap. 3. p. 712. τρία γοῦν τὰ κρατιστεύοντα μόνος εἶχε, τήν τε ἀρχὴν τοῦ ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνην καὶ προφητείαν. De Ariſtobulo autem et Hyrcano fratribus, quos vicit Pompeius, Dio lib. 36. p. 121. edit. Reimar. καὶ ἐτύγχανον ὑπὲρ τῆς τοῦ σφετέρου Θεοῦ ἱερωσύνης (οὕτω γὰρ τὴν βασιλείαν σφῶν ὠνόμαζον) αὐτοί τε διαφερόμενοι, καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες. Sed et apud Gentes conſtat paſſim Reges eosdem ſimul functos ſacerdotio, Sacerdotesque eosdem ſimul fuiſſe Reges. Confer Homerum Iliad. III, 292. et VII, 315. Syneſium epiſtola 57. p. 198. Dionyſ. Petauuium in notis p. 36. vbi ſigillatim de Aegyptiis, de quibus Plato in Politico p. 183. edit. Lugd et Marſhamus pag. 538. Canonis Chronici. De Sicyoniis Syncellus p. 97. De Gothorum Comoſico, Rege et Pontifice, Iornandes cap. 11. Chinenſium Imperator idem Pontifex maximus: *Memoriae Treuoltinae* A. 1730. p. 233. ex Tomo 19. des Lettres edifiantes ep. 57. p. 198. Abyſſinis ab aliquot ſaeculis fuere reges iidem ſummi ſacerdotes, Presbyteri Ioannes; *Journal des Savans* A. 1727. p. 416. Et Iaponenſium olim Imperatores ſacri ſiue Pontifices, et Reges haereditarii ab A. 660. ante Chriſtum natum, donec ſaecularis Princeps a ſacrorum praeſide disiunctus eſt A. 1195. Vide Kaempferi Iaponiam Tom. 1. libro 2. p. 129 ſq. et appendicem ad Tom. 2. pag. 63 ſq. Journal litteraire Tom. 16. pag. 167. et Bibliotheque Angloiſe Tom. 15. pag. 48. 49. 75 et 76. Conſule etiam Grotium de iure ſummar. poteſtatum circa ſacra c. 9. Caſaubonum ad Strabonis lib. 14. p. 233. edition. Morellianae et ad Suetonii Auguſt. cap. 31. Ezech. Spanhemium de vſu numiſmatum Tom. 2. p. 416 ſq. vbi etiam de Aſiarchis et aliis praeſidibus et ſtrategis, qui ſimul ἀρχιερεῖς, de quibus etiam Harduinus in numis vrbium illuſtratis pag. 423 ſq. Ioan. Georg. Keyslerum in antiquitatibus ſelectis ſeptentrionalibus et Celtices p. 24. vbi obſeruat, tam magnam Druidum fuiſſe auctoritatem, vt Reges tantum eſſent velut miniſtri exequendis eorum decretis, vt eſt apud Dionem Chryſoſtomum diſſertat. 49. (Etiam apud Slauos rex modicae fuit aeſtimationis in comparatione Flaminis, teſte Helmoldo II, 12.) Nicolaum Petitpied tractatu Gallice edito de iuribus et praerogatiuis Eccleſiaſticorum in adminiſtratione Iuſtitiae ſaecularis, Pariſ. 1705, 4. (de quo libro Ephemerides Pariſienſes litterariae illius Anni p. 1093 ſq.) et Ludouicum Borgheſium in Hiſtoria Critica Melchiſedechi Regis et Sacerdotis cap. 10.

Bellar-

Bellarminum lib. 5. de Pontifice Romano cap. 9. ſed et B. Gerhardum noſtrum Loco Theolog. de Miniſterio Verbi, § 318. Praecipue apud Romanos hoc ſemper obſeruatum fuiſſe videtur, vt iidem ſacris praeeſſent et auſpiciis auguriisque, apud quos ſumma erat in republica auctoritas: vide Ciceronem orat. pro domo ſua ad Pontifices, cap. 1. hinc deinceps Imperatores quoque Romani iidem Pontifices maximi; nam vt Dio LIII. p. 712. *ex eo, quod omnibus ſacerdotiis inaugurati ſunt*, ἐκ τοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἱερωσύναις ἱερῶσθαι, *Imperatores, et quod alios in pleraque illa collegia adſciſcunt, ſemperque vnus eorum vbi duo vel tres ſimul imperant maximum Pontificatum gerit, hinc fit, vt omnium ſacrorum et religionum Domini fiant.* Hoc dignitatis nomen per longum tempus etiam Chriſtiani Caeſares gerere non recuſarunt. Quam in rem confer Io. Andreae Boſii diſſertationes de Pontificatu maximo Imperatorum Chriſtianorum Ien. 1656, 4. quae recuſae ſunt Tom. 5. Antiquitatt. Romanarum a Graeuio collectarum. In his contra Ioannem Pacidium ſiue qui ſub hoc nomine latebat Iacobum Gothofredum (qui in Epiſtola ad Riuetum de interdicta Chriſtianorum cum gentilibus communione deque pontificatu maximo num Chriſtiani Imperatores eum aliquando geſſerint, negauerat hoc ab illis factum eſſe, vti negant etiam Antonius Pagi ad A. C. 312. § 17. ſqq. et Tillemontius T. 4. Hiſt. Imperat. pag. 580 ſq.) copioſe oſtendit, et argumentis non inficiandis demonſtrat titulum Pontificis maximi vtique geſſiſſe Imperatores etiam Chriſtianos, quanquam ſacra ethnica abominarentur, falſumque eſſe quod nonnulli tradunt, in Epiſcopi Romani gratiam hoc ſe nomine abſtinuiſſe Gratianum. Vide ſis etiam quae de Pontificatu maximo Imperatorum diſſerit Ezech Spanhemius in praeclaro opere de vſu numiſmatum T. 2. p. 413 ſqq. et Antonius van Dale diſſ. 2. ad Antiquitates ex marmoribus illuſtrandas, qui tamen Iuſtinum Imperat. male Pontificatum maximum geſſiſſe colligit e veteri inſcriptione, in quo PONT. MAX. exponendum *Ponticus Maximus.* Vide Chriſti. Sigism. Liebii Gotham numariam, p. 263. Duos Pontifices maximos Imperatores eodem tempore videntur ſuadere numi Commodi ſuperſtite M. Aurelio cuſi, vide tamen quae notauit praeclarus Tillemontius Tom. 3. Hiſt. Imperatorum nota XI. ad vitam Septimi Seueri. De liberis Auguſtorum cooptatis in Sacerdotum collegia, Pontificum, Augurum, conferatur Ezech. Spanhemius Tom. 2. de vſu numiſmatum pag. 365. et 422. etiam ſupra numerum, idem p. 368. Σεβαστοφάντης, *Auguſto ſacerdos*, occurrit apud Reineſium pag. 375. ſyntagm. Inſcriptionum. *Theophanes*, Archiepiſcopus Pleſcouienſis, diſquiſitionem, quibus de cauſſis et quo ſenſu Imperatores Romani tam Ethnici quam Chriſtiani appellati fuerint Pontifices ſiue Archierei gentilis religionis? et num Chriſtianae religionis ſummi Imperantes dici poſſint Epiſcopi et Archierei, et

quo ſenſu, edidit Petropoli 1721, 4. *Ioannis de Polemar*, Archidiaconi Barcinonenſis, oratio A. 1433. in concilio Baſileenſi habita pro ciuili dominio clericorum aduerſus Petrum Rayne, Anglum, exſtat cum Actis illius Concilii T. 8. Harduini p. 1909 ſqq.

III. De eo quod Conſtantinus M. apud Euſebium in eius vita lib. 1. c. 44. et lib. 4. cap. 24. affirmauit ſe in externis [9] rebus Eccleſiae Epiſcopum eſſe, conſulenda praeter Ioan. Morini Eccleſiam per Conſtantinum M. liberatam, ſcripta contraria Nicolai Vedelii, poſt Vtenbogardum iura Principum aſſerentis, et Iacobi Reuii de Epiſcopatu Conſtantini M. Amſtel. 1642, 12. Iac. Triglandi diſſertatio de Epiſcopatu contra Vedelium, Amſtelod. 1642, 4. Guilielmi Apollonii liber de iure maieſtatis circa ſacra, Medioburgi Zelandor. 1642, 8. Anonymi Grallae, ſiue vere puerilis cothurnus ſapientiae, quo ſe iactat Guilielmus Apollonius, etc. Franequerae 1646, 8. Qui liber cum aliis eiusdem argumenti inſertus eſt collectioni, ſub hoc indice editae: *Tractatus varii pro iure maieſtatis circa ſacra, contra Guilielmum Apollonium et Iodocum Larenum, alioſque eiusdem iuris oppugnatores.* Eleutheropoli 1675, 8. Addatur B. Gerhardus loco Theol. de Magiſtratu § 177. Quo ſenſu Leo I. Papa Imperatori et Regibus etiam ſacerdotalem palmam tribuat, disquirit Paſchaſius Quesnellius in notis ad Leonem M. pag. 190 ſq. edit. in 4. Praetereo quod Graeci

[9] Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τῶν εἴσω τᾶ Ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτος ὑπὸ θεοῦ καθεστάμενος Ἐπίσκοπος ἂν εἴην. Allatius pag. 230. ſqq. de Conſenſu vtriusque Eccleſiae verba τῶν ἐκτὸς intelligit de rebus Ciuilibus, Petrus de Marca II, 10. de Concordia ſacerdotii et Imperii p. 91. de Gentilibus adhuc extra Eccleſiam conſtitutis. Vtrique contra Conſtantini mentem et Euſebii, qui eodem loco capitibus praecedentibus et proxime ſequentibus leges ac conſtitutiones Imperatoris Eccleſiaſticas diſerte memorat, qualibus referti etiam omnes Annales, plena omnia monumenta. Hinc Socrates praefat. lib. V. Hiſtor. eccleſ. ait, ex quo Imperatores coeperint eſſe Chriſtiani τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἤρτητο ἐξ αὐτῶν, *ex illis pependerunt res eccleſiae,* et concilia maxima, αἱ μέγισται σύνοδαι ipſorum nutu conuocata τῇ αὐτῶν γνώμῃ γεγόνασί τε καὶ γονῖνται. Quare in concilio Moguntino A. C. 813. Imperatores dicti *Rectores Eccleſiae, Rectores verae religionis.* Confer Lancelloti Andreae torturam Torti, p. 363. Ioan. Rainoldum in colloquio cum Hardto, ſub extremo. Ioan. Dallaeum contra Adamum et Cottibium parte 2. p. 79. Nec tantum Graecorum Imperatorum de rebus eccleſiaſticis exſtant leges a Photio et aliis monocanonum ſcriptoribus annotatae, quas illis vitio vertit Nicol. Comnenus p. 236. praenot. myſtagogic. ſed alii etiam Imperatores, Reges etiam Chriſtianiſmi et principes quamplurima ſimilia conſtituerunt teſte toto orbe terrarum. Confer Ioan. Georg. Reinhardi meditationes de iure Principum Germaniae, cum primis Saxoniae, circa ſacra ante tempora Reformationis exercita. Halae Saxon. 1717, 4. William Prynn's hiſtorical and chronological Vindication of the Kings ſupreme Eccleſiaſtical Iurisdiction. Londini 1665. Voll. 2. 8. et Henrici Stebbingii Eſſay concerning civil Government conſidered as it ſtands related to Religion, wherein the Magiſtrates right to ſupport and encourage true Religion by human Laws is aſſerted, Londini 1724, 8.

Graeci Imperatores in multis Eccleſiaſticam ſibi arrogarunt poteſtatem, de quo vide ſis notas ad Ioannem Curopalatam, ſub init. et quod Rex Francorum Ioanni Gerſoni dicitur *Rex Sacerdotalis* ſeu *Pontificalis*, quod ſacerdotum inſtar ſacro inunctus ſit oleo, vnde longo poſt ſe interuallo ceteros Chriſtiani Orbis Reges omnes relinquere ſcribit, Gallus ipſe, Ioannes Fileſacius lib. 2. electorum pag. 254. Et quod Carolus V. Imperator Pontificis maximi Romani dignitatem ambiit. Vide Baelii Lexicon Tom. 1. p. 897. nota Y et Maximiliani I. feruntur litterae ad Lichtenſteinium, quibus in locum Iulii II. Papae Pontifex Max. creari ſerio deſiderauit,[4] aliaeque ad filiam ſuam[5] Margaritam Auſtriacam, datae 18 Sept. 1511. quibus optat fieri Coadiutor Pontificis adhuc ſuperſtitis. Confer W. Chriſt. Kriegsmanni diſſert. de attrito per Papas imperio et Pontificatu per Caeſares capeſſendo, et Sam. Stryckii diſſert. quod quilibet Princeps in territorio ſuo ſit Papa. Rariora exempla ſunt quod Vladislaus Poloniae Rex, Doctoris ſimul et Paſtoris munere functus, Iacobus Niſibenſis Epiſcopus idemque ſtrategus ac πολιοῦχος, Georgius Princeps Anhaltinus idem ordinatus Paſtor et editis quoque homiliis ſacris clarus. Quae vero Magiſtratus politici etiam circa ſacra, circa vocationem, depoſitionem et punitionem Clericorum, (vti Salomon Rex exauctorauit Abiatharem Pontificem maximum 1 Reg. II, 26. Antiochus Epiphanes Iaſonem 2 Maccab. IV, 33.) atque adeo in Eccleſiaſticis vniuerſe quod externa et adiaphora ſpectat, ſit autoritas, ex ſententia veterum Chriſtianorum diſputauit Marcus Antonius de Dominis VI, 5 ſeq. de Rep. Eccleſ. et Grotius in libro de iure ſummarum poteſtatum circa ſacra. Cui in Germania Francof. 1690, 4. recuſo ſubiectus eſt Dauidis Blondelli libellus de iure plebis in regimine Eccleſiaſtico, et alterius neſcio cuius opuſculum de officio Magiſtratus Chriſtiani. Videndus etiam Gilbertus Burnetus in Hiſtoria iuris Principum circa beneficia Eccleſiaſtica, Anglice edita Lond. 1682, 8. Fridericus Spanhemius Tom. 2. Opp. p. 1240 ſq. Et quae de Imperatorum Rom. Monarchia atque circa res Eccleſiaſticas iuribus collegit χαλκέντερος Goldaſtus, opponenda tantiſper Eugenii Lombardi Regali Pontificis Sacerdotio A. 1684, 4. Ioan. Thomae Rocaberti[6] Bibliothecae maximae Pontificiae, 21 tomis in fol. editae Rom. 1699. et Bernhardi Pozzoli Rationali Romani Pontificis, Romae 1717, fol. 2 Voll. edito,

[4] Confer Reichshandlungen, p. 96. Epiſtola eiusd. Imperatoris ad Iac. Fuggerum legitur in Goldaſti Reichshändeln T. 1. p. 428.

[5] Io. Maſſon Hiſt. Critique de la Rep. des lettres T. 4. pag. 327 ſq. Val. Ern. Loeſcheri Reformations-Acta T. 1. p. 96. et Ern. Sal. Cypriani diſſertatio de Maximiliano I. Pontificatum affectante, Cob. 1710. rec. Ien. 1716.

[6] Vide Acta Eruditor. A. 1708. p. 385.

donec alius vir eruditus iura Principum collectione ampliore ſelectorum in hoc genere ſcriptorum aſſeruerit. In quibus locus etiam debetur Archi-Epiſcopo Pariſ. Petro de Marca in praeclaro opere de concordia Sacerdotii et Imperii edito Pariſ. 1663. et cum Obſeruationibus Eccleſiaſticis D. Iuſti Henningi Boehmeri ICti Hallenſis Lipſ. 1708, fol. licet is praecipue de iuribus Regum Galliae circa ſacra ſit ſollicitus, quemadmodum et Carolus Molinaeus in Monarchia Francorum p. 101 ſq. et Matthaeus Larroquanus libro poſtumo Gallice edito de Regaliae iure, Roterodam. 1685, 12. De Pontificis Romani arrogata auctoritate et poteſtate in Principes [7] eiusque origine videndi Samuel Pufendorfius introductione in Hiſtoriam Tom. 1. cap. vlt. et in libro de habitu religionis ad vitam ciuilem: Franciſcus Hottomannus in libro cui titulus Brutum fulmen Papae Sixti V. aduerſus Henricum Nauarrae Regem, p. 87 ſq. 94 ſeq. 96 ſeq. etc. Daniel Chamierius Tom. 2. Panſtratiae lib. 15. et lib. 16. c. 2 ; ſq. Theodoſius Gibellinus ſiue qui ſub illo nomine latet Matthaeus Goebelius, Conſul Budiſſinus, in libro Germanice edito cui titulus: Caeſareopapia Romana, Guil. Barclaius de Poteſtate Papae in Principes Chriſtianos, Franeker. 1649, 4. Marcus Antonius de Dominis de Rep. Eccleſ. lib. 6. cap. 8. et 3. et 10. et 11. Elias du Pin diſſ. 7. de diſciplina Eccleſ. Natalis Alex. in Hiſtoria Eccleſ. tum alibi paſſim, tum Tom. 8. edit. in fol. pag. 443. vbi contra Franciſci d'Enghien Auctoritatem ſedis Apoſtolicae in Reges diſputat. Ioan. Chriſtoph. Becmannus notitia dignitatum illuſtr. p. 15 ſq. Chriſtianus Dreierus diſſ. 15. et 16. controuerſ. cum Pontificiis, Hermannus Conringius et Io. Hoornbeckius in examine bullae Innocentii X. contra pacem Oſnabrugenſem, et Ioan. Petrus Ludouicus ICtus Hallenſis in tractatu ſine nomine edito [8] qui inſcribitur: Päpſtlicher Unfug wider die Krone Preuſſen, welchen Clemens der XI. in einem den 16 April A. 1701 ausgeſtreueten irrigen Breui zur Verkleinerung aller gekrönten Häupter begangen. Coloniae Brandenburgicae 1703, 4. Videndus etiam liber editus Leodii 1645. forma minore, cui titulus *Ius Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptionem*, de quo Rich. Simon Tom. 1. Bibl. ſelectae p. 290 ſq.

IV. De Sacerdotibus et ſacro ordine apud Hebraeos diligenter prae ceteris agit ex Iudaeis R. Abrah. Rophe in Schilte Gibborim c. 38. p. 33. et Maimonides in Iad Chaſakah lib. 8. tr. 2. c. 5. et tr. 3. c. 6. Ex Chriſtianis vero

7 Apud Meroenſes veterem Aethiopum populum ſumma poteſtas teſte Strabone XVII. pag. 822. fuit penes Sacerdotes, tantaque auctoritas vt nonnunquam miſſo nuntio mortem Regi imperarent, et ei alium ſufficerent. Poſtmodo Rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit etc.

8 Hic auctior etiam Latine lucem vidit, ſub titulo: *Naeniae Pontificis* e c.

vero *Io. Lightfootus* Tom. 1. operum, in libro de miniſterio templi: *Io. Saubertus* in commentario de Sacerdotibus et ſacris Hebraeorum perſonis, inſerto eiusdem Operibus poſtumis, et ſubiuncto eiusdem libro de ſacrificiis veterum, Lugd. Batav. 1699, 8. cura Thomae Crenii edito. *Ioan. Lundius* in opere Germanice edito de rebus ſacris Iudaeorum: *Ioan Andreas Quenſtadius* antiquitatt. biblicar. cap. 1. *Ionas Krumbholtz*, Paſtor Noſocomii Dresdenſis, in ſacerdotio Hebraico, Dresdae 1707, 8. *Ioan. Seldenus* de ſucceſſione in pontificatum Hebraeorum, Operum Vol. 2. pag. 74 ſqq. *Bernh. Lamius* de Templo lib. 7. c. 5. p. 1220 ſqq. *Melchior Leydeckerus* de republica Hebraeorum lib. 10. cap. 3. p. 587 ſqq. *Ioan. Braunius* ſelect. Sacr. lib. 3. p. 306 ſqq. et ſingularibus diſſertationibus *Guſtav. Peringerus*. Vpſal. 1691, 8. *Petrus Pihlmannus*. Aboae 1703, 4. De *vitiis* ſacerdotum conſulantur praeter iam laudatum Abrahamum Rophe, loco citato, *Scheuchzerus* in Phyſica ſacra ad Leuit. XXI. p. 496. *David Richter* in diſſertatione de phyſiognomia ſacerdotis. Ienae 1715, 4. *Ioan. Rud. Kieslingii* liber de legibus Moſaicis circa ſacerdotes vitio corporis laborantes in eccleſia Chriſtiana emendatis. Lipſiae 1755, 8. *Abel Adam. Hottingerus* de ſacerdotum Aaroniticorum integritate. Francof. 1735, 8. Ante legem Moſaicam Sacerdotes paſſim fuere patres familias et filii primogeniti, poſt Legem hoc ad poſteros Aaronis et tribum Leuiticam reſtrictum fuit, quemadmodum etiam apud gentes quasdam Sacerdotium haereditarium fuiſſe obſeruat H. Dodwellus de iure Laicorum circa ſacra pag. 219 ſq. Ezechiel Spanhemius p. 567 ſq. ad Callimachum, et Rigaltius p. 9. ad haec Onoſandri c. 1. ὀυ κατὰ γένη κρίνονται ὥσπερ τοὺς ἱερέας, quibus adde quod Ἀρχιερέως dignitas apud Aegyptios haereditaria erat, vt docet Herodotus lib. 2. cap. 37. et apud Rhodios ſacerdotium teſte Diodoro Siculo V. p. 227. d. Fuit et apud Hebraeos Princeps reliquorum *ſummus Sacerdos*, qui in Pentateucho fere ſimpliciter Sacerdos dicitur, de quo *Abraham Rophe* in Schilte Gibborim, c. 39. *Io. Braunius* ſelector. ſacror. lib. 3. pag. 311. *Ioan. Leusdenius* in Philologo Hebraeo mixto, p. 176 ſqq. *Ioan. Gottlob Carpzouius* ad Goodwini Moſen et Aaronem pag. 64 ſqq. *Ern. Chriſt. Boldichius* in diſſertat. de Pontifice Maximo Hebraeorum, Ienae. *Ioan. Buxtorfius* in diſſertat. de eodem argumento, Baſil. 1685, 4. *Theodor. Daſſouius* in diſſert. quae inſcribitur Diſſidium Pontificis R. et Hebraei. Kilon. 1703. *Adolphus Lebrecht Dietericus* in diſſert. de ſanctitate ſummi Iudaeorum Pontificis. Lipſiae 1743. Pontifices maximos ſub Imperatoribus Romanis fuiſſe annuos (non διὰ βίου) exiſtimat Harduinus de numis vrbium pag. 481. Sacerdotium Aaronis cum ſacerdotio Chriſti confert Hermannus Witſius Tom. 1. Miſc. ſacr. lib. 2. diſſ. 2. pag. 452 ſqq. Cur Deus O. M. qui Leuitis olim veniam aetatis et miſſionem velut indulſit, nihil tale ſacerdotibus

aut Pontificibus ſummis conceſſiſſe legatur, disquirit S. V. Ioan. Gottl. Carpzouius in epiſtola votiua ad Erdmannum Neumeiſterum, quum is memoriam exacti in miniſterio eccleſiaſtico dimidii ſaeculi ce. .oraret Lubec. 1747. Pontifex M. ſi quid delinqueret, in parui momenti cauſſis ſuberat foro triumuirali viginti trium virorum, in maioribus Synedrio M. Vide Seldenum III, 8. de Synedrio, et Natalem Alexandr. ſaeculo 4. p. 609. edit. in folio. Poſt Pontificem Maximum apud Hebraeos erant reliqui *Sacerdotes*, tum *Leuitae* ſtricte dicti, quos tres ordines inuicem diſtinguit Clemens 1 Epiſt. ad Corinthios § 40. atque non abſurdum videtur viris doctis,[9] anſam eos dediſſe diſtinguendis in Chriſtiana Eccleſia ordinibus Epiſcoporum, Presbyterorum et Diaconorum. Sacerdotes in octo claſſes a Moſe, in viginti quatuor a Rege Dauide, 1 Chron. XXIV, 1. Nehem. XI, 10. XII, 1. 2. fuerunt diſtributi. Vide Iacobi Capelli Opera poſtuma p. 654. Apud Iudaeos hinc *Nethinaei*, de quibus conſuli poſſunt *Melchior Leydeckerus* de republica Hebraeorum lib. 10. c. 5. p. 545 ſq. *I. G. Carpzouius* ad Goodwinum pag. 110 ſq. et diſſertationes *Ioan. Milneri*, Cantabrigiae 1690, 4. *Dan. Pfeffingeri*, Argentor. 1702. *Andr. Murray*, Hamb. 1718, 8. *Ioan. Ioach. Schroederi*, Marpurgi 1719. *Ioan. Dav. Baieri*, Altorfii 1745. *Georgii Andr. Willii*, ibid. 1757. *Scribae* item, quos a legisperitis non differre contra Ioan. Cameronem probat Ioan. Vorſtius lib. 1. de Hebraiſmis N. T. pag. 48. Quanquam aliis diuerſa arridet ſententia, quos recenſet Ioan. Chriſto. Wolfius in Curis Vol. 1. pag. 32. et 661. Ceterum praeter eos, qui a Wolfio laudati ſunt, de hoc argumento conferantur *Daniel Feſſelius* libro et capite primo aduerſarior. ſacror. *Caſp. Barthius* lib. 50. aduerſarior. c. 1. *Chriſti. Sigism. Georgii* diſſertatio de סופרים Witteb. 1734. *Chriſtiani Hechtii* commentatio de ſecta ſcribarum. Franc. 1737. *Theod. Chriſt. Lilienthalii* commentatio de Νομικοῖς. Halae 1740. Praecipuum Pontificis Maximi miniſtrum fuiſſe סגן, praeter alios notat Beueregius ad Synodicum M. p. 196. Confer alios laudatos Clariſſ. Zellero p. 318 ſq. de Vacca rufa, quibus adde Georgii Guilielmi Ouerkampfii diſſ. de סגן P. M. in ſummo expiationis die vicario. Gryphisw. 1739. quod vero hic *Sagan* ſiue στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ perpetuus fuerit eiusdem ſummi Sacerdotis vicarius, ſingulari diſſertatione negauit Ioannes Nicolai A. 1699, 4. Sagani ſuberant Catholici de quibus dicemus infra c. 14. § 5. Praeter Saganem ſiue vicarium P. M. etiam memoratur *ſacerdos caſtrenſis* belli cauſſa vnctus, de quo conſuli poſſunt *Maimonides* in Hilcoth Melachim. c. 5. § 7. *Abraham Rophe* in Schilte Gibborim cap. 41–43. e Chriſtianis *Auguſtinus Calmetus* in comment. ad Deuteron. XX, 3. *Hieronymi van*

9 Beuereg. lib. 2. cap. 11. Codicis Canonum Vindicati. Sed vide, quae contra hanc ſententiam diſputat I. G. Carpzouius ad Goodwinum p. 65.

van Alphen diſſertatio de ſacerdote caſtrenſi veterum Hebraeorum, ſub praeſidio Dav. Millii habita Vltraiecti 1719, 4. et diſſertationes *Ansgarii Dorſchei.* Havniae 1715. *Ioan. Gottl. Kalinskii.* Lipſiae c. a. *Theod. Ren. Tatii.* Regiom. 1723. *Iuſti Chriſt. Thorſchmidii.* Torgauiae 1737. *Ioan. Gothofredi Lakemacheri* ſententiam, de ficto ſacerdote Iudaeorum caſtrenſi, quam propoſuit parte tertia Obſerv. philologic. pag. 236 ſqq. ſub examen vocarunt *Conr. Ikenius* in diſſert. de oblatione panum pentecoſtalium c. 4. § 3. et in diſſert. de homicida inuoluntario ſect. 1. c. 4. § 5. p. 68 ſqq. atque *Chriſtoph. Kretzſchmar* in commentatione de vncto belli Dresdae 1738. euulgata. Ex Diaconis ſiue Leuitis duo erant *collectores ciſtae*, quorum erat veſperis ſabbati pecuniam pro pauperibus colligere: alii tres *collectores catini*, qui cibos quotidie colligebant et inter pauperes diſtribuebant. Vide Clariſſ. Rhenferdium de decem Otioſis Synagogae p. 147. Melchior. Leydeckerum de Republica Hebraeorum lib. 12. c. 2. Sal. Deylingium obſeruat. ſacr. Part. 3. N. 21. Io. Gottl. Carpzouii diſſ. de eleemoſynis Iudaeorum, Lipſ. 1728. euulgatam, et recuſam ad calcem annotationum ad Goodwinum, pag. 726 ſqq. Dan. Godofr. Werneri diſſertationes tres de eleemoſymis Hebraeorum. Ienae 1724 ſq.

V. De Iudaeorum *Patriarchis* et *Primatibus* agit Petauius pag. 55. ad Epiphan. et ad Epiſt. 25. Iuliani, Toutteus ad Cyrillum Hieroſolymitanum p. 171. Montfauconius ad Chryſoſtomum T. 1. p. 481. Iacob. Gothofredus ad codicem Theodoſianum pag. 213. Tom. 4. Grotius cap. 10. de imperio ſummar. poteſtatum circa ſacra p. 272. Becmannus XVII. 2. 15. dignitatt. illuſtr. Sam. Petitus lib. 2. c. 10. Var. lect. & lib. 3. c. 3. Var. Obſerv. Ioan. Frid. Mayerus in diſſertat. de Patriarchis Hebraorum. Gryphisw. 1706. Petrus Zornius in Hiſtoria fiſci iudaici p. 390 ſqq. et S. R. Chriſtian. Guil. Franc. Walchius in Hiſtoria Patriarcharum Iudaeorum, quorum in libris iuris Romanorum fit mentio, Ienae 1752. 8. qui eorum ſententiae accedit, qui duos fuiſſe Iudaeorum principes ſiue patriarchas affirmant, quorum alter rexerit orientales, alter occidentales Iudaeos. Idem vir doctus principem Iudaeorum, quem *Naſi* appellant, eundem eſſe cenſet ac Patriarcham, a diuis Imperatoribus atque chriſtianis doctoribus ſaepe commemoratum. De *Archontibus*, quos iudices Iudaeorum fuiſſe, in variis vrbibus paſſim conſtitutos, cum Petro Weſſelingio in diatribe de Iudaeorum Archontibus, Traiecti ad Rhenum 1738. 8. edita exiſtimat idem Walchius pag. 67. libri laudati, S. V. Carpzouius autem p. 10. Appar. antiq. S. C. titulum cenſet honoris generalem fuiſſe, primatibus gentis in patria et extra patriam, quocunque dignitatis et officii gradu gauderent, communem, conſuli poſſunt Scipio Maffeius in Antiquitatibus Gall. pag. 6. et p. 42. edit. Veronenſis. G. te Water in diſſ.

de

de Archonte apud Iudaeos, inſerta Miſc. Duisburg. T. 1. p. 222. De *Ethnarcha* ſ. *Alabarcha* ſ. *Arabarcha* conferantur Nic. Fullerus Miſc. ſacr. lib. 4. c. 16. Campeg. Vitringa de Synagoga vetere lib. 11. c. 9. p. 559. Melch. Leideckerus de vario reipubl. Hebraeae ſtatu lib. 9. c. 1. p. 621. Petrus Weſſelingius lib. cit. p. 63. et Petrus Zornius lib. cit. p. 396 et 402. *De Aechmalotarchis* vide S. V. Carpzouium ad Goodwinum pag. 9. et Walchium lib. laud. pag. 104 ſqq. De *Presbyteris* vrbium *politicis*, a Sacerdotibus et magni Synedrii ſenatoribus diſtinctis vide Seldenum lib. 1. de Synedriis cap. 17. Grotium ad Matth. XXVI. 47. et Luc. XIX. vlt. *Synedrio magno* Pontifex Maximus non ſemper praeerat, vt oſtendit Seldenus cap. 11. de anno ciuili Iudaeorum. Sed de magno illo Concilio videbis vbi lubebit ſcriptores plures infra c. 14. § 2. a nobis laudatos. Iam aduerſus eundem Seldenum notare iuuat Pontifices Maximos a Romanis non fuiſſe exutos Poteſtate iuris dicundi in rebus ciuilibus (niſi forte in capitalibus delictis) vt ex Ioſephi 20. 8. et aliis locis demonſtrat Humfredus Hody in libro Anglice A. 1693. 4. edito de cauſa ſedium vacantium poſt iniuſtam et non canonicam depoſitionem p. 35. vbi et de eo quod ἀρχιερέων nomen pluribus commune fuerit praeter Pontificem Max. et expontifices pontificesque exauctoratos. Adde Frid. Spanhemium Dubior. Euangelic. P. 11. p. 37. et I. A. Quenſtedium Antiq. Biblic. p. 26. De *Archiſynagogis*, Capitibus Academiae et Doctoribus non Sacerdotibus, Grotius ad Matth. IX. 18. et in florum ſparſione ad Ius Iuſtinianeum pag. 339. vbi eosdem facit *Archipherecitas* memoratos in Nouella Iuſtinianea 142. Vide etiam Samuel. Petitum lib. 2. cap. 20. Var. Lectionum. Franciſcum Burmannum Parte 2. Exercitationum, Ioan. Morinum Exerc. Biblic. pag. 258 ſq. Campegii Vitringae Archiſynagogum, Franequerae 1685. 4. Io. Gerh. Meuſchenium in oratione de directoribus ſcholarum apud Hebraeos, inſertam eius N. T. ex Talmude illuſtrato, p. 1184 ſqq. et Iac. Rhenferdium libro de *decem otioſis Synagogae* ſiue de decem hominibus ingenuis puberibusque, qui debebant in Synagoga praeſto eſſe vt quolibet tempore aduenientes inuenirent iuſtum coetum, ad legitime orandum Deum, ibid. A. 1686. 4. et Ioan. Gothofr. Lakemacheri diſſert. ad frontem libri Pirke Avoth, Helmſt. 1728. editam. Hermannus von der Hardt in epiſtola, quae inſerta eſt Chriſtiani Gotthold Wiliſchii Arcanis Bibliothecae Annaebergenſis, Lipſ. 1730. 8. p. 191 ſqq. putat, Rhenferdum magno conatu nihil agere, falſumque eſſe, quod Bathlanim a mane ad veſperam ſteterint in ſynagogis, eos enim ſtatis tantum temporibus precum adfuiſſe. De *Azanitis* (חזנים) ſiue miniſtris Synagogae, qui lectorum, cantorum et aedituorum vice fungebantur, Petauius pag. 58. ad Epiphan. De *quindecim praefectis ſanctuarii* vide Miſnam

Miſnam Schekalim tomo 2. edit. Surenhuſii p. 191 ſeq. De *tribus quaeſtoribus* ſ. *theſaurariis templi*, totidemque *Emarcalim* ſ. *Camerariis*, et *duobus praefectis* id. pag. 192 ſq. Ad *Didaſcalum* et *Maiores Iudaeorum* Lex Honorii et Theodoſii tom. 6. Cod. Theodoſ. p. 248. De XXIV. *Ephemeriis Sacerdotum* ſ. vicibus hebdomariis per quas ſingulae ſacerdotum familiae officio ſuo fungebantur, quorumque principes videntur dicti ἀρχιερεῖς perinde vt illi ſacerdotes qui ſimul erant aſſeſſores magni Synedrii, conſule praeter interpretes ad 2 Chron. XXXI, 16. Nehem. XIII, 30. et Luc. I, v. 5. Conſtantinum l'Empereur ad Bertramum de Rep. Hebraeorum cap. 18. Ioſephi Scaligeri notas ad fragmenta ſelecta veterum Graecorum ſubiecta libris de emendatione temporum pag. 54 ſq. Lud. Cappelli opera poſtuma pag. 654. Abrahami Sculteti exercitt. Euangelic. lib. 1. cap. 7. et D. Io. Henr. Maii diſſertationem de hoc argumento, recuſam in eius Exercitationibus Philologicis et Exegeticis T. I. p. 659 ſqq. aliamque Paulli Sleuogti, Ien. 1649. editam, nec inter caeteras Sleuogti diſſertationes, Ien. 1656. 4. iunctim vulgatas obuiam. *Pontificum maximorum ſucceſſionem* praeter Voiſinium ad Raymundum Martini, aliosque quamplurimos, diligenter tradit Waltonus in Apparatu ad Scripturam S. Carolus Sigonius lib. 5. de Republ. Hebraeor. c. 2. Ricciolus p. 283. Chronologiae reformatae, et Auguſtinus Calmetus in diſſert. de ſucceſſione Pontificum maximorum, quae exhibetur T. 3. commentarii eius litteral. in S. Biblia, p. 447 ſqq. et in eius diſſertationibus Biblicis T. 1. p. 295. ſqq. verſionis latinae. Ante Aaronem nullum fuiſſe Pontificem Max. probat Chamierus tomo 2. Panſtratiae lib. 9. cap. 9. Neque in Haſmonaeis ſiue Maccabaeis veram Pontificum ſucceſſionem interpellatam, Seldenus de ſucceſſione in Pontificat. p. 226. et l'Empereur ad Bertrami cap. 13. de Rep. Hebr. Neque duos ſimul aut annuos Pontifices fuiſſe Rich. Montacutius Apparat. ad Origg. Eccleſiaſt. p. 222, 235 ſq. Talmudiſtarum inſcitiam circa numerum et ſucceſſionem Pontificum maximorum perſtringit Ioan. Morinus Exerc. Biblic. p. 286. Samaritani in Epiſtola ad Ioſephum Scaligerum affirmant ab Aarone vsque ad ſuam aetatem numerare ſe ſummos ſacerdotes CXXII.

VI. De Sacerdotibus apud gentes varias, quorum alii annui, alii fuerunt perpetui ſiue διὰ βίου, (vide Valeſium p. 193. ad Euſeb.) eorumque generibus nonnulla collegerunt Alexander ab Alexandro lib. 2. genialium dierum cap. 8. p. 318 ſq. Io. Saubertus lib. de ſacrificiis cap. 6 et 7. vbi ſigillatim de Sacerdotibus veterum Germanorum, Gallorumque. Scipio Maffeius pag. 80. Muſei Veronenſis. Claudius Arrhenius in diſſ. de Sacerdotibus Veterum. Vpſal. 1674. 4. Praeclara etiam de ordinibus Sacerdotalibus

 apud

apud varias gentes annotauit Huetius lib. 2. Alnetanarum quaeſtionum c. 20. § 6. vti de Graecorum Sacerdotibus Potterus II, 3. Archaeol. tom. vlt. theſauri Gronov. I. G. Lakemacherus Antiq. Graecor. ſacr. parte ſecunda, et Georg. Sigism. Greenius in diſſert. de Theologis Graecorum, Lipſ. 1733. Idem argumentum ſed admodum leuiter attigit Franciſcus Rous Archaeol. Attic. II. 8. vbi etiam de Myſtagogis ſiue Hierophantis ex Meurſii lib. de ſacris Eleuſin. cap. 13. Multi vt Sacerdotes Cereris perpetuo coelibatum ſeruabant. Vide notas ad Lucian. tom. I. p. 93. edit. Amſt. alii vt Megabyzi ſiue Sacerdotes Dianae Epheſiae teſte Strabone galli erant ſiue ſpadones, vt Sacerdotes Deae Syriae quoque, de quibus idem Lucianus. De Pontificibus Graecorum Aſiarchis (Act. XIX, 31.) neocoris, (id. XIX, 31.) Io. Harduinus in Numis antiquis popul. et vrbium illuſtratis, Opp. ſelector. Amſtelod. 1709. fol. editis: de iisdem, vt et Sacerdotibus Stephanophoris, aliisque vti etiam de Fratriis ſacrorum, orgeonibus, thiaſotis et archithiaſotis, fuſe diſſerit Antonius van Dale in Diſſertationibus ad antiquitates e marmoribus antiquis illuſtrandas Amſt. 1702, 4. editis. Idem diſſ 5. agit etiam de Prytanibus, quod genus Sacerdotii magiſtratui politico fere annexum erat, de quo exſtat etiam eruditus Ezech. Spanhemii liber de Veſta et prytanibus Graecorum tom. 5. Antiq. Graec. et Eliae Blancardi commentatio de Prytanum origine atque munere, T. 4. Hiſtor. Acad. Inſcript. p. 89. quibus adde Eduard. Corſini Faſtorum attic. diſſert. ſextam, in qua etiam de Prytanibus diſputatur. De *Aſiarchis* confer Chr. Schoettgenii obſeruationem, T. 5. Miſc. Lipſ. pag. 178 ſqq. Menon. Nic. Carſtens medit. ſubſeciv. ſpec. 2. de Aſiarchis Paullo quondam amicis, Lub. 1744. et diſſert. Chr. Andr. Siberi, Witteb. 1683. Chriſtoph. Sontagii, Altorf. 1712. et P. A. Boyſen, Halae 1716. De *Paſtophoris* conſulatur illuſtris Cuperus in Harpocrate p. 131. et I. G. Bidermannus Otiorum varii generis p. 180 ſqq. De *Melanophoris* Steph. le Moyne Epiſtola ſingulari ad Cuperum, eidem Harpocrati adiecta. De Sacerdotibus Aegyptiorum Clemens VI. Strom. p. 633 ſq. Iac. Godofredus ad vet. expoſitionem Mundi p. 25. Io. Marshamus in Canone Chronico, H. Witſius in Agyptiacis et Io. Nicolai libro de Synedrio Aegyptiorum. De honore et gradu Sacerdotii apud ethnicos Chr. Falſterus T. 1. amoenitat. philolog. p. 189 ſqq.

VII. De ἀρχιερείαις et Sacerdotibus feminis variarum Dearum apud Graecos Romanosque conſules Clariſſ. Montfauconum in Palaeographia Graeca p. 160. Caroli Patini commentarium ad vetus monumentum Marcellinae, vbi et de tribus ordinibus Antiſtitum feminarum (vt apud Romanos Veſtalium) μελλιεραῖς, ἱεραῖς, et παριεραῖς, e Plutarcho p. 795. an ſeni gerenda Resp.

Reſp. praeter quas erant etiam ἱερατεύουσαι Sacerdotibus feminis miniſtrantes, ἀρήτειραι quae preces fundebant, et Henrici Coreel diſſertat. de ſacerdotibus veterum virginibus, Aboae 1704, 8. Sacerdotis maximae matris Deum magnae Idaeae et Sacerdotis maximae Veſtalis icon apud Sponium p. 150. Miſc. De flaminicis, mulieribusque ſacra curantibus atque in his de virginibus Veſtalibus plura Saubertus lib. de ſacrificiis cap. 8. Iuſtus Lipſius libro de Veſta et Veſtalibus, qui et ſeparatim, atque inter opera Lipſii ſaepius recuſus, in quinto etiam theſauri Graeuiani tomo legitur, et ſcriptores ſupra cap. VIII p. 338 laudati. Praeter virgines Veſtales quinque, ſextamque Veſtalem maximam, de quibus Onufrius etiam tom. 1. Graev. p. 227, 257 ſq. fuerunt Romae e feminis Sacerdos Cereris, et quindecim flaminicae Diales, totidem virgines ſaliares, et Sacerdotes bonae Deae, aliorumque flaminicae Deorum. Flaminum quoque vxores flaminicas dictas idem Onufrius obſeruat pag. 219. De hiſce, quarum Macrobius Saturnal. I, 16. Tacitus Annal. IV. 16. Gellius N. A. X, 15. Tertullianus exhort. ad caſtitatem c. 13. et inſcriptio apud Gruterum p. 322. N. 2. mentionem faciunt, conferantur Ioan. Conr. Schwarzii diſſert. de flaminibus, Coburgi 1742. pag. 23. et Io. Godofr. Bernholdi diſſert. de flamine Diali eiusque coniuge flaminica, Altorfii 1746. De flamineo, quod eiusmodi flaminicae geſtarunt Solerius, ſiue, qui ſub hoc nomine latet, Theophilus Raynaudus de pileo pag. 140. Apud Perſas ἱέρειαι Ἀρτέμιδος Ἀνείτιδος in Ecbatanis. Plutarch. Artaxerxe p. 1025. Apud Argiuos Phalides ab Adamanta, Sacerdote Euryſthei filia. Syncell. p. 172. Sed apud Aegyptios teſte Herodoto II, 35. vti Hebraeos quoque et Chriſtianos feminae Sacerdotes nullae. Cantricum mentio Nehem. VII, 67. ſed docere in Eccleſia prohibitum feminis 1 Cor. XIV, 34. Ambroſius in Pſalm. I. *Mulieres Apoſtolus in Eccleſia tacere iubet, Pſalmum etiam bene clamant. Hic omni dulcis aetati, hic v rique aptus eſt ſexui.*

VIII. De Sacerdotibus veterum Romanorum poſt Fabii Pictoris, M. Varronis aliorumque ſcripta deperdita, conſuli poſſunt libelli Pomponii Laeti, Raphaelis Volaterrani et Henrici Bebelii frequentiſſime excuſi, tum ſeorſim tum in Petri Scriuerii republica Romana et ad calcem compendii antiquitatum Romanarum concinnati a Philippo Caroli. Libellus de Sacerdotiis Romanorum qui ſub Lucii Feneſtellae antiquiſſimi ſcriptoris nomine prodiit, auctorem habet recentem ſcriptorem Andream Dominicum Floccum, vt eruditorum conſenſu hodie conſtat. Prae ceteris autem diligenter in hoc argumento de Sacerdotiis Romanorum verſatus eſt Onuphrius Panuinius in prioribus 145. capitibus operis luculenti de ciuitate Romana tom. 1. Graev. qui Ponti-

ſices Maximos, quorum memoria extat, ordine Chronologico recenſuit lib. 5. Faſtorum. Idem Onuſrius lib. 2. cap. 12. antiquitatum Veronenſium, vbi erudite de ſacerdotibus municipalibus et colonicis diſſerit. Guilielmus Choulius in tractatu breui de Sacerdotiis, libro de religione Romanorum annexo. Paullus Merula in tractatu breui de Sacerdotibus Romanorum, qui cum aliis eiusdem ſcriptis poſtumis lucem adſpexit Lugd. Bat. 1684, 4. Iacobus Gutherius, vir praeſtantiſſimus (licet ab H. Noriſio in Cenotaphiis Piſanis et a Graeuio praef. ad tom. 5. theſauri ſubinde caſtigatus) in libris quatuor de veteri iure pontificio, Pariſiis 1612, 4. et in tomo 5. antiquitatt. Romanar. Graeuii. Henric. Horchius in Sacerdotio Romano cum eius ſacrificio, Amſtel. 1690, 8. Ioſeph. Laurentius c. 1. var. ſacror. gentil. recuſ. T. 7. antiquitatt. Graecar. Gronouii p. 133. Ioan. Caſimir. Happachius in commentatione de calumnia religioſa et theologia ciuili praeſertim veter. Romanorum, Coburgi 17 9. 4. M. Antonius Ferratius epiſtola, quae comparet pag. 88. epiſtolarum eius Venetiis 1738, 4. editarum. Chriſtian. Ern. Muſſigk in diſſert. de Sacerdotibus veterum Romanorum, Witteb. 1695, 4. et Gottl. Samuel Treuer in diſſ. de Sacerdotibus Romanis in genere conſideratis, Lipſiae 1703. Praeterimus, quae de Sacerdotiis Romanorum habet Freinshemius ad Flori lib. 1. c. 2. vbi octo ordines a Numa inſtitutos perſequitur, tum Roſinus l. 3. et ad eum Demſterus, Wolfg. Lazius lib. 3. de republ. Romana, Struuius cap. 12. aliique qui corpora atque ſyſtemata antiquitatum Romanarum compoſuerunt.

IX. Locus inſignis Feſti non eſt praetereundus: *Ordo Sacerdotum aeſtimatur Deorum maieſtate, vt maximus quisque. Maximus videtur* [10] *Rex, deinde Dialis, poſt hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex Maximus. Itaque in conuiuiis ſolus Rex ſupra omnes accubat, ſed Dialis ſupra Martialem et Quirinalem: Martialis ſupra proximum, omnes dein ſupra Pontificem. Rex quia potentiſſimus: Dialis quia vniuerſi mundi Sacerdos qui appellatur Dius: Martialis, quod Mars conditoris vrbis parens. Quirinalis, ſocio Imperii Romani Curibus adſcito Quirino. Pontifex maximus quod iudex atque arbiter habetur rerum diuinarum humanarumque.* De Rege ſacrorum, cuius vxor Regina ſacrorum appellabatur, videndus Alexander ab Alex. III. 27. Onuſrius de Civ. Romana tomo 1. Graev. p. 243, 258. Anton. van Dale in diſſ. de Pontifice maximo, Vicario Pontificis, Rege Sacror. etc. quae exſtat in eiusdem

10 Tamen Regis ſacrificuli ſacrificium Pontifici ſubiectum diſerte teſtatur Liuius II. 2. *ne additus nomini honos aliquid libertati, cuius tunc prima erat cura, officeret.*

eiusdem diſſertationibus ad antiquit. e marmor. illuſtrand. p. 175 ſqq. et Gutherius in lib. 1. de iure Pontificio cap 31. tom. 5. Graev. qui etiam de Pontificum collegio et officiis ac Pontifice Maximo diligentiſſime diſſerit lib. 1. et 2. et prouocationem ab hoc ad populum fuiſſe obſeruat lib. 2. c. 10. ſeq. De collegio Fratrum arualium aliisque ſacris ſodalitatibus Pontificum augurumque agit Alexander ab Alexandro lib. 1. cap. 26. et ibi Tiraquellus: tum Gisbertus Cuperus lib. 4. Obſ. c. 13. vbi ex Dionis LIII. p. 496. (696 R.) contra Gutherium obſeruat quatuor ſumma Sacerdotum collegia Romae fuiſſe; *Pontificum*, *Augurum*, *Quindecimuirum* et *Septemuirum Epulonum*, non vero Aruſpicum vt viro doctiſſimo viſum fuerat. Pontifices maximos [11] veteris Romae recenſet Onufrius lib. 5. faſtor. Romanorum p. 94, 330 ſq. De Pontificibus idem Alexander lib. 2. c. 8. et diligentius Io. Andreas Boſius Prof. Ienenſis in differt. de Pontifice maximo [12] Romae veteris, et Pontificatu maximo Imperatorum Romanorum aduerſus Iacobum Pacidium ſ. Gothofredum Ien. 1656, 4. et in eodem tomo 5. theſauri Graeuiani. Albertus Mazolenus in animaduerſionibus in numiſmata aerea ſelectiora maximi moduli e muſeo Piſano, olim Carrario. Ioſeph. Bimardus de la Baſtie in diſſertat. de Pontificatu maximo Imperatorum Romanorum; quae legitur T. 18. memoriar. Acad. Inſcriptionum p. 550 ſqq. Num, quando plures Imperatores ſimul imperium tenuerunt, omnes; an vnicus ſolus ex iis pontificatum maximum geſſerit accurate diſquirit Ioannes Bouhierius in diſſertatione de pontificatu maximo Imperatorum Romanorum, edita gallice Diuion. 1742, 4. et in diſſertatione de quaeſtione, vtrum ante tempora Balbini et Puppiani, quando plures Imperatores ſimul imperium tenuere, vnicus ſolus pontifex maximus fuerit, quae exhibetur T. 5. hiſtor. Acad. Inſcriptionum p. 180. edit. Amſtelod. vbi ex inſcriptionibus probatur, quod iam ſub Tito et Veſpaſiano conſuetudo haec, pluribus ſimul nomen iſtud honorificum vindicandi, fuerit. Adde Iac. Elſneri ſchediaſma criticum, quo auctores aliaque antiquitatis monumenta emendantur, vindicantur et exponuntur, Berolini 1744, 4. capite vltimo. De Pontificibus maioribus (quorum caput Pontifex maximus) et de minoribus, (antea dictis ſcribis Pontificum) H. Noris Cenotaph. Piſan. diſſ. 1. c. 5. De Auguſtalibus flaminibus, ſodalibusque idem c. 6. Vide et diſſ. 2. c. 5 et 7. vbi de Pontificum veſtibus, aetate. De Seuiris Auguſtalibus, Sacerdotibus in Auguſti honorem inſtitutis, confer praeter Noriſium laudatum,

[11] Comparationem Pontificis M. Romae veteris cum Papa Romano inſtituit Michael Geddelius; vide A. E. 1716. p. 247.

[12] Sic dicti etiam maximi & maximae Sacerdotes, curiones maximi, maximi augures etc. Vide illuſtrem Cuperum ad Lactantium de mortibus perſequutor. p. 211.

tum, Scipionem Maffeium pag. 114. Muſei Veronenſis, et P. I. Veronae illuſtratae p. 183. ac Bochatum memoriarum hiſtoriae Helueticae, memoria vndecima. De duumuiris, decemuiris, quindecemuiris ſacris faciundis, a quibus Sibyllina quum opus eſſet conſulebantur, praeter eundem Alexandrum lib. 3. c. 16. atque eos qui de Sibyllinis carminibus ſcripſerunt, videndus Petrus Taſſinus cap. 5. de anno ſeculari Romanorum tom. 8. theſauri Graeuiani pag. 494 ſq. De duumuiris Sacerdotalibus T. 8. p. 393 ſq. Continuationis memor. litteraturae et hiſtoriae. Quindecimuiri inſigne tripus cum delphino et coruo in numo Vitellii apud Triſtanum T. 1. p. 274. De ſeptemuiris Epulonum Chriſtophorus Cellarius ad Plinii Epiſtolas p. 86. De gallis Sacerdotibus Cybeles et Archigallo, Rigaltius ad Commodianum Inſtruct. XVII, 3. Salmaſius not. ad Ael. Lamprid. vitam Heliogab. c. 7. p. 806. Onufrius Panuinius de ciuit. R. c. 38. et Andr. Dom. Floccus de poteſt. R. lib. 1. c. 12. De Saliis Tobias Guthberlethus libro ſingulari Franeq. 1704, 8. Io. Dan. Ramus in diſſ. de Ancilibus Romanorum Hafniae 1706, 4. Chriſt. Lud. Crellius in diſſ. de ſaliaribus carminibus, Witteb. 1732, 4. Nic. Reich in diſſert. de Saliis, Hafniae 1737, 4. et Gisbertus Cuperus IV, 2. obſerv. vbi etiam de ancilibus, quae in ſacrario Martis per Salios cuſtodiebantur. Salium in numo Diocletiano exhibet Caroli Patini theſaurus numiſmatum p. 60. Non Romae ſolum, ſed Albae quoque, poſt dirutam vrbem Salios fuiſſe, oſtendit Maffeius pag. 115. Muſei Veronenſis; vbi ex loco quodam Spartiani in Caracallo obſeruat, fuiſſe quoque Salios, qui hoc nomine Imperatorum honori eſſent dicati. Singulis templis Diisque ſinguli flamines qui ſacra facerent, ſed plures ſodales. De Sodalibus, flamine et ſaliis ad cultum principum ἀποθεωθέντων conſtitutis vide Dodwelli praelect. Cambdenian. p. 160 ſq. De flamine et flaminica praeter ſcriptores paullo ante citatos conſulatur Oliverius ad marmora Piſaurenſia pag. 81. vbi obſeruat, dignitatem iſtam non ſemper perpetuam, ſed temporariam quoque fuiſſe, atque tum per quinque duraſſe annos, vnde Flaminum quinquennalium in Inſcriptionibus ſaepius fiat mentio. De miniſtris ſacrorum populi Rom. Onufrius in ciuitate Romana tom. 1. Graev. pag. 251. 259. et Gutherius de iure Pontificio II, 13 ſq. tom. 5. Graev. De aedituis Alexander etiam ab Alexandro lib. 5. c. 17. De Tibicinibus eorumque collegio praeter Dempſterum ad Roſinum Caſp. Bartholinus libris 3. de tibiis veterum. Neque vero mirum tot et tam diuerſos ordines ſacris rite colendis apud Romanos conſtitutos fuiſſe, quoniam diligentiſſime illa obſeruari ſummi eſſe momenti ſemper exiſtimarunt, ita vt ſi minutiſſima etiam aliquis neglexiſſet, ſtatim tota actio eſſet vitioſa, ſummi magiſtratus exauctorarentur, triumphus negaretur, quod nimirum perſuaſum

eſſet

eſſet Romanis magis ad Reip. ſalutem facere ſi Magiſtratus ac viri principes diuina ſuſpicerent ac religentes eſſent quam ſi profligarent hoſtes, vt notat Plutarchus Marcello f. 300. cui iungendus Valerius Max. lib. 1. vbi et de relig. auſpiciis. De vocabulis *creari*, *cooptari*, *capi*, *adlegi* confer Spanhemium de vſu et praeſtantia numiſmatum T. 2. p. 367.

X. Sacri ordines *Eccleſiaſtici* vel naſcenti Eccleſiae peculiares ſunt, vel cum ſuccedentibus temporibus communes, vel poſtea demum ſuperinducti. Naſcenti Eccleſiae peculiares ſunt *Apoſtoli* proprie ſic dicti et *Euangeliſtae*, quanquam Apoſtoli nomen propriè de nuntiis epiſtolas publicas perferentibus conſuetum vſurpari; ita enim Procopius p. 253. ad Ieſaiam: μέχρι δὲ νῦν Ἀποστόλους καλοῦσι τοὺς ἐν κύκλῳ παρὰ τῶν Ἀρχόντων περιφέροντας γράμματα, non tantum Chriſto ipſi Ebr. III, 1. et Ioanni Baptiſtae apud Tertull. imponitur, ſed et LXX. diſcipulis Domini, et diſcipulis Apoſtolorum, et iis qui diu poſt Apoſtolos in Eccleſia docuerunt et Euangelium propagarunt. Vide Valeſium ad Euſeb. p. 21 ſq. et p. 41 ſq. M. Antonium de Dominis lib. 2. de Rep. Eccleſ. c. 2. §44. Blondellum de Epiſcopis p. 50, 85, et 113. Petauium dogm. Theol. de Hierarchia Eccleſ. Maturinum Veſſ. la Croſe, in dialogis Gallice editis p. 141 ſq. D. Ioachimum Hildebrandum libro de Hierarchia Eccleſiaſtica. Samuel. Baſnagium Annal. politico ecclaſiaſtic. T. 1. p. 288 ſqq. et Io. Franc. Buddeum eccleſ. Apoſtol. p. 640 ſq. Quemadmodum Conſtantinum M. inter Principes Apoſtolum ἐν βασιλεῦσι Ἀπόστολον dictum obſeruat Grotius p. 21. de iure ſummarum poteſtatum circa ſacra; et Papae Romano nomen Apoſtoli tribuunt Ioan. Venus et Gennadius apud Nicol. Comnenum pag. 346. praenot. myſtagogic. Quam ob rem Apoſtolatum in eccleſia etiam poſt Apoſtolos ſemper durare nec cum eis defeciſſe audacter contendit Hadriauus Sarauianus. De Apoſtolis eorumque miniſterio et auctoritate videantur Franciſcus Burmannus de miniſtris N. T. extraordinariis diſſert. 2. vsque ad vndecimam: Caſaubonus ad Baronium p. 277 ſq. Petauius lib. 1. cap. 5. de Hierarchia Eccleſ. Nic. Serarius T. 1. Opuſcul. Thom. Bilſonus de perpetua Eccleſiae Chriſti gubernatione, Frid. Spanhemius in quaternario diſſertationum hiſtorici argumenti, tomo ſecundo operum recuſo, pag. 289 ſq. diſſert. de Apoſtolis et Apoſtolatu. Ioan. Franc. Buddeus de eccleſia apoſtolica p. 644 ſq. De Apoſtolorum eruditione ſingularem librum edidit Ioannes Lamius, Florentiae 1739, 8. Apoſtolorum epiſcopatum fuiſſe oecumenicum ſ. nulli certo loco alligatum oſtendit Walo Meſſalinus ſ. Claudius Salmaſius in libro de Epiſcopis et Presbyteris p. 198 ſq. Epiſcopos quoslibet orthodoxos dictos fuiſſe Apoſtolos et Apoſtolicos et Eccleſias Apoſtolicas non tantum Romanam

manam oſtendit Blondellus loco laudato et B. Dorſchaeus part. 2. Vindic. in Exodum p. 125. agnoſcunt etiam Baluzius ad Vincentium Lerinenſem p. 368. et Paſchaſius Quesnellus in notis ad Leonem M. pag. 867 et 871. Neque praetereundum quod non modo Ioannes Baptiſta, Prophetae et doctores Apoſtolorum nomine veniunt, vide Sirmondum ad Ennodium p. 76. Sed etiam ἡ Αποςόλος ſiue Apoſtola in feminino dicitur S. Thecla, apud Ioan. Erneſt. Grabium tom. 1. ſpicilegii p. 331. et ſimiliter aliae mulieres ſanctae apud Frontonem Ducaeum in notis ad Chryſoſtomum tom. 1. p. 90. De Apoſtolorum proprie dictorum praerogatiuis, vocatione, miniſterio et donis ſingularibus agunt etiam Henr. Dodwellus in diſſ. 1. ad Irenaeum, Guil. Caueus in introductione ad vitas Apoſtolorum et Stephanus Curcellaeus p. 716 ſq. Operum. Vtut vero haud plane certum eſt quod a Iudaeis nomen Apoſtolorum mutuati ſint Chriſtiani, quum apud Graecos vetuſtiſſimos quoque paſſim Apoſtoli nomen pro miniſtro vel legato occurrat, vt apud Herodotum lib. 1. cap. 21. vide tamen quae de Apoſtolis Iudaeorum Baronius ad A. C. 32. Caſaubonus ad Baron. p. 274 ſq. Grotius ad Matthaei X, 1. Heinſius ad Lucae VI. Frid. Adolph. Lampius ad Io. XIII, 16. Morinus p. 260. Exerc. Bibl. Sam. Petitus Var. lect. c. 24. (lib. 2. cap. 20.) Seldenus de anno ciuili Hebr. cap. 15. p. 84. Petauius ad Epiphan. haereſi 30. et tom. 3. dogm. Theol. p. 683 et 739. edit. Pariſ. Ioan. Ern. Immanuel Walchius in antiquitatibus Damaſcenis p. 9 ſqq. vbi triplicis generis apoſtolos iudaicos fuiſſe monet, *primum* eorum conſtituiſſe apoſtolos Patriarcharum, de quibus agit D. Ioan. Frid. Mayeri diſſertatio de Apoſtolis Hebraeorum, Gryphisw. 1704. edita, in qua etiam de illorum Patriarchis duobus, vno in Palaeſtina, altero in Babylonia, quorum apoſtoli illi fuere adminiſtri; ad *ſecundum* pertinere apoſtolos ſynedriorum; *tertium* fuiſſe legatos ſynedriorum, qui שלוחי־צבור fuerunt dicti.

XI. De *LXX diſcipulis* praeter Burmannum parte 2. Exerc. pag. 95 ſq. diligenter agit Dauid Blondellus libro de Epiſcopis p. 99. vsque ad p. 125. qui p. 109. cum Apoſtolis aequo iure atque conditione fuiſſe contendit. Thomas Ittigius ſelectis capitibus hiſtor. eccleſiaſticae ſaeculi primi pag. 476. Guil. Cuperus in commentario de LXXII diſcipulis Chriſti, qui exhibetur in Actis ſanctorum Antwerp. menſis Iulii, T. 4. p. 16 ſq. et Chriſtoph. Aug. Heumannus in diſſert. de LXX Chriſti legatis, Göttingae 1743. edita. Blondelli ſententia per omnia admittenda non videtur, vt perſpicue patet ex electione Matthiae; quae nulla fuiſſet, ſi Matthias et Barnabas, vtpote iam inter LXX diſcipulos conſtituti, non per promotionem ad Apoſtolatum maius aliquod miniſterium fuiſſent adepturi. Pſeudo Dorothei libellum commentitiis LXX. diſcipolorum nomi-

nominibus refertum, et de iisdem Iambos Nicephori Xanthopuli lubenter praeterimus. Omittimus etiam *Pſeudapoſtolos*, de quibus D. Io. Georgii Neumanni diatriba lucem vidit, Witteb. 1708, 8.

De *Euangeliſtis*, quos Euangelizatores vocat Tertullianus libro de Corona militis, agit Burmannus part. 2. exercitationum pag. 215 ſeq. Frider. Spanhemius T. II. Oper. p. 266 ſqq. Iacob. Baſnagius hiſtor. eccleſiaſticae gallice editae T. 1. p. 419. Lud. Ellies du Pin Prolegom. in Biblia T. 2. p. 22 ſq. et Dan. Guil. Mollerus in diſſ. de quatuor Euangeliſtis, Altorfii 1699. euulgata. De inſignibus quatuor Euangeliſtarum confer diſſertationem Iac. Thomaſi Lipſ. 1667. editam, et Iuſt. Weſſel. Rumpaei iſagogen ad lectionem N. T. p. 21 ſqq. Quanquam vero propria et ſingulari quadam appellatione IV. tantum ſunt Euangeliſtae, cuius numeri rationes allegoricas ex S. Irenaeo et aliis veteribus attuli in Codice Apocrypho Noui Teſt. in quo etiam plura Apocrypha recenſui Euangelia: tamen Etymologica vſurpatione ita dicti ſunt non tantum Apoſtoli et Apoſtolici viri qui Euangelium Chriſti hominibus annunciarunt, ſed etiam poſt illa tempora Euangelii doctores quicunque, quemadmodum Caeſarius quaeſt. 45. quoque Magos qui ad Chriſti cunas venerunt vocat Ευαγγελιστὰς καὶ πρώτους κήρυκας ἐθνῶν τῆς θεανδρικῆς ἐπιφοιτήσεως. Quamobrem et Epiſcopus Meldenſis Io. Benignus Boſſuetus in hiſtoria Variationis Eccleſiarum proteſtantium p. 26 ſq. ſine magna ratione carpit Lutherum; quod in ſubſcriptione litterarum ad Georgium Saxoniae Ducem, ſe Euangeliſtam Wittenbergenſem appellauit, quod ex more illius aetatis fecit. Memini me in Bibliotheca Rev. D. Mayeri videre Litteras A. 1520. ſcriptas ad Lutherum tertio die Nouembris a Sebaſtiano Hoffmeiſtero, in quarum ſubſcriptione hic ſe vocat ſacrarum litterarum Doctorem Euangeliſtam apud Minores Conſtantiae, vt adeo hac aetate iſtud nomen vſurpare adeo inſolens haud fuerit. De *Prophetis* Novi Teſtamenti vide eundem Burmannum Parte 2. Exercitat. diſſert. 12. et ſq. et Io. Laur. Moshemii diſſertationem de illis, qui Prophetae vocantur in N. T. Helmſtad. 1732. euulgatam, et in eiusdem diſſert. ad H. E. pertinent. vol. 2. p. 125 ſqq. recuſam.

XII. Ordines Eccleſiaſtici naſcenti Eccleſiae et ſequentibus ſaeculis communes fuere hi tres, *Epiſcopi*, [13] *Presbyteri* et *Diaconi*. Ita non modo in ſacris

[13] Σκοπὸς et ἐπίσκοπος pro cuſtode et inſpectore apud Aeſchylum, Callimachum, Ciceronem VII, 11. ad Atticum, aliosque. Vide Ezech. Spanhemium ad Callimachum p. 158. Pontifex Maximus παρθένων ἱερῶν ἐπίσκοπος. Plutarch. in Numa. ἐπισκοποῦντες τὰ τῆς πόλεως ὤνια. Schol. Ariſtophanis ad Veſpas, 1398. Euerhardus Otto de Aedilibus Coloniarum pag. 237 ſq.

ſacris N. T. ſcriptoribus, ſed etiam apud Clementem Rom. Barnabam, Hermetem, Ignatium, et in Clementinis III, 67 et 71. vbi adduntur κατηχηταί. Ac de Epiſcoporum quidem ac Presbyterorum dignitate et iuribus, num eadem vtrorumque fuerit Apoſtolicis temporibus auctoritas, an Epiſcopi Presbyteris, iam ab Apoſtolorum tempore fuerint ſuperiores, acerrime et plurimis ſcriptis a Viris doctis fuit diſputatum. Epiſcoporum ſupra Presbyteros auctoritatem et diuino iure competentes praerogatiuas defenſitant Bellarminus libro de Clericis tom. 2. Controuerſ. et de ordine tom. 3. Dionyſius Petauius in libris de Hierarchia Eccleſiaſtica, Io. Morinus Part. 3. Exerc. 3. de ſacris Ordinationibus, Thom. Bilſenus, Epiſcopus Winthonienſis, de perpetua Eccleſiae Chriſti gubernatione Lond. 1611. 4. Io. Pearſonius in Vindiciis Ignatii part. 2. cap. 13. Beueregius Codice Canonum illuſtrato lib. 2. cap. 11. Henr. Hammondus in diſſertationibus de Epiſcopis et Presbyteris. Londini 1651. 4. et Tomo IV Operum Londini 1674. 1684. editorum, inque vindiciis earundem Anglice ſcriptis, quae T. 2. opp. eius p. 417 ſqq. leguntur, oppoſitis presbyterorum Londinenſium ſcripto, cui titulus: *Ius diuinum miniſterii Euangelici*; nec non in reſponſione ad animaduerſiones anonymi: *an anſwer to the animadverſions on the diſſertations touching Ignatius's Epiſtles and the Epiſcopacy in them aſſerted.* Thomas Bret in libro, cuius index: *the Divine Right of Epiſcopacy and the neceſſity of an Epiſcopal Commiſſion for preaching God's Word and for the valid miniſtration of the Chriſtian Sacraments*; cuius ſecunda editio prodiit Londini 1727, 8. Henricus Dodwelſus in variis ſcriptis, Franciſcus Brokesby in Hiſtoria Hierarchiae Eccleſiae primitiuae per tria ſaecula et initium quarti, Lond. 1712, 8. aliique Epiſcopalium partium Angli et ſcriptores Romanae Eccleſiae, et graeci notante Allatio p. 1049. conſenſus. Omittimus recentius de Epiſcoporum neceſſitate dignitateque motas in Anglia controuerſias, in quibus in primis memoratu digna eſt ea, quam excitauit Hoadleius, Epiſcopus tum Bangorienſis, quam breuiter enarrat Georg. Wilh. Alberti in epiſtolis de recentiſſima conditione rei ſacrae et litterariae in Anglia, p. 573 ſqq. E contrario Epiſcopos et Presbyteros diuino iure et Apoſtolico more eiusdem plane eſſe dignitatis et auctoritatis diſputant prae ceteris Dauid Blondellus in libro de Epiſcopis et Presbyteris, Amſtelod. 1646, 4. Claudius Salmaſius in apparatu ad libros de primatu Papae et in diſſertatione Lugd. Bat. 1641, 8. edita de Epiſcopis et Presbyteris ſub nomine Walonis Meſſalini: Io. Dallaeus de ſcriptis Dionyſii et Ignatii lib. 2. c. 26. p. 386 ſqq. Chriſtoph. Matth. Pfaffius p. 52 ſqq. originum iuris eccleſiaſtici: Chriſtianus Dreierus in controuerſiis cum Pontificiis diſſert. 21. D. Io. Franciſcus Buddeus Exercitatione de origine et poteſtate Epiſcoporum, Ienae 1705, 4. et

Pro-

Proteſtantes fere communiter, atque in Anglia Presbyteriani. Vide et Baluzium p. 366 et 367 ſq. ad Lupum Ferrarienſem. Plurimorum Anglorum Epiſcopalium teſtimoniis regimen eccleſiae per Presbyteros probatur in libro: *Entretiens ſur la correſpondance fraternelle de l'Egliſe Anglicane avec les autres Egliſes Reformées.* Nec Caluino Epiſcoporum nomen vel auctoritas diſplicuit, niſi Theologi quidam Anglicani maluiſſent conſilium eius Reginam Eliſabetham clam habere. Vide Biblioth. Angl. T. I. p. 402. 404. 531. De auctoritate Presbyterorum in cauſſis dogmatum diiudicandorum in Eccleſia vide ſcriptum aduerſus conſtitutionem *Vnigenitus* editum, quod inſcribitur: *Apologie des Curez du Dioeceſe de Paris* 1718. 12. In veteri Eccleſia tres fuere Epiſcoporum gradus: *Patriarchae, Catholici,* ſiue *Exarchi,* ac *Primates.* Vide Salmaſium in Euchariſtica ad Sirmondum p. 295 ſqq. 311 et 417 ſqq. et apparatus p. 274. ac Beueregium ad ſynod. Chalcedon. canon. 9. Quum autem longo Eccleſiae vſu Epiſcoporum ordo ac Presbyterorum diſtinctus eſſet, *Aëtiani* [14] in quarto poſt Chriſtum natum ſaeculo qui nec dum ullum eorum diſcrimen (perinde vt hodie Presbyteriani) eſſe volebant, haereticis ideo adſcribuntur apud Epiphanium, Haereſi 75. num. 3. Alia tamen Proteſtantium noſtrorum ratio eſt, qui Epiſcopos et Presbyteros jure diuino quidem et Apoſtolico vſu pares fuiſſe affirmant nullam tamen legem ea de re latam, neque hoc iniunctum Chriſtianis a Chriſto vel Apoſtolis vti etiam de Epiſcopis fatetur in Irenico ſuo Stillingfleetus, et Frider. Spanhemius contra Io. van der Weyen bene demonſtrauit; ſubordinationes tamen Eccleſiaſticas ideo non improbant, vt plerique ipſorum in Eccleſiis ſuis eam amplectantur ipſi, dum ſupra Diaconos et Paſtores habent vel Epiſcopos et Archiepiſcopos vt in Suecia, Daniaque, Pruſſia ac Britannia: vel Praepoſitos, et Inſpectores, Superintendentes ac Superintendentes generales vt in Germania paſſim. Ac Superintendentis quidem vox (licet arrogantior videatur Danaeo et Sibrando Vomelio apud Crenium Tom. 16. animaduerſ. p. 223.) apud Hieron. Epiſt. 8. vt dixi obuia eſt, vti verbum *ſuperintendere* apud Auguſtinum XIX. 19. de C. D. In Saxonia frequentari coepit poſt viſitationem A. 1528. notante Seckendorfio. Confer Caſp. Ziegleri Superintendentem ad normam Conſtitut. Eccleſiaſticarum in Electoratu Saxonico deſcriptum, Dresd. 1688. 4. Ambroſio *Superinſpector* cap. 6. de dign. ſacerdotali. Epiſcopos in primitiua Eccleſia parochiis fere tantummodo, non amplioribus dioeceſibus praefuiſſe diſputat auctor libri Anglice vulgati Lond. 1712. 8. cui titulus: *a clear*

[14] Salmaſius in Apparatu de Primatu Papae p. 113. Romanam Eccleſiam ipſammet arguit Aëtii veſtigiis inſiſtere in eo, quod in ſeptem ordinibus Epiſcopos ſub Presbyteris comprehendit, atque vnam τάξιν vtrorumque conſtituit.

account of the ancient Epiſcopacy. Acta Eruditor. tom. 6. ſupplementi p. 60 ſeq.

Epiſcoporum [15] praecipue erat ordinare in Clerum cooptandos, baptizare, confirmare, cauſſas eccleſiaſticas decidere, pauperum curam habere, templa conſecrare, diſciplinam eccleſiaſticam moderari aliaque ſimilia, de quibus idem Blondellus latè diſſerit, et ea interdum Presbyteris quoque conceſſa fuiſſe probat; quod ſigillatim circa ordinationem [16] (praecipuum quoddam Epiſcoporum munus haberi ſolitum) probauit D. Io. Hulſemannus, Theologus Lipſienſis, in diſſ. de miniſtro ordinationis, Rev. Io. Guntherus, Eccleſiaſtes itidem Lipſienſis meritiſſimus, in Apologia Miniſtrorum Lutheranorum aduerſus Chriſtiani Helwig librum Vratiſl. 1697. 12. vulgatum quod Presbyteri deſtituantur facultate ordinandi Presbyteros, Lipſiae 1698. 4. Germanice edita; Gothofredus Voigtius in exercitatione de presbytero legitimo ordinationis miniſtro. Roſtoch. 1680. et nouiſſime ſcriptor Gallus de praeiudiciis falſis et legitimis, Delph. 1701. 12. praeiudicio 2. Vide etiam Rich. Simonem Bibl. ſelectae tom. 2. p. 12. ſq. ex Iſaaci Haberti ἀρχιερατικῷ, et p. 18. Edmundum Martene lib. 1. parte 2. de Eccleſiae Chriſtianae ritibus p. 286 ſeq. Formulae ordinationis legi poſſunt apud Ioan. Morinum de ſacris ordinationibus, et in Iſaaci Haberti Αρχιερατικῷ: Rituale ordinationis exſtat in ſymmictis Allatii. Ordinationes haereticorum, licet illicitas, tamen validas eſſe oſtendit Pompeius Sarnelli Epiſtola 28. Eccleſiaſtica; contrariam vero ſententiam tuetur Peronius T. 3. Opp. (Du Pin. T. 17. p. 31.) De ritu impoſitionis manuum in eccleſia vetere, ac degenere eius vſu diſſerit Frider. Spanhemius T. 2. Opp. p. 871 ſqq. De varia manuum impoſitione Nicol. Serarius T. 1. p. 163. ad Ioſuam, et S. V. Carol. Gottl. Hofmannus in diſſert. de ordinatione Timothei Vitemb. 1754. edita, p. 24 ſq. vbi ſimul contra Pontificios, Graecos et Anglicanos Theologos, Epiſcopali eccleſiae addictos, oſtendit, hunc ritum ad ordinationis indolem abſolute non pertinere, validamque, etiam illa omiſſa, eſſe eam ac manere. Apud Vopiſcum in vita Saturnini memorantur Chriſti Epiſcopi, quod non aliud eſt quam Epi-

[15] Apud Dionyſium de Hierarchia eccleſiaſtica tria recenſentur munia Epiſcopi, ordinum collatio, vnguenti conſecratio, et altaris benedictio. In Pontificali Romano ſex: *Epiſcopum oportet iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, et baptizare.* Adde Allatium de conſenſu vtriusque eccleſiae. p. 1276 ſq. Sacerdotum nomen proprie vſurpatum de Epiſcopis notat Ioſephus Vicecomes lib. 1. de ritibus miſſae c. 1.

[16] Apud Iudaeos etiam Presbyter ordinauit Presbyterum, vt notauit Pfaffius p. 44. originum iuris Eccleſiaſtici. Vide Seldenum de ſynedriis Hebraeorum lib. 1. c. 14. p. 395 ſq. lib. 2. c. 7. p. 681. Morinum de ſacris ordinationibus Exerc. VII. c. 4. §. 6 ſqq. et Vitringae Archiſynagogum p. 426.

Epiſcopi Chriſtiani. Vide Io. Seldenum ad Eutychium p. 146. Epiſcopis neutiquam competere vt arma tractent, aut cum Iulio II. Papa abiectis Petri clauibus gladium Paulli arripiant, probauit Caſpar Zieglerus ὁ μαχαίρίτης in libro qui inſcribitur: Epiſcopus miles in veteri Eccleſia inuiſus, Fulbertus Carnotenſis in Epiſtola apud Edmundum Martene T. 1. theſauri anecdotorum pag. 130. et Io. Frider. Hebenſtreit in diſſert. de Epiſcopo milite Lipſ. 1720. Ioan. Vergerii de Havraune, Abbatis Sanegrani, (qui ſub Petri Aurelii nomine notior obiit Pariſiis 1643.) liber contrarii argumenti editus eſt Baſileae 1619. *Apologie pour Meſſire Henry de Chaſſeignier de la Roche Pezay, Eveque de Poitiers, contre ceux qui diſent, qu'il n'eſt pas permis aux Eccleſiaſtiques d'avoir recours aux armes en cas de neceſſité.* Vide Recueil des Pieces fugitives T. IV. p. 132-194. Epiſcoporum fuiſſe in coetibus publicis praedicare, iam ſupra, quum de concionibus veterum diceremus, obſeruare nos meminimus. Nunc addimus ex Concil. Tridentino ſeſſ. 24. c. 4. praedicationis munus, quod Epiſcoporum praecipuum eſt. Etiam catechizandi munus eis tribuitur ab Hieronymo Epiſt. ad Pammachium de erroribus Io. Hieroſolymitani. De Epiſcoporum officio circa poenitentes confer Morinum lib. VI. de poenitentia cap. 76 et IX. 33. Epiſcoporum eſſe benedicere notatur in conſtitutionibus Apoſtolicis lib. 8. cap. 41. Praecipua quoque ipſorum cura fuit vt doctrinae et vitae Cleri obſeruatores eſſent, et exemplo pariter atque doctrina gregi ſuo praeirent, tanquam ſpeculatores a Domino conſtituti ſiue praeſides, praeſidentes, Praepoſiti ac Superintendentes, vt Hieronymo et aliis veteribus appellantur. Confer in Io. Fileſaci opuſculis variis diatribam primam, quae eſt de ſacra Epiſcoporum auctoritate, Pariſ. 1614. 8. De antiquis et maioribus Epiſcoporum cauſſis, condemnationibus, appellationibus videndus Iacobi Boileau liber Lugduni A. 1678 editus contra Cl. Davidis librum de iudiciis Canonicis Epiſcoporum. Solis Epiſcopis competere ius Haereticos abſoluendi et Eccleſiae reconciliandi, ex veteris Eccleſiae vſu probatum fuit libro ſingulari Io. Baptiſta Thiers, de quo Elias du Pin tom. 18. p. 281. Num integrum fuerit Epiſcopo ſucceſſorem ſibi ante obitum deſignare, vide Rob. Ienkeni defenſionem Auguſtini contra Ioannem Pherepo-num ſiue Clericum (Cantabrig. 1707. 8.) p. 95 ſq. De Epiſcopi throno in Eccleſia, Menardus p. 85. ad Sacramentarium Gregorii M. et Vol. III. theſauri gemmar. antiquar. aſtriferarum. De Epiſcoporum ordinatione, electione idem p. 299 ſq. cui, ſi quis vſum Eccleſiae Rom. recentioris aetatis noſſe velit, iunget Caerimoniale Epiſcoporum. Ritus ordinationis Epiſcopi in metropoli Rotomagenſi exhibetur a Mabillonio p. 228. Analectorum. Vide quoque eius muſeum Italicum T. 2. p. 85 ſqq. officium ordinationis Patriar-

chae Alexandrini exſtat in collectione liturgiarum Orientalium Euſebii Renaudoti T. 1. p. 467 ſqq. qui p. 491 teſtatur, ſe iuſtum de ordinationibus ſecundum diſciplinam Orientalium commentarium paratum habere. Ordinatio Patriarchae Neſtorianorum legi poteſt apud Aſſemannum T. 3. parte 2. Biblioth. Oriental. p. 667 ſq. 678 ſq. Epiſcopi p. 684 ſq. 690 ſq. 702. aliorum Clericorum p. 788 ſqq. Electio p. 643 ſqq. De ritu dandi presbyterium Papae, Cardinalibus et Clericis nonnullarum eccleſiarum vrbis ſingularem diſſertationem Petrus Moretus, Canonicus Baſilicae S. Mariae trans Tiberim euulgauit Romae 1741. 4. Ceterum notandum eſt, Gerardum Nicoſienſem primum A. 1208. ſe appellaſſe *ſedis apoſtolicae gratia Epiſcopum; alios Dei gratia vel miſeratione.* Vide Traité de l'auctorité du Pape T. 2. p. 43. Leidradus Archiepiſc. ad Carolum M. *Diuina diſpenſatione et veſtra miſeratione Lugdunenſis Eccleſiae Epiſcopus.* Vide Mabillonium T. 3. Analector. p. 28. Fulbertus Carnotenſis Epiſtola 4. *Domino ſuo Roberto Regi benigniſſimo Dei et ſui gratia Carnotenſi Epiſcopo.* T. 18. Bibl. Patr. p. 7. De baculo paſtorali ſiue pedo Epiſcopi Cangius Gloſſar. in *πατερικὸν*, Macri fratres in Hierolexico voce baculus et p. 387. vbi icon Gelaſii I. Papae cum baculo. Meibomius T. 3. rerum Germanicarum: Io. Ciambinus in diſſ. Hiſtorica an Romanus Pontifex baculo paſtorali vtatur, Rom. 1690. 4. Ioan. Andreas Schmidius in diſſertat. de baculo paſtorali. Helmſtad. 1697. et Tobias Eckhardus de pedo Epiſcopali. Goslariae 1734. De annulo paſtorali idem Schmidius diſſertationem edidit Helmſtadii 1705. De iure Epiſcoporum in eccleſias ciuitatum dioeceſeos ſuae videatur Ioan. Frontonis Epiſtola Pariſiis 1659. Du Pin T. 17. p. 277. ſq. Contra abuſum exemptionum Traité de l'Autorité du Pape T. 2. p. 94 ſqq. De abuſu exſpectantiarum, ibid. p. 169 ſq. De depoſitione Epiſcoporum et accuſationibus aduerſus eos non facile admiſſis, agit Petrus de Marca in opere de concordia Sacerdotii et Imperii lib. 6 et 7. Quanquam vero Epiſcopi ex Presbyteris et Diaconis legendi eſſent, tamen non deſunt exempla Epiſcoporum ex Laicis ad illam dignitatem per ſaltum vt loquuntur euectorum, quales ſunt Ambroſius, Nectarius, Taraſius, Nicephorus, Photius aliique apud Leonem Allatium p. 169. libri de aetate et interſtitiis ordinum apud Graecos. His addes Talaſſum de quo Socrates VII. 48. et quae Valerianus Flauingius in vindiciis ad theſin Cleueſianam de Epiſcopatu, de quo libro Elias du Pin tom. XVIII. Bibl. ſcriptorum Eccleſ. pag. 102. De translationibus Epiſcoporum ab vna ſede in aliam Eccleſiam abeundus laudati Ziegleri libellus de Clerico renitente. Ioan. Andr. Schmidii diſſertatio de translationibus Epiſcoporum, Presbyterorum et Diaconorum. Helmſtad. 1702 et Ioan. Georg. Walchii diſſertatio de translationibus miniſtrorum

ſtrorum in veteri ecclesia. Ienae 1745. De *Episcopiſſis* edita eſt Rev. D. I. F. Mayeri diſſertatio, cuius titulus non ita eſt intelligendus, ac ſi regimen Eccleſiaſticum olim commiſſum fuerit etiam feminis, ſed quod inter primos Chriſtianos etiam Epiſcopi non defuerint vxorati. Ἱερίσσας vocat et Epiphanius LXXIX. 4. De *Epiſcopis titularibus*,[17] ſiue titulotenus Epiſcopis atque, vt per ludibrium appellati ſunt, *multa tenentibus*, in Romana Eccleſia vide Michaelem Siricium in abominationibus Papatus p. 44. Hallenſium obſeruationes ſelectas tom. I. p. 63 ſq. Matthiam Flacium in limine confutationis Epiſcopi Sidonii, et Andr. Hieronymi Andreacei tractatum de Epiſcopo titulari ſeu in partibus infidelium. Romae 1733. 4. quibus adde quae de ſimili apud veteres vſu Beueregius ad Synodicum pag. 65. a. pag. 67. b. et quae de Epiſcopis honoris cauſſa ob inſignes virtutes ad nullum certum locum creatis notat Mich. de Quien ad Io. Damaſcenum tom. 2. p. 667. licet olim vix quisquam ordinatus ſit ſine titulo, hoc eſt vt non ad certam Eccleſiam deſtinaretur. Vide Baluzium ad Lupi Ferrarienſis Epiſt. 29. p. 363. De *Chorepiſcopis* ſiue villanis Epiſcopis, (Landbiſchof) epiſcoporum veluti adiunctis atque vt ita dicamus ſuffraganeis, videndi Suicerus in Theſauro, et in Gloſſariis Cangius ac Lindebrogius, imprimis vero Morinus part. 3. Exerc. 4. de ſacris ordinat. Carolus le Cointe ad A. C. 813. T. VII. p. 273 ſqq. Blondellus lib. de Epiſcopis p. 93 ſqq. qui primam eorum mentionem in concilio Ancyrano can. 13 et in Occidente ſerius receptos obſeruat. Multa etiam de iisdem Chorepiſcopis etſi non admodum inter ſe conſpirantia Petauius ad haereſin 79. Epiph. p. 277 ſq. et tom. 3. dogm. theol. p. 789. 795 ſq. edit. Pariſ. Petrus de Marca II. 13 ſq. de concordia Sacerdotii et Imperii, M. A. de Dominis II. 9. de Rep. Eccleſ. Salmaſius ſub Walonis Meſſalini nomine latens p. 225 ſq. 312 ſq. et apparatu de primatu Papae p. 54 ſq. 94 ſq. Beueregius ad can. 13. Ancyran. p. 175 ſq. Dan. Larroquanus aduerſar. ſacr. p. 55. Pompeius Sarnellus in Epiſtolis Eccleſiaſticis Italice editis Epiſtola 5. et Franciſcus Brokesby in hiſtoria Hierarchiae Eccleſiae primitiuae c. 13. A Chorepiſcopis diſtincti erant *Periodeutae* ſiue Presbyteri ἐπιχώριοι ac *viſitatores*, in concilio Sardicenſi et Chalcedonenſi memorati, regendis per vicos ac pagos parochiis, licet nonnulli confundant. Vide Beuereg. ad can. 57. Laodicen. Caueum

[17] Ex Cypriani Epiſtola 69. Ioannes de Turrecramata ſumſit argumentum inuehendi in *Epiſcopos titulares*, qui neque eccleſiam habent neque plebem de quibus Baluzius III. 19. hiſtoriae Tutelenſis. De iis tollendis actum in concilio Tridentino, vt docet Raynaldus ad A. C. 1547. N. 76. *quod ab illis multa damna et incommoda ſuſtineat Eccleſia, et nullam vel modicam vtilitatem recipiat.* De iis etiam tollendis actum poſtremo eſt ad relationem illuſtriſſimi viri Franciſci Boſſueti, Epiſcopi Lodouenſis, A. 1656 in conuentu eccleſiae Gallicanae. Vide Acta p. 300. 344. *Haec Baluzius p. 268. ad Cyprianum.*

Caueum primitiv. Chriſtianiſm. pag. 224. Menagium amoenitat. iuris c. 35. Iuſtellum ad Codicem Eccleſiae vniuerſae p. 217 ſqq. Combefiſium ad S. Maximum T. I. p. 680. Ioſephum Simon. Aſſemannum Bibl. Oriental. T. III. P. 2. Georg. Clementis Drauden et Chriſtoph. Matth. Pfaffii obſeruationes de Periodevtis, quae inſertae ſunt Vol. VI. des heßiſchen Hebopfers pag. 722 ſqq. et Guſtaui Georg. Zeltneri diſſertat. de Theologo circuitore, ſeu de Periodevtis veteris eccleſiae reſtituendis. Altorfii 1718. De *Theodromis*, qui diuerſi ſunt a Periodevtis, diatriben Coburgi 1718. 8. edidit Henr. Rudolph. Fiſcher. *Epiſcopi Cardinales*, quibus praeter Epiſcopatum ſuum alius quoque morte Epiſcopi vacuefactus ac vacans ita fuit ſubiectus, vt binarum eſſent Epiſcopi Eccleſiarum. Acta Erud. A. 1713. p. 382. De *Suffraganeis* Andreas Sauſſaeus p. 89 ſq. de Myſticis Galliae ſcriptoribus. Iam *Coepiſcopi* iam *Comprouinciales* ab antiquioribus dicuntur, qui Metropolitano ſubduntur Antiſtites. Launoius inquiſitione in chartam immunitatis p. 39 ſq. De *Epiſcopo viſitatore* quando Eccleſia Antiſtite proprio deſtituitur, vide Franciſci Nicolai diſſ. Rom. 1710. 4. et Ephemerides Pariſ. A. 1710. Nou. p. 591 ſq. et A. 1712. Octobr. p. 468. De Epiſcopis pleraque notatu digna collegit Caſp. Zieglerus in erudito ſuo de Epiſcopis libro. Ad Iacobi Vſſerii concilium de reducendo Epiſcopatu ad formam regiminis Synodici in antiqua Eccleſia recepti, diſputat nonnulla Io. Hoornbeckius lib. I. miſcell. ſacror. cap. 25. De *cathedra Epiſcopi* Pompeius Sarnelli in antiqua Baſilicographia c. 48. De *iurisdictione eccleſiaſtica* conſulatur Nicolaus Petitpied in libro de iure et praerogatiuis Eccleſiaſticorum in adminiſtratione iuſtitiae ſaecularis. Gallice Pariſ. 1705. 4. S. Bouſſaeus Noct. theolog. diſſ. 29. p. 335 ſqq. Ioſephus Binghamus Origin. Eccleſiaſtic. lib. V. c. 2 ſq. Martinus Schraderus de cauſſis fori eccleſiaſtici. Guelpherbyti 1710. 4. Traité hiſtorique et dogmatique des Privileges et Exemtions eccleſiaſtiques. 1715. 4. Antonii Arrighii Oratio de iurisdictione Pontificum, adiecta eiusdem Hiſtoriae iuris Pontificii. Pataui 1731. 4.

XIII. *Presbyteros* dictos *Sacerdotes ſecundos* notat Sirmondus T. I. Opp. p. 945 ſq. 967. omniaque illis fuiſſe communia cum Epiſcopis fatetur Hieronymus, ſolam excipiens ordinandi poteſtatem, de qua iam ſupra diximus. Quod presbyteri non deſtituti fuerint facultate ordinandi presbyteros contra Chriſtiani Helwichii librum editum Vratislauiae 1697. 12. et Natalem Alexandrum ſaec. IV. diſſ. 44. § 28 ſqq. euicerunt iidem, quos paullo ante p. 656. laudauimus, ſcriptores: quibus addatur Io. Georg. Pertſchii umſtändlicher Beweis, daß die proteſtantiſche Kirche rechtſchaffene Prediger habe. Hildeſiae 1732. 4. Franciſci Rothfiſcheri Ablaß und Jubeljahr, P. II. §. 25-28.

Da-

Daniel Salthenius in diſſertatione ſententiam I. C. Heinzelmanni de Διακόνοις νεοφύτοις examinante. Regiomonti 1739. edita; et I. C. Heinzelmannus in commentatione de Epiſcopis et Diaconis primaeuae eccleſiae Chriſtianae diſſertationi Danielis Salthenii oppoſita. Helmſtadii 1740. euulgata. Apud primos vero Chriſtianos Presbyterorum munus peculiariter etiam fuiſſe Eccleſiae negotia externa curare, neque omnes functos fuiſſe officio docendi ac praedicandi Euangelium, contendit V. C. Iuſtus Henningus Boehmerus obſeruationibus ſelectis ad Petrum de Marca p. 23 ſq. prouocans ad locum Apoſtoli 1 Timoth. V. 17. Vide ſis etiam Claudii Fonteii ſiue, qui ſub illo nomine latet [18] Iacobi Boileau, diſſertationem A. 1668 editam et Taurini 1678. 8. recuſam de antiquo Presbyterorum iure in regimine Eccleſiae. Presbyteros vero temporarios in veteri Eccleſia nullos fuiſſe probat Hugo Grotius cap. XI. libri de poteſtate ſummarum poteſtatum circa ſacra §. 13. Presbyteri debebant eſſe 30 annorum, vt probat Suicerus πρεσβύτερος et Leo Allatius in libro de aetate in collatione Ordinum apud Graecos p. 37 ſq. Rom. 1638. 8. vbi et de aliis ordinibus qua aetate ad illos admitterentur. Inter Presbyteros praecedebat, qui prius ordinatus eſſet, vt docet Paſchaſius Queſnellus p. 270 ad Leonem M. Plerumque XII. erant Presbyteri in vna Eccleſia ſecundum numerum totidem Apoſtolorum, vnde Marcum duodecim Presbyteros Alexandriae conſtituiſſe narrat Eutychius. Conf. Grotium ad Apocalypſ. V. 5 et 7. et Dodwellum libro Anglice edito de vno Sacerdotio et vno altari c. 12. p. 349 ſq. ſed ſi vſus Eccleſiae plures ferret, plures etiam adſciſcebantur, vti Romae tempore Cypriani et Cornelii Presbyteri fuerunt XLVI et CPolitana Eccleſia Iuſtiniani temporibus habuit Presbyteros LX. De Presbyterorum partibus in miſſa vide Ioſephum Vicecomitem lib. 1. de ritibus miſſae c. 21 ſqq. De *Presbytero poenitentiario* videndi Socrates V. 19. Sozomenus VII. 16. et ibi Valeſius, Nicolaus Comnenus p. 209. praenotion. myſtagogic. Ioan. Haſſelius in Concil. Trident. T. 14. Labbei 1121 ſqq. B. Martinus Chemnitius examine Concilii Trid. part. 2. vbi de confeſſione pag. 348 ſq. Ioan. Forbeſius Inſtruct. Hiſtorico-Theol. p. 666 ſq. Io. Dallaeus de Confeſſione IV. 1. Guil. Caueus Epiſt. ad Caſp. Calvoerium; tomo poſteriori ritualis Eccleſiaſtici a Calvoerio editi ſubiecta, atque in Actis Eruditorum A. 1705. p. 167 repetita. Dionyſ. Petauius diſſ. Eccleſiaſtic. pag. 179 ſq. Latinus Latinius tom. 1. Epiſt. pag. 318. 325 ſq. Emmanuel Schelſtratenus ad Concil. Antiochen. p. 289 et Natalis Alex. Hiſtoriae Eccleſ. tom. 8. p. 176 ſq. edit. in fol. De *Presbyteriſſis* ſiue viduis et matro-

[18] Du Pin. T. 19. p. 66. Vide etiam Memor. Treuoltin. 1710. p. 550.

matronis aetate prouectis quibus negotia quaedam externa pauperesque et aegroti ab Eccleſia curandi committebantur, (πρεσβύτιδας vocat Apoſtolus Tit. II. 3. nonnulli etiam πρεσβυτερίδας Ferrandus Diaconus *viduas ſeniores*) vide Grotium ad Phil. IV. 3. Suicerum in πρεσβύτις, Samuelem Baſnage Annal. tom. 1. p. 452. Coteler. ad conſtitut. Apoſtol. III. 9. Wolfgangum Gundlingium aliosque viros doctos ad Can. XI. Laodicen. vbi Presbyterae ſiue vt Iſidorus Mercator appellat *matriculariae* conſtitui prohibentur, et Matthias Zimmermannus Superintendens Miſenenſis libro ſingulari de Presbyteris et Presbyteriſſis, Annaeberg. 1681. 4. inprimis a p. 48. vbi Presbyterorum etiam vxores Presbyteras vt epiſcoporum epiſcopas, dictas obſeruat, et p. 78. vbi de Presbyteriarum abrogatione, et quomodo a diaconiſſis, quae ſaepe erant virgines differrent.

XIV. De Diaconis, (qui Epiſcopi ἀκοὴ, ὀφθαλμὸς, ςόμα dicuntur, vide Cotelerium ad Conſtitut. Apoſtol. II. 44.) conſuli poterunt B. D. Caſp. Ziegleri liber de Diaconis et Diaconiſſis veteris Eccleſiae Witeb. 1678. 4. Morinus part. 3. Exerc. 9. de ſacris Ord. et Io. Pearſonii lectiones ad acta Apoſtolorum p. 53 ſq. Sam. Baſnage ad A. 35. n. 8-13 et Menardus p. 287 ſeq. ad Gregorii M. Sacramentarium. Campegius Vitringa in Synagoga Vetere lib. 3. c. 21. 22. 23. vbi miniſtros Synagogarum Iudaicarum confert cum Diaconis Eccleſiae Chriſtianae, quemadmodum praefectos Synagogarum cum Presbyteris et Praepoſitis Chriſtianis Ioan. Franc. Buddeus Eccleſiae Apoſtolicae p. 748. Nic. Hieron. Gundlingius in Gundlingianis parte 11. p. 126 ſqq. et Ioſeph. Binghamus Origin. Eccleſiaſtic. lib. 2. c. 20. Diaconos ſeptem memorant acta Apoſtolorum c. 6. Sic Romae VII. Diaconos fuiſſe teſtatur Sozomenus lib. VII. 19. adde Edmundum Martene lib. 1. de antiquis Eccleſiae ritibus p. 328 ſq. S. Maximum ad Dionyſium T. 1. p. 305. Ioſeph. Vicecomitem de ritibus miſſae lib. 1. c. 20. et Dan. Guil. Mollerum de ſeptem primis Diaconis Eccleſiae. Altorfii 1696. Quem numerum Henr. Dodwellus in libro Anglice edito de vno Sacerdote et vno altari c. 12. repetit a VII Angelis Apocalypſ. I. 12. Aetas Diaconorum debebat eſſe annorum 25. vt probat Allatius p. 37 ſq. de aetate Ordinum. *Philoteci CPol.* ordo inſtituendi Diaconum legitur T. 26. Bibl. Patr. Lugd. p. 214. Diaconis etiam abſente Epiſcopo et Presbytero conceſſa fuit clauium poteſtas. Vide quae ad locum S. Cypriani Epiſtola 18 diſputat Auctor vitae illius Gallice editae diſſ. 1. Contra Facidium diaconos presbyteris aequare incipientem Hieronymus Epiſt. 85. ad Euagrium, et Auguſtinus Quaeſt. 101. V. et N. T. De Diaconiſſis, quae ante annum aetatis 40, vel 60, ſecundum 1 Timoth. V. 9.

et

et Valentiniani ac Theodoſii conſtitutionem non adſciſcebantur, agunt viri docti ad celebrem Epiſtolam Plinii, tum idem Zieglerus libro de Diaconis cap. vlt. Cangius ad Alexiadem Annae Comnenae p. 416. 421. Pompeius Sarnelli in Baſilicographia cap. 17. Beueregius ad Canon. XV. Chalcedonenſ. Juſtellus ad Can. XIX. Nicaenum, Morinus part. 3. Exerc. 10. de ſacris Ordinat. Baſnage ad A. C. 35. n. 14 ſq. qui illis quoque manus impoſitas num. 17. obſeruat contra Baronium; Cotelerius tom. 1. Patrum Apoſtol. p. 287. Allatius in conſenſu orientalis et occidentalis Eccleſiae p. 675. Dionyſius Petauius ad Epiphanii Expoſitionem fidei p. 348 ſq. Iacob. Gothofredus ad codic. Theodoſian. T. 6. p. 60 ſq. Ioan. Cabuſſutius Notit. Eccleſiaſt. p. 25. Ioſeph. Binghamus Origin. Eccleſiaſt. lib. 11. c. 22. Franciſcus Maria Florentinius in exercitatione 15 ad Martyrologium Hieronymo tributum p. 979 ſqq. Ioan. Pinius in tractatu de Eccleſiae Diaconiſſis, qui praemiſſus eſt Actis Sanctor. Antuerpienſib. menſis Septembris, T. 1. p. 1 ſqq. Agnellus Honoratus, Diſſert. Lucae 1737, 4. editarum pag 64 ſqq. et Ioan. Philippus Odelem in diſſertat. de Diaconiſſis primitiuae Eccleſiae. Lipſiae 1700. Praecipuum Diaconiſſarum munus in praeparandis Agapis poſitum fuiſſe cenſet Ioan. Dav. Michaelis in nota 76. paraphraſi 1 Ep. Pauli ad Timoth. p. 57 ſubiecta. De Diaconiſſis apud Syros; quarum mentio etiam in Syrorum ordinationibus apud Morinum p. 502. vide Aſſemannum in diſſert. de Monophyſitis T. 2 Bibl. Oriental. litt. ſ. 2. Sororem Auguſtini, *praepoſitam ancillarum Dei* vocat Poſſidius in Auguſtini vita cap. 76. De virginibus Eccleſiaſticis (quae a Monialibus diſtinctae) vide Valeſium ad Sozomeni VIII. 23. Mulieribus nunquam conceſſum eſt miniſtrare in miſſa. Vide Ioſephum Vicecomitem lib. 1. de ritibus miſſae c. 13. niſi quod canerent alternantibus in Eccleſia choris marium et feminarum. Id. c. 33.

XV. Praeter Epiſcopos, Presbyteros et Diaconos ſuccedente tempore, atque Religione Chriſtiana latius latiusque propagata et inualeſcente, longe plures Ordines Eccleſiaſtici in vſu eſſe coeperunt, atque in ſingulis etiam illorum trium plures excogitati gradus atque praerogatiuae titulorum, primis temporibus ignoratae. Henricus Noris diſſ. de quinta Synodo p. 76. quatuor ordines Epiſcoporum introductos obſeruat, vnum quidem eorum qui vni vrbi vel Parochiae praeeſſent: Alterum *Metropolitanorum* [19] qui vni prouinciae: ter-

[19] De *Suffraganeis Metropolitanorum* Baluzius p. 421 ſq. ad Lupum Ferrarienſem. De Metropolitanorum auctoritate conferatur Ioan. Launoius Epiſtol. p. 743 ſq. Ioſephi Mottae diſſert. de Metropolitico iure Venet. 1726 4. et Ioan. Gottfr. Koerner in diſſ. de Metropolitanorum in eccleſia veteri auctoritate. Lipſ. 1751.

tertium *Autocephalos Archiepiſcopos* ſiue *primates Exarchos* [20] qui aliquot prouinciis eſſent praepoſiti, et denique *Patriarchas* qui plurium dioeceſeon praeſulatum tenerent. Dum nempe ciuilem prouinciarum diſtinctionem ſequuta eſt in plerisque hierarchiae etiam Eccleſiaſticae ratio, hinc metropoleos Antiſtes praerogatiuam et jura nactus prae Epiſcopis, per dioeceſin illam cuius metropolitanus erat, ſedem obtinentibus. Confer Iac. Vſſerii librum de Epiſcoporum et Metropolitanorum origine, Londini 1687. 8. Launoium parte VIII. epiſt. 12. Beueregium lib. II. Codicis canonum vindicati cap. 5. Emanuelem a Schelſtrate diſſ. de auctoritate Patriarchali et Metropolitana aduerſus Stillingfleetum, Rom. 1687. 4. Marcum Anton. de Dominis lib. 3. de Republica Eccleſiaſtica c. 2 et 5. Gebh. Theodori Meieri politiam Eccleſiae primitiuae ad politiam ciuilem formatam, Helmſt. 1676. Ludov. Ellies du Pin diſſert. 1. de antiqua Eccleſiae diſciplina, Pariſ. et Amſtelod. 1691. 4. Dominicum Georgium de antiquis Italiae metropolibus. Romae 1722. 4. Georg. Clementem Draudium in commentatione de Metropolitanis eccleſiae veteris, quae legitur Vol. IV. des heßiſchen Hebopfers p. 675 ſqq. Ob ſimilem cauſſam factum, vt qui in aula Imperatoris vel Regis praeeſſet ſacris, (*archicapellanos* vocauit ſequior aetas) praeferretur omnibus regni Epiſcopis, Archiepiſcopis et Metropolitanis, vt notatum Baluzio ad Lupum p. 450. 473. qui pag. 422 docet munus illud quandoque datum obeundum tantummodo ad certum tempus, qui vero illud gereret, eum non modo Eccleſiaſtica diiudicaſſe, ſed alicubi ciuilibus etiam negotiis in palatio interfuiſſe. Vide p. 384. Ceterum Ioanni Morino aſſentiri non dubito, qui libro 1. Eccleſiaſticar. exercitationum, exercitatione 15 a Patriarchis ex antiquo Eccleſiae vſu diuerſos ponit magnae alicuius et plurimum prouinciarum ἐπαρχίας metropolitas, ſiue vt H. Noris diſſ. de Synodo V. p. 76. vocat, *Exarchos primates*, quales in Africa *Senes* dictos obſeruat Sirmondus tom. 2. Opp. p. 838. Arabibus et aliis orientalibus *Catholicos*. Beueregius p. 216. ad magnum Synodicum. In primariis deinde dioeceſibus Epiſcopi metropolitani interiecto tempore vel *archimetropolitani* (vide Baluzium ad Lupum Ferrarienſem p. 415.) vel vſitatiore vocabulo *Patriarchae* dicti ſunt, quorum celeberrimi fuere in Oriente quidem Hieroſolymitanus, Antiochenus, Alexandrinus, Conſtantinopo-

[20] De *Exarchis* Jo. Morinus p. 250 ſq. Operis de ſacris Ordinatt. De aliis Eccleſiis quae praeter primarias quinque ſedes, Patriarcharum titulo vſae ſunt, vide Allatium lib. 1. de conſenſu vtriusque Eccleſiae c. 25. Primus Patriarchae titulum in concilio Antiocheno A. C. 342 tulit Epiſcopus Antiochenus. A quinto ſaeculo Patriarcharum dignitas Exarchorum mentionem aboleuit. De Primatibus egit Petrus de Marca in diſſ. de Primatu Lugdunenſi.

nopolitanus et in occidente Romanus. A Theophane primus Patriarcha CPolitanus appellatur Anatolius in coronatione Marciani Imp. p. 89. Primus Patriarcharum Chriſtianorum meminit Socrates lib. V. c. 8. Nam in Vopiſci quidem Saturnino c. 8 *ipſe ille* (lege cum Iſ. Voſſio *Hillel*) *Patriarcha*, et apud Marcellum Empiricum c. 23. *Gamalielus Patriarcha* Iudaeorum intelligitur. Quinque Patriarchatus eccleſiae Chriſtianae quinque corporis ſenſibus reſpondentes, (Allatius p. 238. de conſenſu) primum ſtabiliti in Canone 36. concilii CPolitani in Trullo habiti, A. C. 680. qui adeo Patriarchae, plures etiam ſub ſe dioeceſes, plures Metropolitanos et Archiepiſcopos habere coeperunt, inde Patriarchae titulus tributus quandoque etiam Archiepiſcopis, vt notauit Allatius de conſenſu p. 436. Per haereſes in Oriente factum eſt, vt in vna eademque dioeceſi plures ſint Patriarchae, alius *Armenorum*, alius *Iacobitarum*, alius *Maronitarum*, alius *Neſtorianorum*, alius *Coptorum*. Allatius III. 8 de conſenſu p. 1001. De Aquileienſi Patriarcha confer H. Noris diſſ. de V. Synodo c. 10. p. 89. et quae de Patriarcharum ac Primatum origine ac iuribus, Beueregius et alii viri docti ad Canon. VI. Nicaenum et ad Canonem I. Conſtantinopolitanum: Io. Seldenus ad Eutychii origines Alexandrinas p. 2 ſq. Marcus Antonius de Dominis lib. 3. c. 15. Dauid Blondellus in libro *de la primauté en l'Egliſe* p. 538 ſqq. 560 ſq. 567 ſqq. qui etiam de Exarchis p. 528. de Primatibus p. 527. de Metropolitanis p. 526. et de Archiepiſcopis p. 523. Allatius lib. 1. de conſenſu c. 8. Sirmondus lib. 2. Propemtici, cuius exactiſſimae diligentiae nihil ſupereſſe, quod addatur, ait Valeſius p. 1c4. ad Euagrium. Io. Guil. Ianus in diſſert. de origine Patriarcharum Chriſtianorum. Witteberg. 1718. Patriarcha Vlyſſiponenſis primus creatus eſt a Clemente XI. A. 1716. Thomas de Almeida. De ritu creandi Patriarchas apud Graecos Allatius contra Creyghtonum p. 725 ſq De Patriarcha CPolitano Petrus de Marca in diſſert poſtuma de inſtitutione patriarchatus CPolitani, et Iac. Elſnerus in der neueſten Beſchreibung der griechiſchen Chriſten cap. III. De dignitatibus et officiis eorum, qui Patriarchae CPolit. aſſiſtunt videndus Allatius de conſenſu p. 1028 ſqq. Idem p. 1003 memorat *Zachariam Vartabliet*, Patriarcham CPolitanum nationis Armenae. De ritu creandi Patriarchas apud Graecos Allatius contra Creyghtonum p. 725 ſq.

XVI. Neque vero Patriarchis his quinque, nedum vni Romano tota ſubjecta fuit Eccleſia, ſed vt Eduardus Brerewoodus in veteri Eccleſiae gubernatione patriarchali [21] probatum dedit, tempore concilii Nicaeni et poſt

 plu-

[21] Subiicitur Iacobi Vſſerii opuſculis de origine Epiſcoporum et Metropolitanorum, et de Aſia proconſulari, Lond. 1687 et Bremae 1701. 8.

plures manſere Eccleſiae nulli ex Patriarchis ſubiectae, transmarinae praeſertim, vt Africanae, quarum primus fuit Carthaginienſis Epiſcopus, et Patriarchico iure in VI prouincias Dioeceſeos ſuae vſus. Similiter Britannica Eccleſia nulli externae ſubdita iurisdictioni, ſed primatem ſuum habuit Epiſcopum Eboracenſem, quod argumentum tractauit etiam Io. Barneſius de Eccleſiae Britannicae libertate et exemptione a Romano patriarchatu, et Eduardus Stillingfleetus [22] in Originibus Britannicis. Quod porro Cardinalis Perronius in Perronianis p. 232. omnes Patriarchas vicarios eſſe Pontificis affirmat, et hoc iactat ſe vnum obſeruaſſe merito illi relinquitur tanquam commentum nulla dignum fide, nullo argumento ſaltim veriſimili confirmandum. Licet idem ante eum docuerint Ioannes Torquemada et Petrus Paludanus. Quam vero ſententiam igne dignam iudicat Almaynus apud M. Antonium de Dominis II. 5. de republ. Eccleſiaſtica. Ita, quas Pontifex Romanus iam a tot ſaeculis ſibi arrogat ſuper omnes Eccleſias atque Epiſcopos praerogatiuas, auctoritatem poteſtatemque, per prima a Chriſto nato ſaecula toti Eccleſiae ignotas fuiſſe, a multis iam eſt oſtenſum non Proteſtantibus modo, vt Dauide Blondello de primatu in Eccleſia, quod opus Gallice prodiit Geneu 1641. fol. Frider. Spanhemio T. 2. Opp. pag. 439 ſqq. qui p. 468. Anonymum Graecum laudat περὶ τῶν πρωτείων τοῦ πάπα, e Bibliotheca Lugdunenſi. Iſaaco Barrow, T. 1. Operum. Laurentio Howel in libro, a View of the Pontificate. Londini 1712. 8. et Salomon. Deylingio in diſſertationibus duabus de nouitate regiminis Eccleſiaſtici in eccleſiam vniuerſam. Lipſiae 1729 et 1730 editis: ſed et ex ipſa etiam Eccleſia Romana, praecipue a Gallis, inter alios ab iis qui Canonem ſextum Concilii Nicaeni illuſtrarunt, et aduerſus primatum, ſiue vt Paullus Venetus apud Claudium Sarrauium [23] non abſurde vocauit, *Totatum* (Salmaſius *ſuprematum*) Papae Romani, ſcripſerunt non minus candide quam ſolide atque erudite. Primatum Pontificis ex ſolis ſacris litteris probari non poſſe in colloquio Rheinfeldenſi A. 1651. candide profeſſus eſt Valerianus Magnus. Olim electioni Pontificis adfuere et electionis decreto ſubſcripſerunt *vniuerſus clerus, Optimates et vniuerſa militaris praeſentia et cuncta generalitas populi Romani.* Vide librum diurnum a Io. Garnerio cum notis editum p. 12, 13, 16, 20, 23, 32, etc. A ſolis Cardinalibus praeterito Henrici III. Imperatoris, tunc minorennis, conſenſu, de quo Petrus Damiani Opuſc. 4. inconſulto reliquo Clero et Pop. Rom. primus Senis A. 1059, Papa electus eſt Nicolaus II. qui deinde in concilio

[22] Stillingfleeto Emanuel a Schelſtrate oppoſuit diſſertationem de auctoritate Patriarchali et Metropolitica, Rom. 1687. 4.

[23] P. 210. Epiſt. editionis primae.

cilio Mantuano A. 1060 habito facultatem illis dedit eligendi Pontificem. v. Thom. Stapleton II. 13. de magnit. Eccl. Rom. Poſtea ius illud confirmarunt Alexander III. Gregorius X. et Clemens V. Confer Papebrochium in propylaeo ad Acta Sanctor. Maii p.*196. qui etiam exhibet varia Acta Electionis vt Vrbani VI. Ao. 1378. p.*95 ſq. Nicolai V. A. 1447. p.*121. 125. Calliſti III. A 1455. p.*127. nec minus hiſtorias Conclauium, Clementis V. Iulii II. et ſequentium, et hiſtoriam interpontificiorum. Actum inaugurationis et coronationis Innocentii X. fuſius deſcripſit et tabulis aeneis exornatum dedit in Roma triumphante Laurentius Banck. Franekerae 1645 et 1656. 12. De electione Pontificis R. conſuli poſſunt Hieronymi Bignonii Traité ſommaire de l'Election des Papes. Pariſiis 1604. 4. Petri Mariae Paſſerini tractatus de electione P. R. Romae 1670. fol. Ioan. Frid. Mayerus in commentario de electione Romani Pontificis, qui cum Alzonini, Cardinalis, Aphoriſmis politicis, recuſus eſt Oſnabrug 1691. 4. I. B. Maius de R. P. electione, Caeſarumque circa eam iure, cum Muhlii diſſ. de molitionibus Pontificum adv. Imperat. Reges et Principes. Kil. 1729. et Petrus Buſinellus de ſummi Pontificis eligendi forma. Pataui 1758. 8. Caerimoniale electionis P. R. legitur in Cherubini Bullario T. 3. p. 405. Edidit quoque Ioan. Gerhard. Meuſchenius Caerimonialia electionis et coronationis P. R. et Caerimoniale Epiſcoporum, iuxta prima, genuina ac rariſſima exemplaria Romana, Veneta et Taurinenſia, vna cum curioſo ἀνεκδότῳ de creatione Papae Pii II. et Leon. Aretini opuſculo de temporibus ſuis, nec non Auguſtini Oldoini catalogo auctorum, qui de Romanis Pontificibus ſcripſerunt. Francof. 1732. 4. Pontificis R. titulos et elogia perſequuntur Theoph. Raymundus tom. 10. Opp. et Abrahamus Bzouius. Papa [24] ἀντονομαστικῶς pro Romano Pontifice vix reperitur apud antiquiorem ſcriptorem quam Ennodium et in Actis concilii Toletani A. C. 405. Et Apoſtolica ſedes ἀντονομαστικῶς pro Romana vix ante Auguſtinum. Vide Sirmondum ad Ennodium p. 18 ſq. et Caſaubonum in Caſaubonianis p. 147. Olim Papa vocabatur quilibet Epiſcopus, vt notant Launoius Epiſtol. f. 545 ſq. Sauaro ad Sidonium p. 360 ſq. Baluzius ad Lupum p. 420. ed. Lipſ. Bignonius ad formulas Marculfi, p. 418 ſq. Neque id veritum ante Gregorium VII. vide Baronium ad A. C. 1075. Quanquam Graeci παπᾶ cuilibet Sacerdoti et Epiſcopo, πάπα ſoli Romano et Alexandrino tribuunt, teſte Goaro notis poſterioribus ad Cedrenum p. 350. Olim quilibet Epiſcopus vocabatur nomine ἀρχιερατικῆς ἰδιότητος, de quo Montacutius ad Photium Ep. CXI. *Apoſtolicus item*, velut Apoſtolicae doctrinae cuſtos;

[24] De aetate vocis Papae conferri poſſunt Ioan. Dieçmanni diſſertatt. duae Witteb. 1671 euulgatae.

ſtos; de quo titulo, Papis Rom. tributo vide Ioan. Picardum ad Anſelmi Cantuar. III. 65. Epiſt. p. 582. nec minus *Pontifex, ſucceſſor et vicarius Petri*, immo *Chriſti vicarius*, quae omnia Epiſcopus R. ſibi ſoli arrogauit. *Sanctitas et beatitudo tua* etiam Diaconi olim compellatio fuit, vide Sirmondum ad Ennodium p. 28. A Carolo M. ad Benedicti II. tempora, antequam confirmarentur ab Imperatore, non dicebantur Epiſcopi, ſed tantum *electi*, nec Papis accenſebantur aut bullae eorum agnoſcebantur, ſi ante confirmationem decedere contigiſſet. *Oecumenii* titulus Pelagii II. ad Ioan CPolitan. A. C. 587. ſi vera eſt epiſtola Conſtantinopol. Patriarchae ad Ioannem XIX. Papam. Pagi ad A. C. 1024. n. 3. *ſerui ſeruorum Dei* [25] titulo Odilbertus, Archiepiſcopus Mediolanenſis, venit apud Mabillonium T. 4. Analector. p. 317. *Vicarii Petri* Baluz. ad Lupum p. 428. De *Vicariis Papae* Bellarminus II. 20. de Rom. Pontifice.

De Cardinalibus [26] praeter ſcriptores Lipenio notatos videndus liber Gallicus de origine Cardinalium, (traité de l'Origine des Cardinaux du St. Siege) excuſus Coloniae 1669 et rec. ib. 1670. Wagenſeilius libro de educatione Principis, Germanice edito p. 177 ſq. Speelmannus in Gloſſario, Rev. Io. Franciſcus Buddeus in libro de origine Cardinalitiae dignitatis, qui recenſetur in Actis Erud. A. 1693. p. 206 ſq. Iacobi Cohelii notitia cardinalatus. Romae 1653. fol. Hieronymus Platus de Cardinalis dignitate et officio, Romae 1602. 4. rec. ibid. 4ta vice 1746. 4. cura Ioan. Andr. Triae. Caroli Bartholomaei Piazzae Hierarchia Cardinalitia Italice edita Romae 1703. fol. Ludov. Anton. Muratorius in diſſertatione de Cardinalium inſtitutione, quae inſerta eſt Tomo V. Eius antiquitatum Italiae medii aeui, p. 152 ſqq. Stanislaus Sentinellus in diſſert. de cardinalitia dignitate, quae habetur T. XXVI. collectionis opuſculorum ſcientificorum et philologicor. p. 395 ſqq. Pridem lon-

[25] Confer Io. Frid. Mayeri diſput. de titulo Pont. Rom. ſerui ſeruorum Witteb. 1685. editam.

[26] Graecis dicuntur καρδηνάριοι, καδδηνάλιοι, καλδηνάριοι, vide Nili διάλεξιν a Salmaſio editam, Cangii gloſſar. Cotelerii monumenta Eccleſiae Graecae p. 674 et Allatium contra Creyghtonum p. 36. Latinis *in cardine conſtituti*, *cardinati*, *incardinati*, *cardinarii*: Lindebrog. p. 1388. ad Codicem Legum antiquarum. Ludov. Donius d'Attichy, in floribus hiſtoriae collegii Cardinalium Pariſ. 1660. fol. 3 Voll. editis origines eorum repetitit ab A. 1049. ſub Leone IX. Cardinales antiquioribus ſcriptoribus ſunt certis ſuis eccleſiis, paroeciis, titulis et diaconiis affixi clerici. Vide Blondellum p. 99 ſq. de Iohanna Papiſſa foemina. *Cardinare*, *incardinare* eſt clericum certae eccleſiae addicere tanquam conſtitutum in cardine. Vide Baluzium p. 470. ad Gratianum. Oſtium eccleſiae Papa, Chriſti vicarius: Cardinales *στρόφιγγες*, *cardines oſtii.* Pachymeres in Michaele Palaeologo V. 8, p. 245. Pontificis καρδία. Philelfus XXXV. 12. Epiſt.

longe pauciores et XXIV. tantummodo fuere, primus enim numerum LXX. definiuit Sixtus V. A. C. 1588. nomenque habent exinde, quod olim praecipui Presbyteri cuiusque Parochiae Cardinales appellarentur: vide M. Anton. de Dominis L. IV. c. 5. quemadmodum *Protopapam* pro Archipresbytero dictum notauit Morinus f. 223. de ſacris Ordinatt. Hodie igitur ex inſtituto Sixti V. Cardinales numero 70 ſunt, ex quibus 6 ſunt Cardinales[27] Epiſcopi, Albanus, Tuſculanus, Praeneſtinus, Sabinus, Portuenſis et Oſtienſis, Presbyteri 50. Cardinales Diaconi 14, qui poſtremi Cardinalatu relicto ſaecularem vitam repetere et connubio ſe iungere poſſunt. Vide librum Gallicum Tableau de la Cour de Rome p. 229 ſq. et Onuphrium Panuinium de Epiſcopatibus, titulis et diaconiis Cardinalium. Pariſ. 1609. 4. Exſtat et Dominici Veneti, Epiſcopi Torcellani de Cardinalium legitima creatione liber ad calcem Marci Ant. de Dominis tomo 1. operis de republica eccleſiaſtica. Pontifex quidem quum Cardinalem creat, hiſce verbis vtitur: *Creamus te ſocium Regibus, ſuperiorem Ducibus et Fratrem noſtrum.* Recens vero creatum ceteris ſiſtens Cardinalibus, *Habetis*, inquit, *Fratrem.* Ordo creationis Cardinalium exſtat apud Mabillonium T. 2. Muſei Italici p. 424 ſqq. Cui adde Paridis Craſſi de caerimoniis Cardinalium et Epiſcoporum libros II. Romae 1564. 4. Cardinales licet ordine minores, (etenim vsque ad Clementis III. et Bonifacii VIII. aetatem Epiſcopis fuerunt minores; v. Nicol. Comneni praenotiones myſtagogic. p. 40.) tamen Epiſcopis propter dignitatem recte anteferri, vt *Exocatacoelos* [28] in Graeca Eccleſia diſputat idem Comnenus ibid. p. 376 et 377. Pilei rubri inſigne illis conceſſum [29] ſub Innocentio IV. in concilio Lugdun. A. 1245. Purpurae decus a Paullo II. A. C. 1464. Quum Lucas Holſtenius Cardinalem Barberinium in oratione publica Eminentiſſimi titulo celebraſſet, ornat eosdem [30] ex inſtituto Vrbani VIII. ab A. 1630. 10 Iunii *Eminentiſſimi* titulus, qui olim Praefecti Praetorio fuit notante Salmaſio p. 155. de primatu Papae, et Seldeno de titulis honorum II. p. 668. ſed et *Eminentia dignitatis* iampridem tributa Epiſcopis, vt obſeruat Baluzius p. 462. ad Lupum

[27] In inſcriptionibus litterarum tamen Cardinales Epiſcopi vel Archiepiſcopi, non ſolent Epiſcopatuum titulis appellari. Vide Latinum Latinium tom. 1. Epiſt. p. 203 ſq.

[28] Ἐξωκατάκοιλοι, fuerunt quinque maiores in eccleſia CPolitana Officiales, magnus Oeconomus, Sacellanus magnus, magnus Schenophylax, Chartophylax magnus, et Sacello praepoſitus, quibus Georgii Xiphilini tempore etiam Protecdicus accenſebatur. Vide Comnenum loco laudato, Goarum p. 291. ad Euchalog. Cangium in Gloſſario Graeco p. 409 ſq. et Macros in Hierolexico.

[29] Mabillon. T. 4. Analector. p. 565.

[30] Vide Clariſſ. Becmanni notitiam dignitatt. illuſtrium diſſert. XVII. cap. 1.

pum Ferrarienſem. Ex decreto Paulli II. A. 1468. promulgato neceſſario debet eſſe ex Cardinalium numero, qui Pontifex R. creandus eſt. Iuramentum Cardinalium Papam electurorum habes in Wolfii memorabil T. 2. p. 999. Cardinales ſex affecti ſupplicio ab Vrbano VI. Vide Iacobi l'Enfant Hiſtor. concilii Piſani T. 1. p. 46. Nouem exempla eorum, qui Cardinalitiae dignitati renuntiarunt affert Gregorius Leti in libro, cui titulus, *Itinerario della Corte di Roma*, atque inde Hubnerus Centuria VI. Bibl. Hamb. Hiſtor. p. 194. De Gabriele Philippuccio, qui purpuram a Clemente XI. oblatam conſtanter renuit vide Clementis XI. Opera T. 1. p. 21. et A. E. 1707. p. 20. De Franciſco Maria Mediceo, qui cardinalitia dignitate ſe abdicauit vide eiusd. Clementis opera T. eod. p. 31 ſqq. Cardinales, qui matrimonium praetulere, recenſentur in den peterßburgiſchen Anmerkungen 1729. p. 393 ſqq. De Cardinalibus *doctis* (ab A. C. 540) diſſerit Gabr. Ioſeph. Eggs in Purpura docta. Monachii 1714. fol. 3 Voll. et ſupplemento nouo purpurae doctae. Auguſtae Vindelic. 1729. fol. De *Gallis* conſulatur Petri Frizonii Gallia purpurata. Lutetiae Pariſ. 1638. fol. De *Ciſtercienſibus* Caſp. Iongelini purpura Ciſtercienſis; *Dominicanis* purpura Dominicana; *Franciſcanis* purpura Seraphica; *Mariae cultoribus* Maraccii purpura Mariana. De cardinali impubere occaſione cardinalitiae dignitatis Ludouico Antonio Iacobo, Hiſpaniae Infanti, a Clemente XII. collatae Ioan. Georg. Eſtor duas edidit diatribas Ienae 1737 et 1738. 4. De Cardinali Decano vide librum Tableau de la Cour de Rome pag. 234, et B. D. Mayeri diſſertationem editam Kiloniae; vt Caerimoniale Romanum et hiſtorias conclauium a pluribus vulgatas praetermittamus. De officio et poteſtate Cardinalis Camerarii, diſſertatio Italice edita Didaci Aguirre, ICti et in collegio ſapientiae primarii Romae Doctoris laudatur in memoriis litterariis Treuoltinis A. 1705. p. 1814. Scriptores alios de Cardinalibus diligenter recenſuit Caſpar Sagittarius in introduct. ad hiſt. eccleſ. cap. 31. p. 771 ſq vti Scriptores de Pontificibus Romanis c. 25 ſq p. 650 ſq. et ex ipſis qui Romanae Eccleſiae addicti ſunt, Ludouicus Iacobus a S. Carolo in Bibliotheca Pontificia. De officialibus Pontificiis et Congregationibus atque Tribunalibus Curiae Pontificiae Romanae, conſuli poſſunt Cardinalis Ioan. Baptiſtae de Luca relatio curiae Romanae Colon. 1683. 4. et Hunoldi Plettenbergii S. I. notitia congregationum et tribunalium Curiae Romanae. Hildeſii 1693. 8.

XVII. De *Archipresbyteris*, *Archidiaconis*, *Oeconomis* et *Defenſoribus Eccleſiarum* Morinus de Ordinatt. parte 3. Exerc. 16. De *Archidiaconis* ſigillatim Sirmondus tom. 1. Opp. p. 967. Andreas Sauſſaeus de Myſticis Gal-

liae

liae Scriptoribus pag. 108 ſq. Paſchaſius Queſnellus in notis ad Leonem M. pag. 883 et 894. qui Presbyteris praelatos interdum etiam fuiſſe obſeruat p. 887. Buſaeus ad Petrum Bleſenſem F. 24. Bibl. Patr. p. 1364 ſq. Nicol. Comnenus pag. 71. praenot. myſtagogic. Laurent. Dript in ſpeculo archidiaconali. Neuhuſae 1676. Franciſcus Florens in tractatu de officio Archidiaconi ad calcem eius opuſculorum editorum Pariſ. 1679. 4. Pompeius Sarnellus in epiſtolis Eccleſiaſticis p. 186 ſqq. Matthias Larroquanus in aduerſariis ſacris p. 251 ſqq. Ioan. Paullus Kreſſius in libro, germanice edito, Erläuterung des Archidiaconalweſens, und der geiſtlichen Sendgerichte. Helmſtadii 1725. 4. Io. Georg. Pertſchius in libro, itidem germanice euulgato, von dem Urſprung der Archidiaconen, Archidiaconalgerichte, biſchöflichen Officialen und Vicarien, und deren Unterſcheid. Hildeſiae 1743. 8. Archipresbyteri an inferiores Archidiaconis, vide Baluzium p. 455. 456. ad Anton. Auguſtin. de emendatione Gratiani. Nonnulla arrogata Archidiaconorum iura ad examen reuocat Io. Baptiſta Thiers diſſertatione *de l'Etole*, et altera, *de la depouille des Curés.* De Archidiaconorum in veteri Eccleſia officiis et auctoritate exſtat etiam diatriba Wittebergae pridem vulgata a Rev. D. Georg. Henrico Goezio, Praeſule olim Lubecenſi. De *Subdiaconis* et quatuor minoribus [31] Ordinibus apud Latinos, et vbi ſerius illi obtinuerunt apud Graecos, videndus Morinus libro laudato part. 3. Exerc. 11, 12, 13, 14. Ioan. Bona lib. 1. rerum liturgicarum cap. 25. §. 14 ſqq. pag. 299 ſqq. et Cotelerius ad Patres Apoſtolic. T. 1. p. 238 ſq. ad conſtitut. apoſtol. II. 25. Hypodiaconorum iam meminit Cyprianus Epiſtola VIII. et Cornelius Romanus apud Euſebium L. VI. Hiſt. c. 43. nec hac in parte fides deroganda videtur libro Pontificali Damaſi, qui Subdiaconorum inſtitutionem refert ad Fabianum Pontificem, defunctum A. C. 250. nam in primi et ſecundi ſaeculi ſcriptoribus nullam eorum mentionem occurrere lubens aſſentior Sam. Baſnagio ad A. C. 35. num. 20. De illorum officiis vide praeter Morinum, notas Menardi ad ſacramentarium Gregorii M. p. 280 ſq. et Beueregium ad Canonem X. Antiochen. De poteſtate Diaconorum in adminiſtrando poenitentiae ſacramento videndus auctor vitae S. Cypriani, Gallice Pariſ. 1716. 4. editae, et memoriae Triuoltinae 1718. p. 30 ſqq.

XVIII. *Lectorum* quoque munus ex Iudaica Eccleſia in Chriſtianam deriuatum ſatis antiquum eſſe ex conſtitutionibus Apoſtolicis, Tertulliano, Cypriano

[31] Abbo Floriacenſis in Apologetico p. 397. *Clericorum ordo tribus gradibus ſpecialiter diſtinguitur, Diaconorum, Presbyterorum et Epiſcoporum: nam omnes qui ſunt inferioris gradus, per abuſionem Clerici vocantur.*

priano aliiſque monumentis conſtat. Vide Beueregium loco iam laudato et lib. 2. Codicis Can. vindicati c. 2. §. 4. Menardum pag. 274 ſq. Ioſephum Binghamum Origin. Eccleſiaſtic. lib. 3. cap. 5. Henric. Dodwellum Diſſert. Cyprianic. VI. §. 12. Ioan. Bonam rerum liturgic. lib. 2. cap. 6. pag. 647. Ioan Meurſium Exercit. critic. p. 2. c. 1. Ioſephum Vicecomitem lib. 1. de ritibus Miſſae c. 27. Wilh. Erneſtum Tentzelium diſſert. de ritu lectionum ſacrarum, et D. Io. Andream Schmidium in diſſertationibus de Lectoribus: quanquam diſtinctum ordinem *Anagnoſtarum* fuiſſe in Eccleſia primis ſtatim temporibus, non aeque certum eſſe videtur, quum Diaconi et Presbyteri, quin Epiſcopi etiam ſacrae Scripturae capita in coetibus Chriſtianorum praelegiſſe reperiantur. Vide Menardum p. 288. Apud Iudaeos quoque olim Sabbatis lectores ſeptem in Synagogis erant, non ſtati tamen, ſed quoscunque ad hoc munus idoneos *Chaſan* euocaret. Vide Franciſcum Burmannum parte 2. Exerc. pag. 50. et Iac. Rhenferdum de decem otioſis Synagogae pag. 258 ſq. Poſtea vero obtinuit vt ſolus Chaſan officio lectoris perfungatur. Id. p. 276. Fuerunt et ἑρμηνευταὶ, qui lectiones ſacras vel etiam homilias in notam linguam ignarorum gratia interpretarentur, quod et ipſum a Iudaeis Chriſtiani acceperunt. Vide Epiphanium tom. 1. p. 1105. Porro Lectores iidem etiam erant *Pſaltae*, vnde *Pſaltanagnoſtae* dicuntur in Nouellis Iuſtiniani Imp. vt notatum Valeſio ad Sozomeni VIII. 24. Lectores ſex latini Romae et totidem Graeci; ita etiam Conſtantinopoli. Alcuinus c. 29. de diuinis officiis pag. 1073.

XIX. Eodem conſtitutionum Apoſtolicarum loco [32] vbi Lectorum mentio fit, lib. 2. c. 25. memorantur etiam Cantores et Oſtiarii, vbi haec annotat doctiſſimus Cotelerius: Quo poſt Apoſtolos tempore minores Ordines, Diaconatu inferiores coeperint in Eccleſia inſtitui, *adeo obſcuritate inuoluitur, vt nulla poſſit certa coniectura deprehendi atque explicari.* Aperte quidem S. Ignatius, qui initio ſecundi ſaeculi ſcripſit, agnoſcit ſolummodo tres maiores gradus, Epiſcopatum, Presbyteratum, Diaconatum. *Primus vero, quod ſciam,* Lectores *nominat Tertullianus libro de praeſcriptione haereticorum cap.* 41. Hypodiaconi *autem,* Exorciſtae *et* Acoluthi *non comparent ante Cyprianicas Epiſtolas* 24, 28, 78, 79, 80, 16, 55. *et Epiſtolam Cornelii Papae ad Fa-*

[32] Licet Conſtitutiones illas Clementis vel Apoſtolicas minime eſſe, eruditi conſentiant, ſub initia tamen quarti ſaeculi eſſe Clementi ſuppoſitas, colliges ex Euſebii Hiſt. vbi ait χθὲς καὶ πρώην, hoc eſt nuper admodum opera prolixa ſub Clementis nomine venditata eſſe, III. 38. Hiſt. Neque cum hac ſententia pugnant, quae γνησιότητι illius operis opponunt viri doctiſſimi.

Fabium Antiochenum[33] *in Euſebio lib. VI. cap.* 43. *quae etiam* Oſtiarios *adiungit. Sed e media aetate nihil clari affertur. Augetque difficultatem, tum quod credi debeat quasdam Eccleſias hac in diſciplina praeiuiſſe aliis exemplo ſuo, tum quod in Diaconis ſoleant clerici minoris loci comprehendi, vt Optatus multo poſt introductionem Clericorum Diaconis ſuppoſitorum, poſtquam poſuiſſet lib.* 1. *pag.* 39. *lib.* 2. *pag.* 53. *Eccleſiae membra,* Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Miniſtros et Laicos *ſeu* turbam fidelium, *eodem lib.* 2. *pag.* 59. *ſubiungit:* Quum ſint, ſicut ſupra dixi, quatuor genera capitum in Eccleſia, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum et fidelium, *pro quibus enumerantur quinque ordines Eccleſiae apud Hieronymum in Eſaiae caput* 19. Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Fideles et Catechumeni. *Itaque dubium remanet, an hic et ſimiles conſtitutionum loci, a primo earum editore, vel ab earum interpolatore profecti ſint. Omiſi paruae auctoritatis librum de Romanis Pontificibus. Is in Hygino habet:* Hic Clerum compoſuit, et diſtribuit gradus. *Et in Victore:* Hic fecit ſequentes[34] Cleros.

De *Cantoribus* qui et *κανονικοὶ ψάλται*, vide Menardum ad Gregorii ſacramentarium p. 61. 62 ſq. D. Ioan. Andreae Schmidii diſſ. de Cantoribus Eccleſiae V. et N. T. Helmſt. 1708. Beueregium ad Can. 15. Laodicen. Pompeium Sarnelli Epiſtola 27. Eccleſiaſtica, vbi quoque de Primicerio ſiue praefecto Cantorum, de quo etiam agit Iuſtus Henning. Boehmerus T. 1. iuris eccleſiaſtici Proteſtantium pag. 582 ſqq. Ioſephum Vicecomitem lib. 1. c. 30. ſqq. de ritibus Miſſae, et Matthiae Blochii diſſertat. de Pſaltarum ſiue Cantorum origine in eccleſia. Hauniae 1711.

De *Oſtiariis*, *θυρωροῖς*, cuſtodibus et conſeruatoribus aedium ſacrarum, Menardus p. 272. Suareſius ad S. Nili opuſcula p. 669 ſq. Cangius Gloſſario in *manſionarius*, *παραμονάριος*. Ioſephus Vicecomes lib. 1. de ritibus miſſae c. 28. Etiam *Sacrarii cuſtodem* Pſalmiſtae iungit Ambroſius lib. 1. de officiis c. 44. vbi vide notas tom. 2. editionis praeclarae, quam Monachis Benedictinis debemus p. 69.

33 Locus eſt inſignis p. 244. vbi Cornelius teſtatur Romae tum fuiſſe πρεσβυτέρους 46. διακόνους 7. ὑποδιακόνους 7. ἀκολούθους 42. ἐπορκιστὰς καὶ ἀναγνώστας ἅμα πυλωροῖς 52 Viduas cum aegrotis ſuper 1500. Romanus Martyr ſub Diocletiano fuerat in Eccleſia Caeſareenſi Diaconus et ἐπορκιστής. id. de Martyribus Palaeſtinae cap. 3. pag. 320. Plurium ordinum Eccleſiaſticorum meminit et Pſeudo-Ignatius Epiſtola ad Antiochenos extrema, et Epiphanius expoſitione fidei c. 21.

34 Codices quidam legunt *frequentes*, male. Nam *ſequentes cleri* ſunt Acoluthi.

De *Acoluthis* [35] Menardus p. 279. Caueus in primitiuo Chriſtianiſmo pag. 235. Cangius gloſſar. in *Acolytus* et *ceroferarii.* Ioſephus Vicecomes lib. 1. de ritibus miſſae c. 25 ſq. Ioſephus Binghamus origin. Eccleſ. lib. 3. cap. 3.

De *Exorciſtis* ἐπωϱκισαῖς viri docti ad Canonem 24 Laodiceni et 10 Antiocheni Concilii: Menardus p. 277 ad Gregorium, Eſpencaeus p. 158 ſq. Opp. qui etiam de adiuratione Daemonum p. 160 ſq. rerumque inanimatarum p. 163. Lindebrogius p. 1396 ſq. ad Codicem Legum antiquarum, et Franciſcus Baltuſius S. I. in reſponſione ſecunda ad Hiſtoriam Oraculorum Fontenellianam, edita Gallice p. 188. Geuerhartus Elmenhorſtius not. ad Minucium Felicem p. 69. Ioan. Bona rerum liturgic. lib. 1. c. 25. p. 519. Ioan. Bapt. Cotelerius ad conſtitutiones apoſtolic. lib. 8. c. 26. T. 1. Patrum apoſtolic. p. 414. Ioan. Caſp. Suicerus Theſaur. eccleſiaſtic. T. 1. p. 1150. Ioſeph. Binghamus origin. eccleſiaſt. lib. 3. c. 4. Vide etiam Sam. Baſnagii Annales ad A. C. 54. num. 10 ſq. atque Ioan. Felli notis ad Cyprianum p. 4. vbi de eo, quod *Catechetarum* ſimul munere functi in Eccleſia fuerunt. Euſebius VIII. 6. Hiſt. p. 298. in perſequutione Diocletiani ait repletos fuiſſe carceres Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus et Exorciſtis. Multa de exorciſmis Iudaeorum et Chriſtianorum Antonius van Dalen diſſ. de diuinationibus Idololatricis Iudaeorum, digna accuratiore examine.

De *Foſſariis* ſiue *Copiatis* (κοπιῶντες in Pſeudo-Ignatii Epiſtola ad Antiochenos) qui ſepulturas curabant defunctorum, vide Epiphanium expoſit. Fidei §. 21. Codicem Theodoſ. lib. XVI. tit. 2. lege 15. Cotelerium T. 2. Patr. apoſt. p. 112. et auctorem de ſeptem Ordinibus Eccleſiae, inter S. Hieronymi Opera, vbi ita enumerantur: Epiſcopi, Presbyteri ſiue Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, Lectores, Oſtiarii, et Foſſarii.

De *Apocriſiariis* conferatur Adami Grenzii commentatio Dresdae 1749. 4. edita.

De *Periodeutis* ſiue viſitatoribus et tabellariis eccleſiaſticis conſuli poteſt Erdm. Rud. Fiſcheri diatriba de θεοδϱόμοις ſiue legatis eccleſiaſticis edita Coburgi 1717. 8. et Guſtav. Georg. Zeltneri diſſert. de Theologo circuitore ſeu de Periodeutis veteris Eccleſiae reſtituendis, Altorfii 1718.

XX. Hodie *Septem ordines* agnoſcit Eccleſia Romana, ſed aliter ac Graeca illos computat, ſic nempe: Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acoluthos,

35 Antiquis Graecis ἀκόλουθοι, pueri a pedibus, comiticuſtodes miniſtri, pagen, lacay etc. vt notauit Iacobus Duportus ad Theophraſti characteres p. 385. et Lindebrogius gloſſario ad Codicem Legum antiquarum.

thos, Exorciſtas, Lectores et Oſtiarios, de quibus omnibus vide Pontificale Romanum, Iſidori Origines lib. 7. cap. 12. Stephanum Echienſem de Sacramento Altaris tom. 20. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 1872 ſq. Honorium in gemma animae lib. 1. c. 174 ſq. id. p. 1069 ſq. M. Antonium de Dominis II. 4. et 9. Rhabanum Maurum VI. 5. de vniuerſo T. 1. p. 84. b ſq. et Capitularia Regum Francorum apud Baluzium T. 1. pag. 458. Graeci autem Epiſcoporum loco praetermittunt Acoluthos, atque ordines ſeptem ita numerant: Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Lectores, Exorciſtas et Oſtiarios. Vide Metrophanis Critopuli confeſſionem, pag. 109. Ceterum exorciſtas et oſtiarios non ordinari ex graecae eccleſiae vſu, ſed tantum velut titulos, dignitates et munera haberi notauit Comnenus in praenotionibus myſtagogicis pag. 2 ſq. Confer Arcadium lib. 6. concordiae. A Syris nouem ordines hierarchiae eccleſiaſticae ſtatui, ad exemplum totidem ſcilicet ordinum Angelicorum, notat Morinus de ſacris ordinationibus pag. 498. Ceterum de vniuerſa illa, quam hactenus perſtrinximus, hierarchiae eccleſiaſticae ratione ordinibusque ſingulis praeter Morinum hunc, aliosque a nobis iam laudatos conſuli poſſunt Stanislaus Hoſius p. 165 ſq. Opp. Bellarminus libro de clericis tom. 2. controuerſ. Hadrianus Sarrauia libris de diuerſis miniſterii gradibus, Lond. 1590. 4 anglice, et 1611. fol. latine. Claudius Eſpencaeus libro 1. digreſſionum in epiſtolam 1. ad Timotheum: Ludouicus Cellotius S. I. libris X. de hierarchia et hierarchis, Rothomag. 1641. fol. et in horis ſubceſiuis Pariſ. 1648. 4. ſiue vindiciae illius operis aduerſus Franciſcum Hallierium, cuius de hierarchia eccleſiaſtica libri IV. Pariſ. 1646. fol. Ioannes Dartis de ordinibus et dignitatibus eccleſiaſticis, aduerſus Salmaſium de primatu Papae, ibid. 1648. 4. praecipue vero Lud. Thomaſſinus in opere de diſciplina eccleſiaſtica, tribus voluminibus in fol. edito ibid. gallice 1679-1684. vbi fuſe et diligenter de ſingulorum ordinum origine, conditione, iuribus et officiis diſſerit. His addi poſſunt e reformatis Giſb. Voetius parte 2. politiae eccleſiaſticae, Frid. Spanhemius tom. 2. Opp. p. 1193 ſq. Ioan. Chriſtophorus Becmannus notitia dignitatum illuſtrium diſſ. XV. ſeq. E noſtratibus Caſpar. Calvoerius tom. II. ritualis eccleſ. Io. Bartholdus Niemeierus et Adamus Rechenbergius diſſ. de titulis et gradibus eccleſiaſticis: Io. Mich. Heineccius deſcriptione eccleſiae graecae, germanicae edita, parte III. cap. 1. etc.

XXI. Vt alicui munus ſacrum publice obire liceat, requiritur in eccleſia chriſtiana electio, et μήνυμα ſiue vocatio ab iis, qui ius habent: tum ordinatio et χειροτονία et conſecratio, quae fit a ſacerdotibus. Nonnunquam debet etiam

etiam accedere confirmatio ſiue ἐπικύρωσις ac βεβαίωσις principis ac poteſtatis ſupremae, ſi hoc ſibi ille reſeruauit. De *electione per ſortem*, a qua ipſum clericorum nomen petitum eſt, vide interpretes ad Actor. I. 26. Thomaſſinum de diſciplina eccleſiaſtica II. 14. Tiraquellum de iure primogenitorum p. 136 ſq. Suicerum in κλῆρος. Notas Benedictinor. ad Ambroſium tom. I. pag 1273. Stephanum le Moyne notis ad varia ſacra p. 586. Martinum Mauritium libro de ſortitione veterum Hebraeorum, Baſil. 1692. 8. Binghamum origin. eccleſiaſtic. lib. 4. c. 1. et S. I. Baumgartenii diſſert. de miniſtror. eccleſiaſtic. apud veteres Chriſtianos ope ſortitionis deſignatione, Halae 1751. Electio primo facta ab ſolis Apoſtolis per Spiritum S. motis et agitatis: poſt illud tempus clerus vna cum laicis, atque adeo tota eccleſia ad electionem concurrit, vt ex veteris eccleſiae vſu demonſtrauit Blondellus libro de epiſcopis p. 197 et 379 - 549. Ac populi quidem conſenſum in epiſcoporum electionibus requiri ſolitum, in Oriente quidem vsque ad concilium Nicaenum ſecundum A. C. 787. Can. 3. vel ſaltim ſynodum octauam A. C. 871. Can. 22. in Occidente autem hoc viguiſſe vsque ad extremum ſaeculi duodecimi, notat Petrus de Marca VI. 2. operis de concordia ſacerdotii et imperii, licet canone 13 Laodiceno, et conſtitutione Iuſtiniani imp. diu iam antea vilis plebecula ab hoc negotio excluſa eſſet, quod ſaepe iuris illius occaſione grauiter peccaſſet, id. VIII. 6. Perperam tamen idem illuſtris ſcriptor ius regii vel principalis conſenſus VIII. 2. ex requiſito illo laicorum ſiue populi conſenſu deriuat, quum id potius in monarchia nitatur poteſtate principali et maieſtate qua pollet in regno ſuo, vel principatu, in quo eſt eccleſia illa particularis, cui ſacerdotes praeficiendi ſunt. Itaque rectius Grotius ius patronatus (κτητορικὸν δίκαιον vocant recentiores Graeci) Regio iure niti diſputat, cap. 12. de imperio ſummarum poteſtatum circa ſacra. De more porro et iure electionis pro diuerſis locis et temporibus in eccleſia diuerſo, apud eundem Marcam, Baluziumque in notis et in Iſaaci Haberti ἀρχιερατικῷ p. 435 ſq. (vbi ſigillatim de eccleſia graeca) et apud Morinum ac Thomaſſinum fuſe diſputata videri poſſunt, quibus iungenda Matthiae Flacii *demonſtratio quod electio praeſulum et epiſcoporum non ad eccleſiaſticos ſolum, ſed et ad laicos, vt vocant, pertineat, quodque hi hoc iure electionis inde vsque a Chriſti temporibus per annos* 1300 *vſi ſunt*, ſubiectus editioni catalogi teſtium veritatis, Francof. 1666. 4. Sibi ſucceſſorem eligere prohibitum vt notat Baluzius ad Lupum Ferrarienſem p. 496. De electione eiusque modis atque iuribus, nec non eligendorum requiſitis conſulatur laudatus Binghamus Orig. Eccl. lib. 4. De aetate legitima ad miniſterium videantur Edmund. Martene lib. 1. de antiquis eccleſiae ritibus parte 2. p. 273 ſqq. Nicolaus Comnenus prae-

praenotion. myſtagog. p. 97 ſq. Andr. Sauſſay parte 2 Panopliae ſacerdotalis lib. IV. cap. 4. p. 705 ſqq. Ioan. Mabillonius ad Bernhardum pag. 667. Bartholomaeus Agricola in libro de aetate ineuntium officia. Neapoli Nemetum 1618. 8. Leo Allatius de aetate et interſtitiis in collatione ordinum etiam apud Graecos ſeruandis. Romae 1638. 8. Ioan. Brunnemannus in iure eccleſiaſtico p. 78. Iuſtus Henning. Boehmerus T. 1. iuris eccleſiaſtici proteſtantium p. 479 ſqq. et Gottlieb Kahlius in comment. de aetate, qua apud Hebraeos et Chriſtianos veteres ſacra auſpicari munera moris erat. Lipſ. 1735. *Ad ſacrum ordinem in Eccleſia* ante annum XXV. Diaconi ne ordinentur, Can. XVI. Cod. eccleſiae Africanae. Presbyter et Epiſcopus XXXV annorum ſint, Iuſtiniani Nouella 123. De Epiſcopo L. annorum vide Cotelerium ad conſtitutiones Apoſtolicas II. 1. *De aetate Cardinalium creandorum* Latinus Latinius T. 2. Epiſtol. p. 202 ſq. *Canonicus* non ante annum XXIV. ad vota et ſeſſionem admittendus. Vide ſtatutum Wirceburgenſe A. 1541. apud Lunigium T. 2. ſpicilegii Eccleſiaſtici p. 1027. Clementis IV. Epiſtola de impuberibus non admittendis exſtat apud Martenium T. 2. Anecdotor. p. 459. Sixti IV. Epiſtola ad Ioannem, Arragonum Regem, qua nepotem eius puerum negat Epiſcopum fieri poſſe occurrit apud Bzouium ad A. C. 1473. N. 16. *De pueris ſacerdotibus* videndus Ezech. Spanhemius T. 2. de vſu et praeſtantia numiſmatum p. 369 ſq. *De Papis et Epiſcopis pueris*, Benedicto IX. decenni, Baronius ad A. C. 1033. Relationes innoxiae A. 1727. p. 4 ſqq. Archiepiſcopo Remenſi quinquenni id. Bar. ad A. 925. Ioanne XII. Papa annos nato duodeuiginti id. ad A. 955. Baluzius in Papis Auenionenſibus T. 2. p. 694 ſq. Carol. Drelincurtius in Apologia pro Caluino p. 18. notat, pueros quatuor annorum creatos Epiſcopos et duodecim vel octo annorum Cardinales. Nouantiqua Theologica A. 1702. p. 633 ſq. Hiſtoire des Ouvrages 1690. p. 524. Treſor chronologique et hiſtorique contenant ce, qui s'eſt paſſé de plus remarquable et curieux dans l'etat tant civil qu'eccleſiaſtique depuis l'an de I. C. 1200 juſques à l'an 1647. par le R. P. Don Pierre de S. Romonuld.

XXII. De conſecratione et vnctione Sacerdotum apud Iudaeos videndi Interpretes ad Exod. XXIX. et Leuit. VIII. Fortunatus Schacchus in Myrotheciis ſuis, ſiue libris ſacrorum eleochryſmatum. Daniel Weymarus de vnctione ſacra et inaugurali Hebraeorum. Ienae 1679. Georg. Dauid Ziegra de inauguratione et conſecratione ſacerdotum hebraeorum. Witteb. 1682. Idem diſſertationibus duabus de oleo vnctionis ſacro. Witteb. 1680. Chriſtianus Zoega de vnctione ſacerdotis ſummi. Lipſ. 1689. Nicol. Kleinſchmid de vnctione perſonarum ſub V. T. triplici. Rintelii 1699. Ioan. Marckius

de vnctione ſacerdotum, in Exerc. textualib. p. 14. Ioan. Conr. Claſingius in διασκέψει de vnctione ſacra typico - vmbratili. Lemgov. 1717. Ioan. Mayerus in animaduerſionibus in hanc διάσκεψιν. Harderov. 1718. Frider. Immanuel Schwarzius de vnctione pontificis Hebraeorum per crucem. Witteb. 1755. De manuum impoſitione et ordinatione Rabbinorum, Iudaeis antiquo vſu recepta, Ioan. Morinus in opere praeclaro de ſacramento Ordinationis, Pariſ. 1655 et Bruxell. 1686. fol. parte 3. Exerc. VII. c. 4. p. 141 ſq. Idem in eodem Volumine de ritibus Ordinationis per omnes aetates Eccleſiae Chriſtianae in Oriente et Occidente frequentatis diſputat diligentiſſime, et parte 2. multos rituales libros Latinos, Graecos, Syriacos promit, quibus addendae formulae Ordinationum quas exhibet Edmundus Martene lib. 1. de antiquis Eccleſiae ritibus, parte 2. p. 337 ſq. et iungendum laudati Haberti ἀρχιερατικόν, ad Graecae Eccleſiae mores cognoſcendos, Pariſ. 1643. fol. vt ad Latinae, Pontificale Romanum, atque B. D. Mayeri muſeum Miniſtri Eccleſiae part. 1. p. 140 ſq. Extat et Franciſci Gallierii de ſacris electionibus et ordinationibus opus Pariſ. 1636. fol. Illud non omittendum, quod ſaeculo adhuc XIII. et XIV. non ordinati ſunt niſi ad certam Eccleſiam, vt haud diffitetur Natalis Alexander tom. 7. Hiſt. Eccleſ. p. 222. edit. in fol. et quod bis ordinari prohibitum, de quo Beueregius ad Canonem Apoſtolicum LXVIII. Dies ordinationis Epiſcopi natalis dictus et ſollemniter celebratus eſt. Vide Wilh. Ern. Tentzelii Exercitat. de natalitiis Epiſcoporum, quae obuia eſt parte prima Eiusdem Exercitationum ſelectarum p. 344 ſqq. Ern. Sal. Cypriani Progr. de Natali Epiſcoporum, pag. 66. Eiusdem Programmatum, Coburgi 1708. 8. iunctim editorum, et Ioan. Henrici Stuſſii commentationem ſecundam de Natalitiis eccleſiaſticis, Gothae 1737. euulgatam §. 3. De charactere indelebili ex ordinatione conferatur Chriſto. Matth. Pfaffii diſſertatio, Tubingae 1739 edita. De translatione ab vna eccleſia in aliam vel abdicatione ſacri muneris conſulendi ſunt Ioſeph. Binghamus lib. VI. Orig. eccleſiaſtic. cap. 4. Beueregius ad can. apoſt. 14 et 15. can. Nicen. 15. Chalcedon. 5. 10. 19. Ioan. Andr. Schmidius in commentat. ad canon. XV. concilii Nicaeni de tranſlationibus Epiſcoporum, Presbyterorum et Diaconorum, Helmſtad. 1702. 4. Ioan. Georg. Walchius in diſſert. de translationibus miniſtrorum in veteri Eccleſia, Ienae 1745. Caſparis Ziegleri de Clerico renitente ſine muneris eccleſiaſtici fuga liber memoriae b. D. Martini Geieri conſecratus lucem vidit. Wittebergae 1684. 4. Addatur Ioan. Fechtii diſſertatio de fuga miniſterii eccleſiaſtici. Roſtoch. 1704. 4. et Sig. Iac. Baumgartenii fuga Chriſtianorum et in ſpecie ſacerdotum ad trutinam rationis et reuelationis exacta. Halae 1755. Ad amicum, qui propter moleſtias a Collega ſuſti-

ſuſtinendas curam paſtoralem abiicere cogitabat grauis exſtat epiſtola Anſelmi Lucenſis T. 1. anecdotorum Martenii pag 210ſq. Depoſiti quum interiecto tempore reſtituebantur non reordinati ſunt, ſed redditi gradus per inſtrumenta et veſtimenta. Vide Fulbertum Ep. 25. T. 18. Bibl. Patr. edit. Lugd. pag. 12.

XXIII. De beneficiis et reditibus Eccleſiaſticis, qui initio poſt communionem bonorum [36] de qua Actor. II. 44. fuere ex oblationibus et eleemoſynis fidelium, deinde a Conſtantini M. aetate ex certis fundationibus, legatis atque donationibus ad Eccleſias certas pertinentibus, ex decimis item, atque aliis eiusmodi dotibus ac conſtitutionibus, denique a ſeptimo ſaeculo ex agris fundisque immunibus donatis vel attributis, videndus liber Italice plus ſimplici vice editus atque latine etiam verſus a Carolo Caffa, atque ſub *Paulli Sarpii* Veneti nomine vulgatus, Ienae 1681. 12. *de materiis beneficiariis ſeu beneficiis Eccleſiaſticis:* et Gallice [37] ab Ameloto de la Houſſaie. Pariſ. et Amſtelod. 1692. 12. cum notis, atque anglice 1727. 8. quanquam non eſt Paulli illius, ſcripta Tridentini concilii hiſtoria celeberrimi; ſed amici eius *M. Fulgentii* Brixienſis, monachi Seruitae, Sarpio in multis ſimilis, cuius etiam vitam ſcripſit. Vide Rich. Simonis epiſtolas ſelectas parte 3 Epiſt. 17. p. 115. qui ipſe Simon ſub nomine *Hieronymi a Coſta* librum edidit eiusdem argumenti Gallice, de origine et progreſſu redituum Eccleſiaſticorum, *Hiſtoire de l'origine et du progrés des revenüs Eccleſiaſtiques* 1684. 12. Eius ſumma capita videre licet tum in Actis Eruditorum et nouellis Reipublicae litterariae illius anni, tum in praeclari viri Viti Lud. Seckendorffii hiſtoria Lutheraniſmi lib. 1. pag. 236 ſq. His vtique praeter eiusdem Rich. Simonis lib. 3. Bibl. criticae cap. 32 et 33. et alterius Richardi Abbatis librum des penſions Royales, Pariſiis 1719. 12. editum, quo probat, Regem etiam poſſe Laicis ex beneficiis eccleſiaſticis, quae ipſe conferendi habet poteſtatem, penſiones aſſignare, atque *Theoph. Raynaudum* tomo XII. operum, iungendum vaſtum atque eruditum opus *Ludouici Thomaſſini* [38] in Oratorio Gallicano Presbyteri,

[36] Illa bonorum communio apud primos Chriſtianos fuit liberalis potius rerum neceſſariarum communicatio, quam vt nemo quicquam proprii habuerit. Vide Salmaſium libro de vſuris p. 655 ſq. Ioan. Laur. Moshemii diſſ. de vera natura communionis bonorum inter primos Chriſtianos. Helmſtadii 1725. editam, et recuſam Vol. II. Eius diſſert. ad H. E. pertinentium p. 1 ſqq. et Ioan. Mich. Lorentzii diſſ. de communione bonorum in primitiua Eccleſia. Argentor. 1751 euulgatam.

[37] Vide ſummariſche Nachrichten der Thomaſiſchen Bibliothek p. 246 ſq.

[38] Epitome operis Thomaſſiniani a Lorioto edita eſt A. 1702. et alia accuratior ab Anonymo A. 1717. 4. ſub titulo: *Ancienne et nouvelle diſcipline de l'Egliſe touchant les benefices et beneficiers.* Vide Journal des Savans A. 1718. p. 20.

poſt binas Gallicas editiones ab auctore verſum latine, editumque Pariſiis 1688 fol. tribus voluminibus, et nouiſſime gallice Pariſ. 1726. itidem tribus voluminibus in folio; in quo de beneficiorum Eccleſiaſticorum origine, variis generibus, adminiſtratione per Epiſcopos, Oeconomos, Defenſores, et multiuario abuſu copioſe diſſeritur. *Ioſeph. Binghamus* lib. V. origin. Eccleſiaſticarum. *Martin Schoockius* de bonis vulgo eccleſiaſticis dictis. Groning. 1641. 4. *Arnoldus Coruinus a Belderen* de perſonis et beneficiis eccleſiaſticis, Francof. 1708. 4. et *Melchior. Paſtoris* tractatus de beneficiis eccleſiaſticis, et de bonis eccleſiae acquirendis et conſeruandis, qui habentur in operibus eius Toloſae 1712. fol. editis. D. *Caſparis Ziegleri* τοῦ μακαρίτου de dote Eccleſiae eiusque iuribus et priuilegiis liber prodiit Witteb. 1676. 4. *De oblationibus* conſulendi ſunt Pompeius Sarnelli c. 27. antiquae Baſilicographiae. Chriſt. Auguſt. Saligius lib. III. de diptychis veterum pag. 36. Gothofred. Chriſtoph. Claudius hiſtor. fratrum ſportulantium pag 1. c. 7. Franciſcus Berlendus in libro italice ſub hoc titulo: *Delle oblationi all' Altare antiche e moderne* Venetiis 1733. 4. euulgato, ibidemque 1737 recuſo, et latine verſo 1743. Cangius in gloſſario voce *Saccus*. Salomo Deylingius p. 300 ſqq. obſeruationum miſcellanear. Henr. Linckerus de iuribus templorum cap. 8. Chr. Wilduogelii diſſert. de oblationibus, quae fiunt per ſacculum ſonantem, Ienae 1705. Caſp. Henr. Hornii obſeruationes circa iura eleemoſynarum et aliarum collectarum, templorum et betularum pentecoſtalium. Witteberg. 1716. 4. et Octav. Ferrarius I. 26. de ritu concionum ſacrarum. De pluralitate beneficiorum, ſiue licita, ſiue illicita ex moribus et diſciplina Eccleſiae, vide Guilielm. Pariſienſem, Ioannem de Lignano, et Claudaei Pacaci librum A. 1650. editum, (de quo du Pin tomo 17. p. 265 ſq.) M. Anton. de Dominis lib. 9. cap. 10. Natalem Alexandrum T. 7. H. E. pag. 228. b. ſq. et H. Whartoni ſcriptum editum, Londini 1692. 8. *A Defenſe of Pluralities, or holding two beneficies with cure of ſouls, as non practiſed in the Church of England,* Leges Principum de non donandis vel legandis Eccleſiae bonis immobilibus exhibet Zimmermannus de montibus pietatis p. 706 ſq. Penſiones e beneficiorum eccleſiaſticorum fructibus delibatae non memorantur ante concilium Chalcedonenſe. Vide Pagium ad A. C. 451. n. 61. De officio et iurisdictione *Datarii* nec non ſtilo Datariae conſulendus Theodori Amydeni tractatus, editus Pariſ. 1654. et recuſus Colon. 1701. fol. De *defenſoribus* eccleſiarum, ciuitatum, ſenatus et pauperum Pagius ad A. C. 407. De ſacrilegio laico ſiue bonis eccleſiaſticis per Laicos vſurpatis *Ioannes Fileſacus* in variis opuſculis, Pariſ. 1614. 8. De beneficiis Eccleſiae non in luxum, ſed poſt Clericorum honeſtam ſuſtentationem in alendos pauperes impendendis,

dendis, *Ioan. Baptiſtae Thiers* aduocatus pauperum de quo libro videndus Elias du Pin tom. 18. pag. 275. De origine et inſtitutione *Paroeciarum* vide Ioannis Frontonis Epiſtolam ad Guronium, Tutelenſem Epiſcopum, Ioann. Fileſacum lib. laudat. diatriba tertia. Ioannem Seldenum hiſtor. decimarum cap. 6. §. 3. p. 80 ſqq. et W. Kenneti, Epiſcopi olim Petroburgenſis, Parochial Antiquities.

XXIV. *Monachos* [39], antequam ſacris Ordinibus initiati, Laicos appellant tum Synodi tum Patres, vt notauit H. Noris ſomnio XXVIII. Franciſci Macedo, M. Antonius de Dominis II. 12. de Rep. Eccleſ. Alteſerra VII. 2. Aſceticon. Franciſcus Hallier libris de hierarchia Eccleſiaſtica, et Ioſephus Vicecomes lib. 1. de ritibus Miſſae cap. 3 ſq. vbi iam ab A. C. 495. Clericis [40] accenſitos remque ſacram peregiſſe probat. Igitur a Geruaſio in vita S. Martini praeter rem ſcriptum eſt eos a Cleri functionibus et Eccleſiaſticis dignitatibus excluſos fuiſſe, quod facile refellit P. Badierius Monachus Benedictinus in libro Gallice edito de ſanctitate ſtatus Monaſtici, Pariſ. A. 1700. Clericis etiam praeferuntur Monachi ab Abbone Floriacenſi in Apologetico p. 397. *Clericorum ordo inter Laicos et Monachos medius, quantum eſt ſuperior inferiore; tantum inferior ſuperiore.* Mox pag. 398. notat ex Monachis Clericos ordinari, et ex Clericis Monachos fieri. Non ab re igitur fuerit de illis etiam hoc loco pauca quaedam ſubiungere. Ac per tria quidem prima a Chriſto nato ſaecula nullos Monachos in Eccleſia Chriſtiana fuiſſe non diffitetur Elias du Pin in Biblioth. Scriptorum Eccleſ. in Append. ad tom. 6. p. 25. Apoſtolorum certe temporibus ne veſtigium quidem fuiſſe Monaſticae vitae affirmat S. Chryſoſtomus Homil. 25. in Epiſt. ad Hebraeos. Quanquam enim Philo Therapeutas tanquam genus quoddam Monachorum videtur deſcribere, tamen ex eo ipſo Philone non de Chriſtianis, ſed de Iudaeis Eſſenis eſſe ſermonem viri docti colligunt: Vide Epiſtolas Gallice Pariſ. 1612. de Therapeutis Philonis editas pag. 150 ſq. 262 ſq. Et quanquam Marcion Haereticus ab Epiphanio in Haereſi Marcionitarum *μονάζων* appellatur, hinc tamen Monachos primo iam ſaeculi ſecundi quadrante in Eccleſia fuiſſe nolim colligere cum Thoma Milleſio in notis ad Cyrillum Hieroſolymitanum

[39] Monachus, qui ſuo more viuit, caelebs. In catena ad Marcum p. 86. Laicis in coniugio viuentibus opponuntur *ἐρημικοὶ* et *οἱ ἐν κοινοβίῳ μελανειμονοῦντες.* Conf. Iac. Gothofredum ad Libanium pro templis p. 45.

[40] Petrus Diaconus IV. 78. chronici Caſinenſis: *A principio naſcentis Eccleſiae duos ordines fuiſſe notiſſimum eſt, vnum qui laboraret in verbo et doctrina, alium qui* orationi vocaret; *vnum qui* actiue, *alium qui* contemplatiue *inſeruiret,* Clericos et Monachos.

num pag. 60. quoniam vocabulo illo tantum ſolitaria vita [41] Marcionis notari potuit. Quarto autem poſt natum Chriſtum ſaeculo iam frequentes Monachi eſſe coeperunt, qui ducti ſanctimonia *Paulli Thebani*, Eremitarum primi, qui circa A. 251. deſertum intrauit anno aetatis vix decimoquinto, tum *S. Antonii*, cuius vitam Athanaſius ſcripſit quique vitam monaſticam amplexus eſt circa A. 270. et de quo conferatur Dieterici Reimboldi diſſertatio de Antonianis ſeu fratribus S. Antonii ſub praeſidio I. E. Kappii, Lipſiae 1737 habita; vel S. Amunis ſiue Ammonis primi conditoris coenobii in monte Nitriae circa A. C. 304. et Pachomii primi regulae monaſticae et monaſterii Tabennenſis conditoris circa A. C. 325. Horum exemplo vitam ſectati ſunt vel *Anachoretarum* (qui etiam Celliotae, Eremitae, ἐρημικοὶ, Aſcetae, Einſiedeler, ἔγκλειστοι [42], *incluſi*, de quibus Sirmondus ad Godfridi Vindocinenſis IV. 48. Epiſt. tom. 3. Opp. p. 385.) vel *Coenobitarum* ſiue *Synoditarum* et in commune viuentium in aliquo Monaſterio. Ne dicamus de *Sarabaitis* [43] ſiue *Remboth*, qui bini vel trini ſuo arbitratu viuebant, de quibus Hieronymus Epiſt. 22. ad Euſtachium; et Michael le Quien in prolegom. ad Damaſcen. p. VII. Et de *Stylitis* a Simone Stylita, medio ſaeculo V. de quo Allatius lib. de Simeonibus; Frider. Georg. Lautenſack ſingulari diſſertatione, Witteb. 1700 edita, et Vrbanus Godofr. Siberus in commentar. de ſanctis columnaribus, Lipſ. 1714 euulgata. Vide etiam de variis gradibus Aſcetarum, μοναζόντων, Monachorum, Eremitarum Suareſium ad S. Nili opera p. 680 ſq. Ioſephum Binghamum in originibus ſiue antiquitatibus eccleſiaſticis anglice editis, libro ſeptimo, vbi etiam de virginibus et viduis Eccleſiae Chriſtianae, D. Salomonem Deylingium in diſſ. de Aſcetis veterum, ſubiecta parti tertiae obſeruationum ſacrarum p. 441 ſq. Laur. Arrhenii ſpecimen academ. de Eremitis, Vpſaliae 1726. 8. editum. Abbatem Fleury in diſſ. praemiſſa tomo viceſimo Hiſtoriae Eccleſiaſticae gallice editae. Et librum Norimbergae 1725. folio hoc indice editum: *Eremitae primi, Anachoretae, ordinum religioſorum inſtitutores, propagatores, reformatores LXXX aeneis figuris excuſi, elogiis laudati.* Ab illo tempore non tantum numerus mona-

[41] Sic μοναχῶν vocabulo vſus Symmachus Pſalm. LXVIII. 6: δίδωσι μοναχοῖς οἰκεῖν οἰκίαν, vbi ſeptuaginta interpretes: κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ, al. μονοζώνους.

[42] De primis illis vitae eremiticae et monaſticae conditoribus accurate diſſerunt Tillemontius T. VII. memoriar. H. E. vbi etiam p. 531 et 532. de Euſebio Vercellenſi, a quo Canonici regulares, et Vir Summe Venerabilis Ioan. Georg. Walchius pag. 1664 ſq. H. E. N. T.

[43] Ex Bonifacii VIII. decreto monachis ac monialibus monaſterio ſine grauiſſima cauſſa egredi vetitum, quod vsque quaque obſeruatum etiamnum obſeruari optat Ioan. Baptiſta Thiers, libro *de la clôture des religieuſes*, A. 1681.

monachorum et monialium auctus eſt mirum in modum, ſed etiam diuerſae *regulae*, diuerſa inſtituta ac genera [44] vitae monaſticae in Oriente et Occidente excogitata. Vide codicem regularum editum a *Luca Holſtenio* Rom. 1661. 4. diſtributumque in partes tres, quarum priore habes regulas monachorum Orientis, S. Antonii Abbatis, S. Iſaiae Abbatis, SS. Patrum Serapionis, Macarii, Paphnutii et alterius Macarii Abbatis Nitrienſis (quam ediderat Petrus Rouerius S. I.) S. Pachomii, S. Orieſii, Incerti et S. Baſilii: in parte ſecunda regulas monachorum Occidentis, S. Benedicti Abbatis Caſinenſis, Incerti, SS. Paulli et Stephani Abbatum, S. Caeſarii Arelatenſis, S. Aurelii Arelatenſis, S. Ferreoli Vcetienſis, S. Columbani Abbatis monaſterii Turnatenſis, S. Iſidori Hiſpalenſis, S. Fructuoſi Braccarenſis, Regulam Magiſtri, et Grimlaici regulam ſolitariorum. Parte tertia regulas virginibus obſeruandas S. Auguſtini, S. Caeſarii et Aureliani Arelatenſium, S. Donati Veſontini, alterius cuiusdam Patris et S. Leandri Hiſpalenſis, atque B. Aelredi Abbatis Rieuallenſis, ſubiuncta adhortationum ad monachos et virgines appendice. Exſtant etiam Hugonis Menardi notae ad concordiam regularum S. Benedicti, Abbatis Anianenſis. Pariſ. 1638. 4. Petrum quoque Rouerium S. I. editioni codicis regularum monaſticarum inſudaſſe teſtatur Sirmondus tom. 4. operum p. 686. S. Hieronymi regulam monachorum e ſcriptis eius collectam per Lupum de Oliuero habes tomo V. operum S. Hieronymi pag. 343. edit. Ioan. Marcianaei.

XXV. Quum ita pro ſuo quique genio et captu viuerent et ſectatores ſuos haberent, non mirum plures etiam ordines monachorum et monialium ortos fuiſſe, quorum numerus auctus praecipue per ſaeculum XIII et XIV. Illorum ſingulorum notitiam dare, integrorum voluminum opus, qualia ſunt *Philippi Bonanni* S. I. catalogus ordinum religioſorum, italice et latine vulgatus Rom. 1706. 4. et germanice Norimberg. 1711. 8. vel *Hermantii* (diuerſi ab eo qui vitas Athanaſii, Baſilii et aliorum condidit) hiſtoria ordinum religioſorum et congregationum regularium et ſaecularium Eccleſiae, Pariſ. 1710. 12. quatuor voluminibus, gallice. Paulli Morigii *Iſtoria de' perſonaggi illuſtri religioſi, diuiſa in V libri, et Iſtoria dell' origine di tutte le religioni, che ſono ſtato al mondo in tre libri.* 1569. Syluestri Maurolyci *Mare Oceano di tutte le religioni. Meſſina* 1613. fol. Petri Creſcentii *Trouppes Ro-*

[44] Quadruplex fuit vitae monaſticae prorſus ſingularis ſpecies, medio aeuo aut recenter introducta, aut, quum iam antea vſitata eſſet, valde amplificata, quae *religionis quadratae* nomine inſigniretur, quam accurate expoſuit Chriſt. Gottl. Ioecherus in commentatione de Religione quadrata, Lipſiae 1741. in lucem emiſſa.

Romaines, ou milices Eccleſiaſtiques, et religions militaires et clauſtrales. 1648. *Hippolyti Helioti* (cuius cenſura de Hermantii opere memoratur in Ephemeridibus Pariſienſibus Anni 1711. menſe Martio pag. 335. edition. Amſtelodamenſis) Hiſtoria ordinum religioſorum, quae gallice Pariſiis 1714-1719. tomis octo in forma quadripartita edita eſt; et nuper germanice verſa prodiit Lipſ. 1753 ſqq. octo itidem tomis in forma quadripartita. *Hiſtoire du Clergé ſeculier et regulier.* Amſtelod. 1716. Voll. 4. in 12. *Gregorii Riuii* (*Georg. Burc. Lauterbachii*) monaſtica hiſtoria Occidentis. Lipſ. 1737. 8. Quae Berolini 1751. 8. Voll. 7. gallico ſermone euulgata eſt hiſtoria monaſtica ſatirae potius, quam hiſtoriae nomen meretur. Praeterea ordines Monachorum perſequitur *Franciſcus Modius* in libro de ordinum Eccleſiaſticorum origine, progreſſu et veſtitus ratione. Francof. 1585. 4. *Ioannes Crecceliuſ* de origine et fundatione monaſteriorum, Francof. 1614. 4. et Michael Geddeſius Anglus in tractatibus miſcellaneis patria lingua editis tom. III. diſſ. V. Lond. 1706. 8. Iampridem quoque et gallice Amſtel. 1688. 1695 et germanice A. 1692. 8. Auguſtae Vindelicor. prodiit hiſtoria ordinum religioſorum, kurze und gründliche Hiſtorien vom Urſprung der geiſtlichen Orden, der Mönche und Kloſterjungfrauen, nebſt beigefügter Vorſtellung der Ordenshabite. A Bonanno ordines monachorum referuntur CXL. et monialium CVIII. His iungendus denique eſt *B. Lutherus* tom. 3. Opp. edit. Altenburg. p. 381 ſq. D. *Ioachimi Hildebrandi* liber de Religioſis eorumque ordinibus, Helmſt. 1701. 4. Praeterea de rebus et antiquitatibus monaſticis videnda *Daldini Alteſerrae* Aſcetica ſiue origines monaſticae libris X. tum *Claudius Delleus* in antiquitatibus ſtatus monaſtici et religioſi, editis gallice A. 1699. *Ioan. Creccelius* de origine et fundatione ordinum monaſticorum, Francof. 1614. 4. *Matthaei Galeni* origines monaſticae, Dillingae 1563. 4. *Proſperi Stellartii* chronologia monaſtica, Duaci 1627. 4. De ſtudiis monaſticis eximius Io. Mabillonii liber e gallico verſus latine etiam lucem vidit interprete Vdalrico Staudigleo, Campoduni 1708. 8. quo in opere probat monachos perinde vt viros eccleſiaſticos neutiquam dedecentia aut illis indigna eſſe bonarum litterarum. ſacrarum praecipue ſtudia. Quanquam enim Mabillonii ſententiam infringere ſtuduerunt Armandus Ioannes Bouthillier; Abbas Trappenſis et I. Carrelius; tamen conſtat per multa ſaecula litteras alibi fere exulantes, in monaſteriis hinc inde inueniſſe perfugium, et monaſteria paſſim fuiſſe ſcholarum loco in quo adoleſcentes erudirentur, (vti Hildebertus Cenomanenſis p. 285 edit. nouae ſcholares iungit clauſtralibus,) quum alios longe lateque ſtudiorum vel odium vel certe ignoratio occupaſſet. Confer Iacobi Goetten lib. 2. obſeruationum cap. 4. Similiter certum eſt monachos olim labore honeſto

neſto [45] vel opificio vitam toleraſſe, neque per otium conſumſiſſe quae alii Chriſtiani ſudore multo comparaſſent. Confer Alteſerram lib. V. Aſceticon. c. 8 ſq. et Gundlingium ad Euſtratii delineationem Eccleſiae Graecae p. 21 ſq. Monachis praeſunt Abbates, ſiue Archimandritae, Monialibus Abbatiſſae. Explicatio hiſtorica caerimoniarum benedictionis Abbatiſſae (quales deſcribuntur in Pontificali Romano) inſerta eſt memoriis litterariis Treuoltinis A. 1708. p. 1531 ſq. auctore Claudio de Vert. id. p. 1336. Sed ad ſingula monaſtica inſtituta deſcendere non eſt noſtri inſtituti, de quibus poſt *Ioannem Caſſianum* aliosque, *Edmundus Martene* in praeclaro opere de antiquis monachorum ritibus, diſtincto in libros V. editoque Lugd. 1690. 4. atque in commentario hiſtorico ad regulam S. Benedicti, eodem anno vulgato Pariſ. in 4. *Ioannes Mabillonius* in praefatione ad Acta Sanctorum ordinis S. Benedicti, ſaecul. 1. p. 7-11. et *Ludov. Anton. Muratorius* antiquit. Ital. medii aeui T. V. p. 361 ſqq. *Canonicorum* in Eccleſiis cathedralibus collegia originem debent ſaeculo VII. regulamque primum accepere tempore Ludouici Pii Imp. vt notauit Baluzius ad Lupum Ferrarienſem p. 372 ſq. Confer M. Antonium de Dominis II. 9. Gabrielis Pennoti hiſtoriam Canonicorum regularium, quos non ab Apoſtolorum tempore, vt ille, ſed ab A. 1039 repetit Antonius Pagi in critica Baroniana, et Raymundi Chaponelli Canonici Regularis S. Auguſtini et Prioris S. Eligii hiſtoriam Canonicorum quae ſine nomine auctoris prodiit gallice Pariſiis 1699. 12. et recenſetur in actis Erud. tom. 3. ſupplementi p. 355. In eo autem quod Chaponellus contendit Clericos et Canonicos ante ſaeculum XII. nihil proprii poſſediſſe, refellitur ab Ludouico Hugone Ord. Praemonſtratenſis monacho in cenſura hiſtoriae Canonicorum, *Critique de l'Hiſtoire des Chanoines*, Luxemburg. 1700. 8. De vita communi Clericorum nihil proprii poſſidentium conferatur *Pompeius Sarnelli* in libro Italice edito Romae 1688. 4. qui inſcribitur, *il Clero ſeculare nel ſuo ſplendore;* in cuius capite 17. is contendit, Clericos imitatos eſſe communionem bonorum, quae fuerit inter Apo-

[45] S. Maximus ad Dionyſium T. 1. p. 395. *Σημείωσαι ὅτι πολλὰ κωλύεται ὁ Μοναχὸς ποιεῖν, ὧν οἱ λαικοὶ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν, οἷον ὁ γάμος, καὶ τὸ στρατείας ἢ ἐμπορίας ὁμιλεῖν, καὶ ἑτέροις ἐν οἷς ὁ λαικὸς οὐ κατακρίνεται. Nota, multa monachis eſſe prohibita quorum facultas et poteſtas laicis eſt, vt nuptias, militiam et commercia frequentare, et ſimilia, quae in laico non damnantur.* Theophilus Raynaudus, S. I. ſub nomine *Renati a Ville* ſcripſit librum, cui titulum fecit *Hipparchum*, dicauitque Vrbano VIII. atque in eo oſtendit, monachum non decere exercere commercia. Idem liber gallice e latino verſus A. 1714. Amſtelodami in forma octopartita prodiit, ſub titulo: *le Moine marchand*, ou Traité contre le commerce des religieux. De negotiatione Clericis interdicta vide Ferd. Mendozam ad concil. Illiberitanum T. 1. Labbei p. 1156 ſq. et de vſuris interdictis pag. 1161.

Apoſtolos; aſt monachos imitatores fuiſſe primorum Chriſtianorum laicorum. Omittimus alia quae videri poſſunt apud Caſparem Thurmannum in Bibliotheca Canonicorum. Halae Magdeburg. 1700. 4. De *ordinibus equeſtribus* ſiue cruciatis et religioſis, ſiue ſaecularibus atque militaribus videndi ſcriptores laudati in actis Eruditorum tom. 2. ſupplementi p. 498 et 502. et a Chriſtiano Gryphio τῷ μακαρίτῃ in limine libri editi germanice anno 1709. 8. kurzer Entwurf der geiſt: und weltlichen Ritterorden, quibus addendi Hermantius ſupra memoratus in hiſtoria ordinum militarium, Rothomagi anno 1698. 8. et eorundem ordinum deſcriptio [46] lingua ſlauonica ſiue ruſſica, additis (ad Belgicae editionis exemplum [47] quam anno 1697. 8. Amſtelodami dedit Adrianus Schoenbeckius) iconibus in aes inciſis inſignium, veſtium et ornamentorum, quibus equites ordinum CXIII vtuntur. Aegidius Andr. de la Roque in libro de origine nominum et cognominum, gallice vulgato Pariſ. 1681. 12. Petrus Lagerloef in diſquiſitione de ordinibus equeſtribus, Holmiae 1696. Philippus Reinhardus Vitriarius de equitibus et ordinibus equeſtribus Lugd. Batav. 1707. Ioan. Chriſtophorus Becmannus in notitia dignitatum illuſtrium diſſ. XIX. ſq. Franciſci Menenii deliciae equeſtrium ſiue militarium ordinum, inſertae Gualteri chronico chronicorum eccleſiaſtico, tomo 2. p. 46 ſqq. Honoratus de S. Maria in *diſſertations hiſtoriques et critiques ſur la chevallerie ancienne et moderne.* Pariſ. 1718. 4. et *Hiſtoire des ordres militaires ou des chevaliers, des milices, ſeculieres et Regulieres de l'un et de l'autre ſexe, qui ont etablies jusqu' à preſent*, quae ex Iuſtiniano, Bonanno, Hermantio, Schonebeckio, Helioto, et Honorato de S. Maria congeſta, et praemiſſa Iacobi Baſnagii diſſ. de duellis edita eſt Amſtelod. 1721. 8. quatuor voluminibus. Vincentius Coronelli tomo XIX. Lexici vaegrandis vniuerſalis, edi coepti Venetiis lingua italica, vbi ſub voce *Cauaglieri* comparet non ſine auctario *Bernardi Iuſtiniani*, Veneti, hiſtoria chronologica ordinum equeſtrium, edita in lucem Venet. 1670. atque auctior 1692. fol. Idem, quem paullo ante laudauimus, *Philippus Bonanni*, S. I. etiam ordinum equeſtrium centum et quinquaginta imagines atque deſcriptionem Clementi XI. Pontifici Maximo obtulit, Romae anno 1713.

[46] Acta Erud. Tom. 3. ſupplem. p. 534. et A. 1714. p. 487.

[47] Titulus Belgicae editionis eſt: *Hiſtorie van alle Ridderlyke en Krygs-Orders, haar Dragten, Wapen, en Zintecken, in t' Koper geſneden door Adrian Schoonebeck.*

CA-

CAPVT XIV.

Scriptores de Republica ac Magiſtratibus Hebraeorum, Graecorum, et Romanorum.

De Republica Hebraeorum. 1. *Synedrio magno.* 2. *Iure Regio.* 3. *Aechmalotarchis etc.* 4. *De Politica Aegyptiorum.* 5. *Graecorum Reſpublicae.* 6. *Athenienſium et Lacedaemoniorum.* 7. *De Corpore Achaico et Aetolico.* 8. *De Rep. et Magiſtratibus Romanorum.* 9, 10, 11, 12. *Inauguratio, Inſignia, Tituli.* 13. *Ordines in Rep. Nobilitas, Ius Ciuitatis etc.* 14. *Notitia Dignitatum vtriusque Imperii.* 15. *De Rebuspublicis commentitiis.* 16.

I.

Hebraeorum Rempublicam ſingulari quadam regiminis forma, quam *Theocratiam* vocat Ioſephus IV. 8. Antiquit. et lib. 2. contra Apionem, p. 1071 adminiſtratam fuiſſe, tempore Moſis, Ioſuae et Iudicum, licet Moſes Devt. XXXIII. 5. et Iudices Iudic. IX. 6. XVII. 6. XVIII. 1. Reges appellentur, antequam in externae monarchiae formam [1] ſub Saulo mutaretur, oſtendit D. *Adamus Rechenbergius* in diſſ. de ficta Hebraeorum ante Regem Saulum monarchia ciuili, Lipſiae 1687. tom. 1. diſſertat. hiſtorico-politic. p. 336 ſq. contra *Seldenum* II. 2. de Synedr. *Nicolaum Apati* in vita triumphante ciuili. Amſtelod. 1688. 8. et *Adr. Houytinum*, qui ante Saulis tempora monarchiam in republica Iudaica obtinuiſſe ſingulari libello probare conatus eſt, Lugd. Batav. 1685. 12. impugnato etiam a *Sam.-Puffendorffio* in appendice ad librum de habitu religionis Chriſtianae. Cum hac Theocratia non niſi temere aliquis contulerit Διοκρατείαν Athenienſium, aut Remp. Panarenſem et vniuerſorum Panchaiae inſulae incolarum, cauſſas maioris momenti ad Sacerdotes referentem, de qua Diodorus Siculus V. pag. 220. 221. vel quod Iulius Caeſar apud Dionem Caſſium recuſat Diadema, mittitque in Capitolium, dictitans quod Iupiter ſolus ſit Romanorum Rex. Ceterum de

H 2 Theo-

[1] Etiam ſub regibus adhuc duraſſe Theocratiam contendit Dartiſius in ſingulari diſſertatione Gallice edita in volumine, quod inſcribitur, *Recueil de trois ecrits importans à la religion.* Hagae 1714. 8. Theocratiae inſignia ſpecialia Deo tributa, thronum, ſedem, currum, ſceptrum, librum, arma, exercitus, etc. illuſtrat Ioan. Chriſto. Becmannus in diſſert. de Anthropopathia actionum humanarum. c. 2. Franc. ad Viadr. 1715. Ioann. Henr. Hottingerus lib. 1. Smegmatis orientalis p. 205. obſeruat in V. T. hiſtoria ſpecies quatuor adminiſtrationis, 1) oeconomicam ante Moſen. 2) theocraticam, 3) monarchicam, 4) ariſtocraticam.

Theocratia Iudaica agentes praeterea conſuli poſſunt Ioan. Wandalinus lib. 3. de iure regio cap. 2 ſq. et quae praeter Io. Marshamum pag. 226 ſq. Canonis chronici, et Ioannem Spencerum lib. 1. de legibus Hebraeorum 111. 300 ſq. Herm. Witſius oratione de Theocratia Iſraelitarum, quae in eius Miſcellaneis et ante Th. Godwini Moſen et Aaronem, latine in Belgio et Bremae recuſum exſtat. Melchior item Leydeckerus de Rep. Hebr. lib. V. c. 1. Io. Iacobus Schudt prolegomenis ad vitam Iephthae, nec non in compendio hiſtoriae Iudaicae ad Iuſtini XXXVI. 2. Francof. 1700. 8. Auctor diſſertationis de Theocratia Iſraelis [a], editae, vt probet Chriſtum ſemper Principem gentis Iudaicae peculiariter fuiſſe ab exitu ex Aegypto vsque ad deſtructionem templi ſecundi. Salomo Deylingius in diſſertatione de Iſraele Iehouae Dominio ad Pſ. XIV. 2. Lipſ. 1723. Ioannes Fidalcke in diſſertatione de Theocratia Iudaeorum. ibid. 1728. et Henricus Hulſius in diſſertatione de Iehouah Deo, rege ac duce militari Iſraelis, quae prima eſt in Eius commentario in Iſraelis priſci praerogatiuas ac bona. Lugd. Batav. 1713. 4. euulgato. Henningi Bernh. Witteri liber editus Hildeſiae 1711. 4. qui inſcribitur, *Iura Iſraelitarum in terram Palaeſtinam*, eſt plenus paradoxis commentarius in Geneſin. Ad eum obſeruationes quasdam edidit Ioan. Hermannus ab Elswig. Witteb. 1712. 4. Iudaeorum populum in Aegypto atque Aegyptiorum tyrannide liberatum adeo ſtupidum et incultum haud fuiſſe, vti a viris quibusdam doctis arguitur, declarat Edmundus Dickinſon in phyſica veteri et vera c. XIX. et D. Salomo Deylingius oratione de Iſraelitarum ingenio, ad calcem partis 1. obſeruationum ſacrarum, Lipſ. 1708. 4. De adoleſcentia Reipublicae Iſraelitarum ſub temporibus Iudicum, hisque proximis, exſtat D. *Guſtaui Georgii Zeltneri* liber editus Norimbergae 1696. 8. ad 1. Regg. VI. et Act. XIII. 20. et *Daniel Guil. Molleri* de XII Iudicibus exercitatio, Altdorfii 1709. Praeterea notiſſimi ſunt de Republica Hebraeorum libri praeclare ſcripti a Cornelio Bonauentura Bertramo, Carolo Sigonio, Ioanne Stephano Menochio, aliisque. *Bertrami* liber de Republica Hebraeorum, Theodoro Bezae inſcriptus, lucem adſpexit primum Geneuae 1574. 8. deinde notis illuſtratus a *Conſtantino l'Empereur* Lugd. Batav. 1641. ab eoque tempore cum huius viri docti notis recuſus inter criticos ſacros Anglos, Londini primum deinde Amſtelodami, tum Francofurti vulgatos, tomo VIII. Ioannis Nicolai annotationes in laudatum Bertrami libellum nunc primum edidit Sigeb. Hauercampus Lugduni Batav. 1740. 8. *Caroli Sigonii* libri III. de Republica Hebraeorum lucem primo adſpexerunt Bononiae 1582. 4. deinde ſaepius prelis iterum ſubiecti tum ſeorſim, tum aliis iuncti ſcriptis ab eodem Sigonio compoſitis. Denique cum

[a] Journal literaire, Tom. 3. p. 473. Hagae Comit. A. 1714. 8.

cum notis ſiue collectaneis *Ioannis Nicolai* Helmſt. 1685. 4. iisque longe auctioribus Lugd. Batav. 1701. 4. *Ioannis* quoque *Braunii* viri clariſſimi notas ineditas in Sigonium memorari video in Actis Eruditorum A. 1702. pag. 64. *Petri Cunaei* libri III. de Republica Hebraeorum Lugd. Batav. 1632. et ſaepe poſtea excuſi, criticisque Anglis itidem inſerti ſunt, hinc in Belgicam linguam conuerſi, ſuppleri que ac continuati a *H. W. Goeree* Amſt. 1685. et in Gallicam 1705. 8. 3 Vol. Nec minus latine iterum editi cum notis *Ioannis Nicolai*. Lugd. Batav. 1703. 4. *Ioannis Stephani Menochii* opus de Republica Hebraeorum, omnis generis antiquitates hebraicas ſimul attingens, prodiit Pariſiis 1648. 1651. fol. *Hermanni Conringii* de Republica Hebraeorum diſſertatio Helmſtadii ſeparatim primum, deinde cum eius libro de Numis hebraicis edita et nouiſſime a Thoma Crenio inſerta faſciculo 2 opuſculorum ad hiſtoriam et philologiam ſpectantium. *Ioachimi Ludouici Reimeri* de Republica Hebraeorum libellus perbreuis vulgatus Hafn. 1657. 12. et Altenb. 1671. 12. *Edonis Hilderici*, Friſii, oratio de Politia et Hierarchia populi Iudaici, Altdorfii edita. *Melchioris Leideckeri* Theologi Traiectini libri XII. de Republica Hebraeorum, Vltraiecti 1704. fol. atque de vario Reipubl. Hebraeorum ſtatu libri IX. Amſtel. 1710. fol. *Ioannis* quoque *Conradi Danhaueri* Politia hebraea per varias aetates ſuccincte deſcripta huc ſpectat, poſt auctorem iam pridem defunctum a Rev. D. Ioan. Andr. Schmidio vulgata Helmſt. 1700. 4. et pridem commendata a Wilhelmo Erneſto Tenzelio in dialogis vernaculis A. 1690. pag. 369. *Sebaſtiani Caſtalionis* Reſpublica Iudaica ex Ioſepho excerpta et ſeparatim edita eſt Helmſtadii 1616. 8. et nuper adiecta nouiſſimae editioni verſionis latinae Bibliorum Caſtalionis Lipſiae 1697. fol. D. *Ioannis Wandalini* de iure regio opus in 3 libros diſtinctum et Hafniae editum 1663. 1664. 1667. 4. liber tertius praecipue hoc loco non praetereundus, in quo de Republica Hebraeorum qualis praeſertim ſub regibus fuit, fuſe agitur. Videnda etiam *Antonii Probi* diſſertatio de monarchia regni Iſraelis a Thoma Crenio ſubiuncta elenchis Iudaicis Chriſtophori Heluici, recuſis Lugd. Batav. 1702. 8. quibus addes Ioannis Franciſci Buddei introductionem in philoſophiam Hebraeorum pag. 400 ſq. et Ioannem Seldenum lib. 1. de Synedriis capite vltimo. *Georgii Wendii* de Republica Hebraeorum diſquiſitiones theologico-politicas octo, Gedani 1696 et 1697. 4. quarum *prima* eſt de regimine Patriarcho, *ſecunda* de regimine Nimrodico, *tertia* de regimine Hegemonico, *quarta* de regimine Heroico, *quinta* de regimine Monarchico, *ſexta* de regimine dubio in Aegypto, *ſeptima* de regimine dubio in captiuitate et poſt captiuitatem Aſſyriaco-Babylonicam, et *octaua* de regimine ablato, ſiue de anarchia Iudaeorum hodierna. Marchionis *de S. Philippo* Monarchia He-

braeorum Gallice Hagae Comitum 1727. 12. 2 Voll. excuſam. *Ioannis Eenbergii* diſſertationem de varia forma regiminis in populo Iudaico. Vpſal. 1708 8. euulgatam et *Henrici Benzelii* diſſertationem de forma Reipublicae Iudaicae, in diſſertationibus Eius Academicis Vol. 2. pag. 65 ſqq. Notitiam ſuam Reipublicae Hebraeorum, ſed adhuc ineditam memorat Philippus Iacobus Hartmannus in libro de rebus geſtis Chriſtianorum ſub Apoſtolis pag. 60. Nicolaus quoque Hertius, ICtus praeclarus Gieſſenſis anno 1710 extinctus editioni parauit tractatum de Republica Hebraeorum poſt Babylonicam, qui fato eius inopino interceptus eſt.

II. De LXX. Senioribus per Moſem conſtitutis videndi interpretes ad Exod. XXIV. Grotius ad Matth. V. 22. Bertramus cap. 5. 6. de Republica Hebraica. Conſtantinus l'Empereur in notis ad cap. XI. Bertrami, vbi Synedrium Eccleſiaſticum ex Scribis et Sacerdotibus conſtans, a Synedrio politico Seniorum populi probe diſtinguendum monet. Confer interpretes ad Num. XI. 14. Actor. V. 21. Chiliarchis, Centurionibus, Pentecontarchis et Decurionibus, qui a Moſe conſtituti memorantur Exod. XIIX. 25. Devt. I. 15. Ioſephus III. 4. Antiqu. addit Myriarchos, Pentecoſiarchos, Triacontarchos, Icoſiarchos. Sed de vniuerſo hoc argumento circa Synedria et praefecturas iuridicas veterum Hebraeorum, extat opus eruditiſſimum *Ioannis Seldeni*, in III libros diſtributum quorum primus Londini 1650. ſecundus ibid. 1653. tertius, (qui per fata auctoris 1654 exſtincti imperfectus eſt relictus,) ibid. 1655 prodiit: deinde vno volumine recuſum Amſt 1679. 4. Francof. 1697. 4. Francof. ad Viadr. 1734. 4. cum praefat. Ioan. Gottl. Heineccii. Praeterea videndus *Io. Coccejus* ad titulum thalmudicum Sanhedrin, ſiue de Synedrio, editum ſeorſim primum, ſub nomine *Ioannis Koch Amſt.* 1629. 4. deinde inter opera Cocceii iam triplici vice iunctim edita tomo VII. et inter tractatus Miſchnicos a Guilielmo Surenhuſio illuſtratos cuius videnda etiam praefatio ad tomum IV. *Rich. Montacutius* in apparatu ad origines Eccleſiaſticas p. 236 ſq. (Analect. p. 228 ſq.) *Petrus de Marca* lib. 2. cap. 5. de concordia Sacerdotii et Imperii. *Ioannes Leusdenius* pag. 317. Philologi hebraeomixti. *Samuel Bucherus* in diſſertat. de ſynedrio magno, pag. 1 ſqq. Eiusdem antiquitatum paſſionalium. Blaſius Vgolinus ad Relandi antiqq. Hebr. P. II. cap. 7. tomo II. theſauri antiquit. Hebr. pag. 680 ſqq. Tum Henricus Benzelius, Andreas Boberg, Ioannes Erneſtus Bornitius, Olauus Celſius, Ioannes Iacobus Freislebenius, Ioannes Friſchmuthus, Dan. Heinrici, Ioannes Georgius Carthauſius, Chriſtianus Ludouici, Ioannes Marckius, Guſtauus Peringerus, Iſaacus Pihlmannus, Laurentius Quiſt, Carol. Schulten, et Ioannes Vorſtius

in

in diſſertationibus de Synedriis Hebraeorum: D. Io. Benedictus Carpzouius in notis ad Schikardi ius regium Hebraeorum p. 9 ſq. vbi inter alia eiusdem Schikardi opus de ſynedriis morte praeuentum dolet, Ioannes quoque Henricus Otto hiſtoriae Doctorum Miſchnicorum, Oxon. 1673. 12. et Amſtelodami 1698. 8. editae adiunxit recenſionem Praeſidum et Vicepraeſidum ſynedrii M. Controuerſiam illam: *Num ab antiquo, ac inde a Moſis et Iudicum temporibus, ſynedrium magnum obtinuerit*, accurate diſcuſſit Eruditiſſ. Io. Gottl. Carpzouius in annotationibus ad Goodwinum p. 572 ſqq. oſtendens, Moſen, diuinis auſpiciis, concilium eiusmodi LXX. ſenatorum inſtituiſſe: remque ipſam, etſi illa ſynedrii forma, quam Talmudiſtae deſcribant, nec ab incunabulis eius obtinuerit, nec per omnium ſaeculorum tractatum obſeruata fuerit, vel ob inſignes externi habitus diuerſitates, vel ob hiatus nonnullos, e medio tolli et negari non poſſe. Conſeſſum ſynedrii in ſigmatis, ſiue hemicycli formam, ita vt Principis locus eſſet in medio, et collegarum reliquorum a dextra ac ſiniſtra eius, ex Rabbinorum ſententia deſcribit Ioan. Saubertus in palaeſtra diſſertationum pag. 287. 288. Valent. Ern. Loeſcherus XIV. 3. Decimar. Euangelicarum T. 3. p. 133 ſqq. vbi icon aere deſcripta exhibetur ex Herm. Witſii T. 1. Miſc. ſacr. lib. 2. diſſ. 3. pag. 519 ſqq. Parum digna eſſe fide quae de continuatione ſynedrii Moſaici eiusque per omne tempus ſub Iudicibus Regibus et ſub templo ſecundo auctoritate traduntur, idque inſtauratum demum videri temporibus Seleucidarum contendit V. C. *Ioan. Clericus* in diſſertatione de LXXII. virorum in Republica populi Hebraei Synedrio, quam commentario in libros V.T. hiſtoricos ſubiunxit: Et pridem in eandem ſententiam plura diſputauerat in iudiciis Theologorum Hollandiae de hiſt. critica V. T. Epiſtola X. eorumque iudiciorum defenſione Epiſt. V. Videri tamen etiam poſſunt quae aduerſus Clericum ſcripſit Richardus Simon. De Naſi, ſiue Principe et Directore ſynedrii magni Hebraeorum conferatur Io. Georg. Meuſchenii commentatio, Coburgi 1724 edita, et recuſa in Eius Nouo Teſtamento ex Talmude illuſtrato p. 1184 ſqq. et Chriſtoph. Kretzſchmari commentatio Dresdae 1738 euulgata. Quod Iudaei tradunt, aſſeſſores Synedrii M. ſeptuaginta linguarum debuiſſe eſſe peritos, non proprio, ſed metaphorico ſenſu eſſe accipiendum oſtendit Vir Acutiſſimus, Collega mihi coniunctiſſimus, Hermannus Samuel Reimarus in diſſertatione de Aſſeſſoribus Synedrii M. ſeptuaginta linguarum peritis, Hamburgi 1751 edita, contendens, nihil aliud velle Talmudicos, quam vt Aſſeſſores ſynedrii artem calleant, multiplicem ſenſum ex ſingulis ſacrorum dictis eruendi. De poteſtate Synedrii M. tempore Romanorum conſulantur ſcriptores quos laudarunt I. C. Wolfius Vol. 1. Curar. critic. et philolog. in N. T. pag. 965. et Petrus

Zor-

Zornius in Hiſtoria fiſci iudaici p. 214 ſqq. Quibus addantur Nathan. Lardner P. 1. lib. 1. c. 2. fidei hiſtoriae euangelicae, p. 49. interpretat. latinae cura eiusdem Wolfii enulgatae Ioan. Phil. Barattierius in diſſertat. de auctoritate Iudaeorum ſigillatim in Iudaea ante captiuitatem Babylonicam, tomo II. interpretationis latinae itinerarii Beniam. Turdulenſis, p. 88 ſqq. Conr. Ikenius in diſſert. de iure vitae et necis tempore mortis Seruatoris apud Iudaeos non amplius ſuperſtite. Bremae 1740. 4. S. I. Baumgarten nota 310. ad T. IV. Hiſtoriae vniuerſalis p. 310. et Chr. Guil. Franc. Walchius in diſſertatione de Felicae Iudaeae Procuratore, Ienae 1747. 4. edita, in qua §. IX. pag. 24. probat, tempore mortis Chriſti ius vitae et necis Iudaeis fuiſſe ademtum. Quam ſententiam quoque tuetur Iac. Doitſma in oratione, qua negatur, Iudaeos tempore paſſionis Dominicae merum habuiſſe imperium. De minoribus iudiciis Iudaeorum annotant nonnulla interpretes eruditi ad Matth. V. 22. Adde Seldenum de Synedriis lib. II. cap. 5. pag. 643 ſqq. Ioannem Lundium in den jüdiſchen Heiligthümern pag. 549 ſq. ed. Wolfii. I. G. Carpzouium ad Goodwinum pag. 564. Seniores populi ſiue Senatores Synedrii M. a Senioribus Vrbium diſtinctos obſeruat praeter Conſtantinum l'Empereur ſupra laudatum Grotius ad Matth. V. p. 83. ad Matth. XXVI. 47. et Lucae XIX. vlt. De *Phylarchis* apud Iudaeos videndi interpretes ad librum Numerorum cap. 1. Grotius et Hammondus ad Matth. XIX. 28. De *Principibus familiarum* agit etiam Ioan. Seldenus in libro de ſucceſſione apud Hebraeos in bona defunctorum, qui poſt editionem Londinenſem 1636. fol. prodiit Lugd. Batav. 1636. 8. et Francof. ad Oderam 1673. 4.

III. Quum Iſraelitae aliorum populorum orientalium exemplo Regem a Deo flagitaſſent, Samuel Propheta iubetur iis proponere *Miſchpat hammelech*, ius regis, ſiue vt Scaliger Epiſt. XV. transfert *modum Regis* 1 Sam. IIX. 11 ſq. Vtrum enim eo in loco deſcribatur ius Regis, quale illud voluerit et probauerit Deus O. M. an potius modus agendi, quo inclementius et incircumſcripta poteſtate vti ſolebant Reges plerique Orientis, et qualem adeo imitaturi etiam eſſent Reges Iſraelis, fuſe et magna animorum contentione diſputatur a variis ſcriptoribus. [3] Poſteriorem ſententiam ſcopo Samuelis, vt videtur, congruentiorem amplectuntur Ioſephus, tum Maimonides, Abarbanel et alii Iudaei: e Chriſtianis Clemens Alexandrinus, Cyprianus, Gregorius M. Sulpitius Seuerus, Beda aliique quam plurimi, allegati a Io. Wandalino lib. 2. de iure regio c. 2. Leydeckerus de Republ. Hebraeor. pag. 432. Gisb. Voetius tom. IV. diſſert. ſelect. p. 214. Ioan. Miltonus in defenſione po-

[3] Diuerſas interpretum ſententias exhibet Io. Chriſtoph. Wolfius B. H. Vol. II. p. 225.

populi Anglicani contra Salmaſium, Algernonius Sidneyus de regimine, (qui liber ex Anglico Gallice verſus Hagae Comitum 1702 prodiit) et Monarchomachi communiter. Prior ſententia praeplacet non modo Machiauelliſtis vniuerſis, ſed etiam aliis praeclaris viris et ſcripturae interpretibus. Vide Ioannem Wandalinum lib. 1. de iure regio c. 3 ſq. et ab eo laudatos, quibus addes Sam. Puffendorſium in analectis politicis pag. 68 ſq. D. Carpzouium τὸν μακαρίτην in limine notarum ad *Guil. Schickardum* de iure regio ex ſacris litteris et ſcriptoribus hebraicis illuſtrato, editoque primum Tubing. 1621. 4. et cum Carpzouii notis recuſo Lipſ. 1674. 4. Frider. Vlricum Peſtelium in vindiciis iuris regii, Rintelii A. 1725. 4. editis, et *Eberhardi Rudolphi Rothii* bonum principem in Hebraeorum regibus repraeſentatum. Vlmae 1684. In hanc ſententiam multis quoque diſputat Claudius Salmaſius in defenſione regia toties recuſa. Vide et D. Calouii Biblia illuſtrata ad 1 Sam. VIII. Marshami Canonem Chronicum pag. 238 ſq. De regibus Hebaeorum eorumque iuribus, *Maimonidis* librum latine a ſe verſum ſeparatim cum notis edidit Melchior Leydeckerus Roterod. 1699. 8. atque iterum inſeruit lib. 7. de Repub. Hebr. c. 4. p. 232 ſq. et c. 13. p. 485 ſq. Vide ſis etiam Friſchmuthi diſſ. de rege eligendo et deponendo. Ienae 1653. 4. et Petrum Petitum p. 7. diatribae de iure edictis Principum Eccleſiae quaeſito et annis non vindicato, vbi Regem Synedrii iudicio ſubiectum fuiſſe negat, qui refellitur a Benedicto Bacchino p. 117 ſq. de Eccleſiae Hierarchiae origine. Vide tamen quae pro Petiti ſententia Caſaubonus XIII. ad Baronium, Seldenus III. 9. de Synedriis et Salmaſius c. 2. defenſionis regiae attulerunt. Iudicum a regibus differentiam ſuccincte explicare inſtituit Bailletus in Vitis Sanctorum Vet. Teſt. vbi Iudicum vitas expoſiturus negat eos perinde vt reges potuiſſe nouas ferre leges, noua imponere tributa. Nec ſceptrum geſtaſſe nec diadema, neque cinctos fuiſſe ſatellitio cuſtodibusque corporis. Neque vnctione ſacra fuiſſe inauguratos, neque haereditariam dignitatem ad filios transmiſiſſe, neque abſoluto vſos imperio in populum, ſed exercitum duxiſſe et libertatem populi aduerſus hoſtes aſſeruiſſe, iuraque ei dixiſſe. Addatur Abarbanelis diſſ. de iudicum et Regum conuenientia et differentia, quam Buxtorfius diſſertationibus Philologicotheol. p. 450 inſeruit. Primus poſt liberationem a captiuitate Babylonica A. CCCCXXXI. diadema ſibi impoſuit Ariſtobulus, Ioannis Maccabaei filius teſte Ioſepho lib. 1. de bello iudaico cap. 3. Ariſtocratia reſtituta a Gabinio eſt, qui iudicia ſiue ſynodos quinque populo praefecit. Id. lib. 1. c. 6. De fori ſiue iudiciorum ratione in portis, erudita Ioan. Danielis Iacobi diſſertatio lucem vidit Lipſiae A. 1714.

IV. De *Aechmalotarchis*, *Ethnarchisque* Iudaeorum, de *Patriarchis* et *Primatibus*, qui poſt captiuitatem fuere, conſules praeter ſcriptores ſupra p. 643 et 644. laudatos *Samuelem Petitum* lib. 2. var. lectionum c. 10. et lib. 3. var. obſeruationum c. 3. *Iacobum Godofredum* ad codicem Theodoſianum de Iudaeis et Coelicolis, *Grotium* c. 10. de imperio ſummarum poteſtatum circa ſacra pag. 272. *Iacobum Rhenferdum* diſſert. de Arabarcha vel Ethnarcha Iudaeorum, Franequ. 1702. et in eius operibus philologicis p. 584. *Iacobum Cuiacium* obſeruationum lib. 8. cap. 37. *Simonem Boſium* ad lib. 2. Ep. 17. Cic. ad Attic. *Turnebum* Aduerſar. XXVII. 25. *Henricum Valeſium* ad Euſeb. H. E. L. II. C. 5. *Dionyſium Godofredum* ad L. X. Cod. de Vectigalibus. *Euſebium Renaudotum* in annotationibus ad veterem relationem de itinere in Indiam Chinamque p. 331 ſqq. *Ioan. Tob. Krebſium* obſeruat. in N. T. e Ioſepho p. 315 et 316. *Ioan. Gottl. Heynium* binis diſſertationibus de Ethnarcha Aretae Arabum regis Paullo Apoſtolo inſidiante. Witteb. 1755. et Celeb. *Ioan. Ern. Imm. Walchium* antiquit. Damaſcen. p. 28. Nobiles in republica Hebraea nulli niſi a dignitate officiorum. Vide Franc. Wokenii Bibliothecam p. 425 ſqq. De ciue in republica Hebraeorum exſtat diſſertatio Bernhardi von Sanden. Regiomonti 1689 euulgata.

Iudaeis *Catholici* (קתוליקין) vocantur generales vicarii Pontificis maximi ſub Sagane, vt e Maimonide praeter alios obſeruatum Thomae Reineſio eſt Epiſt. ad Vorſtium pag. 12. Adde Mishnam Surenhuſii tom. 2. pag. 193. Qua ratione etiam Chriſtianis in Aſia et Africa Primates quidam Catholicorum nomine veniunt. Vide W. E. Tentzelii dialogos vernaculos anni 1691. p. 296 ſq. vbi de Catholico Muſulenſi Babylonico, et Cangium in gloſſario, voce *Catholicus*. Sed et generales procuratores ſiue rationales redituum Imperatoris, dictos fuiſſe Catholicos notant Petauius ad Epiſt. 8. Iuliani, et Pearſonius ad ſymbolum Apoſt. p. 610. Sed vt ad Hebraeos redeamus, de *ſcribis politicis* mentio occurrit Actorum XIX. 35. cui loco addes vbi lubebit Marshamum p. 36. Canonis chronici, Druſium ad 1 Maccab. V. 42. Ezech. Spanhemium epiſtola ſecunda ad Andream Morellum, Ioannem Lomeierum parte dierum genialium diſſ. 9. et Antonium van Dale diſſ. V. de antiquitatibus ex marmoribus illuſtratis p. 425.

V. De Aegyptiorum politia agunt Herodotus, Strabo XVII libro, Diodorus Siculus: atque e recentioribus Athanaſius Kircherus Tom. 1. Oedipi Aegyptiaci. Marshamus, Witſius, et in hiſt. vniuerſali Boſſuetus etc. Iucundum etiam Viri Clariſſ. Io. Braunii ſomnium de Delta Aegyptiaco lib. 5. ſelector. ſacror. Exerc. 4 quo Aegyptum cum Belgio, Peluſium cum Amſte-

lodamo

lodamo confert. Tota Aegyptus olim tributa in inferiorem, ſuperiorem et mediam, ſingulae harum iterum in nomos ſiue prouincias decem. Confer Philippum Bertherium, libro 1. πιθανῶν, cap. 4. Regum immanes opes ac potentia, vrbium et incolarum incredibilis plane numerus traditur. Et Theocritus Ptolemaeo Philadelpho adhuc ait ſubeſſe ciuitates 33353. Idyll. XVII. v. 82. Plures quam termille ciuitates ſua etiamnum aetate agnoſcit Diodorus Siculus lib. 1. pag. 27. antea non pauciores duodeuiginti millibus extitiſſe profeſſus. Incolas 3000000, antea 7000000. Thebae Metropolis longitudine fuit octoginta ſtadiorum. Ptolemaeo Auletae, attritis ac defectis iam pridem regni viribus annuatim redibant talenta 12500 teſte apud Strabonem p. 798 Cicerone. De ſynedriis et iudiciis Aegyptiorum exſtat liber Ioannis Nicolai, Lugd. Bat. 1706. 8. Hiſtoriam regum Aegypti poſt Alexandrum M. quemadmodum Syriae * quoque, ex numis et aliis veteribus monumentis egregie illuſtrauit V. C. Ioannes Vaillant, Amſt. 1701. fol. Cui addatur Reineri Reineccii hiſtoria Iulia parte 3. pag. 58 ſqq. Primorum et antiquiſſimorum minus exploratae res ſunt, vti ſucceſſio temporum incerta.

VI. Reſpublicas centum et duodeſexaginta deſcripſerat Ariſtoteles, vt eſt apud Laertium et Anonymum Menagii de vita Philoſophi, ſiue vt Graeuius praefat. theſauri antiqu. Roman. tom 1. neſcio quo e ſcriptore, centum et octoginta: ſiue vt Ammonius denique ſeu Philoponus in Ariſtotelis vita, ducentas et quinquaginta quinque, Graecorum maxime, tum etiam Barbarorum, quo in opere peculiariter dixerat de iis quae Monarchico et quae Democratico atque Ariſtocratico imperio vterentur. In Arabica illius operis verſione quae memoratur ab Herbeloto in Bibl. Orientali, de CXXIV. ciuitatibus mentionem fieri affirmat ſcriptor Arabs Hagi Kalfah. Vulgauerat illas rerump. deſcriptiones atque de illarum conſtitutione cenſuras Ariſtoteles ante libros Politicorum, Ethicorumque, ſiue de ciuili et morali doctrina. Quod illuſtre opus auctori ipſi in extremo Nicomachaeorum laudatum, temporum iniuria ſiue librariorum negligentia intercidiſſe vehementer dolendum eſt, nec deſiderium illud leuatur perpaucis fragmentis quae vndecunque collegit Iſ. Caſaubonus, et recentioribus Ariſtotelis editionibus ſubnexuerunt editores. Nomina rerumpublicarum ab illo celebratarum haec LXXXIV. reperio: *Abydenorum*, *Achinorum*, *Acarnanum*, *Adramyttenorum*, *Aeginenſium*, *Aetolorum*, *Alydenſium*, *Ambraciotarum*, *Amphipolitanorum*, *Antiſſaeorum*, *Apolloniatarum*, *Arcadum*, *Arginorum*, *Athenienſium*: *Bottiaeorum*, *Byzantiorum*,

* Eius hiſtoria regum Syriae ad fidem numiſmatum accommodata prodiit Pariſ. 1681. 4.

tiorum, Carum, Carthaginienſium, Cataneorum, Ceorum, Chalcidenſium in Italia, Chalcidenſium in Thracia, Chiorum, Cianenſium, Clazomeniorum, Cnidiorum, Colophoniorum, Coorum, Corcyraeorum, Corinthiorum, Crotoniatarum, Cretenſium, Cythniorum, Cypriorum, Cyrenaeorum, Deliorum, Delphicorum, Eleorum, Epidamnenſium, Epirotarum, Erythrienſium, Euboenſium, Geloorum, Gilenſium, Heracleonitarum, Heraeenſium, Heſtiaeenſium, Himeraeenſium, Iapygum, Iſtrenſium, Lacedaemoniorum, Lariſſaeorum, Leontinorum, Leucadiorum, Locrenſium, Lyciorum, Mantinenſium, Maſſaliotarum, Megarenſium, Melienſium, Methonenſium, Mileſiorum, Moloſſorum, Mytilenaeorum, Naxiorum, Notienſium, Opuntiorum, Oraeenſium, Orchomeniorum, Pariorum, Pelleniorum, Phocenſium, Rheginenſium, Rhodiorum, Samiorum, Samothracum, Sicyoniorum, Sybaritarum, Syracuſanorum, Tarantinorum, Tegeatarum; Tenediorum, Tyrrhenorum, Troezeniorum. Scripſerat de rebuspublicis etiam *Critias* de quo Caſaubonus ad Athenaeum XI. 3. nec minus *Dicaearchus*, vide quae viri docti ad Ciceronem II. 2 Epiſt. ad Atticum. Quae de Graecorum politiis ad calcem Nicolai Cragii de republica Lacedaemoniorum, et ad calcem Variar. Aeliani hiſtoriarum in antiquis editionibus leguntur ſub nomine *Heraclidae* Pontici, non respublicas integras deſcribunt, ſed ſingulos quosdam ritus vel mores rerumpublicarum quarundam adnotant. Eiusdem generis ſunt, quae ſub *Nicol. Damaſceni* nomine de rebuspublicis leguntur, et ex Stobaei ſermone 42 ſunt excerpta, atque ab Daniele Heinſio ſubiecta praeclarae editioni Politicorum Ariſtotelis, et recuſa tomo VI. theſauri antiquitatt. Gronouiani. Inter recentiores *Bartholomaeus Keckermannus* in ſyſtemate ſyſtematum tom. 3. poſt corpus politicum exhibet exercitationes quatuor 1) de principatu ſeu monarchia *Perſarum* (de qua diligentiſſime Barnabas Briſſonius) 2) de ſexaginta rebuspubl. priſcis, in qua non quidem iuſtae harum deſcriptiones, ſed de ſingulis earundem vnus alterue mos vel lex vna alterue memorata Ariſtoteli, Heraclidi, Nic. Damaſceno, a Keckermanno Politicis animaduerſionibus illuſtrata: 3) de republica *Athenienſi*, et 4) de *Spartana* paullo diligentior tractatio. Poſt hunc *Vbbo Emmius* tom. 3. Graeciae Veteris, ſeorſim pluribus vicibus editae et tom. 4. theſauri Gronouiani recuſae deſcripſit respublicas *Athenienſium, Lacedaemoniorum, Carthaginienſium, Cretenſium, Argiuorum, Thebanorum, Corinthiorum, Syracuſanorum, Corcyreorum, Samiorum: Chiorum, Rhodiorum, Achaeorum, Aetolorum, Acarnanum, Epiri, Maſſilienſium*, et *Locrenſium.* De republica *Carthaginienſi* collegit nonnulla in Carthagine ſua Chriſtophorus Hendreich, Francof. ad Oderam 1664. 8. Cui addas auctores hiſtoriae vniuerſalis T. XV. pag. 223. Interpretationis Germanicae. De Athenienſium republica libri IV. *Caroli Sigonii*

gonii cum libro eiusdem de rebus Athenienſium ac Lacedaemoniorum chronologice digeſto prodierunt iuncti aliis quibusdam Sigonii ſcriptis, Hanov. 1611. fol. et recuſi ſunt in tom. V. antiquitatum Graecarum, vbi etiam occurrit *Guilielm. Poſtellus* de republica et magiſtratibus Athenienſium, *Antonii Thyſii* de republ. Athenienſi diſſ. politica, et *Achaia* vetus *Martini Schockii* qua eius ſitus, antiquitates, respublica, reges, tyranni, leges et bella deſcribuntur. Idem Gronouius tom. 4. recudi fecit *Io. Meurſii* de tribubus et pagis Atticae librum cum luculentis *Iac. Sponii* ex eius itinerario ſupplementis, Meurſii regnum Atticum ſiue de regibus Athenienſibus, et Archontes [5] Athenienſes auctoris ſupplementa quaedam ad hos libros ex eius chirographo in praefatione ad illum tomum a Gronouio exhibentur. In tomo 5. eiusdem theſauri recuſi exſtant Meurſii Piſiſtratus ſiue de regno Piſiſtrati liber auctior, et liber de regno Laconico. Rationes veteris reipubl. Athenienſis inſigniter illuſtrat *Ioan. Vincentius Luchesinius* in notis hiſtoricis ad Demoſthenis XII orationes de republica ad Athenienſes habitas. Romae 1712. 4. Integrum de republica Athenienſium commentarium promiſit Vir in hoc ſtudiorum genere verſatiſſimus Ioan. Taylorius lectionum Lyſiacar. pag. 507. De fatis reipublicae Atticae duae exſtant diſſertationes Iſraelis I. Neſſelii et Laur. Arrhenii Vpſal. 1722. editae. In eodem tomo V. theſauri Gronouiani recuſi ſunt *Nicolai Cragii* Ripenſis de republica *Lacedaemoniorum* libri 4. pereruditi poſt editionem Genev. 1593. 4. et Lugd. Bat. 1670. 8. auctiores atque emendatiores, Ioannisque Meurſii libri totidem Miſcellaneorum Laconicorum, quibus Cragius paſſim ſuppletur vel confirmatur. Ceterum falli eos qui non Cragium ſed Cuiacium librorum illorum auctorem faciunt, oſtendit Henr. Ernſtius in obſeruationibus lib. 2. cap. 27. Denique in eodem tomo 5. habes Meurſii fortunam Atticam, ſiue tractatum breuem de fatis reip. Athenienſis, ex chirographo auctoris locupletatum. In T. VI. theſauri Gronouiani occurrit *Ioſephi Laurentii* diſquiſitio de rebuspublicis, ſuffragiis, conciliis, accuſationibus et tormentis veterum, ex Polymathia eius excerpta. *Leonh.* vero *Aretini* rerum Graecarum liber ad Angelum Acciaiolum; qui in eodem tom. obuius eſt, praecipuarum Graeciae ciuitatum caſus ruinas et mirificas conuerſiones complectitur. Habentur etiam tomo VI. theſauri Gronouiani *Ioachimi Stephani* de iurisdictione veterum Graecorum ex eius libro

[5] Inter Archontes nouem Athenis vnus tantum erat ἐπώνυμος ſiue cuius nomen eo anno annotabatur in faſtis, vt docet praeter alios Philo lib. de Abrahamo pag. 275. Confer veterem inſcriptionem in Montfauconi palaeographia pag. 149. et Antonium van Dale antiquitatt. e marmoribus pag. 203 ſq. Archontes Eponymos ordine alphabetico exhibuimus ſupra pag. 284.

de iurisdictione Iudaeorum, Graecorum, Romanorum et Eccleſiaſticorum, Francof. 1604. 8. et *Ioachimi Perionii* de magiſtratibus Graecorum Romanorumque libri 3. editi pridem Pariſ. 1560. 4. At Perſei Stoici (qui apud Athenaeum corrupte Saeus) opus de republica Lacedaemoniorum intercidit, de quo Ioan. Ionſius pag. 11. de ſcriptoribus hiſt. philoſophicae. Sed poſt Cragium, Meurſium, Keckermannum, et Vbbonem Emmium (ne de veteribus dicam Plutarcho et Xenophonte) de *republica Lacedaemoniorum* videndus etiam *Guilleterius* in Lacedaemone veteri et noua, gallice edita: vti de Athenis harumque fortuna idem Guilleterius Franciſcusque Fanellus, vt omittam diatribam quam de republica Laconica, Wittebergae vulgauit Henricus Theophilus Schneiderus, perpaucis conſtantem foliis. *Wilhelmum Boſſardum* de magiſtratibus [6] *Athenienſium* quem laudat D. Io. Conradus Dietericus in antiquitatibus biblicis V. T. pag. 569. et *Antonii Montecatini* veterum rerumpublicarum antiqua fragmenta, cum eius commentario ad Platonem de republ. et legibus, Ferrariae 1595. fol. edita haud vidi. *Poſtelli* vero librum eius argumenti etiam cum notulis ſuis recudi curauit Ioan. Frider. Hekelius, Lipſ. 1691. 8. De Prytanibus Graecorum agit *Ezech. Spanhemius* in tractatu quem Clariſſ. Graeuius tomo V. theſauri ſui inſeruit. *Antonius* item *van Dale* in diſſ. ad antiquitates ex marmoribus illuſtrandas editis, vbi etiam de Agonothetis, Principibus Sacrorum, Stephanophoris et ſimilibus. *Eduardus Corſinius* Faſtor. Atticor. diſſert. 6. in qua de Athenienſium ſenatu, et eccleſiis, de prytanibus, proedriis ac epiſtatis illorumque muneribus ac varietate diſputat. Et *Elias Blanchardus* in commentatione de origine et muneribus Prytanum et de Prytaneis T. IV. hiſtor. acad. inſcript. pag. 89 ſq. *Idem* eodem T. IV. laudatae hiſtoriae p. 79 ſqq. ſingulari commentatione egit generatim de tribunalibus Athenis conſtitutis, et pag. 106 ſq. de Heliaſtis, tribunalis quadam apud Athenienſes ſpecie. De Delphinio, Athenienſium tribunali, egit Iacob. Henricus Bornius, in commentatione Lipſiae 1735 euulgata. De Athenienſium magiſtratibus conſulatur quoque *Ged. le Cointe* praefat. ad verſionem gallicam orationis Demoſthenis contra Leptinen, Gottingae et Lugd. Batav. 1756. 8. editam, et *Wilhelmus Poſſardus*, adiectus Zamoſii libro de ſenatu Romano, Argentorati 1608. 8. p. 425. et inſertus Clauſingii iuri publico Romanor. T. 3. pag. 313. Apud Daleum paullo ante laudatum, et Ioan. Schilterum opere mox laudando, tum etiam Andream Morellum in ſpecimine rei numariae pag. 27 ſq. et Ioan. Valentem in Numiſmatibus Graecis impera-

[6] De δοκιμασία magiſtratuum apud Athenienſes ſiue probatione vitae eorum, morumque vide Boeckleri diſſ. T. 2. pag. 942 ſq. ad Lyſiae orat. 15 et 30. De officiis diuerſorum diuerſis Suidas in ἡγεμονία.

peratorum p. 221 ſq. plura videri poſſunt de Κοινῷ ſiue variis communitatibus vrbium Graeciae, Aſiaeque. De communi Ionum Bandurius T. 1. Numiſmat. pag. 64.

VIII. De corpore foederato *Achaeorum* ex Polybio et aliis agit *Io. Schildius* libro ſecundo de coalitione populorum ac rerumpublicarum pag. 101 ſq. et *Martinus Schoockius* in Achaia vetere tom. 5. theſauri antiquitatum Graecarum, qui c. 24. foedus Achaicum confert cum Belgio foederato. Vti cum eodem corpore formam reipublicae noſtrae Romano Germanicae compararunt *Iacobus Godofredus*, *Hermannus Conringius* et alii, praeſertim *Io. Ludouicus Praſchius* in aſſertione reipublicae Achaicae, eiusdemque cum germanica comparatione, Ratisbonae 1686. 4. de quo libro vide ſis acta Eruditor. Lipſienſ. anno 1687. p. 99. De corpore *Aetolorum* idem Schildius, p. 130 ſq. cuius libri III. de coalitione populorum ac rerumpubl. prodierunt Hagae Comitis 1661. 4.

IX. De magiſtratibus vrbis Romae dum in libertate ciuitas fuit, *Iani Guilielmi* libellus poſt editionem Roſtochienſem anni 1557. 8. recuſus eſt plus ſimplici vice in Petri Scriuerii republica romana. et T. III. theſauri Sallengeriani. *Ioannis Kirchmanni* opus non paucis conſtans foliis de magiſtratibus Romanorum adhuc ἀνέκδοτον vidi in Bibl. Gudiana, cuius ἀπόγραφον etiam eſt apud Cl. amicum et coniunctiſſimum collegam noſtrum Michaelem Richey, gymnaſii noſtri per 43 annos Profeſſorem praeclare meritum. Alioqui de magiſtratibus Romanorum praeter *Perionium* ſupra laudatum noti ſunt *Andreas Dominicus Floccus*, cui libellum ſub falſo *Lucii Feneſtellae* nomine ſaepius editum recte reſtituit Aegidius Witſius Brugenſis Antw. 1561. 8. licet *Iacobo Borragio* illum Robortellus tribuere mallet. Tum *Iulius San Seuerinus*, *Pomponii Laeti* nomine notior, et *Henricus Bebelius* Argent. 1513. 4. qui cum Flocco, Laeto et *Volaterrani* iis quae lib. 29. commentar. Vrbanorum de hoc argumento ſcripſit, legitur ad calcem antiquitatum Rom. Philippi Caroli: *Andreas Alciatus* de magiſtratibus ciuilibusque et militaribus officiis, T. IV. operum: *Petrus Faber* ICtus itidem doctiſſimus, cuius tractatus de magiſtratibus Romanorum (conſulibus maxime) legitur ad calcem lib. 1. Semeſtrium: et T. III. Theſauri Sallengriani: *Petrus Poiſſon* de veteribus et nouis magiſtratibus et dignitatibus pop. Rom. gallice, Pariſ. 1583. 8. *Claudius Praeuotius* de magiſtratibus pop. Romani, Lauſannae 1579. 8. *Ioan. Pyrrhus*, cuius lib. III. de magiſtratibus Romanis exſtant in Oceano iuris, ſiue tractatu tractatuum

Ve-

Venet. 1584. fol. tomo I. *Georgius Vauchopius*, Scotus, Rom. 1595. recuſus in Petri Scriuerii republ. Romana, et T. III. Theſauri Sallengriani: *Scipio Gentilis* in libro de iure publico populi Romani, Altdorf. 1662. diſſ. 1. de quo libro vide ſis Clariſſ. Struuii Bibliothecam antiquam tomo 1. pag. 405. *Franciſcus Hotomannus* tomo tertio operum et tom. 2. theſauri Graeuiani: *Guerinus Piſo* de Romanorum et Venetorum magiſtratuum inter ſe comparatione. Patauii 1563. 4. et Lipſiae 1669. 8. *Auguſti Campiani* libri duo de officio et poteſtate magiſtratuum Romanorum et iurisdictione. Geneuae 1725. 4. *Bernhardi Oricellarii* commentarius de magiſtratibus Romanorum veterum ex libro Mſpto Florentino editus a V. C. Ioan. Ern. Imman. Walchio, Lipſ. 1752. 4. vt ſcriptores generales antiquitatum reipublicae Romanae praetereamus, *Onufrium Panuinium* tom. 1. Graeuii, *Wolfgangum Lazium*, aliosque: nec non libellum ex *Iuſti Lipſii* ſcriptis de magiſtratibus Romanis collectum, qui in Antonii Thyſii Roma illuſtrata, Petri Scriuerii republica Romana, et Clauſingii iure publico Rom. plus ſemel prodiit.

X. *Regum* Albanorum et Aeneadarum Dynaſtiam et ſucceſſionem ante Romulum, illuſtrat Carolus Neapolis ad Ouidii faſtos pag. 159. et Theodorus Ryequius de aduentu Aeneae in Italiam pag. 453. A regibus Romanis prouocationi locum fuiſſe ad populum, Cicero, Liuius lib. 1. cap. 26. et Seneca Epiſt. 108. dubitare nos non ſinunt, licet hoc neget Scipio Gentilis libro iam laudato, diſſ. 1. §. 3. et Ioan. Henricus Boeclerus de Roma ſub VII regibus Romanorum, tom. 2. diſſ. pag. 494. De ſenatus auctoritate etiam ſub regibus vide quae viri docti diſputarunt ad Ciceronis orat. in L. Piſonem cap. 10. T. V. edit. Graeuii p. 643. Ad politicas rationes Romanae ſub regibus infantiae intelligendas faciunt quoque inprimis *Nic. Machiauelli* libri 3. diſſertationum ad librum primum T. Liuii, Italica primum lingua ab auctore ſcriptae, et deinde in Latina etiam Gallicaque lingua ſaepius editae. *Ioannis Schefferi* Regnum Romanum, ſiue Exercitationes 7. politicae ad Liuii lib. 1. Vpſaliae 1665. 4. *Caſparis Facii* Politica Liuiana. Altenburgi 1617. 4. *Marci Zueri Boxhornii* diſſertationes XVI. de Imperio Romanorum cum obſeruationibus Ioan. Schmidelii editae Ienae 1664. 12. et *Henrici Benedicti Richteri* Res Romana exemplar. Lipſiae 1747. 4. Rationes *Reipublicae Romanae* compendio perſpicere licet ex libro ſaepius recuſo, et tironibus inprimis commendando *Petri Ioſephi Cantelii*, S. I. Selectas quaeſtiones de Romana Rep. magiſtratibus, legibus et iudiciis Romanis illuſtrauit *M. Antonius Ferratius* libris tribus Epiſtolarum, vulgatis Patauii 1699. 8.

Con-

Conſpectum pleniorem ſingulorum *Magiſtratuum* [7] Romanorum, maiorum minorumque, ordinariorum et extraordinariorum exhibet Onufrius Panuinius lib. 1. de Ciuitate Rom. c. 56. T. 1. theſauri Graeuiani, et Hubertus Goltzius in Theſauro rei antiquariae pag. 163 ſqq. vbi magiſtratuum et dignitatum officiorumque publicorum nomina ex numis et inſcriptionibus ordine alphabetico refert. De *Conſulibus* qui ab A. vrbis 244. poſt exactos reges annui centuriatis comitiis creari coepti ſunt bini, et quorum eadem paene poteſtas quae Regum, videndus inprimis Petrus Faber ad calcem libri 1. Semeſtrium. Tum Albertus Mazolenus in numiſmata aenea ſelectiora maximi moduli e muſeo Piſano, P. 1. animadv. 6. Denique ſingulae diſſertationes Ionae Sundelii. Vpſal. 1658. 8. Chriſti. Frid. Franckenſteinii. Lipſ. 1660. Chriſti. Klengelii. Witteb. 1663. Iac. Arrhenii. Vpſal. 1705. 8. Chriſti. Henr. Hauſotteri. Lipſ. 1748. Singularis eorum praerogatiua, vt quemadmodum Athenis ab Archonte, ita Romae a Conſulibus anni nominarentur: quod factum etiam ſub Imperatoribus eſt vsque ad annum Chriſti 541. (vrbis 1292.) ex quo Imperatorum annis tempora ſignata ſunt, Iuſtiniano ita iubente, ſuaſu vt volunt Triboniani. Atque ex quo conſulatus a Iuſtiniano abrogatus eſt, ſemel nec pluries proceſſiſſe Imperatores notauit Cangius ad Chronicon Paſchale p. 606. Vti vero Athenis Archontes quidam non erant ἐπώνυμοι, ita Romae conſules medio ſuffecti anno in faſtis non nominabantur. Ita primo ſtatim anno poſt eiectum Tarquinium, quinque fuere Conſules, vno abeunte in voluntarium exilium, altero occiſo, tertio morbi vi hauſto, ſed a duobus primis tantum Bruto & Collatino annus nominatur. Non mediocres vero inde in veteri hiſtoria et chronologia conſtituenda tenebrae, dum ſcriptores modo ordinariorum tantum et ἐπωνύμων rationem habeant, modo etiam ſuffectorum. Vide Reineſii Epiſtolas ad Rupertum pag. 48. 445 ſq. Conſules ſuffecti vocantur etiam *ſuffragatores* apud Sponium pag. 115. Miſcell. De conſulibus ſuffectis diſſerit Celeberrimus H. S. Reimarus in litteris ad Eminentiſſimum Card. Quirinum datis, quas is inſeruit Epiſtolae ad Hieronymum Lagomarſinum, Brixiae 1749 editae. Conſules, dictatores, cenſoresque temporum or-

[7] Magiſtratum poteſtas omnis in *Imperando*, quo ſpectat ius vocationis, prehenſionis, animaduerſionis, coercitionis, in prouinciis etiam ius ſecurium, vide Io. Gottl. Heineccii praefat. ad Ezech. Spanhemii orbem Romanum, et Celeberrimum Io. Aug. Erneſti in claui Ciceroniana voce *Imperium*: in *Iure dicundo*, vide Gerhardi Noodtii libellum de iurisdictione, et eundem Erneſti claui Cicer. voce Iurisdictio: in *Referendo*, *ἐν τῷ χρηματίσαι*, vnde iura primae, ſecundae, tertiae relationis: in *Auſpicando*, Cic. III. de legibus c. 3. 4. Conf. viri Illuſtris Io. Iac. Maſcouii diſſert. de iure auſpiciorum apud Romanos, Lipſ. 1721. cap. 3.

ordine expoſuit *Bartholomaeus Marlianus*. Rom. 1560. fol. Accuratius *Stephanus Vinandus Pighius* in annalibus magiſtratuum et prouinciarum S.P.Q.R. Antwerp. 1615. fol. et varii tom. XI. Graev. nec non *Onufrius Panuinius* in libris V. Faſtorum a Romulo rege vsque ad imp. Carolum V. ſubiecta appendice in qua faſti imperatorum et conſulum ordinariorum, a Caeſare dictatore vsque ad Iuſtinianum Auguſtum, M. Verrii Flaccii Conſularia et Triumphalia fragmenta, atque chronica *Caſſiodori*, *Proſperi*, *Incerti* auctoris et *Marcellini Comitis*, Venet. 1558. fol. et Heidelbergae apud Commelin. 1588. fol. Exſtant et faſti conſulares ac triumphorum actorum a Romulo vsque ad Imp. Tiberium illuſtrati commentario *Caroli Sigonii*, Venet. 1556. fol. et Tom. I. Operum eius Mediolani 1732. fol. iunctim editorum. Alios faſtos conſulares vsque ad annum vrbis 1107. ex codice MS. Bibl. Caeſareae vulgauit *Henricus Noris* ad calcem libri de anno et Epochis Syro-Macedonum Lipſ. 1696. 4. Eosdem cum Noriſii diſſ. ad illos faſtos et illius epiſtola conſulari, in qua ex antiquis inſcriptionibus et aliis monumentis Onufrius [8] ſubinde caſtigatur, habes etiam in tomo XI. theſauri Graeuiani. Non omittendi etiam faſti Liuiani *Eliae Conſtantini Trewenſchroeder* ab vrbe condita ad annum vrbis 742. Gedani 1675. 4. et quae de conſulum ſucceſſione conſtituenda et ſerie ac nominibus et praenominibus accurate exponendis monuerunt *Antonius Pagi* in diſſ. Hypatica ſiue de conſulibus Caeſareis Lugd. 1682. 4. *Baronius*, idem *Pagi* et *Samuel Baſnage* in annalibus, *Tillemontius* in hiſtoria imperatorum, *Henricus Dodwellus* in chronologia Dionyſii Halicarnaſſei, vt faſtos ab Aegidio Bucherio, et cum chronico Paſchali a Cangio editos, Io. Cuſpinianum aliosque praetereamus. Nam de *Theodori Ianſonii Almeloueenii* faſtis conſularibus duplicibus, ſerie temporum et ordine alphabeti digeſtis inſtituto vtiliſſimo, Amſtelod. 1705. 8. iam meminimus ſupra cap. VII. quales dedit etiam *Beniamin Hederichius* Witteberg. 1713. 8. ſed annis vrbis conditae non adſcriptis. *Chriſtoph. Adami Ruperti* faſti conſulares, quorum in Reineſii epiſtolis ad eum ſcriptis p. 663. mentio, non viderunt lucem. Neque praetereundi ſunt *Barthol. Marliani* Annales Conſulum, Dictatorum Cenſorumque Romanorum vsque ad Tiberium Caeſarem Romae 1560. fol. *Huberti Goltzii* Faſti magiſtratuum et triumphorum Romanorum ab V. C. ad Auguſti obitum ex antiquis tam numiſmatum quam marmorum monumentis reſtituti. Item Catalogus Conſulum poſt obitum Auguſti vsque ad Iuſtinianum. Burgis Flandror. 1566. fol. et Antwerp. 1617. fol. *Petri Relandi* Faſti conſulares in Codicem Theodoſianum et Iuſtinianeum, quos poſt Petri obitum vulgauit

[8] Onufrium in praenominibus addendis ſaepius hallucinari, notauit etiam Sirmondus Tom. I. Opp. pag. 856.

uit frater Hadrianus Relandus. Vltraiecti 1715. 8. De chronologia Conſulum Romanorum confer M. *Antonii Ferratii* Epiſtolas, pag. 229 ſqq. De Faſtor. Romanorum formula, *poſt Conſulatum* Chr. Gottl. Schwarzii diſſertationem Altdorfii 1735 euulgatam. De diptychis eburneis, quibus Conſulum nomina aureis inſcribebantur litteris, quae cap. XIV. fuſius recenſibimus, vide praeter ſcriptores tum laudandos, Proſperum in peroratione libri de promiſſionibus Dei, Sirmondum ad Sidonii VIII. Epiſt. 6. et Henricum Noris de Synodo V. cap. 5. p. 23. Faſtos eiusmodi ὑπατάρια vocat Chronicon Paſchale pag. 381. De Conſulibus honorariis et Codicillaribus, κακλευμένοις μόνον, quales ſub Imperatoribus fuere ornamentis et praerogatiuis aucti Conſularibus, ſine munere ac poteſtate, vide A. Pagi diſſ. Hypaticam pag. 70 ſq. et Chr. Gottl. Schwarzium ad Plinii Panegyr. pag. 261. De poteſtate et regio Imperio Conſulum (quorum ambo ad A. V. 388. Patricii, deinde alter e plebe Liv. VI. 42. Plutarch. Camillo pag. 151.) vide et quae poſt deperditos Marcelli et Vlpiani de officio Conſulis viri docti ad Liuium IV. 2 et 3. Begerus ad Florum p. 87. Alexander ab Alexandro III. 3. Onufrius commentario ad lib. 1. faſtor. pag. 57 ſq. Petrus Ioſephus Cantelius de Rep. Romana p. 248. De *Proconſulibus* confer Ioan. Nic. Funccii diſſertat. de proconſulari dignitate in Conr. Ikenii ſymbolis litterariis Tom. II. pag. 581 ſqq. et Chriſt. Henrici Hauſotteri commentationem de eodem argumento Lipſiae 1748 editam.

XI. *Praefectos vrbis* Romae et CPoleos vsque ad A. C. 478. faſtis ſuis Conſularibus ſubiunxit laudatus *Almelouenius*, cum quo conferendus Catalogus, quem ex MSCto Bibliothecae Caeſareae dedit Ioan. Georg. Eccardus in corpore ſcriptorum medii aeui T. 1. pag. 17. et Graeuius Tom. XI. theſauri A. R. p. 387. *Felix Contelorius*, Protonotarius Apoſtolicus, libro de praefecto Vrbis, Romae 1631. 4. recuſus T. 1. theſauri Sallengriani p. 518. qui et ipſe ſeriem praefectorum vrbis Romae addidit, eamque vsque ad A. C. 1630. produxit. De officio Praefecti vrbis, praecipue ſub Imperatoribus, quales ex Maecenatis conſilio apud Dionem LII. pag. 478. conſtituit Auguſtus, vide etiam Procopium hiſtoriae arcanae cap. 20. Sirmondum T. 1. Opp. p. 866. Guidonem Pancirollum notit. dignit. imperii occidental. cap. 3. Arnoldi Drackenborgii diſſertat. de Praefectis vrbi, ſub Petri Burmanni praeſidio habitam A. 1704. et recuſam Vtraiecti 1752. 8. et Ioan. Tobiae Krebſii commentat. de praefecto vrbis Romano. Lipſiae 1747. qui cum Graeuio ad Suetonii Auguſtum, cap. 37. contra Torrentium et Pancirollum affirmat, Praefectum Auguſteum nouum fuiſſe magiſtratum, ab altero illo, Reipublicae liberae tem-

 po-

poribus creatum, longe diuerſum. A Romulo vsque originem huius magiſtratus deriuat Tacitus Annal. VI. 11. De Praefecti vrbis iurisdictione in ſuburbicarias regiones [9] intra centeſimum milliarium de qua Caſſiodorus VI. 4. Var. vide Salmaſii Euchariſticam ad Sirmondum cap. 1. Praefectus vrbis iudicabat etiam de Senatorum et aliorum Romanorum cauſſis, quae in prouinciis mouebantur, Id. p. 23. In vrbe et agro Romano intra viceſimum milliarium habebat poteſtatem gladii, et merum imperium, extra vrbem intra centeſimum milliarium tantum pro iure magiſtratus poterat iubere iudicare. De *Praefecto claſſis* et orae maritimae confer Ezech. Spanhemium de vſu et praeſtantia numiſmatum T. II. pag. 183 ſq. De *Praefecto Praetorio* conſulatur Marci Antonii Surgentis Neapolis illuſtrata, vbi cum Vicerege Neapolitano confertur. Prodiit iſte liber primum Neapoli 1597. fol. deinde ibidem 1602. ſub hoc titulo: Aureus tractatus, Praefecti praetorio reliquorumque antiquorum magiſtratuum, cum Vicerege aliisque magiſtratibus noſtri temporis comparationem inſtituens. Tum inſertus eſt T. IX. Theſauri Italiae parti tertiae. Iac. Perizonii [10] diſquiſitio de Praetorio, quum alibi, tum maxime in vrbe Roma eiusque praefecto. Lugd. Bat. 1696. 8. Iacobus Gutherius de offic. domus Auguſtae lib. 2. cap. 1 ſq. Iul. Caeſar Bulengerus de Imperio Rom. lib. 3. cap. 2. Laeuinus Torrentius et Iſaacus Caſaubonus notis ad Suetonium T. 2. p. 147 et 276. edit. Burmanni. Ioan. Henr. Boeclerus ad Herodian. lib. 1. cap. 9. p. 374. Petrus Faber Semeſtrium lib. 1. c. 1-3. Petrus Weſſelingius lib. 2. variarum obſeruationum capite vndecimo, et Ioan. Dan. Ritteri hiſtoria praefecturae praetorianae. Witteb. 1745. 4. Probe autem diſtinguenda eſt vocis *Praetorii* ſignificatio, ſi de re vrbana adhibetur ab ea quando de rebus prouincialibus vſurpatur. Priori enim ſenſu denotatur et *locus*, *in quo Praetor ius dicit*, et *cohortium praetorianarum corpus*; poſteriori *habitatio praeſidum Romanorum in prouinciis*. Vide Ioan. Tob. Krebſii libellum de vſu et praeſtantia Romana hiſtoriae in N. T. interpretatione. Lipſiae 1744. 8. p. 14. Prouincias Galliarum non niſi vnum habuiſſe praefectum Praetorio, qui dictus ſit praefectus Praetorio Galliarum, et

[9] Italiae regiones quatuor *ſuburbicariae* ſiue ſuburbanae fuerunt intra viceſimum lapidem, Piceni pars, Tuſciae pars, Valeria, Latina; ceterae longinquae *annonariae* a Diocletiano, quae Vicario Italiae parebant, annonamque exercitibus conferebant, Picenum, Tuſcia, Campania, Samnium, Lucania Bruttiorum, Apulia, Calabria, Vmbria, Flaminia, Venetia, Iſtria, Liguria, Aemilia, Alpes Cottiae, Rhetia prima et ſecunda, Sicilia cum Corſica et Sardinia.

[10] Hiſtoria litis inter Vlricum Huberum et Iacob. Perizonium de origine et ſignificatione vocis Praetorii agitatae recenſetur in A. E. A. 1691. p. 327.

et quidem ita, vt ſub vno hoc Galliarum nomine tres huius praefecti Praetorio dioeceſes ſimul ſint intellectae, Galliae, Hiſpaniae et Italiae, obſeruat Celeberrimus Ioan. Caſp. Hagenbuchius in epiſtola epigraphica de Diptycho Brixiano p. 67. Idem Vir Doctus p. 107. libri laudati differit de praefectis Praetorio ſub Marco Imperatore, et p. 112. de praefectis Praetorio ſub Antonino Pio.

De τιμηταῖς ſiue *Cenſoribus* populi Romani (quos binos ab A. V. C. 311. primum creatos fuiſſe conſtat) eorumque quinquennali per luſtri ſpatium durante poteſtate videndi Plutarchus in Paullo Aemilio p. 275. Onufrius ad lib. 1. faſtor. p. 87 ſq. Iac. Perizonii diſſertatio Lugd. Batav. 1697. 4. edita, quae recenſetur in Ephemeredibus Pariſienſibus anno 1698. p. 497. Gundlingiana Parte XVI. integra. Carolus Valeſius de la Mare Tom. 1. Hiſtoriae Inſcriptionum pag. 75 ſqq. edit. Amſtelod. M. Antonius Ferratius Epiſtol. pag. 102 ſqq. De iisdem Cenſoribus agunt Alexander ab Alexandro III. 13. H. Dodwellus p. 627. praelect. Cambden. Georg. Eberlinus et alii ad titulum Pandectarum de origine iuris, Petrus Aerodius in Pandectis rerum iudicatarum, Chriſtianus Thomaſius in diſſert. de cenſura morum cap. 2. Cuiacius XXIV. 7. Obſeruatt. et Ezech. Spanhemius T. II. de vſu et praeſtantia numiſmatum pag. 99 ſqq. Addantur diſſertationes Ioan. Mich. Dilherri, Ienae 1638. et T. 1. Eius diſſertat. academicarum pag. 515 ſqq. Ioan. Chriſtfried Sagittarii. Ienae 1646. et in eius Otio Ienenſi pag. 261. Petri Fontelii. Holmiae 1665. 8. Chriſti. Donati. Witteb. 1670. Laurentii Normanni. Holmiae 1686. 8. Magiſtratus fuit praecipuae auctoritatis, vt notauit Plutarchus in Flaminio p. 379. et in Camillo pag. 129. 135. Marcius Cenſorinus bis ea dignitate functus, inde lex ipſo ſuaſore lata, ne cuiquam illam plus quam ſemel capere liceret. id. Coriolano, ſub init. (pag. 214. A.) Cenſoris perpetui honorem renuit accipere Auguſtus Dione teſte LIII. pag. 521. (730. ed. Reim.) Poſtremi Cenſores e priuatis A. V. C. 732. fuerunt Paullus Aemilius Lepidus et L. Munatius Plancus. Idem ibid. Caeſari minus honorificum fuit nomen Cenſoris, itaque a Senatu pronunciatus τῶν τρόπων ἐπιςάτης, *Praefectus morum.* Dio XLIII. p. 220. (350. R.) adde Spanhemium T. 2. p. 472 ſqq. Idem placuit Pompeio. vide Pitiſcum ad Suetonii Caeſar. c. 76. Subcenſores memorantur, Dioni Caſſio LII. p. 478. (676. R.) Ad quem locum obſeruat Cel. Reimarus a Suetonio in Auguſto cap. 37. ſex eiusmodi cenſores commemorari, triumuiros legendi ſenatus, et triumuiros recognoſcendi turmas equitum. In Coloniis, Cenſorum officium obibant *Quinquennales*, vt obſeruatum Henrico Noris diſſert. 1. Cenotaph. Piſan. cap. 5. De cenſoribus in coloniis videndus etiam eſt Spanhemius T. 2. de vſu numiſmatum

matum p. 102. De *Cenſualibus*, qui fuerunt ſcribae publici, cenſuales tabulas conficientes, vide tit. 2. lib. 8. Codic. Theodoſiani, et Herm. Conringium de ſtudiis liberalibus vrbis Romae, p. 30 ſqq. Praefecti morum apud Carthaginienſes memorat Nepos in Hamilcare cap. 3.

Primos ſiue *Principes Senatus*, qui proprie fuit is, quem Cenſor Senatum recenſens primum legit, vide Plutarchum in Paullo Aemilio pag. 275. et Erneſti clauem Ciceronian. voce Princeps, refert Onufrius Panuinius lib. V. Faſtorum pag. 96. ex quo patebit, falli Salmaſium, qui de primatu Papae pag. 26. ait, Senatus principes cenſitos, qui nullum dum magiſtratum capeſſerant. Nulli enim ſenatus principes niſi cenſorii vel conſulares. Auguſtus cenſuram gerens, πρόκριτον τῆς γερουσίας, appellari ſe paſſus eſt, Dio lib. 53. pag. 496. Similiter Tiberius, v. eundem pag. 607. et Pertinax Imperator, idem pag. 832.

De *Senatu* Romano [11], ſenatorumque diuerſo pro diuerſis temporibus numero, conuentibus, poteſtate, officiis et cenſu videndus *Paulli Manutii* liber Venet. 1581. 4. Colon. 1582. 8. et *Ioan. Sarii Zamoſcii* libri 2. Venet. 1563. 4. Argentor. 1608. 8. Ambos Manutium et Zamoſcium habes etiam T. 1. theſauri Graeuiani, et in Clauſingii Iure publ. Rom. T. 2. p. 256. et T. 3. p. 1. His addi poſſunt *M. Antonius Maioragius* de Senatu Rom. Mediolan. 1516. 4. *Georgius Vauchopius* in laudato ſupra de magiſtratibus populi Romani opere. Auctor libri in Ephemeridibus Pariſienſibus anni 1702. part. 2. pag. 218. et in Diario Londinenſi The Hiſtory of the Works of the Learned 1703. pag. 323. recenſiti editique Gallice Pariſ. 1702. 12. ſub titulo *le Senat Romain*, et recuſi ibidem 1713. 8. ſub titulo: *le Tableau de l'ancien Senat Romain.* Diſſertatio de eodem argumento inſerta memoriis Triuultinis anni 1703. menſe Iunio pag. 425. *Petrus Danetius* in dictionario antiquitatum Graeco Rom. pag. 733 - 736. *Guilielmi Bellenden* Conſul, Senator Senatusque R. e Cicerone deſcripti. Pariſ. 1612. 8. *M. Antonii Ferratii* Epiſtolae pag. 71 ſqq. *Vertoti* Reſponſio ad difficultates ab illuſtri Stanhopio propoſitas, inſerta ſecundae editioni Hiſtoriae reuolutionum in adminiſtratione Reipubl. Romanae, et ſeparatim excuſa Hagae 1721. 12. *Conyers Middletoni* liber anglice ſub hoc titulo: *A Treatiſe on the Roman Senate*, Lond. 1747. 8. editus, qui germanice verſus a Chr. Ern. a Windheim prodiit Gottingae 1748. 8. Italice Venetiis 1747. 8. et Gallice Amſt. 1755. 8. *Thomae Chapmanni* liber itidem anglice ſub hoc indice: *An Eſſay on the Roman Senate*, Cantabri-

[11] Velut Regum multitudo in vnum coacta, aſylum mundi totius. Valeſius ad Ammian. Marcellin. XVI. 11. p. 129. In numis ἱερὰ σύγκλητος, θεὸς σύγκλητος apud Fuſtanum pag. 128 et 97.

tabrigiae 1750. 8. editus. Obſeruations [12] on 1. the Anſwer of M. l'Abbé de Vertot to the late Carl Stanhope's Enquiry concerning the Senate of antient Rome, dated December 1719. 2. a Diſſertation upon the Conſtitution of the Roman Senate by a Gentleman publiſhed in 1743. 3. A treatiſe of the Roman Senate by Conyers Middleton publiſhed in 1747. 4. An Eſſay on the Roman Senate by D. Thomas Chapman publiſhed in 1750. By M. Hooke. Londini 1758. 4. Dionyſium Hookius ſcriptorem eſſe perhibet nulla fide dignum: ius enim creandi ſenatus primitus haud penes populum, ſed penes Reges fuiſſe, quippe qui ſenatum legerint. Quam Hookii ſententiam ſub examen vocauit Anonymus edito hocce libello: A ſhort Review [13] of Mr. Hooke's Obſeruations concerning the Roman Senate, and the Character of Dionyſius of Halicarnaſſus. Londini 1758. 8. De relatione et ſententia in Senatu dicenda conſules Alexandrum ab Alex. IV. 11. Ioan. Frid. Gronouium lib. 1. Obſeruationum cap. 22. et Octauium Ferrarium lib. 1. electorum cap. 10. Aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in ſententias euntibus, plerisque verbo conſentientibus, conditum eſt Senatus conſultum. Vopiſcus Aureliano cap. 20. Confer Laurentium Vallam libro IV. contra Barthol. Facium pag. 710. vbi illuſtrat illud Quintiliani in Declamat. *pedibus manibus iuimus in ſententiam neceſſitatis*, et Chr. Gottl. Schwarzium ad Plinii Panegyricum pag. 376. Numerata ſuffragia, non ponderata, ita vt maior pars in ſententiis valeret. Confer Iuretum ad Symmachi II. Ep. 36. Licuit ſenatoribus egredi relationem Conſulis ſententiam rogantis, et quod viſum eſſet loco ſententiae proferre. Vide Ioan. Frid. Gronouium Obſeruat. I. 22. pag. 173 ſq. De Senatus conſulto per diſceſſionem facto Fuluius Vrſinus pag. 157. ad Caeſarem poſt fragmenta Hiſtoricorum. De SCto tacito Caſaubonus ad Capitolini Gordianos c. 12. et Ern. Martin. Chladenius duabus diſſertationibus Witteb. 1743. editis. De iis quae Senatus in religione decerneret, vel ad Pontifices reiiceret, vide Iac. Gutherium lib. 1. de iure Pontificio cap. 33 ſq. tomo V. theſauri Graeuiani. De cenſu ſenatorio, qui primo fuit octingentorum millium HS. deinde ab Auguſto redactus ad quadringenta millia, tum ad decies millia, denique ad duodecies millia, vide Iac. Perizonii diſſertat. de lege Voconia, et Graeuium ad Suetonium pag. 791. De aetate ſenatoria vide quae Viri docti ad Gellium XIV. 8. Senator ſiue Dominus vrbis magna fuit dignitas medio aeuo. Vide Martenium T. 2. anecdotorum paſſim, et Chriſti. Guil. Franc. Walchii comm. de Senatore Romano medii aeui, Ienae 1753. 4. editam. De Patriciis, conſcriptis, aſcitis ſenatoribus con-

[12] Monthly Review Vol. XIX. pag. 187.
[13] Monthly Review Vol. eod. pag. 310.

conſule notas Ioan. Duiatii ad Liuium lib. V. cap. 12. De Patriciis ſigillatim Ioan. Iac. Draconis de Patriciorum origine et iure libros III. Baſil. 1627. 4. M. Antonii Ferratii Epiſtolas, pag. 92 ſq. Octauiani Gentilii de Patriciorum origine, varietate, praeſtantia et iuribus libros IV. Romae 1736. 4. De Patriciis medii aeui egit Carolus Frideric. Pudor ſingulari diſſertatione Lipſiae 1758 euulgata. Plures ex equeſtri ordine lectos notauit etiam Ioſephus XIX. 1. p. 652. De ciuibus Romanis iniuſſu populi agere non poterat Senatus, vt docet Liuius XXVI. 33. vbi Plebiſcitum: *Quod Senatus iuratus maxima pars cenſeat qui aſſidetis, id volumus cenſemusque.* Legatis externorum Principum Gentiumque Senatus dari ſolitus extra vrbem in aedibus Martis vel Bellonae. Vide Dausqueium ad Silium pag 274. De *Conſilio Sapientum* quod in variis Italiae vrbibus fuit veluti Senatus quidam inferioribus ſaeculis, videndus Felix Oſius tom. 3. theſauri Antiquitat. Italiae Graeuiani p. 1040 ſq.

De *Praetoribus* qui ius dicebant videndi Interpretes Pomponii in titulo Digeſtorum de Origine iuris. Liuius VII. 1. Alexander ab Alexandro II. 15. Wolfg. Lazius de Republ. Romana libro 2. Gerardus Noodt de imperio et iurisdictione, libro 1. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum T. 2. p. 103 ſqq. Ioannes Richey in vindiciis Praetoris Romani et iuris honorarii [14] quas ſub praeſidio Gottl. Kortii Lipſiae 1730 defendit. M. Anton. Ferratius p. 105 ſqq. Epiſtolarum. Caroli Gottl. Knorrii diſſertatio de vſu practico I. R. de praetore et iudice pedaneo. Halae 1726 edita. De praetore *peregrino* conſulatur Ioan. Henrici Mylii diſſertatio Lipſiae 1732 euulgata. Franc. Carol. Conradi Parerg. p. 1 ſqq. Comes de Guaſco Diſſertat. hiſtoricopoliticolitterar. Tom. 1. diſſ. 2. De praetore *fiſcali* commentat. edidit Carol. Acoluthus Ienae 1758. De *iurisdictione* Praetorum diſſerunt Car. Sigonius de antiquo iure P. R. I. 20 et II. 5. Ioan. Ern. Imm. Walchius ad Cellarii comp. A. R. p. 192 ſq. et Corn. Maur. a Felde in diſſ. de iis, quae olim in iure apud praetorem peragebantur. Vltrai. 1749 edita. De iurisdictione ſub Caeſaribus Celeberrimus I. A. Erneſti Excurſu II. ad Suetonii Caeſares. Cur actiones praetoriae *annales* ſint diſquiſiuit Car. Ferd. Hommelius in commentatione Lipſ. 1756 in lucem emiſſa.

De *Tribunis plebis* eorumque annua poteſtate conferantur Alexander ab Alexandro lib. 1. cap. 3. et ibi Tiraquellus. Henr. Dodwellus Praelection. Camb-

[14] Heineccium quum refutaſſet Richeius affirmantem Hiſtor. Iur. I. 69 ſq. et Antiq. Iur. P. I. pag. 51. Praetores edictis ſuis leges ſub ſpecie aequitatis euertiſſe, ille in repetita editione Hiſtoriae iuris ad §. 70. et in Hiſtoria Edictorum pag. 100. Opuſc. poſtumorum, Cortio qui iam in viuis eſſe deſierat et Richeio ſumma cum iracundia reſpondit, caſtigatus a Rittero ad dictam H. I. paragraphum.

Cambden. pag. 417 ſq. p. 573 ſq. p. 680 ſq. Iuſtus Lipſius lib. II. Elector. cap. 13. Ian. Vinc. Grauina de ortu et progreſſu iuris ciuilis lib. 1. cap. 27. Onuphrius Panuinius de ciuitate R. cap. 69. Franc. Hottomannus lib. 1. de magiſtr. Rom. T. II. Theſauri Graev. p. 1888. M. Anton. Ferratius Epiſtol. p. 112 ſqq. et Ioan. Nicol Franckii diſſertatio de Tribuno plebis. Ien. 1668 edita. Sicut legem de prouocatione ab omnibus Magiſtratibus ad populum tulit Valerius Publicola Conſul, de qua vide notas ad Aurelium Victorem p. 91. edit. Clariſſimi Pitiſci, ita ab omnibus Magiſtratibus (excepto Dictatore) etiam ad tribunos erat prouocatio, quae tamen non longius valebat ab vrbe mille paſſuum, teſte Liuio III. 20. neque tribuno moenibus vrbis egredi aut vna nocte abeſſe licebat. Vide Dionem lib. 49. pag. 284. Appianum lib. 2. Ciuil. p. 447. Ius interceſſionis etiam Sulla iis reliquerat, teſte Caeſare 1, 5 et 7. de bello ciuili, qui tamen poteſtatem eorum circumſcripſit, et omnibus aliis rebus nudauit. Vide viror. doctor. notas ad Vellei. Paterc. II. 30. 4. ſed reſtituit tribunos Pompeius in conſulatu ſuo. Vide Plutarchus pag. 630. Appianus lib. 1. Ciuil. p. 413. et lib. 2. p. 445. et Dio pag. 78. Quamuis vero a Dictatore prouocare non licebat, quam rem maximi momenti notat Plutarchus in Camillo p. 137. tamen idem in Antonio pag. 919. et in Fabio p. 179. docet etiam ſub Dictatore ſacroſanctam perinde vt alio tempore [15] ceteroqui fuiſſe tribunorum poteſtatem. De auctoritate tribunorum aduerſus Pontifices adeundus Gutherius II. 10 ſq. de iure Pontificio tom. V. Graev. vno autem tribuno plebis vetante, reliqui perferre nihil poterant, vt iterum docet Plutarchus in Graccho p. 828. A tribuno fas erat Conſulem, nedum alios in carcerem mitti, vt eodem auctore conſtat p. 831. Appiano lib. 4. Ciuil. p. 598. et Dione p. 52. C. vnde δημαρχίαν ἀναίρεσιν ὑπατείας vocat Coriolanus apud eundem p. 221. Fuerunt tribuni duo primum ab A. V. 261. tum quinque, id. p. 216. denique decem. (Liv. III. 30. et Diodor Sicul. XII. pag. 300.) IV Idus Decembris (non Calend. Ianuar. vt alii magiſtratus) dignitatem ingrediebantur teſte Dionyſio Halicarnaſſenſi. Antequam munus ſuum deponerent, alios in proximum annum creare debebant, ἢ τοῦτο μὴ πράξαντες ζῶντες κατακαυθῆναι. Diod. Sicul. l. c. Ex eodem Plutarcho p. 829. 831. nouimus XVIII. tribuum (quae in vniuerſum fuere XXXV.) ſuffragiis potuiſſe tribuno abrogari Magiſtratum, quod tamen ante Ti. Gracchum nunquam factum fuit. Porro falli eundem Plutarchum, quando Quaeſt. Rom. p. 283. Tribunos plebis Magiſtratibus accenſendos negauit, quod praetexta et lictoribus non vterentur, neque in ſella curuli ius dice-

[15] Tamen Tribuni plebis in carcerem ducti meminit Dio p. 141. D.

dicerent, docuit Io. Rualdus in obſeruationibus ad illum ſcriptorem p. 128 ſq. De iudiciis tribunorum plebis exſtat commentatio Iuſti Chriſti. Stuſſii, Gottingae 1747. euulgata. De Tribunis plebis e Senatu lectis Lipſius II. 13. electorum, Voſſius ad Velleii lib. 2. cap. 3. et H. Dodwellus praelect. 12. Cambden. et 19. vbi etiam de tribunatu Caeſarum Auguſtorumque. Vide et A. Pagi criticam Baronianam tom. 1. pag. 104. Conſuli quoque merentur de iſta Auguſtorum Caeſarumque tribunitia poteſtate, quam die, quo auſpicabantur imperium, ſuſcipiebant, et anniuerſario illo die recurrente iterum renouabant Imperatores, Chriſti. Gottl. Schwarzii diſſertatio, Altorfii 1715. Eiusdemque diſſertationes de numeranda tribunitia poteſtate Auguſtorum Caeſarumque Romanorum; ibid. 1721. et de antiqua numeri ſenarii nota ἐπίσημον dicta, ibid. 1723. in qua duae exhibentur tabulae, in quarum altera numeri tribunitiae poteſtatis et conſulatuum M. Vlpii Traiani Imperatoris, altera T. Aelii Antonini Aug. Pii ſecundum faſtos veteres ſunt digeſti. Adde Ezech. Spanhemium de vſu numiſmatum T. 2. pag. 424 ſqq. et p. 430 ſq. vbi Harduini commentum de duplici Imperatorum tribunitia poteſtate, in exercitibus et prouinciis, refellit.

De *Quaeſtoribus vrbanis*, *ταμίαις*, (qui primus Magiſtratuum gradus obiri legitime poterat anno aetatis XXV.) idem Alexander agit II. 2. et Franckenſteinius in diſſert. de aerario populi Romani pag. 668 ſq. in Syntagmate Graeuiano: Scaliger ad Feſtum in *Quaeſtor*, vbi etiam de quaeſtoribus parricidii, qui capitales res quaerere poterant. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum p. 169 ſqq. vbi etiam de Quaeſtoribus ſiue Propraetoribus prouincialibus et Proquaeſtoribus p. 166. Henric. Dodwellus Praelection. Cambden. p. 362. Franc. Hottomannus lib. 1. de magiſtr. Rom. T. 2. theſ. Graev. p. 1884. Claudius Praeuotius de magiſtr. Rom. p. 1884. M. Anton. Ferratius pag. 112 ſqq. Epiſtol. Erh. Reuſchii diſſert. de P. R. quaeſtoribus et potiſſimum aerariis. Helmſt. 1725. Et Lipſius ad Taciti XII. Annalium, vbi etiam de conſtitutis in eorum locum ab Auguſto praetoribus aerarii, de quibus vide ad Alexandrum II. 15. Confer et Procopium Hiſtoriae arcanae cap. 20. pag. 59. A. V. C. 716. primum Conſules ſinguli binos Quaeſtores habuerunt, vt notat Dio XLVIII. pag. 383. A. Nam quod A. V. C. 334 fuerat relatum, vt praeter duos Quaeſtores vrbanos crearentur duo alii, qui Conſulibus ad miniſteria belli praeſto eſſent, res illa tunc eſt omiſſa; quia tribuni plebis partem ex plebe fieri volebant. vide Liuium IV. 43. De Quaeſtoribus *candidatis*, qui epiſtolis principis, in ſenatu legendis, praeerant confer Guid. Pancirollum in Notitia dignitat. Imperii orientalis c. 73.

De

De *Aedilibus* ſiue ἀγορανόμοις et ἀστυνόμοις Romanorum, viri docti ad Pomponium de origine iuris et Tiraquellus ad Alexandrum ab Alexandro libro IV. cap. 4. Lipſius ad Senecam de vita beata cap. 7. Caſp. Zieglerus de edicto aedilitio pag. 773 ſqq. diſſertationum ſelectarum. Ioan. Auguſti Olearii diſſ. de Aedilibus Romanorum, Lipſiae edita A. 1692. et Euerardus Otto libro erudito de Aedilibus Coloniarum et Municipiorum, Francof. 1713. et Vltrai. 1732. 8. quo in libro pleniorem inſuper Aedilium qua plebeiorum qua Curulium Hiſtoriam promiſit, vna cum vberiore tituli Digeſtorum de edicto Aedilitio explanatione. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum T. 2. pag. 143 ſqq. Io. Chriſt. Gottl. Heineccii florum ſparſio ad edictum aedilitium. Halae 1738. 4. Incendiorum, vt et ludorum atque ſpectaculorum curam ad aediles ſpectaſſe conſtat ex Dione pag. 513 et 514. Aediles *cereales* a Iulio Caeſare inſtituti fuerunt, teſte Dione lib. 43. pag. 239. vt frumento praeeſſent, iisque cura ponderum et menſurarum, ne qua fraus in iis eſſet, demandata eſt.

De *viginti viris* quibus maiores in Senatu honores patebant, triumuiris capitalibus, triumuiris monetalibus, quatuoruiris viarum curandarum, et decemuiris quos iudiciis centumuiralibus praefectos memorat Dio LIV. p. 540. vide Io. Maſſonum in Ouidii vita p. 56 ſq. qui vigeſimo iam aetatis anno vigintiuiratum datum obſeruat.

XII. Inter Magiſtratus maiores extra ordinem conſtitutos ſummus erat *Dictator*, de quo Alexander ab Alexandro lib. 1. c. 6. Ioan. Ienſius in ferculo litterario cap. 8. pag. 112 ſqq. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum T. 2. pag. 171 ſq. Viri docti ad Velleii II. 28. et diſſertationes Io. Chriſtfr. Sagittarii, Ienae 1648. rec. in eius Otio Ienenſi pag 346. Godofr. Strauſſii. Witteb. 1667. Ioan. Roeſeri. ib. 1668. Io. Olearii Lipſ. 1669. Chriſti. Hoffmanni. Ienae 1670. Vlr. Obrechti. Argent. 1677. rec. in eius diſſertat. academic. p. 388. Io. Paulli Felwingeri. Altorf. 1678. Ioan. Iac. Mülleri. Ienae 1682. Cauſſae, ob quas creatus eſt dictator, annotantur a Goltzio pag. 164 ſq. theſauri rei antiquariae: octo Ienſius loc. cit. obſeruat 1) *rei gerendae*, vnde eum αὐτοκράτορα πολέμων vocat Diodorus Siculus XIX. p 713. 2) *comitiorum habendorum*, 3) *quaeſtionum exercendarum*, 4) *claui figendi*, 5) *feriarum conſtituendarum*, 6) *explendi ſenatus*, 7) *feriarum Latinarum*, 8) *ludorum*. Primam, ſecundam, quartam et octauam iam Nicol. Gruchius lib. 1. de Comitiis cap. 2. obſeruauerat. Dictus olim *Magiſter populi* teſte Feſto in optima Lex, et Seneca Ep. 108. Et vere Magiſter non populi modo, ſed etiam Senatus, ac ſine prouocatione fuit, omnibus interim Magiſtra-

tibus ceſſantibus, niſi quod tribunorum tamen poteſtas ſub eo etiam ſacroſancta, vt iam ex Plutarcho notaui, et Sacerdotes ſacrificiorum cauſſa ipſum ſi Roma abeſſet in vrbem reuocare poterant, vt idem Plutarchus docet in Fabio p. 176. De primo dictatore omnia incerta, vt fatetur Liuius II. 18. ad annum vrbis 253. Inſcriptio vetus reperta Aretii: *M. Valerius Voluſi F. .. Maximus Dictator Augur primus* &c. Vide Memorias Treuultinas 1721. p. 540 ſqq. Camillus quinquies dictator, et qui quatuor vicibus triumphauit, Conſul tamen nunquam fuit. Plutarch. in eius vita f. 129. neque fuit ante Camillum Dictator vllus vltra ſex menſes id. f. 144. F. Nec Dictatori licebat equo vehi populi iniuſſu. Liv. XXIII. 14. et Plutarch. Fabio 175. Conſulem ipſi ſine lictoribus faſcibusque oportebat occurrere, et ipſe procedebat cum XXIV. faſcibus. id. pag. 176. Magiſtrum equitum ipſe dicebat, quem poterat indicta cauſſa in carcerem mittere et ſupplicio afficere p. 179. Bis tamen factum vt Dictatoris et Magiſtri equitum auctoritas aequaretur. Id. Antonio p. 919. Non a populo autem nec Senatu, ſed a Conſule vel Praetore ſiue Stratego Dictator dicebatur ſiue eligebatur. Quod ſi Conſules de dictatore creando diſſiderent, plebiſcito res definiebatur. Plutarchus Marcello pag. 312. Prodictator creatus bello Punico ſecundo, abſentibus Conſulibus, Q. Fabius Maximus. Liuius XXII. 8. De Dictatore municipali obſeruationem Caſp. Barthii e MSto edidit Chriſti. Schoettgenius. Dresdae 1738. 4.

De *Decemuiris* Legum ferendarum, qui itidem ſine prouocatione erant, ſed poſt biennium abrogati ſunt, vide Liuium III. 32. Dionyſium Halic. lib. X. ſq. Onufrium ad faſtos anni vrbis 303. Georg. Goezii diſſertat. de Decemuiratu legibusque decemuiralibus Romanorum. Ienae 1670. Io. Nic. Funccii de Decemuirum a Romanis creandorum diuerſa ratione, quae legitur pag. 309. Eius diſſertat. academic. Lemgouiae 1746. 8. editarum, et Caroli Ludov. Vollharti hiſtoriae decemuiratus ἀποσπασμάτια quaedam ex Liuio et Dionyſio. Lipſ. 1736.

Omittimus alios Magiſtratus ſigillatim commemorare, de quibus laudati §. IX. ſcriptores conſuli poſſunt. De *Praeſidibus Prouinciarum* et qui illis adiuncti erant, videndus Onufrius in Imperio Romano et Carolus Sigonius libro ſecundo de iure prouinciarum, ille primo, hic ſecundo tomo theſauri Graeuiani: Bergierius lib. IV. de viis Imperii Romani cap. 17. et 28. T. X. Graev. M. Antonius Ferratius Epiſtol. pag. 126 ſq. Wilh. Henr. Brukneri diſſert. de Praeſidibus prouinciarum apud Romanos. Ienae 1698. et Guilielmi te Water diſſert. de conſilio Praeſidum in Prouinciis, inſerta T. 2. Miſcell. Duisburgenſium p. 51 ſqq. De Proconſulum et Praeſidum differentia

videatur Cuiacius XX. obſ. 37. De Procuratore Caeſaris exſtat Gottfr. Maſcouii diſſertatio Altorfii 1724 edita. De Correctoribus Imperii Romani Sigism. Frid. Dreſigii commentatio, Lipſiae 1739 euulgata eſt. De *Duumuiris Coloniarum* Aedilibus, Quaeſtoribus, Decurionibus Henricus Noriſius Cenotoph. Piſan. diſſ. 1. cap. 3. qui etiam de Coloniarum Patronis videndus diſſ. 2. cap. 7. De *Decurionibus* ſigillatim diſſerit Scipio Maffeius P. I. Veronae illuſtratae pag. 169. et Ioannes Lamius in obſeruationibus in antiquam tabulam aheneam Decurionum nomina et deſcriptionem continentem. Florentiae 1745. fol. in quas ſtricturas euulgauit Anonymus in *Lettere critiche ſcritte da un' Accademico Fiorentino à un Accademico Etruſco ſopra l' oſſervazione fatte à una Tavola di Metallo, che ſi conſerva in Firenze nel Muſeo Riccardiano.* Luceae 1745. 4. De ornamentis Decurionalibus diſſeruit Chriſtian. Ludov. Stiglitz in Epiſtola ad Chriſti. Guil. Küſtnerum Lipſiae 1743. 4. aduerſus Pancirollum oſtendens, ad illa quoque ius conuiuia publica municipiorum frequentandi eſſe referendum. Magiſtratus municipales Graecis ſcriptoribus dicuntur ἄρχοντες et ςρατηγοὶ vt notauit Valeſius ad Ammiani lib. 31. De magiſtratibus colonicis et municipalibus accurate commentatus eſt Onufrius Panuinius II. 12 et 31. Antiquitatum Veronenſium. Fuere illi: *Duumuiri, Duumuiri quinquennales, Decuriones, Patroni, Decuriones quinquennalicii, allecti, duumuiralicii, Quaeſtoricii, Pedani, Praetextati, Quinqueprimi, Vigintiprimi,* δεκάπρωτοι, εἰκοσίπρωτοι, τιμοῦχοι, *Quinquennales*; vide Abbatis Damadeni expoſitionem tabulae veteris Canuſii repertae, quae exſtat T. IX. theſauri Italiae parte V. Ipſam tabulam exhibet Sponius Miſc. p. 280. Adde Fulv. Vrſinum pag. 195 ſq. ad Caeſarem poſt fragmenta Hiſtoricorum. *Iuridicos conuentus* in vna prouincia Baetica Romani habuere quatuor teſte Plinio III. 1. H. N. in citeriore Hiſpania conuentus ſeptem, III. 3.

XIII. De inauguratione et vnctione Regum Hebraeorum praeter Schickardum in iure Regio fuſe et ex inſtituto agit *Fortunatus Scacchus* in Myrothecio praecipue tertio, *Balthaſar Scheidius* de oleo vnctionis ſacro ex Hebraeorum antiquitatibus, Argentorati 1665. 4. *Simeon de Muis* ex Abarbanele ad Exod. XXX. *Ioan. Buxtorfius*, Nepos, in diſſert. de vnctione regia, p. 41. Diſſertationum varii argumenti. *Dan. Weimarus* in diſſert. de vnctione ſacra et inaugurali Hebraeorum. Ienae 1677. *Ioan. Palmroot* de ſollemni inauguratione Regum Hebraeorum. Vpſal. 1699. *Dan. Lundius* in diſſertat. de vnctione Regum Hebraeorum. Vpſal. 1707. 8. *Ioan. Hagerus* in diſſertat. de vnctione Regum. Witteb. 1716. *Ioan. Conr. Claſingii* Διάσκεψις de vnctione ſacra typicoumbratili. Lemgov. 1718. 4. *Ioan. Meyeri* animaduerſiones

ad illam διάσκεψιν. Harderouici 1718. 4. *Claſingii* vindiciae, quae inſertae ſunt Relationibus innoxiis 1719. p 860. *Ioan. Vdalrici Treſenreuteri* diſſertatio epiſtolica de ritibus in regibus Hebraeorum inaugurandis adhiberi ſolitis; quae exhibetur p.96 memoriae Treſenreuterianae, a Io. Paullo Roedero Norimb. 1745. 4. editae, et Bibliotheca Bremenſis T. 1. pag. 936 ſqq. Nec Prophetarum, qua Prophetarum ſed Sacerdotum hoc fuiſſe officium, ex aliarum gentium vſu probat Seaccíus c. 49 et 50. Oleumque ſacrum cuius effuſione operto capite inaugurati ſunt, diuerſum fuiſſe ab eo quo conſecrati ſunt Sacerdotes, id. cap. 47 ſq. Prophetas non eſſe vnctos, licet ex 1 Reg. XIX. 16. id voluerint quidam probare docet *Georg. Chriſto. Duchſelt* in diſſert. de vnctione Eliſaei et reliquorum Prophetarum, Lipſiae 1708 edita, et praemiſſa Eius Bibliis Hebraicis accentuatis pag. 53 ſqq. Apud Perſas perinde vt apud Romanos inaugurationem factam ſollemni ritu in templo, idem Seacchus, ibid. cap. 31. De vnctione Regum in genere vide diſſert. *Ioan. Ioach. Zentgrauii.* Argentor. 1688. et *Nicol. Hemmelii* commentat. de vnctionis ritu in Imperatorum ac Regum inaugurationibus, quae caput XIV. abſoluit Otii eius Vratislauienſis. De Chriſtianorum Principum inauguratione et coronatione *Iac. Goar* ad Euchologium pag. 294 ſq. *Gretſerus* III. 12. ad Codinum, *Menardus* ad Sacramentarium Gregorii M. et *Ioannes Morinus* pag. 243. de ſacris Ordinatt. vbi morem vngendi Reges apud Graecos Imperatores ſerius receptum obſeruat. De coronatione Imperatorum Graecorum *Ioan. Cantacuzenus* lib. 1. cap. 41. et ex illo *Codinus* cap. 17. de officiis aulae CPol. De ritu gentium quarundam Principem recens creatum ſcuto imponendi atque ita ſublimem ferendi, *Frid. Lindebrogius* ad Paulli Diaconi Hiſtoriam Longobard. et ad Ammiani XX. 4. *Chriſti. Gottl. Schwarzius* in diſſert. de ritu eleuandi Principes inaugurandos et de quibusdam ſacris formulis et eleuandi ritibus. Altorfii 1730. et *Io. Ludov. Leuinus Gebhardi* in Programmate de ficto quodam Caeſarum eleuandorum ſcuto Luneb. 1750. fol. Multa etiam de inaugurationibus Principum, recentioris praeſertim aetatis Io. Chriſtoph. Becmannus in notitia dignitatum illuſtrium diſſ. V et VI. cui iunge ſi placet D. Ioannis Franciſci Buddei diſſ. de eo quod decet circa ſollemnia Principum, Halae Sax. 1712. 8. ſubiectam eius commentationi de Concordia Religionis Chriſtianae ſtatusque ciuilis. De variis tradendi ius et poſſeſſionem ſymbolis, et *inueſtiturae* modis ritibusque *Cangius* in Gloſſario. *Le Cointe* T. 4. Annal. pag. 116 ſq. *Ioan. Nicolai* in libro de chirothecis c. 14. et *Ioan. Georg. Eſtor* de inaugurationibus beneficiariis, harum ſymbolis ac ritibus, itemque de Inueſtitura ſiue litteris inueſtiturae. Marp. 1744. et auct. ibid. 1746. 4. De inueſtitura per *Birretum* vide *Lud. Mart. Kahlii* diſſert. Gottingae 1749. rec.

T.

T. I. Eius Opuſculor. per *gladium* Chriſti. Gottl. Buderum pag. 113. amoenitat. iuris feudalis: per *Sceptrum* Gottl. Sam. Treuerum in diſſert. Gottingae 1741 edita. De *inueſtitura Epiſcoporum per baculum et annulum* vide Seldenum ad Eadmenum pag. 104. ad calcem Anſelmi Cantuarienſis, et diſſertationes Dieter. Herm. Kemmerichii, Ienae 1750. et Otton. Chriſti. de Lohenſchiold. Tubingae e. a. euulgatas.

Quod ad tempus ineundi apud Romanos Magiſtratus attinet, in illo valde pro diuerſis temporibus variatum, vt docet Martinus Lipenius in ſtrenarum Hiſtoria, tomo 12. theſauri Graev. pag. 429. Laurentius Arrhenius in diſſert. de anno petendi magiſtratus apud Romanos. Vpſal. 1728. 8. et Ioan. Hermanſſon in diſſert. de aetate magiſtratuum Romanorum legitima. Vpſal. 1736. Tribuni plebis inibant Magiſtratum die decimo Decembris, H. Dodwellus praelect. Cambden. pag. 428. Quaeſtores Nonis Decembris, id. p. 385. et Ezech. Spanhemius p. 706. de vſu et praeſtantia numiſmatum: Vel etiam die XXII Ianuarii. Dodwellus pag. 387. Tempus quo Regnum et Conſulatus vacabat Romae, a Liuio et aliis vocatur *interregnum*. Graeci vt Plutarchus appellant μεσοβασιλείαν et Interregem μεσοβασιλέα. Sic Baronius vocat *Interpontificium* tempus quo vacat ſedes Epiſcopi Romani. De ritu ſpargendi ſub auſpicium magiſtratus flores, ſtipem et pecuniam inter populum conſulatur *Cerda* c. 175. aduerſarior. p. 458 ſqq. *Henricus Gunther Thulemarus* in libro de octouiratu cap. 28. *Cangii* Gloſſarium in ἐπικόμπιος et ὑπατείων. *Conr. Samuelis Schurzfleiſchii* diſſertatio de ritu ſpargendi flores. Witteb. 1691. et *Henrici Theodori Pagenſtecheri* oratio inauguralis de miſſilibus ſpargi ſolitis Calendis Ianuarii a nouis magiſtratibus edita Lingae 1722. 4. Huius ſollemnitatis prodigentiaeque veritatem imitatus eſt Corippus de laudibus Iuſtini IV. 105 ſqq. vide Clariſſ. Saxium ad Diptychon Magni Conſulis pag. 35. De adoratione ſacrae purpurae Philippus Rubenius libro 2. electorum, capite 30.

Inſignia Regum, Principum, Magiſtratuumque etiam paucis attingenda, et *de Coronis* quidem ac *Sceptro* aliisque eiusmodi conſulendus Seldenus in titulis honorum cap. 8. Barnabas Briſſonius III. 14 ſqq. antiquitatum iuris. Andreas Cirinus lib. de vrbe Roma c. 40. T. II. theſauri Sallengriani. Claudius Salmaſius ad Trebellium Pollionem de Tetrico iuniore cap. 25. Coelius Rhodiginus XXI. 16. antiquar. lectionum. Alexander ab Alexandro I. 28. dierum genialium, Io. Michael Heineccius de Sigillis p. 86. Io. Harduinus p. 413. de numis vrbium, vbi etiam de ſceptro eburneo Roman. cum impoſita aquila, Caſp. Barthius lib. XXIII. aduerſar. c. 2. Adrianus Turnebus aduerſar. lib. XXIII. cap. 12. Ioan. Chriſtoph. Beemannus in notitia dignitatum illu-

illuſtrium diſſ. VII et VIII. vbi etiam de ritibus cultus Principum ac venerationis: Ioan. Henr. Boeclerus pag. 187 ſq. tom. 1. diſſertat. Ioan. Georgius Roeſerus diſſ. de ſceptris Principum, Francof. ad Viadrum 1690. Ern. Frider. Cobii diſſertatio de ſceptrorum origine. Witteb. 1722. Frider. Henr. Iacobs de ſceptro. Ienae 1704. Chriſti. Godofr. Hoffmanni de origine et iure ſceptrorum. Frfti ad Viadr. 1724. Ioan. Caſp. Struuii de ſceptro regiminis eminentioris ſymbolo. Helmſtadii 1728. Henrici Theodori Pagenſtecheri diſſertationum trias, Lemgouiae 1739. 4. edita, quarum prima agit de ſceptro maieſtatis inſigni. Ioannis Chriſtophori Strodtmanni diſſert. epiſtolaris de ſceptris veterum. Guelpherbyti 1744. De haſtae vſu pro ſceptro vide Triſtanum I. p. 254. cum ſceptro, Heineccium lib. laud. p. 116 ſq. et Chronicon Gotwicenſe T. 1. pag. 108 ſqq. De ſceptris Regum Francorum, iter ſecund. litterarium duorum monachorum Benedictinorum pag. 36 et 37. De ſceptris Rectoralibus academicis Carol. Arndius T. IX. miſc. Lipſ. pag. 59 ſqq. De *ſolio* ſiue *throno*, Pineda III. 5. de rebus Salomonis, Scacchus Myrothec. III. 64 ſq. pag. 1138 ſq. et Valentinus Chimentellius de honore biſſellii c. 13 et 19. T. 7. theſauri Graeuiani. De *Diademate Regum Hebraeorum* agit Scacchus in Myrothecio tertio c. 38 ſq. *Imperatorum Romanorum* Ezech. Spanhemius de praeſtantia numiſmatum T. 2. p. 385 ſq. Fuit autem diadema faſcia quaedam alba, qua caput vel pileus circumdabatur, interdum pura interdum λιθοκόλλητος ſiue gemmata: vide Ioan. Braunium lib. 2. de veſtibus Hebraeorum, cap. 4. §. 8. Alexandrum ab Alexandro lib. 1. cap. 28. Carol. Paſchalium lib. 9. de coronis cap. 3. Ioan. Pierium Valerianum lib. 41. Hieroglyphicon, cap. 3. Solerium (ſiue qui ſub hoc nomine latet Theophilum Raynaudum) libro de pileo §. 9. Martinum Schmeizel Corona-Tranſiluanum erudita commentatione de coronis tam antiquis quam noſtrae aetatis Ienae 1712. 4. p. 139 ſq. et quae viri docti notant ad Gellium V. 6. Icones varias coronarum ex veteribus ſigillis exhibet I. M. Heineccius p. 208. libri ſaepius laudati. I. A. Rudolphus in Heraldica curioſa pag. 202. et Ioan. Iac. Chifletius pag. 104. Operum hiſtoricorum. De corona Regum veterum Hiberniae vide A. E. 1724. p. 432. De cidari apud Perſas videndus Briſſonius libris de regno Perſarum et Pitiſcus ad Curtium, et, ſi noſtrae aetatis Regum Perſarum coronam luſtrare placet, Engelbertus Kaempferus in amoenitatibus exoticis pag. 37. Praeterimus quae de aliis Coronis [16] et diuerſo coronarum, tum etiam ſertorum vſu collegerunt Anton. Thyleſius libro de Coronis, Guil. Stu-

[16] Glyceram inuentricem corollarum vocat Plinius lib. XXXV. 11. ita enim libros MSS. conſtanter legere teſtatur Harduinus, licet Salmaſius p. 246 malit *vitricem*, στεφανηπλόκον, quae corollas vieret, De eadem Glycera coronaria vide eundem Plinium XXI, 2.

Stuckius III. 16. Antiqu. Conuiual. Ioan. Andreae Boſii στεφανοφορία ſeu de Coronarum geſtatione Ienae 1669. 4. et Carolus Paſchalius qui prae ceteris hoc argumentum per decem libros illuſtrandum ſumſit Pariſ. 1610. 4. et Lugd. Batav. 1671. 8. quanquam Ampliſſ. Cuperus ad apotheoſin Homeri p. 218. eum late quidem de hoc argumento ſed non accurate ſcripſiſſe atque cum iudicio vbique fere legendum eſſe affirmat, tum Gatakerus pag. 265. Aduerſariorum notat πολυμαθέστατον hunc operis coronarii auctorem in vocabula Hebraica inquirere, linguae forſan minus ſcientem, prorſus neglexiſſe. Poſt Paſchalium commemorandus venit Ioan. Meurſii Fil. liber de Corona, Sorae 1643. 4. et Hafniae 1671. 8. cum Caii Riccii diaſcepſi de coronatione Regia eiusque rituum rationibus. Ludouici Moſcardi Muſeum parte 2. p. 429 ſqq. Germanici (Germains) de Caen Traité de l'origine des Couronnes et de leurs eſpeces, qui exhibetur in diario gallico, l'extraordinaire du Mercure galant A. 1682. T. XVIII. p. 235. T. XX. pag. 3. A. 1683. T. XXI. pag. 313. T. XXII. pag. 3. T. XXIII. pag. 276. T. XXIV. pag. 230. Beneton de Perrins in diſſertatione de coronis earundemque origine et forma, quae inſerta eſt Sallengrii Continuation des Memoires de Litterature T. X. p. 357 ſqq. De *coronis aureis* quae libera Rep. victoribus mittebantur in honorem triumphi, et de auro coronario ab Imperatoribus ſubinde indulto, vide Henricum Valeſium ad Ammiani XXV. 4. et Io. Alb. Fabricium ac H. S. Reimarum ad Dionem Caſſium paſſim. De coronis aureis oblatis a Prouincialibus ob imperii primitias, et in Quinquennalibus, Decennalibus etc. Valeſius ad Euſeb. p. 276. De *laurea* Bandurius ad Antiquitates CPol. p. 477. et Ioannes Franc. Madriſius de lauro, eiusque vario vſu apud antiquos, in diario Italico, Raccolta d'Opuſcoli ſcientifici e filologici, T. IV. p. 272 ſqq. De coronis *militaribus* ciuica, triumphali, obſidionali, murali, caſtrenſi ſiue vallari, roſtrata, ſiue nauali et exploratoria, quibus donabantur qui bene rem in bello geſſerant, omniumque nobiliſſima graminea, quam Imperatori dabat exercitus ſeruatus vide Plinium H. N. XXII. 3 ſqq. Alexandrum ab Alexandro IV. 18. et ibi Tiraquell. atque Stewechium ad Vegetii lib. 2. Foreſtum Foreſti in libro italice Brixiae 1745. 8. edito, *Trattatto delle gentilizie inſegne, volgarmente delle arme degle Famiglie*, vbi quoque de coronis triumphalibus, oualibus et ciuicis Romanorum exponit. Ioachimus Ioannes Maderus Vir doctus et de Antiquitatis ſtudiis inſigniter meritus in libro ſuo de Coronis ſacris pariter et profanis, qui Helmſtadii prius 1660. in 4. excuſus et tomo VIII. antiquit. Romanarum Graeuiani theſauri inſertus eſt, copioſe etiam agit de *Coronis nuptiarum*, quae Iudaeis etiam vſitatae vt notum ex Eſaiae LXI, 10. tum a Chriſtianis primum quidem propter Ethnicorum

ſuperſtitiones reiectae, poſtea tamen itidem admiſſae vt notauit Sirmondus ad Sidonii lib. 1. Epiſt. 5. tomo 1. pag. 852. quod argumentum etiam perſequutus eſt Chriſtoph. Ziegenhals in diſſert. de coronis nuptialibus, Annaeb. 1713 edita. De corona *ciuica*, Lambecius II. de Bibl. Vindob. pag. 729. De coronis *conuiualibus* conſulatur Ioſephi Lanzoni exercitatio de coronis et vnguentis in antiquorum conuiuiis, T. III. theſauri Sallengriani p. 669. Io. Greſii diſſertatio de coronis epularibus. Lipſ. 1670. et Frid. Gotthilf Freytagii diſſert. de coronis conuiualibus veterum. ibid. 1712. De *corona Poetarum* [17] primo tributa Albertino Muſſato, Mapheus Vegius IV. 1. de educat. liberorum tomo 26. Bibl. PP. p. 658 ſq. Frid. Rappoltus [18] ſingulari diſſ. Paſchalius libro de coronis p. 60 et p. 317-329. D. Henelius in otio Vratislauienſi cap. 13. Scaliger lib. 1. lectionum Auſonian. c. 10. Aegidius Menagius in miſcellaneis italice editis p. 294 ſqq. Iac. Thomaſius in obſeruationibus Halenſibus tom. 6. obſ. 7. et Michael Piccartus oratione XI. quae eſt de commiſſionibus et coronatione veterum Poetarum. De *coronis Oratorum* Ioan. Georg. Walchius §. 14. 15. diſſert. de veterum Sophiſtarum, Rhetorum atque Oratorum praemiis.

Diademate vti voluit Caligula teſte Suet. cap. 22. at primus vſus eſt inter Impp. domi Elagabalus, publice Aurelianus. Vide Tillemont. Hiſt. Imperatorum tomo 3. p. 531 ſq. Diademate vſae etiam ſunt Reginae, vt ex Cleopatrae numo probat C. A. Rupertus in Oratore hiſtorico pag. 793. Eodem etiam vſos ſupremos militiae duces dubitat Begerus I. theſauri Brandenburgenſis p. 288 adde p. 293. De triplici Corona Imperatoris Romani, Germanica, Lombardica atque Romana, prima Aquisgrani argentea ab Archiepiſcopo Colonienſi, ſecunda Modoetiae ferrea, tertia aurea a ſummo Pontifice, Martene III. 9. de antiquis Eccleſiae ritibus, et T. 2. theſauri anecdotorum p. 488 et 497. exſtat Ioachimi Felleri, τοῦ μακαρίτου diſſertatio A. 1662. Lipſiae edita. Horatii Blanci diſſertatio de tribus coronis Longobardicis ad Paullum Diaconum apud Muratorium T. 1. ſcriptor. vet. Italiae pag. 460 ſq. Ioan. Iac. Maſcouii diſſertatio de Regali Imperialique Auguſtorum Germaniae Auguſtarumque coronatione Lipſiae 1723 euulgata. Chriſti. Weidlingii Progr. de triplici Imperatoris coronatione, longobardica, romana et germa-

[17] Bene Conradus Celtes in lauream ſuam, quam ab ipſa Imperatoris manu acceperat:

Si me non pietas, virtus, doctrina coronant,
Ecquid proderit haec nexa corona mihi.

[18] Ex hac ſub Rappolti praeſidio habita diſſertat. Heckelius, Reſpondens, poſtea libellum confecit de Poetarum coronis, Cygneae 1672. 12. editum.

manica. De corona *argentea* vide Gundlingiana XX. 3. vbi et de eo, an Henricus VII. corona Imperii Germanici Aquisgrani fuerit coronatus. De ferrea illa corona, aurea quidam, ſed ferreo circello interius et clauis crucis Chriſti ſubtexta, conſulendi ſunt V. C. Ludov. Antonius Muratorius T. 2. Anecdoton Bibliothecae Ambroſianae A. 1698. 4. edito. p. 267 ſqq. Iuſtus Fontaninus in diſſertatione de corona ferrea Longobardorum, Rom. 1717. 4. edita, et cum Muratorii commentario recuſa Lipſiae 1719. 8. Bartholomaeus Zucchius in hiſtoria coronae ferreae Italice edita, et Bzouius ad A. 1431. p. 19. num. 49. De Imperatorum CPolitanorum coronis vide Cangium diſſert. 24. ad Ionuillam. Ordo ad benedicendum Imperatorem quando coronam accipit obuius eſt apud Mabillonium T. 2. Muſei Italici p. 215 ſqq. De coronatione reginae, idem ib. p. 404. regis, pag. 407. Liturgiam coronationis Mediolanenſis, Henrici I. deprehendes apud Muratorium T. 2. Anecdot. pag. 328 ſq. De triplici corona Pontificis Romani B. D. Mayerus libro de electione Pontificis Romani. R. D. Henricus Pippingius in diſſert. de corona illa Lipſiae vulgata et in eius diſſertationibus iuuenilibus recuſa. Vide etiam, ſi placet, Theoph. Raynaudum de corona et mitra triplici Papae, tomo X. Operum, D. Io. Wolfg. Iaegeri Hiſt. Eccleſ. ſaeculi 17. Decade 1. p. 150 ſq. Matthiam Zimmermannum de montibus pietatis pag. 371 ſq. et Iacob. Baſnagium ad Caniſii lectiones antiquas tom. IV. pag. 174. Ceterum Choiſio in hiſtoria Philippi Valeſii et Ioannis Galliae Regum, Gallice edita lib. 1. §. 11. recte obſeruatum eſt, a Ioanne XXII. primum coronam Paparum fuiſſe triplicatam, [19] quum veteres Pontifices mitra Phrygiae fere ſimili vſi fuiſſent, Hormiſda datam ſibi a Clodoveo Galliae R. coronam auream primus geſtaſſet, et Bonifacius octauus eam duplicaſſet, ſaeculare [20] non minus quam Eccleſiaſticum ſiue ſpirituale ius atque imperium ſuum indicaturus. De mitra Pontificis conferatur Cangius in *Camelucicium*, et Angelus Rocca in theſauro antiquitatum ſacrarum T. 1. p. 7 et 8.

De praelatione faſcium, ſecuris, ignis, aliorumque eiusmodi conſulendus Alexander ab Alexandro lib. 1. cap. 27. I. C. Becmannus diſſ. 8. notitiae dignitatt. illuſtrium, et D. Frid. Rappoltus diſſ. de inſignibus princi-

 patus

[19] Ad Bonifacium vsque ſimplex, ad Vrbanum V. duplex, inde triplex corona. Vide Franc. Pagi praef. ad vitas Pontificum pag. 18.

[20] Angelus Roccha in Bibliothecae Vaticanae deſcriptione pag. 5. *Quum Pontifex coronatur, capiti eius tiara, quam* regnum mundi vocant, *imponitur, tribus conſtans coronis, tres poteſtates, h. e. imperatoriam, regiam et ſacerdotalem, plenariam ſcilicet et vniuerſalem totius orbis auctoritatem repraeſentantibus.* Innocentius III. *Romanus Pontifex in ſignum imperii vtitur regno* (corona) *et in ſignum pontificii vtitur mitra: ſed mitra ſemper vtitur et vbique, regno vero nec vbique nec ſemper.* Vide Cangium in *Regnum.*

patus ac poteſtatis quo etiam referenda eſt praelatio Crucis, Epiſcopi et Pontifici fieri ſolita. Regibus XXIV. faſces cum ſecuribus praelati, Conſulibus ſingulis in vrbe duodecim, extra vrbem etiam ſecures; Praetoribus ſex; Dictatoribus faſces et ſecures XXIV. Vide Ezech. Spanhemium de vſu numiſmatum diſſert. decima. Non vterque ſed tantum alter conſulum duodecim faſces habebat per menſis vices; vide Benedicti Aueranii diſſert. 22. ad Liuium T. 2. p. 61. Formam faſcium ſellarumque curulium quae vtraque ab Hetruſcis Romani acceperunt teſte Diodoro Siculo V. pag. 219. ex veteribus numis exhibent Moſcardi muſeum, et Graeuius atque Begerus ad Flori lib. 1. c. 5. De faſcibus conſuli poteſt Fabiani Toerneri diſſertatio Vpſal. 1722. 8. edita. De faſcium ſubmiſſione Iac. Sponius rei antiq. ſel. quaeſt. diſſert. 13. I. Lipſius Elect. lib. 1. cap. 23. et Ioan. Matthiae Geſneri diſſertatio de prenſatione, oſculo, faſcium et ſignorum in nauibus ſubmiſſione. Goettingae 1745. edita. De ſella curuli praeter Chimentellum ſupra laudatum Ioannes Schefferus de re vehiculari lib. 2. cap. 16. pag. 199. Ez. Spanhemius de vſu numiſmatum diſſ. 6. p. 584. Iſaac. Caſaubonus ad Suetonium p. 200. et Henr. Noriſius de numo Diocletiani, T. 1. theſauri Sallengriani. De igne Aſiaticis Regibus et Romanis Auguſtis praelato Cotelerius ad Clementina IX. 4. p. 680. Andreae Chriſtiani Eſchenbachii diſſ. pag. 519 ſq. Paullus Voetius ad Herodianum p. 114. 198 ſq. et Chriſtianus Franc. Paullini P. III. der zeitkürzenden erbaulichen Luſt p. 143 ſqq. De taeda Imperatoribus et Patriarchis praegeſtari ſolita, Cangius Gloſſar. in διάμβουλον et Petrus Poſſinus ad Pachymerem T. 1. p. 446 ſq. et T. 2. p. 470 ſqq. Aquila praelata Clearcho. Iuſtin, XVI. 5. Ignis praelatus Regibus Perſarum, Lipſ. excurſu 1. ad Taciti Annales. Varia inſignia illuſtribus officialibus in regno Iaponico praeferri ſolita vide in Kaempferi Iaponia tab. XXX. De ornamentis et honoribus Auguſtarum librum ſingularem edidit Rudolphus a Bunau. Lipſ. 1733. 4. Angeli Roccae commentarius de SS. Chriſti corpore Pontificibus iter facientibus praeferendo Rom. 1599. 4. et Auguſtini Molari Fiuizanenſis Ordinis S. Auguſtini de antiquitate et cauſſis ritus praeferendi S. S. Euchariſtiae Sacramentum ſummo Pontifici extra vrbem proficiſcenti, et de ritu SS. Crucis Rom. Pontifici praeferendae commentarius Romae 1592. 4. et Andreae du Sauſſay de ſacro ritu praeferendi crucem maioribus Praelatis Eccleſiae. Pariſiis 1628. 4. De inſignibus Sacerdotum et Epiſcoporum, mitra, baculo, annulo etc. Chriſtian. Falſterus T. 2. amoenitat. philolog. p. 111 ſqq.

De *Titulis* Honorum Opus Io. Seldeni ex editione tertia Anglica anni 1672. Latine verſum eſt a Simone Ioanne Arnoldi, Antiſtite praefecturae Son-

Sonnenbergenſis, Francof. 1696. 4. Cui iungendum Io. Chriſtophori Becmanni ſyntagma dignitatum illuſtrium ciuilium, ſacrarum, equeſtrium, ibid. et eodem anno excuſum, Danielis Morhofii diſſertat. de diuinitate Principum p. 83 ſqq. eius diſſ. iunctim editarum. D. Adami Rechenbergii diſſ. de titulorum indole et natura part. 1. diſſ. hiſtorico-polit. pag. 134 ſq. Gerh. Feltmannus de titulis honorum, Antonius Matthaeus de nobilitate. Guidonis Pancirolli Trattato dei Titoli dignita, con annotazioni del P. Stanislao Santinelli, qui exſtat T. 2. ſupplem. al Giornale de' Letterati d'Italia p. 344 ſqq. Auguſtini a Leyſer diſſertatio de titulis honorum. Witemb. 1748. Georg. Caſp. Kirchmaieri commentatio titulos aliquot honorum ex antiquitate erutorum exhibens, recuſa Ienae 1752. De titulis *viri illuſtris, ſpectabilis, clariſſimi, magnifici, excellentiſſimi et ampliſſimi*, olim aulicis nunc ſcholaſticis, confer Gottfr. Leonh. Baudiſii diſſertationem, Lipſiae 1706 editam. De titulo *Domini* Ant. Borremanſii Veſperas Gorinchemenſes cap. 1. et Frider. Caroli Moſeri commentarium de titulo Domini moribus aeui et ſaeculi accomodato. Lipſ. 1751. De titulo *ſereniſſimi* Chriſto. Aug. Heumanni Poecile T. 3. p. 484 ſqq. De titulo *Nos Dei gratia* Friderici Geiſleri diſſertationem Lipſiae 1677 euulgatam. Barth. Tileſii comment. de ſenſu tituli: Nos Dei gratia; Regiomonti 1751 editam, et Anonymi Anmerkung vom Titul: von Gottes Gnaden, quae exhibetur P. 3. der auserleſenen Anmerkungen über wichtige Materien und Schriften, p. 248. De titulo *Excellentiſſimi* Frid. Carol. Moſeri kleine Schriften Vol. ſecundo, et Ioan. Gottl. Bidermanni Acta ſcholaſtica, Vol. 1. p. 409 ſqq. et 427 ſqq. De ambitu antiquo et hodierno liber Menteti Kerwig, excuſus Bremae 1695. 8. De candidatis et de ambitione ac blanditiis candidatorum apud Romanos conſulantur Benedictus Averanius ad Ciceronem diſſ. XXXVIII. T. 2. Opp. p. 370. Lipſius Elector. L. 1. c. 13. Ferrarius de re veſtiaria P. 1. L. 1. c. 21. et L. 3. c. 2. Boſius de Toga cap. 13. Schwarzius ad Plinii Panegyricum pag. 348. et diſſertationes Georg. Henrici Goezii. Witteb. 1687. Fabiani Toerneri Vpſal. 1712. et Chriſti. Frid. Georg. Meiſteri. Goettingae 1740.

XIV. Paulli Manutii liber de ciuitate Romana poſt editionem Romanam 1585. 4. exſtat tomo 1. miſcellaneorum Gaudentii Roberti, et tomo 1. theſauri Graeuiani, in quo tomo occurrit etiam Onufrii Panuinii opus praeclarum de Ciuitate, Imperio et Republica Romana, ex editione recognita Pariſ. 1588. 8. nec non Caroli Sigonii libri eruditi de antiquo iure ciuium Romanorum, et prouinciarum. Scipionis Gentilis liber de iure publico populi Romani recuſus eſt in Io. Poleni ſupplementis T. 1. p. 1125. Vt ab eodem

Manutio prolixius demonſtratum eſt, ſub Romulo [21] primum populus diuiſus fuit in Tribus tres, quarum ſingulae mille peditum et centum equitum erant, diuiſae iterum in Curias 10. quarum ſingulae in decurias diuiſae conſtabant ex 100 peditibus et equitibus 10. His praeerant Tribuni, Curiones et Decuriones. Poſtea quum Sabinis ciuitas data eſſet, eaedem tres tribus, quas Romulus inſtituerat, et Rhamnenſium, Tatientium, et Lucerum nomine appellauerat, ſeruatae ſunt, ſed ita vt ſingulae iam eſſent peditum bis mille, equitum ducentorum. Sub Tullo Hoſtilio 300 equitibus, tribus ac millibus peditum; ſub Tarquinio Priſco equitibus ſexcentis, et ſexies mille pedibus vnaquaeque tribus conſtitit. Sub Seruio Tullio [22] ſex Tribus introductae ſunt, primi et ſecundi Rhamnenſes, primi et ſecundi Tatientes, primi et ſecundi Luceres. Ab eo tempore Tribuum numerus auctus in vndeuiceſimum, ita vt 4 vrbanae eſſent Palatina, Eſquilina, Suburbana et Collina, et 15 ruſticae ſeu eorum, qui agros poſſidebant. Poſt eiectos Reges aliae 16 tribus additae, vt ſimul eſſent 35. Poſt ciuitatem Italicis datam additae tribus octo. Vide Velleium II. 20. et Sigonium III. 1. de antiquo iure Italiae, et quae de tribubus illis diligenter diſſeruerunt Paullus Manutius ad Ciceronis Epiſtol. ad diuerſos lib. VIII. 8. Didacus Couarruuias lib. 4. variarum reſolutionum cap. 1. T. 2. Oper. pag. 313 ſqq. Onufrius Panuinius de ciuitate Romana libro ſecundo, Andreas Schottus ad calcem antiquitatum Roman. Ioannis Roſini, et Boindinus in diſſertatione de tribubus Romanis, cuius pars prima, exſtat T. 2. memor. academ. Inſcriptionum p. 91 ſqq. ſecunda, T. 5. p. 88 ſqq. et tertia, ibid. p. 118 ſqq. Nomina ex priſcis inſcriptionibus ordine alphabetico collegit Goltzius p. 206. theſauri rei antiquariae. Ante pulſos reges totus populus diſtinguebatur in Patricios et Plebeios, ex Patriciis alii erant Senatores (ducenti primum a Romulo lecti, nouis aliis centum, qui minorum gentium appellabantur, a Tarquinio Priſco adſcitis, teſte Aurelio Victore cap. 6.) alii Equites, alii Patricii ſimpliciter ſic dicti. Ad illos ſpectabat, ſacra adminiſtrare, Magiſtratus et iudicia exercere, publicis de rebus deliberare et ſimilia. Plebeiorum erat colere agros; pecus alere, quaeſtuarias artes et opificia exercere, quod poſtremum an ciuium fuerit diſputat Octauius Ferrarius p. 539 ſq. et frequenter memorata in veteribus collegiorum opificum mentio dubitare nos haud ſinit. Confer Ioannis Hermanſſonii diſſertationes binas de ordinibus Romanorum. Vpſal. 1722. 8. et Ioan. Adolphi Falckii Epiſtolam de antiquiſſimis ciuium Romanorum diuiſio-

[21] Vide Rupertum ad Florum p. 117. et Andreae Cirini librum de vrbe Roma c. 41.

[22] Populum a Seruio Tullio in quinque claſſis tributum ſcribunt Tubero apud Gellium X. 28. Arnobius, Chariſius et Feſtus. Vide Meurſium parte 2. exercit. critic. p. 206 ſq.

uiſionibus. Ienae 1750. 4. editam. Poſt pulſos reges, patriciorum ordinis paullatim minus ſemper habita ratio, ita vt Equites, ac Senatores quoque, quin etiam Conſules ex plebe creari poſſent, praeter Senatores vero et equites, omnes eſſent plebeii. Hinc Manilius lib. 5.

Vtque per ingentem populus deſcribitur vrbem
Praecipuum patres retinent, et proximum equeſter
Ordo locum, populumque equiti, populoque ſubire
Vulgus iners videas, etiam ſine nomine turbam.

De *Patriciorum* origine et iure conferantur libri III. Ioannis Iacobi Draconis, editi Baſil. 1627. 4. in quibus aliarum etiam gentium ſimilis diſtinctio confertur cum Romana. Octauiani Gentilii libri 4. de Patriciorum origine, varietate, praeſtantia et iuribus. Romae 1736. 4. et M. Anton. Ferratius Epiſtolar. pag. 92 ſqq. De Patriciis *medii aeui* exſtat diſſertatio Caroli Frid. Pudoris, Lipſ. 1758 edita. De *Graecorum* Patriciis vide Pfeifferum pag. 189. antiq. Graec. et Lakemacheri antiquitates Graec. ſacras pag. 265. Sub Conſtantino M. Conſiliarii Imperatoris Patriciorum nomen acceperunt: v. Schwarzium de vetuſto quodam Diptycho conſulari et eccleſiaſtico, p. 32 ſq. De *Patriciis Germanicis* conſule Ioachimi Meieri diatribam Goetting. 1698. 4. editam. Ioan. Schilterum de ſublimi Patriciatus honore. Ienae 1673. Alb. Chriſti. Giebelii diſputat. de iuribus patriciorum ſingularibus iisque ſuperemineritibus. Erford. 1709. et Polycarpi Leyſeri obſeruata diplomaticohiſtorica de origine patriciorum Germaniae. Helmſtadii 1727. De *ordine equeſtri* veterum Romanorum confer diſſertationem Chriſtiani Wilhelmi Eybenii Francofurti 1684. fol. primum editam, et deinde recuſam cum patris Huldrici Eybenii ſcriptis Argentorati 1708. fol. ac in Sallengrii theſauro T. 1. p. 1089. M. Anton. Ferratium p. 77 ſqq. Epiſtolarum. Ioan. Frid. Gronouium III. 25 Obſeruat. Io. Harduinum in numis illuſtratis pag. 428. Tiraquellum ad Alexandrum ab Alexandro II. 29. et Chriſti. Gottl. Schwarzii exercitationem de inſignibus ordinis equeſtris veterum Romanorum. Altdorfii 1715 euulgatam. De annua equitum transuectione conſuli poſſunt Franc. Mediobarbus in numiſmat. imperii pag. 83. Laurent. Begerus comm. in Florum pag. 66. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum T. 2. pag. 101. et Ioan. Erh. Kappii diſſertatio Lipſiae 1734 habita. De nobilitate veterum Romanorum videndi idem Tiraquellus opere eximio de Nobilitate, quod operum eius Francofurti 1574. fol. editorum Tomum primum conſtituit. Stanislaus Santinellus in diſſert. de Romanorum veterum nobilitate Venetiis 1717. 8. recuſa in eius diſſertationibus, orationibus, epiſtolis et carminibus, iunctim editis

Ve-

Venetiis 1734. 4. p. 1 ſqq. Nic. Hieronymus Gundlingius P. XXX. Gundlingian. pag. 470 ſqq. De iure imaginum Io. Sam. Luppii diſſertatio Wittebergae 1712 edita, et Ioan. Nic. Funccius p. 409. diſſertationum academicarum, et memoriae Treuultinae A. 1708. p. 494. ex diſſert. Abbatis le Roy. Noui homines, ἀφ' ἑαυτῶν ἐυ τῶν προγόνων γνώριμοι, nobilitas etiam in plebe. Deſiderius Heraldus IV. 1. animaduerſ. pag. 273. Graecis quinam ἐυγενεῖς, γνώριμοι, ἐυπατρίδαι vide apud Deſider. Heraldum animaduerſion. in Salmaſium III. 15. pag. 250 ſqq. ἔυ γεγονότες, Horatio *claris patribus orti* IV. Ode 6. v. 31. Edmundus Chiſhull pag. 163. antiquitat. aſiaticarum. De Nobilibus apud Iudaeos videatur Grotius in 1 Corinth. 1. 26. et Campegius Vitringa obſ. ſacr. p. 495. De Nobilitate veterum Germanorum conſule Philippum Knipſchild in libro de Nobilitate ſpeciatim Germanorum. Campoduni 1693. fol. Neueröfnete Bibliothek p. 485 ſqq. Caroli Gottlieb Knorrii diſſ. de differentiis iuris Romani et Germanici in Nobilitate adoptiua. Halae Sax. 1721. Ioan. Georgii Eſtor commentarios de miniſterialibus, in quibus Nobilium hodiernorum verae origines, eorumque ſtatus, iura, differentia a Comitibus, ſelecta de Miniſterialibus regni, eorumque muneribus, ac de Nobilitate Germanorum vera, et differentia eius a Romana euoluuntur. Argentorati 1727. 4. et Auctores, quos citauit Lipenius Bibl. Iurid. Tom. 2. p. 71 ſq. et Struuius Bibl. Iurid. p. 788 edit. Buderianae.

De iure Romano ſeu ciuitatis Romanae, quo aditus patebat ad officia publica vrbis, vel ſine vel cum iure ſuffragii in electione Magiſtratuum: de iure Latii, Quiritium, Italico, ſiue immunitate tributorum tam capitis quam ſoli (Valeſ. ad Sozomeni VII. 2.) Prouinciarum, Coloniae, Municipii, Praefecturae, Foederatae Ciuitatis, et Fori, compendio bene differit Petrus Ioſephus Cantelius S. I. in libello de Republica Romana pag. 208 ſq. H. Dodwellus pag. 194 ſq. praelect. Cambden. Pluribus hoc argumentum perſequuti ſunt, Onuphrius de Imperio Romano, cap. 5 ſq. Alexander ab Alex. IV. 10. et ibi Tiraquellus, Wolfgangus Lazius de Republica Romana, Carolus Sigonius libris duobus de antiquo iure prouinciarum nouiſſime cum eius libris XI. de antiquo iure populi Romani excuſis Halae Saxonum 1715. 8. Nicolaus Bergierius lib. 4. de viis Imperii Romani cap. 7 ſq. Henr. Chriſt. Henninius in notis ad Bergierium latine a ſe redditum p. 742. Illuſtris Vir Ez. Spanhemius in exercitationibus duabus ad Legem Antonini Caracallae, (qua vniuerſis ille Imperio Romano ſubiectis ciuitatem conceſſit teſte Triboniano lege 17. D. de ſtatu hominum) quae tom. 11. antiquitatum Romanarum, primum in lucem editae, ac deinde ſub titulo *Orbis Romani* Londini 1703. 4. et cum praefatione Io. Gottl. Heineccii Halae Saxon. 1728. 4. longe locuple-

pletiores recuſae ſunt. Idem Heineccius Antiquitatum Romanar. iurisprudentiam illuſtrantium ſyntagmate, p. 262 ſqq. et Alb. Dieter. Trekell parte prima ſelectarum antiquitatum Romanarum, ſupra pag. 95. laudatarum, in qua potiſſimum agitur de iure ciuitatis, Quiritium, Latii, Italico, coloniarum atque municipiorum. Vide et Seldenum II. de Synedriis p. 62 ſq. et Tillemontium in Hiſtoria Imperatorum, vita Caracallae, tomo 3. Artic. 8. De *iure Quiritium* ſigillatim vide Io. Frider. Chriſtium Noctium Academic. II. 6. Vonckii obſ. p. 101. Onufrium Panuinium II. 18. antiquit. Veronenſium. Ioan. Henr. Mylii diſſertationem, Lipſiae 1732 editam, recuſamque in eius Opuſculis Lugd. Batav. 1738. 8. editis p. 81 ſqq. et Franc. Car. Conradi diſſertationem de iure Quiritium a ciuitate Romana non diuerſo, Helmſtadii 1742 editam. De *iure Italico* Chriſtiani Gottlieb Schwarzii ſpecimen iurisprudentiae antiquariae de iure Italico. Altdorfii 1720 editum. *Coloniae* a Romana veluti ciuium examinibus conditae quadruplicis generis erant quoad immunitatem, aliis remittebatur tributum capitis, aliis ſolum immune erat (vt Coloniis iuris Italici) aliis vtrumque, aliae denique erant Coloniae ſaluis tributis, quibus neutra remittebantur: Confer Onufrium Panuinium II. 13. antiquit. Veronenſium. Sam. Petitum II. 4. Obſ. et Val. Alberti diſſertat. de coloniis. Lipſiae 1671 habitam. Colonias Romanas LIII. ordine temporis quo deductae ſunt, refert Sigonius ad Liuii XXVII. 9. Plures ordine alphabetico Goltzius p. 236 ſqq. theſauri rei antiquariae. Michael Antonius Baudrand et ex eo Io. Iac. Hofmannus in Lexico, voce Colonia. Prima extra Italiam colonia Carthago condita eſt Gracchanis legibus. Velleius Paterculus II. 15. De Coloniarum ratione poſt Lipſium de magnitudine vrbis Romae, et Sigonium de antiquo iure Italiae erudite M. Velſerus libro IV. rerum Auguſtanarum, et Ioan. Georg. Scherzius in diſſert. de Coloniis. Argentorati 1711. Vide etiam Andream Schottum notis ad Velleium, et ad Frontinum de Coloniis. De reuerentia Coloniarum erga vrbem matrem, Rupertus pag. 98. ad Florum, qui et de vtilitate earum videndus p. 102 ſq. De Patronis Coloniarum agit Petrus Polydorus T. VII. Opuſcul. ſcientificor. pag. 417 ſqq. De coloniis Graecorum in Aſia locus inſignis eſt apud Vitruuium IV. 1. Adde Triſtanum II. p. 204. De eruditione Graecorum per colonias eorum propagata vide Lamberti Boſii orationem inauguralem habitam Franequerae A. 1704. In numis Coloniae plebeiae aratro, militares ſigno militari communiter denotantur. Quae aratrum et ſigna iungunt, indicant primam deductionem e ciuibus, ſupplementum e veteranis militibus fuiſſe, vt notat Raph. Fabrettus ad Columnam Traianam p. 10 ſq. De Coloniis *militaribus* quae militibus veteranis dabantur a Sylla primum, deinde a Caeſare et aliis

(vnde Coloniae *Iulianae*) vide H. Noris Cenotaph. Piſan. diſſertat. 1. c. 22. *Praefecturae* [23] nullos habebant ipſae Magiſtratus, ſed ius ibi dicebatur a Praefecto Roma miſſo. Vide Feſtum in *praefectura*. Talis poſt expugnationem Capua, de qua Liuius XXVII. 16. *Municipia* ſuis moribus legibusque viuebant vt notum vel e Gellii XVI. 12. Melior igitur fuit eorum conditio quam coloniarum, vt recte obſeruauit Iuſtus Viceeomes ſiue Mazzuchellus in coloniae Ticiniae commento exſufflato: vide Giornale d'Italia T. 13. p. 379 ſq. et T. 14. p. 141 ſqq. 148 ſqq. Confer de municipiis Maffeium Veronae illuſtratae Part. 1. pag. 161 ſqq. Ioan. Dan. Schoepflinum Alſatiae illuſtratae T. 1. p. 285. Iac. W. Schlicheri diſſert. de iure municipum et municipiorum. Lugduni Batav. 1714. et Ioan. Guil. Waldſchmidt diſſert. de differentiis municipiorum Romanorum et vrbium Germaniae mediatarum. Marb. 1729. Municipia ex numis et inſcriptionibus ordine alphabetico refert Goltzius p. 242 ſq. theſauri rei numariae. De magiſtratibus municipalibus vide Guidonis Pancirolli tractatum, Notitiae dignitatum vtriusque imperii adiectum, et recuſum T. III. theſauri Graeuiani; Euerh. Ottonis librum de aedilibus coloniarum et municipiorum, editum Francof. 1713. 8. et recuſum Lipſiae (Vltraiecti) 1732. 8. De Patronis municipiorum Philippus a Turre P. 1. cap. 11. ad monumenta veteris Antii. Quaenam differentia fuerit inter Colonias, municipia ſine et cum iure ſuffragii, ciuitates Latio donatas, libertate, foedere, et ſtipendiarias exponit Ioan. Harduinus ad Plinium T. 1. p. 389. edit. in forma quadripartita, et Onufrius Panuinius II. 9 ſqq. antiquit. Veronenſium. Vniuerſae Hiſpaniae ius Latii tribuit Veſpaſianus, Plinius H. N. L. III. c. 3. p. 108. De ritu depalandi atque aratro pomoeria nouae ciuitatis condendae determinandi, Philippus Rubenius in electis, libro et capite primo, et Andreas Cirinus de vrbe Roma cap. 1.

Ex prouinciis, quaenam conſulares, proconſulares, praeſidiales, praetoriae, vide quae notant Lipſius ad Tacitum, Alexander ab Alexandro lib. 2. genialium dierum cap. 27. Wolfg. Lazius in Commentario de Republica Romana, inprimis vero Onufrius et Sigonius in libris quos modo laudauimus. Ductu Pompei M. terminus Romani Imperii Oruros in Meſopotamia, vide Plin. VI. 36. T. 1.

XV. De variis Magiſtratibus officiisque in aula Imperatorum et Prouinciis Imperii quum Orientis tum Occidentis, per Media ac ſequiora ſaecula, adire licet notitiam dignitatum vtriusque Imperii commentario Guidonis Pancirolli illuſtratam, de cuius editionibus variis dixi in Bibliotheca latina lib.

[23] In numis ἡγεμονία περπερηνῶν. Vide Harduinum de numis vrbium p. 400.

lib. IV. cap. 5. §. 6. Tum notitiam dignitatum ſiue adminiſtrationum tam ciuilium quam militarium in Partibus Orientis et Occidentis, quam ad illuſtrationem Codicis Theodoſiani confecit Iacobus Godofredus tom. 6. poſt pag. 312. His addendus idem Godofredus in Commentariis ad eundem Codicem Theodoſianum, Valeſius ad Ammianum Marcellinum, Reineſius ad inſcriptiones veteres, Iac. Gutherius in praeclaro opere tribus libris diſtincto de officiis domus Auguſtae publicae ac priuatae Pariſ. 1628. et Lipſiae in 8. Georg. Codinus de officiis et officialibus Curiae et Eccleſiae Conſtantinopolit. cum notis Franc. Iunii, Iac. Gretſeri et Iac. Goari. Conſtantinus Porphyrogennetus libris duobus de caerimoniis aulae Byzantinae, cura Ioan. Henrici Leichii et Ioan. Iac. Reiskii Tomis duobus editis Lipſiae 1751 et 54. folio. Ioan. Meurſius in gloſſario, et Cangius in gloſſario vtroque Mediae Latinitatis et Graecitatis. De differentia inter Proconſules, Legatos, Propraetores et Procuratores, eorumque duplici genere exponit Io. Dan. Schoepflinus T. 1. Alſatiae illuſtratae p. 269 et 270. qui etiam ibid. p. 274 ſqq. Caeſar. praeſid. Alſat. recenſet. De Procuratoribus *Ducenariis* Scaliger in Manil. pag. 166. Caſaubonus et Salmaſius ad Capitolinum in Pertinace, Rigaltius ad Cypriani Epiſtol. 67. p. 174. et Pearſonius ad Symbolum Apoſtolicum. Praefectura praetorii *vertex omnium dignitatum.* Ammianus. ἡ πρώτη καὶ κορυφαία τῶν ἀρχῶν. Euagrius III. 39. De *Perfectiſſimorum* dignitate Pancirollus ad notitiam Imperii c. 3. Gothofredus ad Codic. Theodoſian. VI. 37. Fabrettus ad Inſcriptiones veteres p. 277 ſq. Fontaninus lib. 1. de antiquitatibus Hortae Coloniae c. 3. §. 8. 9. De *Comitibus Conſiſtorialibus* tractatum edidit Ioannes Filleau, Pariſiis 1638. 8. Hiſtoriam Comitum Conſiſtorianorum in Imperio Orientis ſingulari diſſertatione perſequutus eſt Iuſtus Chriſt. Thorſchmid. Witteb. 1720.

XVI. Claudemus hoc caput breui recenſione quum eorum, qui quum humili loco nati vel vltimae ſortis homines eſſent, propter qualemcunque oris ſimilitudinem principis alicuius perſonam ſibi impoſuere, et per aliquod tempus hominum credulitati illuſerunt, publica calamitate plerumque ſuoque ludibrio; tum plerarumque Rerumpubl. commentitiarum, quae ſiue a veteribus ſiue a Recentioribus excogitatae ſunt, et pro ingenio ipſorum ita deſcriptae, vti optari fortaſſis quaedam ex parte, aliae ne optari quidem, ſperari certe non poſſunt, et nusquam gentium reperiuntur. Prioris argumenti exempla collegerunt ex antiquioribus *Valer. Maximus* IX. 15. e recentioribus *Gregorius Richterus* axiomat. oecomonic. CCXIII. p. 328-343. *Io. Bapt. Rocoleſius* in libro Gallice edito, cui titulus: les impoſtures inſignes, ou hiſtoire des plu-

ſieurs hommes de neant de toutes nations, qui ont vſurpé la qualité des Empereurs, Roys et Princes et de guerres, qu'ils ont cauſées. Pariſ. 1679. et auct. Amſtelod. 1682. 12. et Bruxellis 1728. 8. *Baptiſta Fulgoſus* lib. 9 memorabil. capite vltimo. *Io. Schmidius* in diſſert. de Pſeudoprincipibus. Lipſ. 1695. *Ioannes Vpmarckius* in diatriba de perſonatis Regibus, Vpſal. 1703. 8. vulgata. *Erneſtus Salomo Cyprianus* de Regibus ſubditiis, in eius Programmatibus ſelectis Coburgi 1708. 8. editis p. 96 ſqq. *Martinus Lipenius* in libro inedito, quem de hoc argumento compoſuit et Lubecae aſſeruant haeredes. Idem argumentum tangunt etiam *Adrianus Bailletus* des auteurs deguiſez p. 4. c. 2. *Henricus Stephanus* praefatione ad Apologiam Herodoti gallice ſcriptam. *Ioan. Burch. Menckenius* in diſſertationibus litterariis pag. 192 ſqq. *Ioannes Hildebrandus* in Pſeudo Friderico, ſiue comoedia de impoſtore Fridericum II. Caeſarem ſe ementito molitoque factionem, quam diſſipauit Rudolphus I. Imperator. Tubingae 1598. 8. *Chriſtianus Fiottwell* diſputation bus binis de Pſeudoprincipibus. Regiomonti 1706. et *Chriſti. Iunckerus* in programmate, quod praemiſit actui oratorio Iſenaci 1708. folio. de conatibus pſeudoprincipum in Republica ad Velleii lib. 1. c. XI. 1. In illo Programmate Iunckerus differit de impoſtore, qui A. 1502. quum eſſet acupictor (Seyden=ſticker, ita B. Lutherus T. 8. Altenb. p. 8. licet Cyriacus Spangenberg p. 247. Chronici Hennebergenſis ferat fuiſſe carnificem) venditauit ſe Comitem Hennebergenſem, et ab Erfurtenſibus Academiae Rector honoris cauſſa eſt creatus. De ſuppoſititio partu pro principe venditato Chriſtoph. Gottl. Wenzelius in commentatione de periculo ex partu ſuppoſititio familiis ordinumque dignitatibus metuendo, quae exſtat Tom. 3. miſc. Lipſ. pag. 179. Poſterius argumentum perſequuti ſunt Georgius Paſchius ὁ μακαρίτης diatriba de fictis Rebuspublicis edita Kiloniae 1704. Carolus Arndius in Bibliotheca Heraldica Roſtoch. 1705. 8. p. 400 ſq. et Ioan. Georg. Iochius in diſſert. de politicis idealibus. Notiſſima e Veteribus eſt Reſpublica *Platonis*, cuius Politia decem deſcripta libris etiamnum exſtat, licet quae Zeno Stoicus contra ſcripſerat, et quae Cicero libris 6. de Republica ex Platone magnam partem expreſſerat, iam pridem interciderint. Ad Platonem reſpicit Liuius XXVI. 22. *Non equidem, ſi qua ſit Sapientum Ciuitas, quam docti fingunt magis quam norunt.* Ex recentioribus *Thomae Mori* Vtopia huc pertinet, primum Louanii 1516. 4. edita [24] et deinde ſaepius recuſa, atque etiam in Operibus eius Louanii 1566. fol et Francof. 1689. fol. editis obuia, libris duobus pulcherrimum reipublicae ſtatum exponens, et in germanicum ſermonem verſa Lipſiae

[24] Vide S. I. Baumgartenii Nachrichten von merkwürdigen Büchern, Vol. I. p. 548.

pſiae 1612. 8. [25] a Guil. Burneto in Anglicum, a Guedeuillio nuper, et pridem a Sam. Sorbierio et ante eum a Ioanne Blondo et Barthol. Anello [26] in gallicum, atque a F. von Hoogſtraten in Belgicum ſermonem [27] verſa, lectuque iucunda [28], etſi vocabulum *Vtopiae* male Graecum videtur Iuoni Villiomaro ſiue Ioſ. Scaligero X. 9. ad locos Rob. Titii et Rich. Simoni III. 14. Epiſt. ſelect. pag. 86. pro quo *Vdepotiam* dixit Guil. Budaeus. Huic ſuccenturiatur alterius Angli *Baconis Verulamii* Noua Atlantis, [29] quae non modo Anglice et Latine ſaepius excuſa eſt, ſed et 1702 Gallice translata, et quum ab Auctore imperfecta relicta eſſet, continuata ab Interprete, additis de academia Regia vtraque Pariſienſi obſeruationibus. Pariſiis 12. *Chriſt. Aug. Heumanni* Vtopia litterata, cuius ſpecimen edidit in Poecile. *Ioſua* quoque *Glanuillius*, pariter Anglus, Baconis exemplo rempublicam finxit, et cum Atlantide Anglice edidit, quam appellauit Antifanaticam. Satis etiam ſuperque nota eſt Ciuitas Solis *Thomae Campanellae*, [30] vt Terram Auſtralem *Mercurii Britannici*, ſiue librum Alberici Gentilis cui titulus Mundus alter et idem, *Ioan. Biſſelii* Icariam 1667. et Vtopiam *Didaci Bernardini*, ſiue, qui ſub illo nomine latet, *Iacobi Bidermanni*: *Caſparis Stiplini* Eudaemonenſium Rempublicam, Melchiorisque Inchoferi ſub *Lucii Cornelii Europaei* nomine editam Monarchiam Solipſorum, Ieſuitas Satyrice perſtringentem: et Rempublicam ſub Monarchia vel Ariſtocratia quadam vniuerſali Chriſtianam, cuius ſummas lineas ducit in memoriis ſuis *Sullius*, noſtraque aetate variis ſcriptis Abbas *de Saint Pierre*, praetereamus. Ingenioſiſſime vero conficta eſt exceptis quibusdam locis in quibus parum Chriſtiane nonnulla tradere et per cuniculos petere ſanctiſſimas de miraculis narrationes videtur *Hiſtoria Seuerambium*, quae Gal-

[25] Baumgartenius ibid. p. 556.

[26] Antonii Verdierii Bibliotheca Gallica p. 111 et 653. Clerc Bibliotheque ancienne et moderne T. 7. p. 211.

[27] Mandelyk Uittrekſels 1701. p. 487.

[28] Nomina peregrina quaedam in hoc Mori ſcripto occurrentia illuſtrat G. I. Voſſius Epiſtola 548. ad Sam. Sorbierium.

[29] Definit illa in deſcriptione Collegii Salomonei, ſiue operum ſex dierum, inueſtigandis naturae miraculis atque in vſus humanos promouendis: Cui geminum commentum de ſodalitatibus Fratrum Roſeae Crucis, de quibus Morhofius lib. 1. Polyhiſtor. cap. 13. Reip. Litterariae feſtiua deſcriptio occurrit in Vignolii Maruillii Miſcellaneis Hiſtoricolitterar. editis Gallice Tom. 2. p. 61 ſq.

[30] Vide unpartheyiſchen Bibliothecarium p. 709 ſq. et Iacobum Echardum T. 2. ſcriptorum ordinis Dominicanorum p. 516.

Gallice, Italice, Anglice, Germanice et Belgice exſtat, atque ita ſcripta eſt ab auctore, ſiue illuſtris Sidneyus ille ſit, ſiue Allaſius, ſiue Veiraſius [31] denique, vt lector incautus facile crediturus ſit veram ſe hiſtoriam legere. Non eſt cum hac lucubratione conferenda, quanquam et ipſa hinc inde ingenium atque acumen Auctoris demonſtrans, Hiſtoria Terrae Auſtralis, Gallice ſcripta a *Iac. Sadero* ſiue qui ſub illo nomine latet, *Gabr. Foignio*, ex Franciſcano, ac Germanice etiam edita Dresdae 1703. 12. ſub titulo neuentdecktes Südland. De quo libro Clariſſ. Baelius in Lexico vbi de Sadero diſſerit, videri poteſt. Tum alius qui exſtat ſub titulo *Idée d'un regne doux et heureux, ou relation du Voyage du Prince de Montberaud dans l'Isle de Naudely* 1703. 12. Qui recenſetur in Nouellis Reipublicae litterariae menſe Sept. anni 1704. pag. 334. et Detleui Clueri hiſtoriſchen Anmerkungen A. 1706. p. 222 ſq. *Relation du Royaume de Coqueterie* par Mr. Hedelin. Pariſ. 1689. Vide Memoires de Litterature A. 1715. p. 296 ſq. Eiusdem Hedelini *Macaraiſe, ou la Reine des Isles fortunées, hiſtoire allegorique contenant la Philoſophie morale des Stoiques.* 1664. Eaedem memoriae a. c. pag. 303. *Songe de la Reformation d'un Etat par Mr. Cordemoy*, pag. 155 ſqq. eius Operum iunctim Gallice editorum Pariſiis 1704. 4. *La Decouverte de l'Empire* de Cantahar. Pariſ. 1730. 12. Vide Journal des Savans A. 1731. menſe Septembr. p. 68. Reſpublica Babinenſium [31] ſiue ſtultorum, cuius deſcriptionem habes apud *Stanislaum Sarnicium* Annali VIII. de rebus geſtis Polon. et Lithuanor. p. 395. et in Bernardi Connorii Beſchreibung des Königreichs Pohlen pag. 102 ſqq. *Ianii Nicii Erythraei* Eudemiae libri X. primum Lugd. Batav. 1639 editi, deinde Coloniae Vbiorum 1645. et denique ibid. (ſiue potius Ienae) 1740. 8. recuſi, et Naudaeo Epiſtola 93. vehementer probati, et *Iacobi Harringtoni* Oceana, de quo ingenioſo libro Acta Eruditorum A. 1705. pag. 45 ſq. et Nouvelles de la Republique des Lettres A. 1700. Tom. 2. pag. 253. Alteriusque Angli *Noua Hieroſolyma*, Clariſſ. Paſchio pag. 20 memorata. *Ionathanis Swiſtii* Dublini anno 1745. anno aetatis ſeptuageſimo octauo denati

[31] Clericus T. XXV. Bibl. ſelectae p. 402. *Mr. Heumann attribue l'Hiſtoire de Sevarambes à un nommé* d'Allais. *Ce livre à été compoſé originairement en François par un Provençal, nommé* Veiras, *que feu Mr. Locke avoit connu particulierement, et enſuite il à été traduit en diverſes langues. L'auteur avoit mis au titre,* traduit de l'Anglois, *pour de paiſer les lecteurs; fineſſe que Mr. Bayle a imité depuis dans ſon Commentaire Philoſophique*, adde T. XXVI. p. 460. 461.

[32] Vide Chriſtophor. Hartknochium de Republica Polonica lib. 1. cap. 2. pag. 86 ſq. D. Sam. Schelwigii Biblioſophiſtas Gedanenſes p. 78 ſq. et gelehrten Criticum Centur. 3. quaeſt. 23.

nati [33] liber anglice ſub titulo: *Tale of a Tub*, Londini editus, et in gallicum germanicumque ſermonem conuerſus; eiusdem iter in Cacklogalliniam, anglice editum, et in varios ſermones itidem conuerſum; eius *Travels into ſeveral remote Nations*, qui liber ſub ficto Lemuelis Gulliuerii nomine editus, et itidem in varias linguas translatus eſt; denique iter Lulliputtianum, quod etiam in varios ſermones eſt conuerſum. *Bernhardi de Maindeville* fabula apum, quae primum anglice 1706. [34] ligato ſermone prodiit, deinde vero

[33] Vide London's Magazine 1745. p. 564. vbi quoque ſtipendii 12000 librarum, quod in vſum noſocomii, in quo homines mente capti alantur, conuerti voluit, mentio fit. Ipſum, quod condidit, teſtamentum germanice verſum exhibetur in den bremiſchen Beyträgen p. 255 ſqq. Quod ei poſitum eſt epitaphium recenſetur in Gentleman's Magazine A. 1745. p. 663. quod, vt hic repetamus, haud iniucundum fore lectoribus confidimus:

Hic iacet
Democritus ille neotericus,
Rabelaeſius noſter,
Ionathan Swiſt, S. T. P. eccleſiae huius cathedralis
Nuper Decanus;
Momi, *Muſarum*, *Mineruae*
Alumnus perquam dilectus,
Inſulſis, hypocritis, theomachis
Iuxta exoſus;
Quos tributim ſummo cum lepore
Deriſit, denudauit, debellauit.
Patriae infelicis
Patronus impiger et propugnator.
Primores arripuit populumque interritus,
Vni ſcilicet aequus virtuti.
Hanc fauillam
Si quis ades, non penitus excors viator
Debita ſparges lacryma.

Opera Swiftii iunctim edita ſunt Londini 1751. vndecim voluminibas in 12. Vide Journal Britannique T. V. p. 324.

[34] Baumgartenii Nachrichten von einer halliſchen Bibliothek Vol. 8. p. 62. et eiusd. Nachrichten von merkwürdigen Büchern Vol. 8. p. 445.

ro 1714 auctior eſt recuſa; cui deinde pars ſecunda 1729 addita eſt. Haec gallice verſa, adiectis nonnullis aliis Maindeuillii ſcriptis, quatuor in forma octopartita voluminibus, euulgata eſt Londini 1740. Non ſine plauſu excepta eſt *Ioſephi Aurelii de Ianuario* Reſpublica Iureconſultorum, in qua iter nonnullorum iuuenum deſcribitur, in inſulam quandam ſuſceptum, in quo Iureconſulti, fato functi, tanquam ciues, optimam condunt rempublicam. Haec prodiit Neapoli 1731. 4. et cum Frider. Ottonis Menckenii ad auctorem epiſtola recuſa eſt Lipſiae 1733. 8. Hiſce ex Germanis noſtris addentur confictae eiusmodi Reſpublicae Platonicae quatuor, quarum prima Latine ſcripta eſt a *Magno Daniele Omeiſio*, Profeſſ. Altorfino τῷ μακαρίτῃ, ſub titulo Inſulae fortunatae, de quo libro adeundus V. C. Ioan. Georg. Eckartus in excerptis menſtruis Ianuar. 1702. p. 76. Reliqui tres Germanice ſcripti ſunt, atque primus ex illis, inſcribitur, neſcio quo Auctore, Ophiriſcher Staat [35] de quo idem Eckartus p. 18. ſecundus, die allerglückſeligſte und vollkommenſte Regierung, Auctore Cordeſio a Verimund, ſiue Treuherz von Wahrmund, ſub quo nomine perſonato latet *Iacobus Dornkrell ab Eberherz*, edita Harmonia Biblica et aliis ſcriptis non ignotus, atque anno 1704 defunctus. Tertius inſcribitur Conſtantini von Wahrenberg [36] glückſeligſte Inſel, oder das Land der Zufriedenheit. Regiomonti 1723. 8. E Danis notari meretur Ludouicus Holbergius, qui et elegantiſſimis acuti ingenii foetibus, et illuſtri in academiam equeſtrem Soranam [37] liberalitate nominis immortalitatem conſequutus eſt. Is enim ſub ficto Nicolai Klimmii nomine edidit iter ſubterraneum, in quo perfectae reipublicae formam delineauit, adeo auide, vt omnia Viri acutiſſimi ſcripta, arreptum, vt in varias conuerteretur linguas.

35 Hic liber recuſus eſt Nordhuſae 1723. 12. ſub titulo: Vorſchlag zu einer wohleingerichteten Landesregierung.

36 Sub Wahrenbergii nomine latet Celeberrimus ille, ſcriptisque theologicis et politicis notiſſimus, Phil. Bartholdus Sinold, dictus Schütz, cuius vitam recenſet Ern. Frid. Neubauerus in Lexico Theologorum Lutheranae Reformataeque religioni addictorum P. II. pag. 1119. vnde diſces, libellum hunc ſub aſcititio illo, quo ſaepius Schützius eſt, Ludouici Erneſti a Faramond nomine Franc. 1732. 8. eſſe recuſum.

37 Vide Formeii nouam Bibl. germanicam T. XV. p. 90.

CA-

CAPVT XV.

Scriptores de Legibus, Comitiis, Iudiciis, Poenis, Seruisque Hebraeorum, Graecorum, Romanorumque: Et de Sanctionibus et Iudiciis Chriſtianorum Canonicis atque Synodicis.

De ſeptem Praeceptis Noachi. 1. *Legibus Moſaicis.* 2. 3. 4. 5. *Legumlatores Gentium* 6. *Leges Atticae et Laconicae. ibid. Aegyptiorum.* 7. *Romanorum.* 8. *Conuentus et Comitia.* 9. *Iudicia Hebraeorum.* 10. *Graecorum.* 11. *Romanorum.* 12. *Chriſtianorum Concilia et Canones Eccleſiaſtici.* 13. *Poenae Hebraeorum.* 14. *Excommunicatio Eccleſiaſtica.* 15. *Poenae Graecorum, Romanorum et aliarum Gentium.* 16. *De Seruis et eorum manumiſſione.* 17.

I.

De legibus Patriarcharum antemoſaicis, tam ante quam poſt diluuium videatur Richardus Cumberland in appendice Latine addita ad opus poſtumum Anglice a S. Payne editum de originibus gentium antiquiſſimis, Londini 1724. 8. Celeberrimus Herm. Samuel Reimarus in diſſertatione de legibus Moſaicis ante Moſen. Hamb. 1741. et Conr. Ikenius in diſſertationibus binis de inſtitutis et caerimoniis legis Moſaicae ante Moſen. Bremae 1751 editis. De ſeptem praeceptis quae *Noacho* data eſſe perhibent et a proſelytis etiam domicilii obſeruari volunt Iudaei, copioſe atque erudite egit Ioan. Seldenus in opere de iure naturae et gentium ſecundum diſciplinam Hebraeorum, Lond. 1640. fol. Argent. 1665. 4. quod iuſtos veluti commentarios in illa exhibet: breuius Melchior Leydeckerus de Rep. Hebraeorum pag. 28. aliique in codice pſeudipographo Vet. Teſtamenti pag. 269 a me allegati.

II. Leges *Moſaicas* exponunt interpretes Pentateuchi, tum Philo Iudaeus in plerisque ſcriptis; et Eduardus Bernhardus ad Ioſephi librum 3 et 4. antiquitatt. Iudaicarum: ne de Talmudicis iam dicam, per traditiones ſuas legibus Moſaicis dubium plusne lucis an tenebrarum et dubiorum afferentibus. Diſtinguuntur [1] leges Moſaicae in morales, מצות, προςάγματα ſiue ἐν-

[1] Ignotam fuiſſe Philoni, antiquis Iudaeis et Maimonidi hanc diſtinctionem, obſeruat Ericus Benzelius in notitia litteraria ſect. 1. parte 3. p. 48 ſq.

ἐντολάς, Forenſes ſiue Ciuiles, משפטים, κρίματα, (praecepta Noachidarum) et Caerimoniales ſeu Leuiticas, δικαιώματα, νόμιμα, (ſtatuta Iudaeis peculiaria [2].) Ad moralium illuſtrationem faciunt innumeri ſcriptores morales atque catechetici, quos recenſere ab inſtituto noſtro eſt alienum. Ad forenſes leges Moſaicas illuſtrandas non praetereundi, qui easdem cum legibus aliarum gentium contulerunt, vt fecit auctor collationis legum Moſaicarum et Romanarum, a Petro Pithoeo editus, ſiue Licinius Rufinus ſiue iunior aliquis I. C. Chriſtianus, aut ſi Marquardum Freherum libri I. παρέργων iuris cap. 9. audimus, Iudaeus, qui quum videret laborare ſectam ſuam inuidia, quod diſciplina iureque a Romanis diuerſo vti noſceretur, amoliri eam ſtudens, demonſtrauit non vſque adeo multum legibus Iudaicis et Romanis inter ſe diſconuenire, atque adeo ex patriis ſuis legibus fluxiſſe Romanas. Vide ſi iuuat quae de hac collatione dixi in Bibliotheca Latina lib. IV. cap. 9. vbi etiam plures recentes ſcriptores eiuſdem argumenti laudo, quibus addendus Wilhelmus Zepperus in legum Moſaicarum forenſium explicatione. Herbornae 1604. 1614. 8. et cum Ioan. Henrici Schrammii notis. 1714. 4. Laelius Mancinus de triplicis iuris collatione ac conſenſu. Patauii 1648. fol. Claudius Kloot in ſynopſi cauſſarum criminalium, qua collationem iuris Diuini, Suecici et Romani inſtituit; et Ioan. Franc. Buddeus in legum Solonis cum Moſaicis collatione. Halae 1699. Leges forenſes Moſaicas ad decalogi praecepta refert Bened. Pictetus lib. IX. Th. Chriſti. c. 10. Ceterum legislatores celebres Ethnicorum ac Philoſophos leges praeceptaque ſua a Moſe ſumſiſſe merito negat Auguſtinus Calmet in diſſ. praefixa commentario ſuo in Prouerbia, licet aliud videatur Ehregott Daniel Colbergio in legislatoribus Graecorum et Romanorum Moſaizantibus.

III. Quod ad leges caerimoniales Moſaicas attinet, earum Originem ab Aegyptiis repetunt Angli duo eruditi Io. Spencerus in opere de legibus Hebraeorum ritualibus [3], Cantabrigiae primum 1685. in fol. et deinde 1686. 4. Ha-

[2] Druſius ad Sulpitium Seuerum p. 106. et Herm. Witſius Miſc. ſacr. T. 2. p. 482 ſq. Aliter Geierus ad Pſalm. LXXXIX. 32. et Relationes innoxiae 1702. p. 325 et 326.

[3] Noua editio ex Mſcpto Spenceri Cantabrigiae prodiit 1727. fol. duobus voluminibus cura Leonhardi Chappeloni, Arabicae linguae Profeſſoris Cantabrigienſis, addito etiam quarto auctoris libro de ritibus et conſuetudinibus Hebraeorum repetitis ab vſu ethnicorum nec a Deo praeceptis, et diſſertationibus de natura et origine phylacteriorum Iudaicorum, de ratione legis vſuram prohibentis, et tertia ad locum Martialis XI. 95. Quae editio repetita eſt Tubingae 1732. fol. cum C. M. Pfaffii diſſert. praeliminari, in qua ſcripta Antiſpenceriana recenſentur, quibus adde Ioach. Langii Spencerum ἐλεγχόμενον, in eius opere Germanice edito Halae Saxon. 1732. fol. Moſaiſches Licht und Recht,

Hagae Comitis et Lipſiae 1705. in 4. recuſo, et Io. Marſhamus in chronico canone. Lond. 1672. fol. Lipſiae 1676. 4. et Amſt. 1698. 4. Iidem praeter typicum reſpectum ad Chriſtum (ad quem omnia antiqui foederis ſacrificia collineabant teſte ſcriptore ſacro epiſtolae ad Hebraeos) alias plerumque rationes ad Ethnica ſacra Aegyptiorum vitanda vel imitanda pertinentes vrgent, impugnati, ne interpretes Leuitici et aliorum Moſis librorum ſcriptoresque de ſacrificiis et typis ſacris, ſupra laudatos iam memoremus, ab Hermanno Witſio in Aegyptiacis Amſtel. 1683. 1696. 4. Claudio Freſſenio lib. 1. diſquiſitt. Biblicarum cap. 4. ſq. Natali Alexandro in aetate 4. Teſtamenti Veteris, Ioanne van der Weyen in variis ſacris, Ludouico Ferrando in parte 1. obſeruationum de religione Chriſtiana Gallice editarum, a Iac. Triglandio in diſſ. de origine et cauſſis rituum Moſaicorum, Lugd. Bat. 1702. 4. et a Ioanne Friderico Weidlero diſſert. de corruptis legum Hebraearum rationibus apud ipſos Hebraeos (Maimonidem praecipue) deprehenſis Witteb. 1713. Leges caerimoniales ad Decalogi praecepta refert Chriſtoph. Sonntagius in Decade theologica ſiue δείγμασι de moralitate legum caerimonialium et forenſium. Altorfii 1708. 4. Quod lex caerimonialis poſt aduentum Chriſti ceſſare debuerit adeoque a Chriſtianis recte fuerit abrogata, oſtendunt praeter Iuſtinum Martyrem, et alios Veteres Robertus Groſſeteſt, Epiſcopus Lincolnienſis circa A. C. 1240. clarus in libro de ceſſatione legalium, cuius vix tertia pars edita eſt Lond. 1658. 8. Iacobus Altingius in Schilo libro 5. cap. 4. vſque ad 10. Wagenſeilius in Telis igneis Satanae pag. 544 ſq. Philippus a Limborch in collatione cum erudito Iudaeo Iſaaco Orobio Hiſpano, p. 372 ſq. et Iſaacus Iaquelotus in diſſ. de Meſſia, Gallice editis p. 250 ſq.

IV. Leges vniuerſas Moſaicas in quatuordecim claſſes digerit et illuſtrat *Maimonides* in Moreh Neuochim P. 3. cap. 35-39. Alia eas methodo in certas claſſes tituloſque digeſſit et ex toto Pentateucho excerpſit *Theodorus Beza*, cuius liber et ſeorſim et inter opera eius excuſus eſt: tum *Melchior Leydeckerus* de republica Hebraeorum libro V. Iudaei numerare ſolent praecepta legis per Moſen data 613. Ex quibus 248. [a] affirmatiua, imperia ſiue iuſſa, παραινέσεις, reſpondentia numero oſſium membrorum hominis: et 365. negatiua, vetita ſiue νουθετήσεις reſpondentia numero dierum ſolis, vel vt alii, venarum hominis, quod tamen explodit Mottanus Vayerus T. 12. operum p. 258 ſq. Vniuerſa haec praecepta 613. aiunt Dauidem Pſalm 15. redegiſſe ad praecepta vndecim: Eſaiam cap. XXXIII. 15. ad praecepta ſex:

[a] *Quotque hominis ſunt membra, dies quot computat annus*
Tot praecepta dedit - - - - Gilb. Gaulmin.

Micham VI. 8. ad tria: Eſaiam iterum LVI. 1. ad duo, Amoſum denique V. 6. et Habacucum II. 4. ad vnum. Vide Cartwrigthum in Mellificio Hebraico lib. 1. c. 4. Cocceium ad codicem Maccoth, p. 435. Grotium ad libros de veritate religionis p. 224. et ad Matthaei XXII. 40. et Bibliothec. Lubec. T. 2. p. 199. Praecepta illa 613. illuſtrauit e Iudaeis R. Dauid Vidal, de quo clariſſimus Wolfius T. 1. p. 296 praeclarae ſuae Bibliothecae Hebraicae. Moſes Maimonides in ספר מצות, (Wolfius T. 1. pag. 860.) Moſes Chagis (Wolf. T. 3. p. 754.) Salomo ben Elieſer in עבירת הלוי (Wolf. Tom. 4. p. 974.) Moſes de Korzi (Bartoloccius Bibl. Rabb. T. 4. p. 75.) Iehuda Lebh ben Hillel in libro חכ[illegible] לב, qui cum verſione latina editus eſt a Carolo Schulten, Holmiae 1711. 4. Hiſpanica lingua Iſaac Athias, Veneriis 1627. 4. et poſtea Amſtelod. 1694. 4. Hebraice et Latine poſt *Sebaſt. Munſterum* edidit *Io. Leuſdenius* Vltrai. 1686. 4. et ad calcem Philologi Hebraei primae editionis. Latine *Ioſua Arndius* in Manuali LL. Moſaicarum, *Ioannes a Lent* in Theologia Iudaica, *Simon Epiſcopius* lib. 3. inſtitutionum Theologicarum. *Leydeckerus* V. 10. de republica Hebraeorum. *Gilbertus Genebrardus* ad calcem chronici (edit. A. 1600. fol.) p. 84 ſq. *Ioan. Piſtorius* in ſcriptoribus Cabbaliſticis, Baſil. 1587. fol. et *Benedictus Arias Montanus* generationis Adami libro quarto p. 225 ſqq. Antwerp. 1593. 4. Anglice Ioannes Owenus in epiſtolam ad Hebraeos Tom. 1. Exercitatione XX. p. 275 ſq. Ex his DCXXII praeceptis ipſi non diffitentur Iudaei negligi a ſe praecepta CCXCVII. Vide *Ioan. Henr. Maii* ſynopſin theolog. Iudaicae p. 208. ſexaginta praecepta *neceſſaria* eſſe fatentur. vide Ioſephum de Voiſin ad Raymundi Martini pugionem fidei p. 91. De abrogatione legis Moſaicae idem adeundus p. 141 ſqq.

V. Non praetereundus etiam Conſtantini l'Empereur de legibus Hebraeorum forenſibus liber, ſiue commentarius ad tractatum Talmudicum Bava Kama. Lugd. Bat. 1637. 4. et in opere Miſchnico Surenhuſiano tomo 4. R. Aaron in חנוך, v. Wolfius T. 1. B. H. p. 123. R. Elias Byzantinus, de quo idem ibid. p. 149. R. Elieſer Merenſis, Wolf. ibid. p. 179. et R. Elieſer ben Nathan, de quo idem ibid p. 180. Tractatum Talmudicum הוריות *de ſtatutis* Latine vertit Chriſtianus Ludouici, Lipſiae 1696. 1712. 4. Ioan. Henr. Hottingeri ius Hebraeorum ſiue Nomotheſia Moſaica Tiguri 1656 4. cui addes Nehemiam Grew, Anglum in Coſmologia ſacra lib. 4. cap. 8. vbi agit de rationabilitate, reſpectu et vſu legum Moſaicarum. Commemorandi quoque ſunt ii, qui de vna alteraue lege Hebraeorum ſcripſerunt, vt *Ioan. Ioach. Zentgrauius* diſſertationibus 4. de legibus Hebraeorum forenſibus contra Magiam et idololatriam. Argentor. 1693. *Theodorus Daſſouius* de iure finium.

finium. Witteb. 1626. de modis ſeminandi diuerſa ſemina. ibid. 1695. de rebus in agris relictis. ibid. 1696. de vidua Hebraea. ibid. 1699. *Ioan. Chriſtoph. Wagenſeil* de eo, quod ſecundum legem Diuinam e terrae prouentu pauperibus debetur. Altorfii 1700. *Ioan. Andr. Danzius* de iure talionis. Ienae 1700. et de animalibus eſu interdictis. ibid. 1688. *Gothofr. Valand* de lege connubii. Frf. ad Viadr. 1682. *Guſt. Georg. Zeltner* de genuino coniugiorum prohibitorum fundamento. Alt. 1717. *Ioan. Dav. Michaelis* in der Abhandlung von den Ehegeſetzen Moſis, welche die Heyrathen in die nahe Freundſchaft verſagen. Lipſiae 1755. 4. *Ioan. Car. Beheim* de diuortio Iudaeorum nunquam a Deo praecepto, neque etiam legaliter permiſſo. Alt. 1729. *Ioan. Dav. Michaelis* ad leges diuinas de poena homicidii. Goettingae 1747. 4.

VI. Legumlatores gentium celebres longe plurimos referre me memini libro 2. Bibl. Graecae cap. 14. De legibus Atticis agunt *Pandulphus Prateius* in iurisprudentia veteri Draconis et Solonis cum Romano iure legum regiarum ac Decemuiralium (ſiue legibus XII. tabularum) diligenter collata Lugd. 1559. 8. de quo libro vide ſis obſeruationes ſelectas Hallenſium tomo 1. pag. 83 ſq. Egregius quoque eſt *Samuelis Petiti* ad leges Atticas commentarius Pariſ. 1635. fol. (non 1651. vt excuſum in Bibl. mea Graeca pag. 526. nec 1653. vt in G. Beyeri ſpecimine III. auctorum iuridicorum pag. 48. vbi etiam praeter rem vt opinor traditur hoc opus recuſum A. 1642. 4.) editus, et cum animaduerſionibus Iacobi Palmerii, A. M. Saluinii, C. A. Duckeri et Petri Weſſelingii recuſus T. 3. Iurisprudentiae Romanae et Atticae, Lugduni Batav. 1738 ſqq. euulgatae. Ex hoc Potterus lib. 1. cap. 26. Archaeol. Atticae leges Atticas in octo libros diſtinctas Graece et Latine deſcriptas integras exhibet. Tomo 12 theſauri Gronouiani p. 127 - 194. *Ioan. Meurſii* Solon, ſiue liber de Solone eiuſque legibus Hafniae 1632. 4. et Themis Attica, ſeu libri 2. de legibus Atticis Vltraiect. 1685. 4. etſi in his paſſim etiam fictae in Rhetorum Graecorum declamationibus leges afferuntur, a quo diligenter ſibi et recte cauit Petitus. Recuſa ſunt haec Meurſii ſcripta, vna cum eius libro de ſenatu Areopagitico Lugd. Bat. 1624. 4. primum vulgato, tom. 5. theſauri Gronouiani. *Ioſephi Scaligeri* collectionem legum Atticarum ineditam occurrere in Bibliotheca Academiae Leidenſis teſtatur Salmaſius p. 272. epiſtolarum, et vſum ſe eadem teſtatur Grotius epiſt. 357. Eiuſdem *Salmaſii* obſeruationes ad ius Atticum et Romanum aduerſus *Deſiderii Heraldi* obſeruationes Pariſiis 1640 editas, lucem adſpexere Lugd. Batauor. 1645. 8. quibus Heraldus reſpondit in ſeptem libris animaduerſionum ad Salmaſium. Pariſiis 1650. fol. *Pandulfus* quoque *Prateius* ante nobis commemoratus ad calcem

librorum de iuriſprudentia media Lugd. 1561. 8. ſubiunxit XII. leges Solonis quas in priore commentario praetermiſerat. Praeterimus *Valentini Wilhelmi Forſteri* additamenta ad Solonis leges latine verſas Witteb. 1616. 8. *Godofredi Schmidii* diſſ. de Solone legislatore Lipſ. 1688. 4. *Friedcr. Menzii* diſſert. de Solonis legibus. Lipſ. 1701. 4. atque *Chriſtiani Woldenbergii* principia iuris Romani Roſtoch. 1688. 4. qui etiam recudi curauit *Philippi Melanchthonis* collationem actionum forenſium Atticarum et Romanarum praecipuarum, quae ſeorſim prodierat Witteb. 1546. 8. *Antonii Thyſii* denique collationem legum Atticarum et Romanarum, recuſam eodem tomo 5. theſauri Gronouiani. Non mediocriter etiam ius Atticum illuſtrant Harpocration in Lexico Rhetorum, et Philippus Iacobus Mauſſacus, atque Henr. Valeſius in eruditis ad Harpocrationem obſeruationibus, et Vir Graece doctiſſimus Ioan. Taylor in lectionibus Lyſiacis, atque eruditiſſimis in Demoſthenis orationes notis.

Plato Athenienſis ab Arcadibus, Cyrenaeis et Thebanis rogatus, leges ferre illis noluit. Vide Menagium ad Diog. Laërtium p. 148. b. nihil tamen celebrius eius duplici opere de Republica libris X. et de legibus libris XII, itemque Epinomide. Atque a profanis quidem ſcriptoribus paſſim laudibus fertur in coelum, ab Euſebio autem et Theodorito et aliis Chriſtianis propter leges improbabiles reprehenditur. Praecipue vitio ipſi datum eſt quod communionem vxorum haud eſt deteſtatus, quo nomine in Socratem Platonemque inuehitur praeter alios Saluianus lib. 7. de prouidentia p. 257. Chryſoſtomus homil. 1. in Ioannem p. 11. et in acta p. 482. vt alios in praeſenti omittam. Qui Platonem excuſant, aiunt eum hoc neutiquam cenſuiſſe admittendum in νενοσηκυίαις πόλεσι, quales ſunt ipſo etiam iudice quae ſunt fueruntque vniuerſae, ſed in ideali ſua Republica. Confer Alcinoum c. 33. et ſcriptores laudatos a me lib. 3. Bibl. Graecae c. 1. *Ariſtotelis* 1. τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος, ſiue tribus (vt Laërtius V. 22.) ſiue duobus libris opus conſtitit (vt Anonymus a Menagio editus in Ariſtotelis vita) iam pridem interciderunt, perinde vt *Theophraſti* libri quibus Graecorum barbarorumque leges teſte Cicerone deſcripſerat. De legibus Lacedaemoniorum latis a Lycurgo videndus Nicolaus Cragius libro 3. de Republica Lacedaemon. T. 5. Gronov. et quae pridem notaui lib. 2. Bibl. Graecae c. 14. vbi et de legibus Charondae, Zaleuci, Zamolxis et aliorum. De Lycurgi legibus, quas Lacedaemone de puerorum educatione tulit, exſtat Abrah. Krigelii diſſertatio Lipſiae 1726 edita.

VII.

VII. Legumlatores et leges Aegyptiorum, perſequitur Diodorus Siculus lib. 1. hiſtor. cui ex recentioribus addendi ſunt Kircherus T. 1. Oedipi Aegypt. p. 113 ſq. Marſhamus, Spencerus, Witſius libris ſupra laudatis, et Ioannes Nicolai tractatu de Synedrio Aegyptiorum, illorumque legibus inſignioribus, Lugd. Batavor. 1706. 8. Ioan. quoque Ludouicus Praſchius deſignauit collectionem legum Aegyptiacarum, eamque Argentorati ſub Boecleri praeſidio in argumentum diſputationis publicae propoſuit, vnde inter Boeclerianas diſſertationes legitur tom. 2. p. 665 ſq. Argentor. 1710. 4. De legibus vetuſtis Noruegicis eruditum tractatum edidit M. I. Paus. Hafniae 1751. 4.

VIII. De legibus Romanorum, Regiis, Decemuiralibus, Tribunitiis, nec non de SCtis, Edictis, atque Imperatorum legibus ac reſcriptis ſcriptores laudaui lib. IV. Bibl. Latinae c. 9. vbi etiam de reſponſis Prudentum, Iurisconfultis antiquis et omni iuris Romani hiſtoria. Pro ſeueritate legum Decemuiralium ſiue XII tabularum pulchra Apologia apud Gellium XX. 1. relata legitur ex ore Sexti Caecilii. Plebiſcita ſine auctoritate ſenatus non habebant vim legis, vt praeter alios notat Plutarchus, Coriolano pag. 227. Iis, qui leges Romanorum Regias etc. illuſtrarunt, ſcriptoribus, in Bibliotheca latina commemoratis, iungendi ſunt e recentioribus S. H. van Idſinga variorum iur ciuil. liber ſingularis, quo leges quaedam regiae et decemuirales, tum Pandectar. tum Codicis illuſtrantur, explicantur. Harlingae 1739. 8. Chriſti. Henrici Hauſotteri Hiſtoria legum Romanarum. Lipſiae 1751. 8. Io. Nicol. Funccii leges XII. tabularum ſuis, quotquot reperiri potuerunt, fragmentis reſtitutae et obſeruationibus criticoantiquariis illuſtratae, Rintelii 1744. 4. Aloyſii lib. Baron. a Locella tria tentamina ad illuſtrandas leges XII tabularum. Viennae 1754. 4. Io. Ludov. Conradi Commentatio de legibus tabellariis. Lipſ. 1756. 4. Io. Aug. Erneſti, Theologi atque Philologi Praeſtantiſſimi, Index legum, quarum in libris Ciceronis nominatim fit mentio in eius Claui Ciceroniana obuius. M. Antonii Ferratii Epiſtola de Senatusconſultis, pag. 176. Eius Epiſtolarum. Ern. Martini Chladenii diſſertationes binae de Senatusconſulto [5] tacito. Viteb. 1742 et 1743. Io. Gottl. Heineccii Hiſtoria edictorum [6], quae comparet in eius Opuſculis poſtumis a Ioan. Chri-

[5] Dubia contra Chladenii de SCto tacito ſententiam mota obuia ſunt in Nouis Litterariis Lipſiae anni 1743. p. 63.

[6] *Edicendi* ſiue *edicta proponendi* facultas, vti ad magiſtratus auctoritatem pertinet, ita Romae conceſſa Regibus, Conſulibus, Cenſoribus, Dictatoribus, Praetoribus, Tribunis Ple-

Chriſti. Heineccio editis Halae 1743. 4. Laur. Andr. Hambergeri diſputatio de Edicto perpetuo, quae exſtat pag. 251 ſqq. eius Opuſculorum Francof. et Lipſ. 1745. 8. euulgatorum. Io. Aug. Bachii Programma de Edicto perpetuo prouinciali. Lipſ. 1752. 4. Io. van der Wayen de aedilitio edicto. Lugd. Batav. 1720. 4. Io. Chriſti. Gottl. Heineccii ad edictum aedilitium florum ſparſio. Halae 1738. 4. M. Antonii Ferratii Epiſtola de legibus iudiciariis, p. 1. eius Epiſtolarum. Leopoldi Antonii Guadagni Lettera delle Leggi Cenſorie, quae inſerta eſt diario italico: *Novelle della Republ. delle Lettere dell' anno* 1731. Friderici Platneri libellus de legibus ſacratis Romanorum. Lipſ. 1751. 8. Eiusdem diſſertatio de legibus Romanorum ſumtuariis. ibid. eod. Omittimus, ne vel nimis excreſcat commentatio noſtra, vel meſſem in alienam falcem immittere videamur, ſcriptores, qui de ſingularibus legibus Romanorum commentati ſunt, in Struuii atque Lippenii, acceſſionibus Ienichii aucta, Bibliotheca Iuris euoluendi. De more leges tabulis inſcriptas vel lapidibus inſculptas in porticibus Eccleſiarum proponendi, Frid. Lindenbrogius ad Codicem legum antiquarum p. 1426. et Almeloueenius p. 15. amoenitatum theologicophilologicarum.

IX. Conuentus populi, et Comitia relata ſiue indicta apud Romanos fuere, vt apud Arnobium lib. 2. p. 91 traditur, triplicia *vrbana*, *militaria* et *communia*, hoc eſt, vel *Curiata*, (ἐκκλησία τῶν κουριῶν, Appianus 3 Ciuil. p. 586.) vel *Centuriata* (λοχῖτις) vel Tributa (φυλέτις, Appianus 3 Ciuil. p. 545. et 4. p. 642.) In *Curiatis*, rem militarem continentibus, ſuffragia ferebant qui in vrbe habebant domicilium, adeoque adſcripti eſſent vni e triginta curiis quas Romulus inſtituit, et omnis deinde aetas ſeruauit. In *Centuriatis*, κατὰ λόχους, auctoritate ſenatus auſpicato conuocatis ad Magiſtratus maiores creandos in Campo Martio extra vrbem preſente exercitu ſuffragia ferebat populus omnis ciuium, ſiue in vrbe ſiue extra vrbem habitantium et in claſſes deſcriptorum per claſſium Centurias a Seruio Tullio [7] inſtitutas: in *tributis* denique κατὰ φυλάς, etiam conuocatis ſine ſacrificiis [8] et ſine Senatus auctoritate idem omnis populus diuiſus in tribus XXXV. quibus deinde aliae nouae additae ſunt, quum poſt bellum ſociale ciuitas Italicis data

Plebis, Aedilibus, Praefectis Praetorio, Praefectis vrbi, Praefectis aerario, Proconſulibus, Praeſidibus, Ducibus bellicis, Pontificibus maximis et Decemuiris Sacrorum, vt probatum dedit Ioan. Gottl. Heineccius in praefatione ad Ezech. Spanhemii Orbem Romanum.

7 Appianus 1 Ciuilium p. 386.

8 Dionyſius Halycarneſſenſis lib. IX. p. 598.

data eſſet. Vide Appianum I. Ciuil. p. 610. 641. 645. 646. 654 ſq. Centuriatis comitiis exercitus imperatus ſiue exercitus omnis vrbanus ciuium claſſicorum conuocatus eſt a Cenſore, vel Conſule aut Dictatore, vel Interrege vel etiam Pontifice. Remittebatur exercitus, quum comitia dimittebantur. Vide Io. Frid. Gronouium Obſerv. lib. I. c. I. In tributis plebs plurimum valebat, in centuriatis nobiles. Priuatis, quo liberius poſſent ferre ſententiam, concio et dicendi poteſtas in comitiis dabatur ante magiſtratus, teſte Dione lib. XXXIX. p. 106. (207. R.) De Patrum in comitiis auctoritate vide eundem Gronouium obſeruationum lib. I. c. 25. Centuriam pro tribu ac viciſſim tribum pro Centuria aliquando ponit Liuius, notante Gronouio ad lib. 26, 18. vbi de *conſuſo ſuffragio.* Graeci ita diſtinguunt: *ȣ̓ κατὰ λόχȣς ἀλλὰ κατὰ φυλὰς γίνεσθαι τὴν ψηφοφορίαν*, *ſuffragia ferri non centuriatim ſed tributim*, Plutarch. Coriolano fol. 223. De vniuerſa illa comitiorum ratione praeter *Onuſrium* libro de ciuitate Rom. c. 6. 53 et 69. tom. I. theſauri Graeuiani videndus inprimis eruditus vir *Nicolaus Gruchius* [9], cuius libri 3. de comitiis Romanorum omne punctum tulerunt, prodieruntque Pariſ. 1555. fol. Venet. 1559. 8. et vna cum ſcriptis *Caroli Sigonii* Hanov. 1604. fol. ad cuius binas reprehenſiones, et diſputationem de binis Magiſtratuum Romanorum comitiis et lege curiata reſponſiones eiusdem Gruchii, Pariſ. 1565. 1567. 8. ſeorſim editae, et recuſae ſunt vna cum libris de comitiis, tomo I. antiquitatum Romanarum Graeuii. Quemadmodum et *Sigonii* de binis comitiis et lege curiata poſterior cum Gruchio diſputatio A. 1566. recuſa Tom. I. Graeuii p. 731. et emendatior lib. 3. de iure prouinciarum: *Gruchiique* ad poſteriorem Sigonii diſputationem refutatio A. 1567. inſerta T. I. Graeuii p. 634. tum *Sigonii* de lege Curiata Magiſtratuum et Imperatorum et Iure eorum liber ad Gruchium. Venetiis 1569. 4. Conferendae etiam *Latini Latinii* ad Gruchium obſeruationes pag. 30 ſq. Bibliothecae profanae et quae poſt Gruchium ſcripſit *Otto Aicher* libris tribus de comitiis Romanorum, Salisburgi 1687. 12. quibus et quartum de comitiis [10] impe-

[9] Nicolai Gruchii tres libri de Comitiis, vna cum Pſeudo Feneſtella et Pomponio Laeto de magiſtratibus et ſacerdotiis et eiuſdem Laeti de Iurisperitis et legibus, Valerio Probo de notis antiquis ſiue litteris, Iuſti Lipſii diatribis ad antiquitates R. ſpectantibus, de magiſtratibus P. R. de vetere Latinorum ſcriptura, de vet. Romanorum pecunia, nominibus, conuiuiis, de ſupplicio crucis, cenſura et cenſu, nec non de anno eiuſque ratione et intercalatione, et Alexandri Sardi libello de numis recuſi ſunt, ſed parum emendate, in Ioan. Godofr. Clauſingii iure publico Romanorum.

[10] De his Limnaeus IX. I. Schwederus part. I. c. 30. et alii ſcriptores iuris publici, ac ſingularibus ſcriptis Arumaeus, Conringius, Bernh. Bertramus aliique.

imperii Romano Germanici ſubiunxit. Exſtat et *Paulli Manutii* de hoc argumento libellus Bonon. 1585. 4. et tomo 1. theſauri Graeuiani nec non *Paulli Merulae* commentatio de comitiis Romanorum quae Lugd. Bat. 1675. 12. et inter eius poſtuma ſcripta prodiit Lugd 1684 4. *Bartholomaei Beuerini* de Romanorum comitiis, vna cum eius de ponderibus et menſuris ſyntagmate, Lipſ. 1714. 8. *M. Antonii Ferratii* epiſtola de comitiis, p. 150 ſqq. eius epiſtolarum, et de binis Comitiis, ibid. p. 162 ſqq. *Ioachimi Friderici Schmidii* et *Laur Normanni* diſſertationes de comitiis Romanorum, Stargardiae ſine mentione anni et Vpſaliae 1674 editae, vt omittamus Petrum Nannium Miſc. LIX. cap. vltimo, et Alexandrum ab Alexandro Genialium dierum lib. 4. cap. 3. De comitiis tributis ante centuriata habitis, quibus Canditati Senatus populo commendarentur, multa diſputat Nic. Abrahamus S. I. in commentar. ad orationem Ciceronis pro Milone cap 9 ſed quae nullius pretii eſſe notat Graeuius p. 828. ſuae editionis. De Eccleſiis ſiue Conuentibus publicis Athenienſium Petitus ad leges Atticas pag 234 ſq. Ioan. Potterus Archaeol. Attic. lib. 1. cap 17. Vbbo Emmius deſcript. Reipubl. Athenienſium pag. 78 ſqq Car. Sigonius de Republ. Athenienſium II. 4. Franc. Rouſius Attic. antiquitat. lib. 2. cap. 4. et Eduardus Corſinus Faſtor Attic. diſſert. ſexta, quae agit de Athenienſium ſenatu et eccleſiis, de prytanibus, proedris ac epiſtatis illorumque muneribus ac varietate. De comitiis veterum Germanorum antiquis exſtat commentatio Io. Iac. Sorbierii, cuius Vol. I. prodiit Ien. 1745 4. II. Franc 1749. 4. De campis Roncaliae conſulatur Chriſti. Gottl. Schwarzii commentatio; cum Chriſtoph. Iac. Waldſtromeri oratione de curiis regiis comitiisque ante ſanctionis Carolinae tempora Noribergae celebratis, Altd. 1723. 4. edita, et Ern. Ant Heiligeri diſſertatio de campis Roncaliae habitisque ibi curiis ſollemnibus, Gottingae 1751 euulgata, et recuſa Lipſ. 1752.

X. De Hebraeorum iudiciis praeter ea quae ſuperius cap. XIV. §. 2. diximus, conſulendus Philonis liber de iudice, ſeorſim editus cum Conradi Ritterſhuſii orationibus 2. de iudiciis Francof. 1602. Tho. Goodwinus in Moſe et Aarone libro 5. Io. Gottl. Carpzouius ad Goodwinum. Ioan. Owmannus in notis ad codicem Iadaiim p. 110 ſqq. Melchior Leydeckerus de Republica Hebraeorum lib. 7. cap. 9 pag. 467 ſqq. Auguſtinus Calmet in diſſertatione de politia, ſiue ratione iuris dicendi apud Hebraeos, quae exſtat T. 1. eius diſſertationum a Manſio latine conuerſarum. Moſes Lowmann in libro anglice edito: *A diſſertation on the Civil Government of the Hebrews.* Londini 1740. 8. cap. X. p. 177. Quare aſſeſſores Synedrii vocentur Crethi et Plethi, diſquirunt Talmudici in Berachot cap. 1. pag. 22. edit. Clariſſimi

Edzar-

Edzardi. Conferri poſſunt de Crethaeis et Plethaeis Scacchi Myrothecium III. 15 ſqq. Ioan. Gothofr. Lakemacherus obſeruat. philologic. P. II. Hillerus ſyntagm. ſacr. pag. 190. et diſſertationes Ioan. Bened. Carpzouii. Lipſ. 1671. et in eius diſputationibus academicis p. 187 ſqq. Henrici Opitii. Kilon. 1672. recuſa in Thomae Crenii faſciculo 1. diſſertationum hiſtorico-critico-philologicarum. Roterod. 1692. 8. Dauid. Lundii. Vpſal. 1690. et Daniel. Lundii. ib. 1707. 8. De more ius dicendi in portis vrbis vel ſanctuarii vide I. C. Wichmanſhauſen in philologematis octo ſelectioribus. Witeb. 1715. §. 3. Franciſcus Moncaeius in lucubrationibus ad Canticum Canticorum. Pariſ. 1587. 4. pag. 88 ſqq. Wilh. Frider. Piſtorius amoenitatum hiſtoricoiuridicar. diſſertat. 2. §. 47 ſqq. De portis ciuitatum Iudaeae, iis maxime, quae *Battrabim* Hebraice vocantur, et de fori iudiciorumque in iis exercendorum antiquo more rebusque aliis ad portarum in vniuerſum hiſtoriam ſpectantibus S. Hieronymus lib. 2. in Amoſ. p. 1413. *In porta, iuxta veterem iudaici morem populi fuiſſe iudicia et ſaepe legimus et crebro interpretati ſumus, vt nec agricola ad cauſſam veniens frequentia ciuitatis et nouo terreretur aſpectu, nec vrbis habitator longe ab orbe properaret et ſubuectionem quaereret iumentorum.* Porta etiam pro aula adhibetur, vt *Porta Ottomannica.* Eodem ſenſu שער Hebraeis et Xenophonti *θύραι.* Vide Henrici Stephani annotationes in Xenophontem, et Lakemacheri obſeruationes philologicas, p. 331. Apud Iudaeos in conuocandis litigatoribus ad comparendum coram tribunali cornu adhibitum eſſe oſtendit Caſtus Innocentius Anſaldus in commentario de forenſi Iudaeorum buccina. Brixiae 1745. 4. edito.

XI. De ſupremo Graeciae tribunali *Amphyctionico* Thermopylis celebrari ſolito a Pylagoris ſeu iudicibus nomine ciuitatum Graeciae delegatis et bis per annum conuenientibus, videndus Strabo IX. pag. 420 et e recentibus Seldenus ad Marmora Oxonienſia pag. 122 ſq. editionis Prideauſii, praeterea Boecleri, Hackiique diſſertationes, tum Ioannes Potterus lib. 1. cap. 16. Archaeol. tom. 11. Eraſmi Vindingii Hellen p. 301 ſq. tomo 11. Gronov. Antonius van Dale in antiquitatibus ex marmoribus illuſtratis diſſertatione ſexta. Vbbo Emmius Graeciae veteris T. 3. pag. 338. et Tom. 3. theſauri Gronouiani p. 587. et Carolus Valois de la Mare in diſſert. de amphyctionibus, cuius pars prima exſtat T. 4. p. 265. pars ſecunda Tom. VII. pag. 641. Memoriar. Acad. Inſcriptionum. De iudicio et ſenatu Athenienſium *Areopagitico*, qui iam ante Solonem fuit, vt docet Ariſtoteles lib. 2. Politic. quanquam a Solone primum inſtitutum ſcribit Cicero lib. 1. de officiis, cap. 22. ſed a Cecrope inſtitutus eſt, vt notat Syncellus pag. 153. et in tenebris ius

dicebat teſte Luciano tom. 1. pag. 553. agit Meurſius libro ſingulari, recuſo tomo 5. antiquit. Gronov. Seldenus II. 4. de Synedr. pag. 136 ſq. Lydiatus ad Marmora Oxon. II. p. 108 ſq. Sam. Petitus ad leges Attic. pag. 241 ſq. Marſhamus canone chron. p. 650 ſq. Andreas Dinnerus tractatu de Areopago Norimb. 1622. 4. Io. Schedii diſſert. Witeb. 1677. 4. Ioan. Mich. Dilherri, Ien. 1640. 4. Chr. Frid. von Houen. Hafn. 1708. Pfeifferi antiqu. Gr. pag. 271 ſq. Potterus lib. 1. Archaeol. cap. 19. a quo etiam alia fora et iudicia Athenienſium, et actiones tam publicae quam priuatae exponuntur. Humphredus Prideaux marmor. Oxon. pag. 348 ſqq. Franc. Rouſius atticar. antiquit. lib. 3. cap. 3. ſect. 2. pag. 114 ſqq. Elias Blancardus tomo 4. Hiſtor. Acad. Inſcript. pag. 79. et Stephanus de Canaye Memor. Academ. Inſcript. Tom. 10. pag. 276. ſqq. Deciſionum Areopagiticarum ſiluulam collegit Marquardus Freherus, Francofurti ad Oderam 1672. 4. et tomo 5. theſauri Gronov. Duo autem in Areopago concilia, vnum e quingentis qui annuatim deligebantur, et perpetuum alterum, vide Apoſtolium VII. 80. Prouerb. De Palladio iudicio idem VII. 42. de Amphyctionibus III. 4. De iudicio Prytanei, ſiue foro ciuilium cauſſarum; et de iudicio Heliaſtico ſub dio [11] *Amphyctionico* et *Areopago*, in quibus crimina capitalia et publica cognoſcebantur, videndus Ioachimus Stephanus, Pomeranus, I. V. D. de iurisdictione Graecorum Tom. 6. theſauri Gronouiani, quod integrum recudi eſſet operae pretium, vulgato Francof. 1604. 8. de iudicio Iudaeorum, Graecorum, Romanorum et Eccleſiaſticorum. De publicis et priuatis iudiciis atque actionibus apud Athenienſes conſulendi Rhetores Graeci et quae Viri docti ad Harpocrationem, Ioannes item Potterus Archaeol. Attic. lib. 1. cap. 23 ſq. et Franc. Rouſius Attic. antiq. lib. 3. cap. 3. ſect. 5. De Lacedaemoniis qui nullos patronos cauſſarum admittebant, Cragius IV. 7 ſq. De προςάταις, qui inquilinos et peregrinos apud Athenienſes defenderunt, vide Iacobi Elſneri obſeruationes ſacras p. 66. De *teſtibus* et *teſtimoniis* in iudiciis Graecorum conſulatur Deſid. Heraldus VI. 9. 11, et 16. pag. 436 ſq. 458 ſqq. 487 ſqq. animaduerſionum.

XII. De iudiciis Romanorum exſtant libri 3. Caroli Sigonii de Romanae iurisprudentiae iudiciis. Bonon. 1574. fol. vna cum aliis ipſius ſcriptis, et Lugd. 1576. fol. Francof. 1593. fol. Hanov. 1609. fol. atque Halae Saxonum 1716. 8. curante Chriſtiano Thomaſio recuſi, et T. II. Antiquitatum Romanarum. In eodem tomo occurrunt Sibrandi Tetardi Siccamae libri duo de iudiciis centumuiralibus pridem editi Francof. 1596. 8. Franciſci vero Polleti

[11] Vide Scholiaſten Ariſtophanis ad Νεφ. v. 860.

leti Duacenſis I. C. hiſtoria fori Romani cum auctario Phil. Broidaei Arienſis, eius generi, lucem aſpexit Frfti. 1676. 8. et quaecunque ad hoc argumentum ſpectant non incurioſe perſequitur, cui addenda ſunt, quae obſeruauit Barnabas Briſſonius lib. 2. antiquit. iuris c. 1 ſq. Petrus Aerodius, in libro de publicorum iudiciorum ordine, et in Pandectis rerum iudicatarum, tum Caſp. Zieglerus, Wittebergenſis quondam Academiae decus, in ſua Dicaſtice et Rabuliſtica. Carolus Bretus item in ordine perantiquo iudiciorum ciuilium, Pariſ. 1604. 4. edito et recuſo T. 2. theſauri Salengriani. M. Antonius Ferratius p. 4 ſqq. Epiſtolarum, vbi de forma iudiciorum Romanorum agit. Ioan. Rudolphi Iſelii breuis Romanorum iudiciorum hiſtoria. Baſil. 1722. 4. Chriſtoph. Cellarii diſſertatio ſiſtens proceſſum I. R. antiquum. Halae 1698 habita, et ibid. 1705. cum augmento recuſa, et Fabiani Toerneri diſſert. de iudiciis public. vet. Romanorum Vpſal. 1722. 8. Ioan. Georg. Graeuii praelectiones de iudiciorum Romanorum ordine, quas edi optat Ioan. Philippus Sleuogtus in erudita diſſ. de in ius vocatione antiqua et noua Ienae 1705. 4. nec dum, quod dolendum, viderunt lucem. Iudicia equitibus reſtituit Pompeius in conſulatu ſuo; Plutarchus in Pompeio p. 630. A. De iudicum Romanor. decuriis diſſertationem euulgauit Ioan. Tob. Krebſius Lipſiae 1744. Sententiae in iudiciis ferebantur vel voce vel diſceſſione vel ſublata manu. Vide Lipſium ad Senecam de vita beata cap. 2. Iuretum ad Symmach. lib. 2. Epiſt. 36. De formulis ſententias ferendi idem Lipſius ad Senecae cap. 3. Ioan. Gottl. Heineccius in oratione de iurisprudentia veterum Romanorum formularia, ritibusque, quibus negotia ciuilia explicabant ſollemnibus, Franeq. 1724. 4. edita, et inſerta eius opuſculis variis, Halae 1735. 4. euulgatis, p. 431 ſqq. et Io. Sal. Brunquellii Progr. de ſollemnibus in exequutione ſententiarum a Romanis adhibitis. Ienae 1733. Latina lingua ſola in iudiciis Romanis adhibita, vt notat Valerius Max. lib. 2. c. 2. §. 2. De iure extraordinario Pancirollus III. 30. Var. lectionum. De iure Vindiciarum apud Romanos exſtat diſſertatio Georg. Wilh. Ioecheri Lipſiae 1723. edita. De ritu vindiciarum vide Ioan. Frid. Chriſtii Noctes academicas, pag. 171 ſqq. De vocabulo *ex iure manu conſertum* vide Eundem ibid. pag. 180. et Adriani Deodati Stegeri vindicias manibus conſertis ſumendas ex lege XII tabularum. Lipſ. 1737. 4. De *actoribus*, *ſubſcriptoribus*, *delatoribus* videndus Heraldus animaduerſ. VII. 16. pag. 549 ſqq. et Chr. Gottl. Schwarzius ad Plinii Paneg. pag. 127 et 132. de popularibus actionibus, idem Heraldus VII. 26. p. 621 ſqq. De *aduocatis*, tabellionibus, pragmaticis, idem VI. 10 et 12. pag. 452 ſqq. 463 ſqq. et VII. 17. p. 557 ſq. et M. Antonius Ferratius Epiſt. pag. 22 ſqq. et 144 ſqq. De origine et conditione Procuratorum iure Ro-

mano et Canonico, nec non eorum progreſſu in forum Romanum conferatur Chriſti. Godfridi Hofmanni diſſertatio Halae 1716 edita. Hiſtoriam prouocationum et appellationum apud veteres Romanos exponendam ſibi ſumſit Chriſti. Willh. Küſtner, cuius ſpecimen primum prodiit Lipſ. 1740. Cui iunge Franc. Car. Conradi ius prouocationum ex antiquitate R. erutum. Lipſ. 1732. 4. De vſu picturarum in iudiciis apud Romanos coniecturae eiusdem Conradi inſertae ſunt Miſc. Lipſ. nouis Vol. 6. pag. 511 ſqq. De conciliis, conuentibus et foris Romanorum in Italia et Prouinciis conſulatur Onufrius Panuinius II. 20 ſqq. antiquit. Veronenſium. De more teſtes per aures trahendi, Fridericus Lindenbrogius ad codicem legum antiquarum pag. 1360 ſq. Ioan. Frid. Chriſtius Noct. Acad. pag. 280 ſqq. et Iac. Henr, Born in diſſert. de anteſtatione in ius vocantium apud Romanos. Lipſ. 1737. Adde Io. Phil. Sleuogtii diſſ. de in ius vocatione antiqua et noua. Ien. 1705. De comperendinatione conſule M. Ant. Ferratii Epiſtol. pag. 36 ſqq. et Ioan. Alb. Spieſii diſſert. Lipſ. 1728. De commentariis actorum veterum in foro litigantium Chriſti. God. Grabneri diſſert. Lipſ. 1738. De tribunali videndus Chimentellus de honore biſellii. Polletus lib. cit. c. 6. Quod Vitruuius commemorat tribunal ab eo, quo magiſtratus vterentur, diuerſum eſſe, monet acutiſſimus Erneſti in claui Ciceroniana, voce *Tribunal.* De ſportulis iudicum Polletus lib. 5. cap. 11. et Frider. Aug. Iunius in antiquitatibus ſportularum apud Romanos quotidianarum. Lipſ. 1745. 4. §. 6. pag. 14. De ſupplicum ſignis apud veteres Io. Paullus Reinhard. Erlangae 1744. Scriptores de iudiciis veterum Germanorum plenis calathis attulit V. C. Gottlob Aug. Ienichen P. 1. Bibliothecae iuridicae Lipenianae p. 676.

XIII. De primis Chriſtianis iudicia Ethnicorum magiſtratuum ex conſilio Paulli Apoſtoli fugientibus videantur interpretes ad 1 Cor. 6. Io. Seldenus lib. 2. de Synedriis Ebraeorum cap. 7. Chriſtoph. Wollius de tribunalibus profanarum gentium Chriſto eiusque legatis merito odioſis. Lipſ. 1731. 4. et Chriſtiani Weiſmanni diſſertatio de compromiſſis Chriſtianorum foro gentili praeferendis. Tubingae 1732. Iudices itaque Chriſtianorum erant Epiſcopi, norma ſiue regula iudiciorum Eccleſiaſticorum ſacrae litterae, aequitas naturalis et deinde canones atque concilia. Canonum collectio antiquiſſima eſt, quae vulgo ſub canonum Apoſtolicorum nomine fertur, et conſtitutiones apoſtolicae, vt vocantur vulgatae ſub nomine Clementis Romani, quae nouiſſime cum notis Cotelerii et Clerici recuſae ſunt in eiuſdem Cotelerii Patribus Apoſtolicis, Amſtelod. 1724. fol. Vol. 1. p. 201 ſqq. Alias canonum collectiones editiones-

nesque

neſque conciliorum et ſcriptores iuris Graeco Romani ex inſtituto recenſui libro ſexto Bibliothecae Graecae, quibus addenda eſt collectio conciliorum, quae Venetiis 1728. Tomis 21. folio, prodiit, cui acceſſerunt duo tomi apparatuum, ib. 1733. fol. Editionem omnium conciliorum locupletiſſimam ſe parare ſignificauit Antonius Zatta in conſpectu nouiſſimae ac omnium locupletiſſimae ſacrorum conciliorum editionis, quam ſocietatis more aggreditur, euulgato Venetiis 1758. 8. Conſilium edendae collectionis conciliorum Germaniae ſingulari programmate, quod recenſetur in Nouis Litterariis Lipſienſibus 1757. p. 782. aperuit Ioſephus Hartzheim. Concilia de Eccleſiaſticis Synodis recte dici, aduerſus Pollerum probat Georgius Henricus Vrſinus obſeruationum philologicarum capite quarto.

XIV. Apud Hebraeos quatuor in vſu fuiſſe ſuppliciorum capitalium [12] genera feruntur, viuicrematio, lapidatio, ſtrangulatio et poena gladii, quam putabant eſſe turpiſſimam. Confer codicem Talmudicum Sanhedrin cap. 7. T. 4. Miſſnae Surenhuſii p. 237 ſqq. Io. Seldenum de iure naturae et gentium p. 8 7. et lib. 2. de Synedr. cap. 13. D. Carpzouium ad Schickardi ius Regium Hebr. p. 259 ſq. Io. Hoornbeckium in Miſcell. Sacris cap. 15. p. 384 ſq. Matth. Zimmermannum in Analectis p. 405 ſq. Petrum Iurieu in hiſtoria critica p. 389. H. Kippingium Exerc. 1. de Cruce. *Chriſtianum Stockium* in diſſertationibus quinque de poenis capitalibus Hebraeorum. Ienae 1702. *Chriſtoph. Borſtorfii* diſſert. de poenis capit. Hebraeorum. Aboae 1696. 8. *Ioan. Leuſdenii* diſſert. 47. Philologi Hebraeomixti, quae agit de poenis capitalibus Hebraeorum. *Auguſtini Calmet* diſſert. de poenis et ſuppliciis, quorum in ſacris litteris fit mentio, quae exſtat ante commentarium in Deuteronomium, T 1. p. 387 ſqq. *Io. Friſchmuthi* diſſert. de ſepimento legis, Ienae 1674. cap. 3. *Io. Ern. Bornitii* de poenis capitalibus Hebraeorum ordinariis Witteb. 1643. 4. *Ottonis Chriſtoph. Dieterici Fiſcheri* de ſuppliciis Hebraeorum in Pentade diſſertationum ſtipendii Velthemiani, quae curante Ioan. Andr. Schmidio prodiit Helmſt. 1717. 4. *Ioan. Georg. Abichtii* de ſuppliciis reipublicae Iudaicae. Lipſ. 1708. *Chriſti Bened. Michaelis* de poenis capitalibus in ſacra ſcriptura commemoratis, in primis Hebraeorum. Halae 1730, et auctior. ibid. 1748 et B. D. Mayeri diſſert. ſelectas Kilonienſes p. 245 ſq. vbi ſigillatim agit de lapidatione Stephani et pag. 275 obſeruat lapi-

[12] Non ademtum fuiſſe Iudaeis tempore Chriſti ius omne ſuppliciorum capitalium, docent Otto in Lexico Rabb. p. 634. Salomo Deylingius II. 33. obſ. ſacrarum, et alii quos laudaui ad codicem Apocryphum Noui Teſtamenti pag. 245. Contrariam qui tuentur ſententiam, eos laudauimus ſupra p. 692.

lapidatos poſtquam hoc ſupplicium ſuſtinuiſſent, deinceps fuiſſe etiam ſuſpenſos, non ex collo quidem, ſed ex vtroque brachio, qua de re Rev. quoque Daſſouii diſſ. conſulenda eſt edita Witteb. 1694. de ſuſpendio hominis lapidibus obruti. Conferantur quoque *Menochius* de Republ. Hebraeorum lib. 8. c. 2. qu. 3. et *Sigonius* lib. 6. c. 8. De lapidatione *Heinius* in noua collectione variorum ſcriptorum, faſcic. 1. pag. 102. vbi nonnulla contra receptam a Iudaeis ſeutentiam monentur. *Io. Gothofr. Schuparti* diſſertatio de ritibus lapidationis Hebraeorum. *Nic. Koeppen* et *Io. Mich. Lorentz* de ſupplicio Achani ad Ioſ. VII. 24-26. Gryphiſw. 1710. et Argentorati 1735. *Ioan. Reinh. Ruſii* de lapidatione Stephani. Ienae 1709. *Frieder. Siegfr. Ringii* de lapidatione Hebraeorum. Francof. 1716. *Friderici Imm. Schwarzii* martyrium Stephani e Pandectis Hebraeorum illuſtratum. Witteb. 1756. *Martini Iacobi Ounami* diſſertat. de diris ſanguinum [13] in lapidatum deriuatis. Kilonii 1705. Supplicium crucis apud Iudaeos in vſu fuiſſe contendunt Baronius et quidam alii, etiam D. Georgius Moebius ὁ μακαρίτης ſingulari diſſertatione et I. G. de Chaufepié in diſſertatione de ſupplicio crucis apud Hebraeos veteres vſitato ſub praeſidio Alb. Schultens Franeq. 1721. habita, et recuſa Tomo 2. Miſc. Duisburgenſium, p. 401 ſqq. ſed negant rectius cum Scaligero Caſaubonus exercit. 16. ad Baronium cap. 77. H. Kipping. Exerc. 2. de cruce aliique. De poena exitii ſeu excidii, codex Talmudicus כריתות T. 5. edit. Surenhuſianae p. 236. Iſaaci Abarbanelis diſſ. in Num. XV. 30. Comm. fol. 230 ſqq. editionis Baſhuyſ. quam latine Buxtorfius ad calcem diſſertationis de ſponſalibus et diuortiis. Baſil. 1652. 4. adiecit. et Ioan. Ad. Scherzeri diſſert. de כרת Iudaeorum. Lipſ. 1657. De flagellatione [14] ſiue fuſtigatione apud Iudaeos agit Campegius Vitringa in Archiſynagogo cap. 16 ſq. Io. Wulferus ad tractatum Talmudicum Shekalim, pag. 120 ſq. Matthias Zimmermannus p. 407 ſq. analect. Chriſtian. Schoettgenius Vol. 1. Horar. hebraicar. p. 714. Ioan. Leuſdenius Philol. Hebraeomixti diſſ. 49. Lightfootus de miniſterio templi c. 1. ſect. 3. I. B. Carpzouius ad Schickardi Ius Regium p. 143 et 155. Petrus Zornius in Muſaeo Bremenſi T. 2. pag. 381. et T. 2. Opuſc. ſacr. p. 312 ſq. Ioan. Hilppertus, et Aegidius Strauchius in diſſert. de ritu flagellandi apud Iudaeos. Helmſt. 1652 et Witteb. 1668. Caſp. Sagittarii

[13] Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. Vide Interpretes ad Matth. XXVII. 25.

[14] De Cruciariis (apud Romanos) antequam in crucem tollerentur ad columnam flagellatis vide Grotium et alios interpretes ad Matth. XXVII. 19 et 26. Kippingium Exerc. V. de Cruce, Tillemontium Tomo 1. memor. Hiſt. Eccleſ. pag. 64. Pearſonium ad ſymbolum Apoſtoli pag. 359 ſq. edit. Latinae et Gretſerum lib. 1. de cruce cap. 10. et 84.

gittarii diſſ. de flagellatione Chriſti. Ienae 1674. Henr. Iac. van Baſhuyſen in diſſert. de flagellatione Paulli. Serueſtae 1720. Franc. Vlric. Walterus in diſſert. de poena flagellorum et ſcorpionum. Rintelii 1731. et interpretes ad Deut. XXV. 3. 1 Reg. XII. 11. et 2 Cor. XI. 24. vbi Apoſtolus teſtatur ſe accepiſſe plagas vndequadraginta, triplici nimirum flagello plagas tredecim, quem numerum hodieque apud Iudaeos obſeruari docet exemplum Vrielis Acoſtae, qui totidem ſe a Iudaeis plagas propter Apoſtaſiam ſuam accepiſſe refert in vita ſua, quam Limborchius edidit ad calcem colloquii ſui cum erudito Iudaeo p. 350. Ex illis 39 plagis, quas Ioſephus IV. 8. antiquitatt. et Talmudici in tractatu Maccoth ſiue de poenis quem Cocceius illuſtrauit tomo 7. Opp. et tom. 4. Miſhnae Surenhuſianae pag. 269 ſq. et 288. numero rotundo 40 ex loco Deuteronomii vocant, plagae 13 infliguntur ſuper humerum dextrum, totidem ſuper humerum ſiniſtrum, et totidem infra humeros, vt praeter alios notat Ioan. Morinus de Sacramento poenitentiae pag. 231. De carduis et acutis tribulis ferreis, quibus hoſtes ſuos Croeſus in appendice Vaticana Cent. 1. prov. 88. et Ammonitas ſubiecit Dauid adi *Matthiam Frideric. Beckium* ad Targum 1 Chron. XX. 3. p. 209 ſq. et interpretes ad 2 Sam. XII. 31. *Ioannes* vero *Andr. Dantzius* putat, Dauidem non tam crudeliter cum iis egiſſe, ſed tantum in ferrifodinis laborare iuſſiſſe, atque operis admouiſſe metallicis. Vide eius diſſert. cui titulus: Dauidis in Ammonitas deuictos mitigata crudelitas. Ienae 1710. Danzio aſſentiuntur B. *Aug. Herm. Franckius* Prael. Hermenevtic. p. 10. *La Grauius* Hiſtoire de la Republique des Lettres T. 13. pag. 362 ſqq. et *Ioan. Chriſt. Nimptſchius* in diſſert. de Ammonitis a Dauide abſque crudelitate ſub iugum miſſis. Lipſ. 1731. Deturbationem de Saxo etiam apud Iudaeos vſitatam notat Iuſt. Rycquius libro de Capitolio cap. 4. Poenam exilii niſi in alium Iudaeae locum et in aſylum lex non ſtatuit, quia in ſolo populo Iudaico Deus ſanctius colebatur, omnibus aliis populis per idololatriam corruptis, vnde, quod ſcire obſeruat Thom. Aquinas, ſi quis a populo illo vniuerſo fuiſſet excluſus, data fuiſſet ei occaſio idololatriae. De excommunicatione duplici apud Iudaeos, parua (Niddui ſiue Schammatha) et magna cum exſecratione (Cherem) vide Petrum Iurieu in hiſtoria critica p. 392 ſq. Buxtorfium in Lexico Talmudico vocibus שמתא et נדוי, חרם, Seldenum de iure Nat. IV. 8. et de Synedriis I. 7. Ioan. Colerum in vita Spinoſae pag. 21-56. Herm. Witſium Miſcell. Tom. 2. Exercit. 2. §. 8 et 17. Iulium Bartoloccium Bibl. Rabbin. Tom. 3. p. 415. ſq et T. 4. p. 447 ſq. Ioan. Leuſdenium Philol. Hebraeomixti diſſ. 50. Campeg. Vitringae ſynagogam veterem lib. 3. pag. 1. cap. 9. p. 727 ſqq. ſed et Sam. Baſnage ad Baron. tomo 2. p. 476 ſq. vbi negat ἀνά-

θεμα de excommunicatione eſſe intelligendum, reiicitque κατάθεμα Iuſtini qu. 121. ad Orthodox. porro docet excommunicationem apud Iudaeos fuiſſe excluſionem forenſem a iuribus ſocietatis ciuilis, non a templo nec paſchate. Adde diſſertationes Ioan. Georg. Bindrim de gradibus excommunicationis apud Iudaeos. Ienae 1670. Ioan. Conr. Durrii de anathemate Altorfii 1662. Henr. Opitii de excommunicationis ritu apud Iudaeos. Kilon. 1680. Ioan. Andr. Danzii, Ienae 1683. recuſ. in Meuſchenii N. T. ex Talmude illuſtrato pag. 615 ſqq. Gottl. Iſraelis Muſculi. Lipſiae 1703. Ioan. Iſaaci Pihlmanni. Aboae e. a. 8. Daniel. Lundii. Vpſal. 1706. De excommunicatione ad ſonum tubarum Eiſenmengerus in detecto Iudaiſmo, T. 1. pag. 118 ſq. De carnificibus Hebraeorum, qui erant adiuncti iudicum honorati, non raro ex tribu Leui, videatur *Aug. Calmet* ad Deut. l. 15. et ante Commentar. in Deut. T. 1. p. 402. De deuotione et excommunicatione apud Ethnicos Balthaſar Bonifacius lib. 9. hiſtoriae ludicrae c. 22.

XV. De excommunicatione Eccleſiaſtica conſulantur praeter ſcriptores de poenitentia Eccleſiaſtica, ſupra c. 11. allegatos, *Grotius* ad Luc. VI. 22. *Ludov. Ellies du Pin* de antiqua eccleſiae diſciplina, diſſ. 3. p. 244 ſqq. *Iacobus Creillon* in tractatu gallico de Excommunicatione et monitoriis. Andegaui 1651. et Pariſ. 1672. 4. *Io. Morinus* de vſu cenſurarum eccleſiaſticarum. (*Philibertus Colletus* [15]) in libro gallico ſermone conſcripto: Traité hiſtorique des Excommunications. Diuione 1683. et Pariſ. 1715. 12. *Nicol. Laurent. Arctander* de Excommunicatione eccleſiaſtica. Hafn. 1622. 8. *Thomae Eraſti* explicatio quaeſtionis: vtrum excommunicatio a ſacramentorum vſu arcens mandato nitatur diuino, an excogitata ſit ab hominibus. Peſclauii 1689. 4. *Ioan. Ibannez* de Excommunicatione. Salmant. 1597. fol. *Thomas Brown* ad canonem X. Apoſtolicum: T. 2. Patrum Apoſtolicorum Cotelerii. *Zegerus Bernhardus van Eſpen* libro de cenſuris eccleſiaſticis. 1709. 12. *Ioan. Volcmari Mülleri* Anmerkungen von dem Urſprung des Kirchenbannes, deſſen Wachsthum, Mißbrauch und Einſchränkungen, quae exſtant in Eiusdem Fortſetzung des Staatscabinets Johann Joachim Müllers, collect. 1. p. 249. *Ioan. Georgii Pertſchii* Recht des Kirchbannes. Halae 1721. 4. et auctius Guelpherbyti 1738. 4. *Ioan. Fechtii* tractatus de excommunicatione eccleſiaſtica. Roſtochii 1712. 4. Eiuſd. kurze Nachricht vom Kirchenbann. ibid. 1713. 8. *Chriſtiani Thomaſii* [16] Bedenken über die Frage: wie weit ein Prediger bey ſeinem

[15] Journal des Savans 1715. II. pag. 243. Memoires de Trevoux. 1715. pag. 552. et 851 ſqq. Acta Erud. 1684. pag. 29.

[16] Thomaſium impugnarunt Seb. Edzardus in libello: Vertheidigung der chriſtlichen Lehre

nem Landesherrn, welcher zugleich ſummus Epiſcopus iſt, ſich des Bindeſchlüſſels bedienen könne. Guelpherb. 1706. 8. quod deinde recudendum curauit T. 4. der juriſtiſchen Händel, p. 102 ſqq. *Franc. Paulli Sarpii* les Droits des Souverains defendus contre les excommunications et interdicts des Papes. Hagae Comit. 1721. 12. et Amſtelod. 1743. 12. *Ioan. Adriani Thierens* et *Guil. Velſens* neceſſaria inſtitutio de excommunicatione eccleſiaſtica. (*Nodige Voorkenniſſe der Gemeinte tot de Oeffening des Kerkenbanns.*) Delphis 1731. 4. *Iuſti Henningi Boehmeri* diſſ. de ſtatu excommunicatorum ciuili ex mente Proteſtantium. Halae 1727. *Alb. Ioachim. Krakewitzii* de excommunicatione eccleſiaſtica. Roſtoch. 1709. *Andr. Sandeti* de ritu excommunicationis intra et extra Eccleſiam. Aboae 1694. 8. *Io. Guil. Iani* et *Theod. Crügeri* hiſtoria cenſurae eccleſiaſticae Papalis IV diſſertationibus Witteb. 1718 pertractata. *Io. Frid. Wernheri* diſſert. de iure excludendi a S. Coena et abſolutione. Witteb. 1709. et *Io. Frid. de Beulwitz* de excommunicationis in Electorem S. R. I. eccleſiaſticum a P. R. decretae effectibus ciuilibus. Halae 1743. 4. Formulas excommunicationis habes apud Mabillonium pag. 162. analector. In omnes haereticos eorumque fautores et ſcriptores ſtatutorum libertati Eccleſiae contrariorum apud Martenium I. anecdot. p. 996. De regibus excommunicatis vide Du Pinium diſſ. 3. de antiq. Eccleſiae diſcipl. pag. 489 ſqq. Exempla quinquaginta Imperatorum, Regum, Principum, Rerumpublicarum a Pontificibus excommunicatorum collegit Gregorius Leti in libro, cui titulus: *Itinerario della Corte di Roma* [17] T. 1. pag. 577. et inde Aug. Tittelius in praefat. ad Iſaac. Barrow von der päbſtlichen Gewalt, p. 36 et 37. atque Ioan. Hubnerus Cent. VI. Bibl. hiſtoricae p. 188 ſqq. De cautione in eiuſmodi rebus adhibenda vide Journal des Savans 1715. II. pag. 248. Origo eius ab A. C. 787. hortatu Caroli M. vide A. E. 1733. p. 340. Excommunicationis accenſis candelis et pulſatis campanis mentio fit in epiſtola Alexandri III. T. 1. collect. nouae pag. 726. Num excommunicatio ſoluatur, ſi Pontifex admittat ad oſculum, vel Rex ad menſam? vide le Cointe T. 2. p. 271 ſqq. De excommunicatione apud Graecos Chriſtianos, atque inſequi ſolita, vt aiunt, cadauerum incorruptione et τυμπανισμῷ, donec iterum abſoluantur, videantur *Nicol. Comnenus* Praenot. myſtag. pag. 253 ſqq. *Goarus* ad Euchol. p. 689. *Allatius* de purgatorio pag. 38 ſq. *Chriſtoph. Arnholdus* ad Wa-

Lehre vom Bindeſchlüſſel wider das unchriſtliche Bedenken Chr. Thomaſii. Hamb. 1707. 8. et Io. Ioach. Weidnerus. v. Relationes innoxias 1725. pag. 85 et 246. Defendit Carol. Rud. Kuſtius. vide eaſd. relat. innoxias 1708. p. 384.

[17] Prior editio prodiit ſub titulo: *Li Precipitii della Sede Apoſtolica.* Vide Hubnerum l. c. p. 187.

Wagenſeilii Sotam pag. 1183. Monatliche Unterredungen 1689. p. 948 ſq. et 1693. p. 637. *Paulli Ricauti* Hiſtoire de l'éſtat preſent de l'Egliſe Grecque cap. 13. p. 278 ſq. *Iacobi Elſneri* neueſte Beſchreibung der griechiſchen Chriſten pag. 80 ſq. et pag. 150 continuationis. *Bzouius* ad A. C. 1481. *Ioan. Mich. Heineccii* diſſertatio inauguralis ſub praeſidio Ioan. Andr. Schmidii habita de abſolutione mortuorum excommunicatorum ſiue tympanicorum in Eccleſia Graeca. Helmſtadii 1709. et *Ioan. Henr. Stuſſii* Progr. de excommunicationis Graecorum miris effectibus. Gothae 1733.

XVI. De poenis et ſuppliciis apud Graecos et alias gentes videndus Alexander ab Alexandro lib. 3. cap. 5 et 20. Albericus Gentilis III. 18. lectionum ad ius ciuile ſpectantium et II. 9. vbi ſigillatim de poena ignis. Lacedaemonios neminem interdiu ſupplicio afficere ſolitos, ſed tantum de nocte plectere damnatos ad mortem tradit Herodotus IV. 146. De poenis et remunerationibus apud Athenienſes agit Potterus lib. 1. c. 25. Archaeol. Attic. apud Lacedaemonios Cragius IV. 9 et 10. Horrenda quaedam ſupplicia Perſarum refert Plutarchus Artaxerxe pag. 1018. 1019 et 1021. confer Briſſonium lib. 2. pag. 325 ſq. De Perſarum σκαφεύσει ſiue σκαφισμῷ Cangius pag. 9. ad Zonaram. De excoriatione apud illos vſitata, Petrus Pantinus ad librum ſecundum Baſilii Seleucienſis de vita S. Theclae. De arca mucronibus vndique praefixa, cui Regulum reſectis palpebris impoſuere Carthaginienſes, Claudius Dauſqueius ad Silium p. 276. De tormentis ſiue quaeſtionibus veterum Ioſephi Laurentii diatriba recuſa eſt tomo VI. antiquitatum Graecarum, ex eius polymathiae lib. 3. c. 10. videndus quoque Chriſti. Vlr. Grupen in diſſertatione, de tormentis Romanorum et Graecorum, quam praemiſit obſeruationibus iuris criminalis de applicatione tormentorum. Hanouerae 1754. 4. De vſu tormentorum apud Athenienſes Mich. Henr. Gribner opuſc. iuris priuati ſect. V. pag. 156 ſqq. Varia poenarum et tormentorum genera recenſet etiam Iſidorus Hiſpalenſis lib. 5. Originum c. 27. Syneſius Epiſtola 58. 59. et Ariſtophanes in Ranis v. 631 ſqq. De circumductione in ludibrium ore frenato capiſtratoque, vel etiam ſupino, ac retortis ceruicibus Zimmermannus p. 462 ſq. analect. ex Io. Frid. Gronouii et Gisb. Cuperi obſeruationibus, et Petrus Zornius Miſc. Groning. Tom. 2. p. 563 ſqq. De culei poena Tho. Crenius part. 11. animaduerſ. pag. 247 ſq. Hieron. Magius Miſc. IV. 8. Pitiſcus ad Suetonii Auguſtum c. 33. Goldaſtus ad Doſitheum pag. 874. et 875 edit Schultingii. Chriſtoph. Colerus in Parergis, et Meurſius III. 23. exercitat. parte 2. exercit. critic. p. 162. De Cynophoria ſiue canis portatione ignominioſa, Ioan. Henrici Meibomii ad

Ioan-

Ioannem Marquardum Epiſtola, ex edit. Helmſtad. 1661. 4. ſubiecta Cynographiae Chriſtiani Franciſci Paullini: et recuſa in faſciculo tertio collectionis variorum librorum, quam H. A. Groſchuſio debemus, p. 467 ſq. atque ſeorſim. Lipſ. 1749. 4. Io. Henelius in Otio Vratislauienſi c. 18. Rittershuſius ad Guntheri Ligurin. V. 194. Ioan. Godofr. Vngerus analect. antiquarioſacr. pag. 281. vbi contra Meibonium diſputat. Conr. Ritterſhuſius ad Guntheri Ligurinum pag. 100 ſq. et Iac. Andr. Cruſius in Opuſculis, Mindae 1668. 4. editis. De ſtigmatiſmo ſacro et profano Theophylus Raynaudus tomo 13. operum. De hominibus ſtigmate et cauterio notatis Potterus Archaeol. Attic. lib. 1. cap. 10. pag. 54 ſq. Ioan. Moebii diſſ. Lipſiae 1687. idem Henelius in Otio Vratislav. cap. 16 ſq. Michael Meiſnerus in ſyntagmate ſuper annotament. philolog. Curiae Variſcorum 1623. 8. p. 39. Ioan. Lomeierus dierum genial. Dec. II. pag. 328 ſqq. Cangii Gloſſarium in γραπτοί. Petrus Zornius in Biblioth. antiquarioexegetic. pag. 485 ſqq. Sal. Deylingius Obſ. ſacr. III. pag. 423. Ioannis Aug. Groebelii obſeruatio de ςιγματισμῶ veterum, T. 10. Miſcellan. Lipſ. pag. 79 ſqq. Cornelii Haſaei diſſertatio Bremae 1704. Io. Gottlob Derlingii de modo inurendi ſtigmata. Halae 1720. et de ſeruis litteratis, ibid. eod. Sigiſm. Frider. Dreſigii de vſu ſtigmatum apud veteres. Lipſ. 1732. et Ern. Frid. Neubaueri de conſcientia cauterio notata. Giſſ. 1745. De ſtigmatibus militum Grotius ad Galat. VI. 14. et Apoc. XIII. 16 et Iac. Lydius ſyntagmate ſacro de re militari Hebraeorum. De ſtigmatibus ſeruorum Ramireſius ad Martial. II. 29. Lipſius Elector. II. 15. Gottfr. Bernh. Caſſeburgius in diſſert. de ſtigmatibus ſeruorum. Regiom. 1730. Ioſeph. Laurentius p. 22. Polymathiae. Caſp. Barthius aduerſar. XLIII. 25. Scaliger ad Auſonium pag. 41. Sam. Frider. Bucher de ſeruis litteratis p. 114 ſqq. Parerg. Zittauienſium, aliique a Zornio libro paullo ante laudato pag. 461. excitati. De ſtigmatibus idololatricis videatur Spencerus II. 14. de legibus Hebraeorum. De lata fuga ſiue exilio, poena homicidii antiquiſſimis temporibus, vide Euripidem in Oreſte v. 511. 512. 513. Scholiaſten Euripidis ad Hippolitum p. 219. Plutarchum quaeſtion. graec. pag. 284. c. Diodorum Siculum V. p. 228. c. Lucianum T. 2. p. 44. Lactantium II. 9. Grotium et Clericum ad Geneſ. IV. 12. Grotium ad Matth. V. 40. et de iure belli et pacis lib. 1. cap. 2. §. 5. Feihtii antiquitates Homericas II. 8. Henr. Valeſium ad Excerpta Peireſciana p. 66 ſq. Andream Alciatum II. 2. Parerg. iuris. Matth. Berneggerum quaeſt. 123. ad Tacitum de moribus Germanorum. Deſiderium Heraldum IV. 5. animaduerſion. in Salmaſium. Meurſium III 28 animaduerſ miſcellan. p. 190 ſqq. parte 2. exercit. criticar. et Nicolaum Antonium lib. 2. de iure exulum cap. 4 et 14. vbi ſigillatim

de [18] Oſtraciſmo, cuius Auctor Athenis Theſeus. Vide Meurſium in Theſeo cap. 29. et in Piſiſtrato cap. 7. Adr. Iunium lib. 5. cap. 18. animaduerſ. Iac. Thomaſii diſſ. de Oſtraciſmo habitam Lipſiae 1659. inque obſerv. Hallenſ. IX. 3. recuſam, Perizonium p. 741. ad Aelian. Sam. Petitum ad leges Atticas p. 366 ſq. Ioan. Potterum archaeol. graec. lib. 1. c. 35. Emmium deſcript. reipubl. Athenienſ. pag. 57 ſqq. Geinozii diſſert. de Oſtraciſmo in memoriis academiae inſcriptionum T. 18. p. 225 ſqq. Chriſtoph. Neandri orationem de Oſtraciſmo, p. 216 ſqq. eius orationum poſtumar. Francofurti 1663. 8. euulgatarum, et diſſertationes Chriſt. Schulzii. Witeb. 1660. Chriſt. Funccii. Altenb. 1666. Phil. Mülleri. Ienae 1666. Samuel Skunkii. Vpſal. 1671. 8. Georg. Thegen. Regiom. 1666. Ioan. Iac. Battierii. Baſil. 1699. Ioannis Eenbergii. Vpſal. 1709. 8. De ϛήλῃ, illo poenae genere, quum columnae maiuſculis characteribus inſcribebatur facinoroſi crimen, quem impune occidere vnicuique licitum erat, vide Ioan. Tob. Krebſii commentationem de Stelitis Athenienſium. Lipſiae 1744. 4. De furti poena Atticas leges illuſtrat Deſiderius Heraldus p. 313 ſqq. animaduerſ. in Salmaſium. De cicuta Athenienſium poena publica conferatur Sig. Frid. Dreſigii diſputatio Lipſ. 1734. et Reuerendi Ioan. Iacob. Boſii diſputatio prior de potionibus mortiferis, ibid. 1736. ſect. 2. §. 2 ſqq. De lapidatione Perizonius ad Aeliani Var. Hiſtor. V. 19. Neque omittendum, quod vti bonos floribus, ita lapidibus petitos malos poetas notat Caſaubonus p. 431. ad Athenaeum.

De poenis Romanorum Franciſcus Henricus Salomon in commentatione de iudiciis et poenis Romanorum, recuſa T. 3. theſauri Sallengriani p. 625. et Iulius Paullus lib. 5. Sententiarum titulo 17. De exemtione ciuium a certis poenis per legem Porciam, agit Scipio Gentilis diſſert. quarta de iure publico populi Rom. *Sed et iudicatos retro in partes ſecari a creditoribus leges erant: conſenſu tamen publico credulitas poſtea eraſa eſt.* Tertull. c. 4. apologet. De tunica moleſta apud Romanos aliquo tempore vſitata videndi interpretes ad Iuuenal. Satyr. IV. 155. et VIII. 235. Lipſ. ad Tacit. XV. Annalium, Voſſius lib. 4. c. 92. de idololatria. H. Kippingius pag. 162 ſq. de Cruce, Stephanus

[18] Oſtraciſmus erat honeſtum potentiorum exilium Athenis per decem annos. Plutarchus in Nicia pag. 530. Quare quum Hyperbolus, homo nequiſſimus, ea poenae dignitate conſeretur, qua fortiſſimum quemque ciuem olim cenſuiſſent Athenienſes, deſiit et abſumta eſt in hoc poenae errore poenae quoque natura. vide Ioannem Taylorium lection. Lyſiacar. pag. 694. Similis apud Syracuſanos Petaliſmus, de quo Diodor. Siculus T. 2. pag. 65. Heſychius in πεταλισμός, et Andr. Riuinus in diſſert. de Petaliſmo, recuſa in Iulii Car. Schlaegeri faſciculo nouo diſſert. rarior. de antiquitatibus ſacris et profanis. Helmſt. 1744. 4. p. 107 ſqq. De Thebanorum more haud diſſimili Plutarch. de genio Socratis p. 578.

phanus le Moyne in notis ad varia ſacra p. 1041 ſq. Iſaacus Voſſius ad Catullum p. 41 ſq. et Gatakerus in aduerſariis p. 452. De decollatione, defoſſione viui in ſcrobem et nece per iniectam cratem, Octav. Ferrarius lib. 2. elector. cap. 7. Bourdelotius ad Heliodorum pag. 26. et Ioan. Schmidius in diſſert. de viuiſepultura. Lipſ. 1693. vbi cap. 6. de Veſtalium Romanarum, ſi pudicitiam violaſſent, inhumatione. De crurifragio ſeruorum, et de καταποντισμῷ agunt viri docti ad Suetonii Auguſtum cap. 67. Chriſtian. Graefius in diſſert. de καταποντισμῷ, num fuerit ſupplicium iudaicum. Lipſ. 1662. Conr. Sam. Schurzfleiſch in diſſert. de καταποντισμῷ. Witteb. 1700. Chriſt. Stockius in diſſert. de καταποντισμῷ. Ienae 1704. Gregor. Laur. Welleius in diſſert. de ſupplicio ſubmerſionis apud antiquos. Hafniae 1701. et Ioannes Frider. Schererus in diſſert. de καταποντισμῷ. Argent. 1753. De membrorum praeciſione, Petrus Faber III. Semeſtr. 19. pag. 284 ſqq. Manus praeciſae, ſi quis monetam vel menſuras falſaſſet, vide Cangium ad Alexiadem pag. 384 ſq. De rotae poena Adr. Iunius III. 12. animaduerſionum. De crucis ſupplicio (quo in ſeruos praecipue animaduertebant Romani, ſed et aliae gentes quamplurimae vſae ſunt, ita vt apud Indos quoque illud receptum doceat Mauſſacus ad Plutarchum de Fluminibus pag. 70. et apud Perſas H. Kippingius p. 161 ſq. a quibus poſt mortem demum in crucem actos obſeruat, perinde vt ab Aegyptiis, Chaldaeis, etc.) Videndi I. Lipſius lib. 3. de cruce. Amſtelod. 1670. 12. et cum Gregorii Calixti appendice de vera forma crucis et Gregorii Caſſandri epiſtola. Brunſw. 1641. 8. atque in eius operibus Antw. 1637. fol. editis T. 3. pag. 637 ſqq. Idem in tractatu de crucis ſupplicio apud Romanos vſitato, qui comparet ad calcem antiquitatum Romanarum Kippingii, pag. 624. edit. Lugdunenſis 1713. 8. et in Clauſingii iure publico Romanor. T. 1. p. 607. Frid. ab Helbach epiſtola ad Lipſium p. 662 ſq. inter editas a Burmanno. Henric. Kippingius de cruce et cruciariis. Brem. 1671. 12. Iac. Boſius in libris 6. de cruce triumphante et glorioſa italice Romae 1610. fol. et latine Antw. 1617. fol. Ioſ. Scaliger. ad Euſeb. p. 117 ſq. Salmaſius tribus ad Tho. Bartholinum Epiſtolis de cruce, vna cum huius libro de latere Chriſti aperto, Lugd. Bat. 1646. 12. Iacobus Gretſerus libris quinque de ſancta cruce, Ingolſt. 1607. 4. tribus Vol. atque vnico Volumine Pariſ. 1616. fol. Thomae Bartholini de cruce Chriſti Hypomnemata quatuor. Amſtelod. 1670. 12. et Lugd. Batav. 1695. 12. et diſſertationes Ioan. Schmidelii. Ienae 1658. Ioan. Iac. Freisleben. ibid. 1662. Georg. Moebii. Lipſiae 1689. Caroli Henrici Langii. Lubec. 1728. Idem Lipſius et Gretſerus lib. 1. c. 60. obſeruat a Conſtantino Imperatore hoc ſupplicium in honorem Chriſti fuiſſe abrogatum. De quatuor clauis crucis Dominicae

minicae videatur liber Cornelii Curtii. Antwerp. 1670. 12. Paullus Aringhus Tom. 2. Romae ſubterraneae p. 165 et 195. Petrus Martyr Froſciantes in libro italice edito de clauis crucis Dominicae, et nominatim eo, qui Spoleti aſſeruatur. Romae 1644. 8. Claui Dominici a Conſtantino M. impoſiti columnae porphyreticae. Cangius pag. 29. ad Zonaram. De titulo S. crucis egerunt Honoratus Nicquetus libris duobus, Pariſ. 1648. 8. et Antw. 1670. 12. editis. Ludouicus Creſollus in myſtagogo II. 24. p. 351 ſqq. Matth. Hillerus ſyntagm. Hermeneut. pag. 332. Buxtorfius pag. 258 Catalect. Ioan. Henr. a Seelen meditat. exegetic. I. pag. 379. Ioan. Georg. Altmannus in oratione de illuſtri inſcriptione crucis Chriſti eiusque myſterio, quae inſerta eſt T. IV. Tempe Heluetic. p. 662 ſqq. Ioan. Weſſelius in diſſertationibus ſacris, N. 4. et ſingularibus diſſertationibus Iac. Reichmannus. Witteb. 1655. Io. Iac. Freisleben. Ienae 1664. Io. Dan. Hanckius, ib. 1672. Sam. Reyherus. Kilon. 1694. Gottfr. Mich. Felter. Lipſ. 1725. De triplici capitis diminutione apud Romanos, Boethius 2. in Topica Cic. p. 781. De amputatione naſi, labiorum etc. Felix Oſius in Graeuii theſauro antiquitatum Italiae tom. 3. pag. 1120. De poena plumbalis caedendi reos, Baronius ad Martyrolog. Romanum 6 Iunii. De ſupplicio quo afficiendi equis diſtrahebantur, Rupertus p. 96. ad Florum. Liv. lib. 1. cap. 20. narrans de Tullo Hoſtilio perfidum Metium Suffetium illo ſupplicio afficiente, *primum*, inquit, *vltimumque illud ſupplicium exempli parum memoris legum humanarum fuit. In aliis gloriari licet, nulli gentium mitiores placuiſſe poenas.* De equuleo videndus Syneſius Epiſtol. 44. p. 185. Octauius Ferrarius lib. 1. Elector. Carol. Sigonius de iudiciis III. 17. Ioan. Ward in translationibus philoſophicis Londinenſibus ex veteri anaglypho, Vol. XXXVI. pag. 232 ſqq. et in earum Epitome (Abridgment) Tom. 5. pag. 10 ſqq. Cerda p. 25. aduerſar. ſacr. et liber eruditus Hieronymi Magii, Anglarienſis, qui cum notis Godofr. Iungermanni editus eſt Amſtelod. 1664. 12. et inſertus T. 2. theſauri Sallengriani, pag. 1201 ſqq. In eodem volumine habentur excerpta ex libro praeclaro Antonii Gallonii [19], de SS. Martyrum cruciatibus cap. 3. qui Italico primum idiomate lucem adſpexit Romae 1591. 4. deinde latine recuſus 1594. 4. Colon. 1602. 8. Pariſ. 1659. et Amſtel. 1667. 12. De variis SS Martyrum tormentis et cruciatibus quae in actis illorum paſſim memorantur, praeter Gallonium videndus Cerda pag. 256 ſqq. aduerſar. ſacr. c. CXXVIII. B. Bebelius Sec. IV. T. 2. pag. 1041 ſq. Caſpar Sagittarius de mar-

[19] Graecorum vocabulorum accuratiorem notitiam in Gallonio deſiderat Vrbanus Godfrid Siberius in vita Spyridionis p. 76. ex illius defectu notans plurimorum ſuppliciorum rationes non recte eſſe ab eo detectas.

martyrum cruciatibus. Lipſ. 1696. 4. Ioan. Georg. Dorſcheus in ſatura de ſuppliciis et tormentis, quibus gentiles et alii ſanctis quondam Dei hominibus mortem intulerunt, inſerta eiuſdem ſeptenario admirandorum I.C. p. 277. Chriſtiani Kortholti de perſequutionibus eccleſiae primitiuae ſub Imperatoribus ethnicis liber editus Kilonii 1689. 4. Bonifacii Simonethae opus de chriſtianae fidei et Romanorum Pontificum perſequutionibus, quod primum editum eſt Mediolani 1492. deinde recuſum Baſil. 1509. fol. Thomae Hurtardi digreſſio de aliquibus inſtrumentis, quibus tyranni martyres torquebant; quae exhibetur in eiuſdem Reſolutionibus de vero catholico martyris fidei, Colon. Agrippin. 1655. fol. pag. 136 ſqq. Godofr. Arnoldi hiſtoria Chriſtianorum ad metalla damnatorum, adiecta eiuſdem commentationi de Fratrum et Sororum appellatione inter Chriſtianos vſitata. Francof. 1696. 8. et diſſertationes Io. Meiſneri. Witteb. 1670. Io. Andr. Quenſtadii ibid. 1676. et Io. Georg. Walchii de beſtiariis inter antiquiores Chriſtianos. Ienae 1746. Sacrae Chriſti martyrum imagines, vna cum inſtrumentis, quibus iidem olim torquebantur, a celeberrimo pictore Nicolao Circiniano aeri inciſae prodierunt Romae 1750. 4. De compede, fidiculis et vngulis agit idem Ferrarius lib. 1. elector. c. 6. vbi notat cataſtam, quam cum equuleo Sigonius confundit, nihil aliud fuiſſe quam pegma ferale. De cataſta ſigillatim Baronius ad Martyrologium 28 Iulii, vbi diſſerit de Cyphoniſmo. Fuit autem κύφων, cataſta, cui collo inſerti rei flagris caedebantur, vide Ezech. Spanhemium ad Ariſtophanis Plutum v. 470. ποδοκάκη, neruus, Gaulminus ad Euſtathium pag. 45. Adde I. W. Gollingii diſſertat. de Cataſta ſeruorum. Altorfii 1730. Varia genera tormentorum enumerat Syneſius Epiſt. 58. p. 201. Nazianzenus 1. in Iulian. p. 89. etc. De nexu et addictione, oppignoratione et venditione debitorum qui ſoluendo non eſſent, multa Salmaſius lib. de modo vſurarum cap. 17. 18. 19. qui etiam de neruo, compedibus, columbari, cuſpo, cippo, numella etc. pag. 812 ſq. Idem docet diſſectionem corporis debitoris licet permiſſam lege, tamen vſu receptam nunquam fuiſſe p. 809. 820. 826. Cum Salmaſio conferendus Deſid. Heraldus animaduerſ. in Salmaſium IV. p. 285 ſqq. Iuſtus Ryequius libro de anno iubilaeo cap. 5. vbi Perſarum, Graecorum Romanorumque ſeueritatem aduerſus obaeratos confert cum legum Moſaicarum humanitate. Io. Frid. Iugleri dubia de ſectione debitorum apud Romanos. Lipſ. 1741. Io. Frid. Schereri diſſert. de Διχοτομία veterum. Arg. 1757. qui quidem verbum *ſecare* proprie accipiendum eſſe vrgent. Sed ab hiſce diſſentiunt Iul. Carol. Schlaegerus in diſſert. de debitore obaerato ſecundum ius hebraeum et atticum creditori in ſeruitutem adiudicando. Helmſtadii 1741. et Ioannes Taylorius in commentario ad legem decemuiralem de inope debitore

tore in partes diſſecando. Cantabrigiae 1742. 4. diſſectionem non de ipſo debitoris corpore, ſed de bonis eius aut de pretio, quo venditus eſſet, inter creditores diuidendo accipiendam eſſe oſtendentes. Quomodo exul a relegato apud Romanos differret, docet Ouidius lib. 5. triſtium elegia XI. Nimirum exuli opes et ius ciuitatis adimebantur, relegatus patriis tantum iuſſus abeſſe focis, vt idem Poeta canit. Confer Alex. ab Alexandro III. 20 et 23. vbi de publicatione bonorum. De deportatione in inſulas per quam etiam ius ciuitatis amittebatur, vide Ioannem Gryphiandrum in tractatu de inſulis edito Francofurti 1623. 4. cap. 16. pag. 197 ſqq. De poenis et ignominiis militaribus apud Graecos Potterus Archaeol. Graec. pag. 504 et 534. Apud Romanos Lipſius lib. 5. de militia Romana cap. 18. Alexander ab Alexandro lib. 2. genialium dierum cap. 13. Franciſcus Robertellus tomo 10. theſauri Graeuiani p. 1482 ſq. praecipue vero V. C. Gerardus Sichtermannus in erudita diſſertatione philologica et iuridica de poenis militaribus Romanorum, Amſterd. 1708. 8. Vide etiam Matthiae Zimmermanni florilegium in voce *Vitis.* Neque vero fas erat milites ſupplicio afficere antequam illis demeretur Zona militaris, vt praeter alios docet Caeſarius quaeſt. 78. pag. 214. De excoecandi poena vide Cangii gloſſarium et Caroli de Aquino lexicon militare in voce *abacinare.* Morem canendi claſſicum antequam capitis ſententia diceretur, obſeruauit Lipſius ad Taciti annal. II. 22. et Stewechius ad Vegetium I. 23. II. 22. De more traducendi reos cum voce praeconis, *κηρύκων προαγόντων* vt loquitur Zonaras XIII. 15. vide Cuiacium VII. 6. Obſeruatt. Dionyſ. Gothofredum ad lib. 13. §. 6. D. de iureiurando. Dan. Heckium de titulo crucis. Ienae 1667. et Barnab. Briſſonium de formulis et ſollemnibus P. R. verbis lib. 5. De Decimatione et vſu ſortitionis, ut metus ad omnes, poena ad paucos perueniret, adi Plutarchum Antonio p. 934. Ciceronem pro Cluentio tom. 3. editionis Graeuianae p. 208. Tacitum annal. XIV. 44. Coelium Rhodiginum lect. antiquar. X. 5. De ſuſpenſione de manu et pede vnco perforatis Nicol. Fontana in epiſtola ad Nihuſium ad calcem Thomae Bartholini de cruce pag. 283 ſqq. De praecipatione de monte Tarpeio et robore Tulliano vide Bombardinum lib. 1. de carcere cap. 4. Rycquium de Capitolio cap. 45. et Sigiſm. Frider. Dreſigii commentationem de praecipatione poena Romanorum publica, Lipſ. 1737. in qua contra Rycquium oſtendit, praecipationem non ſeruorum, ſed liberorum hominum fuiſſe poenam. Supplicia extra ciuitatem ſumebantur, ne ſacrae et diuinae imagines illorum conſpectu polluerentur, vt notat Gisbertus Cuperus VI. 19. obſeruat. Valeſius ad Ammianum XXVIII. 4. p. 527. Lipſius ad Tacitum p. 98. et Interpretes ad Hebr. XIII. 12. Carcerem Romae primus aedificauit

An-

Ancus Martius teſte Liuio et Aurel. Victore, Tullianum a Seruio Tullio vocatum, quippe qui partem ſubterraneam eidem adiecit. Celebres ita Siculorum Latomiae, Plutarchus Nicia f. 541. 542. Cicero Verrina V. 27. Pontanus p. 387 ſq. ad Euſebii Chronicon. Vincent. Mirabella antiquae Syracuſae p. 66 ſq. T. 11. theſauri Siciliae. Philippus Cluuerius antiquae Siciliae lib. 1. c. 12. p. 149 ſq. κεάδας Lacedaemoniorum Baſilius Epiſt. 379. pro quo male Δεκάδα legitur ap. Plutarchum pag. 803. F. in Agide. Meſſeniorum theſaurus ſubterraneus. Plutarch. Philopoemene p. 367. Carthaginienſium ἀγκών, Procop. lib. 1. de bello Vandalico c. 20. Athenienſium barathrum, et ἀναγκαῖον, ἀνάκαιον, Suidas, Bourdelotius pag. 23. ad Heliodorum. Perſarum φρούριον λήθης, *carcer obliuionis*, in quem conſectorum nulla amplius debebat mentio fieri, Procopius lib. 1. de bello Perſico c. 5. et Theophylactus Simocatta lib. 3. cap. 5. qui ſcribit recte appellari poſſe δυσμενείας τέμενος, *maleuolentiae ſanum.* Conſtantinopolitani palatii φρουρὰ ἐλεφαντίνη, cuius meminit Io. Cinnamus lib. 6. pag. 173. alia χαλκή, de qua Bandurius ad antiquitates Conſtantinopolitanas pag. 472. Confer quae de ergaſtulis Lipſius II. 15. electorum, Antonius Bombardinus de carceribus veterum, Patav. 1713. 8. et Proſper Stellartius lib. 1. de coronis et tonſuris cap. 14. Geolarii, commentarienſes, fuerunt cuſtodes carcerum, quibus damnatorum cura erat commiſſa. Vide Coel. Rhodiginum lection. antiq. XVII. 10. et Baluzium ad Cypriani epiſtol. 83. Ergaſtula ab Hadriano fuerunt ſublata. Spartianus c. 18. De carceribus monachorum confer Ioan. Mabillonii Reflexions ſur les Priſons des Ordres religieux. T. 2. Opuſcul. poſtumorum, et Baluzium ad Capitularia T. 2. p. 1088. De poenis libertorum ingratorum apud Romanos ſingularem diſſertationem Lipſ. 1738. edidit Iac. Henr. Bornius. De poenis ſeruorum vide Plutarchum Coriolano f. 225. Nicol. Calliachii diſſertationem T. 3. nouor. ſupplementor. theſauri A. R. et Graec. a Io. Poleno euulgatorum. Laurent. Pignorium libro de ſeruis, Tiraquellum ad Alexandrum ab Alexandro III. 20. etc. De poenis Coquorum, Petauium ad orationes Themiſtii pag. 512. De poenis et caſtigationibus diſcipulorum et adoleſcentum in ſcholis eundem Petav. p. 511. et Ludov. Creſollium in theatro Rhetorum lib. 5. cap. 6. et ſq. tom. 10. Gronov. De poena conatus et voluntatis Ioan. Henrici Pottii liber lucem vidit Francof. 1698. 4. cui iungendus Deſiderius Heraldus lib. 5. animaduerſion. in Salmaſium cap. 2 ſqq. pag. 337 ſqq. Cuiacius obſerv. XV. 25. De poena in mortuos videatur Io. Schmidii diſſ. Lipſ. 1677. De poena in bruta animantia Io. Frid. Mayeri diſſertatio Witteb. 1686. et Iani Douſae Echo, Hagae Comit. 1603. 4. p. 55. De poena in res inanimatas Godofr. Hahnii diſſertatio Lipſ. 1685.

Prae ceteris vniuerſum hoc argumentum de poenis et variis earum apud varias gentes generibus apprime illuſtrauit Iacobus Doeplerus, Conſiliarius Schwarzburgicus in opere bipartito edito Germanice Sonderhuſae A. 1693 et 1697. 4. quod inſcripſit *theatrum poenarum, ſuppliciorum et exequutionum Criminalium*, Schauplatz der Leibes- und Lebensſtrafen. Idem parte 1. cap. 1. prolixe etiam agit de iudiciis variis praeſertim Germaniae, de quibus etiam notus Iuſti Georgii Schottelii liber de ſingularibus et antiquis in Germania iuribus et obſeruatis, Francofurti 1671. 8. et Ioan. Wernerus Gericken in Schottelio illuſtrato. Lipſ. 1718. 8. De Germanorum poenis et multis pecuniariis conferendum Chriſtophori Lehmanni Chronicon Spirenſe II. 28 ſq. De poenis apud veteres Pruſſos Erläutertes Preuſſen Tom. 2. pag. 141 ſqq. Suppliciorum plerorumque et tormentorum icones aere deſcriptas exhibet liber memoratus in [20] Muſeo Mineruae Venetae tom. 1. pag. 150. *Il teatro della crudelta pratticata nelli piu ſeveri tormenti del Mondo, che dalla crociſſione di Gieſu Chriſto ſino al giorno preſente ſi videro. Aperto in cento e quatro figure intagliate in rame, e delineate dell inventione di Giovanni Luychen, Olandeſe.*

XVII. De ſeruis apud Iudaeos praeter Interpretes ad Exodi XXI. 1-11. Leuitici XXV. 39. et Deut. XV. 12-18. e Maimonide et aliis agit Iac. Altingius diſſ. ſexta philologica, Heptade VII. tomo 5. Opp. pag. 222 ſq. vbi de perfoſſione aurium, et 237 ſq. vbi de ſeruorum proſelytiſmo et libertinis. Ioan. Georgius Abicht exercitatione de ſeruorum Hebraeorum acquiſitione et ſeruitiis Lipſ. 1704. Bernh. Sebaſt. Cremerus in tetrade Exercitationum propheticotypicarum, Amſtelod. 1723. 4. quarum prima eſt commentarius litteralis et myſticus de ſeruis. Ioan. Ens ſub Tac. Hai. van den Honert et Franc. Fabricio diſſertationibus VI. de iure ſeruorum et ancillarum Moſaico. Lugd. Batav. 1720. 4. Ioan. Henr. Heideggerus in exercitatione de oeconomia Patriarcharum, quae prima eſt in Hiſtoria ſacra Patriarcharum T. 1. vbi multa de ſeruis. Ioannis Caſimiri Miegii conſtitutiones ſerui hebraei ex ſcriptura et Rabbinorum monumentis collectae, nec non cum ceterarum gentium conſuetudinibus hinc inde collatae. Herbornae Naſſouior. 1735. 8. Leonhardi Hoffmanni ancilla hebraea. Ienae 1712. Ioan. Palmroot diſſertatio de ſeruis Hebraeorum. Vpſal. 1700. 8. Ioan. Chriſtianus Kirchmeierus in diſſert. de perpetua Hebraeorum ex aurium perfoſſione ſeruitute ad ſponſorem noſtrum I. C. non referenda. Marburgi 1725. et in eius exercitationum academicar. ſylloge. p. 338 ſqq. Vide et Surenhuſii opus Miſhnicum T. 3. pag.

[20] Galleria di Minerva.

pag. 360. 362. Wulferum ad Shekalim p. 24. Miſhnam Sota III. 8. et ad eum locum Wagenſeil. nota 5. p. 226 et B. Quenſtadii antiquitates eccleſiaſticas pag. 915. D. Emanuelis de Alzeuedo Soares diſſertatio hiſtoricoiuridica de poteſtate Iudaeorum in mancipia ſub Romanorum imperio latine ſcripta legitur in commentariis academiae Regiae Vlyſſipponenſis Luſitanice editis 1721. fol. De ſeruis Athenienſium diligenter diſſerit Ioan. Potterus lib. 1. Archaeol. Attic. cap. 9. tom. 12. Gronov. De Lacedaemoniorum ſeruis Cragius lib. 1. cap. 11. Meurſius II. 6. Miſc. Lacon. tomo 5. Gronov. et Benedictus Aueranius diſſ. 20 et 21. ad Thucydidem. De Helotibus Lacedaemoniorum Iulius Carolus Schlaegerus ſingulari diſſertatione Helmſtadii 1730 habita. De ſeruis publicis ac priuatis Cretenſium idem Meurſius in Creta lib. 3. cap. 14. De ſeruis Romanorum Philippus Ludouicus Hannekenius diſſ. 2. de cura domeſtica Romanorum Gieſſae 1669. 4. et Fabianus Toernerus in diſſertat. de ſeruo Romano. Vpſal. 1727. 8. aliique mox memorandi. Nam vt de miniſtris atque apparitoribus Magiſtratuum et Sacerdotum apud Romanos, nonnihil prius addamus, miniſtri *Magiſtratuum* erant *Scribae*, de quibus Liv. X. 46. A. Gellius VI. 9. Nepos vit. Eumen. c. 1. Cicero Orat. Verrin. III. 79. et Erneſti in claui Ciceron. voce Scriba; *Accenſi*, de quibus Salmaſ. de militia Rom. c. 14. 15. Onufrius Panuinius de ciuitate Rom. cap. 66. Sigonius de antiquo iure ciuit. Rom. lib. 2. cap. 15. Lipſius Elector. I. 23. et Philippus a Turre parte 1. monumentor. veteris Antii cap. 3. et Fabrettus inſcript. c. 6. p. 433. *Praecones*, vide Briſſonium de formulis lib. 1. 5 et 6. Iac. Gutherium de iure manium I. 18. et interpretes Iulii Pollucis lib. 4. ſegm. 91. *Lictores*, confer Thom. Reineſium ad inſcript. p. 43. *Viatores*, de quibus Ampliſſimus Cuperus in Harpocrate p. 176 ſq. Schwarzius ad Plinii Panegyricum p. 379. Burmannus ad Petronii cap. 97. et Sertorius Vrſatus in monumentis Patauinis, p. 232. *Ianitores*, *Statores* de quibus Guilelmius cap. 30. de Magiſtrat. Rom. *Carnifices*, *Diribitores*, *Rogatores*, *Cuſtodes*, *Nomenclatores*, *Excubitores*, *Stipatores*, *Calatores*, *Diuiſores et Apparitores Bruttiani*, de quibus vide Onuphrii Panuinii de ciuitate Romana cap. 56 et 66. Sigonium de antiquo iure ciuium Romanorum cap. 15 et 9. vbi de Scribis. Lipſium lib. 1. Electorum cap. 22 ſq. vbi ſigillatim de Lictoribus multa, de quibus etiam Voſſius Etymologico, Alexander ab Alexandro lib. 1. c. 27. et Reineſius in Epiſt. ad Hofmannum p. 554 ſq. Ianus Guilelmius de Magiſtratibus Romanorum cap. 29 ſq. et P. Faber lib. 2. ſemeſtrium pag. 326 ſq. Wolfg. Lazius 2. de Republica Rom. pag. 291 ſq. et Bulengerus de imperio Rom. III. 36. Andr. Chriſtiani Eſchenbachii diſſ. de Scribis veterum Romanorum Ien. 1687. et T. 2. ſyntagm. diſſ. A. 1700. 8.

atque in Eſchenbachii diſſ. academicis V. Norimb. 1705. 8. Miniſtri *Sacerdotum* populi Romani Camilli et Camillae, Flaminii et Flaminiae, Aeditimi ſiue Aeditui: ſcribae publici Pontificum; a commentariis XV virum ſacris faciundis, adiutores Haruſpicum, Calatores Sacerdotiorum (confer Begeri ſpicileg. p. 107.) Tibicines, qui ſacris publicis praeſto erant, Tubicines, Pullarii, Popae, Victimarii, Lictor Flaminius, Flaminis dialis, Praecia ſiue Praeclamitator, Lictores ſex virginum Veſtalium, Praefica, Deſignator, et Veſpa ſiue Veſpillo. Vide Onuphrium de ciuitate Rom. c. 42 et 45. Ceterum de omni ſeruorum apud Romanos praeſertim genere eorumque officiis egregius exſtat liber Laurentii Pignorii de ſeruis, pulcherrimarum rerum plenus nec ſimplici vice editus vt Auguſtae Vindelicor. 1613. 4. Patav. 1656 et 1693. 4. in qua poſtrema editione acceſſit liber eiuſdem Pignorii ſymbolicarum epiſtolarum excuſus pridem Patav. 1629. 8. In editione libri de ſeruis Amſtelodamenſi 1672. 12. ſubiicitur Titus Popma de operis ſeruorum ex edit. Antwerp. 1606. 8. Tum Ludouici Antonii Muratorii diſſertatio de ſeruis, quae inſerta eſt tomo tertio commentariorum ſocietatis columbariae Florentinae, in qua Pignorius, qui ſeruorum et libertorum officia non ſatis accurate diſtinxit, refellitur. Oſtendit vero Muratorius, ſeruis viliora, libertis honoratiora demandata fuiſſe miniſteria: vt praeteream, quae de ſeruis ex veterum lectione notata ſunt a Alexandro ab Alex. III. 25. Salmaſio de modo vſurarum cap. 19. pag. 870 ſq. Gualtero Donaldſono in oeconomica ſua, et Ioſepho Laurentio lib. 1. Polymathiae diſſert. 9 ſq. Exſtat etiam in Bibl. Ioannea huius vrbis Hamburgenſi apparatus non contemnendus de hoc argumento magna cum induſtria collectus a Frid. Lindenbrogio, haud indignus fortaſſe qui digeratur et in lucem edatur. Serui alii erant mercenarii, Homero Odyſſ. 4, 644. θῆτες. Alii mancipiorum in numero, ſiue bello capti ſiue emti aere, ſiue nati in familia ſiue peregrini, qui ſe ad tempus in ſeruitutem dabant, vt ciues Romani poſſent fieri poſt manumiſſionem. Vide Burmannum p. 281. ad Petronium. Seruorum conditionem non adeo duram ac deteſtandam fuiſſe, vt vulgo perhibetur, probare contendit Georgius D'Arnaud duabus diſſertationibus de iure ſeruorum, et de his, qui pretii participandi cauſſa ſeſe venundari patiuntur. Leouardiae 1744. 4. De nundinatione ſeruorum apud veteres liber ſingularis hiſtoricoiuridicus Io. Frider. Iugleri editus eſt Lipſiae 1741. 8. Seruis recens emtis apud Athenienſes dabantur bellaria, vide Ezech. Spanhemium ad Ariſtoph. Plutum v. 768. 795. De ianitoribus veterum ſiue de miniſtris ad fores vt appellat Lampridius in Alexandro Seuero, conſules Caſp. Sagittarium lib. de ianuis veterum cap. 16. De Oſtiariis Imperatorum conſule Pignorium p. 214. et Franc. Bianchinum

in

in libro Italice edito: Camera ed Inſcrizione ſepulcrali de' Liberti, Servi et Vfficiali della Caſa di Auguſto. Romae 1727. fol. pag. 22. De Oſtiariorum Palatii et Eccleſiae officiis quae non inter vilia aut abiecta reiicienda ſed magnis dignitatibus adſcribenda ſunt, vide Cangii gloſſarium et Begeri ſpicilegium antiquitatis p. 80. Apud eundem Begerum p. 83. memoratur Tiberii Caeſaris Pediſequus primianus pag. 103. atrienſes, arcellarii, et arcarii ſerui pag. 112. 113. De more pedes venalium mancipiorum creta notandi vide Dalechampium ad Plin. 35. 17. vnde perſpicuum eſt cap. 18. non legendum cum codice Pintiani *ocreatis pedibus*, ſed *cretatis*. De ſeruis ad menſam miniſtrantibus Stuckius antiquit. Conuiual. II. 20 ſq. p. 202 ſq. III. 3. p. 286. de inuitantibus idem II. 3. de ſeruorum victu ac diaeta. Idem I. 22. De aquariis eorumque variis generibus Bianchinus lib. cit. pag. 20. et Pignorius p. 180. De iure vitae et necis apud Graecos negato dominis in ſeruos, apud Romanos conceſſo, Deſiderius Heraldus p. 287 ſq. animaduerſionum in Salmaſium. De dominorum in ſeruos et Parentum in libros poteſtate conſtitutionibus Principum coercita Grotius pag. 15 ſq. florum ſparſionis, et Petrus Faber III. 16. pag. 220 ſqq. ſemeſtrium. *Dotales* ſerui et *recepticii* vocantur qui in mariti poteſtate non erant, ſed vxori peculiares, quippe excepti cum pecunia quam illa pro libitu tractabat, nec dati doti. Vide quae ad Gellium XVII. 6. et Plauti Aſinariam Act. 1. ſcen. 1. verſ. 72. Manumiſſionis Seruorum non vnus ritus fuit: manumittebantur enim vel 1) ad plenam libertatem atque ita, vt ciues R. fierent, *vindicta*, ſiue virga Praetoris alapaeque inflictione [21] et actione in circulum: vel *cenſu* aut denique *teſtamento*, videatur Boethius I. ad Topica Ciceronis p. 271. [22] vel 2) ita, vt impetrarent libertatem non iuſtam, fierentque Latini iuris non Quiritium, per *epiſtolam* [23], vel *inter amicos* et *conuiuii adhibitione*. Vide quae ad Senecam de vita beata c. 24. Ita manumiſſi quidam non plene ſed conditione operarum vel cenſus annui. Vide Cangium in *capitales*. Libertos ſiue manumiſſos ingratos fas erat a Dominis ſuis iterum addici in ſeruitutem, vnde S. Ambroſius cap. 3. de Iacobo et vita beata tomo I. p. 488. *Ita libertatem accepiſti, vt meminiſſe manumiſſoris tui debeas, vt patrono tuo noueris legitimum obſequium deferendum, ne ab ingrato reuocetur libertas.* Adde Gothofredum ad Cod. Theodoſ. II. 22. IV. 11. et Iac. Henr. Bornii diſſert. de poenis ingratorum libertorum apud Romanos. Lipſ. 1738. Ceterum de manumiſſione eiuſque generibus ac ritibus confer Interpretes ad Tacitum lib. 13. annal. cap. 27. Briſſonium lib.

[21] Vide Libanium Tom. 2. pag. 250.
[22] Confer Briſſonium lib. 7. de formulis pag. 639 et 665.
[23] Vide Gaulminum pag. 41. ad Euſtathium.

lib. 1. antiquitatum iuris cap. 11. Wilhelmum a Loon, libris 4. de manumiſſione ſeruorum apud Romanos, Vltrai. 1685. 12. Cotelerium tomo 1. Patrum Apoſtolicorum p. 105. Phaedrum P. Burmanni p. 111 ſq. Mich. Piccartum oratione XII. Thom. Crenium tom. 1. animaduerſionum hiſtorico philologicarum, p. 84 ſq. Aug. Politianum Miſc. c. 34. Nicol. Henelium p. 442. Otii Vratislauienſis. Carol. Sigonium de antiquo iure civ. Rom. lib. 1. cap. 6. et Ioan. Gottl. Heineccium ſyntagm. antiq. Rom. iurisprud. illuſtrant. lib. 1. tit. 4. De formulis manumiſſionis vide Petrum Franciſcum Chifletium in quatuor opuſculis p. 230 ſq. et Briſſonium de formulis lib. 8. Adde Edmundum Martene, apud quem T. 1. theſauri anecdotorum p. 765 et 914. occurrunt formulae manumiſſionis, quemadmodum pag. 764. formula ſeruitutis. De pileo, libertatis P. R. olim indice et reſtitutae vindice, confer Iani Gerhardi Milzouii IV. diſſertationes. Hafniae 1655. Ioan. Burchardi Menckenii diſſertationes litterarias p. 211 ſqq. et Gundlingium in den kleinen deutſchen Schriften. Halae 1737. 8. p. 465 ſqq. Manumiſſionis iconem veterem illuſtratam habes in Ioan. Frider. Chriſtii noctibus academicis, p. 99 ſqq. De eo, quod licuit ſeruo pecunia ſe ex ſeruitute ſua redimere, Frid. Lindebrogius ad codicem legum antiquarum pag. 1464. De manumiſſione per denarii excuſſionem id. p. 1387. Martene T. 1. theſauri anecdot. p. 104. et Muratorius in Diſſertazioni ſopra le Antichita Italiane, T. 1. p. 165. et de manumiſſione in eccleſia idem Lindebrogius p. 1432. Ad locum Tertull. lib. 5. cap. 4. contra Marcion. *alienos enim ſeruos nec Galba manumiſit* vide Latinium tomo 1. epiſt. pag. 298. Sub initium Conſulatus ſollemne ſeruos manumittere, vt notat Sirmondus pag. 193. ad Sidonium, qui pag. 72 ſq. ad Ennodium etiam videndus de manumiſſione in Eccleſia apud Epiſcopum facta, et de more frangendi tabulas ſeruitutis tomo 1. oper. pag. 334 ſq. Manumiſſionis formula, ſine qua nemo ex familia propria ad ſacros ordines promouere valebat, legitur apud Muratorium T. 2. anecdotor. p. 187. cum Muratorii obſeruationibus. Optimi ordinis cauſſa decuriatos fuiſſe libertos, indeque illis, qui his decuriis praeeſſent, Decurionum nomen inditum eſſe poſt Gutherium oſtendit Celeberrimus Gorius in monumento, ſiue columbario libertorum et ſeruorum Liuiae Auguſtae et Caeſarum p. 87 ſqq. et Bianchinus p. 21. De ἰσονομίᾳ χρονικῇ et more, quo certis diebus feſtis quotannis domini ſeruis miniſtrarunt praeter Plutarchum in Numa adeundus Martinus Delrio in comment. ad Senecam Tragicum p. 25. Alexander ab Alexandro lib. 2. cap. 22. dierum genial. tom. 1. edit. cum notis variorum pag. 462 ſq. Non niſi ſeruos Romae, initio medicinam exercuiſſe, negat contra Robortellum argumentis non inficiandis Caſaubonus ad Suetonii Caeſar. cap. 4. Dre-

Drelincurtius in apologia medica (vbi et de eo quod non ſexcentis annis Roma exſulauerint) et Sponius miſc. pag. 144 ſq. Vide Iulii Caroli Schlaegeri hiſtoriam litis de medicorum apud veteres Romanos degentium conditione. Helmſtadii 1740. 4. De medicis Graecorum eorumque honoribus, et quod liberi, non autem ſeruilis conditionis fuerint, deque mulieribus medicis Graec. confer C. M. Schmidbauerum de re medica veterum Graecorum. Altdorfii 1746. De feminis ex arte medica claris exſtat diſſertatio Polycarpi Friderici Schacheri. Lipſ. 1748 edita. De ſeruis terrae, ὁμοδούλοις τῷ ἀγρῷ, Valeſius ad Sozom. IX. 17. De maſnadis aliisque ſeruis apud Longobardos V. C. Iuſtus Fontanini in libro edito Italice Venet. 1698. 4. qui recenſetur in actis eruditorum tomo 3 ſupplementi pag. 282 et germanice verſus a Ioan. Georg. Eſtore inſertus eſt P. 2. eius auserleſener kleiner Schriften, p 294 ſqq. et L. A. Muratorius T. 1. antiq. Italiae p. 156. De ſeruis veterum Germanor. Phil. Cluuerius lib. 1. antiquae Germaniae cap 15. pag. 98 ſq. Varia eorum genera refert Lindebrogius ad codicem legum antiquarum pag 1477. *Scale*, ſeruus, id. p. 1348. De ſeruis apud Germanos medii aeui nonnulla praeclara monet diſſertatio Ioan. Nicolai Hertii τοῦ μακαρίτου de hominibus propriis [24], quae recenſetur in obſeruationibus Hallenſibus tomo 4 p. 195 ſq. et inſerta eſt eius opuſcul. Vol. 1. T. 2. N. 4. Vide et Cangii gloſſarium in *barſcalcus*. Ioannis Herm. Stamm libros tres de ſeruitute perſonali, quorum primus perſequitur veteris et recentis aeui iura circa *ſeruos*, ſecundus de *famulis* tractat, tertius de *hominibus propriis* Frfti 1625. 8. Ioan. Frid. Huſani librum de hominibus propriis. Hamb. 1590. 8. I. G. Eſtor in ſpecimine iuris germanici de hominibus propriis Germaniae, in Weſtphalia praeſertim ſuperſtitibus, quod exſtat P. V. eius auserleſener kleiner Schriften p. 114 ſqq. Hermanni Ad Meinders diſſertationes binas de origine, natura et conditione hominum propriorum et emphyteuticorum, nec non de manumiſſionibus et redemtionibus hominum propriorum, quae ſubiunctae ſunt eius diſſertationi de iurisdictione colonaria. Lemgouiae 1713 4. Chriſtiani Thomaſii diſſert. de hominibus propriis et liberis Germanorum. Halae 1701. Iuſti Henningi Boehmeri diſſert. de iure et ſtatu hominum propriorum, a ſeruis Germaniae, non Romanis, deriuando, Halae 1716 recuſam in eius Exercit. ad Pandectas T.

[24] De his etiam fuſe in C. H. S. theatro ſeruitutum, edito germanice Norimbergae A. 1709. 4. Ceterum falli Ioannem Bodinum, qui lib. 1. de republica capite 5. ſcripſit omnem ſeruitutem inter Chriſtianos ſublatam fuiſſe A. C. 1215. docet Chriſtianus Thomaſius ad inſtitutiones, p. 14. Iura ſeruitutis in res publicas Chriſtianas reduci optat Ioan. Petrus Ludewig de iure clientelari Germanorum. Halae 1717. 4. p. 148 ſq.

T. 1. p. 736. Idem Boehmerus lib. 4. tit. 9. iuris eccleſiaſtici Proteſtantium T. 4. pag. 77 ſqq. agit de coniugio ſeruorum, quorum alii *Caſati* ſiue glebae addicti, alii miniſteriales *Gaſindi* dicebantur. Conſulenda quoque ſunt, quae de ſeruis Germanorum medii aeui in medium attulerunt Ioan. Guil. de Goebel cap. 1. libri de iure et iudicio ruſticorum in foro germanico. Helmſtadii 1743. 4. editi, et Henr. Chriſti. Senckenberg ſemeſtrium libro vnico, faſciculo ſexto. Praecipue vero commendandus eſt Ioachimus Porgieſſerus, Tremonienſis, in libris tribus de conditione ſeruorum apud Germanos tam veteri quam noua, qui primum prodiere Coloniae 1707. 8. deinde multis acceſſionibus aucti atque ita immutati, vt nouum plane opus videri poſſit, recuſi ſunt Lemgouiae 1736. 4. De ſeruorum coniugiis, Ioach. Vadiani ad Ioan. Zwickium epiſtola, ad calcem ſcriptorum rerum Alemannicarum Goldaſti, tomo 3. De manumiſſione ſeruorum apud Germanos, praeter eundem Potgieſerum libro tertio, videndus Chriſtianus Thomaſius notis ad inſtitutiones pag. 19. et Goldaſtus ad paraeneticos veteres pag. 433 ſq. qui pag. 437. ſingularem hac de re tractatum promittit. Formulas manumiſſionis apud Anglo-Saxones vide in Hickeſii diſſertat. epiſtolar. pag. 14. 23. In Africa fuit δέλων πόλις in qua vnicus ingenuus Dianae ſacerdos. Vide Schottum ad proverbia p. 296. De feſto ſeruorum Heſych. in σακαία.

CAPVT XVI.

Scriptores de reditibus, cenſu, decimis, primitiis, vectigalibus, aerario, ſalariis, immunitate, teſtamentis, nundinis, auctionibus, numis, vſura, abaco, menſuris ac ponderibus.

De aerario et reditibus regum Iſraelis. 1. *De decimis ac primitiis apud Iudaeos et alias gentes.* 2. *De reditibus et vectigalibus Graecorum, Perſarum etc.* 3. *De Romanorum vectigalibus, aerario, cenſu, et. rationariis Imperatorum.* 4. *De immunitate, largitionibus, ſalariis.* 5. *De teſtamentis.* 6. *De nundinis auctionibus, tabulis nouis etc.* 7. *De commerciis et nauigatione veterum.* 8. *De numis veterum.* 9. *Hebraeorum et aliorum Orientalium.* 10. *Graecorum.* 11. *Romanorum.* 12. *Germanorum, Gallorum etc.* 13. *Hiſtoriae numiſmaticae.* 14. *Siglae in numis et antiquis inſcriptionibus.* 15. *De abaco.* 16. *Vſuris.* 17. *Menſuris et ponderibus.* 18.

I. De

I.

De aerario et reditibus regum Iſraelis magnum eſt apud Iudaicos et Chriſtianos ſcriptores ſilentium, praeter pauca illa, quae notauit Villalpandus ad Ezechielem tom. 2. parte 2. pag. 509 ſq. qui reditus regis Salomonis annuos computat 57876 talenta Attica (adde pag. 553.) eaque confert cum reditibus regum Aſſyriorum, Perſarum, Graecorum, Romanorum: Bertramus cap. 15. de republica Hebraeorum pag. 271 ſq. editionis Conſtantini l'Empereur et Schickardus de iure regio pag. 211 ſq. et 275 ſq. editionis Carpzov. et 269. vbi de Decimis [1] regi tribuendis. Vide etiam ſis interpretes ad IV. Regum XVIII. 15. et XX. 13. 17. De ſacro aerario per annuam ſicli, menſe Adar offerendi, ſolutionem augeri et conſeruari ſolito, adi Talmudicos in tractatu Seckalim quem illuſtrauit Ioan. Saubertus, Altdorfii 1680. 4. Seldenum lib. 4. de iure nat. et gentium cap. 5. et lib. 3. de Synedriis cap. 10. et Ioan. Heinr. Parreidt diſſert. de auro iudaico. Lipſ. 1743.

II. Sacerdotes alebantur ex ſacrificiis, decimis, primitiisque. Ac de *decimis* quidem frugum, fructuum, pecorum et armentorum videbis interpretes ad Num. XVIII. 21. Tob. I. 6. De decimis ſecundis ad Deut. XIV. 24. Tob. I. 7. et Eduardum Bernhardum pag. 287. ad Ioſephum, Miſhnam Surenhuſianam tom. 2. pag. 108. De decimis tertiis denique interpretes Deut. XIV. 28. XXVI. 12. Tob. I. 8. Spectant ad hoc argumentum codices Talmudici דמאי *de re dubia* tomo 1. edit. Surenhuſ. pag. 76. מעשרות [2] pag. 245. מעשר שני pag. 263. et ערלה pag. 306. de arborum praeputiis. Moſis Maimonidis Jad chaſakah lib. 7. tr. 3 et 6. Guil. Guiſius ad Berachot VII. 1. Ioſephi Scaligeri diſſert. de Decimis inter eius opuſcula, D. Auguſtus Varenius in ſuo trifolio, Sixtinus Amama ad calcem Antibarbari Biblici et poſt Druſium in loca Ioſuae, Iudicum et Samuelis. D. Carpzov. ad

 Schi-

[1] Apud alias etiam gentes morem illum Decimarum ciuilium principibus pendendarum receptum fuiſſe docent Plutarchus in quaeſtionibus romanis vbi de decimis Herculi datis pag. 238. Iulius Pollux pag 6. Suidas in Μέζος, et e recentibus Seldenus ad marmora Oxon. pag. 45. Huetius Alnetanis quaeſt. pag. 323. Bulengerus de vectigalibus cap. 8. tomo 8. Graeuian. pag. 846 ſq. et Paganinus Gaudentius de ſaeculi Iuſtinianei moribus p. 30. 32. Ac ſub initium huius ſaeculi regi Chriſtianiſſimo Decimas huiuſmodi loco omnium aliorum tributorum exigere ſuaſit, cui tot munitiſſima caſtella debet Francia, Sebaſtianus de Vauban in libro *projet d'une dixme Royale* anno 1707. 12.

[2] Vterque codex etiam latine verſus a Ioanne Vlmanno exſtat in eius centuria prima deliciarum ruralium in loca difficiliora V. T. pag. 127 ſqq. Argentorati 1705. 8.

Schickardi ius regium Hebr. pag. 270 ſq. Ioan. Seldenus opere [3] angliee edito de Decimis, Lond. 1618. 4. et in eius operibus Vol. 3. pag. 1060 ſqq. cuius tria primora capita latine a ſe verſa Ioan. Clericus V. C. ſubiunxit commentario ſuo iam bis edito in Pentateuchum. Franc. Gomarus T. 1. Opp. p. 643. Dauid Clericus Quaeſt. ſacr. pag. 2 ſqq. Io. Spencerus III. 10. de legibus Hebraeorum. Samuel Baſnagius annal. politico-eccleſiaſtic. Tom. 2. p. 504 ſqq. Salomo Deylingius obſerv. ſacr. P. 3. p. 209 ſqq. et 271 ſqq. Ioannes Prideaux oper. theolog. p. 360 ſqq. Paullus Fagius in Onkeloſi Paraphraſin Devt. XIV. Bernh. Seb. Cremerus Antiquitatum Moſaicotypicarum Tom. 1. p. 115 ſqq. Petrus Zornius ad Hecataei Abderitae Eclogas p. 17. Georg. Ludov. Oederus in centuria coniecturarum de difficilioribus S. S. locis p. 110 ſq et I. G. Carpzouius ad Goodwinum p. 619 ſqq. His addendus Io. Conradus Hottingerus dignus Henrici nepos, cuius commentarius philologicus ſiue exercitationes X. de Decimis Iudaeorum cum epiſtola doctiſſimi Viri Hadr. Relandi anno 1712. prodierunt Lugduni Batav. in 4. et diſſertationes Alb. Gunzelii. Witteb. 1641. Io. Friſchmuthi. Ienae 1657. Guſtaui Peringeri. Vpſal. 1685. Dan Mulleri. Ienae 1692. Ioan. Kaerup. Hafniae 1707. Similiter in veteri Eccleſia Chriſtiana Clericis Decimae datae, vel loco illarum liberae oblationes tanquam decimae, vt loquitur S. Cyprianus Epiſtola 1. Confer M. Antonium de Dominis IX. 2. Cotelerium ad conſtitut. Apoſtol. II. 35. Petrum de Marca IV. 10. de Concordia Sacerdotii et Imperii, et VI 12. vbi de eo, quo iure Decimas redituum Eccleſiaſticorum ſibi arroget Epiſcopus Romanus. Ioſephum Binghamum lib. V. Orig. eccleſiaſtic. c. 5. Iuſt. Henning. Boehmerum T. 3. iuris eccleſiaſtici Proteſtantium. Chriſt. Thomaſii obſerv. de Decimis, quae exſtat T. X. obſerv. Halenſium p. 221 ſqq. et Miſanders (Ioan. Sam. Adami) curieuſe Gedanken vom Decem. Dresd. 1704. 8. Iure diuino decimas eccleſiaſticas deberi diſputat *Franc. Suarez* libro de diuino cultu c. 9 ſqq. p. 71 ſqq. Aduerſus Seldenum [4], cui poſtea

[3] Titulus operis eſt: *Hiſtory of tythes, that is the practice of payment of them, the poſitive lawes made for them, the opinions touching the right of them.*

[4] Seldenus coactus eſt A. 1618. 18 Ianuarii Archiepiſcopis et Epiſcopis ſatisfacere hac epiſtola retractoria, quam in Hiſtoria eccleſiaſtica Angliae refert Ieremias Collierius et Richardus Tillesley praefat. ad animaduerſ. in Seldenum B. 4. *My good Lords.* I moſt humbly acknowledge my error, which I have committed in publiſhing *the Hiſtory of Tithes*, and ſpecially in that I have at all by ſhewing any interpretation of holy Scriptures, by

poſtea aſſenſus eſt Miltonus, pugnant Rich. Montacutius in Decatevticis, ſiue diatribis upon the firſt part of the late Hiſtory of tithes. Lond. 1621. 4. et apparatu ad Origines Eccleſ. pag. 254 et tom. 2. Originum pag. 210. Iacobus Semple libro de ſacrilegiis, Georgius Carletonus, Ciceſtrienſis Epiſcopus, et Cornelius Burgeſius aliique ſcriptores Angli de Decimis. Richardus praecipue Tillesley animaduerſionibus ad Seldeni Hiſtoriam decimarum Anglice editis Lond. 1621. 4. quibus praemiſſus eſt Catalogus LXXII. ſcriptorum qui ante A. C. 1215. fuerunt, et ius Diuinum decimarum agnoſcunt. De origine et iure Decimarum in Germania prodiit diſſertatio Georg. Ludov. Boehmeri. Goettingae 1749. Hermanni Adolphi Meinders diſſertatio de origine et iure decimarum in Germania ſubiuncta eſt eius operi de ſtatu religionis et reipublicae in Weſtphalia. Lemgouiae 1714. 4. Laicis decimas percipientibus conceſſa facultas fuit a S. Ludouico Galliae Rege eas eccleſiis cedendi, vide Martenium tom. 1. Anecdotorum pag. 1126. a Bonifacio VIII. permiſſum, decimas per biennium colligi ex bonis eccleſiaſticis in regni Galliae ſubſidium; idem ibid. pag. 1286 et 1290. De *nonis* et *decimis* ſub Carolo M. et poſteris frequens mentio. Videatur le Cointe tom. 5. p. 659 ſq. et tom. 7. p. 726. Nonae iure colonario, decimae iure eccleſiaſtico ſoluebantur. Vide Cangium in *Nonae.* De decimis eccleſiaſticis in gratiam pauperum impoſitis agit Ioan. Launoius tom. 2. Opp. parte 2. pag. 592 ſqq. Decimas ſoluere etiam plus ſimplici vice in Alcorano iubet Muhamedes. De Decimis apud gentes perſolutis vide Spencerum III. 10. de legibus Hebraeorum.

S 3 De

by meddling of Councils, Fathers or Canons, or by what elſe ſoevers occurs in it, offered any Occaſion of argument againſt any right of maintenance, Iure Diuino, of the Miniſters of the Goſpel: beſeeching your Lordſhips, to receive this ingenuous and humble acknowledgment, together with the unfeigned proteſtation of my Grief, for that through it i have ſo incurred both his Maieſty and your Lordſhip's diſpleaſure, conceived againſt me in the behalf of the Church of England. Tomo tertio nouae editionis operum Seldeni Londini 1726. tribus voluminibus in folio curante Dauide Wilkinſio excuſae, exſtat Anglice the hiſtory of Tithes with a Review ex edit. Londin. 1618. 4. an admonition to the Reader of Sir James Serapil's appendix, and of Dr. Tillesley's animadverſions upon the hiſtory of Tithes: (quam reſponſionem edi prohibitam queritur T. 3. 1706.) a Letter tho the Marqueſs of Buckingham. Legitur etiam in eodem volumine tertio p. 1455 ſqq. diſſertatio de ſcopo hiſtoriae decimarum ad Regem Iacobum. Hiſtoriam carceris ſui ipſe texit Seldenus in vindiciis maris clauſi T. 2. opp. pag. 1421 ſqq. vide quoque pag. 1697 et 1699. vbi de prima editione libri ſuppreſſa.

De *primitiis* frugum, fructuumque et primogenitis apud Iudaeos in Templo offerendis, quas πρωτογεννήματα vocat Philo de ſacrificiis p. 172. Vol. I. edit. Mangeianae. ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων p. 177. et πρωτότοκα p. 180. idem Philo de praemiis, Vol. 2 p. 233 ſq. Varenius in trifolio ſacro, Roſt. 1646. 4. Buxtorfius Lexico Rabbinico pag. 2650 ſq. Scriptores memorati ſupra pag. 434. vbi de feſto meſſis: Talmudici in tractatibus בכורים et בכורות tom. I. edit. Surenhuſ. pag. 320. et tomo 5. pag. 155. e quibus priorem etiam cum verſione magis perſpicua et notis ſuis edidit Vir Clariſſ. Chriſtianus Ludouici 1696 et Lipſ. 1712. 4. Maimonides in tractatu de primitiis, quem ex parte Guſtauus Peringerus. Vpſal. 1694. integrum vertit et edidit Ioan. Rudolph. Cramerus. Lugd. Batav. 1702. 4. Abarbanel capite tertio Exordii in Leuiticum, Ioan. Lightfootus Decade chorogr. Marco praemiſſa c. 4. §. 6. Ioannes Rudolphus Grunerus in diatribe de primitiarum oblatione ac conſecratione. Lugd. Batav. 1739. 8. Bernh. Sebaſtianus Cremerus antiq. Moſaicotypic. tom. 2: pag. 165. Paullus Fagius in Onkeloſi Paraphraſin in Devt. XXVI, 2. Outmannus in codicem Iadaiim pag. 53 et 184 ſqq. I. G. Carpzouius ad Goodwinum p. 611 ſqq. Interpretes ad Exod. XXIII. 19. XXXIV. 19. 26. Leuit. XIX. 23. XXIII. 10. Num. XV. 20. Tob. I. 6. et diſſertationes Danielis Lipſtorpii. Bremae 1693. Danielis Lundii. Vpſal. 1703. Io. Henr. Hottingeri Marpurgi 1711. et Danielis Gerdeſii. Duisburgi 1730. De primitiis lanae detonſae ſpeciatim vide ſcriptores apud Lundium pag. 881. §. 21. Sic primitias etiam in Eccleſia Chriſtiana veteri offerrendi morem obtinuiſſe affirmant Beueregius ad Can. IV. Apoſtolicum et in codice canonum vindicato pag. 191 ſq. Goarus ad Euchologium pag. 656. Nouarinus in ſchediaſmatibus ſacro profanis lib. 5. c. 13. Petrus Caniſius de decimis, primitiis, oblationibus, Ingolſtad. 1609. 8. Sed negat Celeberrimus Io. Georg. Walchius Hiſtor. Eccl. N. T. pag. 782. oſtendens, primitiarum nomine ab Irenaeo, ad quem in primis prouocant aientis ſententiae patroni, non niſi panem et vinum euchariſticum eſſe ſignificatum. Similem Aegyptiorum, Graecorum, Romanorum aliarumque gentium vſum obſeruarunt Grotius ad Exod. XXIII. 19. Spencerus III. 9 de legibus Hebraeorum, Lindenbrogius ad Cenſorinum pag. 6 ſq. Meurſius in Graecia feriata pag. 117. vbi de primitiis Veſtae oblatis, et Tho. Crenius in Muſeo philologico hiſtorico pag. 8 ſq. Praedae quoque primitias diis eſſe oblatas oſtendit Euſtathius ad Odyſſeam p. 692 edit. Baſil. 1560. et Suidas in ἀκροθίνια, quibus iunge Elſnerum ad Hebr. VII. 4.

De beneficiis et reditibus Eccleſiaſticis ſcriptores laudauimus ſupra p. 679. cap. 13. §. 23. quibus addenda quae ſupplementi loco ad librum de hoc argu-

mento

mento ſub Hieronymi Acoſta nomine editum notauit Rich. Simon tomo 3. Bibl. criticae cap. 32 ſq.

III. Antiquiſſimis temporibus dona oblata regibus, vt narrat Herodotus III. 89. Primus Darius Hyſtaſpis Perſarum rex tributa ſtata impoſuit, vnde dictus κάπηλος. Eius reditus annui 14560 talenta. De Graecorum aliarumque gentium cenſu, reditibus, vectigalibus, tributis agunt Chriſtophorus Beſoldus, Caſp. Klockius et Iacobus Bornitius in libris de Aerario et Gregorius Tholoſanus in ſyntagmate iuris vniuerſi lib. 3. etſi operae pretium eſſet hoc argumentum quod ad celebriora regna et reſpubl. Graeciae et Aſiae attinet, diligentius et ex inſtituto a viro aliquo erudito pertractari. De Athenienſibus tamen vide Potterum lib. 1. Archaeol. cap. 14 ſq. de Lacedaemoniis Cragium IV. 1 ſq. Apud Perſas hoc peculiare, quod et hodie etiam ab illis obſeruari notat Ioan. Chardinus tomo VI. deſcript. Perſiae cap. 7. vt certis regionibus iniunctum eſſet per certam partem anni regem eiuſque aulam vel exercitum alere, aut certum genus rerum neceſſariarum aut ad commoditatem vel luxum etiam et ſplendorem facientium ſuppeditare, vt ex Herodoto et Strabone notat Briſſonius lib. 1. de regno Perſar. pag. 163. Ita reginis in ſingulas mundi muliebris partes integrarum prouinciarum vectigalia addicta fuiſſe e Platonis Alcibiade 1. notauit Muretus XV. 10. Var. lectionum. In regium fiſcum illata fuiſſe Herodotus ſcribit talenta annua 14560. Iuſtinus 30000. Chardinus tomo 6. p. 147. ait regi Perſiae quotannis redire tricies et bis millena millia librarum Gallicarum: Adamus Olearius octies millena thalerorum millia, quorum ſinguli tres valent libras Gallicanas. Confer Barnabam Briſſonium de regio Perſarum principatu lib. 1. p. 252 ſqq.

IV. De reditibus, aerario [5], fiſco et tributis ac vectigalibus veteris Romae videatur Onuphrius Panuinius in imperio romano cap. 22. tom. 1. theſ. Graeuiani pag. 441 ſq. Iul. Caeſ. Bulengerus lib. 9. de imperio romano (tomo 8. antiq. Roman.) et quae libro tertio habet de aerario, fiſcoque. Eiuſdem Bulengeri liber de tributis ac vectigalibus populi romani prodiit Toloſae 1612. 8. et ſubiectus eſt vtrique editioni tractatus Chriſtophori Beſoldi de aerario publico, Tubingae 1618. et auctius Francof. 1620. 4. His addendus Nicolaus Bergierius lib. 1. de publicis imperii romani viis tom. 10. Graev. lib. 1. ſect. 12. et ſq. et ſectione 21. vbi de pecunia manubiali. Chriſtianus

[5] Paullum Manutium, qui triplex aerarium fingit, vnum triumphale de ſpoliis et manubiis, ſanctius alterum, in quo aurum viceſimarium, et tertium in quo annuae vectigalium penſiones repoſitae fuerint, refellit Philippus Rubenius lib. 1. electorum cap. 24.

ſtianus Fridericus Franckenſtein in obſeruationibus de aerario, quae ſeorſim primum editae Lipſiae, deinde curante Io. Georgio Graeuio recuſae Vltraiecti 1701. 4. in ſyntagmate variarum differt. pag. 632 ſq. Ratbodus Hermannus Schelius in diſſertatione de tributo et aerario, recuſa tomo 10. theſauri Graeuiani pag. 1223. Chriſti. Donatus, cuius exercitatio de aerario romano prodiit. Witteb. 1670. Henr. Dodwellus praelection. Cambdenian. pag. 457 et 709 ſqq. Adamus Colerus Parerg. iuris cap. 28. Ferratius Epiſtol. pag. 221 ſqq. auctor Anonymus, qui anglice edidit, in gallicum deinde ſermonum translatus: *Remarques ſur l'adminiſtration des finances des Romains*, quae inſertae ſunt tomo primo ſylloges, Recueil des pieces d'Hiſtoire et de Litterature, Pariſiis 1738 8. p. 103. et Alexander ab Alexandro genial. dier. lib. et cap. 2. vbi etiam de quaeſtoribus eorumque ſcribis et in eorum locum ab Auguſto conſtitutis praetoribus aerarii, de quibus Lipſ. ad Tacit. lib. 13. Annal. Quod in prouinciis procuratores Caeſaris, in vrbe fuerunt praefecti aerarii. Vide Briſſonium III. 18 et 19. antiquitat. iuris, qui etiam de procuratore rei priuatae et de fiſci patrono videndus c. 20 et 21. De vectigalibus veteris Romae praeter Lipſium lib. 2. de magnitudine romana, Bulengeri commentationem paullo ante laudatam, et Pancirolli obſeruationes III. 31. variarum lectionum, exſtat etiam eximius liber V. C. Petri Burmanni, editus primum Traiecti ad Rhenum 1694. 12. et deinde auctius recuſus Lugd. Batav. 1734. 4. ac inſertus tomo primo ſupplementor. a Poleno editorum, pag. 911. de quo conſulenda Acta Eruditorum 1695. pag. 178 ſq. et 1737. pag. 489 ſq. De vectigali ſalinario Pitiſcus ad Aurel. Victorem pag. 64 et 185. De vectigali meretricio ſiue chryſargyro Bandurius ad antiquitates Conſtantinopolitanas pag. 644. Io. Henelius in otio Vratiſlauienſi cap. 50. Salmaſius ad ius Atticum p. 259 ſq. et Deſid. Heraldus animadv. ad Salmaſii obſeruat. p. 393 De *columnario*, *oſtiario*, quod de columnis et oſtiis exigebatur, vide interpretes ad Caeſarem III. 32. de bello ciuili. *De vigeſima pro manumiſſione*, quae ex ea pecunia ſoluebatur, quam ſerui aut alii patronis ſeruorum, libertate donatorum, dabant conſulatur Scipio Maffeius P. 1. Veronae illuſtratae pag. 224. Alexandriae etiam Aſtrologi pendebant *βλακεννόμιον* quaſi vectigal ſtultorum, quod a ſtultis conſulerentur, vt refert Apoſtolius V. 65. prouerb. De Veſpaſiani imper. vectigali vrinario, quod Fullones pro colligenda, in poſitis per angiportus amphoris, vrina, ad poliendas, incretandas, durandas et purgandas veſtes ſoluere iubebantur vide quae Viri docti ad Sueton. in Caligula cap. 40. Veſpaſ. cap. 23. Henelius in otio Vratiſl. cap. 32. Caeſar Zarottus in medica Martialis tractatione Venet. 1657. 4. cap. 24. Bernardus Ramazzinus de morbis artificum cap. 15 et Hen-

Henninius ad Bergierium tomo 10. antiquitatt. Romanarum pag. 648. vbi et plures de ſordidis vectigalibus diſputantes laudantur, Caſpar Klockius de aerario lib. 2. cap. 147. Hermannus Latherus de cenſu lib. 1. c. 5. num. 24. Iac. Cuiacius lib. 10. obſeruationum cap. 7. et lib. 22 cap. 34. et Chriſtoph. Colerus cap. 14. Parergon Iuris. Vectigal in ipſis ſpeciebus ſoluendum cuius in codice Theodoſ. mentio occurrit, intelliges de rebus ipſis, v. g. ligno, frumento, lapidibus, non eorum pretio. De aerario militari, quod Auguſtus inſtituit, diſputat Franckenſteinius diatriba laudata pag. 644. De fiſco Pontificum, Iacobus Gutherius II. 12. de iure Pontificio, tomo 5. Graeuian. De aerario ſacro et priuato principis idem Franckenſteinius pag. 664. De theſauris principis per prouincias, eorumque praepoſitis theſaurenſibus, Nicolaus Bergierius lib. 4. cap. 24. De diſcrimine inter aerarium et fiſcum locus claſſicus exſtat in Plinii Panegyrico, cap. 36. ex quo diſces, aerarium populi, fiſcum principis fuiſſe: confer Schwarzium ad hunc locum, Klockium modo laudatum lib. 1. cap. 2. p. 34. et Chriſtophori Pelleri obſeruationes et additamenta ad Klockium pag. 43. De tributorum leuatione et remiſſione actionum fiſcalium eximiae quaedam obſeruationes Scaligeri leguntur in eius lectionibus Auſonianis lib. 2. cap. 15. Quadrageſimae leuatio occurrit in numo Galbae apud Patinum pag. 146. theſauri; vehiculatio Italiae remiſſa, fiſci iudaici calumnia ſublata in numis Neruae apud eundem p. 155. Nouies millies HS. abolita ab Hadriano, vide eundem p. 163. Poſt Perſeum, Macedoniae regem, deuictum tanta pecuniae vis Romam delata eſt, vt ab eo tempore populus Romanus tributum pendere deſierit teſte Plinio XXXIII. 3. et Valerio Maximo IV. 3. Quid ſit inter aerarios vel in Caeritum tabulas referri, diſces ab eodem Franckenſteinio pag. 633 ſq. qui pag. 664. etiam agit de arca ſiue banco publico, priuatorum opes publica fide continente. Non pauca etiam de hiſce argumentis praeclare obſeruata ſunt D. Caſp. Zieglero lib. 2. de iuribus Maieſtatis. De *Publicanis*, ſiue publicorum Reipublicae redituum redemtoribus, quos δημοσιώνας Graeci, auctor operis imperfecti in Matthaeum *telonearios* vocat, conſulantur Hammondus ad Matth. IX. 19. Grotius ad Matth. V. 46. Lucae III. 13. Alexander Morus ad Matth. XI. 12. Salmaſius de foenore trapezitico pag. 240 ſqq. 380 ſqq. Deſid. Heraldus animaduerſ. ad Salmaſium pag. 186 ſqq. Petrus Nannius IV. 1. Miſcell. Petrus Burmannus de vectigalibus P. R. c. 9. p. 155 ſqq. Cotelerius tom. 1. Patrum Apoſtolicor. pag. 284. Carolus Sigonius de antiquo iure ciuium R. II. 4. tom. 1. theſauri Graeuiani p. 149 ſqq. Guil. Saldenus Otior. Diuin. lib. 4. exercit. 6. Sam. Baſnage ad A. C. 31. num. 13. Ferratius Epiſtol. pag. 94 ſqq. Io. Tob. Krebſius de vſu et praeſtantia Romanae hiſtoriae in

N. T. interpretatione p. 22 ſqq. Ioan. Struckmannus in commentationibus binis, de portitoribus in litteris Romanis, et de portitoribus ſeu publicanis in N. T. obuiis. Lemgov. 1750. 4. Conr. Sam. Schurzfleiſch in diſſert. de ordine publicanorum. Witteb. 1689. et Dan. Guil. Moller in diſſert. de publicanis. Altdorfii 1703. De reditibus et vectigalibus Pontificis Romani agitur in libello ab Elzeuiriis plus ſimplici vice in minori forma excuſo, ſub titulo, Respublica Romana, pag. 523 ſq. et in libro gallice edito, *Tableau de Rome.*

De *Cenſu* Romanorum, vide ſcriptores de Cenſoribus, laudatos ſupra cap. 14. p. 705. et B. Phil. Lud. Hannekenium diſſert. 4. de cura domeſtica Romanorum pag. 157 ſq. Numerum hominum a Seruii Tullii temporibus Romae durante libera Republica in cenſum relatorum ordine exponit Iſ. Voſſius cap. 6. de magnitudine Romae veteris. De luſtri condendi ritu A. Pagi ad A. C. 14. num. 5. Orphani antea immunes, a Camillo cenſore ὑποτελεῖς facti ſunt. Plutarch. Camillo fol. 129.

De rationario Auguſti ſiue breuiario imperii eiuſque reditibus vide quae viri docti ad Suetonium Auguſt. cap. 28. Rupertum ad Florum pag. 117. Io. Chriſti. Neu diſſert. de breuiario Auguſti. Tub. 1709. Lambecium lib. 2. Commentar. de Bibl. Vindob. pag. 72. eique laudatos Iac. Gutherium lib. 1. de officiis domus Auguſtae cap. 2. Bulengerum de imperio romano II. 12. hiſque adde duplex rationarium, quod graece et latine ediderunt Benedictini in analectis graecis Pariſ. 1668. 4. pag. 321. et V. C. Iac. Gronouius ad calcem librorum parentis ſui de ſeſtertiis Lugd. Bat. 1691. 4. Vtrumque autem breuiarium ſiue rationarium recentius videtur, neque prius ex illis Caeſari Octauio Auguſto recte tribuitur, quoniam frequens hic eſt Graeculorum error, quorumcunque Auguſtorum ſiue Imperatorum res et inſtituta ad Auguſtum referre atque inde magnas nugas ſuperaddere. Conf. de imperii rationario Salmaſ. pag. 808. ad Solinum, editionis Pariſ. et Iac. Godofredum ad codicem Theodoſianum tomo 2. pag. 481.

De Graecorum Romanorumque veterum, vti Gallorum quoque recentium variis inſtitutis ad promouendam abundantiam rerum neceſſariarum, frequentandaque cum fructu praeter agriculturam opificia ac commercia, videndum opus quod gallice edidit M. de la Mare Pariſ. 1710. fol. ſub titulo *trai-*

traité de la Police. Cui addatur Coyerii *la Nobleſſe*[6] *commerçante*, Pariſ. 1756. 12. et ex germanica M. I. B verſione. Roſtochii 1756. 8.

V. De immunitate ſacerdotum a tributis *apud Aegyptios* Grotius et Clericus ad Geneſ. XLVII. 22. 26. ad quem locum notatur in Io. Damaſceni parallelis tomo 2. p. 779. *σκόπει ὅπως καὶ πρὸ νόμου ἀφορολόγητα ἐτύγχανε τὰ προσόντα τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῦτο ἐν ἐθνικοῖς. Vide quod etiam ante legem immunia fuerunt bona ſacerdotum, atque hoc inter ethnicos.* De eorundem vt et Chaldaicorum Doctorum immunitatibus conſtat ex Diodoro Siculo lib. 1. pag. 17 et 66, et lib. 2. pag. 82. De aliis gentibus conferatur Claudii Arrhenii diſſertatio de ſacerdotibus, cap. 4. Vpſaliae 1674. 4. De immunitate ſacerdotum apud Hebraeos confer Bellarminum de clericis cap. 19. et Wulferum ad Shekalim p. 28. 29. vbi de eo, num ſacerdotes immunes ab offerendo ſiclo. De immunitate ſacerdotum *apud Romanos* vide Gutherium lib. 1. de iure Pontificio cap. 28. tom. 5. Graev. pag. 56. De Chriſtianis res nota vel ex S. Baſilii Epiſtola 279 et 304. et multis ſancita legibus, vt Conſtantini M. apud Euſebium X. 7. Hiſtor. Eccleſ. et aliorum, de quibus Io. Georg. Reinhard de iure Principum Germ. circa ſacra pag. 201. multisque ſcriptis aſſerta, quorum pars laudatur in Bibliotheca iuridica Lipenii P. 1. pag. 429 editionis recentiſſimae. Vide etiam B. D. Io. Sluterum de miniſtrorum Auguſtanae Confeſſ. ordine, Hamburg. 1650. 12. cap. 4. et Bartholdi Krakewitzii Bedenken, warum chriſtliche Obrigkeit die Diener der Kirchen ohne äuſſerſte Noth mit Steuern und Anlagen zu überſehen. Gryphiſw. 1627. 4. De immunitate Doctorum Profeſſorumque Conringius in antiquitatibus academ. pag. 112 ſq. 351 ſq. Ioan Chriſtianus Itterus libro de gradibus academicis cap. 11. 12. Nicolai Borbonii opuſcula pag. 233 ſq. Petrus Rebuffus de priuilegiis Vniuerſitatum, collegiorum, bibliopolarum et omnium, qui ſtudioſis adiumento ſunt, Francof. 1585. 8. priuilegio CXLVI ſqq. Chriſti. Hoffmannus de immunitatibus litteratorum. Witteb. 1712. Chriſti. Liebenthal de priuilegiis ſtudioſorum, eorumque qui ſtudioſis adiumento ſunt, ad calcem collegii politici. Marpurgi 1644. 4. editi. Angariorum praeſtatione et recipiendi hoſpitis neceſſitate immunes Profeſſores litterarum. Vide Schultingium p. 216. Iuriſprudentia Anteiuſtinianeae. De priuilegiis litteratorum apud Hebraeos Ioan. Leonh. Lentzii diſſertatio prodiit Witeb. 1700.

De largitionibus frumentariis[7] Romanorum, viſcerationibus aliiſque eius generis vt panis, olei, carnis porcinae, veſtium donationibus publicis vi-

[6] Bibliotheque des Sciences et beaux Arts T. V. pag. 290. N. L. L. 1756. pag. 777. Varii, qui occaſione huius ſcripti editi ſunt libelli, quibus Coyerii conſilium vel impugnatur vel defenditur, recenſentur tom. 6. eiuſdem Bibliothecae ſcientiarum et artium legantiorum pag. 235 ſqq.

videndi Iuſtus Lipſius lib. 1. Elector. cap. 10. et lib. 2. de magnitud. Rom. cap. 10. Vincentius Contarenus, Lipſii aduerſarius, in libro de frumentariis largitionibus Romanorum, edito Veſaliae 1669. 12. Salmaſius ad Vopiſci Aurelian. cap. 35. Vopiſcus iterum cap. 47. et ſq. Pancirollus in notitia imperii occidentis, cap. 5. Io. Guil. Stuckius lib. 1. antiquitat. conuiual. cap. 21. Andreas Tiraquellus in Alexandri ab Alexandro dier. genial. lib. 5. pag. 324. et Ioan. Bruyerinus de re cibaria lib. 4. cap. 12. Pelletierus in epiſtola de largitionibus Romanorum, quae inſerta eſt diario gallico, *Mercure de France*, A. 1737. p. 1474 ſqq. Anonymi diſſertatio de largitionibus Romanorum et antiquitate rhedarum, quae obuia eſt in libello gallico, *Variétés hiſtoriques, phyſiques et litteraires.* Pariſiis 1752. 8. tom. 2. pag. 81 ſqq. Ioan. Henr. Boeclerus de annona ſub Imperatoribus Romanis, tom. 2. eius diſſert. de congiario. Witteb. 1712. Frid. Henr. Graffii diſſert. de miſſilibus. Lipſ. 1734. Similis panum et frumenti largitio obtinuit Conſtantinopoli et Alexandriae, de qua Valeſius ad Euagrium II. 5. p. 68 ſq. Etiam in alimentum puerorum puellarumque pecuniam erogarunt Imperatores tum in Italia tum extra eam; vide Maffeium pag. 400. Muſei Veronenſis; Ludov. de Hemmer diſſert. de pueris puellisque alimentariis. Hafniae 1733. et Ioan. Erh. Kappii proluſionem de alimentariis. Lipſiae 1735. De auro coronario ſiue donatiuo quod poſt victoriam vel in inauguratione imperatori offerebatur, vide Seacchum III. Myrothec. cap. 37. pag. 879 ſq. Valeſium pag. 425. ad Ammian. De ſtipendiis militaribus, annona, commodis et praemiis et donis militaribus agit idem Lipſ. lib. 1. Elector. c. 2. ad Tacit. 1. Annal. pag. 38. Lipſiumque impugnans Contarenus libello de ſtipendio militari, qui poſt Veſalienſem editionem recuſus eſt tomo 10. Theſ. Graeuiani in quo etiam occurrit diatriba Franc. Robortelli de commodis, praemiis, et donis militaribus et Erycii Puteani ſyntagma de ſtipendio militari apud Romanos. Ratbodus Herm. Schelius in diſſertationibus de ſtipendio militari, de ſtipendio ductorum, de ſtipendio equeſtri et militari, de die ſtipendii, quae exſtant tom. 10. theſauri Graeuiani. Frid. Otto Menckenius in diſſertat. de Romanorum veterum ſtipendiis militaribus, adiecta Ioan Burch. Menckenii diſſertationibus litterariis, pag. 268 ſqq. Paullus Merula in diſſert. de praemiis, quae militiam ſequebantur Romanam, ad calcem eius operum poſtumorum

7 De publico ciuibus diſtributa annuatim annona. Gloſſae Philoxeni: *annona παροχὴ ἐτήσιος διανομή.* Suid. ἠλαῖα, *μετὰ τὰς νόνας διδόμενα.* *Panis ciuicus*, ciuibus, militibus *militaris*, *Oſtienſis* nautis, et *Palatinus* miniſtrantibus in aula Imperatorum. Σιτήσεις a Iuſtiniano Imp. Medicis et διδασκάλοις τῶν ἐλευθερίων detractas queritur Procopius Hiſt arcanae cap. 26.

morum. Videantur etiam Lipſius lib. 5. de militia Romana cap. 16. Blaſius Vigenerius ad Caeſarem de bello gallico gallice a ſe editum pag. 448. vbi docet legionem militum illo tempore per ſingulos annos conſtitiſſe ſumma circiter 219900 thalerorum. Leonh. Portius in diſſ. quae exſtat tom. 9. antiquitat. Graecarum, Hermannus Hugo lib. 2. de militia equeſtri c. 6 et lib. 5. cap. 1. Quemadmodum vero militum penſio ſiue merces proprio vocabulo dicitur *obſonium* ſiue *ſtipendium*, bene functis *commodum*, *donatiuum*, ἀριστεῖον, *emeritum*, quandoque etiam extorta *coenatica*, et a tribunis *ſtillaturae:* ita ſeruorum *dimenſum*, de quo Ioſephus Laurentius lib. 1. Polymathiae diſſ. 10. Quae manuariam operam locantibus praebebatur pecunia dictum *manupretium* quod locantibus operam agrariam, *puluraticum*, quod nautis pendebatur, *naulum*, gladiatoribus *auctoramentum*, athletis, ἆθλον, quod hiſtrionibus *lucar*, ſiue *locar*, de quo Scaliger ad Feſtum et Lipſius aliique ad Tacit. 1..77. Annalium. Iudicum et exequutorum *ſportulae*, δικαστικὰ, *Xenia:* ſuffragatoris *ſuffragium*, proxenetae *proxeneticum*, φιλάνθρωπον, ἑρμηνευτικὸν, pro inſinuatione libelli ſupplicis ἐμφανιστικὸν, *inſinuatiuum:* Legatis praebebatur *legatiuum* ſiue *viaticum*, πρεσβεῖον, ἐφόδιον, πορεῖον, Iac. du Portus pag. 384. ad Theophraſti characteres: quandoque etiam *vnguentarium* ad vnguenta, cuius mentio apud Plinium lib. 2. epiſtola XI. Aduocatis pro victa cauſa *palmarium*, Medicis *ſoſtrum ſoterium*, *laterium*, praeceptoribus *minerual*, *didactrum*, διδασκαλεῖον. Quod pro ſolo et in eo exſtructis aedibus pendebatur tributum σωλάριον Eclogae Baſilic. lib. 58. pag. 448. adde quae viri docti ad lib. 15. Digeſtor. *qui potior in pignore.* Merces pro loco in ſpectaculis *locar*, τὸ θεωρικόν. Salmaſius pag. 234 ad Solinum. De hiſce omnibus et aliis bene multis huiuſmodi dolebunt nobiſcum ſtudioſi rerum antiquarum non exſtare Valerii Chimentellii opus dorologicum, ſiue de redonatiua antiquorum, cuius argumenta exhibuit ad calcem libri eruditi de honore biſellii, Bonon. 1636. 4 pag. 236 ſq. et tom. 7. theſauri Graeuiani pag. 2193. De ſalariis Sophiſtarum, Rhetorum, Philoſophorum et Profeſſorum apud veteres vide Lucian. tomo 1. pag. 841. Marinum in vita Procli cap. 29. Iuſtinum in apologia prima pag. 9. edit. Grabii, Alciatum lib. 5. Parergon. cap. 27. Ioſephum Laurentium tomo 10. antiquitatt. Graecar. pag. 1169. Caſaubonum ad Sueton. et Salmaſium ad Capitolin. Berneggeri orationes pag. 169. Ioan. Chriſtfriedi Sagittarii otium Ienenſe, diſſert. 9. de origine ſalariorum et ſtipendiorum: Chriſtiani Wilhelmi Loeſcheri diſſ. de ſtipendio litterario, Witteb. 1696. Creſollium lib. 4 theatri Rhetorum cap. 3. et vbi de didactris Sophiſtarum priuatis lib. 5. cap. 3 ſq. Octauium Ferrarium proluſione 33. pag. 528 ſq. Io. Georg. Walchii diſſert. de prae-

miis veterum Sophiſtarum, Rhetorum, atque Oratorum. Ienae 1719 recuſam pag. 103 ſqq. Parerg. Academic. Io. Wilh. Stuckium lib. 1. antiq. conuiual. cap. 19. Chriſti Falſterum lib. 2. cap. 5. Quaeſtionum Romanarum. et Frider. Iac. Beyſchlagii orationem de praemiis, quae olim bonarum litterarum cultoribus collata ſunt, quae exſtat in eius ſylloge pag. 475 ſqq. Vide etiam Thom. Crenium lib. 7. animaduerſ. pag. 140. 141. et Chriſtoph. Aug. Heumanni Poecilen lib. 1. pag. 130 ſqq. et de mercedibus praeceptorum Iacob. Reuardum lib. 1. cap. 10. Quod nuntio pro epiſtolis portandis reddebatur, dictum eſt *portorium*, quod tabellario pro reparandis calceis, *calcearium*, de quo Suetonius in Veſpaſiano cap. 8 et Nicol. Bergierius lib. 4. de viis Imper. Romani cap. 11. ſic *clauarium* ad clauos ſiue calceos clauatos militares parandos, apud Tacitum lib. 3. hiſtor. cap. 50. Confer Laurentii Polymathiam diſſ 6. lib. 1. *Veſtiarium* ad veſtes, *cibarium* ad cibos, *cerarium* ad cereos, *vaſarium* ad vaſa, *diarium* in dies ſingulos, *hordearium* ad hordeum et frumenta. Vide Pitiſcum ad Sueton. tomo 2. pag. 481. agrimenſori *pulveraticum*, commentarienſi *catenaticum*, notario vel antiquario *ſepiaticum*: Lindebrog. p. 1373. ad codicem legum antiquarum. *Libertaticum* quod libertus dabat Patrono, id. p. 1424. *Linguarium* quod pro lingua temere loquuta penditur. Muretus XII. 3. var. lection. Indici dabatur *indicium*, fauſtum nuntium afferenti *Evangelium*, Plutarch. Demetrio pag 896. ſiue Μήνυτρον, nutrici *nutricium* ſeu θρέπτρον, afferenti deſideratum aliquid κόμιστρον, artifici ἐπίχειρα, pro rei inuentae nuncio εὕρηθρον confer Pollucem lib. 6. cap. 41. Iac. Godofredi tractatum de ſalario Genev. ex editione ſecunda longe auctiorem 1666. 4. Matthiae Zimmermanni analecta pag. 468 ſq. Salmuthum ad Pancirolli deperdita pag. 40. et Meurſii auctarium philologicum cap. 28. De ſportulis et erogationibus publicis ſiue pecuniariis ſiue frumentariis adeundus etiam Stuckius lib. 1. cap. 35 Antiq. Conuiual. Thom. Demſterus ad Corippum pag. 206. Hieron. Magius II. 2. Miſcell. tom. 2. theſauri critici Gruteriani. Henrici Noriſii praelectio Piſana de ſportularum origine et vſu apud Romanos et Chriſtianos, tom. 4. Opp. pag. 599 ſqq. Petri Hunderi diſſertatio, Hafniae 1712. quibus adde Frid. Aug. Iunii antiquitates ſportularum apud Romanos quotidianarum. Lipſ. 1745. De *ſalariis clericorum* contrariae Ioannis Petri Ludewig et Chriſtiani Thomaſii diſſertationes recenſentur in relationibus innoxiis A. 1707. pag. 490. De legatorum *lautiis* conſule Io. Guil Bergeri diſſert. de lautiis veterum. Witteb. 1711. De *Aduocatorum honorario* adeatur Frid. Brunnerus ad legem Cinciam; de Medicorum Deſid. Heraldus V. 20. p. 404 ſq. in Salmaſium. De *diuinatorum* praemiis Hieronymus ad Michae III. 5. pag. 1520 ſq. tom. 3. edit.

Mar-

Marcianaei. De Pythionicarum brabeo Edmundus Dickinſon cap. 7. Delph. Phoeniciſſantium.

VI. De *Teſtamentorum* origine et probatione erudite egerunt Henricus Speelmannus in [8] ſingulari diſſertatione, quam recenſitam vide in Actis Eruditorum A. 1698. pag. 445. et Albertus Dietericus Trekell in tractatione de origine atque progreſſu teſtamentifactionis praeſertim apud Romanos, quae cum praefatione Georg. Chriſti. Gebaueri edita eſt Lipſiae 1739. 4. Conſulendus etiam Potterus IV. 15. Archaeol. graecae, D. Chriſtianus Thomaſius diſſert de origine et initiis ſucceſſionis teſtamentariae apud Romanos, et altera de ſenſu legis decemuiralis teſtamentariae, Halae 1705. Ioan. Henr. Summermannus in coniecturis de origine et progreſſu teſtamentorum apud Romanos pariter ac Germanos alioſque populos. Berolini 1735. 4. Io. Gottl. Heineccius in ſyntagmate antiquitatum Romanarum iurisprudentiam illuſtrantium pag. 502 ſqq. Veteres formulae teſtamentorum graece ſcriptae ſub nomine Andragorae et Epicteti Grinniae leguntur in inſcriptionibus Gruteri pag. 216. Alias videre licet apud Diogenem Laertium in vitis Philoſophor. Alias teſtamentorum formulas (latinas praeſertim) exhibent Georgius Fabricius in monumentis variis antiquis, Baſil. 1549. 8. Manutius in officia Ciceronis pag. 148 ſq. edit. Graeuii; Barnabas Briſſonius lib. 7. de formulis p. 674. Teſtamenta Iulii Caeſaris, Auguſti et Tiberii, relata a Suetonio in horum vitis, illuſtrat Zacharias Huberus in diſſertationibus iuridicophilologicis quinta, ſexta et ſeptima. Integras teſtamentorum tabulas e lapidibus et monumentis vetuſtis exhibet Barnab. Briſſonius de formulis et ſollemnibus P. R. verbis lib. 7. pag. 643 ſqq. Teſtamentum Caſtrenſe ἄγραφον memorat Plutarchus Coriolano pag. 217. De vigeſima haereditatum videndus Petrus Burmannus c. 11. libri de vectigalibus Romanorum. De diis haeredibus ex teſtamento apud Romanos diſſertatio Franc. Car. Conradi prodiit Lipſ. 1725. Rempublicam haeredem inſtituere lege Romana vetitum erat. Vide Plinium lib. 5. epiſt. 7. De teſtamentis Chriſtianorum confer Iac. Schalleri binas diſſertationes Argentorati 1661. De teſtamentis Clericorum Monachorumque M. Antonius de Dominis IX. 12. De origine poteſtatis eccleſiaſticae in teſtamenta, Seldeni liber ſcriptus anglice: *the original of Eccleſiaſtical juriſdiction of teſtaments.* Germanis olim teſtamenta nulla, teſte Tacito, confer Berneggerum quaeſt. 119. in librum de moribus Germanorum. De origine et vſu teſtamentorum apud veteres Germanos, et de differentia inter teſtamenta Germanorum atque Romanorum vide, praeter Summermannum paullo ante

[8] In Speelmanni operibus poſtumis anglice editis Oxon. 1698. fol.

ante laudatum, Ioan. Adami Koppii ſpecimen iuris Germanici priuati de teſtamentis Germanorum iudicialibus et ſub dio conditis, Francof. ad Moenum 1736. 4. De Anglo-Saxonum teſtamentis vide G. Hickeſii diſſert. epiſtolarum pag. 56. De ludicro teſtamento Grunnii Porcelli praeter ſcriptores in Bibliotheca latina IV. 5. a me laudatos vide Henr. Valeſium in notis ad Ammianum Marcellinum p. 354. Legitur illud etiam in Taubmanni notis ad Culicem Virgilii pag. 146. et in calce adagiorum Eraſmi aliorumque Hanouiae iunctim editor. et apud Vauaſſorem libro de dictione ludicra pag. 219. et in W. E. Tentzelii dialogis vernaculis A. 1696. p. 191. et apud Geſnerum de quadrupedibus p. 1032. Deſcriptum primo eſt Moguntiae a Ioanne Alexandro Braſſicano, et a Georg. Fabricio poſtea correctum locis aliquot ex antiquiſſimo exemplari inuento Memmelebii in Thuringia ad Vnſtrum. Exſtat et ridiculum ciuſmodi teſtamentum Aſini, quod ex veteri MS. vulgauit Lambecius tomo 3. comment. pag. 984.

De teſtamento ex aſſe, ex ſemiſſe, ex dodrante, prima cera etc. vide Alexandrum ab Alexandro libro et capite primo, et ibi Tiraquellum. Tum interpretes ad Suetonii Caeſarem cap. 83. De teſtamentorum licentia inhibita, notas Bourdelotii ad Lucian. tom. 1. pag. 37. Caſaubonum ad Sueton. Auguſt. cap. 50. De teſtamenti ſubſignatione vero Salmaſium in animaduerſionibus ad Heraldum, Voſſium lib. 4. de idololatria cap. 91. et Georg. Lud. Boehmeri diſſertationem, cuius index: teſtamenti ſignati et ſubſcripti a teſtibus in inuolucro vis et auctoritas vindicata, Goettingae 1746.

VII. De nundinis [9], mercatu et cognatis argumentis adeundus Gregor. Tholoſanus in ſyntagmate iuris lib. 25. cap. 3. cuius diatriba inde recuſa eſt tomo 8. Graev. pag. 697. In eodem tomo pag. 641. exſtat quoque Erycii Puteani de nundinis Romanis liber, noua Faſtorum veluti facula. Puteano addes Allatium capite octauo libri de menſura temporum. Nono quouis die ἀγορὰν celebrare ſolitos Romanos, teſtis etiam Plutarchus in Coriolano fol. 222. Neque tamen inde colligendum eſt, ternas nundinas, vt quidam docti viri exiſtimarunt, confeciſſe ſeptem et viginti dies. Eleganter enim obſeruat Celeberrimus Erneſti in claui Ciceroniana voce *Trinundinum* numerandorum dierum initium fieri a nundinis primis et deſinere in tertiis: nundinas autem ſecundas more latino bis numerari, vt idem dies ſit nonus a primis nundinis, et primus in altera enneade dierum. Ex quo effici quidem Vir Acutiſſimus oſtendit, trinundinum ſiue tres nundinas cum diebus interiectis ſummam tantum

[9] In Olympiis vniuerſa Graecia ſollemnes nundinas celebrabat, vnde mercatum Olympiacum vocat Iuſtinus III. 5.

tum ſeptemdecim dierum conficere. De mercibus Romam vndique aduectis agit Bergierius lib. 4. de viis imperii romani cap. 33. tom. 10. Graev. De haſtarum et auctionum origine ac ritu conſulendi Alexander ab Alex. III. 16. Fuluius Vrſinus ad Caeſarem pag. 87. poſt fragmenta Hiſtoricorum, et Iunius Rabirius cuius liber ex edit. Pariſienſi A. 1554. 4. inſertus eſt tomo 3. theſauri Graeuiani. Nam M. A. Brunellus libro, tertium iam gallice edito de hoc argumento Pariſ. 1704. *Nouveau traité des Criées*, hodierna auctionum iura vſumque, in Gallia praeſertim, perſequitur. Idem Ludouicum Poſtium alioſque allegat. Poſtii de ſubhaſtatione liber prodiit Genuae 1646. Genev. 1670. De more veteri quo viri nobiles per vrbem incedentes non ipſi pecunias ſecum geſtabant, ſed pediſſequis hoc committebant, vide Caſaubonum ad Apuleii apologiam pag. 155. De furto per lancem et licium concepto cuius apud Gellium XI. 18. XVI. 10. et apud Feſtum mentio, conſulenda Marci Tatii Alpini epiſtola ad Wilhelmum Hungerum. Pecuniam ex rebus venditis in os et buccam colligendi mos hominum vilium et de plebe infima, vt notat Caſaubonus pag. 219 ſq. ad Theophraſtum, vbi etiam ex Plauto, quod crumenas apud Romanos collo appenſas habebant homines eiuſmodi. *Tabulae nouae* appellabantur, quando magna creditorum iniuria aut ſimul ſemelque omnia eatenus contracta debita expungebantur abolebanturque ac pro ſolutis habebantur, aut pars de ſumma demebatur. Χρεῶν ἀποκοπὰς vocat Diodorus Siculus lib. 19. tomo 2. pag. 658. Confer Io. Scheferi Agrippam liberatorem ſiue diatribam de nouis tabulis, Argentor. 1645. 12. et cum obſeruationibus Io. Chriſti. Leuſchneri. Lignit. et Lipſiae 1752. 8. et tom. 8. Graeuii; ac Fabiani Toerneri diſputat. de nouis tabulis. Vpſal. 1727. 8. De iure debitores ſi ſoluendo non eſſent vendendi vel in partes ſecandi, vide praeter auctores ſupra pag. 757. citatos Salmaſium de vſuris pag. 544 ſq. et Ioannem Nicolai de Synedrio Aegyptior. pag. 227. qui etiam alios mores annotauit, quibus olim cum obaerato ageretur.

VIII. Quid impedit, quo minus hoc loco, eos, qui argumentum de commerciis ac nauigatione veterum illuſtrarunt, recenſeamus. De quo quidem generatim expoſuere Blaſius Caryophilus in lucubratione de mercaturis antiquorum, quae exſtat parte prima diſſertationum eius miſcellanearum, Romae 1718. 4. euulgatarum. Petrus Daniel Huetius in hiſtoria commercii et nauigationis veterum, quam Colberti ſuaſu gallice conſcripſit atque ἀνωνύμως edidit Pariſiis 1716. 12. Auctor Anonymus, qui gallice edidit: Hiſtoire generale de ſa marine, contenant ſon origine chez tous les peuples du monde, ſes progrés, ſon état actuel, et les expeditions maritimes anciennes et

modernes, cuius tomus primus prodiit Pariſiis 1744. 4. Auctor libri germanice editi: Allgemeine Geſchichte der Handlung und Schiffarth, der Manufacturen und Künſte, des Finanz- und Cameralweſens, zu allen Zeiten und bey allen Völkern, cuius pars prima prodiit Vratislauiae 1751. 4. II. ibid. 1754. Carolus Arbuthnotus in tabulis antiquorum numorum diſſertatione tertia pag. 201-260. interpretationis latinae a Daniele Koenigio compoſitae editaeque Traiecti ad Rhenum 1756. 4. Antonius Yues Goguetus in libro elegantiſſimo, de l'origine des Loix, des Arts et des Sciences, qui tomis tribus euulgatus eſt Pariſiis 1758. 4. tomi 1. lib. 6. cap. 1 et 2. Ludov. Antonius Muratorius tom. 2. antiquit. italic. medii aeui pag. 866. et ſuccincte Iuuenel de Carlencas in tentamine hiſtoriae litterarum elegantiorum, ſcientiarum et artium. Carolus Rollinus hiſtoriae antiquae tom. 10. p. 377 ſqq. et tom. 13. p. 166. edit. Amſtelod. Sigillatim de *Aegyptiorum* commerciis videndus Paullus Lucas libro ſexto itineris A. 1714. gallice editi tom. 2. pag. 219 ſqq. Mailletus deſcriptione Aegypti tom. 1. pag. 53 ſq. Goguetus tom. 3. lib. 4. De *Phoenicum* commerciis, de Ophir atque nauigatione Salomonis Ophiritica confer Bocharti Phaleg et Canaan pag. 175. 159 ſq. et pag. 768 ſq. Herman. Witſium Miſcellan. tom. 2. Exerc. XIV. §. 35 ſqq. Hadr. Relandum diſſert. miſcell. P. 1. pag. 165 ſqq. Petrum Dan. Huetium de nauigationibus Salomonis. Amſtelodami 1698. 8. et tom. 8. Criticor. Angl. Aug. Calmet diſſert. Biblic. parte 1. pag. 198. verſionis germanicae. Io. Iac. Scheuchzerum Phyſic. ſacr. tomo 2. pag. 201 ſqq. Auguſtinum Varenium in Trifolio hiſtorico de Paradiſo, Ophir et Simone mago. Roſtochii 1655. Gaſpar. Varenium, ſiue Bareiros, Luſitanum, de Ophira regione. Antwerp. 1608. 8. Roterod. 1616. Harderouici 1638. et tom. 18. eorund. Critic. Io. Blumium de Ophira. Hamb. 1660. 8. Chriſtoph. Notnagel in diatribe chorographica. Witteb. 1646. quaeſt. ſecunda. Henr. Benzelium ſyntagm. diſſert. I. 419. Martin. Lipenium in diſſertat. de nauigatione ophiritica. Witteb. 1658. et 1666. 12. Godofr. Wegneri diſſertat. de nauigationibus Salomonideis. Francof. 1670. Matth. Fr. Beckii de Eden, Ophir et Tharſis. Ienae 1676. Io. Chriſt Artopaei de termino nauigationis Ophiriticae a Salomone inſtitutae. Argentor. 1692. Io. Chriſti. Wichmanſhauſen de naui Tyria. Witteb. 1714. Sam. Aug. Iunghans de terra Ophir. Lipſ. 1737. Anton. Iulii von der Hardt quod regio Ophir, quorſum Salomo claſſem miſit, ſit Phrygia. Helmſtad. 1746. De *America* detecta nauigationibuſque Europaeorum in Americam conferantur: Nouus orbis [10] regionum ac inſularum veteribus incogni-

[10] Quae hoc libro continentur ſcripta, recenſentur in Struuii Bibl. hiſtorica Volum. 1. pag. 225. edit. Buderianae.

cognitarum. Baſileae 1572. fol. et Pariſiis e. a. Alia collectio libellorum ſimilis argumenti, quae ſub eodem *noui orbis* [11] titulo euulgata eſt Roterodami 1616. 8. Franciſci Lopez Hiſtoria generalis indiae occidentalis, quae hiſpanice euulgata eſt Caeſarauguſtae 1553. fol. et gallice verſa prodiit Pariſiis 1606. 8. Petri Martyris de orbe nouo Decades VIII. Compluti 1530. fol. et Coloniae 1574. 8. Hieronymi Benzelii Hiſtoria noui mundi, italice edita Venetiis 1572. 8. latine deinde verſa ab Vrbano Calueto. Geneuae 1578. 8. tum additis nouis figuris ſub titulo: Noui orbis hiſtoriae rerum ab Hiſpanis in India occidentali geſtarum partes 13. Francof. 1595 et ſqq. recuſa. Ioan. Lerii hiſtoria nauigationis in Braſiliam, gallice ſcripta, et deinde latine verſa. Baſil. 1587 et 1688. 8. De *Venetorum* commerciis, quibus ante duo ſaecula floruerunt et opibus vide Journal des Savans 1719. pag. 135 ſqq. et librum gallicum, *Eſſai de l'hiſtoire du commerce de Veniſe.* Pariſiis 1729. 12. De Germanorum veterum nauigatione agit Cluuerus lib. 1. Germaniae antiquae cap. 18. pag. 133 ſqq. Recentiorum genus et amplitudo patet ex libello, cui titulus: *Memoires ſur le commerce des Hollandois dans tous les etats et empires du monde.* Amſtelod. 1717. 12. Sam. Ricardi Traité general du commerce de Hollande, cuius quinta editio prodiit Amſtelod. 1732. 4. et Paulli Iac. Marperi variis ſcriptis germanice editis.

IX. De numis veteribus monetaeque variis generibus, materia, pretio etc. quamplurimos ſcriptores recenſent, Carolus Patinus in hiſtoria numiſmatum cap. 24. Phil. Labbeus in Bibl. numaria, Rudolphus Capellus ὁ μακαρίτης in Numophylacio Luderiano, Burchardus Gothelf Struuius in bibliotheca numiſmatum antiquorum, edita Ienae 1693. 12. Anſelmi Bandurii biblotheca numaria, adiuncta eius Numiſmatibus Imperatorum Romanorum. Pariſiis 1718. fol. quam ob argumenti praeſtantiam ſeorſim cum notis, auctario et indicibus excudendam curaui. Hamb. 1719. 4. et Franc. Ern. Bruckmanni bibliotheca numiſmatica. Guelpherbyti 1729. 8 cuius ſupplementorum ſpecimen primum in lucem emiſſum eſt ib. 1732. 8. Fas itaque fuerit praeſenti loco praecipuos quoſdam tantummodo indicaſſe, vel prae ceteris notandos, vel a viris iſtis praeſtantiſſimis omiſſos. *Iuſti Lipſii* de re numaria breuiarium poſtumum cura Ioan. Rhodii lucem vidit Patauii 1648. 8. In illo potiſſimum de varietate in materia numorum diſſeritur, et poſt pauca de luteo, ſcorteo, ferreo et plumbeo numo dicta, tractatur de aerei, argentei et aurei varietate, numeratione et pretio. De vſu et praeſtantia numiſma-

[11] Hoc libro exhibentur *Columbi, Pinzoni, Veſputii, Martyris, Herborni* narrationes.

-miſmatum pulcherrimi ſunt Dialogi XI. *Antonii Auguſtini*, hiſpanice primum ſcripti et italice nouiſſime recuſi Romae 1736. fol. quibus in latina verſione Andreae Schotti et in Hetruſca Octauiani Sadae duodecimus dialogus acceſſit. Omnium etiam laudibus merito efferuntur illuſtris Viri *Ezech. Spanhemii*, de vſu et praeſtantia numiſmatum praeclarae diſſertationes, quarum editionis tertiae luculentiſſimae et prioribus [12] Romana 1664. atque Amſtelodamenſi 1661. 4. longe locupletioris Vol. primum lucem vidit Londini 1705. [13] fol. alterum poſt fata Auctoris, Londini A. 1710. aetatis 81. denati, curante Iſaaco Verburgio prodiit [14] Amſtelodami 1717. fol. Eiuſdem Spanhemii epiſtolae de numis quibuſdam ſubiectae ſunt editioni Lipſienſi ſpeciminis vniuerſae rei numariae antiquae, quod litteratorum reipublicae propoſuit *Andreas Morellus*, [15] Heluetius Lipſ. 1695. 8. Idem vir doctiſſimus cum magna rei litterariae iactura anno 1703. Arnſtadii die decimo Aprilis denatus, parauerat opus ingens atque praeſtantiſſimum, in quod ordine digeſta, eleganter in aes inciſa, et ſuccincte explicata coniicere voluit numiſmata omnia vetera cuiuſcunque generis hactenus cognita: quem in finem non tantum libros in hoc genere editos, magno ſtudio euoluit atque inquiſiuit, ſed et numophylacia et gazas regum principumque Europae perreptauit, et plures an-

[12] Dicuntur Spanhemius et Marqu. Gudius doctiſſimi ambo et antiquitatis peritiſſimi Romae eodem tempore verſantes de praerogatiua inſcriptionibus an numis priſcis tribuenda inter ſe contendiſſe, et Spanhemius quidem ex numis, Gudius vero ex inſcriptionibus antiquis plurimum vtilitatis ad illuſtrandum omne genus litterarum capi poſſe aſſeueraſſe. Hinc Spanhemium ſententiae ſuae probandae cauſſa opus iſtud elucubraſſe, Gudio inſcriptionibus antiquis illuſtrandis intento, ſed priuſquam abſolueret, fatis intercepto, cuius tamen ipſius ampla veterum inſcriptionum συναγωγῄ, poſt obſeruationes eius in opus Gruterianum prodiit Leouardiae 1732. fol. Vtriſque, numis et inſcriptionibus praeferendus quandoque ſcriptorum conſenſus, vbi in illis ignorantia vel negligentia artificum peccat, vel adulatio eorum qui numos cudi aut inſcriptiones fieri curarunt, res principum in maius extollit. Itaque et Bandurius tom. 1. pag. 60. non multis adeo tribuit numis vbi a ſcriptoribus diſſentiunt, *maxime*, inquit, *ſi quid in illis reperias*, *quod ad adulationem principis pertineat.* De vſu operum ſculptorum, ſtatuarum, inſcriptionumque veterum erudite commentatur, numiſmatibuſque eum praeferre non dubitat Scipio Maffeius in notitia muſei inſcriptionum Veronenſis, italice edita ad calcem notitiae ſcriptorum veterum Graecorum et Latinorum italice verſorum. Venetiis 1720. 8. Eandem ſententiam tuetur Iſaac. Voſſius in epiſtola ad Nicol. Heinſium data A. 1647. tom. 3. ſylloges Burmannianae pag. 568. *Nihil me aeque afficit*, *quam quod inſcriptionum antiquarum ſtudio tenearis. Multum ego illis delector*, *quoniam maior mihi earum vſus videtur quam numorum*, *licet iſtis plus debeant oculi.* Idem repetit pag. 570.

[13] A. E. 1707. pag. 49.

[14] A. E. 1717. pag. 289.

[15] Iniquiſſima eſt de Morello cenſura Iac. Gronouii pag. 855. ad Herodotum.

annos in illis (regis Galliae praecipue) inſumſit, rei antiquariae non minus quam pingendi pulchre et caelandi peritus. Teſtatus eſt Morellus in laudato ſpecimine iam ſe collegiſſe numos vicies quinquies mille, a quo tempore plures adhuc, qua fuit diligentia, eum indagaſſe non eſt dubitandum. Hoc ipſum opus ſub indice theſauri Morelliani, commentario perpetuo illuſtratum edidit Sigebertus Hauercampus, Amſtelod. 1734. fol. Voll. II. Eleganter quoque vſum numiſmatum antiquorum ediſſeruit *Ioſephus Addiſonus* in dialogis quibuſdam, qui exſtant operum eius anglice Londini 1726. 8. editorum Vol. tertio pag. 9 ſqq. et germanice verſi cura Georgii Wilh. Pözingeri prodiere Baruthi 1740. 8. Cui iungatur *Ludouici de Biel* (Eraſmi Froelich) libellus, qui inſcribitur: Vtilitas rei numariae veteris compendio propoſitae. Viennae 1733. 8. et *Petri Vlamingii* oratio de vſu et praeſtantia ſtudii numarii habita 1702. et excuſa Amſtelod. 1737. 4. De vſu numorum veterum in ſtudio theologico diſſertationes *Valentini Erneſti Loeſcheri* exſtant in eiuſdem Stromateo academico pag. 153 ſqq. De vſu eorundem in interpretando S. Codice videatur *Aegidii Lacarry* proluſio in eiuſdem hiſtoria romana per numiſmata illuſtrata pag. 217 ſqq. *Gottl. Erdm. Zeibichii* ſpecimen obſeruationum in N. T. ex numiſmatis antiquis. Witteb. 1743. ac obſeruationes ſacrae ex numis antiquis. ibid. 1745. Vſum numiſmatum in iuriſprudentia enarrauit *Ioan. Gottl. Heineccius* in praefatione praemiſſa N. H. Gundlingii exercitationibus academicis. Halae 1736. 4. De numis philoſophiae interpretibus vide *Io. Frid. Bertrami* meletemata litteraria pag. 237 ſqq. De numorum veterum cognitione cum hiſtoria iungenda orationem edidit *Ioannes Olina*, Venetiis 1717. 8. quam Ioan. Erh. Kappius recudendam curauit in orationibus ſelectis clariſſimorum Virorum, parte 1. pag. 554. Lipſ. 1722. 8. De numorum veterum in illuſtranda Imperatorum Romanorum hiſtoria vſu programma euulgauit *Ioan. Henr. Meibomius* 1684. De eorum vero in hiſtoria Germaniae antiqua Wolf Balthaſ. a Steinwehr. Francof. ad Viad. 1742. Qui compendio nobiliſſimam hanc eruditionis partem deguſtare voluerint, eis praeter *Caroli Patini* hiſtoriam numiſmatum italica, gallica et latina lingua editam, praeter eruditam *Eucheni Gottl. Rinckii* lucubrationem, quam nomine ſuo praeterito edidit Lipſiae 1701. 4. de veteris numiſmatis potentia et qualitate, commendandus libellus gallice vulgatus Pariſ. 1693. 12. et nouiſſime recuſus ibid. 1739. duobus tomis in forma octopartita, ſub titulo *la ſcience des Medailles*, auctore, qui nomen ſuum ſuppreſſit *P. Joberto*, Ieſuita. Eundem libellum latine recuderunt Lipſienſes 1695. et 1718. 8. interprete Chriſtiano Iunckero, vide Acta Erud. A. 1694. pag. 215 ſq. et 1695. pag. 442. Germanice verſus liber iſte excuſus eſt Norimbergae 1718 et 1738. 8. Opportuna

portuna etiam ſunt quae tradit Rev. *Ioan. Chriſtoph. Olearius* in ſpecimine vniuerſae rei numariae ſcientifice tradendae Ienae 1698. 8. et in libro germanice edito: Curiöſe Münzenwiſſenſchaft ibid. 1701. 8. in quo etiam nonnulli ſcriptores de variis argumentis indicantur, quemadmodum et a clariſſimo amico noſtro *Io. Georgio Walchio* praefat. ad Bartholomaei Beuerini libellum de ponderibus et menſuris, in qua ſimul ſciagraphiam ſcribendae hiſtoriae numiſmaticae propoſuit. Notari quoque meretur *Georgii Vionneti* muſeum numarium, carmen, ſiue notitia rei numariae veteris; quod recenſuit praefatuſque eſt Iul. Car. Schlaeger. Helmſtadii 1744. 4. et *Henr. Ioan. Bytemeiſteri* delineatio rei numiſmaticae antiquae et recentioris, cuius editio tertia Argent. 1744. 8. prodiit. Nec praetereundi duo libelli vulgati itidem germanice, das geöffnete Münzcabinet, et Ioan. Groeningii hiſtoria numiſmatum critica, qui nouiſſime in collectione Schilleriana ſub titulo der geöffnete Ritterplatz prodierunt, in quibus praecipue de recentioribus numiſmatibus memorabilia quaedam, et numophylaciorum hodie celebrium notitia ſuccincte exponitur. Habes etiam in iiſdem expoſitionem praecipuarum ſiglarum ſiue compendiorum ſcripturae quae in numis occurrunt, eorumque luſtratores morantur, tam Latinarum, quam Graecarum, Latinarum quidem depromtam ex Patino, Graecarum vero ex Ioannis Valentis (Jean Foy Vaillant) numiſmatibus imperatorum, a populis romanae ditionis graece loquentibus percuſſis Amſtel. 1700. fol. Praeclara quaedam de veterum numis collectanea occurrunt in Franciſci Iunii libro 2. de pictura Veterum cap. 8. pag. 110 ſq. De origine pecuniae variiſque eius ſpeciebus eleganter accurateque diſſerit Ioan. Georg. Wachterus in archaeologia numaria. Lipſ. 1740. 4. cui adde Chriſtiani Cruſii commentarium de originibus pecuniae a pecore ante numum ſignatum. Petropoli 1748. 8. Vt vero *pecunia* a pecore apud Latinos, ita Graecis pleraque vocabula in commerciorum penſione vſitata ſunt repetita a pecudibus, quemadmodum Euſtathius notat ad Odyſſeam; adde Mezeriacum ad Ouid. II. pag. 317. Quadringentos amplius numos, quos Patauinos a loco appellant, ab Italo falſario [16] ſuppoſitos ſe collegiſſe et in lucem editurum teſtatur Ioan. Carolus Schottus in noua explicatione apotheoſeos Homeri pag. 33. De numis monetariorum veterum culpa vitioſis conferatur *Eraſini Froelichii* diſſertatio, quae quarta eſt inter eius IV tentamina in re numaria vetere, p. 361 ſqq. cui iunge Geinozii Abbatis obſeruationes de numis veteribus ſuppoſitis, quae exhibetur tom. 6. hiſtoriae academiae inſcriptionum pag. 410 ſqq De arte numos veteres genuinos a ſpuriis diſcernendi exſtat Beauuaiſii liber gallice edi-

[16] Plinius H. N. XXXIII. 9. Mirum in hac artium ſola vitia diſcuntur, et falſi denarii ſpectatur exemplar, pluribuſque veris denariis adulterinus emitur.

editus Pariſiis 1739. 4. iunctus deinde eiuſdem auctoris libro gallice edito: Traité des Finances et de la fauſſe Monnoye des Romains. Pariſiis 1740. 8.

X. De numis ſacris, ſiue de valore et pretio monetae varii generis cuius mentio fit in ſacris litteris tum veteris tum noui Teſtamenti agunt *Arias Montanus* in Tubal Cain, tomo 6. Criticorum Anglorum edit. Francofurt. *Caſpar Waſerus* de numis et menſuris Ebraeorum, et aliorum Orientalium, Tiguri 1605. 4. Heidelb. 1610. 4. et in eodem criticorum ſacrorum tomo, in quo etiam occurrit *Ed. Brerewoodi* libellus de ponderibus et pretiis veterum numorum, ex editione Lond. 1614. 4. quemadmodum in tomo ſeptimo *Marquardi Freheri* de numiſmate cenſus. Matth. XXII. 19.[17] diſſertatio edita pridem Heidelbergae 1599. 4. His addi poſſunt *Henr. Buntingius* de monetis et menſuris ſacrae ſcripturae, Helmſtad. 1583. 4. *Henricus Guntherus Thulemarius* de variis ſiclis et talentis Hebraeorum, Francof. 1676. 12. Libellus *Stanislai Grſepſii* de multiplici ſiclo et talento hebraico. Antw. 1568. 8. et faſciculo II. opuſculor. ad hiſtor. ac philolog. ſacram ſpectantium, pag. 302 ſqq. *Io. Conr. Dietericus* in antiquitatibus biblicis V. T. p. 726 ſq. *Georg. Wolfgang. Wedelius* centur. 2. decad. 1. diſſert. medicophilolog. 7. quae eſt de numis Noui Teſtam. Villalpandus ad Ezechielem, tom. 3. pag. 180 et 383 ſq. et tom 2. p. 23. *Io. Leuſdenius* in philologo hebraeo mixto diſſ. 28 ſq. et ad calcem Onomaſtici ſacri, *Io. Harduinus* in chronologia Vet. Teſt. p. 603 ſq. Operum ſelector. *Brianus Waltonus* et *Bernhardus Lamy* in apparatu ad S. Scripturam, *Eduardus Bernhardus* libro de menſuris ac ponderibus. Oxon. 1688. 8. *Humfredus Prideaux* praefatione ad hiſtoriae Vet. Teſt. illuſtratae partem primam. *Villalpandus* tomo tertio ad Ezechielem pag. 80 et p. 383. De numis Orientalium, Iudaeorum maxime et Muhamedanorum, diatribam edidit *Io. Henr. Hottingerus*, ad calcem libri de cippis hebraicis. Heidelberg. 1659. 12. 1662. 8. idem p. 114 ſq. Bibliothecarii quadripartiti nonnullos recenſet numos hebraicos et arabicos. De *Hebraicis* videnda *Iulii Bartoloccii* Bibl. Rabbinica tomo 4. pag. 158 ſq. *Salomo Deylingius* de re numaria Hebraeorum, parte tertia obſeruat. ſacrar. pag. 222 ſqq. *Ioan. Chriſti. Klemmii* libellus de numis Hebraeorum. Tubingae 1730. 4. *Io. Andr. Schmidii* diſſertatio de re monetali Hebraeorum. Helmſtadii 1699. 4. *Eraſmus Froelich* in prolegomenis ad annales regum Syriae, part. 5. pag. 74 ſqq. vbi de numis Hebraeorum. *Ioan. Gottl. Carpzouius* ad Goodwinum pag. 687. *Claudius Bouteroe* in obſeruationibus in rem monetariam gallice editis Pariſ. 1666. fol. et

[17] Confer Freheri parerga III. 10. Waſerum de numis Hebr. II. 16. Lipſii admiranda II. 3. Thom. Crenii animaduerſ. part. 2. p. 196 ſq. etc.

et I. B. Keldermannus in diſſertat. de origine atque vſu numorum apud Hebraeos. Vltrai. 1750. *Herm. von der Hardt* numi et pondera Hebraeorum ex Graecia. Helmſtadii 1727. 8. Sigillatim de *ſiclis* videantur *Moſis Maimonidis* conſtitutiones cum verſione et notis Ioan. Eſgers. Lugd. Bat. 1718. [18] 4. *Ioan. Paſtritius* de ſiclis et numis Iudaeorum. Romae 1700. *Andreae Beyeri* libellus, qui inſcribitur ſiclus ſacer et regius appenſus et oſtenſus. Lipſ. 1667. 12. *Melanchthonis* carmen ad Ioan. Aepinum de ſiclo, quod obuium eſt in Ioan. Henr. a Seelen philocalia epiſtolica, pag. 13. et diſſertationes Guſtaui Peringeri. Vpſal. 1692. 8. et I. C. Iſelii. Baſileae 1709. et Ioan. Conr. Keysleri oratio de dimidio ſiclo argenteo ſiue lytro animarum Iſrael. Bremae 1704. Siclos exhibent Scheuchzerus phyſicae ſacrae tab. LXXXI. Kircherus tomo 2. Oedipi part. 1. p. 98 ſq. Waltonus in apparatu ad Biblia Polyglotta, Villalpandus in apparatu ad templum Ezechielis tom. 3. pag. 380. Waſerus II. 3 ſq. de numis Hebraeorum. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum tom. 1. p. 167. Ioan. Leuſdenius in philologo hebraeo mixto diſſertat. 28. et alii. In Iacobi Goeree introductione ad ſapientiam biblicam P. 1. pag. 82. exhibentur quoque ſicli, ſed ex Villalpando atque Kirchero infeliciter explicantur. Vide Iacobi Rhenferdi opera philologica pag. 249. et Surenhuſium ad Miſnam Schekalim I. 1. pag. 177. De *Keſita* Hebraeorum interpretes ad Gen. XXXIII. 19. Ioſ. XXIV. 32. et Iob XLII. 11. *Oligeri Nicolaidae* diſſ. Hafniae 1691. qui non agnum nec margaritam, ſed numi genus aurei vel argentei intelligit. Eandem ſententiam tuentur Bochartus Hierozoic. P. 1. pag. 433. Waſerus lib. cit. Schultenſius commentar. in Iobum, Carpzouius ad Goodwinum pag. 689. a. aliique. Diſſentiunt vero Hottingerus lib. cit. pag. 110. Adrianus Cattenburgh ſyntagm. ſapientiae Moſaicae lib. 5. c. 5. §. 6. p. 286. et I. G. Wachterus archaeol. numar. pag. 10. Ex eo quod Abimelech Abrahami coniugi dedit mille Keſeph, (LXX. δίδραχμα) Gen. XX. 14. colligit etiam Begerus tom. 1. theſauri Brandenburg. pag. 282. iam Abrahae temporibus vſum numiſmatum obtinuiſſe. Contrarium oſtendit Wachterus lib. cit. p. 20. Abrahamum non pecunia, nec moneta publica, ſed argento librae appenſo agrum eſſe mercatum docens. *Hermannus* vero *Conringius* Helmſtadii A. 1675. 4. edidit paradoxa de numis Hebraeorum, in quibus contendit ſiclos omnes olim fuiſſe argenteos, tum nullum numum hebraeum, qui refert hominis imaginem, eſſe genuinum, characteres porro Aſſyriacos ſiue Samaritanos non fuiſſe olim Hebraeis ad ciuilia negotia

[18] In quibuſdam exemplaribus titulus praefert A. 1727.

gotia vſurpatos, nec ante captiuitatem Babylonicam [19] numos ſignatos fuiſſe in vſu: itaque nullum numum ſamariticis aut hebraicis litteris inſcriptum qui ex illa aetate iactetur eſſe bonae notae, aut multum vetuſtum [20], nec poſſe certis argumentis demonſtrari, numos ſamariticis characteribus inſcriptos captiuitate babylonica antiquiores eſſe, ſed omnes Haſmonaeorum ſiue Maccabaeorum et Herodum aetate cuſos videri, neque olim in vſu fuiſſe ſiclum alium ſacrum [21] alium profanum, nec fidem denique mereri quae in iam dicto de cippis Hebraeorum Hottingeri libro leguntur. Haec Conringii paradoxa recuſa ſunt in faſciculo ſecundo opuſculorum, quae ad hiſtoriam et philologiam ſacram ſpectant Lugd. Bat. 1695. 8. *Otto* autem *Sperlingius* V. C. libro de numis non cuſis inter alia quidem cum Conringio probat apud Iudaeos ante captiuitatem babylonicam nullum ſignati aeris vſum valuiſſe, quod ex Gen. XXIII. 16. 1 Chron. XXI. 25. et Ierem. XXXII. 9. confirmat etiam Adrianus Relandus [22] diſſ. 1. de numis Samaritanis pag. 7. et aduerſus Fortunatum Schacchum II. 3. Myrothec. tuetur pag. 49 ſq. ſed et poſt captiuitatem, noſtrique ſeruatoris Chriſti tempore contendit rude tantum et informe argentum forfice diſſectum ac libra appenſum monetae locum tenuiſſe, itaque ſiclos omnes recens eſſe ſuppoſitos. Quanquam numos cuſos fuiſſe a Iudaeis non ſinit nos dubitare locus 1. Maccab. XV. 5. 6. vbi Antiochus Demetrii filius Syriae rex cum aliis immunitatibus Simoni Pontifici Maximo permittit *ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νόμισμα τῇ χώρᾳ αὐτοῦ* Vocabula *μνᾶ, δραχμὴ*

[19] Aliud videtur Scaccho quem vide ſis II. 3. Myrothec. ſed Conringii ſententiam qui ſiclos pondus argenti, non ſignatos numos fuiſſe contendit, tuetur V. C. Adr. Relandus diſſ. 1. de numis Samaritan. p. 49 ſq. Vide etiam ſis Rev. D. Salomonis Deylingii obſeruationum ſacrarum partem 3. p. 176 ſq.

[20] In eandem ſententiam vide quae diſputantur a Iacobo Baſnagio auctore diſſertationis gallicae *ſur l'antiquité de la Monnoye et des Medailles des Juifs*, *et ſur la preference des Characteres Samaritains aux Hebreux* in Baſnagii Bellouellii hiſtoria operum eruditorum A. 1709. pag. 32. Contrariam ſententiam defendit Soucietus in diſſertationibus gallice editis pag. 70.

[21] De ſiclo ſanctuarii adde quae Io. Clericus et alii interpretes ad Exod. XXX. 13. Io. Wulferus ad tractatum Talmudicum Shekalim, Norimb. 1680. 4. Buxtorfius Lex. Talmud. pag. 2032. 2068. 2449 ſq. 2624. Andreas Beyerus in libello paullo ante citato. Herm. von der Hardt libello paullo ante citato de numis et ponder. Hebr. ex Graecia. Io. Meyerus ad Claſingii *διάσκεψιν* de vnctione ſacra pag. 8. vbi eorum accedit ſententiae, qui duplicem exſtitiſſe ſiclum ſacrum alterum ſ. Sanctuarii, alterum communem affirmant, contra quos veriorem ſententiam defendit Claſingius in vindiciis extortis pag. 38.

[22] Relandi argumenta ſtrictim recenſet Wachterus Archaeol. numar. pag. 23.

δραχμὴ et ὀβολὸς hebraicae eſſe originis notat Iacobus Duportus ad Theophraſti characteres p. 324. Idem Sperlingius contra Conringium docet Iudaeos etiam auri vſum habuiſſe monetae loco. Ceterum *Wagenſeilius* in commentario ad tractatum Sota p. 275. contendit nullam amplius exſtare verae antiquitatis Hebraeorum monetam, et poſt nonnulla interiecta, multis oppugnat numos referentes imaginem Abrahami, Moſis, Dauidis et Salvatoris noſtri. De numiſmate cenſus, quod Romanis pendere iubebantur Iudaei, conſulendi ſunt interpretes ad Matth. XVII. 24. 27. *Caſp. Waſerus* II. 6. et 20. *Lipſius* II. 3. admirand. *Marquardi Freheri* Parerga III. 10. et diſſertatio paullo ante laudata. *Ioan. Seldenus* de iure naturae et gentium II. 8. pag. 221. et VI. 17. *Ioan. Harduinus* opp. ſelect. pag. 625. 629. *Thomas Crenius* animaduerſ. philolog. lib. 2 pag. 196 ſqq. *Ioan. Gottl. Carpzouius* ad Goodwinum pag. 690. *Seb. Schmidius* faſcic. diſp. pag. 796. *Ioan. Reinh. Rufius* Harm. Euang. II. 822. *Ioan. Nicol. Schulini* diſſertatio Witteb. 1685. 4. *Ioan. Laurent. Moshemii* diſſertatio Helmſtadii 1725. *Claud. Salmaſius* contra Miltonum pag. 269 ſq. 275 ſqq. Idem in funere helleniſtico pag. 55. *Simulacra omnis generis quum abominarentur Iudaei, monetam tamen graecanicam Romanamque Deorum imaginibus figuratam recipiebant, atque dabant. At in templo ne Caeſarum quidem tum Dominorum ſuorum imagines admiſiſſent.* De numis hebraicis *Moſen cornutum* referentibus exſtat peculiaris diſſertatio I. B. Carpzouii. De numis *Ieſu Chriſti* agit praeter alios Io. Reiskius in libro de Ieſu Chriſti imaginibus. Wagenſeilius ad Miſhnam Sota pag. 238 ſq. edit. Surenhuſ. et Ioan. Dav. Koelerus tom. 6. hiſtoricar. e numis deliciarum p. 353 ſqq. De numis Chriſti confer praeterea Cangium §. 28. de numiſmatibus imperii romani, et Antonium Auguſtinum dialogo primo de numiſmatibus §. 9. Raphael quoque Auellinus italica lingua ſcripſit breuem declarationem numiſmatis hebraici [23] vt ipſe quidem putat antiquiſſimi *Dauidis* et *Abrahami*, editam ſub nomine angeli Gabrielis Anguiſciolae: vide Bartoloccium in bibliotheca Rabbinica tomo 4. pag. 164. et Imbonatum in bibliotheca ebraeo-latina pag. 212 ſq. et 306. De numis quos de Iudaea capta vel de rebus iudaicis percuſſere Romani, conſulendus Ezech. Spanhemius de vſu numiſmat. pag. 326. et Carolus Patinus ad Suetonii Veſpaſianum et Titum. et Petrus Zornius opuſc. ſacr. tom. 1. pag. 37. De numis *cabaliſticis*, amuletis etc. Vide Kircherum tomo 2. Oedipi parte 2. p. 475. 465. 480. et Sig. Iac. Baumgartenium faſcic. 1. conſiliorum theologicorum (theologiſche Gutachten)

[23] Dichiaratione della hebraica Medaglia detta Maghen David et Abraham, di D. Angelo Gabriele Anguiſſola. Mediolan. 1617. fol. Dixi de numis illis ſuppoſitis etiam nuper in Codice Pſeudepigrapho Veteris Teſtamenti.

achten) pag. 95 ſqq. Numos *ſamaritanos* exhibet idem Kircherus tomo 2. Oedipi parte 1. pag. 88 ſq. et 100 ſq. Villalpandus in apparatu ad templum Ezechielis, Ioan. Morinus exercitatione ſecunda ſamaritana cap. 10. Steph. Morinus in exercitationibus de lingua primaeua. D. Val. Erneſtus Loeſcherus de cauſis Ebr. linguae pag. 201. Vide etiam ſis Cornelii Dieterici Koch diſſertationem de numorum Hebraicorum inſcriptionibus ſamaritanis, Helmſtadii editam A. 1712. Ioan. Harduinum ad Plinium tom. 1. pag. 432 ſq. edit. in fol. Eiuſdem Harduini epiſtolam de tribus Toinardi numis ſamaritanis; apud I. Clericum tomo 21. bibliothecae vniuerſalis parte 2. p. 131 ſq. Baſnagium Bellouallium hiſt. operum eruditorum Febr. 1692. pag. 269 ſq. Iac. Baſnagii diſſertationem de numis et characteribus ſamaritanis et moneta veteri Iudaeorum in eadem hiſtoria operum eruditorum Ianuar 1709. Eiuſdem Baſnagii hiſtoriam Iudaeorum gallice editam tom. 6. pag. 411 ſqq. Hadriani Relandi diſſertationes quatuor, itemque vnam Ioan. Baptiſtae Ottii de numis ſamaritanis ad Iacobum de Wilde, Amſtel. 1702 et 1704. 8. Ioannis item Gagnierii et laudati Relandi epiſtolas amoebaeas in memoriis litterariis Treuoltinis A. 1705. Septembri pag. 1643. et Nouembri pag. 1997. et in Iac. Bernardi nouellis reipubl. litterariae A. 1705. I. pag. 653. et II. 145 ſq. Epitomen epiſtolae Guelpherbyto ad Relandum tranſmiſſae de numis Iudaeorum qui charactere ſamaritano ſunt inſigniti, quae legitur in hiſtoria critica reipublicae litterariae tom. 2. pag. 65 ſqq. Nicolai Toinardi opus de numis ſamaritanis ſperare quidem iuſſit Clariſſimus Montfauconus in palaeographia graeca pag. 119. 124. ſed ſpem concitatam, aliis forte negotiis impeditus, non impleuit. Ceterum ſamariticos numos pleroſque recentiores aut dubiae admodum vetuſtatis videri, Ezech. Spanhemii iudicium eſt diſſert. 2. de vſu numiſmatum pag. 67. edit. Amſt. Recte tamen alibi illos minus dubiae vetuſtatis ac fidei fatetur qui poſt captiuitatem babylonicam cuſi extant tum argentei tum aerei maxime, quorum aliquos ibidem profert atque illuſtrat p. 66. edit. Londinenſis. Explicatio duorum numorum Samariticorum Simonis Maccabaei, Ioanne Harduino auctore exſtat in memoriis Treuoltinis A. 1712. pag. 841. De iiſdem numis leguntur obſeruationes Nicolai Henrionis in hiſtoria academ. inſcriptionum tom. 2. pag. 65. De numis quibuſdam Samaritanis et Phoeniciis, vel inſolitam litteraturam prae ſe ferentibus vel in lucem hactenus non editis Ioannis Swintonii diſſertatio adiecta eſt eius inſcriptionibus Citieis. Oxonii 1750. 4.

Obiter in diſſert. 1. de numis ſamaritanis doctiſſimus Relandus pag. 24. agit etiam de numis *punicis*, quod argumentum tangunt praeterea Antonius Auguſtinus dialogo VI. Ezech. Spanhemius diſſ. 2. Bernardus Aldrete libro 2.

antiquitatum Hiſpaniae et Africae, idiomate hiſpanico expoſitarum: ſed accuratius Iac. Rhenferdius in periculo Phoenicio ſiue litteraturae Phoeniciae ſpecimine, pag. 732 ſqq. Oper. Philolog. atque in epiſtolis de numis Phoeniciis nobiliſſimi Barii, quarum argumentum exponit Io. Clericus tomo 11. Bibl. ſelectae pag. 105 ſq. Maximus numorum Punicorum numerus tabulis vna et quinquaginta, ſed qui explicari et illuſtrari ab Rhenferdio aliquo deſiderant, aere deſcriptus latet in libro non vbiuis obuio atque hiſpanice edito Caeſarauguſtae A. 1644. 4. hoc titulo: *Muſeo de las metallas deſconocidas Eſpannolas* [24], publica lo *D. Vincentio Ioan. de Laſtanoſa*, Sennor de Figarvelas, i lo dedica al Excellentiſſimo Sennor D. Bernardino Fernandez de Belaſco, Condeſtable de Caſtilla y Leon. Vide et numos Punicos in Andreae Morelli ſpecimine rei numariae pag. 236. 246. et Begeri theſauro Brandenburg. tomo 1. pag. 302. et Gisberti Cuperi exerc. ſecundam de elephantis in numis pag. 166. tom. 3. theſauri Sallengriani. Tentamen numos veteres Carthaginienſes explicandi germanice edidit Ioan. Mich. Weinrichius. Meinungae 1722. 4.

Numiſmatis e puriſſimo auro cuſi a rege *Perſarum* Dario meminit Herodotus IV. 166. vbi addit Aryandem Aegypti Praetorem ſimiliter ex puriſſimo argento numos cudi curaſſe. Daricos vocat Plutarchus Artaxerxe, qui pag. 1021. et in Ageſilao pag. 604. teſtatur numos Perſicos ſagittarii imagine ſignatos fuiſſe. Confer de *Daricis* Scholiaſten Ariſtophanis Veſp. pag. 93. Zonaram lib. 10. cap. 36. Conringium lib. cit. cap. 4. Gronouium de pecunia vetere III. 7. Eiſenſchmidium de ponderibus et menſuris pag. 142. De ſiclis Perſicis, de quibus Waſerus lib. 2. cap. 12. intelligendus locus 2 Samuel. XIV. 26. Hi octo tantum obolorum Atticorum erant, ita vt totum pondus capillorum Abſolonis fuerit vnciarum 31. vt notat Relandus parte 2. diſſ. miſcell. pag. 237. quanquam alii verba ſacri ſcriptoris non de pondere ſed pretio comarum malunt accipere, quod refellit Bochartus tom. 1. pag. 884.

Arabicorum numorum magnum numerum collegerat Carolus Cato Curtius, quem laudat Andreas Morellus in ſpecimine rei numariae pag. 232. vbi exhibet numum Salahoddini, qui Hieroſolymam Chriſtianis eripuit A. C. 1177. De aliis quibuſdam vide Hottingerum ad calcem libri de cippis hebraicis et pag. 115. Bibliothecarii quadripartiti, atque Rud. Capellum noſtrum τὸν μακα-

[24] Guſtauus Peringerus in Ecloga, ſiue catalogo librorum Sparwenfeldii pag. 45. teſtatur ab hoc viro inſigni illatos numos eiuſmodi triginta bibliothecae regis Succiae, feliciusque poſſe explicari ex linguae ſcripturaeque Runicae penetralibus. Adde pag. 60. vbi catalogus librorum Laſtanoſae memoratur.

μακαρίτην in rarioribus Beccelerianis. Statum monarchiae Aſiaticoſaracenicae, qualis VIII et IX. poſt C. N. ſaeculo fuit, ex numis argenteis, priſca Arabum ſcriptura Kufica, a monarchis Arabicis, Almanſor, Harun Raſchid, Almamon aliiſque in metropolibus Chaldaeae, Perſiae Tranſoxanaeque cuſis, et in littore maris Balthici prope Gedanum effoſſis, ſingulari libello illuſtrauit Georg. Iac. Kehr. Lipſ. 1724. 4. Idem Vir doctus Monarchae Mogolo-Indici, vel Mogolis Magni *Aurenk Szeb* numiſma argenteum quinquelibrale in renouationem clientelarum vrbis imperatoriae Dſchihanadab ſignatum, e Gazophylacio Gothano recenſuit et illuſtrauit. Lipſiae 1725. 4. De numo Arabico Conſtantini Pogonati, litteris Cuficis ſcripto, diſſertatio V. C. Hadriani Relandi prodiit Amſtelod. 1705. 8. Henrici Scholzii deſcriptio numi Saracenici A. 1712. prope Sleſuicum reperti exſtat in A. E. 1732. p. 415 ſqq. Per *ſolidos barbarinos* intelligi numos Arabicos notauit Sirmondus ad Godfridum Vindocinenſem tomo 21. Bibl. Patrum, edit. Lugd. pag. 95. De numis Arabicis aliisque hodie per orientem vſitatis conſulendi ſcriptores itinerariorum, inter quos Ioan. Baptiſt. Tauernerius de numis in Aſia hodie receptis diligenter egit poſt partem itinerarii ſui ſecundam; quemadmodum de numis in Africa, vt videtur, cuſis Shawius itineris ſui tom. 2. pag. 155. Hagae Comit. 1743. 4. Praecipue vero votis eruditorum expoſcitur illuſtris *Io. Sigiſmundi ab Haunolt*, Senatoris vltra annos quinquaginta [25] ac praeſidis Reip. Vratislauienſis theatrum monetarium orientale, in quo veteres et recentes exponendos ſuſcepit numos: cuius edendi ſpem olim fecit B. Andreas Acoluthus in ſpecimine Alcorani p. 6. quodque Bibliothecam Eliſabethanam Vratislavienſem hodie ornat.

XI. Graeca numiſmata Alexandri temporibus antiquiora [26] extant Amyntae regis Macedonum, Phidonis regis Argiui (de quo conſulatur Wachterus Archaeolog. numar. cap. quinto integro) aliaque vti aduerſus Iac. Baſnagium obſeruat V. C. Mat. Veiſſierius la Croſe in libro gallice edito A. 1711. entretiens ſur diuers ſujets d'hiſtoire etc. pag. 183. Ex ſcriptoribus vero qui numos Graecos magno numero exhibent atque illuſtrant, memorandus inprimis Hubertus Goltzius in theſauro rei antiquariae: et in Sicilia ac magna Graecia ſiue libris IV. hiſtoriae vrbium et populorum Graeciae ex antiquis numiſmatibus reſtitutae 1576. fol. Lud. Nonnius in commentario ad

 Gol-

[25] Vide Acta Eruditor. tom. 5. ſupplementi pag. 180 ſq.

[26] Vide tamen hiſtoire des ouvrages des Savans A. 1799. pag. 51 ſq.

Goltzii Graeciam, inſulas et Aſiam minorem Antw. 1644. fol. Io. Georgii Volckameri rara magnae Graeciae numiſmata, Noriberg. 1683. fol. Clariſſ. Turnemini diſſertatio de numis inſularium in Archipelago, inſerta memoriis Treuoltinis A. 1706. p. 1344 ſq. Nicol. Franciſcus Haymius P. 1. theſauri Britannici italice editi Londini 1719. 4. Chryſoſtomus Hanthalerus in exercitationibus prooemialibus de numis Graecorum. Norimbergae 1735. 4. et Ioan. Sal. Semler in veteribus numiſmatibus illuſtratis, quae leguntur P. 4. ſupplementor. ad hiſtoriam vniuerſalem pag. 1 ſqq. Magnam etiam lucem numis quamplurimis Graecis afferunt Ezech. Spanhemius in diſſertationibus de vſu et praeſtantia numiſmatum, Ioan. Harduinus in numis populorum et vrbium antiquis [27] illuſtratis Paris 1684. 4. et inter opera ſelecta Amſtelod. 1709. fol. in quibus et chronologia Veteris Teſtam. ex multis graecis numis lucem accipit et ei viciſſim mutuatur. Laurentius Begerus in theſauro Palatino et Brandenburgico, cuius poſterioris tertium Volumen prodiit Coloniae Marchicae 1701. fol. tum in ſpicilegio antiquitatis ibid. 1692. fol. et in obſeruationibus atque coniecturis in numiſmata quaedam antiqua ſparſim in fol. et 4. editis. Ioannes Siton de antiquis et modernis in Inſubria monetis Mediolani 1713. fol. Atque de numis graecis [28] imperatorum Romanorum praeclarum opus habemus V. C. Ioannis Vaillant Amſt. 1700. fol. Aliud Mediobarbi, a filio Ioan. Antonio Mediobarbo Birago edendum promittitur in memoriis Treuultinis A. 1701. tom. 2. pag. 364. edit Amſtelod. De numiſmatibus Regum Macedoniae dignum eſt, vt commemoretur, opus quod Tiguri 1738. fol. ſub hoc titulo prodiit: Numiſmata Regum Macedoniae omnia, quae laboribus celeb. Virorum, Crophii, Lazii, Goltzii, Patini, Spanhemii, Haymii, Liebii, etc. ex regiis aliiſque Numiſmatophylaciis hactenus edita, additis ineditis et nondum deſcriptis tabulis aeneis. Repraeſentata digeſſit, deſcripſit et notis variorum doctiſſimorum virorum illuſtrata edidit Io. Iac. Geſnerus. Praeclaras etiam in numiſmata omnis generis obſeruationes debemus Petro Seguino, Iacobo Oiſelio, Gisb. Cupero, Iacobo de Wilde, et Franciſco Antonio Comiti de Kheuenhüller, qui Regum veterum numiſmata anecdota aut per-

[27] Anonymi notae ad primam editionem numorum populorum exſtant Vol. 6. obſerv. miſc. in auctores tom. 3. pag. 747.

[28] Alios qui hiſtoriam Imperatorum e numis tradiderunt, recenſet Caſpar Sagittarius introductione ad hiſtoriam eccleſiaſticam pag. 591 ſq. De Iacobi de Strada opere MS. tomis XXXI. vide V. C. Salom. Erneſti Cypriani catalogum MSS. bibliothecae Gothanae pag. 83.

perrara notis illuſtrata edidit Viennae 1752. 4. Hiſtoriam Ptolemaeorum Aegypti Regum Regumque Syriae ex numis deſcriptam dedit idem Ioannes Vaillant, quarum prior Amſt. 1701. fol. altera Pariſ. 1682. 4. prodiit. Eidem Vaillantio debemus Arſacidarum imperium, ſiue Regum Parthorum hiſtoriam: item Regum Ponti, Boſpori et Bithyniae hiſtoriam, ad fidem numiſmatum applicatam, Pariſiis 1725. 4. duobus tomis editam. Numos Syriacos, Aegyptiacos, Armenos atque Parthos illuſtrauit quoque idem, quem paullo ante laudauimus, Semlerus lib. cit. parte eadem pag. 107--174. Neque omittendi ſunt Eraſmi Froelichii annales Regum et rerum Syriae numis veteribus illuſtrati. Viennae 1744. fol. Praeterimus alios, qui apud Labbeum et Struuium videri poſſunt. Erizzum vero, Parutam alioſque exigua vel nulla peritia litteraturae graecae inſtructos ad explicanda Graeca numiſmata infeliciter acceſſiſſe monet Ezech. Spanhemius pag. 307. de vſu numiſmat. edit. Amſt. Sicilia numiſmatica quam molitus eſt Ioannes Maria Amati, S. I. vide memorias Treuoltinas A. 1705. p. 1640. et A. 1713. p. 1290. lucem, quod ſciamus, non vidit. De talentis Siculis, reque numaria antiquiore Siculorum erudita obſeruat Rich. Bentleius in diſſert. anglice edita de Phalaridis epiſtolis, cui iunge Salmaſium de modo vſurarum cap. 6. Philippi Parutae numiſmata Siciliae prodiere Panormi 1602. fol. ſed plenius opus, rariuſque obuium eſt quod Leonardo Auguſtino curante lucem vidit hoc titulo: *la Sicilia di Filippo Paruta, deſcritta con le Medaglie.* Rom. 1649. fol. Philippi Parutae et Leonhardi Auguſtini Siciliam numiſmaticam, additis Huberti Goltzii aliorumque Siciliae deſcriptione et in numiſmata ſingula explicationibus, ingenti numero tabularum locupletatam et perpetuo commentario illuſtratam iunctim recudendam curauit Sigebertus Hauercampus. Lugd. Bat. 1723 fol. quae editio repetita inſerta eſt tom. 6. 7 et 8. theſauri antiquitatum et hiſtoriae Siciliae. Vincentii Mirabellae ichnographiae Syracuſarum antiquitatum explicatio, vt et numiſmatum aliquot ſelectiorum eiuſdem Reipublicae liberae et Regum, qui in illa dominati ſunt, italice prodierunt Neapoli 1613. fol. tum in volumine ſecundo Syracuſarum antiquarum Iacobi Bonanni, Panormi 1717. fol. denique latine verſae et notis illuſtratae a Sigeberto Hauercampo, et inſertae volumini decimo theſauri antiquitatum et hiſtoriae Siciliae. Syracuſanam quoque monarchiam ex numis illuſtrauit Michael Gottlieb Agnethlerus parte tertia ſcriptorum illuſtrandae hiſtor. vniv. inſeruientium pag. 295 ſqq. De numiſmate Damareti, quod Damarete Gelonis vxor cudi curauit, vide Diodor. Siculum XI. p. 256.

XII. De

XII. De numiſmatibus Romanorum incredibilis Scriptorum numerus etiam diligentis hominis induſtriam fatigare poſſit. Et quam late patuit ipſorum imperium, tam quoque numi ipſorum per omnem fere orbem terrarum valuerunt. Vnde Coſmas Indopleuſtes I. 2. pag. 148. ἐν τῷ νομίσματι Ρωμαίων ἐμπορεύονται πάντα τὰ ἔθνη. Numiſmata familiarum Romanarum poſt Fulv. Vrſinum, Abr. Gorlaeum et Carolum Patinum, imperatorum quoque poſt Adolphum Occonem, Aeneam Vicum, Hub. Goltzium, Io. Triſtanum, Franciſcum Mediobarbum, Franciſcum Angelonium, Sigebertum Hauercampum, Chryſoſtomum Hanthalerum: nec minus Coloniarum numos pulcherrimis commentariis idem Ioan. Vaillant [29] illuſtrauit. Neque omittenda regum et imperatorum numiſmata a Romulo et Iulio Caeſare vſque ad Iuſtinianum Auguſtum ex Cimeliarchio Caroli Ducis Croyiaci et Arſchotani cum commentario *Alberti Rubenii* et ſubiectis ad calcem annotationibus *Laurentii Begeri.* Colon. Brandenb. 1700. fol. His iungenda Anſelmi Banduri numiſmata imperatorum Romanorum a Traiano Decio ad Palaeologos Auguſtos. Pariſiis 1718. Voll. 2. fol. Doctiſſimus quoque Harduinus, licet paradoxorum ſubinde captator, in numiſmatibus ſaeculi Conſtantini, atque hiſtoria Auguſta ex numis vſque ad Numerianum: inter opera eius ſelecta Amſtel. 1709. fol. Paullus item Pedruſius, de quo Acta Eruditorum A. 1713. p. 294. D. Henrionis opus promiſſum hiſtorico-chronologicum, de ratione monetae romanae a primo illius vſu vſque ad Conſtantinopolin captam a Turcis, memoratur in Ephemeridibus litterariis Pariſ. A. 1708. II. pag. 405. 596 ſq. Numiſmata imperatorum Conſtantinopolitanorum exhibet et illuſtrat Carolus du Freſne in familiis Byzantinis. Pariſ. 1680. fol. et V. C. Anſelmus Bandurius in imperio orientali, Pariſ. 1711. fol.

XIII. Sarugus, cuius Geneſ. XI. 20. mentio, modum cudendi numos aureos et argenteos oſtendiſſe traditur ab Abulpharaio p. 12. Lydos primos aureis et argenteis numis vſos eſſe notat Herodotus lib. 1. cap. 94. et ſuperat hodie numiſma antiquum Atyos Lydorum Regis, de quo Ezech. Spanhemius diſſert. prima de vſu numiſmatum. Sed Herodoto, ſcriptori ceteroquin fide digno, hac tamen in re fidem haud habendam eſſe affirmat Wachterus archaeol. numar. p. 30. De Erychthonio, Hermodice vxore Midae, Iono Theſſal. rege, Phidone Argiuo numorum inuentoribus apud Graecos, vide Bege-

[29] Huius Ioannis Vaillanti filius Ioan. Franciſcus Foy Vaillant A. 1708. 17 Nov. defunctus, cuius diſſert. de Diis Cabiris extat. Elogium illius vide in memoriis Treuoltinis A. 1709. menſe Auguſto pag. 1393.

Begerum I. theſauri Brandenb. p. 279 et 282. et II. p. 527. et Wachterum pag. 31 et 33. vbi is ex monumentorum Graecorum collatione patere affirmat primum numum ſignatum eſſe a Phidone, alterum a Lycurgo, tertium ab Alyatte. Aerea moneta argenteam praeceſſit, vnde Argentinus Aeſculani filius apud Auguſtinum IV. de C. D. cap. 21. Latini primum numorum vſum referunt ad tempora Iani, vt praeter alios Theodoro Cantero variar. lect. II. 23. laudatos teſtatur Paullinus Nolanus carmine aduerſus Paganos v. 71.

Et Ianum geminum veteres dixere Latini,
Hic quia nauigio Auſonias aduenit ad oras
Numus huic primum tali eſt excuſus honore
Vt pars vna caput, pars ſcalperet altera nauem.

Confer Schottum ad Aurel. Victorem de origine gentis Rom. c. 3. Tertull. c. 10. Apologetici. Numam Pompilium ἀσσάρια ſiue numos ligneos, coriaceos et teſtaceos congiarii loco inter populum diſtribuiſſe legas in Syncello p. 211. qui p. 275. numum argenteum ait primum Romae cuſum circa tempora Ptolemaei Philadelphi, quod legitur etiam in Chronico Paſchali p. 173. ad annum V. C. 481. Ol. 126. et in Proſperi Chronico pag. 695. editionis nouae. Sed hac de re conferendus inprimis Plinius XXXIII. 3. et ibi Harduinus, ac Wachterus archaeol. numar. p. 110 ſqq. Aſſes librales aliis aſſibus aereis minoris ponderis apud Romanos permutari ſolitos ante bellum Punicum ſecundum, nihilominus omnes aſſes aereos dictos eſſe aes graue, reſpectu numorum argenteorum et aureorum, qui et ipſi venerint nomine aeris, ſententia eſt Viri Clariſſ. Ludolphi Kuſteri in diatribe Antigronouiana, quam oppugnandam ſumſit vir et ipſe doctiſſimus Iacobus Perizonius in diſſ. de aere graui, Lugd. Bat. 1713. 12. qui ſolum aes rude et aſſes librales nomine aeris grauis veniſſe pluribus contendit argumentis. Vide etiam Ioan. Chriſtoph. Wagenſeilii diſſ. de re monetaria veterum Romanorum. Altdorfii 1691. 4. et Wachterum lib. cit. cap. 11. in quo de aſſibus imminutis diſſerit. *De aſſe ipſo eiuſque partibus* omnino videndus eſt Montfauconius tom. 3. ſupplement. lib. 4. pag. 89 ſqq. qui ibid. pag. 139 obſeruat, nunquam reperiri numos niſi alio percuſſos inſtrumento, licet typos eoſdem eaſdemque inſcriptiones referant. Guil. Budaeus libris 5. de aſſe eiuſque partibus. Venetiis 1522. 4. et T II. operum eius Baſileae 1557. fol. iunctim editorum, item in Ad. Rechenbergii ſcriptoribus hiſt. rei numar. veter. quorum compendium gallico ſermone Pariſiis 1550 euulgatum laudatur tom. 9. Bibliothecae angli-

cae pag. 376. aliudque exſtat faſciculo ſecundo opuſculor. hiſtoricophilolog. Henrici Noriti liber de aſſe et partibus eius. Baſil. 1550. fol. Georg. Heniſchius de aſſe et partibus eius. Aug. Vindel. 1606. 8. Ioan. Wardus in commentario de aſſe eiuſque partibus, qui praemiſſus eſt parti ſecundae monum. vetuſt. Kempian. Londini 1719. 8. p. 1 ſqq. et Moulineti diſſertatio de aſſe Romano pag. 43. Muſei coenobii S. Genoueſae. Aſſes et partes aſſis in numis ſingulas exhibet P. de Vitry, S. I. in memoriis Treuoltinis 1729. p. 1266 ſqq. De aſſibus Etruſcis exponit Bernardinus Baldus apud Iuſtum Fontaninum lib. 1. de antiquitatibus Hortae cap. 7. De *Seſtertiis* conferatur Paulli Manutii diſſertatiuncula, quae legitur in eius quaeſitis per epiſtolas, et recuſa eſt tom. 1. theſauri Sallengriani. Philippi Pigafettae diſſert. inſerta eius interpretationi italicae librorum Lipſii de magnitudine Rom. euulgatae Romae 1600. 8. Benedicti Poggii diſſertatio, quae habetur tom. 19. opuſculor. ſcientific. et philologic. pag. 399 ſqq. et in primis Ioan. Frid. Gronouii libri 4. de ſeſtertiis. Lugd. Bat. 1691. 4. Petri Gaſſendi abacus ſeſtertiorum exſtat tom. 5. eius operum. Ioſephi Iuuencii laterculum ſeſtertiorum habes ad calcem tom. 2. Horatii ab eo illuſtrati. De *Denario* conſule Ioannis Grauii (Greaves) librum anglice editum: A Diſcourſe of the Romane Foot and Denarius. Londini 1647. 8. De *Quinariis* vide memorias Treuoltinas 1710. pag. 699 ſqq. et Ioannis Swinton Metiliam; ſiue diſſertationem de Quinario gentis Metiliae. Oxonii 1750. 4. De *Triumuiris* et *Quatuoruiris* monetalibus vide Ez. Spanhemium tom. 2. de vſu numiſmatum p. 167 ſqq. cui adde Sertor. Vrſatum de notis Roman. tomo 11. theſauri Graeuiani pag. 766. et Franc. Hottomannum de magiſtr. Rom. tom. 3. eiuſd. theſauri pag. 1890. Hiſtoriam rei monetariae Romanor. vide in Diario anglico, *Hiſtory of the Works of the Learned* 1708. pag. 438 ſqq. et in Diario gallico, Bibliotheque Raiſonnée tom. 12. pag. 122 ſqq. Adde compendium rei numariae Romanorum, quod Dresd. 1753. 8. in lucem emiſſum eſt. Sciagraphiam rei numariae antiquae nouiſſime poſt alios dedit celeberrimus Wedelius centuria prima exercitationum medico-philologicarum decade IX. exerc. 10. vbi inter alia de numis *gothicis* agit, quod argumentum praeclare etiam illuſtrauit Elias Brennerus in theſauro numorum *Sueo-Gothicorum*, ſuecice et latine edito 1691. 4. et longe auctius recuſuo [30] Holmiae 1731. 4. cui iungenda Magni von Bromel hiſtoria numiſmatica Senatorum et Magnatum Sueciae, in actis litterariis Sueciae Vpſal. 1730. Kiliani Stobaei diſſertatio de numis et ſigillis Lundinenſibus. Lundini Goth. 1741. 4. et Georgii Wallini clauis numophylacii Runici, ſiue ratio, qua intelligi poſſit numorum Runico-

[30] Hamburgiſche Nachrichten 1732. pag. 219.

nicorum ſcriptura. Holmiae 1743. 4. De numo Vizonis Obotritorum regis vide A. E. 1724. pag. 412. Andreae Fontaine, equitis Aurati, numiſmata *Saxonica* et Dano-Saxonica iunguntur Georgii Hickeſii libris 2. antiquae litteraturae ſeptentrionalis Oxon. 1705. fol. qui etiam videndus in diſſ. epiſtolari p. 109 ſq. Notae vero ad numos Anglo-Saxonicos ſubiectae conſpectui operis Hickeſiani a Wottono editi Lond. 1708. 8. Operae pretium praeterea eſt videre quae de numis Saxonicis, *Anglo-Saxonicis*, *Hibernicis* et *Runicis* ſcripſit Nicolaus Kederus Holmienſis. Similiter de numis *Danicis* agere inſtituit Thomas Broderus Bircherodius, Hafniae 1701. 4. De numis ſcyphatis Nordmannorum, quos vulgo Regenbogenſchüßlein appellant, conſulatur Daniel. Ringmacheri tractatus hiſtorico-politicus de numis, vbi inſimul ventilatur quaeſtio, de vulgo ſic dictis guttulis ſiue patellis iridis. Lipſ. 1725. 4. Ioan. Chriſt. Hedleri diatribe Berolini 1730. 4. edita, et Ioan. Alexandri Doederlini diſſertationes epiſtolares binae. Suobaci 1739. euulgatae. De ſolidis argenteis, et aureis libris et denariis veterum Francorum, Sirmondus tom. 4. opp. fol. 727 ſq. et le Cointe tom. 3. pag. 60 ſqq. 80. 667 ſqq. Ceterum non de *Franciae* modo ſed et aliis numiſmatibus ſequioris aeui, tum in Oriente tum in Occidente, ſingulari diligentia diſſerit Carolus du Freſne ſiue Cangius in gloſſario latino, cui adiungenda ſunt quae diſputat le Blanc in hiſtoria numiſmatum Franciae, Pariſ. 1690. 4. 1703. fol. Amſt. 1692. 4. et Gabriel Daniel in diſſ. de numiſmatibus Theodoberti primi, regis Franciae Orientalis et Clodouaei nepotis. Adde Danielis hiſtoriam Franciae tom. 1. p. 471 ſq. Claudii Boterouii (Bouteroue) Recherches curieuſès des Monoyes de France depuis le Commencement de la Monarchie. Pariſ. 1666. fol. Hautini Traité des Medailles, liber eruditus eſt, ſcriptus ſaeculo XVI. ſub Henrico III. Galliae Rege, ſed ſuppreſſus, quem nunquam editum eſſe memorat Morlierius eſſais de litterature tomo 1. p. 14 ſq. Denarios in Gallia ſub Regibus Carolingicis cuſos exhibet Baluzius tom. 2. Capitular. pag. 1272. Iacobum Biaeum praeterimus, in cuius *Francia Metallica* [31] multi falſi et ſuppoſititii numi referuntur. De numis antiquis *Gallorum* circa Caeſaris tempora Memoriae Treuultinae A. 1706. artic. 162. pag. 1976 ſq. Anglicos numos veteres pluribus tabulis exhibet Henricus Speelmannus ante vitam Aelfredi. Conferatur quoque de numis Anglicis Scoticiſque Guil. Nicholſon ad calcem Bibliothecae hiſtoricae Angliae. Londini 1714. fol. p. 248. De numis Hibernicis Nicolai Kederi numorum in Hibernia antequam haec inſula ſub Henrico II. Angliae Rege, Anglici facta fuit iuris, cuſorum indagatio. Lipſiae 1708. 4. Hiſtoriam numiſmatum Anglicorum exhibet liber anglice

 editus

[31] Vide Caroli Patini iter quod gallice deſcripſit pag. 54. vbi ſimile fert iudicium de libro: *Promtuaire des Medailles.*

editus ſub hoc indice: Numi Britannici hiſtoria [32], or an hiſtorical Account of Engliſh money from the conqueſt to the uniting the two Kingdoms by King James I. and of great Britain to the preſent time. Lond. 1726. 8. Numiſmata Neapolitana a Ruggerio primo Rege ad Carolum VI. italico ſermone edidit Caeſar Antonius Vergara. Romae 1715. 4. De numis hiſpanicis diſſertatio Mahudelii gallice ſub titulo: diſſertation hiſtorique ſur les monnoyes et medailles antiques d'Eſpagne, prodiit Pariſiis 1715. 4. De numis et re numaria veterum *Germanorum*, quanquam tangit quaedam Paullus Hachenbergius in Germania media, diſſertatione 10. et plures agendum in ſe ſuſceperunt vt Goldaſtus, tum Chriſtfridus, Caſparus et Paullus Sagittarii, Chriſtianus Schlegelius, W. Erneſtus Tentzelius, Iac. a Mellen, Otto Sperlingius aliique viri clariſſimi, prae ceteris Io. Petrus Ludouicus in der Einleitung zu dem deutſchen Münzweſen mittlerer Zeiten. Halae Saxonum 1709. 8. et cum obſeruationibus Io. Iac. Moſeri. Vlmae 1752. 8. qui fuſe etiam diſſerit de numis bracteatis (Blech⸗ oder hohle Münzen, Pfannenmünzen) Anonymi gründliche Nachricht von dem Münzweſen insgemein, beſonders von dem Münzweſen älterer und neuerer Zeiten, quae cum Io. Dav. Koeleri praefatione edita eſt Goettingae 1739. 8. et auctior Helmſtadii 1741. 8. et Nicolai Seeländers zehn Schriften vom deutſchen Münzweſen mittlerer Zeiten. Hanouerae 1743. 4. Io. item Mich. Weinrichius de ortu et progreſſu rei numariae, in primis apud Germanos Erf. 1710. 4. nondum tamen aliquid perfecti atque abſoluti in hoc genere habemus. De numis *Ruſſorum* vide Nic. Kederum in nouis litterariis maris Baltici A. 1701. pag. 18 ſq. Io. Arnoldi de Brand iter in Moſcouiam p. 417. et Petri Ambroſii Lehmanni obſeruationes hiſtoricas germanice editas Hamburgi A. 1705. p. 233.

XIV. E recentibus numis hiſtoriam illuſtrare primus aggreſſus eſt Ioan. Iacobus Luckius, editor ſylloges numiſmatum elegantium ſaeculi XVI. Argentorati 1620. fol. quem deinde alii ſunt ſequuti. Vide W. Erneſtum Tenzelium in dialogis menſtruis vernaculis anni 98. p. 625 ſq. Ex hiſce in primis notari meretur Io. Dav. Koelerus, qui hiſtoricas e numis oblectationes duabus et viginti partibus in forma quadripartita ab anno 1729 vſque ad annum 1757 Noribergae euulgauit. Et Ioan. Hieronymus Lochnerus, qui Koeleri exemplo excitatus itidem germanice edidit collectionem numorum notatu dignorum, quae octo voluminibus Norimbergae 1737 -- 1744 prodiit. Octauiani Stradae hiſtoria *Romanorum Pontificum* a S. Petro vſque ad Gregorium XIII. cum imaginibus ex veteribus marmorum monumentis pi-

cturis

32 A. E. 1727. p. 90.

ſturis et monetis antiquis, Mſpta exſtat in Bibl. Gothana. Hiſtoriam eorundem a Martino Quinto, vſque ad Innocentium XI. ex eorum numiſmatibus perſequutus eſt Claudius Molinetus, Canonicus regularis, Pariſ. 1679. fol. et maiore apparatu Philippus Bonanni, S. I. in numiſmatis Pontificum illuſtratis et editis Romae 1700. fol. Idem Bonannus ibid. 1697. 4. vulgauerat numiſmata Summorum Pontificum, templi Vaticani fabricam indicantia. Numiſmata Romanorum Pontificum praeſtantiora a Martino V. ad Benedictum XIV. aucta ac illuſtrata edidit Rodulphinus Venutus. Romae 1744. 4. quibus iungatur Sauerii Scillae *breve Notizie delle monete Pontificie antiche e moderne, ſino alle ultime dell' anno XV. de regnante Pontefice Clemente XI.* ibidem 1715. 4. Vide et numiſmata Pontificum aliorumque Eccleſiaſticorum ex Cimeliarchio regis Boruſſiae edita et illuſtrata a Laur. Begero, Colon. Brandenb. 1704. fol. et inuentarium pecuniae in arca Hugonis Rogerii Cardinalis A. 1364. apud Baluzium in actis veteribus ad vitas Paparum Auenionenſium pag. 762. De *denariis* Pontificum conſulantur Io. Vignolius in antiquioribus Pontificum denariis; qui liber primum editus eſt Romae 1709. 4. et deinde tertia ſui parte auctus, et notis illuſtratus ſtudio et cura Benedicti Florauantis, ibidem 1739. 4. recuſus eſt. Et eiuſdem Florauantis antiqui Romanorum Pontificum denarii, a Benedicto XI. ad Paullum III. ibidem 1738. 4. De denario Petri vide Ioan. Spelmannum ad vitam Aelfridi; Matth. Zimmermannum florileg. pag. 285. et Andr. Arnoldi diſſertationem. Altorfii 1679. Numerum nominis ſui primus in numis adſcripſit Leo IX. vide Papebrochium p. 87. paralipom. ad propylaeum Maii. Numorum ex argento vncialium quos *imperatores* regesque romani recentis aetatis et *archiduces* Auſtriae ſignari iuſſerunt, ſyllogen debemus Rever. Iacobo a Mellen. Lubec. 1697 et 1698. 4. Numos archiducum Auſtriae ſingulari ſtudio et diligentia recenſuere Marquardus Herrgott et Ruſtenus Heer in numotheca [33] principum Auſtriae, cuius pars prior prodiit Friburgi 1752. poſterior ibidem 1753. fol. *Leopoldi*, glorioſae memoriae imperatoris, vita, quam ex numis parauit Ebnerus, Senator Norimbergenſis, lucem non vidit. Seriem regum Hungariae numis aureis illuſtrauit idem, quam paullo ante laudauimus, Mellenius. Lubecae 1699. 4. Hiſtoriam *belgicam* reipublicae confoederati Belgii ex numis illuſtratam edidit Petrus Bizotus [34], Canonicus Heriſſonenſis, Pariſ. 1687. fol.

[33] Haec numotheca tomum ſecundum abſoluit *monumentorum Auſtriacorum*, quae in quinque tomos diuiſa edere conſtituit Herrgottus: v. noua litteraria Lipſ. 1 50. pag. 298. De parte prima numothecae confer A. E. 1753. pag. 289 ſqq. de parte ſecunda, eadem A. E. 1756. pag. 98 ſqq.

[34] Obiit A. 1696. aetat. 66. Vide theatrum europaeum tom. 15. p. 114.

recuſam auctius atque emendatius Amſtelodâmi 1689. 8. 2 volum. gallice et 1690. 4. belgice. Conf. hiſtoire des ouvrages des Sav. 1687. Septembri p. 1 ſq. Acta Erud. 88. p. 164 et 90. p. 537. Supplementum ad Bizotum eodem gallico, quo ille ſcripſit, idiomate vulgauit Oudaamus Amſt. 1690. 8. et aliud adhuc meditatur neſcio quis teſtatus ſe iam 250 numiſmata reperiſſe Bizoto praeterita. Vide memorias Treuultinas A. 1701 menſe Octobri pag. 731. Suppletur etiam et emendatur ſubinde Bizotus in Iacobi Basnagii annalibus foederati Belgii gallice editis Hagae Comit. 1719. fol. ſed maxime ad calcem hiſtoriae belgicae Ioannis Clerici, gallice editae Amſtel. 1723. fol. cui totus Bizotus melius digeſtus cum inſigni auctario ſubiunctus eſt. Bizoto plenius eſt opus Gerardi van Loon, quod belgice ſub titulo: *Beſchreving der Nederlandſche Hiſtoripenningen, of beknopt Verhael van al 'tgène ſedert de Overdraght der Heerſchappye van Keyzer Karel den Vyſden, of Koning Philips ſynen Zoon, tot het ſluiten van den Uitrechtſche Vrede, in de Zeventien Nederlandſche Geweſten is voorgevallen.* Hagae Comitum 1723 ſqq. quatuor voluminibus in folio eſt editum, et deinde gallice verſum ſub titulo: *Hiſtoire metallique des XVII. Provinces de Pays bas, etc.* prodiit Hagae Comit. 1732. fol. Cui iungenda eſt Franciſci van Mieris hiſtoria metallica principum ſtirpis Bauaricae, Burgundicae et Auſtriacae ab Alberto vſque ad Caroli V. obitum, quae belgice tribus voluminibus in folio Hagae Comitum 1732 ſqq. excuſa eſt. Similiter *Saxoniam* numiſmaticam paullo ante obitum edidit W. Erneſtus Tenzelius, Dresdae 1705. 4. qui Brandenburgicos non paucos deſcripſit in dialogis menſtruis A. 1695 menſe Iulio pag. 529 ſq. De numis antiquis Gothanis, Cygneis, Coburgenſibus, Vinarienſibus et Merſeburgenſibus commentationem edidit Chriſt. Schlegelius Gothae 1717. 4. Idem apoteleſma de numis Abbatum Hersfeldenſium euulgauit ibidem 1723. 4. De brandenburgicis numis vide Io. Petr. Ludewigium tom. 7. reliq. manuſcriptor. p. 584 ſqq. De Luneburgicis rarioribus vide laudati Lehmanni obſeruationes hiſtoricas germanice editas Hamburgi 1704. 4. pag. 219 ſq. Gotfridi Dewardeck introductio ad rem *Sileſiae* numariam, lucem vidit Iauraui 1711. 4. De polonicis et boruſſicis numis conſuli poteſt Dauidis Braunii hiſtoriſcher Bericht vom polniſchen und preußiſchen Münzweſen. Elbingae 1722. 4.

Hiſtoriam et res geſtas regis Galliae *Ludouici XIV.* per numiſmata celebrare luculento opere inſtituit academia numiſmatum A. 1663 a rege inſtituta. Opus illud in euectione Philippi V. ad regnum hiſpanicum deſinens prodiit Pariſ. 1702. fol. Charta regali et imaginibus numiſmatum 286 elegantiſſime in aes exciſis; idem deinde minori forma in 4. a Belgis et gallice pariter ac germanice Badenae 1705. fol. repetitum fuit. Numiſmata hiſtorica Ludo-

uici

uici XIV. edidit Ian. Goerce. Amſtelod. 1712. 4. Similem in modum hiſtoriam Angliae regis *Wilhelmi III.* ex numiſmatibus illuſtratam prodiiſſe conſtat, Amſt. 1692. fol. ſub nomine N. Chevalier. De numis Bononienſibus praeter Caluium egit Alexander Machiauellus in diſſertatione de veteri Boneno argenti Bononiae. Bononiae 1721. 4. vt alios huius generis libros ſilentio inuoluamus. Theſaurus numiſmatum res inſigniores cuiuſque anni ab anno 1700 - 1711. ex numis qui aere eleganter deſcripti apponuntur illuſtrans germanice et latine excudi coepit Norimbergae in fol. hiſtoriſche Gedächtniß-münzen des jetzigen Saeculi, auctoribus Io. Melchiore Koernlein et Ioachimo Negelein. Vide Acta Eruditor. A. 1712. pag. 233. et A. 1713. pag. 289. et A. 1714 p. 455.

Nec defuit, qui *Scripturam ſacram* etiam in numis dare aggreſſus eſt, libro germanice edito Ienae 1703. 4. V. C. Chriſtianus Schlegel, Bibliothecarius et Antiquarius Comitis illuſtriſſimi Arnſtadienſis, in quo collegit et explicauit inſcriptiones, quae ex ſacris litteris petitae in numis recentibus maxime occurrunt, vel in aliis etiam monumentis reperiuntur. De numis *Sanctorum* imagines exhibentibus exſtat epiſtola Ioan. Mich. Weinrichii. Erfurti 1709. 4. Octauii Caetani, Siculi, libros duos de numis et numiſmatibus in honorem B. *Mariae* virginis cuſis, Mſptos memorat Mongitor tom. 1. Bibl. Siculae p. 145. De S. *Andrea* martyre in numis prodiit epiſtola Maur. Car. Chriſti. Woogii. Dresdae 1749. 4. quibus addas librum germanice editum: Verzeichniß der Heiligen auf Münzen. Lipſiae 1746. 8. Hiſtoriam B. *Lutheri* et reformatorum ſacrorum, confeſſioniſque auguſtanae, et iubilaeorum Lutheranorum ex numiſmatis illuſtratam dedit Clariſſ. amicus noſter Chriſtianus Iunckerus, Dreſdenſis, Francof. latine quidem 1699. 8. et locupletius longe, germanice 1706. 8. Cui iungantur Ioan. Chriſti Kundmanni numi iubilaei, Vratislauiae 1735. 4. et Gothofr. Chriſti. Goetzii hiſtoriſches Münzcabinet, worinnen unterſchiedliche Münzen, die auf das evangeliſche Jubelfeſt 1717 gepräget werden. Lubecae 1718. 4. De numis in honorem ſocietatum eruditarum atque virorum doctrinae laude praeſtantium cuſis vide Frider. Chriſti. Leſſeri beſondere Münzen auf gelehrte Geſellſchaften und gelehrte Leute. Francofurti et Lipſiae 1739. 8. et catalogum numiſmatum viris doctrina praeſtantibus, praecipue Italis, cuſorum, quae ſeruantur Brixiae apud Io. Mar. Mazzuchellum, qui exhibetur tom. 35. pag. 1 ſqq. et tom. 40. pag. 17 ſqq. collectionis opuſculorum ſcientificorum. Veteres ſcriptores latinos e numis illuſtrare primus inſtituit Carolus Patinus, cuius *Suetonium* numiſmatibus illuſtratum habemus, diligentiori ſtudio V. C. Io. Carol. Schottus ex numorum aliorumque priſcorum monumentorum penu illuminandum ſibi propoſuerat; ſed prae-

praeclaros illius conatus mors interuertit. Hinc *Floro* Graeuius et Begerus, *Melae* Iac. Gronouius, *Aurelio Victori* Pitiſcus ex antiquis numis lucem et ornamentum attulerunt. Ante hos *Iulio Caeſari* atque *T. Liuio* Henricus van der Borcht, Bruxellenſis, cuius opus [35] MS, ſeruat Nobiliſſimus Vir D. Zach. Conradus ab Vffenbach, Francof. ad Moenum. De *numis bracteatis* quorum vſus non ante duodecimum ſaeculum videtur obtinuiſſe Io. Chriſtoph. Olearii iſagoge ad numophylacium bracteatorum, Ienae 1694. 4. et ſpicilegia antiquitatis, in quibus numi bracteati Luneburgenſes, Halberſtadienſes etc. ibid. 1703. 4. Dauidis Hottingeri numi bracteati Tigurini, Tiguri 1702. 4. Ottonis Sperlingii de numorum bracteatorum et cauorum origine et progreſſu epiſtola ad Rev. Iacobum a Mellen, Lubec. 1700. 4. et altera in nouis litter. mar. Baltici A. 1700. p 373. Io. Alex. Doederlini commentatio de numis Germaniae mediae, quos vulgo bracteatos et cauos appellant. Norib. 1729. 4. Georgii Chriſtophori Kreiſigii Nachricht von Blechmünzen und dicken Münzen der Deutſchen. Lipſ. 1749. 4. Io. Andr. Schmidii numi bracteati Numburgo-cizenſes Pegauienſesque. Ienae 1695. 4. Io. Georgius Leuckfeldius in antiquitatibus numariis, earundemque continuatione. Halberſtadii 1721 et 1723. 4. Eiuſdem Nachricht von einem ſehr raren und ſchönen Merſeburgiſchen Bracteaten, ib. eod. Io. Georgius Liebknecht de nonnullis bracteatis numis Haſſiacis. Helmſtadii 1716. Ern. Ioach. Weſtphalen de numis bracteatis Roſtochienſibus ad Gadebuſchium A. 1722. repertis, in ſpecimine documentorum ineditorum Mecklenburgenſium. Roſtochii 1726. 8. euulgato. Chriſti. Krügeri hiſtoriſche Erläuterung einer ohnfern Quedlinburg gefundenen henneбergiſchen kupfernen Blechmünze, mit dem Bilde des heiligen Wolfgangs, Biſchofs zu Regenſpurg. Halae 1731. 4. et Nicolai Seelaenderi variae commentationes. De numis *chemicis* ſiue ex auro per artem chemicam facto compoſitis conſule miſcellanea academiae naturae curioſorum anno I. p. 71 ſq. Oligerum Iacobaeum in muſeo danico parte 2. ſect. 5. Sam. Reiherum in diſſ. de numis chymicis, Wilh. Erneſtum Tenzelium in dialogis vernaculis A. 1692. pag. 420 ſq. et A. 1696. pag. 911. De numis *praeſagientibus* Georg. Dan. Seyler in der hiſtoriſchen Nachricht von wahrſagenden Münzen, oder derſelben Vorbedeutungen. Francof. 1732. 4. Quid aliae gentes numorum loco adhibuerint, vide Alexandrum ab Alexandro IV. 15. De poena eorum, qui exteriorem numorum circulum circumciderint vide Cuiacium XIX. 25. obſeruationum.

XV. De

[35] Hic liber inter eos non reperitur, qui e Bibliotheca Vffenbachiana in Wolfianam tranſierunt.

XV. De notis et ſiglis ſiue ſingulis litteris, quae vel in numis vel inſcriptionibus, aliiſque antiquis monumentis paſſim adhibentur ad voces integras ſignificandas, plures ſcriptores laudaui in bibliotheca latina lib. 4. cap. 6. vbi de Valerii Probi, Magnonis, Petri Diaconi, et aliorum libellis de notis. Quibus addatur D. R. Carpentierii, O. S. B. Alphabetum Tironianum; ſiue notas Tironis explicandi methodus. Pariſiis 1747. fol. et Imman. Frid. Gregorii diſſert. de ſcribendi genere διὰ σημείων praecipue apud veteres Romanos, quae legitur Vol. 2. Act. ſociet. Latinae Ienenſis pag. 104 ſqq. Graecorum ſiglas expoſuerunt Scipio Maffeius in Graecorum ſiglis lapidariis collectis et explicatis. Veronae 1746. 8. et Eduardus Corſinus in notis Graecorum, ſiue vocum et numerorum compendiis, quae in aereis atque marmoreis Graecorum tabulis obſeruantur. Florentiae 1749. fol. Ad quem librum deinde acceſſit, index notarum Graecorum, quae in aereis atque marmoreis Graecorum tabulis obſeruantur, excerptus ex opere de notis Graecorum edito ab Eduardo Corſino. ibid. 1752. 8.

XVI. *Abaci* veteris rationem, quo vſi ſunt calculatores, primus in lucem protulit Marcus Velſerus edita et illuſtrata forma abaci numerarii aenei antiqui, cuius ipſi copiam fecerat Clariſſimus Medicus Adolphus Occo. Vide Velſeri opera p. 422. 819 et 842. Eandem abaci formam a Velſero accepit Gruterus qui magno inſcriptionum operi pag. 224. et Laurent. Pignorius qui inſeruit libro de ſeruis, vbi de calculatoribus ipſi ſermo eſt, pag. 339. vide et Andream Schottum nodorum Ciceronian. lib. 2. cap. 6. Cangii gloſſarium, florilegium Zimmermanni et Viri Celeberrimi Io. Matthiae Geſneri theſaurum linguae latinae in *Abacus*.

XVII. De Iudaeorum in non Iudaeos *vſuris* adeundus Wagenſeilius in telis igneis Satanae pag. 534 ſq. qui pag. 598 ſq. diſputat etiam de eo num ſecundum Deuteron. XXIII. 19 ſq. Iudaeis liceat Chriſtianos vſuris vexare. Conf. eiuſdem Anzeigung, wie zu Wege zu bringen, daß die Juden nicht mehr die Chriſten plagen mit Wuchern und Schinden, A. 1705 8. Nicol. Comnenum Papadopoli praenot. myſtagogic. p. 198. Salmaſium de foenere trapezitico p. 673. 683 ſqq. Ioan. Iac. Schudtium in Iudaeo Chriſticida p. 113 ſqq. et in memorabilibus iudaicis tom. 2. p. 174 ſqq. et Ioan. Wolfg. Hilliſeri demonſtrationem, daß der Jüden Wucherzins verwerflich. Norib. 1658. Quod autem eodem Deuteronomii in loco lex Iudaeos a fratre vſuram accipere prohibet, inter alia forſan ideo factum, quod iniquum videretur ab eo vſuram mordentem, נשך, expetere, qui mercaturam non exercebat, ſed vel

agro colendo, vel re pecuaria ſuſtinebat vitam. Conf. Stillingfleetum in epiſtola ad Deiſtam pag. 122 ſq. et Ioan. Dav. Michaelis commentationem de mente et ratione legis vſuram prohibentis. Erfurti 1746. 4. Apud Chriſtianos Clericis foenus accipere interdictum Canone 36. Apoſtolico, Canone 10. Trullano; Canone 5. Eccleſiae Africanae, aliiſque. Confer Salmaſ. de vſuris pag. 633 ſq. Sirmondum tomo 1. operum f. 861. Ioſephum Binghamum lib. 6. origin. Eccleſiaſt. cap. 2. et Auctorem libri cui titulus: Dogma Eccleſiae circa vſuram expoſitum et vindicatum. Inſulis 1730. 4. Neque defuerunt, qui omnibus vſuras illicitas eſſe pronunciarent Chriſtianis. Vide Lactantium VI. 18. Ambroſ. lib. de Tobia cap. 2 ſq. Nic. Cabaſilam orat. contra foeneratores. Quanquam vero nihil tetrius eſt genere hominum daniſtico per immoderatum foenus pauperes opprimente, tamen ſi per ſe nefas eſſet vſuram accipere, Deus ſane non permiſiſſet ab extraneo vſuram capere Iudaeos: vt omittam quod a multis iuris naturae ſcriptoribus demonſtratum eſt, et plerorumque egeſtati defore prorſus creditores, ſi vſurae tollantur: et iuſtitiae neutiquam aduerſari, vt, qui pecunia alterius lucratur, ex parte lucri nonnihil cedat ei, cuius beneficio et periculo hoc ei commodum accedit, modo et vſura moderata ſit, et alter mercatura vel alia quadam ratione, pecuniae vſum in lucrum ſuum vertat. Confer Grotium ad Lucae VI. 35. et de iure belli et pacis II. 12, 20. Apud veteres Graecos et Romanos ethnicos latiſſime inualuerat vſura, ita vt non deeſſent toculliones, ἡμεροδανεισταὶ qui vſuram in ſingulos dies exigebant. Vide Caſaub. p. 219. ad Theophraſt. et 214 ſq. et Heraldi animaduerſ. p. 161. Ceterum de toto illo vſurarum apud antiquos negotio, videndi Budaeus libro de aſſe, Sam. Petitus ad leges Atticas pag. 403 ſq. Salmaſius libro de foenore trapezitico, libro de vſuris et lib. de modo vſurarum. Io. Frid. Gronouius in opere de ſeſtertiis et nouiſſime Gerhardus Noodt, ICtus clariſſimus Franeckeranus, in libris tribus de foenore et vſuris, Lugd. Batav. 1698. 4. et inter eius opera, ibid. 1713. 4. De Caroli Molinaei et Cloppenburgii libris huius argumenti vide ſi placet Grotii iudicium epiſt. 762. ad Salmaſium, qui Salmaſius paſſim obſeruat Romanorum vſuras longe moderatiores fuiſſe vſuris Graecorum, et horum leuiſſimas illorum maximis et grauiſſimis fuiſſe aequales. Apud antiquiores Romanos (vt apud Graecos et Perſas) foeneratores et caupones inter parum honeſtos fuere recenſiti. Vide Appianum I. ciuil. fol. 382. et Catonem praefat. de re ruſtica.

Vſura centeſima appellabatur quando ſingulis menſium Calendis drachma pro mina ſiue centeſima pars ſortis [36] ſoluebatur (per annum 12 procentum.) vt *beſſis* ſiue duplex tertius centeſimae, quando ſingulis menſibus pendent octo pro centum, *dimidia centeſima* ſex pro centum, tertia pars centeſimae quatuor pro centum. Confer Antonium Auguſtinum lib. 2. cap. 10. emendationum. Briſſonium III. 1. antiquitatum iuris. Salmaſium cap. 6. de modo vſurarum, et Beueregium ad Synodicum M. p. 83 ſq. in notis ad Canonem 17. Concilii Nicaeni. *Foenus vnciarium*, quod rogatione tribunitia ad ſemuncias redactum teſtatur Liuius VII. 27 ſq. et Tacitus VI. 16 ſq. Scaligero et aliis idem eſt cum vſura centeſima, licet Salmaſius, Gronouius et cum his Noodtius [37] contendant eo notari ſingulis menſibus ſingulas ſolutas vncias partem aſſis duodecimam, vt leuiſſimo foenore per integrum annum ex centum aſſibus vnum aſſem creditor retulerit. *Foenus trientarium* dictum eſt, quando ſingulis trimeſtribus centeſima pars ſortis ſoluebatur (4 pro centum) vide Caſaubonum ad Lampridii Alexandrum Seuerum pag. 923. et ad Antoninum Pium Capitolini pag. 250. *Vſura hemiolia* ſiue ſeſcupla, quando mutuum cum altera parte dimidia ſortis recipitur: vide Beuereg. loco laudato p. 84 ſq. *Foenus nauticum* Plutarcho [38] maxime iniquum viſum, traiectitia pecunia propter periculum creditoris infinitas vſuras valens recipere, quum itinere abſoluto ſumma reddenda eſt vna cum foenore. *Anatociſmus* etiam a Cicerone epiſt. ad Attic. V. vlt. et VI. 1. 3. 4. et a ICtis appellatur, quod Plutarcho παλιντοκία, quando vſura ſorti accedit et ex illa quoque foenus repoſcitur. *Reliquatores* ſunt, qui non integrum amplius ſed partem ſolum aeris alieni et foenoris debent. Vide Tiraquellum et Iac. Godofredum in notis ad Alexandrum ab Alexandro tomo 1. pag. 47. Vſuras ſupra modum ſortis nec exigi nec deberi, legibus cautum. Vide Sirmondum tomo 1. fol. 963. De menſa Daniſtica ſiue Lombardica (Lombard) ſiue montibus pietatis, vt appellantur, auctoritate publica ad praeueniendam foeneratorum impietatem inſtitutos vide Nicolaum Comnenum Papadopoli in praenotionibus myſtagogycis p 200. Hermannum Latherum de cenſu lib. 3. cap. 23. Dorothei Aſclani ſiue Matthiae Zimmermanni montes pietatis Romanenſes. Lipſ. 1670. 4. cum Nicol. Bariani de Placentia montibus impietatis et Mich. Papa-

[36] Summa ſortis (das Capital) Graecis quoque κεφάλαιον, vide Triſtanum tom 1. p. 1‒1. et Rigaltium ad Artemidorum p. 8. Dicitur quoque ἀρχαῖον, vt notat God. Olearius ad Philoſtratum p. 172.

[37] His aſſentitur Io. Adolph. Hoffmannus obſeruat. politic. p. 466. Diſſentit Mart. Schockius de foenere vnciario adv. Gronouium. Groening. 1661. 8. et Colon. Brandenburg. 1668. 8.

[38] Vide Caſaubonum ad Theophraſti character. c. vlt.

Papaſauae deciſione contra montes pietatis. Paulli Iacobi Marpergeri librum germanice editum von Leih⸗ Aſſiſtenz⸗ und Hülfshäuſern, Lehnbanquen, und Lombards. Lipſiae 1715. 8. et diſſertationes Nicolai Colbrandi. Argent. 1670. Nicol. Martini. Kilonii 1688. Rud. Chriſti. Geckelii. Altorfii 1699. et Lud. Iac. Meieri. Gieſſae 1739.

XVIII. Georgium Agricolam non ſatis certam rationem *menſurarum et ponderum* definiiſſe, licet multa poſt alios diligentior examinauerit et noua quaedam addiderit, monet Latinus Latinius tomo 1. epiſt. p. 386. vbi oſtendit conſtituta pedis Romani certa menſura facile eſſe ex ea tam aridorum quam liquidorum menſuras certas definire atque inde ponderum veritatem ſtatuere. De ponderibus ac menſuris Hebraeorum, Graecorum et Romanorum copioſe diſputat Villalpandus tom. 3. in Ezechielem p. 433 ſq. Congii veteris figuram menſuramque exhibet p. 501. Alios de menſuris ac ponderibus veterum quam plurimos ſcriptores laudauit Phil. Labbeus in parte 2. bibliothecae numariae, quibus recentiores nonnullos addere liceat, vt de Hebraeorum quidem menſuris Bernhardum Lamy in apparatu ad S. Scripturam, Io. Leuſdenium in philologo hebraeo-mixto diſſert. 29 - 32. Imbonatum in bibliotheca latino-hebraica p. 349 ſq. Iac. Caluertum in Naphthali, ſiue collectione de reditu decem tribuum, de conuerſione Iudaeorum, et de menſuris ſacris Ezechielis. Londini 1672. 4. Richardum Cumberlandum in libro anglice edito de menſuris et ponderibus Hebraeorum. Londini 1686. 8. Petrum Eluium in Biblicis menſuris cubicis cum Suecicis collatis. Vpſal. 1702. 8. aliosque. Sed omnium diligentiam vicit et de menſuris atque ponderibus non Hebraeorum tantum, ſed aliarum quoque gentium accurate et eruditiſſime egit Eduardus Bernhardus, Anglus, in tabulis huius argumenti quae recenſentur in actis eruditorum A. 1686. pag. 586. et in libris 3. de menſuris et ponderibus antiquis qui lucem primum adſpexere Oxonii 1686. 8. et ſecunda vice excuſi ſunt ibid. 1688. 8. Eduardo Bernhardo iungenda praeclari Viri Io. Caſp. Eiſenſchmidii de ponderibus et menſuris veterum Romanorum, Graecorum, Hebraeorum, nec non de valore pecuniae veteris diſquiſitio accurata, Argent. 1708. 8. Bartholomaei Beuerini ſyntagma de ponderibus et menſuris, quod poſt bis repetitam in Italia editionem prodiit Lipſiae 1713. 8. cum praefatione Io. Georgii Walchii in qua ſciagraphiam operis de re veterum numaria exhibet. Georgii Hooperi liber anglice editus ſub hoc titulo: *An Inquiry into the ſtate of the antient meaſures, the Attic, the Roman and eſpecially the Jewiſh, with an Appendix concerning the old Engliſh Money.* Londini 1721. 8. Caroli Arbuthnoti tabulae antiquorum numorum, menſurarum

rum et ponderum pretiique rerum venalium, variis diſſertationibus explicatae et exemplis illuſtratae; quae anglico ſermone prodierunt Londini 1727. 4. et ex anglica in latinam linguam conuerſae, opera Dan. Koenigii. Vltraiecti 1756. 4. De Peireſcii ſtudio rationes ponderum et menſurarum expediendi, vide Centuriam ſecundam Fabricianam. De modis menſurandi diſtantias locorum praeter Ed. Bernhardum confer Martinierii lexicon geographicum voc. Itineraires, meſures; cui iungas Io. Georgii Liebknechtii deſideria ad menſuras ſpeciatim geographicas et geodaeticas generali et feliciori methodo aeſtimatas reductasque. Giſſae 1721. Romanorum menſurae triplicis fuerunt generis, *liquidorum*, *aridorum et interuallorum*, quorum ſingulas ſpecies recenſet celeberrimus I. E. I. Walchius ad Cellarii compend. A. R. p. 590 ſq. De pondere Romanorum confer Raphaelem Fabrettum pag. 523 ſqq. veter. inſcriptionum. Bonannum p. 173. muſei Kircheriani. Rupertum ad Florum pag. 221. Ludov. Franc. de la Barre diſſertationem de libra roman. quae exſtat tom. 12. Memor. Acad. Inſcription. pag. 1 ſqq. edit. Amſtelod. et P. de Virry epiſtol. de ponderibus et moneta Romanorum inſertam memor. Treuultinis A. 1729. p. 1252 ſqq. De pede antiquo Romano conſule Hirium in memor. acad. inſcriptionum A. 1714. p. 511 ſqq. et Reuillaſii diſſertationem, quae exhibetur tom. 3. diſſertationum Academiae Cortonenſis pag. 111 ſqq. et Ioan. Graeuii librum anglice editum de pede Romano et denario. Londini 1647. 8. De pede graeco confer les Ruines des plus beaux Monumens de la Grece par Mr. le Roy. Pariſiis 1758. fol. ad finem parris primae. Talenti varias ſignificationes apud ſcriptores medii aeui recenſet Cangius ad Alexiadem pag. 400 ſqq. De decempeda vide Salmaſium pag. 682 ſq. Plinian. exercitationum. De pecunia veterum Romanorum eiuſque pretio commendandus vnice Io. Frid. Gronouii exquiſitus de ſeſtertiis commentarius, ſupra p. 798. iam nobis laudatus, ex pleniore editione Iac. Gronouii filii, Lugd. Batavor. 1691. 4. De pecunia et ponderibus Graecorum varia notatu digna obſeruat Vir Eruditiſſimus Ioannes Taylorius in commentario et notis ad marmor Sanduicenſe, Cantabrigiae 1743. 4. Vtrum numiſmata antiquitus loco vulgaris monetae recepta fuerint, diſquirit et contra Sebaſt. Erizium affirmat Ludouicus Sauotus in praeclaro opere de numiſmatibus antiquis, quod gallice Pariſ. 1627. 4. et latine ex C. V. Ludolphi Neocori interpretatione prodiit tomo vndecimo theſauri Graeuiani. Multa etiam in vtramque partem hac de re diſputata videre licet in memoriis Treuultinis A. 1707. pag. 1085. et A. 1709. p. 93 ſq.

CA-

CAPVT XVII.

Scriptores de re militari veterum et nautica.

Gabr. Naudaei bibliographia militaris. 1. *Scriptores de re militari Hebraeorum.* 2. *Perſarum, Graecorum, Gothorum, Germanorum.* 3. *Praecepta militaria. ibid. De re militari Romanorum.* 4. *Belli indictio, ſignum pugnae, teſſera militaris, victoriae traditio, foedera etc. ibid. De militia equeſtri.* 5. *Nauali.* 6. *Pedeſtri.* 7. *Vſus Elephantorum, curruum et aliarum rerum in bello. Caſtra, acies, ductores, exercitia etc.* 8. *Vexilla, aquilae.* 9. *Triumphi.* 10. *Stipendia, dona militaria, vacatio, miſſio, poenae, venatio.* 11. *Bellum an illicitum duxerint primi Chriſtiani?* 12.

I.

In recenſendis huius argumenti ſcriptoribus otium nobis feciſſe videtur *Gabr. Naudaeus*, vir praeſtantiſſimus, in cuius ſyntagmate de ſtudio militari edito Romae 1637. 4. lib. 2. pag. 504 ſq. legitur prolixa notitia ſcriptorum cuiuſcunque generis de arte militari et de illis iudicium, quod ſeorſim etiam ſub titulo bibliographiae militaris Ienae 1683. 12. edidit V. C. *Georg. Schubartus*, a quo tempore recudi illud curauit et notis quibuſdam additis auxit *Thom. Crenius* in parte 3. collectionis methodorum de ſtudiis inſtituendis. Lugd. Batav. 1699 4. Naudaeo iungendus eſt Ern. Sal. Cyprianus, in cuius programmatibus Coburgi 1708. 8. editis tertium agit de ſcriptoribus rei militaris veteris. Integrum tamen fuerit praecipuos quoſdam ad inſtitutum facientes noſtrum hoc loco ſeligere, et nonnullos Naudaeo omiſſos, recentiores praecipue adiungere.

II. De re militari veterum Hebraeorum, praeter commentatores ad libros V. T. hiſtoricos, *Matthiam Fridericum Beckium* praecipue ad Targum chronicorum, *Io. Andr. Danzii* diſſ. de Ebraeorum re militari ad Deut. 20. et 21. Ienae 1690. et *Guil. Schickardum* de iure regio Hebraeor. cap. 5. ibique *B. Carpzouii* notas, conſulendum ſyntagma ſingulare poſtumum *Iacobi Lydii*, eiuſdem qui agonoſtica ſacra ſcripſit, editum et notis illuſtratum a *Salomone van Til*, Theologo Dordraceno, Dordraci 1698. 4. et belgice verſum nouiſque obſeruationibus illuſtratum ab *Hadriano van Halen.* Roterd. 1703. 8. in quo prolixe agitur de delectu, ordine ſiue tactica, armis, acie, diſciplina et exitu belli. Confer Clariſſ. Neocori bibliothecam nouorum librorum A. 1698. p. 483 ſq. Nec praetereunda *Iacobi Türneri* Pallas armata, ſiue opus anglice edi-

editum Lond. 1683. fol. quo Hebraeorum, Aſſyriorum, Lydorum, Graecorumque ratio belli gerendi cum re militari Romanorum veterum et hodierno belli vſu conferuntur. Conferenda quoque *Auguſtini Calmeti* diſſertatio de militia Hebraeorum ante commentarium ad librum Eſther tom. 3. pag. 522 ſqq. et tom. 1. diſſert. 14. et altera de ducibus militum et aulae miniſtris apud reges Hebraeorum tom. 3. pag. 5 ſqq. ante commentar. in Paralipom. *Ioannis* item *Petri Milleri* diſſertatio de deuotionibus veterum in bellis ad illuſtranda varia S. S. loca. Lipſ. 1730. et *Iuſti Friderici Zachariae* diſſertatio de re militari veter. Hebraeorum. Kilon. 1735. qui iudicat, Lydium Graecorum potius et Romanorum, quam Hebraeorum rem militarem expoſuiſſe. *Ioannis* vero *Arrowſmith* tactica ſacra, libris 3. Cantabrigiae primum 1657. et inde Amſtelod. 1700. 4. vulgata, alieniora ſunt ab hoc inſtituto, commentarium enim eruditum practicum ſiue aſceticum moralem de milite ſpirituali pugnante, vincente et triumphante complectuntur. De exterritis incenſisque caſtris hoſtium a Gideone Iud. VII. confer *Paulli Gyongiöſſi* diſſertat. de teſſera Gideonis militari. Francof. ad Oderam 1730. et Meletema, quod exſtat in analectis ex omni meliorum litterarum genere. Lipſ. 1725. 4. T. 1. N. 1. De Crethaeis et Plethaeis ſcriptores ſupra pag. 743. laudauimus. De *ςϱατηγοῖς τοῦ ἱεϱοῦ* vide *Ludov. de Dieu* et alios ad Luc. XXII. 52. De Iudaeo paganis et Chriſtianis militante exſtat *Ioan. Dan. Gruberi* diſſertatio, Halae Saxon. 1723. Sed hodiernos Iudaeos ad bellum ineptos eſſe oſtendit *Schudtius* Memorabil. P. 1. lib. 5. c. 1. §. 9-15. et P. 4. contin. 1. pag. 215 ſqq. Sicut et olim Hieroſolymitani, quorum placitum, poſt principia ſtandum eſſe, recitat Wagenſeilius Miſna Sota VIII. 5. not. 2. pag. 280. edit. Surenhuſ. quo capite toto et in primis Miſna 5. agitur de diſcedentibus ex bello, praeſertim ob metum. De Muhamedanorum rationibus in bello aduerſus Chriſtianos gerendo videatur Hadr Relandus tom. 3. diſſert. miſcell. 1. De ſtatu militari imperii Ottomannici opus ſplendidum Comitis Marſilii. Hagae Comitum 1732. fol.

III. De ratione rei militaris apud varias gentes diuerſis temporibus diſſerit Antonius Yues Goguetus tomo 1. libri de origine legum, artium et ſcientiarum, libro ſexto, et tom. 2 ac 3. lib. 5. De architectura militari Homeri tempore videatur Iac. Frider. Reimannus in Iliade poſt Homerum p. 559 ſqq Rei militari apud Graecos et Latinos illuſtrandae faciunt *Ioſephi Laurentii* collectanea, ſecundum litterarum ordinem digeſta libro 6. Polymathiae pag. 469 ſq. *Ioannis van Paffenrode* liber belgice editus: Der Gryken en Romeynen Krygſhandel. Lugd. Batav. 1686. fol. *Ioan. Chriſtophori*

Kie-

Kieſewetteri ſyntagma de re militari veterum, praecipue Romanorum. Erf. 1756. 8. *Caroli de Aquino* lexicon militare, cuius vero prima pars tantum prodiit Romae 1724. fol. *Folardi* annotationes ad Polybium, gallice verſum, tribusque tomis in 4. editum Pariſiis 1728 ſqq. et *Caroli Guiſchardti* liber gallicus, *Memoires militaires ſur les Grecs et les Romains.* Hagae Comitum 1758. 4. *Ludouici Machaulti* liber itidem gallicus: *La Milice des Grecs et Romains.* Pariſ. 1616. fol. verſionem Aeliani et Polybii ſiſtit. *Ioan. Henr. Boecleri* comparatio militiae veteris et hodiernae exſtat tomo ſecundo eius diſſertationum pag. 1245 ſqq. Praecepta rei militaris ſcripſerunt e regibus priſcis et ducibus Pyrrhus, rex Epiri, eius filius Alexander, Iphicrates, Xenophon et alii [1], ſed quorum ſcripta, excepto Xenophontis perierunt. Ex imperatoribus Traianus, Hadrianus, Nicephorus, Leo ſapiens, Conſtantinus Porphyrogenitus. Ex aliis Graecis Clearchus peripateticus, Poſidonius Stoicus, Cyneas, qui Pyrrho a conſiliis fuit, Euangelus, Stratocles, Hermias, Pauſanias, Eupolemus, et quorum ſcripta exſtant *Aeneas*, *Polybius*, libro 6. hiſt. *Aelianus*, *Polyaenus* et *Onoſander* Platonicus et Poliorceticon ſiue de vrbibus obſidendis et mechanicorum ſiue de machinis bellicis ſcriptores *Athaeneus*, *Apollodorus*, *Philo*, *Bico*, *Hero* etc. e Latinis, Cato Cenſorinus, Cincius, Paternus et cuius ſtrategemata habemus *Frontinus* viri ſenatorii, tum Celſus, Plinius, et qui exſtant *Modeſtus*, et *Vegetius*, ne de aliis in praeſenti dicamus. De re militari Perſarum agit *Briſſonius* libro 3. de Perſarum regno. De Graecorum *Io. Philippus Pſeifferus*, eoque diligentior *Io. Potterus* lib. 3. antiquitatum Graecarum. Sacra veterum Graecorum militaria ſingulari diſſertatione expoſuit *Frider. Sam. Bockius.* Regiomonti 1754. De Gothorum veterum aliorumque populorum ſeptentrionalium *Loccenius* antiquit. Sueogothic. lib. 3. *Bartholinus* Antiquitat. Danic. lib. 1. cap. 2 ſqq. et *Matthias Praetorius* in Marte Gothico ſiue tractatu de veterum Gothorum militia, Oliuae 1691. fol. De Germanorum praeter *Phil. Cluuerum* lib. 1. cap. 43. ad 52. et *Paullum Hachenbergium*, *Ioannes Blum* de militia romano germanica. Marpurgi 1615. 4. De facie rei militaris ſub initia ſaeculi XVI. vide Journal des Savans 1730. Sept. p. 67 ſq. De Romanorum militia, quum praecipue magna eius gloria fuerit, et multi illam ſumſerint illuſtrandam ſtilo ſuo, pluribus deinceps dicendum. Inprimis tenendum eſt, pro diuerſitate temporum longe aliam illius faciem fuiſſe, vt probe monuit Salmaſius, et optandum eſſet hiſtoriam militiae R. ita ab aliquo deſcribi, vt hiſtoriam militiae Francorum deſcripſit Gabriel Daniel. Pariſ. 1721. 4. De militia Romanorum generatim commentati ſunt *Petrus Ramus* de militia

C. Iu-

[1] Vide ſi placet quos laudaui libro 3. bibliothecae graecae capite 30 et 24.

C. Iulii Caeſaris. Pariſ. 1559. 8. *Iuſtus Lipſius* libris 5. de militia Romana. Antw. 1596. et in tomo tertio eius operum, ad quos libros animaduerſiones quaedam Claudii Dauſqueii exſtant tomo ſecundo ſylloges Epiſtolarum Burmannianae pag. 149 ſqq. et Delrii pag. 156 ſqq. *Claudius Salmaſius* in opere poſtumo de militia Romanorum. Lugd. Batav. 1657. 4. et tom. 10. theſauri Graeuiani. *Guilielm. Choulius* in commentario gallico: *Diſcours ſur la Caſtrametation et diſcipline militaire des Romains*, qui cum eius *Diſcours ſur la Religion des anciens Romains* editus eſt Lugduni 1581. 4. et recuſus Veſeliis 1672. 4. *Franciſcus Patricius* in libro de re militari Romana, inſerto tom. 10. theſauri Graeuiani. *Ioan. Anton. Valtrinus* in libris 7. de re militari veterum Romanorum, qui ab eo iuuene ſcripti, ipſoque inſcio editi ſunt Colon. 1597. 8. et *Henr. Chriſtoph. Nebel* in diatribe de militia Romana ex Horatio illuſtrata. Giſſae 1750. 4. Iuſtitiam bellorum Romanorum examinauit *Albericus Gentilis* libris duobus de armis Romanis. Hanov. 1599. 8.

IV. Bellum a Romanis vti a Carthaginienſibus quoque indictum miſſa haſta ſuper columnam ante Bellonae templum. Oizel. theſaur. LXXII. 6. pag. 388 ſq. Vide Feſtum in Bellona et haſta. Ab aliis immiſſo Gallo. Tzetza V. Chil. hiſt. 15. vel agno. Apoſtolius IV. 45. Prouerb. De belli indicendi more apud alias gentes, Cangius gloſſario in *deffectio* et in notis ad Villeharduinum p. 305. De *fecialibus* populi Romani eorumque capite, Patre patrato, videndi ſunt Andr. Dominic. Floccus de poteſtate Rom. lib. 1. c. 9. Marcus Zuerius Boxhornius quaeſt. Rom. 30. Onuphrius Panuinius de ciuitate Rom. cap. 32. Ioannes Ienſius in commentatione de fecialibus populi Rom. quae exſtat pag. 51. eiuſdem Ferculi litterarii, Lugd. Batav. 1717. 8. editi, et ſingulares diſſertationes Ioan. Iac. Mülleri. Ienae 1693. Petri Lagerloeff. Vpſal. 1698. Laur. Arrhenii. ibid. 1728. Ioan. Dan. Ritteri. Lipſiae 1732. Ioan. Wandalini Hoieri. Hafniae e. a. et Franciſci Caroli Conradi. Helmſt. 1734. Ius feciale, quod primus fertur Rheſus excogitaſſe, ab Ano Martio inſtitutum eſſe memorat Aurelius Victor de viris illuſtribus cap. 5. cui adde Liuium lib. 1. cap. 32. Ipſum Fecialium collegium inſtituit Numa, vide Dionyſium Halicarnaſſenſem lib. 2. pag. 131. vbi eorum quoque officium deſcribit, quod breuius enarrat Cicero de legibus lib. 2. c. 9. De *ſacramento militari* confer Godeſchalc. Stewechium notis ad Vegetium lib. 2. cap. 97. Iac. Oiſelium notis ad Gellium lib. 16. cap. 4. Barn. Briſſonium II. 6. antiquit. iuris. Ratbod. Herm. Schelium in diſſert. de ſacramentis, tom. 10. theſauri Graeuiani. Io. Bapt. Hanſenium de iureiurando c. 22. Ioan. Ant. Valtrinum de re milit. Romanorum lib. 2. cap. 7. et Lipſium de

militia Rom. lib. 1. dial. 6. et lib. 5. dial. 15. Formulas ſacramenti militaris vide apud Briſſonium de formulis lib. 6. pag. 320. ed. rec. et Lindebrogium ad Ammiani XXI. 5. pag. 39. De deſertoribus et militiam detrectantibus eorumque poenis conſulatur Deſiderius Heraldus lib. 3. animaduerſionum in Salmaſium cap. 13. pag. 241 ſqq. *Αυτομολεῖν* crimen inexpiabile, *ἀδιάγγακτον*. Appianus ciuil. 5. fol. 681. De Veteranis Abbatis Couturii diſſertatio in memoriis acad. inſcriptionum tom. 5. pag. 366 ſqq. De ſolduriis [2] ſiue deuotis, *ἐυχωλιμαίοις*, quorum apud Caeſarem III. 22. de bello gallico, Athenaeum et Plutarchum mentio, confer diſſertat. Andreae Wanochii. Abae 1679. 8. Eberh. Rud. Rothii. Vlmae 1681. et Io. Petri Ancherſen lemmata et indices obſeruationum de Solduriis. Hafniae 1729. et obſeruationum de Solduriis partic. tres. ibid. 1734 ſqq. De ſpeculatoribus et exploratoribus videatur Sertorius Vrſatus pag. 281. monumentor. Patauin. et Chriſti. Gottl. Schwarzii diſſert. de ſpeculatoribus veter. Romanorum. Altorfii 1726. recuſa in theſauro nouo diſſertat. philologicotheol. tom. 2. pag. 405. Idem Schwarzius edidit diſſertationem de aetate et ſtatura militum veter. Alt. 1731. De menſura militum conferatur Fr. Gotth. Freytagii Programma inſertum Vol. 1. ſelector. ſcholaſticorum a Ioan. Gottl. Bidermanno editorum, pag. 695 ſqq. Signum pugnae a Graecis et aliis gentibus datum per *πυρφόρον* miſſa face vel elato ſcuto Diodor. Sic. XX. tomo 2. pag. 787. vel punicea tunica ſuper haſtam ſublata. Plutarch. Philopoem. p. 358. fol. poſtea per tubam. Vide Schol. et Barneſium ad Euripidis Phoeniſſ. verſu 1386. et Euripidis Rheſ. v. 144. ac Meurſium ad Lycophr. v. 1295. Apud Romanos ſagum purpureum pro praetorio propoſitum. Plutarch. Pompeio f. 655. et Fabio Max. f. 182. et Marcello 313. De clamore militum vide quae diſſeruit Fabricius ad Dionem p. 24. B. (105. R.) De celeuſmate vide quae collegit Martinus de Roa parte 2. ſingularium ſcripturae p. 541 ſq. De teſſeris militaribus, (*συνθήματα* [3] vocant Graeci vt Philo V. Poliorcetic. pag. 93.) vide Ferrarium de acclamationibus veterum tom. 6. Graev. VI. 3 ſq. Lipſium de militia Rom. IV. 12. et V. 9. Tiraquellum ad Alexandrum ab Alex. IV. 2. Caſaubonum ad Aeneam cap. 24. Turnebum XXX. 35. Aduerſar. praecipue Iac. Philippum Thomaſinum libro de teſſeris hoſpitalitatis Amſt. 1670. 12. p. 101 ſq. qui et alia teſſerarum genera libro illo illuſtrat frumentariam, numariam, comitialem, theatralem, conuiualem, luſoriam et negotiatoriam.

Sin-

[2] Ex hac voce vocabulum germanicum Soldaten deriuat Rothius.

[3] *Παρασύνθημα* fuit ſymbolum ſub oculos cadens, ſcilicet capitis nutus, manuum plauſus, haſtae inclinatio; vide Onoſandrum cap. 25 et 26. Rigaltiumque in notis et Aeneam Tactic. cap. 25, et ad eundem Caſaubonum.

Singulare genus teſſerae militaris de qua Iuſtinus III. 5. 10. Apud Graecos traditae victoriae ſignum ſi per praeconem corpora interfectorum ad ſepulturam poſcerentur. Iuſtin. VI. 6. de aliis ſignis pacis Stephanius pag. 89. ad Saxonem Gramm. De foederibus eorumque ritu vario et formulis, Briſſonius libro 6. de formulis populi Rom. p. 356 ſq. Lipſius ad Taciti XII. 47. Nicetas Choniates lib. 13. p. 444. Scacchus III. myrothec. 58 ſq. p. 1106 ſq. Stephanius ad Saxonem Grammat. pag. 48. De hoſtiis ad foedera ſancienda caeſis diximus ſupra cap. 11. §. 5.

V. Militia omnis vel equeſtris eſt, vel pedeſtris, vel naualis denique, et ſingulae harum iterum pro temporum diuerſitate ſub republica libera, ſub regibus vel imperatoribus diuerſam faciem apud Romanos habuerunt. De militia *equeſtri* ſingulare exſtat et praeclarum opus *Hermanni Hugonis* S. I. in libros 5. diſtributum. Antwerp. 1630. fol. De equitum delectu, recognitione, probatione, tranſuectione agit lib. 2. cap. 1 ſq. et 5. *Io. Erh. Kappius* in diſſert. de equitum Roman. annua tranſuectione et cenſura. Lipſ. 1734. ac *Iuſtus Lipſius* lib. 1. de militia Romana cap. 5. vbi etiam de equo publico, de quo videndus Hugo lib. 5. cap. 1. De turmis equitum Lipſius lib. 2. cap. 6. de eorum armis lib. 3. cap. 7. vnde alii dicti lancearii, ferentarii, leuis armaturae equites, qui fundis et lapidibus pugnabant, cuius generis tela feruntur non tenentur, de quibus Onoſander cap. 19. De more barbarorum proiectis laqueis homines abripientium, Valeſius ad Ammiani lib. 31. et ad Sozom. VII. 26. Hippotoxotarum mentio apud Hirtium de bello Afr. c. 19. De *clibanariis* ſiue *cataphractis* vide quae viri docti ad Ammian. XVI. 16. Eutropium VI. 7. et Nazarii panegyricum c. 22 ſq. Quemadmodum recentioribus temporibus vocamus Arcabuſſarios, Curaſſarios, Picquarios et Muſquetarios equites, vel etiam ſpatharios. Alioqui apud Romanos illi qui equis ſtipendia faciebant alii erant Monippi ſiue ſingulatores et celites alii amphippi, dimachae ac deſultorii, de quorum origine Liuius XXVI. 4. (hodie *Dragons* *) diuerſi a Draconariis qui a Dracone vexillo quod portabant ita vocabantur, de quibus G. Henr. Welſchius lib. de vena Medinenſi pag. 84 ſq. et Sirmondus pag. 183 et 205. ad Sidonium. A legionibus et alis, quibus intererant, vocabantur legionarii et alarii: vide Hugonem lib. 3. cap. 5. Stipendiarii vero ſigillatim ii, qui pluribus iam ſtipendiis meruerant. Militiae vacatio equitibus a cenſoribus conceſſa poſt emerita ſtipendia. Plutarchus in Pompeio fol. 630. De equitibus Auguſti ſingularibus vide Ioan. Frickii commentationem Vol. 5. Actor. ſocietatis latinae Ienenſis pag. 191 ſqq. Summus

A a 2 dux

* Journal literaire tom. 11. p. 401.

dux exercitus equeſtris dicebatur magiſter equitum, cui ſuberat optio ſiue ſummus mandatorum curator, de quo confer Perizonium animadv. hiſtoric. pag. 262. Hinc viri tribuni, praefecti turmarum, vexillarii, draconarii, decuriones, ſubdecuriones etc. vid. Hugonem lib. 5. cap. 2. 3. 4. De equitibus Tarentinis vide Petrum Victorium IX. 3. variar. lectionum. Apud Graecos equitibus praeerant Hipparchi et Phylarchi. De acie equeſtri Hugo III. 1 et 5 ſq. et IV. 1 et 5. De acie equitum peditatui mixtorum idem IV. 6. Pugnare ex equo inueniſſe dicuntur Theſſali Centauri, vide Mezeriacum ad Ouidium tom. 1. p. 348. De Phaleris Bourdelotius p. 63 ad Heliodorum et Chifletius in anaſtaſi Childerici pag. 225. an equorum ſolum, non etiam equitum ornamenta, vide Drakenborchium ad Silium pag. 758. De equorum ferreis calceis lunatis vide Cangium in σελλιαῖα. De aureis eundem Chifletium p. 224. De freno lupato Montfaucon T. 4. ſupplem p. 25. de ephippiis p. 25. de calcaribus p. 26. Ephippiis vti apud Sueuos turpe viſum teſte Caeſare de bello Gallico IV. 1. Stapedes veteribus nulli, quia ante Theodoſium M. ephippia ſolum ex panno, nihil ſolidi nec ligni habentia, vide Montfauconium loco citato. De more ſtapedem vel ſtrepam tenendi, Cangius ad Cinnamum p. 470 ſqq. Ad equitandi rudimentum pueros primum dorſo arietum impoſitos obſeruat Petrus Victorius VIII. 9. variar. lectionum. De curandis equis et de nominibus equeſtribus Graecis et Latinis egregia Ioach. Camerarii commentatio recuſa exſtat tomo 11. antiquit. Graecarum. Idem Camerarius librum Xenophontis de re equeſtri latine tranſtulit.

VI. De militia *nauali* [5] libris 4. recuſis in Poleni ſupplementis theſauri antiq. Graec. et Rom, Vol. 5. p. 745. egit Io. Schefferus. Vpſal. 1654. 4. cui operi inſerta diſſ. de varietate nauium quae 1643. 4. prodierat et epiſtola de triremibus veterum in Centur. 1. Epiſtolar. Medicar. Bartholini pag. 310 ſq. Lilii Gregorii Gyraldi de nauigiis libellus tomo 1. Opp. Potterus III. 14 ſq. Archaeolog. Graec. uſque ad 22. Cragius IV. 5. de Republ. Lac. Stewechius ad librum vltimum Vegetii de re militari, Laz. Bayſius de re nauali Baſileae 1537. 4. et Steph. Doleti ex ſecundo eius commentariorum lat. linguae tomo decerptus, Baiſioque, cuius epitomator Carolus Stephanus Doletum [6] plagii

in

[5] Hoc opus Scheferus poſt priores curas altera parte auctius miſit ad Elzeuirium A. 1668. per Nicol. Heinſium, vt hic in epiſtola ad Ioan. Frider. Gronouium tom. 3. ſylloges Burmannianae p. 537. teſtatur. Vide quoque p. 539. et tom. 5. p. 54. 56. atque Ioan. Molleri epiſtolam praefixam ſupplemento Bibl. meae latinae.

[6] Vide Mich. Maittaire Annales typographic, tom. 3. p. 36 ſqq. et p. 59.

in Baiſium commiſſi accuſauerat, inſcriptus liber Lugd. 1537. 4. qui cum Baiſio Schefferique diſſertatione iam laudata de varietate nauium recuſus eſt tom. 11. antiquit. Graecarum, quemadmodum in tom. 12. antiquit. Romanarum occurrit M. Meibomii de fabrica triremium liber Amſtelodami pridem editus 1671. 4. et Conſt. Opelii ſiue eiuſdem vt creditur Scheferi epiſtola Meibomio oppoſita. Andreae Senftlebi Argo, ſiue variarum antiquarum nauium ſilua. Lipſ. 1642. 8. Claſſis praefectus recentiori aetate vocabulo Arabico dictus Ἀμιρᾶλιος de quo Cangius ad Alexiadem p. 371. 372. et in gloſſario graeco, Theodorus Douſa ad Acropolitam p. 296. Vrbanus Chevraeus in Chevraeanis tom. 2. pag. 24 ſq. Otto Dapper in deſcriptione Americae pag. 46. Varia ad antiquitates nauticas ſpectantia illuſtrat etiam Salmaſius ad ius Atticum cap. 28. Bartholomaeus Keckermannus in commentatione nautica tomo 3. ſyſtematis ſyſtematum pag. 753 ſq. Bartho. Moriſotus in orbe maritimo Pariſ. 1653. fol. Tho. Riuius in hiſtoria nauali antiqua et Georg. Fournerius in hydrographia, Caelius Calcagnicus cuius commentatio de re Nautica, ad Gyraldum, Ioſephus Laurentius cuius diatriba duplex huius argumenti ex polymathiae eius lib. 1. cap. 17. et 22. decerpta habetur etiam tomo 11. antiquit. Graecarum. Sauerien in libro Gallico Recherches hiſtoriques ſur la conſtruction des Navires des Anciens. Pariſiis 1747. 4 Deslandes in libro itidem gallice edito: Eſſay ſur la Marine des Anciens et particulierement ſur leurs vaiſſeaux de guerre. Pariſ. 1748. 8. Iac. Palmerius Exercit. ad ſcriptores Graecos p. 170 ſq. Ioan. Vincentius Lucchesinius ad Orat. 1 Demoſthenis. Raphael Fabretti ad columnam Traianam c. 5. p. 119 ſqq. et Henric. Kippingius de expedit. maritima, diſſert. prima. Iſaaci Voſſii de triremium et Liburnicarum conſtructione diſſ. ex variis eius obſeruationibus petita extat in tomo 12. antiquitat. Rom. Neque praetereundus Nicolai Witſenii 7, illuſtris Viri, liber de architectura nauali noua et antiqua, belgice A. 1671. editus, quem de veterum nauium roſtris et aliis ornamentis differentem laudat Iac. de Wilde pag. 188. numiſm. A plagio in Scheferum libenter abſoluent omnes qui honeſtiſſimam palinodiam Mollerianam ſupplemento Bibliothecae meae latinae praemiſſam legerint. Veteris triremis imago in columna celebri Traiani n. 235. 236. conſpicitur, atque inde apud Graeuium ad Florum IV. 12. alioſque, vnde apparet *ordines* vocari in triremibus maioribuſque nauibus, ſeries remigum a ſummo ad imum, ita vt ſummus ordo ſit thranitarum, medius Zygitarum, tertius denique thalamitarum, *verſus* autem eſſe ſeries remigum aeque alte ſedentium. Acute quidem P. de

7 Philoſophical Transactions N. 77. p. 3006.

Languedoc [8] in diſſertatione gallice edita Pariſiis 1721. *ſur les Triremes ou les Vaiſſeaux de guerre des anciens* oppugnauit, quae de ordinibus remigum inuicem ſuperius, vel etiam iuxta in vna ſerie tranſuerſa poſitis diſputarunt viri eruditi. Itaque Languedoco Thramitae ſunt remiges in puppi, Thalamitae in prora, et in media naui Zygitae; ſinguli, monocroti, in vniremi; bini, dicroti, in biremi; in triremi ternii, atque ita porro per nauis longitudinem. Similiter fere Ioan. Harduinus in diſſ. de vniremibus, biremibus et triremibus veterum tom. 1. ad Plinium edition. nouae pag. 432 ſqq. De nauibus διπρώροις et διπρύμνοις vide Ioan. Aug. Erneſti commentationem tom. 1. commentarior. ſocietatis ſcientiarum Gottingenſis p. 297 ſqq. Imaginem nauium bellicarum roſtratarum ſiue χαλκεμβόλων exhibet idem Graeuius et Begerus ad Florum lib. 2. cap. 2. ex columna Duillii illuſtrata a Petro Ciacconio. Rom. 1608. et tomo 4. theſauri Graev. Confer Gronouium tom. 2. antiq. Graecar. tabula 51. Admirandas Philopatoris et immenſam Hieronis nauem in qua innumera conclauia, deliciae, hortus, Bibliotheca vide ſis deſcriptam ab Athenaeo lib. 5. p. 203 ſq. Aliam ſedeciremem Philippi Regis, de qua Liuius lib. 33. Aliam quam condi fecit Ptolemaeus Philopator, Plutarch. Demetrio fol. 910. et Memnon apud Photium cod. 224. pag. 372. Aliam ab Aegyptiis exſtructam, de qua Philoſtratus lib. 3. cap. 11. de vita Apollonii. fol. 143. aliam Caligulae de qua Sueton. cap. 37. De naui miranda Aeneae, quam Romae vidiſſe ſe narrat, adeundus Procopius IV. 22. de bello Gothico p. 627 ſq. qui pag. 629. etiam deſcribit duas naues ex lapide candido, vnam Vlyſſis in Corcyra, alteram Agamemnonis in Caſſiopa Euboeae tum viſendam, illam Ioui Caſio, hanc Dianae conſecratam. De praegrandi naui Claudii Caeſaris meminit Plinius III. 16. hiſtor. natur. Demetrii ἑκκαιδεκήρεις et πεντεκαιδεκήρεις celebrantur a Diodoro Siculo lib. 20. et Plutarcho in Demetrio p. 897. 910. Omitto quae de Perſei naui ſedecim ordinum habet Eutropius lib. 4. c. 8. De alia naui a trecentis remigibus agitanda Ammianus XVII. 3. Confer Fabii Vigilis epitomen illuſtrium nauium apud Franciſaum Maurolycium lib. 1. Sicanicae hiſtoriae tom. 4. theſauri Italiae p. 31 ſqq. Πεντηκοντήρης Mauritii Imp. refertur a Theophylacto Simocatta IV. 1. hiſt. Πεντηκοντοκόροι, actuariae quinquaginta remorum Polyb. lib. 1. cap. 73. De praegrandi Venetorum naui cui nomen Κόσμος ſiue *Mundus*, vide ſis Nicetam in Alexio Angelo Comneno III. 9 p. 347. Veteres in nauibus ſuis duplici et vtrinque aptato gubernaculo vſos obſeruat Lipſius

[8] Journal des Savans 1721. Dec. pag. 676. et 1723. pag. 655 ſqq. Memoires de Trevoux 1722. pag. 1347. Contra vide Mr. *Barras de la Penne*, Journ. des Sav. 1728. Mars, pag. 398. Mem. de Trev. 1729. p. 123. 1730. p. 919 ſqq. P. *Sanadon*. Mem. de Trev. 1722. p. 1519 ſqq. *de la Maugeraye* ib. p. 1748 ſqq.

pſius ad Tacitum pag. 82. et antiquiſſimos populos auſos longinquiores nauigationes vel certe non minus remotas ſuſcipere quam eos quos ſequior aetas tulit, exemplis aliquot demonſtrat Huetius in diſſ. de nauigatione Salomonis. Amſt. 1698. 8. et in ſupplemento Criticorum ſacrorum edito Francofurti fol. Nauis, quae remis ducitur, ζῶον πολύπους audit Syneſio Epiſt. 147. p. 285. De ratibus, quibus maxima onera et inſanas obeliſcorum moles transportarunt veteres, diſſerunt Kircherus in obeliſco Pamphilio et tomo 2. Oedipi parte 2. pag. 315 ſq. et Mich. Angelus Chauſſaeus in epiſtola de Columna Antonini Pii recens inuenta Romae in campo Martio, in Ephemeridibus litterariis Pariſ. A. 1704. tom. 2. p. 540. Naues in Indico atque Aethiopico mari reſtibus olim colligatae non pice vel clauis, ob ferri penuriam, vſumque a Romanis interdictum, non ob ſcopulos e magnete. Vide Procopium lib. 1. de bello Perſico cap. 19. pag. 58 ſq. Ancorae lapideae Argonautarum mentio fit in Arriani periplo Ponti Euxini p. 121. Maximae Graecorum naues belli Troiani tempore vix centum viginti viros capiebant. Corinthios autem primos vſos eſſe triremibus Thucydides auctor eſt. Succeſſu temporis maiores naues paſſim aedificatae ſunt. Vide Ben. Aueranii diſſ. 13. ad Euripidem. Mare primum ingredi et claſſem parare inſtituerunt Romani A. V. C. 261. L. Valerio Flacco et T. Otacilio Craſſo coſſ. Vide Polybium lib. 1. cap. 20. Iidem in bello Punico primo quum antea nunquam naualem pugnam fuiſſent experti, tantum exemplo Carthaginienſium et aemulatione profecerunt, vt illis etiam ſuperiores euaſerint, licet per tempeſtates et proelia in eodem bello, quod per XXI. annos durauit, amiſerint quinqueremes ferme ſeptingentas, Carthaginienſes fere quingentas. Itaque Polybius lib. 1. cap. 63. proelia naualia Antigoni, Ptolemaei, Demetrii, vel etiam Perſarum in Graecos, et Athenienſium ac Lacedaemoniorum inter ſeſe proelia maritima cum illis conferens nihil par nihil ſecundum fuiſſe profitetur. De die praetoria nauis, ναυαρχὶς, conſpicua erat σημείῳ, inſigni; Appianus 5 Ciuil. fol. 703. ſed de nocte λαμπτῆρι ſiue *luce*, vt de naui Caeſaris idem Appianus 2 Ciuil. fol. 483. Adde Virgilium Aeneid. II. 256. Dionem XLIX. p. 402. (581. R.) Fabrettum pag. 118. ad columnam Traianam. Naues ipſas per terram tranſportatas, ſi mari prohiberentur, docent Meurſius in Panathenaeis p. 30 ſq. et Huetius in laudata diſſertatione, conf. Michaelis Ducae hiſtoriam Byzantinam pag. 152 ſq. De more 3. Id. Nouembr. maria claudendi et poſt πανδυσιάν hiemalem iterum aperiendi Bacchanalibus vel 6 Idus Martii conſulendi ſunt viri docti ad Vegetium IV. 39. Meurſius ad Conſtantinum Porphyrogennetam de adminiſtrando imperio pag. 6 ſq. Iac. Haſaeus in diatriba de menſibus itineris Paullini, Bibl. Brem. Faſcic. 1.

p. 27 ſq. Theodoritus epiſtola 61. Caſaubonus ad Aeneae cap. 17. p. 1741. et Vincentius Bellouacenſis IV. 40. ſpeculi naturalis, ex Vegetii V. 9. qui teſtatur, natalem nauigationis ſollemni certamine publicoque multarum gentium ſpectaculo celebratum eſſe. De teſtudine nauali vide Stephanum p. 89. ad Saxonem Gramm. De nauibus e corio conſutis idem pag. 65 ſq. et Georgius Paſchius p. 660. inuent. nouantiq. Nauigiorum corio circumſutorum mentio apud Plinium IV. 16. quibus vſi ſunt Britanni. Adde Caeſarem lib. 1. de bello ciuili cap. 54. Lucanum IV. 130 ſqq. Iſidor. XIX, 1. De nauigiis ex pellibus Xenophon expeditionis Cyri lib. 1. p. 257. Nauium papyracearum mentio apud Plinium VI. 22. De Aegyptiorum nauibus ex papyro Louan. IV. 136. Vrſinus Analect. vol. 2. pag. 68. Vitringa in Ieſaiam tom. 1. pag. 518. Schultenſius in Iobum pag. 256. Vngerus in diſſert. de papyri frutice §. 16 et 22. Iunius de pictura veterum P. 2. p. 5. et Bibliotheca Bremenſis tom. 5. pag. 565 ſqq. et tom. 6. pag. 299 ſqq. De nauibus ſculptis Hiſtoria miſcella XVIII. 31. De nauibus incendiariis Cangius p. 305. ad Villeharduinum, et gloſſario in *chelandria*. Earum deſcriptionem habes in Mich. Caſp. Lundorpii continuatione Sleidani tom. 2. pag. 607. Luſoriae [9] naues expeditae et paſſim circumuectando ludentes ad hoſtes obſeruandos prohibendosque, de quibus Cangius in *Luſoria*, et Salmaſius ad Vopiſci Proculum f. 475 ſq. Secundo vento nauis dicitur intra horae ſpatium conficere poſſe octo millia paſſuum, vt obſeruat Io. Brodaeus lib. 4. Miſcell. c. 5. conf. Iſ. Voſſium in variis obſerv. pag. 127. De *paraſemo* nauium, quod in prora, et de *tutela*, quae in puppi, vide praeter Grotium et alios eruditos interpretes ad Acta Apoſt. XXVIII. 11. Yuonis Viliomari ſiue Ioſephi Scaligeri animaduerſ. ad Robertum Titium pag. 139 ſq. et ad Euſeb. pag. 40. Salmaſium p. 403. ad Solinum, vbi inter alia oſtendit eandem rem quandoque tutelam et inſigne fuiſſe, Franciſcum Iunium de pictura veterum p. 92. edit. ſecundae: Muretum in variis lectionibus lib. 10. cap. 19. Pet. Pithoei opuſcula in 4. edita p. 768. Bourdelotium ad Heliodorum pag. 88. Cangium ad Alexiadem pag. 377. Bochartum in Chanaan lib. 2. cap. 3. et Petri Kunzii diſſert. de vexillo nauis Alexandrinae, qua Paullus in Italiam vectus eſt. Ienae 1734. De more deducendorum ſupparorum ſiue carbaſorum apluſtriumque demittendorum, (die Segel ſtreichen) in honorem ſalutationis vt Hollandicae naues coram Anglicis ex artic. quarto pacis Weſtmonaſterienſis A. 1674. et officium ad locum inſignem Appiani V. Ciuil. fol. 703. videndus Georg. Caſp. Kirchmaierus in diſſert. de Thalaſſocrate Minoe cap. 2. Witteb. 1698.

9 Seneca VII. 20. de beneficiis: *Tyranno triremes et aeratas non mitterem; luſorias et cubiculatas et alia ludibria Regum in mari laſciuientium mittam.*

1698. Nauigiorum noſtrae aetatis varia genera breuiter exponit Wagenſeilius in pera librorum iuuenilium tom 2 pag. 43 ſq. Rem nauticam recentis aetatis cum antiqua confert Secundus Lancellottus in libro, cui titulus: l'hoggidi Tom. 2. pag 330 ſqq. Antiquitatum rei nauticae ex fabulis erutae ſpecimen edidit Ioan. Amnelius, Graec. Ling. Prof. Vpſal. 1658. De nauibus Turcicis Tho. Hyde ad itinera Mundi Abraami Peritzol, pag. 80 ſq. De artificio inflatis ſuper vtribus traiiciendi maria, vide ad Suetonium in Caeſare cap. 57. Florum III. 5. 16. Nicetam Choniatem in Manuele Coraneno lib. 2. c. 7. vbi de Scythis Iſtrum traiicientibus, et Chriſt. Gottl. Schwartzii diſſert. de collegio vtriculariorum, Altorfii 1714. recuſam in eius Miſcellaneis politioris humanitatis p. 27 ſqq. et alteram eiuſdem Schwarzii ibid. 1719. editam, quae inſcribitur, doctrinae antiquariae capita quaedam, capite ſecundo. Hiſpanorum conſuetudo omnium, vt ſine vtribus ad exercitum non eant. Caeſar de bello civ. I. 48. Non diſſimile commentum hydraſpis ſingulari libro deſcripta ab inuentore, Clariſſimo Wagenſeilio. Altdorfii 1690. 4. Iconem nauigii ex pellibus lupi marini inflatis, qua vtuntur Indi, vide ad calcem itineris Frezierii, icone XI. Anno 1724. menſe Februario Hamburgi fuit, qui vtribus inflatam nauem inſidens in flumine veheretur. De vrinatoribus eorumque vſu in bellis naualibus agit Reineſius Inſcript. pag. 622. qui etiam ibid. pag. 307. de coetibus et conciliis nauiculariorum.

VII. Supereſt de militia *pedeſtri* vt nonnulla ſubiungamus, in qua diu maximum robur apud Romanos fuit, vnde *milites* pro peditibus κατ' ἐξοχὴν poni obſeruat Gronouius ad Liv. 25. 19. Boeclerus ad Velleium, etc. Alii ex illis vocabantur *primani*, *anteſignani*, *proſignani* alii *poſtſignani*, vide Lipſium lib. 4. cap. 3. de militia Romana: alii *praecurſores* Liv. 26. 17. ſiue *rorarii*, qui ante grauem armaturam prodibant, vt ros ante imbrem, γροσφομάχοι *velites* ſiue leuis armaturae milites tum *haſtati*, κοντοφόροι *ſagittarii*, *funditores*, de quibus vide Ciacconium ad columnam Traiani n. 205. Bochartum Hierozoic. I. 460. et Hilſcherum pag. 85 ſq. in vita Goliathi, *tragularii*, *balliſtarii*, *iaculatores* e Balearibus, Cretenſibus, Numidis: hinc *principes*, ac denique *triarii*. Conf. Lipſium lib. 2. de militia Romana c. 1. et in analectis ad lib. 3. cap. 1. *Vexillarii* legionum erant non triarii vt Salmaſius ad Vopiſcum, ſed quibus non plena miſſio conceſſa, quique licet exauctorati et a legione ſeiuncti eſſent, tamen ſub vexillis ſeorſim retinebantur in exercitu, donec deducerentur in coloniam, aut praemia acciperent. Vide Octav. Ferrarium lib. 1. cap. 3. electorum. Aliam propoſuit ſenten-

tiam Ioan. Aug. Erneſti excurſu primo ad Tacitum de vexillariis, qui inſertus eſt tomo 1. commentar. ſocietatis ſcientiar. Goettingenſis pag. 291 ſqq. Is enim affirmat, vexillarios fuiſſe tirones in legionibus, eoſdemque, qui olim haſtati. *Mirmillones* galeati et inter pugnandum ſubſidentes, poplitibusque ſe excipientes. id. Ferrarius II. 14. De *auxiliaribus* copiis, *ſociis*, *extraordinariis*, *ablectis*, *alaribus*, idem Lipſius lib. 2. cap. 7. et Iul. Caeſar Bulengerus de imperio Romano p. 372 ſq. Velitis, haſtati, principis, triarii et equitis iconem cum armis ſuis habes tomo 10. antiq. Roman. pag. 869. De Triariis confer Ciacconium ad columnam Traiani n. 203. De teſſerariis, qui teſſeram militarem per militum contubernia nuntiabant, Lipſium ad Taciti Hiſtor. lib. 1. cap. 34. De militibus, qui *anteceſſores* dicebantur, eorumque ab anteſignanis, rorariis et antepilanis diſcrimine diſſerit Car. Frider. Walchius in ICto anteceſſore. Ienae 1752. 8. pag. 8 ſqq. Diſponebantur pedites in centurias, decuriasque, quemadmodum equites in Turmas: *Globus* ſiue *drungus* vocatur qui ſeparatus ab acie vago ſuperuentu incurſat inimicos, vt docet Vegetius III. 9. De *manipulis*, cohortibus, ſpiris, phalangibus, catervis videatur Wolfgangus Lazius lib. 6. de Republica Romana, Alexander ab Alexandro 1. 5. Lipſius II. 2 et 4. De *cohortibus* vide Ratbodi Herm. Schelii diſſertationem tom. 10. theſauri Graeuiani p. 1277. Earum nomina ordine alphabetico ex numis et inſcriptionibus antiquis refert Goltzius pag. 178 ſqq. theſauri rei antiquariae; et alia ad rem militarem ſpectantia pag. 141 ſqq. De cohorte Italica et Auguſta diſſertationem edidit Chriſti. Gottl. Schwarzius Altorfii 1720. De *legionum* numero, ordine et nominibus agunt idem Lazius lib. 5. prolixe et diligentiſſime. Lipſius lib. 2. c. 5. Franciſcus Robortellus de legionibus Romanorum ad locum Dionis Caſſii lib. 55. Bonon. 1559. Io. Henr. Boeclerus de legione Romana, Argentor. 1670. et tomo 2. diſp. p. 541. Eius diſſ. vna cum Robertello et praeclaros Franciſci Patricii [10] opere, quod Lipſius hinc inde ſequutus eſſe dicitur, et Ferrariae 1583. 4. prodiit ſub titulo: *La militia Romana di Polybio, di Tito Livio, et di Dionyſio Alicarnaſſeo dichiarata et con varie figure illuſtrata.* Ludolphus vero Neocorus ex Italica editione Rom. 1594. fol. Latine vertit, recuſa exſtant tom. 10. antiquitat. Romanarum Graeuii. Hubertus item Goltzius in theſauro rei antiquariae p. 152 ſqq. Bandurius in numos Gallieni

[10] Diuerſum ab hoc eſt eiuſdem Patricii opus, quod itidem lucem vidit Italice Romae 1594. fol. atque inſcribitur: *Paralleli militari, ne' quali ſi fa paragone delle milizie antiche in tutti le parti loro con le moderne.* Sigillatim de militia veter. Gallor. exſtat praeclarum opus *Gabrielis Danielis*, S. I. L'Hiſtoire de la Milice Françoiſe et des changemens, qui s'y ſont faits. Pariſ. 1721. 4. 2 Voll. et Amſtelod. 1723.

lieni tom. 1. p. 166 ſqq. Claudius Salmaſius de re militari Roman. cap. 6. Iuſtus Lipſius de militia Rom. lib. 2. dial. 5. et Guilielmus Muſgrauius in epiſtola de legionibus Romanis, inſerta Tranſactionibus philoſophicis vol. 80. pag. 28 ſqq. et eiuſdem Muſgrauii antiquitatibus Britanno-Belgicis vol. 4. pag. 33 ſqq. Iſcae Dunmunior. 1720. 8. Vniuerſo exercitui praeerat *Imperator*, de quo Lipſius lib. 2. cap. 12. et Aegid. Strauchius in diſſert. de Imperatore, ſiue, duce exercitus R. ſummo. Witteb. 1659. triplicem vero ſignificationem huius vocabuli obſeruat Ferrarius lib. 6. de acclamationibus veterum cap. 8. tomo 6. Graev. Accipitur enim vel pro Duce vel pro Victore vel pro Rege. Imperatoribus ſiue ducibus tribuebantur *legati*, qui ſingulis praeerant legionibus, vide Raphaelem Fabrettum ad columnam Traiani pag. 9. Lipſium II. 11. Quemadmodum Dictatori aderat Magiſter equitum conſulari poteſtate, ita ſingulis legionibus ſub illo, quem dixi, legato erant *tribuni* militum ſiue ſingularum cohortium praefecti, quas in ſingulis legionibus ſenas fuiſſe obſeruat Lipſius II. 9. Sub praefectis erant *ducenarii*, qui ducentis militibus praeerant, vel *centuriones*, de quibus agit Scipio Maffeius Veronae illuſtratae part. 1. p. 211. et quorum primus, qui aquilae praeerat vocabatur *primipilus*, vide Lipſium II. 8. Sub centurionibus erant *optiones* ſiue ſubcenturiones, *vragi* et *decuriones*, ne dicamus de *manipulariis*, qui praeerant manipulo, vel de *praefectis Caſtrorum*, qui locandis caſtris curam impendebant, vel de *quaeſtoribus* et praefectis aerarii bellici: aut de *praefectis Dendrophororum* et *fabrorum*, qui curam habebant caedendorum lignorum ad palos faciendos, ferramentorumque: tum de *tubicinibus*, *euocatoribus*, *medicis*, *beneficiariis*, *cornicularriis*, *teſſerariis*, *circitoribus* aliiſque gregariis peditibus. Confer Suidam in ἔκτακτοι, Lazium lib. 4. de Rep. Romana et Fabrettum ad columnam Traianam. *Exarchi* dicebantur praefecti ſeu ductores alicuius agminis militum, in prouincia aliqua delectorum. Quae vero ſub Exarcho erat multitudo, et modo maior modo minor eſſe poterat, numerus vocabatur. Vide Marmora Taurinenſia P. 2. pag. 53. Quod ad *aciem* attinet ordinemque agminis et *caſtrorum* praeter ea, quae ad Polybii librum 6. notarunt Patricius ac Lipſius, videndus Henricus Sauilius, libro de militia Romana, qui ex Anglico verſus latine prodiit Heidelbergae apud Commelin. A. 1601. 8. praecipue Ratbodus Hermannus Schelius ad Hyginum Gromaticum Amſt. 1660. 4. et tomo 10. theſauri Graeuiani, in quo praeter Patricium occurrit etiam Petri Rami liber de militia Iulii Caeſaris ex edit. Francof. 1584. 8. Guilielmi Spiceri liber anglice editus: *The plan of a Roman camp prov'd out of Polybius.* Londini 1727. et Salmaſii liber poſtumus de militia Romanorum, ex editione Lugd. Batav. 1657. 4. Hic plu-

 ribus

ribus oſtendit non vnam eandemque militiae rationem ſub Republica et Caeſaribus, ſed pro temporum varietate itidem variam, longeque diuerſam obtinuiſſe: quo nomine et Vegetium reprehenderat Lipſius, quod ſui et ſuperioris aeui inſtituta miſcet ac confundit, et ab ea culpa nec Liuium immunem eſſe docet Salmaſius. Sub imperatoribus militia triplex, vna honoratiſſima Palatina in palatio imperatorum: ſecunda caſtrenſis ſiue armata, et tertia cohortalis, eorum qui in officio praefectorum ac praeſidum militabant. Valeſius ad Sozom. V. 4. De acie apud Graecos videnda Aeneae et Aeliani tactica virorum doctorum notis illuſtrata. De πυρφόρῳ praecedente exercitum, Raynaudus tomo 8. Opp. pag. 376.

VIII. De Elephantorum et Camelorum vſu in bello videatur Hermannus Hugo lib. 1. de militia equeſtri cap. 5. Georg. Chriſtoph. Petri ab Hartenfels in elephantographia. cap. 3. Erford. 1715. 4. Io. Harduinus ad Plinii lib. 8. cap. 7. 8. et 18. Dan. Lanmeri diſſert. de elephantis et eorum ad bellum apparatu. Aboae 1709. 8. et Giſb. Cuperus exercitationibus duabus de elephantis in numis, tom. 3. theſauri Sallengriani. De canum vſu in bello vide Plinium VIII. 40. et ibi Harduinum. De machinis bellicis conſulenda Athenaei Mechanici, Apollodori, Philonis, Bitonis, Heroniſque ſcripta graece et latine iunctim edita: tum Stewechius ad Vegetium, Felix Oſius in Graeuii theſauro antiquitatum Italiae tom. 3. pag. 1083-1093. Anonymus ad Theophanem p. 434. et Rigaltius ad Onoſandrum pag. 69 ſqq. De catapulta Ludov. Maſcardus in Muſeo parte 1. lib. 3. cap. vltimo. De petraria ſiue balliſta lapides vegrandes iaciente Frider. Lindenbrogius p. 357 ad Paullum Warnefridum. De ariete Turnebus Aduerſar. XXII. 21 ſq. Montfauconus tom. 4. ſupplem. pag. 33 ſq. Gorionides V. 15. et Ciacconius ad columnam Traiani n. 150. et de carobaliſta n. 171. De ariete Heilbrunnenſi 80 fere pedum longitudine, ſylloge epiſtolarum Burmanniana tom. 2. p. 192. De Agrippae harpagine Appianus 5 ciuil. fol. 739. aduerſus illud armorum genus poſtea inſtitutum δρέπανον δόρασι περιθέσθαι. idem. De helopoli Grotius ad 1 Macc. XIII. 43, 44. et Ammianus lib. 23. cap. 5. De aggeribus Ezech. Spanhemius ad Iuliani orat. 1. pag. 190 ſq. et Anton. Thyſius de oppugnat. vrbium p. 169. De vallis muriſque limitum memorabilibus (Landwehren) Ioan. Andr. Doederlein in antiquitatibus Romanis Nordgauienſibus. Weiſſenburg. 1731. 4. De turribus oppugnationi vrbium admoueri ſolitis praeter Vegetium lib. 4. cap. 17. Caeſarem de B. G. 2, 30. Liuium 21, 11. Ammianum Marcellinum 20, 11. Cangius gloſſar. in *belfredus* et *triſtega*, et Barthius pag. 362. ad Guilielm. Britonem. De turribus mobilibus, quae rotis

rotis feruntur, Vitruuius X. 19. pag. 231. ex Athenaeo de machinis fol. 4. adde Heronem iunior. de machinis bellicis c. 13. De oppugnatione vrbium et caſtellorum poſt veteres Philonem, Athenaeum etc. ex inſtituto agit Lipſius in poliorceticis et Petrus Ramus de militia Iulii Caeſaris parte 3. tomo 10. antiquitat. Romanarum p. 1587 ſq. qui de propugnatione vrbium et munimentorum aduerſus hoſtes agit pag. 1596 ſq. De obſidione maritimarum vrbium nauali vide Schefferum de militia nauali cap. 7. De caſtris, praeſidiis, metaturis, excubiis, vigiliis, ſtationibus, circuitione, praeter Patricium et Robortellum, et Henr. Sauilium adeundus liber 5. Lipſii de militia Romanorum. Nec parum ad totam illam rem intelligendam conferent icones, quae occurrunt tomo 10. antiquit. Rom. pag. 905 et 927. quo in tomo Hygini quoque Gromatica occurrunt, cum luculentis commentariis Radbodi Hermanni Schelii, qui et praeterea egit de ſacramentis militum, de cuſtodia caſtrorum, de ſtipendio militari, frumento, veſte et victu militum, tributo atque aerario, denique de itinere et telis legionum. Caſtrametationem primus Romanos docuit Pyrrhus, vt notat Plutarchus in Hannibale. De vigiliis militum Rom. confer Laur. Arrhenii diſſertationem. Vpſal. 1726. 4. De vario haſtae apud veteres vſu vide Ioannis Alſtorphii librum poſtumum de haſtis veterum. Amſtelod. 1757. 4. Ioan. Gideonis Gellii obſeruationem in tomo 9. Miſc. Lipſ. p. 25 ſqq. et de iure haſtarum Ioan. Nic. Funccii diſſert. tomo 2. ſymbol. litter. Bremenſ. pag. 193 ſqq. Deſcriptionem poeticam haſtae, enſis, caſſidis a Marco Alexandro Bodio deprehendes tom. 1. deliciar. poetar. Scotorum, pag. 202 ſqq. De armis aereis vide Angeli Mariae Riccii diſſert. Homeric. Vol. 1. pag. 157. Florentiae 1740 4. De Francorum veterum gladio cum balteo, ſecuri et framea diſſerit Chifletius anaſtaſ. Childerici cap. 14. pag. 196 ſqq. vbi etiam de ſimilibus armis Romanorum ex columna Traiani. De armis veterum Britannorum vide Thom. Hearne N. 393. Tranſaction. philoſophic. et Beniam Motte tom. 2. pag. 70 ſqq. De praeparatione ad proelia ipſaque pugna victoria et clade vide praeter Lipſium aliosque, qui de militia ſcripſerunt, Dilherrum diſputat. acad. tom. 1. diſp. 19. De modo pugnandi ex curru diſſerit etiam Cluuerius pag. 305. Germaniae antiquae. Curruum falcatorum ſiue *currodrepanorum* [11] (δρεπανηφόρα τέθριππα vocat Suidas) rationem praeter Schefferum libro de re vehiculari veterum, Stewechium ad Vegetium 3, 34. Henr. Snakenborgium ad Curtium lib. 4. cap. 9. Raderum ad eundem lib. 4. cap. 22. et Hugonem de militia equeſtri lib. 1. cap. 6. rectius et felicius explicauit Iac. Perizonius V. C. in Curtio aduerſus Io. Clericum vindicato pag. 163 ſq. Vide et Interpretes

 ad

[11] De falcatis nauibus ſiue falcibus nauium vide Stephanium pag. 88 ſq. ad Saxonem Grammaticum.

ad Iudic. I. 19. et IV. Bonifacium XVII. 4. hiſt. ludicrae, Briſſonium de regno Perſ. III. p. 384 ſq. et Guidonem Pancirollum in appendice de rebus bellicis, quam libro de magiſtratibus municipalibus ad calcem Notitiae dignitatum vtriuſque imperii a ſe illuſtratae ſubiunxit. Ἅρματος δρεπανοφόρου quoque mentio eſt apud Heliodorum IX. pag. 430. vbi Bourdelotius annotat, multa de curribus falcatis tradidiſſe Durerum ex antiquis. De curruum vſu in bellis vide Frider. Adolph. Lampium in exercitationibus ad Pſalm. XLV. pag. 179 ſqq. De curribus bellicis in oriente vſitatis conſule diſſertationem Chriſtoph. Schultzii, praeſide Ioan. Chriſtoph. Wichmannſhauſen, habitam Witteb. 1712. Eiuſdem Schultzii diſſert. de ciuitatibus curruum, ſiue curribus et equis diſponendis a Salomone deſtinatis 2 Paral. IX. 25. ibid. eodem, et Ioan. Dav. Michaelis praelectionem de hoc argumento recitatam in Regia ſcientiar. ſocietate Goettingenſi, quae recenſetur in Nouis litterariis Goettingenſibus A. 1759. pag. 913. Cuniculos deprehendendi rationem per ſonum aerei ſcuti a fabro quodam aerario inuentam exponit Herodotus lib. IV. 200. De muricibus ferreis ſiue tribulis quos fugientes ſpargere ſolebant, vt hoſtium inſequentium pedes laederent vide Menagium Origg. Gall. in *chauſſe trape*, et de cuniculis in *Mine*. Stili coeci aliis tribuli ſiue murices ferrei (Fußangel) ante caſtra conſiti memorantur a Caeſare lib. 7. de bello Gallico cap. 73. Hirtio bell. Afr. cap. 31. Confer Rupertum ad Valerium Maximum p. 248. Tentoria fuerunt vel ex pellibus; confer C. S. Schurfleiſchii diſſert. de Paullo σκηνοποιῷ ad Actor. XVIII. 3. Witteb. 1674. et Aringhum p. 248. Romae ſubterraneae; vel ex ciliciis, vt Arabes ſcenitae, de quibus Plinius VI. 28. De armatura et apparatu hodiernae militiae exſtat diſſertatio Ioan. Chriſti. Leonhardi, Lipſ. 1711. De Strategematis Polyaenus e Graecis et e Latinis Frontinus.

IX. Moſes manum attollens Exodi XVII. 18. vexillum erexiſſe dicitur a Ioan. Gothofr. Lakemachero obſerv. philolog. parte IV. 1. Ceterum de vexillis Hebraeorum conſulantur Goodwinus in Moſe et Aarone lib. 6. c. 8. et ad eundem Carpzouius p. 667 ſq. et quos ille allegat, Arnoldus Boothius animaduerſion. ſacr. lib. 1. cap. 5 ſqq. et Wilh. Ern. Ewaldus Emblem. ſacr. lib. 1. exercit. 3. pag. 25 ſqq. tum Bochartus Hieroz. P. 1. lib. 3. cap. 5. Feſſelius aduerſar. ſacr. tom. 1. lib. 5. cap. 7. §. 15. et Vrſinus analect. ſacr. P. 1. pag. 84. et Henr. Iac. a Baſhuyſen de vexillo Chriſti inter gentes erecto. Serueſtae 1717. De Graecorum ſignis et vexillis vide Pfeifferum A. Gr. lib. 3. cap. 25. Apud Romanos Romulus primum manipulo foeni vſus eſt loco vexilli, vnde milites eiuſdem ſigni manipulares dicti ſunt, vt praeter

Opi-

Ouidium 3. Faſtor. docet Aurelius Victor de origine gentis Rom. cap. 22. Legionis ſignum deinde Romanis fuit *aquila* [12], de qua Adr. Iunius III. 2. animaduerſ. Harduinus ad Plin. X. 4. tom. 2. pag. 394. ed. in forma quadripartita, vbi etiam de *lupis*, *minotauris*, *equis aprisque*. Eberh. Rud. Rothius in exercitatione hiſtorica de antiquiſſimo et adhuc durante Romanorum ſigno aquila Ienae 1669. 4. et Guil. Muſgrauius [13] in diſſertatione inſerta vol. 28. tranſactionum philoſophic. pag. 145 ſqq. et apud Beniam. Motte tom. 2. 2. p. 25 ſqq. in qua aquilas Romanorum non aureas nec argenteas, ſed ingenti conſpicuas mole inauratas aut argentatas fuiſſe diſputat. Aquila fulmini inſiſtens cum oraculo in roſtro conſpicitur apud Montfauconium tom. 2. ſupplem. tab. XXI. De S. R. I. aquila bicipite confer praeter laudatum Rothium Frider. Chriſt. Rami aquilarum imperii bigam. Lemgouiae 1716. 4. Ioan. Petri de Ludewig obſeruat. de Brandenburgica aquila bicipite, imperialis auctore et origine, tom. 7. eius Reliquiar. manuſcriptor. n. 6. Gottl. Sam. Treueri diſſert. Ludewigio oppoſitam de vera aquilae imperii Romano germanici origine. Helmſt. 1726. recuſ. Goettingae 1753. et Ern. Io. Frid. Manzelii diſſ. de aquila S. R. G. I. bicipite. Roſtoch. 1724. Cohortis manipulorum *vexillum* [14] vel *ſignum*, equitum *dracones*, Sidonio *angues textiles*, conſ. Lazium lib. 7. de Rep. Romana, Woweranum ad Sidonium p. 487. Henr. Speelmanni aſpilogiam pag. 14 ſqq. Lipſium lib. 4. de re militari Romanorum, cap. 3. 5. 9. vbi multa de ſignorum cultu, forma, religione; vide et Dauſquii notas ad Silium p. 248 ſq. et 291. et eundem Lipſium in libris de cruce, vbi praecipue de *labaro* cruciformi, quod Conſtantinus M. inſtituit, Hugonem lib. 2. de militia equeſtri cap. 4. Mich. Ang. Cauſeum. (de la Chauſſe) Pariſienſem de ſignis militaribus, cuius diatriba habetur tomo 10. antiquit. Roman. p. 1528. De labaro, quod aliis etiam gentibus, et Romanis ante Conſtantinum Imperatoribus vſitatum fuiſſe obſeruat Harduinus p. 378. de numis vrbium agit etiam Gretſerus tom. 1. de cruce lib. 2. Octauius Ferrarius lib. 1. cap. 2. elector. et de ſignis cohortium cap. 4. Dictum labarum a labore quod laboribus exſoluat, *καμάτων λυτήριον*, ſi fides Nazianzeno Orat. III. p. 75. vbi elegans vexillorum Romanorum deſcriptio quae ἢ *διςόντε ὁμȣ̃ καὶ Φρικτὸν θέαμα* ipſi appellantur. Recentior aetas *βάνδον* dixit. Vide Cangii gloſſar. hac voce. De vexillariis militibus diximus ſupra p. 821 et

[12] Aquila aurea peltae inſidens ſignum regale Perſis, quo Cyrus vſus eſt teſte Xenophonte lib. 7. exped. Cyri. Briſſon III. p. 426.

[13] Memoriae Treuoltinae 1714 p. 2181. Acta Eruditor. 1727. p. 255.

[14] De cantabro, quod a vexillo, vt ſpecies a genere, diuerſum fuit, vide ſcriptores a Io. Ern. Immen. Walchio ad Cellarii compend. A. R. p. 293. not. i) citatos.

et de draconariis p. 815. Gregorius quoque Michaelis in notis ad Gaffarelli curioſitates inauditas ſingulare ſyntagma de veterum vexillis promiſit ſed quod hactenus editum non eſt. Vide interim Tiraquellum ad Alexandrum ab Alexandro IV. 2. Theodorum Hoepingium de armorum et inſignium iure cap. 17. pag. 833 ſq. Ioan. Michaelem Weinrichium diſſ. de vexillis et vexilliferis, Erfurt. 1710. 4. Benetoni de Perrin diſſert. de ſignis militaribus, in primis Gallorum, inſertam Mercurio gallico A: 1735. p. 261 et 1050. et Stephani Claudii Benetoni commentat. de ſignis militaribus praecipuarum gentium praeſertim Gallorum. Pariſ. 1742. 8. Ex aerario, quod erat in templo Saturni, poſt bellum indictum vexilla petebant quaeſtores. Vide Liuium III. 69. et ibi notam H. Valeſii, vbi et ſigna veterum Gallorum Inſubrum, et labarum ſiue [15] auriflammeum Francorum in templo ſeruatum docet. De vexillis Regum Franciae vide Io. Iac. Chifletium in Opp. hiſtoricis p. 231 ſqq. et Cangium in *auriflamma*, *Cornettus*. De auſpicio ex acuminibus, quibus aquilae et ſigna terrae infigebantur, vide Geuartium lib. 1. Electorum cap. 2. et Pierii Hieroglyphic. XLII. cap. 88. Vexillorum varias figuras ex antiquis ſigillis exhibet Io. Mich. Heineccius libro de ſigillis p. 299. cui adde p. 129. et Henr. Speelmannus in aſpilogia p. 15 ſqq. Picta vexilla draconum, Iuretus fol. 900. ad lib. 4. Paullini de vita S. Martini tom. 8. Bibl. Patrum. Dacorum vexillum, labarum et draco. Columna Traiana n. 134. 137. 193. 199. De ſtandaro ſiue carrocio [16] quo pro vexillo vſi ſunt ſequioribus temporibus Mediolanenſes et alii Italiae populi vide Cangii gloſſar. et Tenzelii Bibl. curioſ. tom. 1. pag. 669. qui imaginem quoque eius in aes inciſam exhibet e Graeuii theſauro antiquitatum Italiae tomo 3. Adde ſi placet Petrum Lambecium in notis ad Baptiſtae Platinae hiſtoriam Mantuanam pag. 485 ſq. tom. 4. theſauri Italiae parte 2. p. 30. vbi aere deſcriptum videre licet carrocium Cremonenſe cum campana, et aliud Patauinum, vtrumque diuerſum ab eo quod Tentzelius exhibet. Patauinum etiam exſtat in Franciſci Scoti itinerario Italiae italice edito. Patauii 1669. 8. poſt pag. 28. De Cremonenſi conferatur praeter iam laudatum Lambecium Giornale di Roma A. 1669. pag. 95. ex Macrorum Hierolexico, Felix Oſius ad Alberti Muſſati librum 8. hiſtor. Henrici VII. Caeſaris p. cxi. tom. 6. parte 2. theſauri Italiae, Muratorii ſcriptores rerum Italicarum tom. 9. p. 759. vbi icon duplicis Carrocii, et p. 795 ſq. vbi Parmenſes et Cremonenſes ſollemni ſibi ritu red-

[15] De *auriflamma* videre iuuabit Cangii diſſert. ad Ioinuillam.

[16] *Standarum* vocatur apud Martene tom. 3. anecdot. pag. 391. Meibonium tom. 1. p. 420. *Carrocium* ſiue *Carrotium* idem vocabulum, quo nos Germani vtimur **Karretſche**, perinde vt carrus ſiue quarrus dicitur a quatuor rotis, quibus impoſitus vehitur.

reddentes Carrocia et pag. 1212. vbi deſcriptio Carrocii Patauini. Porro de Carrocio conſule Vlrici Obrechti academicam diſſertat. 5. quae eſt de vexillo imperii. Pagium ad annum Chriſti 1162. n. 27. Ethelredum de bello Standardii tom. 1. decem ſcriptorum Angl. p. 339. Leibnitium tom. 3. num. 32. Philippi Bonanni Gabinetto harmonico, et Viri Conſultiſſimi, Franciſci von Som, Hamburgenſis Reip. Archiuarii longe meritiſſimi, diſſert. de Carrocio, praeſide V. C. Euchario Gottlieb Ringk habitam Altdorf. 1711. Pannoniorum vexillum σημαία μετέωρος, ἐπί τινος ἠνεμωμένη παχέως καὶ ὑψιτενοῦς ἱστοῦ τετράσιν ὑπὸ τρόχοις ἑλκομένου βοῶν ζεύγμασιν. Nicetas in Manuele Comneno V. 3. qui et τῆς τοῦ Διονυσίου σημαίας δίαρμα memorat. De imaginibus ſacris et reliquiis in bello circumferri ſolitis vide Cangium ad Villeharduinum pag. 311. qui etiam de carrocio et vexillo imperiali pag. 309. 310. De Indorum et aliorum populorum ſignis Martinus de Roa part. 2. ſingularium S. Scripturae. De armis militum plura capite proximo, vbi de veſtibus omnis generis. De ſtigmatis ſiue notis militaribus agit praeter Grotium et Lydium ſupra p. 753. laudatos Lipſius lib. 1. cap. vltimo. Nox diuiſa eſt in quadrantes ſiue trihoria vigiliarum, quae cornicine aut tubicine diſtinguebantur. Vide Scaligeri lectiones Auſonianas lib. 1. cap. 17. Druſii obſerv. ſacr. X. 10. Lightfootum aliosque interpretes ad Matth. XIV. 25. Marci VI. 48. Luc. XII. 38. Strauchii breuiar. chronol. pag. 45 ſq. Guiſium et Surenhuſium ad codicem Talmudic. Berachot cap. 1. Neocorum bibl. nov. libror. A. 1698. pag. 850 ſq. Pfeiferi dec. 1. antiq. ſacr. theſi 8. Wolfium Bibl. Hebr. tom. 3. pag. 205. Similiter diem quoque in quatuor cuſtodiarum trihoria diuiſum eſſe notat Poſſinus ad Pachymerem tom. 1. pag. 428.

X. De *triumphis* veterum Romanorum ita egit *Ioan. Barthol. Marlianus* Rom. 1549. Venet. 1555. 4. vt Romanorum triumphos ordine chronologico recenſeret, quod fecit etiam *Tho. Lydiatus* in ſerie ſummorum magiſtratuum et triumphorum Romanorum, vt velut notiores *Onuphrium* ad librum 5. Faſtorum, *Sigonium* et *Pighium*, *Goltzium*que in faſtis omittamus. *Onuphrii* quoque de triumpho commentarius recuſus eſt Helmſt. cum notis *Ioan. Hen. Maderi* 1675. 4. Eiuſdem Onuphrii deſcriptio triumphi Romanorum ampliſſimi ex lapidum monumentis inſerta eſt tomo 9. theſauri antiquitatum Romanarum Graeuiani. *Iulius* quoque *Caeſar Bulengerus* in tomo 2. variorum opuſculorum librum ſingularem de ſpoliis bellicis, tropaeis, arcubus triumphalibus et pompa triumphi exhibet, qui tomo 11. antiq. Graecarum Gronouii recuſus eſt. Illo in volumine leges etiam librum primum tom. 1. Pandectarum triumphalium *Franciſci Modii*, in quo de triumphis et ouatione vete-

veterum, maxime Romanorum agendum ſuſcepit et capite 26. exhibet faſtos triumphales ab V. C. vſque ad A. DCCLXIV. atque cap. 27 ſq. diſſerit de arcubus, columnis, obeliſcis et pyramidibus triumphalibus. Quemadmodum libro 2. agit de triumphis et torneamentis haſtiludiisque equeſtribus recentiorum. Francof. 1586. fol. Videndi praeterea *Alexander ab Alexandro* lib. 1. cap. 22. qui cap. 27. diſſerit et de litteris et faſcibus laureatis, nauibus laureatis et vittatis: *Guid. Pancirollus* in deperditis titulo 57. et ibi *Henr. Salmuthus: Io. Nicolai* liber de triumpho editus Frf. 1697. 12. *Martini de Guichardo* noctes Grantzouianae de antiquis triumphorum ſpectaculis. Amſtel. 1661. 8. *Mich. Marolleſii* diſſertat. de triumphis Romanis quae ſubiecta eſt eius gallicae verſioni proſariae librorum Ouidii de Ponto, Pariſ. 1661. 8. pag. 480-492. Benedictus Aueranus diſſert. XXIV - - XXIX. in Liuium, tom. 2. Oper. Florentiae 1716. fol. Nicol. Cheualierius in libro gallico: Remarques ſur la piece antique de bronze trouvé à Rome. Amſtelod. 1694. 8. p. 65 ſqq. Veſalius Mobachius in diſſertationibus de triumpho Romanorum. Alcumar. 1681. 8. et diſſertationes Ioan. Ern. Gebhardi. Witteb. 1648. Io. Chriſtfr. Sagittarii. Ienae 1649. et in eius otio Ienenſi pag. 400. Io. Dav. Drabitii. Lipſiae 1667. Io. Henr. Arſtenii. Erford. 1685. Chriſti. Fuchſii. Witteb. 1692. Ioan. Dav. Schieferdeckeri. Lipſ. 1695 et 97. Ioan. Conr. Ruperti. Ienae 1702. Laur. Arrhenii. Vpſal. 1729. 8. et Chriſti. Brunings, adiecta eius compendio antiquitat. graecar. edit. repetitae Francof. ad Moen. 1745. 8. Solis conſulibus et praetoribus fas fuit triumphare. Deinde etiam Pompeio bis conceſſum necdum ſenatori. vid. Plutarchus in Pompeio p. 625 ſq. 630. D. Triumphus etiam legatis conceſſus eſt ex ſententia eius, qui tenebat prouinciam. Vide Dionem p. 382. (558. R.) Cornelius Balbus vnus omnium non Romanus, ſed Gadibus natus, triumphauit. vide Plinium V. 1. tom. 1. p. 544 ſq. Quum Caeſares rerum potiti eſſent, ſibi ſolis inſignem triumphi honorem tribuendum eſſe cenſentes ducibus poſt partam victoriam inſignia tantum vel ornamenta triumphalia conceſſerunt, vide Suetonium in Auguſto cap. 38. Tacitum Annal. 1, 71. et in Agricola cap. 40. Schwarzium ad Plinii Paneg. p. 460 et 569. et Zach. Richteri commentationem. Lipſ. 1752. 4. Sub Iuſtiniano imp. Chriſtiano triumphauit Beliſarius. De triumpho Henrici I. imperatoris vide Goldaſtum pag. 169 ſq. ad Eginhartum. Imaginem triumphi Romani in aes inciſam exhibent Pitiſcus in Suetonii Caeſarem c. 37. Begerus ad Flori lib. 2. cap. 12. et Iacobus Lydius de re militari Hebraeorum pag. 213. Triumphanti corona propter nimium pondus ſuſtinebatur a tergo (non a carnifice vt ex loco Plinii male intellecto Iſidorus) ſed a ſeruo

pu-

publico. Vide Ferrarium lib. 1. Elect. cap. 11. et Iſaac. Caſaubonum ad Suetonium p. 281. ed. Graeuii. De albis equis quibus Camilli exemplo in triumphis vſi ſunt Romani, Rupertum ad Florum pag. 110 ſq. Camillum ideo in exilium miſſum eſſe legas apud Dionem LII. p. 472. (669. R.) De curru triumphali vide Henr. Noriſii diſſert. de numo Diocletiano cap. 5 et 6. tom. 1. theſ. Sallengriani pag. 413 ſq. et Sigeb. Hauercampum notis ad Tertulliani apologeticum cap. 33. p. 288. De licentia dictis et ſalibus perſtringendi triumphantes, quae conceſſa erat militibus vide Nadalii diſſertat. in ephemeridibus eruditis (Journal des Savans) A. 1725. menſe Octobr. p. 400 ſqq. tom. 2. hiſtor. acad. inſcriptionum pag. 136. et tom. 1. operum Nadalii iunctim editorum Pariſ. 1738. 12. pag. 145. Triumpho minus ſollemnis erat *ouatio*, quanquam hanc quoque de ſollemni triumpho quandoque vſurpatam obſeruat Georg. Henr. Vrſinus in obſerv. Philolog. cap. 9. vbi plura de ouatione et eius etymo non protrita leges. De *ſpoliis opimis* Ioui Feretrio dicatis diſputat Alexander ab Alexandro lib. 1. cap. 14. et Iac. Perizonius in obſerv. hiſtoricis, qui ex Liuio aliiſque notant illa proprie dicta fuiſſe opima ſpolia, quae imperator per ſe ab imperatore, rex a rege, dux a duce retuliſſet. De *tropaeis* Schacchus Myrothecio tertio cap. 23. Ioan. Franc. Madriſius in praelectione de tropaeis, quae exſtat tom. 3. collectionis opuſculor. ſcientificor. et philologicor. pag. 318 ſqq. Io. Frid. Hekelius in diſſert. de tropaeis veterum. Rudolphopoli 1687. Adriani Deodati Stegeri diſſert. de antiquiſſimis tropaeis P. R. Lipſiae 1738. et Petri Ekermanni diſſertatio de tropaeis. Vpſal. 1743. Tropaea lignea poſita *ἵνα ταχέως ἀφανίζηται τὰ τῆς ἔχθρας ὑπομνήματα, vt inimicitiarum documenta breui tempore abolerentur*. Diodor. Sicul. XIII. p. 154. Sacroſancta fuerunt et violanda a nemine, vide Fabricium ad Dionem p. 333. Sed tempore corrupta non reparare fas, vt notat Plutarchus quaeſt. Rom. 37. De *arcubus triumphalibus* agit Nicol. Bergierius lib. 2. de publicis viis imperii Romani cap. 40. Henr. Noriſius Cenotaph. Piſan. diſſert. 3. pag. 413. Ioan. Bapt. Caſalius de vrbis ac imperii R. ſplendore parte 2. cap. 1. et Lebrechtus Petrus Ploettnerus in commentatione de arcubus triumphalibus. Lipſ. 1750. 8. Cuiuſmodi arcus in I. Caeſaris honorem excitati rudera etiamnum conſpiciuntur Rhemis, conf. Ephemerides Pariſienſ. A. 1678. p. 283. Alius Arauſione, conſtructus olim in memoriam victoriae Marii et Catuli de Cimbris, quem omnes Romae exſtantes magnitudine et praeſtantia vincere teſtatur Sponius in itinerario tomo 1. pag. 3. Romanos aere deſcriptos habes tomo 3. Graeuii. De triumphali porta videatur Aringhus lib. 2. cap. 3. De *ſupplicationibus* ob victorias decretis agit Fuluius Vrſinus pag. 88 ad Caeſarem, poſt fragmenta veter.

Hiſtoricorum. Quos bello ceperant Romani licet omnes in ſeruitutem redigerent, tamen cum omnibus non eodem modo actum eſt. Qui ſponte conceſſerant victoribus, ponentes arma vocatique *dedititii*, ſpecie aliqua libertatis vtebantur, quin tamen obeundum conſequi poſſent munus aut officium, cui quid honoris annexum videretur. Bello domiti et vocati *mancipes*, *quaſi manu capti*, ſeruituti obnoxii detinebantur. Qui vero ſemel victi et libertate donati a dominorum imperio deficiebant, poena criminis multabantur, beſtiis expoſiti, aut ad amphitheatri certamina deſtinati, deinde ſub Chriſtianis Imperatoribus ad triremes, et ad remigibus inſeruiendum. Per triumphum etiam vario diſcrimine ducebantur. Qui nobili genere orti, veluti Principes, Magiſtratus, vehebantur plauſtris, ſed praepoſtere, et tergo inuerſo, ſi quando ex ignominia cum iis agendum videbatur; ceteri aſſectabantur pedibus; rebelleſque poſt tergum manus vinctas habebant: inermes omnes. Vide Acta Eruditorum A. 1759. pag. 90 ſq.

XI. De ſtipendio militari quod per 350 fere annos nullum fuit Romanis, iam ſupra dictum eſt, cap. 16. ſectione 5. pag. 776. quemadmodum de poenis quoque cap. 15. ſectione 15. p. 758. Sub imperatoribus non annonam modo et arma de publico milites accipiebant, ſed veſtes quoque. Vide Lindebrogium et Valeſium ad Appiani XXI. 6 *Largitas Valentiniani Auguſti* in diſco argenteo Geneuae reperto illuſtrata diſſertatione D. Abruzitii apud Montfauconum tom. 6. ſupplementi tab. XXVIII. p. 51 ſqq. Qui ab hoſte ſub iugum mitti ſe permiſerant, non iterum a Romanis ſtatim admiſſi ad militiam, ſed procul a patria, procul ab oppidis iuſſi hibernare. Vide Liuium XXVI. 1. qui de ritu illo ignominioſo videndus III. 28. De militaribus donis Alexander ab Alexandro IV. 18. et ibi Tiraquellus. Praemia et dona militaria, τιμαὶ, δωρεαὶ, κόσμια fuerunt torques, armillae, corollae cum laminis aureis, annuli etc. vide Rigaltium p. 61 ſqq ad Onoſandrum. De diaeta atque victu militari veterum, coenis victorialibus, triumphalibus, donatiuis, congiariis Stuckius 1. 21. Antiqu. Conuiual. De vacatione a militia, praeclara quaedam obſeruat Lipſius lib. 1. de milit. cap. 4. et ad lib. 1. Annal. Taciti pag. 36 ſq vbi docet miſſionem militum aliam *honeſtam* fuiſſe poſt 20 annorum ſtipendium ſi pedites, poſt 10 annorum ſi equites, poſt 25 ſi nautae fuiſſent, quales exauctorati dicebantur *veterani*. Aliam miſſionem *cauſſariam* ob vitium, defectum, morbum: aliam *gratioſam* per gratiam et ambitum, aliam denique *ignominioſam* ob delictum et crimen. Confer eundem Lipſium I. 5. de milit. Romana cap. 19. et de miſſiciis militibus ſigillatim Sponii Miſcellanea p. 239 ſqq. De decimatione, viceſimatione, centeſima-

teſimatione militum vide notas ad Appianum pag. 750. edit. Blancardi. De vacationis petitione coram cenſoribus, inſignis locus Plutarchi Pompeio p. 630. De ταλαπειρίοις, ad militiam ineptis vide Caſaubonum ad Aeneae c. 10. p. 1730. De militibus emeritis et de valetudinariis in gratiam ſauciorum vel emeritorum militum conditis confer Io. Pet. de Ludewig Recht der Invalidenhäuſer. Frfti et Lipſ. 1707. 8. et in eius opuſc tom. 2. p. 254 ſqq. De Auguſta emerita, quam Auguſtus, quum emeritos milites dimitteret, condidit conſulantur Scriptores a Fabricio ad Dionem p. 720. excitati. De horreis conditis vide Salmaſium ad Spartiani Hadrianum fol. 26. De campeſtribus meditationibus ſiue exercitiis, γυμνασίοις, μελέταις diſſerit Ezech. Spanhemius ad orat. 1. Iuliani p. 107 ſqq. Lindebrogius ad Ammiani XX. 4. Gutherius de iure manium l. 2. cap. 3. et Stewechius ad Vegetii II. 14. De apparatu et armatura militiae hodiernae, commendanda tironibus I. Chriſt. Leonhardi diſſ. Lipſ. 1711. in qua ordines et nomina officiorum aliaque germanice et latine exponuntur. Bello affinia *duella*, quae ſuſceperunt quidam tanto pereundi vel occidendi furore vt illa inituri areas quadratas lapidibus ſignarent quas exire niſi victo non licebat. Vide Stephanium pag. 106. ad Saxonem Grammaticum. Belli in compendium miſſi et duorum vel paucorum dimicationis euentu decisi exempla collegit Rupertus ad Florum p. 87 ſq. Quum apud veteres praeparatio quaedam ad militiam, et rei bellicae quaſi imago et pars quaedam eſſet venatio, pauca quaedam de eadem ſubiungenda duximus. Ex antiquis de ea commentati ſunt Xenophon, Arrianus et Oppianus. E recentioribus conferantur Natalis Comitis de ludis agreſticis, praecipue vero de venatione libri 4. accuratius recuſi Londini 1726. I. B. Crophius antiqu. Maced. lib. 2. cap. 3. Tomaſinus de donariis veterum c. 31. et Feithius in antiquitatibus Homericis, recuſis tom 6. theſauri Gronov. pag. 3711. Frider. Vlr. Stiſſer in der Forſt- und Jagdhiſtorie der Deutſchen, edita Ienae 1737. 8. et auctius cum praefat. Heinr. Gottlieb Frankii recuſa Lipſiae 1754. 8. et Beneton de Perrin in elogio hiſtorico venationis, Pariſiis 1734. 12. gallice edito. De venatione circi conſulendus Bulengeri liber de circo R. recuſus tom. 9. theſauri Graeuiani pag. 577. De venatione per aues rapaces Ariſtoteli, Plinio, Martiali, Aeliano, Firmico memorata vide Lil. Gyraldum dialogiſmo ſexto tom. 2. theſauri critici Gruteriani p. 397 ſq. Thomam Brown in Miſcellaneis. Auctores rei accipitrariae, de quibus dixi lib. 1. Bibl. graecae cap. 25. et Ioan. Phil. Burggrauium p. 236. ad Conringium de corporum Germanor. habitus cauſſis. Intermiſſam in Italia reſtituiſſe Rainaldum, Eſtenſem, quum Fridericus Aenobarba magnam falconum copiam in Italiam intulerat, eaque res, vt nouitate ſua placentes

ſolent, poſtea admodum increbuiſſet, ex Friderici II. de hac arte libello patet, quem Manfredus rex Siciliae auxiſſe dicitur. Vide Burmanni praefationem ad tom. 7. antiq. Italiae pag. 6. In oriente venationi etiam virgines indulſiſſe oſtendit Zornius Bibl. antiquarioexeg. p. 668. De origine iuris venandi confer Io. Guil. Goebelii diſputationem Helmſtad. 1717. editam, quae variis acceſſionibus aucta, et cum Henr. Gottlieb Frankii diſquiſit. prooemiali de poenis in ferarum fures et vniuerſi apparatus venatorii per veteres Germanor. leges ſtatutis recuſa eſt Helmſtad. 1740. 4. Huius diatribae pars altera euulgata eſt ibid. 1743. 4. In hiſce diatribis idem Goebelius agit de aucupio, de quo etiam conferantur Bulengerus lib. cit. Bochartus Hierozoic. P. 1. pag. 17. et P. 2. pag. 270 ſqq. Voſſius de idololatria lib. 3. cap. 97. Salmuthus ad Pancirollum P. 2. Tit. 23. Cyprianus hiſtor. animal. p. 842. 1079. 1111. 1182. et Mercurialis artis gymn. lib. 3. fin. De aucupibus veter. videantur Pignorius et Popma de ſeruis.

XII. In Graecia durantibus ludis Olympicis erat ſollemnis ἐκεχειρία ſiue induciarum obſeruatio teſte Plutarcho in Lycurgo, ad quem notat in animaduerſionibus ad gallicam ſuam verſionem pag. 270. Clariſſ. Dacerius, de quo merito erubeſcere debent Chriſtiani, nullum apud hos eſſe feſtum tam ſanctum, vt illo a bello conquieſcant. Apud Indos agricolae et agri in bello ἱεροὶ et ἄσυλοι teſte Diodoro Siculo lib. 2. et Arriano in Indicis pag. 531. Confer Chriſtoph. Arnoldum ad Valerii Catonis diras pag. 123. Similiter ducem bellicum monet Onoſander cap. 6. pag. 27. vt mercatoribus liber conſtet commeatus plenaque ſecuritas. Ita et Xenophon quarto Cyropaediae, cuius verba adduxit Rigaltius in notis pag. 30. Quae de induciis in antiquitate occurrunt, non intacta reliquit Schurzfleiſchius in diſſertat. de induciis, quae inter iunctim editas quadrageſima eſt. Iudaei legibus Romanis immunes ſunt a militia, quod negarent, ſe ſalua religione ſua eam ſequi poſſe. Vide quae viri docti diſputant ad Ioſephum XVIII. 4. pag. 879. edit. Amſtelod. E Chriſtianis olim quidem non Manichaei modo, quos oppugnat Auguſtinus XXII. 74. contra Fauſtum, et recentiori aetate hac in parte ſequuntur Anabaptiſtae, Sociniani, Weigeliani, Quackeri etc. ſed et alii Chriſtiani multi priuati, praecipue e ſacro ordine, a bello prorſus abhorruere; et cum Origine contra Celſum p. 349. et Lactantio VI. 19. *neque militare iuſto licere* duxerunt, neque ſuppliciis capitalibus animaduertere in noxios. Vide Benedictinorum notas ad S. Ambroſium tomo 2. p. 46. Wetſtenium ad Originem contra Marcionitas p. 27 ſq. Zwickeri Irenicum Irenicorum p. 130 ſq. et Sig. Iac. Baumgartenii examen ſententiae veter. Chriſtianorum de militia.

Ha-

Halae 1745. 4. Poenitentiae etiam ſubiecti ſunt milites in concilio Tribu-rienſi, Remenſi et Trosleiano A. C. 825. 923 et 909. tom. 9. concilior. edit. Labbeanae pag. 458. 581 et 527. et in Poenitentiali Romano lib. 1. cap. 20. Clericis militia prohibita fuit. Vide Thomaſſinum tom. 1. pag. 2. lib. 4. cap. 12. p. 412 ſqq. ſed vide de militia Clericorum eundem part. 3. tom. 2. p. 389 ſqq. et tom. 3. p. 91 ſqq. 608 ſqq. et 624. Sed nulla vnquam gens (licet talem fingat perſonatus Iacobus Maſſé in itineribus pag. 220.) nullus vnquam fuit Chriſtianus Princeps vel in cuius poteſtate eſſet iuſtum bellum gerere, qui bellum omne Chriſti praeceptis illicitum eſſe crederet, atque ipſe etiam Tertullianus c. 42. apologetici ad gentes: *nauigamus* inquit *vobiſcum, et vobiſcum militamus.* Atque licitum eſſe Chriſtiano Principi ſua ſi aliter non poſſit, bello etiam vt neceſſario malo tueri, vel inde conſtat, quod ſanctiſſima religio neutiquam pugnat cum naturae iure, neque ad exitium ſuorum data eſt, vt omittam argumenta alia quae videri poſſunt apud Ioan. Geneſium Sepuluedam libris tribus de militaris diſciplinae honeſtate, inter eius opuſcula Pariſ. 1541. 8. Grotium prolegomenis librorum de iure belli et pacis et ad Matth. V. 40. et Lucae III. 14. et parte 2. Epiſt. 545 ſq. Iac. Altingium tomo 1. Opp. pag. 180. Iuſtellum, Chriſtianum Lupum, et Guil. Beueregium ad Canonem 12. Nicaenum. Eiuſdem Lupi diſſertatio extat de veteri diſciplina militiae Chriſtianae, in eius operibus poſtumis p. 227 ſqq. Bruxellis 1690. 4. de qua Elias du Pin tomo 18. Bibl. ſcriptorum Eccleſ. pag. 134. Videndus etiam B. Chriſtianus Kortholtus in diſſert. de ſtudio belli ac pacis, Kil. 1689. et Heideggerus de militia Chriſtiana tomo 4. diſſ. ſelect. 4 et 5. Nunquam Chriſtiani olim vel crudeliſſimis oppreſſi perſequutionibus, nec, licet valerent numero aut a rerum nouarum auctoribus ſollicitarentur, religionem ſuam aduerſus legitimos principes ac magiſtratus ſuos bello vindicauerunt. Vide Timanni Geſſelii hiſtoriam eccleſiaſticam p. 364. Ceterum militiam mercenariam Chriſtianis indignam eſſe non diffitetur Grotius ad Luc. III. 14. Si ad eum, inquit, militem Ioannes veniſſet, quales nunc plerique ſunt, non vni imperio addicti, ſed per omnem orbem terrarum bella aucupantes, *venaleſque manus, ibi fas vbi plurima merces*, qui maiore ex diuerſo mercede ius faſque exeunt, neque vident cur, ſed quanti aut alios iugulent aut ipſi iugulentur, profecto non aliud illis dixiſſet Baptiſta, quam ſi ſalui eſſe vellent, relinquendum eſſe vitae genus, non iam dicam ab omni pietate, ſed ab omni humanitate abhorrens et fere belluinum. Vtinam vero Chriſtiani non omnes Ethnicorum iniurias tantum vel aequarent vel ſupergrederentur in bello etiam inter ſe, ſiue temere ſuſcipiendo ſiue crudeliter

deliter et cupide gerendo, quantum debebant per ſanctiſſima Chriſti praecepta ad iuſtum etiam et neceſſarium bellum cum horrore et tardiſſime accedere, et quam celerrime fieri poteſt, ab illo iterum reſilire.

CAPVT XVIII.

De ſcriptoribus qui rem veſtiariam veterum illuſtrauerunt.

Scriptores de re veſtiaria Hebraeoram. 1. *Graecorum et Romanorum.* 2. *Germanorum, Danorum etc.* 3. *Clericorum et Monachorum in Eccleſia Chriſtiana.* 4. *De tegminibus et ornamentis capitis.* 5. *De coma.* 6. *De fuco et coſmetice, ſartoribus etc.* 7. *De annulis.* 8. *De variis generibus veſtium.* 9. *De braccis, calceis etc.* 10. *Habitus lugentium.* 11. *De armis et veſtitu militari.* 12. *De inſignibus et arte Heraldica.* 13.

I.

De re veſtiaria veterum Hebraeorum, Sacerdotum praeſertim habitu agunt *Didacus del Caſtillo* et *Artiga* in opere de ornatu et veſtibus Aaronis, ad Exod. XXVIII. Lugd. 1655, fol. vt *Io. Hieronymum Sopranem* in digreſſione de re veſtiaria Hebraeorum, ſubiuncta eius commentario de Dauide, ibid. 1643. fol. edito, quam ſeorſim recudendam promiſit Criſpinus Weiſius in Nouis Litterariis Lipſienſibus A. 1735. p. 368. Ariam Montanum alioſque praetereamus. E Iudaeis hoc argumentum pertractarunt R. *Abraham Rophe* in Schilte Gibborim cap. 44 et 45. et R. *Aſarias de Rubeis* in Meor Enaiim lib. 3. cap. 46 ſqq. E Chriſtianis vero praecipue diligentem operam in hoc argumento poſuit *Io. Braunius*, [1] vir Clariſſ. cuius praeclarum opus de veſtitu Sacerdotum Hebraeorum poſt primam editionem anni 1680. auctius lucem adſpexit Amſt. 1701. 4. In hoc praeter alia lib. 1. cap. 16. egregie docet, qualis fuerit tunica inconſutilis ſiue contexta, cuius mentio fit in hiſtoria paſſionis Chriſti, vbi milites ſuper ea ſorte experti eſſe dicuntur, de qua tunica, praeter interpretes ad Ioan. XIX. et Caſaubonum ad Baron. agit etiam Io.

[1] Qui opus de veſtitu Hebraeorum Braunii in Hebraicis praeceptori Conſtantino l'Empereur tribuunt, eos ſine ratione hoc facere notat Rev. Henricus Ludolf Benthemius in libro de ſtatu Eccleſiarum Scholarumque Belgicarum parte 2. p. 275 ſq.

Ioan. Georg. Dorſchaeus in tractatu de tunica Chriſti inconſutili. Roſtoch. 1658 4. et Octauius Ferrarius de re veſtiaria et in analectis et lib. 2. elector. cap. 1. Braunio addendi ſunt *Sheringhamus* ad tractatum Talmudicum Ioma cap. 7. pag. 86 ſq. *Seldenus* lib. 2. de ſucceſſ. in pontificatum cap. 7 ſq. et lib. 3. cap. 11. de ſynedrio, vbi contra Sheringhamum probat veſtium ſacrarum extra miniſterii tempus vſum nullum fuiſſe. *Io. Prideaux* de veſtitu Aaronis, interpretes ad Exod. XXVIII. et Leuiticum, *Io. Lightfootus* et *Samuel Lee*, quorum ſingulares de hoc argumento diatribae exſtant. *Auguſtinus Calmetus* ante commentarium in Ieremiam, tom. 6. pag. 28 ſqq. et tom. 1. diſſ. 20. *Wilhelmus Goereus* hiſtor. Moſaic. parte 4. cap. 10 et 11. *Frider. Adolph. Lampius* exercit. in Pſalm. XLV. pag. 301 ſqq. et diſſertationes *Benedicti Dauidis Carpzouii*, quam is ſub Ioan. Friſchmuthi praeſidio habuit Ienae 1669. et quae inter fratris Io. Bened. Carpzouii diſputationes academicas pag. 1637 ſqq. recuſa eſt. *Daniel. Lundii.* Vpſal. 1706. 8. et *Alberti Vogetii.* Groningae 1729. ne dicamus de Iſidoro Hiſpalenſi, qui hanc materiam paucis attingit libro vndeuigeſimo originum cap. 21 ſq. *Martini Mauritii* (tractatu de ſortitione veterum eruditis dudum noti) vaſtum de re veſtiaria Hebraeorum opus, ex vniuerſo Talmude, Targumim, Rabbiniſque antiquioribus et recentioribus congeſtum, et in quatuor volumina diuiſum, ſed typis nondum exſcriptum, poſſedit Io. Henr. Maius, vt ipſe teſtatur lib. 3. obſeruat. ſacrar. pag. 110 ed. ſec. Copioſe etiam de veſtibus ſacerdotalibus tum Hebraeorum tum aliarum gentium diſputat *Caſpar Caluoer* ritualis Eccleſiaſtici tomo 2. Habet etiam multa de re veſtiaria generatim *Petrus Zornius* in diſſert. de numo Coſ. aureo Theodoſii II. pag. 22 ſqq. De tiara Summi Pontificis *Pelletierius* diſp. de erroribus pictorum, in memoriis Treuoltinis A. 1705. Septembri pag. 1614 ſq. *Hermannus van de Wall*, Eccleſiaſtes Amſtelodamenſis, diſſ. de pileis ſiue tiaris Sacerdotum et Pontificum Hebraeorum, ad calcem Salomonis van Till commentarii poſtumi de tabernaculo ſacro et Zoologiae ſacrae, Dordraci 1714. 4. *Iac. Altingius* Heptade VIII. diſſ. tom. 5. opp. pag. 268 ſqq. *Sam. Werenſelſius* in oratione de mitra Aaronis capiti impoſita. Baſil. 1709. *Ioan. Chriſtoph. Wichmannshauſen* in diſſ. de tiara ſummi ſacerdotis. Witteb. 1722. *Ioan. Henr. Maius*, fil. in diſſ. de tiara Pontificis Hebraeorum maximi. Giſſae 1728. De tiaris minorum ſacerdotum exſtat diſſertatio Henr. Andr. Toepferi, Witteb. 1722. De frontali P. M. confer diſſertationem *Mich. Liebentanzii* de frontali Aaronis ib. 1662. *Chr. Lud. Schlichteri* de lamina aurea P. M. eiuſque myſterio. Halae 1736. *Georg. Adami Mehneri* de frontali Aaronis. Lipſ. 1745. De Ephod exſtat diſſertatio *Iſaaci Pihlmanni.* Aboae 1701. De Pectorali confer eos, qui de

Vrim et Tummin commentati ſunt, quos ſupra pag. 501 ſqq. laudauimus. De balteo ſacerdotali vide *Ioan. Chriſtoph. Wichmanshauſen* diſſertationem. Witteb. 1717. et de balteo ſacerdotis ſummi *Ioan. Andr. Cleſſelii* diſſertationes binas. ibid. 1717 et 1718. et *Wilhelmi Erneſti Ewaldi* Emblemata ſacra lib. 4. pag. 501. De veſtibus byſſinis P. M. expiationis feſto diſſertationem edidit *Ioan. Oldermannus*. Helmſtadii 1717. Sacerdotes, niſi quum ſacra adminiſtrarent, veſtibus communibus vſos fuiſſe, ſacraſque in templo, vel in turri Antonii [a] aſſeruatas docent Braunius de veſtitu ſacro Hebraeorum, et Deylingius parte 3. obſeruat. ſacr. pag. 325. De veſtibus et ornamentis Hebraeorum priuatorum *Leydeckerus* XII. 8. de Rep. Hebr. De veſtibus et ornamentis regum apud Hebraeos, *Scacchus* III. Myrothec. 38-43. Albis veſtibus delectatos non modo ſacerdotes eſſe et honeſtas feminas, ſed etiam virgines et ſponſas oſtendit *Franc. Wockenius* in Programmate ad orationem inauguralem Witteb. 1727. de albis Iudaeorum veſtibus, et in ſelectis ſacris parte 2. ibid. 1728. 4. De veſtibus odoratis vnguentoque fragrantibus diſſerit *Ioan. Henr. Maius* obſeruat. ſacr. lib. 3. pag. 102 ſqq. edit. ſecundae. De veſtibus Hebraeorum fimbriatis, interpretes ad Num. XV. 38. *Matthaeus Hillerus* in diſſ. edita Tubing. 1701. *Chriſti. Lubecius* in diſſert. de deciſionibus peniculamenti Hebraeorum. Lipſ. 1688. *Io. Frider. Cotta* in diſſert. de peniculamentis Iudaeorum. Goetting. 1737. *Ioan. Henr. Maii*, fil: iura fimbriarum ex R. Moſe ben Maimon deſcripta, latine reddita atque notis illuſtrata. Franc. 1710. 4. et *Georg. Eliez. Edzardus* ad Auoda ſara cap. 2. pag. 535. De *arte plumaria* Hebraeis nota vide *Fullerum* lib. 1. cap. 20. Miſc. et *Druſium* ad difficiliora loca Exodi cap. 46. Mentio eiuſdem artis etiam apud Senecam Epiſt. 90. *non auium plumae in vſum veſtis conſeruntur?* Adde Clariſſim. *Burmanni* Petronium pag. 268. *Weitzium* ad Prudentium pag. 663. *Claudium Salmaſium* in notis ad Vopiſcum vit. Carini, cap. 20. tomo 1. ſcriptor. hiſtor. aug. pag. 850. *Ludov. Anton. Muratorium* antiq. Italiae diſſertat. 25. et *Ioan. Ern. Imm. Walchium* Vol. 4. Actor. ſoc. latin. Ienenſis pag. 76 ſqq. vbi plures citantur ſcriptores. Plumariorum textrinas memorat Vitruuius VI. 7. De duodeuiginti veſtium generibus quas Sabbato exuere et inducere licet, *Buxtorfius* pag. 2033. Lexici Talmudici. De ſacco et cilicio, cinctura, calceis apud Hebraeos, *Frid. Adolphus Lampe*, Dithmala Lippiacus, in diſſ. de Ieſaia nudo et diſcalceato ad Ieſ. XX. 2. praeſide Campegio Vitringa, Franek 1703. De non deficientibus Iſraelitarum in deſerto veſtimentis, interpretes ad Deuter. VIII. 4. XXIX. 5. *Coſmas Indopleuſtes* V. pag. 205. *Marckius* Exerc. Bibl. 14. *Deylingii* obſerv. S. II. 17. et ſingularibus diſſertatio-

[a] **Ioſeph. XVIII. 3, 4. pag. 880. edit. Amſtelod.**

tationibus *Ioan. Wilh. Hilligerus.* Witteb. 1676. *Gottfr. Zeibigius* Lipſ. 1705. *Abrah. Alanus.* Aboae 1708. *Olaus Celſius.* Vpſal. 1726. De more *velandi* virgines et mulieres apud Hebraeos *Sam. Frid. Bucherus* in diſſ. de velato et concluſo Hebraeorum Gynecaeo. Witteb. 1715 et 1716. et de occulta Hebraeorum ſponſa. ibid. eod. et in antiquitatibus de velatis ac concluſis Hebraeorum et Graecorum feminis Budiſſae, 1717. 12. De pellium villoſarum vſu in veſtimenta vide *Eraſmum Schmidium* ad Matth. III. 4. et alios interpretes ad 2 Reg. I. 8. Matth. VII. 15. et Hebr. XI. 37. De veſtitu Iudaeorum recenti aetate, et notis, quibus a Chriſtianis diſtinguantur vide *Schudtium* tom. 2. memorabil. Iudaic. pag. 241 ſqq. De non permutando ſexus habitu ac veſtitu conſulendi interpretes ad Deuteron. XXII. 5. *Wagenſeilius* libro de Norimberga pag. 175 ſq. *Io. Spencerus* de legibus Hebr. tom. 1. pag. 373 ſq. *Carolus Fridericus Pezoldus*, Lipſ. 1702. et *Martinus Haſſen*, Witteb. 1714. ſingularibus diſſert. *Matthias Berneggerus* ad Taciti Germaniam quaeſt. 89. *Petrus Pantinus* ad vitam Theclae a Baſilio Seleucienſi ſcriptam pag. 387 ſq. *Guil. Beueregius* ad Canonem XIII. Gangrenſem pag. 186 ſq. *Salmaſius* ad Tertullianum de pallio. *Dauid Millius* diſſert. ſelectar. pag. 201 ſqq. edit. nouae. Viri docti ad Laertii III. 86. et *Ioan. Henr. Maius* lib. 3. obſ. ſacr. pag. 143.

II. Quod ad rem veſtiariam Graecorum Romanorumque attinet, primo loco nominare iuuat *Ioſephi Laurentii* collectanea ordine alphabetico digeſta, quae ex eius philomathiae opere recudi curauit Clariſſ. Gronouius tomo 9. antiquitatum Graecarum. Egregium deinde opus eſt *Octauii Ferrarii*, cuius libri ſeptem de re veſtiaria, Romanorum maxime, ex editione Patav. 1654. 4. quae priore A. 1642. 8. melior et auctior eſt, habetur etiam tomo 6. theſauri Graeuiani. In eodem occurrunt Ferrarii illius analecta de re veſtiaria Patav. A. 1670. pridem vulgata, quibus impugnat ea quae ſcripſerat *Albertus Rubenius* Philippi filius in libris duobus de re veſtiaria: ac praecipue de lato clauo, [3] qui primum Graeuio curante poſt auctoris fata Antwerpiae excuſſi ſunt 1665. 4. et deinde a Graeuio in tomum eundem 6. antiquitatum Romanarum recepti, in quo etiam habentur *Io. Baptiſtae Donii* de vtraque paenula diſſertatio Pariſ. 1644. 8. et *Barthol. Bartholini* commentarius vna cum *Henr. Ernſtii* epiſtola eiuſdem argumenti Hafniae A. 1655. 8. primum editus. Vide

[3] Eandem de lato clauo ſententiam notatam ante Rubenium a Io. Kirchmanno de funeribus Roman. lib. 1. cap. 10. monet Io. Clericus bibl. vet. et nov. tom. 13. pag. 55. Certe Kirchmannus affert Amalii et Albani ſ. Alcuini loca, quibus claui de lineis explicantur.

de etiam Lipſium lib. 1. elect. cap. 13. et *Angeli Mariae Riccii* diſſertationem de veterum veſtibus reliquoque corporis ornatu, quae exſtat Vol. 2. eius diſſert. Homericarum. Florentiis 1741. 4. p. 14. *Iſaaci Caſauboni* opus de re veſtiaria veterum quod promiſit pag. 54. Epiſtolar. ad Dionem Chryſoſtomum et alibi variis in locis dolendum eſt, nunquam prodiiſſe, licet excerpta quaedam illius ad hoc argumentum ſpectantia occurrant in Bibliotheca Bodleiana, vide et Mericum Caſaubonum Iſaaci fil. notis ad Epictetum pag. 87. *Claudius* quoque *Salmaſius* in notis ad Tertullianum de pallio pag. 80. eiusdem argumenti opus ſub manibus habere ſe teſtatus eſt, cuius non contemnenda ſpecimina dedit in eodem ad Tertullianum commentario paſſim, in exercitationibus Plinianis ad Solinum et alibi. Confer Grotii epiſtolam 355. Salmaſii opus de re veſtiaria promiſit A. 1680. Lantinus praefat. ad Homonyma Salmaſiana hyles iatricae, ſed A. 1695. et ipſe morte praeuentus eſt, nec praetereunda ſcripta in vtramque partem edita occaſione illius in Tertullianum commentarii a Salmaſio quidem ſub nomine *Franciſci Franci*, a Dionyſio Petauio autem ſub nomine *Antonii Kerkoetii* Aremorici. De priuato et domeſtico Romanorum veſtitu agit *Phil. Lud. Hannekenius* in diſſertationibus de cura domeſtica Rom. p. 34 ſq. de veſtitu ſeruorum, p. 83 ſq. de veſtitu infantum, puerorum, iuuenum, puellarum et virginum p. 123 ſq. de veſtibus accubitoriis et conuiualibus *Stuckius* II. 26. antiq. conuiual. *Lipſius* ſerm. Saturn. lib. 1. cap. 2. et lection. var. lib. 3. ac *Ferrarius* lib. 1. c. 29 ſqq. *Petronius* Burmanni pag. 117. et de habitu venatorio pag. 179. De habitu et ornamentis Pontificum *Gutherius* I. 29. de iure Pontificio, tom. 5. Graeuii pag. 58 ſq. Gabino ritu ſuccincti ſacerdotes. Columna Traiana n. 63. 68 et 189. De limo poparum. ibid. n. 72. De veſtibus nobilium, *Tiraquellus* lib. de nobilitate pag. 564 ſq. De veſtibus ſeruorum *Lipſius* lib. 1. Elector. cap. 25. qui etiam alia de veſtibus eodem libro cap. 13. et *Coelius Rhodiginus* XVI. 10 ſq. lectionum antiquarum. *Lazarus Bayſius* de re veſtiaria, Pariſ. 1549. 4. *Theodorus Zwingerus* in theatro vitae humanae tom. 2. pag. 435 ſq. Veſtium et ornamentorum muliebrium genera ordine litterarum perſequitur idem *Tiraquellus* lib. de iure connubiali pag. 52 ſq. Vide et Iſidori Hiſp. Origines XIX. 30 ſq. et de *iocalibus* Petri Mulleri ICti diſſertationem. De Romanorum luxu in veſtibus prolixe diſputat *Stanislaus Kobierzichius* libro de luxu Romanorum tomo 8. theſauri Graeuiani, et *Auguſtinus Nadalius* in diſſertatione de luxu feminarum Romanarum ſigillatim in veſtibus, inſerta tom. 5. memor. acad. inſcriptionum, pag. 297. edit. Hagenſis, et eius oper. tom. 1. pag. 9.

III. De

III. De re veſtiaria Perſarum *Briſſonius* lib. 2. pag. 309 ſq. Perſarum Magi albis veſtibus ſunt induti, certe qui in India viuunt: nam ceteri in Perſide colorem flammeum et purpureum vt in veſtibus ita in gemmis magis ſacrum habent, propter ignis cultum, vide Tom. Hyde de relig. veter. Perſar. pag. 20 ſq. De veſtitu et cubitu veterum Germanorum, *Cluuerius* Germaniae antiquae lib. 1. cap. 16. pag. 104 ſq. De veſtimentis Germanorum medii aeui *Gottlieb Sam. Treuerus* in anaſtaſi veteris Germani Germanaeque feminae. Helmſt. 1729. 4. *Ottonis Sperlingii* V. C. commentatio de veſtitu veterum Danorum et aliorum populorum ſeptemtrionalium inſerta eſt nouis litterariis maris Baltici et Septentrionis A. 1698. pag. 205 ſq.

IV. Epiſcopos et Clericos primorum Chriſtianorum aetate per annos circiter CCCC. (Salmaſius de Coma pag. 352. 469.) habitu a laicis diſtinctos haud fuiſſe obſeruat *Iac. Boilauius* in hiſtorica diſquiſitione * de re veſtiaria hominis ſacri vitam communem more ciuili traducentis. Rothomag. 1704. 12. *Ludov. Thomaſinus* tom. 1. de Eccleſiae diſciplina II. 44 ſq. et *Tillemontius* tomo 14. memoriarum Hiſtor. Eccleſiaſt. pag. 151. vbi de Coeleſtino Papa. Confer *Rich. Simonis* Bibl. criticam tomo 3. pag. 322 ſq. vbi Boilauii librum laudat. Vide etiam *Aſſemannum* tom. 3. Bibl. oriental. parte 2. pag. 665. Sane de Apoſtolis et apoſtolicis viris hoc neutiquam perſuadent argumenta aduerſus Bocquillotum allata ab Honorato de S. Maria, in obſeruationibus de regulis et vſu critices tom. 2. lib. 4. differt. 6. Adde *Ioan. Georg. Walchium* H. E. N. T. p. 197. 778 et 1151. *Ioſephum Binghamum* Orig. eccleſiaſt. VI. 4. et *Ioannis Schmidii* diſſert. de habitu et inſignibus Apoſtolorum ſacerdotalibus. Lipſ. 1702. Apoſtolos abſque ſacris veſtibus S. Coenam celebraſſe non diffitetur Beſſario epiſtola 3. ad Philanthropenum de Euchariſtia. Monachi etiam ad Epiſcopatum euecti habitum monachalem neutiquam depoſuerunt, quod in Eccleſia graeca A. C. 869. canone conſtitutum notauit Mabillonius. De monachorum antiquo habitu videre licet *Ioannem Caſſianum* libris de inſtitutis coenobiorum, de ſacris veſtibus *Honorium* in gemma animae lib. 1. cap. 198 ſq. et ex recentioribus qui clericorum veſtes et ornamenta omnis generis per varias aetates in Eccleſiis Orientalibus et Occidentis introducta exponunt, *Andream Sauſſaeum* in panoplia ſacerdotali ſiue libris XIV. de venerando Sacerdotum habitu eorumque multiplici munere et officio in Eccleſia Dei, Pariſ. 1653. fol. et in libris 7. de ornatu Epiſcoporum et in libris 15. de clericorum tonſura et habitu, ibid. 1646. fol. *Ioan. Baptiſtam Thiers* libro

* De hoc libro Elias du Pin tom. 19. pag. 72 ſq. Nouvelles de la Republique des Lettres 1705. p. 80.

libro A. 1674. edito gallice *de l'Etole*, de ſtola. *Ioan. Bonam* lib. 1. rerum liturgic. cap. 24. *Pompeium Sarnelli* epiſtola Eccleſiaſtica III. vbi probat, S. Antonium male in Pontificalibus pingi ornamentis et Abbates per ſingularia priuilegia diu poſt illa geſtandi ius accepiſſe, et epiſtola XVI. vbi de habitu clericali. *Philippi Bonanni* opus, la Gerarchia eccleſiaſtica conſiderata nelle veſte ſagre e ciuili. Romae 1720. 4. His addendi *Alteſerra* et alii ad librum de vitis Pontificum, idem Alteſerra in Aſceticis lib. 5. cap. 17. lib. 6. c. 13 ſq. Macri fratres in hierolexico, Cangius in gloſſario vtroque, Iacobus Goar ad euchologium Graecorum, Hugo Menardus ad Gregorii M. ſacramentarium pag. 362. qui poſt 364. iconem S. Remigii ſacris veſtibus induti exhibet. Acta ſanctorum Iunii tomo 1. pag. 458 ſq. vbi de amictu pontificali et monachali, et propylaeum ad acta ſanctorum Maii pag. *161 et *208 ſq. vbi de pallio et aliis pontificalibus ornamentis, et in paralipomenis pag. 94 ſq. De veſtimentis monachorum exſtat Georg. Henr. Goetzii diatriba Lubecae 1719. De antiquis ordinis Dominicani veſtibus vide *Io. Quetif* tom. 1. de ſcriptoribus ordinis Praedicatorum pag. 75 ſq. De Patriarcharum ornatu et veſtibus confer tom. 1. iuris graecoromani pag. 447. De pallio Pontificali et Archiepiſcopali confer praeter laudatum *Sauſſaeum* libro de myſticis Galliae ſcriptoribus, Pariſ. 1639. 4. pag. 188-279. *Marcum Paullum Leonem* de auctoritate et vſu pallii Pontificii. Romae 1649. 4. *Nicolai de Bralion* pallium Archiepiſcopale. Pariſ. 1648. 8. *Petrum de Marca* de concordia ſacerdotii et imperii lib. 6. cap. 6. et ibi Baluzium. *Theodoricum Ruinartum* in diſquiſitione hiſtorica de pallio archiepiſcopali, quae exſtat inter opuſcula poſtuma Mabillonii, Pariſ. 1724. 4. tomo ſecundo. *Iuſtum Henning. Boehmerum* in iure eccleſiaſtico proteſtantium tom. 1. pag. 350 ſqq. *Iac. Baſnagium* H. E. lib. 5. cap. 6. pag. 244. *Henrici Guntheri Thulemari* diſput. de Archiepiſcoporum pallio et aliis inſignibus. Heidelb. 1684. 4. *Salomon. Deylingium* obſerv. miſc. pag. 505. *Io. Andr. Schmidium* in diſſ. de Omophorio Epiſcoporum Graecorum. Helmſt. 1698. *Ioan. Caſp. Barthelium* in diſput. de pallio. Herbipoli 1753. 4. et in eius opuſc. iuridic. varii argumenti. tom. 2. p. 1 ſqq. et *Io. Georg. Pertſchium* in tractatione canonica de origine, vſu et auctoritate pallii archiepiſcopalis, in qua Barthelii diſſertatio ſub incudem vocatur. Helmſtadii 1754. et *Frider. Andr. Schlutbeckii* commentationem de candidis Archiepiſcoporum palliis. Hanouerae 1726. 4. Pallium de Petri corpore etiam datum orientalibus Epiſcopis, vide Gregorium M. lib. 1. ep. 27. interdum Epiſcopis minorum ſedium, confer Petrum Saxium in Pontificio Arelatenſi pag. 54. abſentibus non miſſum, vide Lanfranci Epiſtol. tom. 18. Bibl. Patrum pag. 810. F. Iusiurandum, quod accepto pallio praeſtitit Archiepi-

chiepiſcopus Cantuarienſis, legitur apud Bzouium ad A. C. 1501. n. 15. T. 18. pag. 592. b. De crocea veſte Cardinalium in conclaui vide *Ioſeph. Mariae Suareſii* diſſertationem Romae 1670. 4. De veſte ſcapulari *Theophil. Raynaudus* tom. 7. opp. Veram eius figuram habes in icone tom. 1. Actor. Sanctor. Iunii pag. 458. Quindecim veſtimenta Epiſcopi miſſam celebrantis recenſet *Rainoldus* pag. 951 ſqq. colloquii cum Hardto. De chlamyde, cuius vſus in adminiſtratione S. Coenae, (vom Meßgewandt) agit Georg. Heinr. Goetzius pag. 625 ſqq. meletematum Annaebergenſium. Veſtes clericorum non ſemper pullas fuiſſe notant quoque Benedictini ad S. Ambroſium tomo 2. p. 25. *Io. Caſp. Krauſe* in diſſ. de colore ſacro et ſpeciatim veſtitus ſacerdotalis, Witteb. 1707. et *C. Potſchius* in diſſert de candido veterum Clericorum veſtitu. ibid. 1685. De veſtibus ſacris certis litteris notatis exſtat diſſertatio *Andr. Ritteri*. Lipſ. 1703. Idem quoque diſſertationem de veſtibus clericorum crucis figura notatis edidit Gryphiſw. 1704. De collaribus et colletis tum fiſtuloſis ſiue tubulatis tum planis qualibus paſſim vtuntur ſacri ordinis viri in Eccleſiis Proteſtantium, prodiit diatriba erudita *Vrbani Gotfridi Siberi*. Sneebergae 1710. 4. De aliis clericorum veterum collaribus diſſerit Pompeius Sarnelli pag. 131 ſq. epiſtolarum Eccleſiaſticarum.

V. De *pileo* ceteriſque capitis teguminibus tam ſacri ordinis hominum quam aliorum, liber *Anſelmi Solerii* ſiue qui ſub hoc nomine latet *Theophili Raynaudi* S. I. ſeorſim prodiit Lugd. 1655. et Amſtelod. [5] 12. A. 1671. atque recuſus in tomo XIII. operum Raynaudi, et tomo 6. theſauri antiquitatum Rom. Vide et *Io. Brodaeum* lib. 8. miſcell. cap. 17. *Adr. Iunium* lib. 2. animaduerſ. cap. 6. *Guil. Stuckium* II. 28. antiq. conuiual. vbi de conſuetudine caput aperiendi: *Ioan. Guil. Bergeri* diſſ. de ritu operiendi capitis in ſacris [6], Witteb. 1703. *Io. Gothofr. Lackemacheri* obſeruat. de ritu capitis in ſacris velandi a Romanis ad Iudaeos profecto, parte 3. obſeruat. philolog. 2. pag. 209 ſqq. *H. R. Mallinkrott* expoſitionem ritus capitis velandi Lipſiae 1735. *Eberh. Rudolphi Rothii* diſſert. de velamine capitis virili. Ienae 1673. *Lipſium* lib. de amphitheatro cap. 19 ſq. vbi obſeruat Graecos et Romanos, vti et Gallos, Germanoſque veteres plerumque caput non texiſſe nec pileo vſos fuiſſe. De coronis, diademate, aliis imperantium inſignibus iam diximus ſupra cap. 14. De tiara κυρβασία et cidari Perſica videndus V. C. Hadr. Relan-

[5] In Amſtelodamenſi editione verba auctorum paſſim ſunt omiſſa. Vide Memoires de Litterature tom. 1. p. 175.

[6] Sacrificantes Saturno caput non velabant, aliis vero diis omnibus ſacra faciebant operto capite. Vide Meurſium P. 2. Exercit. critic. p. 230 ſqq.

Relandus parte 2. diſſ. miſcell. qui etiam de nidario capitis inuolucro diſſerit pag. 204. De pileo phrygio Sponius miſcell. pag. 130. et Nicaſius ad numum Pantheum pag. 63. De apicibus et galeris ſacerdotum Philippus Rubenius II. 25. electorum. De apice flaminis Harduinus ad Plin. XXII. 23. tom. 4. p. 209. De vſu pileorum apud Corinthios *Carolus de Maets* in ſylua quaeſtionum inſignium pag. 236 ſq. Pilei Corybantum (non cymbala) in manu magnae matris Idaeae et Attidis initia referente apud Pignorium. Vide Anonymi Angli commentar. de cymbalis cap. 25 et 26. pag. 347 ſqq. De pileis Caſtoris et Pollucis vide quae notaui ad Sextum Empiricum p. 358. De pileo, *inſigni libertatis*, agunt *Choul* pag. 110. de relig. Rom. Daniel Guil. Trillerus pag. 538 ſq. ad Hugonis Grotii Chriſtum patientem. Ianus Gerh. Milzouius diſſertationibus IV. Hafniae 1655. 4. Ioan. Burch. Menckenius diſſertat. litter. pag. 211 ſqq. Nic. Hier. Gundlingius pag. 465 ſqq. der kleinen deutſchen Schriften. Figuras quaſdam pileorum ex veteribus ſigillis exhibet Heineccius pag. 209. De *mitra pontificali* apud Chriſtianos Edmundus Martene I. de antiquis ritibus pag. 347 ſq. Angelus Rocca de tiarae pontificiae, quam regnum mundi vulgo appellant, origine, ſignificatu et vſu, in eius theſauro antiquitatum eccleſiaſtic. Romae 1745. fol. tom. 1. pag. 7 et 8. Idem de mitra S. Silueſtri Papae, ibid. tom. 2. pag. 378. Mitras epiſcopales olim humiliores, peda quoque breuiora fuiſſe ex veteribus ſigillis et numis probat Heineccius pag. 152. De *bircto* clericali Pompeius Sarnelli epiſtola eccleſiaſtica 14 ſq. Adrianus Stegerus in commentatione de infulis ſacrae dignitatis inſignibus. Lipſ. 1739. et Rudolph. Frider. a Wichmanshauſen ſingulari commentatione. Witteb. 1745. 4. De Biretto rubro dando S. R. E. Cardinalibus regularibus Reſponſa prudentum diuini humanique iuris collecta edidit Antonius Scappus Romae 1592. 4. De pileo S. Petri vide Acta Sanctor tom. 1. Iunii 29. pag. 452.

De *inauribus* veterum *Lindebrogius* pag. 1414. ad codic. legum antiquar. Bonanni pag. 167. muſei Kircheriani, et ſingulari libro Caſp. Bartholinus Amſt. 1676. 12. quas reſpicit etiam Plinius aurium vulnera commemorans lib. 12. ſub initium. De binis et ternis vnionibus ad ſingulas aures comparatis vide Lipſium ad Senec. VII. 9. de beneficiis. De נזם, ἐπιῤῥινίοις, ſiue *annulis narium* diſputat Huetius in Huetianis, Thomas Bartholinus cap 19. libro de morbis biblicis; et in mantiſſa ad Caſp. Bartholinum de inauribus. Stephanus item Morinus de monilibus Rebeccae, in eius explanatione locorum aliquot S. Scripturae. Lugd. Bat. 1698. 8. Eiuſdem Tho. Bartholini de *armillis* veterum libellus exſtat, Amſt. 1676 12. cui addendus Fortun. Schacchus lib. 3. myrothecii cap. 41. Philippus Rubenius lib. 1. cap. 38. electorum.

rum. Bonanni pag. 167. 168. muſei Kircheriani, Cangius pag. 260 ſq. ad Alexiadem, Montfauconius tom. 3. ſupplem. tab. 25. pag. 61. Moſcardi muſeum pag. 103 et 388. Wormius pag. 353 ſq. Muſei, et Petronius Clariſſimi Burmanni pag. 127 ſq. De *torquibus* quibus donati certaminum victores, videndi Ambroſius tomo 2. p. 268. Vegetius II. 27. Lipſius V. de militia Rom. pag. 209. Atque de hoc et alio torquium apud veteres vſu Io. Schefferi liber ſeorſim editus Holmiae 1656. 8. et tomo 12. Graeuii, et cum Ioan. Nicolai notis Hamb. 1707. 8. Lindebrogius ad Ammiani XX. 4. vbi de torque Draconarii, pro diademate capiti Iuliani circumpoſito. Omnia tria vno verſiculo complectitur Manilius libro 5.

Perque caput ducti lapides, per colla, manusque.

De *perſonis* et *laruis* earumque apud veteres vſu ac origine, praeter Ageſilai Mariſcotti librum Romae 1639. 8. et tomo ſecundo Miſcellaneorum Gaudenti Roberti, et tom. 9. theſauri Graeuiani impreſſum, vide Rigaltium ad Onoſandrum pag. 13. 14. ad Phaedrum pag. 411. editionis Burmannianae, Baylii lexicon in *Manducus*. Chriſto. Henrici de Berger commentat. de perſonis, vulgo laruis ſeu maſcheris. Franc. et Witteb. 1723. 4. Io. Bapt. Pacichellii ſchediaſma iuridicophilologicotripartitum de laruis, de capillamentis, de chirothecis. Neapoli 1693. 8. Franciſcum Ficorinum in libro italice edito, Romae 1736. 4. *Le Maſchere ſceniche e le figure Comiche d'antichi Romani;* qui deinde latine verſus prodiit, ibid. 1751. 4. Nicolai Boindini diſcours ſur les maſques et les habits de theatre des anciens, in memoriis academ. inſcription. tom. 5. pag. 172 ſqq. et Anonymi traité ſur l'origine et l'uſage des maſques, in l'extraordinaire du Mercure galant, tom. 14. p. 234. De *Talamaſcis* vide Voſſium 2. de vitiis ſermonis, Baluzium ad Reginonem fol. 411. 412. Mabillonium tom. 1. analector. pag. 382. 386. Menagii origines linguae gallicae in *maſque*, Cangium in *maſca* et *talamaſca*. De *faſtigiatis tutulis*, *vittiſque* et redimiculis aſſurgentibus ac turritis virginum feminarumque (fontanges ab illuſtri femina [7] quadam Galli appellant) agunt Viri docti ad Iuuenal. VI. 501. Henricus Altanus Comes epiſtola ad Nicol. Madriſium inſerta muſeo Mineruae Venetae tomo 2. pag. 97-101. *ſopra i Cimieri moderni delle Donne*, Steph. Chamillardus S. I. in diſſertatione ſiue epiſtola 16. de numiſmatibus (gallice Pariſ. 1711. 4.) vbi de diuerſis ornamentis capitis quibus Auguſtae ſuperbiunt in antiquis numiſmatibus: Anſelmus

[7] Menagius in originibus gallicis, vocabulo *fontange*. Gegoſſener Engel. Deutſche Acta Eruditor. Vol. IV. pag. 801.

mus Bandurius ad antiquitates CPol. pag. 497. et Io. Nicolai libro de nimbis antiquorum cap. vltimo. Vide et Buxtorfii lexicon talmudicum pag. 2047. et Ottonem Sperlingium in diſſert. ad numum Furiae Sabinae Tranquillinae. Amſt. 1687. 8. De vittis ſiue faſciis crinalibus Ioan. Bernartius ad Statii V. Thebaid. pag. 122 ſqq. De *diſcerniculo* ſiue *crinali acu* eiusque vſu apud veteres videndi Io. Woweranus in notis ad Petronium, Salmaſius ad Solinum, Bartholinus de inauribus veterum cap. 2. Philippus Bonanni pag. 166. muſei Kircheriani, et Montfaucon tom. 3. ſupplem. pag. 12. poſt tabulam IV. Acus veterum deſcribit Salmaſius pag. 759. exercitat. ad Plinium. De ſimulacro Veneris cum pectine, vide Codini origines CPol. num. 28. et Suidam in Ἀφροδίτη. *Crinale ſpicum* de pectine intelligit Stephanius pag. 60 ſq. ad Saxonem Grammaticum. Confer quae de *pectinibus* veterum aureis et eburneis Ez. Spanhemius ad Callimachum pag. 563. de buxeis Petrus Burmannus ad Ouidii VI. faſtor. 229. et de *puluere* odorato vel aureo capillis iniecto, vnctioneque capillorum ne puluis decideret, D. Conradi Tiburtius Rango libro de capillamentis cap. 11. Vide etiam de τριχοβάπταις et τριχοπλόϛαις Cangium ad Zonaram pag. 41. Calamiſtrum dixere acum maiorem, qua calefacta capillos intorquebant criſpabantque. Fibulas veterum deſcribit Ioan. Rhodius libro de acia Celſi. De fibulis aureis et gemmatis vide Io Iac. Chifletium in Anaſtaſi Childérici c. 16. p. 282 ſq. De *bullarum* vſu apud veteres Montfaucon tom. 3. ſupplem. p. 48 ſq. t. 5. p. 117 ſq. Middletonus in Germanis quibuſdam antiquitatis eruditae monumentis, pag. ·9 ſqq. et Franciſcus Ficorinus in libro italice edito: La Bolla d'oro de' fanciulli nobili Romani, e quelli de' libertini, ed altri ſingolarita ſpettanti a Mauſolei nuovamente ſcoperleſi, brevemente ſpiegate. Romae 1732. 4. Ingenuitatis fuit ſignum apud Romanos, vt torques apud Barbaros. Vide Valeſium ad Ammiani XVIII. 6. pag. 198.

VI. Ad capitis tegumenta et veſtes quodammodum etiam pertinent coma et capilli, circa quorum curam, bene multi ritus moresque veterum a doctis notati ſunt. Vide Hadr. Iunium de coma tomo 6. Lampadis artium Gruterianae, et cum eiusdem animaduerſionibus. Roterod. 17·8. 8. Salmaſium de Caeſarie virorum et mulierum coma, Lugd. Bat. 1644. 8. Io. Henningii trichologiam Magdeburgi 1678. 12. Apud multos populos ſacrum habitum fuit comam alere ac promittere. Apollonius apud Philoſtratum VIII. 7. pag. 335. σοφοῦ δὲ ἀνδρὸς κόμης φειδέσθω σίδηρος. οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτὸν, οὗ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαὶ πᾶσαι δ᾽ὀμφαὶ, ὅθεν εὐχαί τε ἀναφαίνονται καὶ σοφίας ἑρμηνεὺς λόγος. De capillamentis, adſcititiis comis, et ex-

exuuiis alieni capitis, vt Tertullianus appellat ſiue περιθέτοις κόμαις πηνίκη, προθέτῳ προκομίῳ praeter diſſertationes B. Valentini Friderici, D. Samuelis Schelwigii, et Io. Clodii, et Paſcalium de coronis lib. 1. cap. 5. adi laudatum D. Conradi Tiburtii Rangonis τοῦ μακαρίτου librum, Magdeburgi 1663. 12. Daumium ad fabulas Aeſopi pag. 162 ſq. Briſſonium 2. de regno Perſarum p. 321. qui Perſas a Medis accepiſſe hoc obſeruat, vt προσθέτοις κόμαις vterentur: Pricaeum ad Apuleii Mileſias pag. 671. Hemſterhuſium ad Pollucem pag. 1358. Follardum ad Polybii III. 16. Sam. Pitiſcum notis ad Suetonium pag. 527. Polyb. III. 78. Salmaſium de coma p. 321. Harum vſu vt vniuerſos Martinus Schockius exerc. 24. ita clericos interdicunt Andraeas Sauſſaeus in panoplia ſacerdotali et Io. Baptiſta Thiers in hiſtoria capillamentorum [8] gallice edita Pariſ. 1690. 12. et nuper A. 1712. 12. Francofurti germanice verſa, adde decretum Clementis XI. tom. 1. opp. pag. 1242. Sed contra diſputant Iac. Reuius in libertate chriſtiana circa vſum capillitii defenſa, Lugd. Bat. 1647. 12. et Ioan. Baptiſta Pacichellus in libello paullo ante citato de perſonis ſeu maſcheris, capillamentis et chirotheeis. Vide etiam obſeruationes ſelectas Hallenſes VIII. 2. et Samuelis Werneri iudicium veterum de capillis peregrinis et aſcititiis, maxime clericorum. Regiomonti 1684. 4. De galericulis et capillamentis mulierum vide quae viri docti ad Suetonium et nouiſſime V. C. Otto Sperlingius in laudato commentario ad numum Furiae Sabinae Tranquillinae, coniugis Gordiani III. Apud Romanos pueri fere comati et cirrati, ſed viri depoſita caeſarie circumtonſi, deciſis hinc inde capillis quos ab aure deſcendentes nunc vulgo nutriunt. Vide Octav. Ferrarii electa II. 13. vbi notat ſeruos caput fuiſſe ſemiraſos, manumiſſos raſos. De vota puerorum coma vide Heinſii Ariſtarchum ſacr. cap. 4. et Iuſti Frider. Gunzii commentationem. Lipſ. 1737. Galli Ligures comati ληϊσταὶ λασίοις ἀμφίκομοι κεφαλαῖς in veteri epigrammate pag. 126. Apud Lucanum lib. 1. *tonſi*, quod de optimatibus et magnarum vrbium incolis accipit Huetius, qui ſumſerant togam et comam poſuerant. De deſcendentibus capillis, quod *comam in gradus frangere* dixit Quinctilianus lib. 1. cap. 6. vide notas ad Petronii cap. 12. Τημελεῖν, pectere capillos, I. Fr. Gronouius I. 23. obſeruat. p. 185. De tonſura Nazaraeorum apud Hebraeos praeter interpretes S. Scripturae et qui de Nazaraeis ac Rechabitis ſcripſere Spencerus III. diſſertat. 1. de legibus Hebraeorum cap. 6. pag. 66 ſq. et Rev. Daſſouius diſſert. de coma Hebraeorum licita et interdicta, Witteb. 1695. in qua docet idololatricam

Ee 2 ton-

[8] De hoc libro Elias du Pin tom. 18. pag. 280. et Acta Erud. 1691. pag. 397. Italice poſt verſionem Beneuenti excuſam alia concinnata eſt a Syluagio Canturani iuſſu Benedicti XIII. edita Venetiis 1724. 12.

tonſionem fuiſſe ni aures crinibus tectae relinquerentur. De coma prophetantium Salmaſius laudato libro. De gradibus [9] et annulis capillorum vide notas ad Suetonii Neronem cap. 51. Genus tonſurae, quo anteriores capilli radebantur apud Graecos vetuſtiſſimos, ne quis hoſtis poſſet illos apprehendere, vocabatur *theſeis*, vide Meurſii theſeum cap. 2. et Bibliothecam belgicam tom. 1. pag. 315 ſqq. ex Ioan. Angelo Caninio, vbi quoque de tonſura Hectorea et Mytia. De Aegyptiorum ſacerdotibus comam radentibus memorat Artemidorus lib. 1. cap. 23. et Herodotus II. 36. De tonſura naufragorum in ſeruitutem abductorum, captiuorum et lugentium vide notas ad Ouid. 1. Faſtorum v. 546. Barthium tom. 3. ad Statium v. 415 et 421. Geierum de luctu Hebraeorum pag. 199 ſqq. Nicolai de luctu Graecorum pag. 120. Kirchmannum de funeribus lib. 2. cap. 14. Gruterum lampad. tom. 3. parte 2. pag. 238. et Dilherrum elector. lib. 2. cap. 2. Hinc apud Propertium regio tonſa pro deuicta vt notat Yuo Villomarus ſeu Ioſ. Scaliger aduerſus Robert. Titium. Viciſſim prae luctu promiſſi capilli ſeu in longum demiſſi, vt notum eſt vel ex iis ſcriptoribus, qui de funeribus et luctu ſcripſerunt, in primis P. Moreſtello de pompa ferali, tom. 12. Graev. p. 1399. Geiero l. c. et Zornii bibliotheca antiquarioexegetica pag. 483 et 546. De more crinibus paſſis templa verrendi in ſupplicationibus agit Lipſius l. 2. elector. cap. 6. pag. 681 ſq. De diſpoſitis, effuſis vel adſtrictis comis adeundus Ezech. Spanhemius in notis ad Callimachum pag. 551. 660 ſq. Caeſaries proprie de viris dicitur, coma de mulieribus, vt poſt Salmaſium et alios annotaui ad Abdiam Babyllonium. De comis et tonſura ſacerdotum Ethnicorum nonnulla diſputat Saubertus libri de ſacrificiis cap. 10. et Spencerus lib. 2. cap. 12. Vnde vero originem traxerit tonſura clericalis et monachorum etiamnum in eccleſia graeca (licet Photiniani plerique morem illum reſpuant, confer Nic. Comnenum pag. 214. praenot. myſtagogic.) et latina recepta, video ſcriptores doctiſſimos in diuerſa abire, alii enim a Iudaeis repetunt, vt Pontificii communiter, et a Naſiraeis quidem Baronius, ſed vide Salmaſium pag. 424 ſqq. alii a Curetibus, quos ἀπὸ τῆς κουρᾶς dictos fuiſſe nonnulli crediderunt, teſte Strabone lib. 10. Ethnicorumque ſacerdotibus virginibusque Veſtalibus, vt Io. Dougtheius in analectis ad V. T. pag. 477. et Lindebrogius pag. 1378. ad codicem legum antiquarum: alii a ſeruis, de quo-

[9] Tertullianus de cultu feminarum. cap. 7. *quod crinibus veſtris quieſcere non licet, modo ſubſtrictis, modo relaxatis, modo ſuſcitatis, modo eliſis: aliae geſtiunt in cincinnos coercere, aliae vt vagae et volucres elabantur, non bona ſimplicitate. Affigitis praeterea neſcio quas enormitates capillamentorum, nunc in galeri modum quaſi vaginam capitis et operculum verticis, nunc in ceruicem retro ſuggeſtum.*

quorum raſione Pignorius et alii. Ita certe Claudius Sarrauius pag. 104. epiſtolarum editionis primae. *Mihi*, inquit, *ſimile vero videtur morem iſtum a ſeruis manaſſe, qui etiam nunc in triremibus noſtris raſo capite conſpiciuntur, niſi quod capillorum pauxillulum iis in ſummo vertice relinquitur, vel vt Tertullianus de pallio, cultri, vertex ſolus immunis.* Vtrum vero ab ipſo Chriſto et Petro [10] hic mos eccleſiae traditus fuerit, vt parum veriſimiliter contendit Proſper Stellartius, cuius libri 3. de coronis et tonſuris Paganorum, Iudaeorum et Chriſtianorum, Duaci 1625. 8. lucem viderunt, an a Simone Mago [11] initium ſumſerit, vt ab aliis affirmari in notis ad Abdiam a me obſeruatum eſt, an Gregorio M. demum ſedente in eccleſiam fuerit inuecta, quemadmodum contendit Salmaſius, nimis forſan recentem hanc tonſurae clericalis et monachalis conſuetudinem faciens, alio loco eſt expoſitum. Ceterum de vniuerſo hoc argumento videndus Caſp. Zieglerus de tonſura clericorum, ad calcem libri de Epiſcopo milite in eccleſia inuiſo, recuſi Witteb. 1718. 4. Io. Morinus de ordinationibus, exercitatione XV. Sam. Baſnage tom. 2. annal. pag. 517 ſq. Binghamus orig. eccl. lib. 7. cap. 3. Pompeius Sarnelli epiſtola eccleſiaſtica 10 et 11. Vſſerius antiquitat. britannic. pag. 923. Heineccius in delineat. eccleſiae graecae P. 3. pag. 64 Henricus Noriſius praelectione Piſana VI. opp. tom. 4. pag. 635 ſqq. Thomas Hurtadus de coronis et tonſuris gentilitatis, ſynagogae et chriſtianiſmi, inter alia eius ſcripta Colon. 1655. fol. Carol. Antonius Fabrottus ad titulum decretalium de vita et honeſtate Clericorum, vbi cauetur, vt neque comam alant nec barbam. Salmaſius in primatu Papae et epiſtola ſiue libro de coma ad Coluium, Gerhardus Io. Voſſius in epiſtola ad Salmaſium, quae eius libro de coma ſubiicitur. Edmundus Martene lib. 1. parte 2. pag. 294 ſq. in ritibus eccleſiaſt. Mabillonius praefatione ad tomum 3. Actorum ordinis Benedictini. Sacras virgines olim intonſas fuiſſe notat Valeſius ad Sozomeni V. 10. et feminas tonderi vetat Canon Gangrenſis 17. ſed contrarium vſum ex Athanaſio de dignitate et Palladio admodum antiquum fuiſſe probat Comnenus p. 316. praenot. myſtagog. Coma depoſita a Clericis veluti in ſeruitium diuinum ſe addicentibus. Vide Ioan. Georg. Reinhardum de iure Principum Germaniae circa ſacra pag. 169. 170. Tonſurae monachalis mentio apud Moſchum in

pra-

[10] Petri imago tonſi occurrit apud Sarnellum pag. 87. epiſtol. eccleſiaſtic. Ab Apoſtolis etiam deducit Comnenus pag. 216. praen. myſtag. vbi de coronae tonſuratae ſignificatione. Petrum aiunt raſum in ignominiam ab Ethnicis Antiochiae,

[11] Vide Honorii Auguſtodunenſis gemmam animae lib. 1. cap. 196. Salmaſium de coma, vbi de tonſurae genere triplici pag. 327 ſqq. 406 ſqq. qui id omne commentitium eſſe non dubitat pag. 333 et 416. quod de Simonis Magi tonſura fertur.

prato ſpirituali cap. 118 et 143. Tonſurae in modum crucis apud Albericum trium fontium monachum ad A. C. 763. ἀποθριζάμενος, detonſus, pro monacho, vide Nic. Alemannum pag. 92. ad Procopii anecdota. De tonſura puerorum (ab octauo ſaeculo) Pagi ad A. C. 684. n. 13. De tonſura poenitentium Salmaſius de coma pag. 473. 474. De tonſura poenali, qua v. g. ſagae et malefici nonnulli afficiuntur, agit Georg. Ritterſhuſius lib. de iure aſylorum cap. 10. Philoſtratus in vita Apollonii Tyan. pag. 362. Geierus l. c. pag. 204. Binghamus lib. 18. cap. 2. quibus addes Coteleriuṁ tomo 2. monument. pag. 682. Cangium in κερέυειν et Allatium de conſenſu Orient. et Occident. Eccleſiae pag. 669. vbi obſeruat haereticis condemnatis barbam olim deraſam. Plura eiuſmodi occurrent euoluenti diſſ. G. Caſp. Kirchmaieri, τȣ̃ μακαρίτȣ de gloria et maieſtate barbae. Iac. Thomaſii diſſ. de barba Lipſ. 1671. Io. Pierii Valeriani declamationem pro ſacerdotum barbis, qua intercedit decreto Gregorii VII. Pontificio [12] ſacerdotes omnes barbam deponere iubenti, editam primum Romae 1529. cum priuilegio Clementis VII. et deinde hieroglyphicis eius ſubiectam Francof. 1678. 4. Gentiani Herreti libellum Pierio oppoſitum de pilis et barba reddenda. Pariſ. 1535. Sarnellum epiſtola eccleſiaſtica duodecima. Baluzium ad Antonium Auguſtinum de emendatione Gratiani pag. 453 ſqq. et Ioan. Frid. Guilielmi Pagenſtecheri prognoſticon hiſtoricoiuridicum de barba. Lemgov. 1715. 8. Exempla eorum qui tonſuram pretio redemerunt collegit Balthaſ. Bonifacius lib. 1. hiſtoriae ludricae cap. 7. Equidem de barba non radenda miniſtris eccleſiae, diſerte cautum legitur in conſtitutionibus quae apoſtolicae vocantur lib. 1. cap. 3. et apud Epiphanium haereſi 80. Romani veteres per 450 annos intonſi teſte apud Plinium Varrone: Scipionis Africani tempore iuuenes tondebantur, viri barbam ponebant ſiue *barbatoriam* vt loquitur Petronius pag. 363. edit. Clariſſ. Burmanni, *faciebant* et totam faciem raſitabant. Vide Octav. Ferrarium II. 12. electorum. Camillum Syluestrem ad Iuuenal. IV. 103. Mureti et Graeuii notas ad Ciceronis Catilin. II. 10. Bened. Aueranium tom. 1. differt. 42. in antologiam pag. 108 ſq. Imberbes primi Imperatores fuere omnes praeter Adrianum et Iulianum. Deinde poſt Iuſtinianum, mento raſum et ipſum, paſſim Graeci Imperatores barbati. Vide Nic. Alemannum pag. 109. ad Procopium. Apud Graecos mos radendi barbam, Alexandri M. demum aetate inuectus vt ex Chryſippo notat Athenaeus XIII. pag. 565. De iureiurando per barbam vide Neocori biblioth. nouor. librorum A. 1697. pag. 496. Aduerſus Antiochenſes Iuliani barbam ridentes defendit

[12] Hoc a pluribus e clero in Romana Eccleſia et inter ipſos Pontificios a Gelaſio II. aliisque neglectum eſſe obſeruat Nicol. Comnenus pag. 219. praenot. myſtagogicarum.

ſendit ſe Imperator in Miſopogone, qui etiamnum inter eius ſcripta legitur. De pilorum euellendi ſiue pilandi more adhibitis reſina aut volſella, vſtriculisque, vide quae viri docti ad Martialem, Iuuenalem et Plinium 29. I. Cerda ad Tertull. de pallio cap. 4. pag. 37 ſq. De feſto propter tonſae comae primitias Diis ex voto conſecratas Barthius ad Statium tom. I. pag. 326. Cangius diſſ. 22. ad Ioinuillam et gloſſar. Graec. in κȣρόσυνα. Dio XLVIII. pag. 377. (551. R.) narrat, Auguſtum, quum primum barbam raderet, diem eum feſtum egiſſe, et publicum epulum praebuiſſe populo Romano. De ludis iuuenilibus videatur Lipſius ad Taciti annal. XIV. 15. et excurſu B. ad illum librum.

Ad locum celebrem epiſtolae Paulli ad I Corinth. XI. 10. de ἐξȣσία, quam mulier ſuper capite habere iubetur propter Angelos, quam plurima diſputata ſunt ab interpretibus, quorum nonnulli cum Iacobo Godofredo in ſingulari ad hunc locum diſſ. pro ἐξȣσία legunt ἐξȣβίαν et velamen interpretantur, alii pro Angelis legunt ἀγγελίας vel τȣ̀ς ἄνδρας vt vir doctus ad Hammondum. Alii Angelos de iuuenibus interpretantur, vt auctor Anglus libelli qui inſcribitur religio bibliopolae pag. 12. alii de emiſſariis gentium vt V. C. Chriſtophorus Auguſtus Heumannus in diſſertatione ad h. l. Iſenaci A. 1709 edita. Sed malo aſſentiri Photio, qui epiſtola ducenteſima decima ἐξȣσίαν ἔχειν exponit velamine veluti ſigno imperium agnoſcere viri ſub quo eſt mulier, et Angelos proprie accipit de ſpiritibus Dei miniſtris in eccleſia Dei praeſentibus, qui pridem etiam in Paradiſo teſtes adſtiterunt, quum mulier viri poteſtati ſubiiceretur. Videri etiam poſſunt Andreas Sauſſaeus de myſticis Galliae ſcriptoribus pag. 62 ſq. 181 ſq. D. Adamus Rechenberg in diſſertationibus ad hiſt. eccleſ. ſpectantibus pag. 68 ſq. et Io Guil. Bergerus Profeſſor Wittebergenſis digniſſimus in erudita quam ſupra laudaui diſſert. de ritu capitis in ſacris operiendi §. 51 ſq.

VII. Non modo comam variis medicaminibus tinxerunt veteres, vti Plutarchus in amatorio pag. 771. memorat φάρμακον ᾧ τὴν κόμην αἱ γυναῖκες ἐναλειφόμεναι ποιȣ̃σι χρυσοειδῆ καὶ πυῤῥάν. Confer Suidam in Λυσικράτης et Λεόντιος, et Io. Arntzenii diſſertationem de colore et tinctura comarum Traiecti 1725. 8. Sed etiam oculos et faciem *coloribus* variis et *fuco* infecerunt, partim ex more gentis partim ad luxum. Vide Hutchinſonum pag. 19. ad Xenophontis Cyropaediam, Scheuchzeri phyſicam ſacram tab. CCCCXCI. Thom. Bartholinum cent. IV. hiſt 9. vbi de fuco ſiue ſtigmatiſmo mulierum Groenlandicarum. Excerpta Peireſciana pag. 829. 830. vbi de Caracalla: φύσει τε πρόσωπον ὡραῖον ὑβρίζων βαφαῖς ἀσχήμοσιν, Etymolo-

mologicon in ἐψιμυθιῆσθαι. ἐχρῶντο δὲ τῷ φύκει ἐς τὰ μῆλα ἵνα ξανθίζῃ τῷ δὲ ψιμυθίῳ εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον, ἵνα λευκὸν ᾖ. Apuleium, qui Apologia pag. 525. quum in puella, inquit, videret immedicatum os, et purpuratas genas et illices oculos. Adde Dauidis Theodoſii Lehmanni orbem pictum, ſiue diſſ. de gentibus pulchritudinem affectantibus per fucum et picturam, Witteb. 1711. et Guil. Rondeletium de fucis Lugd. 1583. 8. Interpretes ad Eſaiae III. 16. Rob. Balforeum ad Cleomedem pag. 260 ſq. Iacobi Grandii diſſert. de כחל ſtibio κολλυρίῳ eiuſque et aliorum fucorum vſu apud antiquos in re coſmetica; decad. 2. miſcellaneorum artis naturae curioſorum appendice anni 6 poſt pag. 81 ſqq. W. Ernesti Tenzelii dialogos menſtruos anni 1689. pag. 497 ſqq. Bibl. graec. vol. 12. pag. 689. Abulfedam in vita Mahometis pag. 143. Ioan. Chriſtiani Fiſcheri diſſertationes binas de ornatu mulierum. Witteb. 1709. Veteres quidem doctores Chriſtiani luxurioſam illam ac meretriciam fucatoriam ſemper ſunt deteſtati, vt patet e Clemente Alex. III. 3. paedagogi et conſtitut. apoſtol. lib. 1. cap. 3 et 8. Cypriano de habitu virginum, Nazianzeno orat. 11. pag. 181. aliiſque. De *coſmetice* ſacra et ratione ornandi, mundandi, comendique feminas Perſarum ad Eſth. II. 12. vide Georg. Wolf. Wedelii centur. 2. dec. 5. exerc. 4. et 5. medicophilolog. De *coſmetis* et *ornatricibus* viri docti ad Iuuenalem, et Taubmannus ad moſtellariam Plauti Act. 1. ſcen. 3. Ezech. Spanhemius ad Callimach. pag. 547. et Chriſtianus Henricus Poſtellus in callida Iunone pag. 209 ſq. De remediis veterum coſmeticis eorumque noxis extat diſſertatio Dan. Wilh. Trilleri. Witteb. 1757. 4. De more *ſyrmi veſtis* trahendi vel portandum faciendi Claudius Franciſcus Menetrierius in diſſertatione gallice edita ſur l'uſage de ſe faire porter la queüe. Pariſ. 1704. 12. De *Gynaeceo textrino*, veſtiariis, veſtiſpicibus, capſariis, procuratoribus Gynaeceorum vide Bergierium lib. 4. de imperii Romani viis cap. 23. tom. 10. Graev. et Henninii notas ad Bergierium pag. 766. Matth. Zimmermanni analecta pag. 59 ſq. Carolum Stephanum et L. Bayſium de re veſtiaria, et Pignorium atque Popmam de ſeruis. De *preſſoriis* et reconditoriis veſtium, Salmaſium ad Tertull. de pallio, et Valeſium ad Ammianum lib. XXVIII. 4. pag. 531. Tiraquellum de iure connubiali pag. 73. De meretriciis veſtibus et diuerſo cultu matronarum agit Briſſonius lib. 1. antiquit. iuris cap. 4. Apud multas gentes rari *ſartores*, ſiquidem veſtes pleraeque a ſororibus vel vxoribus aut filiabus conficiebantur. Vide interpretes ad Actor. IX. 39. Alexandrum ab Alexandro IV. 8. tom. 1. pag. 958 ſq. et ibi notam Io. Merceri. Etymologicum magnum in ἀκέςρα. Freinſhemium ad Curtii II. 5.20. tum Stephanium ad Saxonem Grammaticum. Alexander tamen Bandiera, Ro-

Romanus, vt meminit Mandoſius in Bibl. Rom. pag. 16. A. 1647. italica lingua edidit diatribam de antiquitate et nobilitate ſartorum. Primum togas et femoralia conficere docuiſſe Henochum, qui Arabibus Idris, et ſingulis diebus togam perfeciſſe, quum antea boum pellibus vterentur homines, tradunt Muhamedani. Vide Relandum de religione Muhamedica pag. 22 ſq. editionis ſecundae:

VIII. Operae pretium eſt hoc loco etiam nonnulla de *annulis* adiungere, quod argumentum prae ceteris illuſtrauit *Io. Kirchmannus* Lubecae ſuae decus in libro ſingulari de annulis edito Lubecae 1623. 8. cura filii eius cognominis, anno 14 poſt auctoris fata foetum hunc poſtumum in lucem protrahentis, recuſum Sleſwici 1657. 8. et cum Longi Gorlaei et Kornmanni lucubrationibus de eodem argumento Lugd. Batav. 1672. 12. Poſt haſce doctiſſimas Kirchmanni de annulis meditationes *Franciſcum Bernardinum Ferrarium* neque ſuas ſaeculo inuidere velle ſcripſit Ioan. Rhodius in libro de acia pag. 63. ſed hactenus quidem, Ferrario pridem defuncto, nihil quod ſciam huius argumenti ab eo editum eſt, quanquam *Octauii Ferrarii* praeclarae quaedam de annulorum apud Romanos vſu obſeruationes leguntur lib. 1. electorum cap. 21. Idem argumentum quoque pertractarunt *Franciſcus de Corte* in ſyntagmate de annulis, ſiue tractatu annulari de annulorum origine, virtute et dignitate. Antwerp. 1706. 8. *Eggebertus Schaumius*, ſiue, qui verus auctor eſt, *Conr. Ritterſhuſius*, in collectaneis de annulis eorumque iure et vſu. Francof. ad Viadr. 1620. 4. *Antonius Matthaeus* in oratione de annulo, Vltrai. 1639. 4. et in orationibus eius p. 113. *Bartholomaeus Leonh. Schwendendoerfferus* in diſſ. de annulis. Lipſ. 1670. et *Franc. Montanus Vayerus* in commentatione de annulis, Operum T. 2. p. 412. edit. Pariſ. 1656. fol. Ludouici Chaduci de annulis opus ineditum memoratur in memoriis Treuoltinis A. 1727. p. 417. De origine, materia et vſu annulorum vide commentationem anonymi in Diario Gallico, Extraordinaire du Mercure galant, A. 1681. Tomo XIII. p. 126. et aliam in diario Anglico, Vniverſal Magazine A. 1759. p. 8. ſqq. adde *Ludov. Mart. Kahlii* explicationem annuli rariſſimi et antiquiſſimi in Anglia aſſeruati, exſtantem T. I. Parerg. Goetting. lib. 4. p. 92. ſqq. in qua multa de annulorum vſu apud veteres in genere. De annulorum ſculptura confer *Meurſium* parte 2. exercit. criticar. p. 34. ſqq. qui etiam effigies amicorum in annulis geſtari ſolitas obſeruat p. 149. De digito annulari et leuibus circa eum perſuaſionibus videatur *Jo. d'Eſpagne* IV. 4. errorum popularium, et *Chriſtian. Falſterus* amoenitat. philolog. III. p. 264. ſq. Ferreis annulis vtebantur plebeii homines, militesque manipulares et ſerui. Argenteis plebs, aureis equi-

res et ſenatus. Vide JCtos ad Digeſt. lib. 40. c. 10. *De iure aureorum annulorum* Salmaſius f. 170. ad hiſtor. Auguſtam. Lipſius elector. II. 8. Joan. Mercerius lib. I. Opinion. c. 8. Bernartius ad III. 3. ſilv. Statii. Caſp. Barthius tomo I. ad Statium p. 320. Henr. Kirſchius in diſſert. de annulis aureis. Lipſ. 1614. 4. Camillus Silueſter ad Iuuenalis X. 165. p. 542. ſq. et Petrus Burmannus in diſſert. de iure aureorum annulorum. Vltrai. 1734. recuſa Lipſ. 1740. et inſerta ſymbolis litterariis, Decade ſecunda, vol. ſexto, pag. 99. ſqq. Romae 1751. 8. Annuli aurei inſcriptionem, *a dros y dros ſacros*, fidelibus ego fidelis ero, in Bithuricenſi tractu reperti erudite illuſtrat P. Daniel in memoriis Treuoltinis A. 1716. p. 1399. putatque fuiſſe ex illis annulis, quos pugione appenſos geſtabant temporibus Regum Franciae Merouingicorum. Conferatur etiam Ioan. Iac. Chiflerius de anaſtaſi Childerici c. 7. et 8. et ex eo Matthias Zimmermannus p. 113. ſqq. florilegii. De luxu in annulorum multitudine vide, quae viri docti ad Martial. XI. 60. et Valeſium ad Ammiani XXVIII. 4. p. 531. ſq. Cur manu ſiniſtra frequentius geſtari ſoliti, quum vnica ſufficiat, ne dextrae vſus et actiones impedirentur, plures cauſſas comminiſcitur Michael Piccartus epiſt. CCLXXXIII. ad Kirchmannum, poſt Gudianas p. 255. De annulis ſignatoriis antiquorum, quibus etiam ad cellas,[13] arcas et res alias quaſcunque obſignandas vſi ſunt, ſcripſit *Georgius Longus*, Mediolani 1615. 8. et Lipſiae 1709. 8. *Fortunius Licetus* libro de annulis antiquis cap. 48. p. 121. et c. 136. p. 327. ſqq. *Kirchmannus* cap. 5. *Lipſius* ad Tacitum 2. annalium. *Philippus Bonanni* p. 170. muſei Kircheriani, *Montſaucon* T. 3. ſupplementi p. 172. ſqq. *Io. Frid. Heckelius* in commentatiuncula de annulis veterum ſignatoriis. Rudolfopoli. 1687. 4. *Nicol. Wolfius* in diſſert. de annulo ſignatorio priſco. Holmiae 1684. 8. *Laur. Zaccagnius*, V. C. in notis ad Acta Archelai cum Manete pag. 441. qui p. 27. obſeruat, cera vel creta ſiue luto ad obſignandum vſos veteres fuiſſe. De cera notauit etiam Voſſius lib. 4. operis de idololatria cap. 91. Praecipue vero de modo ſignandi epiſtolas et teſtamenta apud veteres, conſulendus Salmaſius libro de modo vſurarum cap. XI. et in ſpecimine confutationis animaduerſionum Deſid. Heraldi. Vide et Heraldum libro animaduerſionum ſeptimo. Pariſ. 1650. fol. et Nouarinum lib. V. ſchediaſmatum cap. 29. et de annulo, quo fons baptiſmi ſignatus, notas ad Optatum p. 9. ſq. et 12. editionis Amſtelod. Annuli illi conſignatores etiam *ſigillaritii* dicuntur a Vopiſco in Aureliano c. 50 qui cap. 42. affert dictum mimi cuiusdam, bonos principes omnes in vno annulo poſſe perſcribi. De ſigillis, quorum vice interdum virgulae ſiue aſſerculi a cimicibus exeſi vel nodi nota vſurpata eſt,

[13] Hinc Onirocritis amiſſio annuli ſignificat rerum iacturam. Vide Bulliardum in notis ad hiſtoriam Ducae pag. 262. et Artemidorum II. 5. V. 32.

eſt, vt docet Seldenus ad marmora Oxonienſia p. 43. et ſequenti, vide Allatium ad antiquitates Hetruſcas p. 39. ſq. Scaligerum cap. 11. elenchi trihaereſium, Andream Mullerum ad epiſtolam Moſis Mardeni p. 24. ſeq. et inprimis Io. Mich. Heineccii opus inſigne et elaboratum de veteribus Germanorum aliarumque nationum ſigillis. Francof. 1709. fol. ac Franciſci Ficorini opus italice ſub hoc titulo editum, *I Piombi antichi.* Romae 1740. 4. in quo ad quandringenta ſigilla Paparum, Imperatorum orientalium et occidentalium, Principum et Patriarcharum collegit. Varia *ſimulacra, ſigna*, χαρακτῆρες, *ſculpturas*, ſiue, ut ex Plinii X. 16. Epiſt. dicam *apoſphragiſmata*, quibus annuli ordinati apud veteres fuerunt, ſiue Deorum, de quibus Rycquius c. 22. de capitolio, ſiue Imperatorum, de quibus Heineccius p. 74. ſq. laudati operis de ſigillis, ſiue aliis quibuscunque vt in Sullae et Pompeii annulo tria tropaea inſculpta teſtatur Xiphilinus p. 19 ſq. videri poſſunt apud Clementem Alexandr. III. 11. paedagogi. Franc. Iunium de pictura veterum II. 8 p. 113 ſqq, Fortunium Licetum de annulis antiquis. Vtini 1645. 4. et in Hieroglyphicis ſiue antiquis ſchematibus gemmarum 60 annularium. Patauii 1653. fol. Leonhardum Auguſtinum de gemmis annulorum Franeq. 1694. 4. cum Iac. Gronouii notis. In Philippi Danielis Lipperti Dactyliotheca vniuerſali ſignorum exemplis niridis reddita cuius duae chiliades prodierunt Lipſiae 1755. 4. cura Io. Frid. Chriſtii, qui de rei numariae veteris gratia ſingulari praefatus eſt; et in Abrahami Gorlaei dactyliotheca cum praefatione Aelii Euerhardi Vorſtii de origine annulorum et animaduerſionibus eiusdem Gronouii. Lugd. Bat. 1695. 4. et auctius duabus partibus ibid. 1707. 4. Hic Gorlaeus male bis vocatur Abraham Gorcus in Aringhi Roma ſubterranea VI, 50. p. 383. qui et ipſe ibi de annulis varia non contemnenda collegit occaſione annulorum in ſepulcris antiquis repertorum. Praeclara etiam de annulis et ſigillis obſeruauit Io. Mabillonius de re diplomatica, et Dominicus Maria Mannus in obſeruationibus hiſtoricis de ſigillis antiquis; quarum pars decima octaua prodiit Florentiae 1750. 4. Vide et de annulis veterum Matthiam Zimmermannum in florilegio, Io. Conr. Dietericum in antiquitatibus biblicis V. T. ad Ierem. XXII, 24. pag. 501 ſq. 628. ſq. Ioſephi Laurentii Polymathiam lib. 1. diſſ. XI. et Martini de Roca ſingularia ſcripturae, parte 2. p. 460 ſq. Georgii Thegen diſſ. de annulorum in republica vſu, Regiom. 1701. Dan. Guil. Molleri diſſ. de annulo Trinitario, Altorfii 1701. De annulo paſtorali D. Ioan. Andr. Schmidii diatriba. Helmſtadii 1706. De annulo pronubo, diſſert. Petri Mulleri, ICti, plus ſimplici vice edita. De annulo pronubo Deiparae virginis, quem Peruſiae aiunt aſſeruari Io. Baptiſtae Lauri commentarius, Colon. 1626. 8. et Bzouius ad A. C. 1480. n. 26 ſqq. T. 18. p. 193 ſq. et p. 284 ſq.

ad A. C. 1486. n. 15. De annulo Romanorum ſponſalitio Frid. Aug. Iunii commentatio, in qua oſtenditur, vetuſtiſſimum eſſe morem, connubia per annulos confirmandi. De Annulis magicis agit Io. Michael in notis ad Goffarelli curioſitates inauditas p. 267. et Iul. Caeſar Bulengerus II, 52. aduerſus magos p. 612. De gemmis annulorum veterum probe intelligendis erudita Io. Frid. Chriſtii commentatio exſtat Tomo primo commentarior. Lipſ. litterarior. Lipſ. 1753. 8. p. 64. ſqq. 175. ſqq. 323. ſqq. 421. ſqq. Veterum ſophorum ſigilla et imagines, ſiue ſculpturae lapidum et gemmarum ſecundum nomina Dei et conſtellationes aſtrorum, cum ſignatura planetarum conſtitutae auctoribus Zoroaſtre, Salomone, Raphaele, Chele, Hermete, Thalete e Io. Trithemii MStis A. 1612. editus liber plenus commentis nugisque canoris. Ioan. Macarii, Canonici Arienſis, *Abraxas* ſeu *Apiſtopiſtus*, de gemmis Baſilidianis cum Abraxa Proteo Ioannis Chiftetii, Canonici Tornacenſis, Antw. 1637. 4. Haud pauca ſigilla vetera exhibet Raymundus Duellius in excerptorum Genealogicohiſtoricorum opere, Lipſ. 1725. fol. Quaedam etiam Io. Wilhelm. Waldſchmid ad calcem diatribae de comitum auſtregis. Marpurgi 1716. De contraſigillis medii aeui, quale exſtat in Actis Sanctor. T. I. Iulii p. 213. commentationem euulgauit Polycarpus Lyſerus, Helmſtadii 1726. 4. De iure ſigillorum luculentum tractatum edidit Theodorus Hoepingkius, Norimb. 1642. 4. De eo, quod iuſtum eſt circa ſigilla Vniuerſitatum vide Io. Martini Goſſelii diſſertationem. Giſſae 1711. 4. De ſigillis ordinis Teutonici in Pruſſia vide Erläutertes Preuſſen, T. I. p. 824. ſqq. T. 2. p. I. ſqq. De ſigilliferis Epiſcoporum, cumprimis Germaniae vide Chriſtiani Gottlieb Buderi commentationem, Ienae 1720. editam, et inſertam Diario ſalano Ioan. Anton. Strubergii, Ienae 1720. 8. et Georgii Adolphi Schuberti proluſionem de Epiſcoporum notariis, et praeſertim iis, a quibus ſigilliferi nomen ortum eſt. Lipſiae 1720. De annulis ex cortice ſurculi palmei, quibus Iudaei olim Alexandriae ſeditionem moturi velut teſſera inter ſe vſi ſunt, memorat Socrates VII. 13. Hiſt. Multa etiam nec contemnenda de vario annulorum genere congeſſit And. Stubelius in notis ad Panegyricum dicatum ſollemni creationi Magiſtrorum. Lipſ. 1686. 4. Δακλυλιογλύφος Ciceroni IV, 26. academic. quaeſt. vocatur *annularius*. Duumuir collegii annulariorum memoratur in veteri inſcriptione apud Begerum p. 81. ſpicilegii antiquitatis. Claudam breuem hanc ſcriptorum de annulis notitiam fabella iudaica, qua aiunt beatis ſingulis antequam paradiſum ingrediantur decem annulos ab angelo porrigi, quorum inſcriptiones vide, vbi lubebis, apud Pocockium in Miſcellaneis p. 295. ſq.

IX.

IX. Genera veſtium varia refert Nonius Marcellus c. 15. p. 260. idem ib. c. 17. p. 265. b. ſq. differit de genere vel colore veſtimentorum. Veſtes aliae fuernnt domeſticae, tricliniares Caelio Calcagnino lib. 3. quaeſtionum epiſtolic. aliae, quibus in publico vtebantur. Vide *Plutarchum* in Sulla p. 486. et Ioſephi Landoni diſſertat. ad Apoſtolum Zenum de veſtibus coenatoriis conuiualibus, ſiue cubitoriis inſertam tomo primo ſupplementi diarii eruditorum Italiae. De *toga tunicaque et calceis* differit Carol. Sigonius lib. 3. de iudiciis Romanorum, c. 18. 19. 20. De *toga* et variis *togarum* generibus Turrigius T. 12. theſauri Graeuiani p. 395. ſq. Hieronymus Boſſius in commentario de Toga Romana, Ticini edito 1614. 4. et recuſo Amſtelod. 1671. 12. et Tomo ſecundo theſauri Sallengriani p. 1305. Valerius Andreas libello de toga, ſago, etc. Douanii 1625. 12. Montfaucon T. 3. antiquit. explicatae, et T. 3. ſupplementi ſub initium. Octauius Ferrarius in diſſertatione de modo geſtandi togam, Aldus Manutius in diſſert. de toga Romanorum, quae exſtat in eius quaeſitis per epiſtolas. Venetiis 1576. 8. et inſerta deinde eſt Gruteri theſauro critico, tomo IV. et theſauro Graeuiano T. VI. p. 1183. Franc. Maria Turrigius in notis ad vetuſtiſſimam Vrſi Togati inſcriptionem T. 12. theſauri Graeu. p. 389. Edmundus Richerius ad Tertullianum de pallio p. 931. ſq. Philippus Rubenius lib. 1. electorum cap. 17. vbi de ſinu togae. Idem de tunica interiore lib. 2. cap. 20. vbi iconiſmus duplex ſtatuae tunicatae. Antonius Matthaeus in diſſertatione de toga. Vltrai. 1638. et Io. Georg. Eilerus in diſſertat. de toga et ſago. Witteb. 1671. De clauis veſtium et mapparum, de *tunicis* *στενοσήμοις* ſiue *anguſticlauiis*, *πλατυσήμοις* ſiue *laticlauiis*, quarum illae duobus arctioribus ſegmentis purpureis per vtrumque humerum ad infimam tunicae oram productis, hae latiore ſegmento vno per pectus ad imam tunicam deſcendente inſignes erant, diligentiſſime et accuratiſſime agit idem Albertus Rubenius libro primo, cuius ſententiam contra Ferrarium tuetur Graeuius ad tomum ſextum theſauri. Vide etiam Petronium Burmanni p. 126. Montfauconum T. 3. ſupplementi pag. 3. ſq. Sam. Pitiſcum ad Suetonium p. 335. Claud. Salmaſium ad Tertullianum de pallio p. 71. et Boſſii a nobis iam laudati librum de Senatorum lato clauo (qui itidem purpureus erat vt triumphantium aureus) in lucem emiſſum Ticini A. 1618. 4. et recuſum Tomo II. theſauri Sallengriani p. 1325. De *trabea* ſiue breuiore toga ex purpura et cocco Aldus Manutius Tomo I. theſauri Sallengriani p. 769. de eadem et de *chlamyde* Rubenius iterum videndus, a quo tamen quod ad formam chlamydis [14] attinet, diuerſus abit illuſtris Cuperus in diſſertatione ſubiuncta

[14] Non modo Alexandriae, ſed habitabili terrae *χλαμυδοειδὲς σχῆμα* tribuunt veteres. Vide Harduinum ad Plinium tom. I. pag. 562.

ſuncta commentario de Apotheoſi Homeri p. 137. ſq. De chlamyde coccinea et toga purpurea Salmaſius pag. 453. ad Vopiſci Firmum, Lacerda aduerſarior. p. 181. interpretes ad Matth. XXVII, 28. et Caſpar Sagittarius ſingulari diſſertatione. Ienae 1672. De *epomide* laudatus Cuperus ibid. p. 144. De tunica picta ſaliari auro diſtincta et purpura Octauius Ferrarius II. 16. electorum, de illa accipiens auream ſpiram apud Iuuenalem Sat. VIII. 207. Theophilus Raynaudus de veſte ſcapulari, tomo VII. Opp. Perſae, Medi, Parthi non ſolum veſtiflui et στοληφοροῦντες, ſed ſub ſtola ſiue talari toga etiam, braccati, laxis vtentes feminalibus ſiue ἀναξυρίσι. Vide Bourdelotium ad Heliodorum p. 65. De *veſtibus litteratis* ſiue quibus nomina intexta erant, adeundus Ioſephus Maria Sareſius in diſſertatione ſingulari de hoc argumento, edita Vaſione 1652. 4. Philippus Rubenius lib. 2. electorum cap. 2. Albertus Rubenius lib. I. de re veſtiaria cap. 10. Camp. Vitringa lib. 1. obſeruat. ſacr p. 148. illuſtrans locum ſacri ſcriptoris Apocalypſ. XIX, 16. Stephan. le Moyne in exercitatione ad verba Ieremiae XXIII, 6. p. 101. ſq. Philippus Rubenius II, 1. electorum, Bernhard Montfauconius Palaeogr. graec. lib. 1. c. 2. et Petrus Zornius T. II. Opuſcul. ſacr. p. 759. ſqq. De veſtibus *palmatis* Ioan. Chriſti. Polkius ſing. diſſert. Altorfii 1720. et Ern. Sal. Cyprianus in Programmatibus, Coburgi 1708. Progr. primo. De veſtibus *variegatis tinctisque* Ezech. Spanhemius ad Ariſtophanis Plutum v. 530. *Attenuata in filum auri metalla texuntur*, inquit Hieronymus epiſtola 22 ad Euſtochium. De veſtibus *papaueraceis*, papaueratis, ſcutulatis Harduinus ad Plin. VIII, 4. 8. vbi etiam de acu pictis, polymitis aliisque. Adde Coelium Calcagninum lib. 3. ep. 1. Memorias Treuoltinas A. 1715. p. 1733. et Lampium in Pſ. XLV. p. 519. ſq. De veſtibus *vndulatis* Servii Tullii Nicol. Heinſius ad Ouidii faſtos, lib. VI. 570. De veſtibus *loratis* ſiue ornatis loris ſeu inſtitis et paragandis (bebrämt) Salmaſius fol. 478. ad Vopiſci Proculum. De veſtimentis e *iuncis*, Labat T. V. itin. Afric. pag. 184 ſqq. De veſtitu e *papyro indica* in Gallia ante aliquod tempus inuento Sigiſmus Andr. Flachſius ſing. diſſert. Lipſiae 1718. edita, vbi veteribus hoc quoque veſtimenti genus vſurpatum paragrapho quinta ex Herodoto probat, et Bibliotheca academica Halenſis IX, 108. p. 419. De veſtibus in *ligulas inciſis* Langius gloſſario in cultellare, qui etiam de *cyclade* et multis aliis veſtimentorum generibus videndus, vti e veteribus Pollux lib. VII. et Iſidorus lib. XIX. Originum. Luxum in veſte picta variis figuris et imaginibus etiam euangelicas hiſtorias referentibus reprehendit S. Aſterius tomo I. auctarii noui Cambefiſiani p. 4. ſq. Stolae σαληνωταὶ finibus frequentibus fluentes, (mit Falten,) Goarus ad paginam Cedreni 393. πτέρυγες in veſtibus, Suidas in Θετταλικαί. De fimbriis ſiue cirris veſtium ac mapparum Salmaſius

ſius ad Spartiani Pertinacem c. 8. et Petronius clariſſimi Burmanni pag. 127. Lex caudaria exſtat apud Marteniuin T. 3. collect. p. 778. Veſtes bombycinas et linteas tam tenues, vt corpus per illas pelluceret [15] *nebulas linteas, ventos textiles*, et *vitreas togas* priſci ſcriptores rident ac perſtringunt paſſim. Vide praeter eundem Petronium pag. 274. Harduinum ad Plin. tomo I. p. 680. et tomo 2. p. 515. Rev. Olearium ad Philoſtratum p. 8. Rigaltium ad Onoſandrum p. 40. ſq. et Huetium p. 10. ad anthologiam. De ſerici vſu, qui a Scribus ad Perſas et inde ad Graecos et Romanos peruenit, et Iuſtiniani tempore ouis bombycum CPolin delatis vulgatus eſt per Europam vide Voſſii Etymologicum in *ſericum*, eundem IV. 90. de idololatria, Salmaſium ad Tertullianum de pallio, ad Solinum et hiſtoriam Auguſtam, Bibliothecam Anglicam T. IV. p. 74. ſqq. et Ioannis Franc. Giorgetti commentationem de origine ſerici, adiectam eius poemati elegantiſſimo de bombyce, italice ſub titulo: Il Filugello, o ſia il Baco da Seta, Venetiis 1752. 4. edito. De *palla* Deorum elegantiſſimus Broeckhuſius ad Tibullum p. 398. De *palliis* Philoſophorum aliorumque Salmaſius, Cerda, Pamelius et alii ad Tertulliani librum, quo reſpondet criminantibus, quod Chriſtianus factus *a toga ad pallium* deſcenderit et hoc cum illa permutauerit. Viri docti ad Gellium et Laertium, Valeſius ad Socratem p. 85 et 90. ſq. vbi de pallio Rhetorum, Creſollius III. 16. theatri Rhetorum, tomo X. Gronov. Alexander Arnoldus Pagenſtecherus diſſertatione quinta ſylloges diſſertationum, Bremae 1713. 12. B. D. Hector Godfrid Maſius diſſert. de pallio Paulli, Georg. Guil. Ouerkampf de veſtitu praecipue pallio veterum philoſophorum, Ienae 1734. Reuerendus Chriſtianus Guil. Franc. Walchius in antiquitatibus pallii philoſophici veterum Chriſtianorum. Ienae 1746. 8. et anonymus in diſſertatione de pallio Hebraeorum et Chriſtianorum, quae exſtat Tomo XXXVII. collectionis opuſculor. ſcientific. et philolog. pag. 435 ſqq. De vtraque paenula Io. Bapt. Donius in diſſertatione, quae poſt editionem Pariſ. 1644. 8. recuſa eſt tomo VI. theſauri Graeuiani, Barth. Bartholinus ſingulari libro, Hafniae 1670. 8. recuſo in eodem tomo theſauri Graeuiani, Iac. Sponius Miſcell. eruditae antiquit. et Claudius Salmaſius not. ad Tertullianum de pallio p. 86. et notis ad Lampridium tomo I. ſcript. hiſt. Aug. p. 774. et 925, vt plures taceamus.

De nolarum vſu in veſtibus vide Cangii Gloſſarium in κωδωνι, Wilh. Ern. Tentzelium in ſupplemento ſecundo hiſtoriae Gothanae, et T. I. Bibl. curioſae p. 346 ſq. Noua litteraria Hamburg. A. 1703. p. 94. Io. Mich. Heineccium de ſigillis p. 101. et icones in Antonii Matthaei libro de nobilitate p. 1132. Gabriel. Bucelini Germaniam T. II. p. 414, 417, 418, 420. Actis

[15] Martialis VIII. 68. *Formoſum licet ſic per bombycina corpus.*

Actis Sanctor. T. I. Iulii p. 374. Adde obſeruationes Halenſes germanice editas T. I. p. 413 ſqq. Io. Georg. Eccardi Erklärung eines Kleinodien-Käſtleins p. 16 ſq. Acta Francorum Erud. VII. p. 453. ſq. vbi etiam de ſceptris ſonantibus, et Chriſti. Schoettgenii diſſ. de nolis in veſtitu ad illuſtrationem verborum cantici ſacri Petri Dresdenſis: da die Schellen klingen in Regis curia. Stargardiae 1725. De ſubſtratione et pignoratione veſtium diis facta liber Io. Nicolai prodiit Giſſae 1701. 12. cui adde Martinum de Roa, II. 7 ſq. ſingularium ſcripturae, Barthium III. 2. aduerſar. Interpretes ad 2 Reg. IX, 13. Matth. XXI, 8.

X. *Periſcelides* veterum, Ouidio *gennalia*, exponit Antonius Bynaeus lib. I. de calceis Hebraeorum cap. 8. De periſcelidibus feminarum cum tintinnabulis vide Io. Henr. Maii obſeruat. ſacras lib. 3. p. 109 ſqq. edit. ſecundae. De recenti ordine equitum illuſtrium aureae periſcelidis praeter alios conſulendus eſt Ioan. Chriſtoph. Beckmannus in notitia ſiue ſyntagmate dignitatum illuſtrium. De Zonis, in quibus numos portabant, et *cingulis* Iſidorus lib. 19. Origin. cap. 33. Zimmermannus pag. 818. florilegii, Interpretes Matth. X, 9. Apoc. I, 13. Albertus Vogtius Miſcellan. Biblic. p. 175 ſq. Stuckius antiquit. conuiual. II, 29. viri docti ad Plautum, Phaedrum IV, 21. Gellium XV, 12. Horatii Ep. II, 40. Suetonium Vitell. c. 16. Iuuenal. XIV, 97. Apuleium VII. Mileſior. Meurſius ad Aſtrampſychum pag. 149. de luxu Romanorum, p. 85. et III. 25. miſcellan. animaduerſion. Iamblichus cap. 27. vitae Pythagorae, Io. Nic. Roſtius in diſſert. de veterum Zona pecuniaria. Ienae 1681. Io. Frider. Dürrius in diſſert. de Zona et lorica. Altorfii 1687. 4. et Iac. Sponius pag. 253. miſcellan. eruditae antiquitatis, vbi etiam baltearii mentio, qui balteorum curam habebat in armamentario Auguſtorum. De balteo ſacerdotali vide Ioan. Andr. Cleffelii diſſertationes tres, quarum prior ſub praeſidio Ioan. Chriſtoph. Wichmannhauſen habita eſt, Witteb. 1717. et 1718. De *chirothecis* veterum, quae Rabbinis *domus digitorum* apud Buxtorfium p. 302. lexici Talmudici, idem Buxtorfius ibid. p. 1406. Io. Nicolai libro ſingulari de chirothecarum vſu et abuſu, Giſſae 1702. et auctor anonymus diſſertationis de chirothecis, inſertae diario Anglico, *the preſent State of the Republick of the Letters*, A. 1732. p. 289 ſqq. et Io. Gottfr. Boehme in diſſertatione de pignore per chirothecam. Lipſ. 1674. 4. Clementis III. vel IV. Pontificis diploma, quo praepoſito B. Mariae Magdeburgenſi inter miſſam vſum chirothecarum concedit exſtat in Ioan. Georgii Leuckfeldi antiquitatibus Praemonſtratenſibus p. 113 ſq. De *baculis* veterum dicturum ſe promiſit Caſaubonus ad Theophraſti characteres p. 191. vbi mentio baculorum Laconicorum, de quibus Meurſius II. 17. Miſc. Laconicorum; videndus interim Vrbanus Godofr. Siberus in vita Spiridionis p. 76. De *crepidis* veterum diatribam Ottonis Sperlingii

lingii Hafniae 1699. editam recudi curauit Clariſſimus Gronouius tomo IX. theſauri antiquitatum Graecarum. Sperlingianam vocabuli Pantoffel etymologiam examini ſubiecit Olaus Rudbeckius, filius, in ſpecimine vſus linguae Gothicae pag. 84-93. Vide etiam de crepidis veterum Suidam in περίβολα, et Vignolium Maruillium tomo I. miſcellaneorum, pag. 209. De crepidarum obſtragulis Harduinus ad Plinium IX, 35. p. 333 et 378. ſq. De ocreis Valtrinus III, 12. Lipſius lib. III. de militia Romana cap. 7. et Arcerius ad Aeliani tactica p. 107. Sabinos ſiniſtro, Romanos dextro pede ocreatos in bello fuiſſe, notat Dausqueius ad Silium p. 353. Ex rubris ocreis agnitus Imperator, Hiſtoria Miſcella 18, 27. De *caligis* praeter Nigronum libro mox laudando, Salmaſius notis ad ſcriptores hiſtor. Auguſtae tomo II. p. 233. et Barn. Briſſonius antiq. ſelectar. lib. II. cap. 5. De *braccis* Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 82. Pitiſcus ad Suetonii Caeſarem 80. 83. 3. Clericus ad Exod. XXVIII. 42. Voſſius in Etymologico, Tiraquellus ad Alexandrum ab Alexandro lib. V. cap. 18. Io. Braunius de veſtitu Hebraeorum lib. 2. cap. 1. et Io. Diecmannus ſpecimine gloſſarii Rabani p. 53 ſq. Braccarum vero vſum Hebraeis, Graecis ac Romanis incognitum fuiſſe docet Octauius Ferrarius II. 2. electorum, vbi inter alia oſtendit *ſubligacula* fuiſſe pannum quo pudenda velabant ephebi quum nudi in campo Martio exercerentur. Idem II. 9. contra Voſſium in Etymolog. oſtendit *facinus maioris abollae* nihil aliud eſſe niſi facinus Philoſophi qui palliati incedebant, abollam enim eſſe pallium, ἀναβολήν. De *calceis* Hebraeorum duobus libris egit Antonius Bynaeus, qui poſt primam editionem Anni 1684. 12. auctiores prodierunt Dordraci 1695. 4. et Chriſt. Guil. Vollandus de ſandaligerulis Hebraeorum. Witt. 1712. Graecas enim et Latinas Antiquitates circa calceos illuſtrarunt Benedictus Balduinus, (ſutoris filius nec ſutoriae ipſe imperitus, ſed qui patrem in conficiendis calceis iuuit) cuius calceus antiquus et myſticus lucem adſpexit Pariſiis 1615. 8. et Amſtel. 1677. 12. cum Iulii Nigroni pridem Dilingae 1621. 8. ſeparatim vulgato libro de caliga ſiue calceamento militari veterum, Alber. Rubenii diatriba de calceo ſenatorio, et excerptis Salmaſii de calceo ex eius commentario ad Tertulliani de pallio librum. Nouiſſime cum Obſeruationibus ſuis librum Balduini et Nigroni recudendum curarunt, Io. Frid. Nilant Lugd. Bat. 1711. 12. et qui haud ita pridem orbi litterario cum magno ſui deſiderio ereptus eſt Chriſt. Gottlieb Ioecherus, Lipſiae 1732. 12. Adde Io. Adami Koenigii diſſert. de ritu portandi calceos. Witteb. 1678. Io. Frid. Durrii diſſertationes binas de veterum calceamentis. Altorfii 1688. et Henr. Tobiae Bittneri commentationem de calceis veterum. ibid. 1740. De calceis purpureis Imperatorum et Patriarcharum Cangius ad Villeharduinum p. 307 ſeq. et Stephanus

de Altimura p. 220. panopliae aduerſus ſchiſma graecorum. De gemmis clauisque calceorum Philippus Rubenus II. 14. electorum. Ὑποδήματα et σανδάλια Matthaei X. 10. atque aliis Noui Teſt. locis unum idemque eſſe, (aduerſus Salmaſii ſententiam qui ea diſtinguit p. 355. ad Tertullianum de pallio) docet Thomas Reineſius Epiſtola ad Io. Chriſtfridum Sagittarium, quae legitur in Frid. Gotthardi Gotteri elogiis clauorum Altenburgenſium, Ienae 1713. 8. p. 74 ſeq. Varia quoque calceorum genera commemorat Galenus IV. in Hippocr. περὶ ἄρθρων tomo 5. pag. 644. Iſidor. Hiſpalenſ. lib. 19. Origg. cap. 34. Biſciola tomo 2. horarum ſubſec. lib. 17. c. 21. De *puniceo* ſiue *mulleo* calceo Voſſ. lib. 4. de idololatria c. 5. et quae viri docti ad haec Vopiſci cap. 49. Aureliano: *calceos mulleos et aereos et altos et hederacios viris omnibus tulit, et mulieribus reliquit.* De *Phaecaſia* genere calceamenti Graecanici Lipſius ad Senecam lib. 7. de beneficiis c. 21 et ad Epiſtol. 113. De lunatis calceis quibus fas uti patritiis, Barthius ad Statium tomo 1. pag. 450. Cangius ad Zonaram pag. 329 ſq. et Bonanni in muſeo Kircheriano p. 164 ſq. Calceorum effigies in ſtatuis apud Montfauconum T. 3. ſupplementi tab. VI. caligarum militarium T. 4. ſupplementi tab. III. ſqq. Calceorum e corio vſus olim rarior. Vide Io. Georgii Keysleri antiquitates ſeptentrionales p. 170 ſq. De more calceos ſubligaculis ſuis ſoluendi Antonius Iul. von der Hardt, iam S. Theologiae et linguar. orient. Profeſſor celeberrimus in Academia Iuliocarolina, in diſſertatione ſub Io. Godofr. Lackemachero habita de ſtudiis per colloquia cum eruditis. Helmſtadii 1728. De more calceos in luctu ponendi Io. Henr. Maius lib. 3. obſ. ſacr. p. 24 ſqq. De calceamentis Scytharum videatur Car. Godofr. Zapfius in diſſertatione de Abaride. Lipſ. 1706. De Germanorum calceamentis Treuerus in anaſtaſi veteris Germani. Indorum calceos vide in Ludou. Moſcardi muſeo, p. 303, 305. Perſas altis calceis vſos recte ex Strabone annotauit Zaccagnius ad Acta Archelai a ſe edita § 12, ubi Manes ſiue Manichaeus haereticus dicitur uſus calceamenti genere, quod quadriſolea appellari ſolent. De ſolea vide ſis Sirmondum p. 189 ſq. ad Sidon. Soleae equis mulisque aptatae Scaliger p. 23. ad Catullum. De ſparteis ſandaliis mentio apud Socratem VII. 36 cui iungas Rubenium elect. p. 59. *Monocrepis*, quale genus calceamenti ſit diſces ex Iunio de pictura pag. 25. et Th. Munkeri mythographis tomo 1. pag. 30. in notis ad Hyginum. De nattis, quibus iter celerrime per niues glaciesque conficiunt, (pandas trabes vocat Saxo Grammaticus libro V.) vide Wormii muſeum p. 573. Sutores alii virilium alii muliebrium calceorum; alii qui tantum ſcinderent coria, alii qui conſuerent. Xenophon VIII. Cyropaed p. 2 8. vbi etiam de ſartoribus ſimiliter. *Inſabbatati*, *Zabatenſes*, qui in Zabata ſiue ſotulari et calcea-

calceamento ſuo per certum ſignum dignoſcebantur, Waldenſium fuere genus. Vide Pagium ad A. C. 1197. n. 10. Martene T. V. anecdotor. p. 1755. et Bibliothecam Patrum T. 25. p. 255. C. D. De *excalceatione* D. Georgius Calixtus et alii ad Exod. III. 5. Io. Fabricius de Cacozelia Gentilium tom. 2, diſſ. B. Dilherri pag. 228. Zimmermannus in analectis pag. 65 ſeq. Io. Clodius in diſſertatione de ritu excalceandi. Witteb. 1672. et Caſpar Sagittarius in diſſ. de nudipedalibus veterum, quae recuſa eſt in Syntagmate 1. Diſputat. Philolog. Amſtel. 8. Agit autem *capite I.* de nudipedalibus promiſcuis in itinere vel alibi quae defectu aut ſtudio fieri ſolebant: *capite II.* de nudipedalibus religioſis, de quibus videndi etiam Interpretes ad Exod. XXX. 18. Bynaeus de calceis Hebraeorum lib. 2. cap. 7 et ſq. Rupertus ad Florum p. 210. Geuartius 11, 12. electorum, Io. Chriſtfr. Sagittarius in diſſ. an ebraei nudis inceſſerint pedibus. Ienae 1644. et in eius otio Ienenſi p. 89. Io. Chriſt. Wichmanshauſen in diſſert. de calceo in Hebraeorum ſacris deponendo. ib. 1721. Io. Gottlob Carpzouius in diſput. de diſcalceatione religioſa in loco ſacro ad Exodi III, 5. et Ioſuae V, 15. Lipſiae 1729. recuſa ad calcem annotationum in Goodwini Moſen et Aaronem p. 769 ſqq. in qua contra Guſſetium comment. linguae hebraeae p. 861. ed. in fol. et p. 1645. ed. repetitae Lipſiae 1743. 4. communiorem ſententiam, nudis pedibus inceſſiſſe ſacerdotes ſacris operantes affirmantem, defendit. Ioan. Ern. Imm. Walchius de religioſa veterum ἀνυποδησιά ad Act. VII, 33. quae exſtat faſciculo primo eius diſſertationum in Acta Apoſtolorum, Ienae 1756. 4. p. 101 ſqq. et in qua in primis de ἀνυποδησιά apud gentes vſitata diſſerit. *Capite III.* idem Sagittarius agit de nudipedalibus lugentium ac poenitentium, et *Capite IV.* denique de nudipedalibus leuirorum, de quibus Talmudici tractatu נשים de leuiratu tomo 3. Surenhuſii pag. 1. et Interpretes ad Deut. XXV. 5. et librum Ruthae IV. 7. et Abr. Henr. Deutſchmannus in diſſert. de ritu excalceandi in contractibus. Witteb. 1693. De modo inducendi vel deponendi calceos, praecipue ad Menſam, vide Guil. Stuckium Antiquitatum Conuiualium II. 27. pag. 227 ſq.

De primo homine nudo condito, de gentibus itidem quibus nudis incedere mos, de Adamianis haereticis nuditatem affectantibus, de Philoſophis Gymnoſophiſtis etc. vide diſſertationem Rev. D. Io. Schmidii de nuditate hominum in triplici ſtatu, integritatis, lapſus et poſt reſurrectionem, Lipſ. 1706. Io. Gottlieb Hardtii binas de nuditate exercitationes, ibid. 1684. et Paulli Henr. Tillemanni commentationem hiſtoricomoralem de eo quod iuſtum eſt circa nuditatem Ien. 1692. Lipſiae 1726. 4. Dicuntur etiam quandoque nudi, ex phraſi orientalibus vſitata, qui ἐπενδύτην exterius ἱμάτιον ſiue ſuperiorem

 veſtem,

veſtem, ſtolam et pallium, abiecerunt, etſi χιτῶνι, tunica et femorali adhuc ſint induti. Vide Ludov. de Dieu ad Ioan. XIII, 4. XIX, 2. XXI, 7. Actor. IX, 39. Gisberti Cuperi obſeruationes p. 36. et Borremanſium de poetis et Prophetis pag. 119. De Platonis lege nuditatem in Rep. ſua ſuadente Io. Baptiſta Criſpus de Philoſophis caute legendis p. 411 ſq. et qui Philoſophum excuſat Beſſarion IV, 5. contra calumniatorem Platonis. De ſtolis beatorum, Rev. D. Samuelis Schelwigii diatriba exſtat in lucem edita Gedani 1692. De decoro circa veſtes vide Chriſtiani Henr. Weiſii diſſertationem Lipſiae 1710.

XI. De more ſcindendi veſtes in luctu et indignatione vide interpretes ad Num. XIV. 6. Ioſ. VII, 6. Iudic. XI, 35. Matth. XXVI, 6. De laceratione veſtium apud *Hebraeos* vſitata confer Nicol. Serrarium in Eſtheris cap. IV. Carpzouium ad Goodwinum p. 650. Io. Chriſti. Genſelium obſerv. ſacr. p. 33. Corn. Adami obſerv. theologicophilolog. p. 180. et Ioan. Chriſtoph. Wichmanshauſen de laceratione veſtium apud Hebraeos vſitata. Witteb. 1716. De laceratione veſtium apud alias gentes vide Aeſchylum Perſis v. 1065. Herodotum III. 66. Cerdam et alios ad Aeneid. V, 685. XII, 682. Bourdelotium p. 21. ad Heliodorum, Freinshemium ad Curtii III, 11, 25. Petri Fabri II. ſemeſtr. p. 122. ſq. Eliam Schedium ex edit. Iarkii p. 700. Octauium Ferrarium de re veſtiaria parte 2. lib. 4. c. 2. Sadi Roſarium p. 269. Briſſonium de regno Perſ. lib. 2. p. 256. et diſſertationes Chriſt. Roehrenſee. Witteb. 1668. et Chriſtoph. Iac. Schroederi. Ienae 1705. Pullae veſtis vſus in luctu Athenis iam Periclis tempore, vt docet Plutarchus de laude ſui p. 543. Carthaginienſes luctu publico nigris pannis moenia vrbis ſuae circumdabant teſte Diodoro Sic. lib. XIX. tom. 2. pag. 740. De Romanorum lugubri habitu, in moerore publico praeſertim, conſulenda praeter eundem Ferrarium T. 6. Graeuii p. 668 ſq. Ciceronis oratio in Vatinium c. 12 ſq. et Henr. Noriſius ad Cenotaphia Piſana diſſ. 3. c. 2. De veſtitu colorato in luctu regio exſtat diſſertatio Andr. Iulii Dornmeieri, Halae 1704. Nigris veſtibus in luctu vſi etiam Chriſtiani vide Aſterii homiliam 1. in tomo 1. auctarii noui Combefiſ. pag. 92. licet improbante Cypriano, de quo Franciſcus Pithoeus in Pithoeanis p. 5. De veſtibus ſepulcralibus B. Io. Frid. Mayeri diſſ. Gryphiswald. 1706. Confer etiam ſcriptores de luctu, infra capite vltimo a nobis laudatos.

XII. De veſtibus militaribus et armis pauca quaedam ſubiungenda reſtant. Et de *veſtibus* quidem ſago, lacerna, paenula, armilauſa videatur R. H. Schelius diſſert. VI. ad Polybium, et Philippus Rubenius II, 12. Electorum.

rum. De *ſago* Ferrarius de re veſtiaria II, 13, 8. ſq. De *paludamento* Imperatoris Lipſius de militia Romana II, 12. De diſcrimine inter ſagum, paludamentum et chlamydem vide I. E. I. Walchium ad Cellarii compendium antiquit. Rom. pag. 549. not. x). Albae fuerunt militum veſtes ducumque chlamydes vide Iuretum ad lib. 1. Paullini de vita S. Martini fol. 858 ſq. T. VIII. Bibl. Patr. Morell. Militum cingulus ſeu balteus, Rupertus p. 327. in Florum De armis vero et quidem de *ſcutorum* forma quae Hebraeis in vſu fuit conſulenda Theodori Daſſouii diſſertatio ad titulum Celim §. 2. ſq. Witeb. 1696. et Io. Chriſtoph. Ortlobii diſſertatio de ſcutis et clypeis Hebraeorum, Lipſ. 1718. De gerro Scythico ſcuto praeter graecos Lexicographos et interpretes Feſti conſule Scholia graeca ad Lucianum tomo 2. pag. 32. Gerrae Perſarum etiam ſcuta e viminibus contexta vt notat Adr. Relandus parte 2. diſſ. Miſc. p. 186. de quibus conſulatur Ezech. Spanhemius p. 193. ad orat. primam Iuliani. De decumana, ſcuti maioris genere, vide quae viri docti ad Hirtium de bello Afr. cap. 29. et Feſtum. De *Parma clypeo*, *ſcuto*, *pelta*, *cetra*, (quae Afrorum fuit) et *ancili* aliisque ſcutorum generibus agunt Aldus Manutius in quaeſitis per Epiſtolam tomo IV. lampadis Artium Gruterianae p. 304. ſq. et tomo primo theſauri Sallengriani p. 817. Frid. Taubmannus ad culicem Virgilii p. 106. Lipſius l. 3. de militia Romana c. 1. et 2. et in analectis ad idem opus: Petr. Petitus lib. de Amazonibus c. 25. et 26. vbi ſigillatim de pelta. Mat. Zimmermannus in analectis pag. 556. ſq. Herm. Hugo lib. 2. de militia equeſtri cap. 4. Henr. Dodwellus in diſſ. poſtuma de parma equeſtri Woodwardiana, Oxon. 1713. 8. vbi etiam de aliis quibusdam ornamentis veſtibusque militaribus veterum Romanorum. Henr. Noriſius ad Cenotaph. Piſana p. 121. Pierius hieroglyph. cap. 36. ſqq. Iac. Thode diſſ. IV. de clypeis ſcutisque veterum. Hafniae 1718. 4. Ioan. Sartorius in Schediaſmate de clypeo. Witeb. 1724. Blaſius Caryophilus in opuſculo de veterum clypeis. Lugd. Batav. 1751. 4. Fortunatus Schachus lib. 3. myrothecii cap. 19. ſeq. qui cap. 15. ſeq. fuſe agit de Cerethaeis et Pheletaeis, quos milites et ſtipatores Regis Davidis a cetris et peltis ita dictos contendit, quaſi cetratos et peltatos dixeris. Confer auctores ſupra p. 743. de iis excitatos. De clypeis extat et diſſ. Ioſ. Waſſii Angli, cui addendus Tobias Gutberletus libro de Saliis, cap. 12. ſq. vbi de forma anciliorum quae ſaltantes Martis Sacerdotes circumgeſtabant: Io. Danielis Rami erudita diſſ. de Ancilibus Romanorum, Hafn. 1706. Ez. Spanhemius p. 167. ad Callimachum, qui de clypeorum forma & appellatione, totoque eorum diſcrimine alibi accurate egiſſe ſe teſtatur. De clypeorum aureorum vſu idem Scacchus III. 22. Clypea votiua in templis ſuſpenſa etc. Salmaſ. ad Trebellii Pollionem, Sponius p. 152. ſq.

Miſc. vbi exhibet et illuſtrat clypeum votiuum Scipionis Africani et p. 154. plura depromit e numis. Vide de clypeis votiuis Iacobum Sponium in Recherches curieuſes d'antiquité p. 1. ſqq. Guilielmum Marſieum in diſſert de clypeis votiuis inſerta T. 2. memor. acad. inſcriptionum pag. 227. ſqq. Obſeruationes ſuper clypeo votiuo, T. V. hiſtor. Acad. inſcription. p. 240. ſqq. et Ioan. Frid. Rexrath orationem de clypeis in loco ſacro ſuſpenſis, Lipſiae. 1737. 4. De clypeis Lydorum Xenophon VI. Cyropaed. p. 126. Γαρυτὸς τόξε θήκη, pharetra ſagittarum, ſagma ſcuti, Sirmond. p. 239. ad Sidon. Scuta ex plurimis ſibi ſuperimpoſitis laminis ſiue pellibus confecta obſeruat Graeuius p. 86. ſq. in lectionibus ad Heſiodum. An tota aerea in vſu fuerint diſquirit Arcerius in notis ad Aeliani Tactica p. 132. Inſulam Cyprum ſcuto Gallico ſimilem eſſe affirmat Hyginus fab. 276. De ſcutis θυρεοῖς oblongis Gallicis in acutum deſinentibus Cangius ad Alexiadem p. 396. Idem de ſcutis per naues diſpoſitis, vt pone illa milites tutiores pugnarent, p. 283. ſq. ad Villeharduinum. Præ ceteris vero omnibus de omni genere ſcutorum conſulendus Henr. Speelmannus in Aſpidologia, Lond. 1654. fol. cum Nicolai Vptoni libro de ſtudio militari, et Io. a Bado aureo tractatu de armis, notis, que Ed. Biſſei. In clypeis imagines et inſignia pingi mos antiquiſſimus, de quo Rigaltius ad paginam 17. Tertulliani, et Drakenborgius ad Silium p. 421. Scutum Achillis, de quo Homerus pictum rebus innumerabilibus, illuſtratur a Ioan. Boiuinio in apologia Homeri Gallice edita Pariſ. 1715. 8. Clypeus ouatae figurae apud Montfauconium T. 4. ſupplem. pag. 12. tab. VII. VIII. IX. Clypeus rotundus et trapezoides apud eundem ibidem poſt tabulam XIII. Clypeus inſignis rotundus in numo Vitellii apud Triſtanum T. I. p. 275. macedonicus eſt, vide Patinum ad Suetonii Vitellium. Clypeus cum inſcripto voto apud G. Hickeſium diſſ. Epiſtolar. p. 187. ſq. Summum dedecus habitum, ſi quis ſcutum abieciſſet, de quo Lindebrogius ad Codicem Legum antiquarum p. 1476. et ego notis ad Sexti Empirici Pyrrhonias Inſtitutiones lib. 3. ſect. 216. Diuerſarum cohortium milites diuerſis ſignis in ſcuto vſi ſunt. Vide columnam Traian. n. 149. Clypeis inſcripta fuerunt Ducum nomina, vide quae annotauit Fabricius ad Dionem p. 315. Honor fuit, quum clypeus mortuis Imperatoribus poneretur. Vide Capitolinum in Antonino pio c. 5. et Trebellium Pollionem in Claudio. Scutis impoſiti, qui duces vel principes eligerentur. Vide Pithoeum II. 6. ſubſeciv. et Lipſium ad Taciti IV, 25. hiſtor. Clypeos Germanorum in numis Auguſti habes apud Rubenium, in Druſi numo apud Patinum p. 51. theſauri numiſmatum, ſeptentrionalium populorum apud Wormium p. 370. Muſei. Variae clypeorum figurae in veteribus ſigil-

lis

lis obuiae ſunt apud Heineccium de ſigillis p. 202. Vide et p. 130 et 214. De *galea*, *lorica*, et aliis ſimilibus eorumque inſignibus agit Alexander ab Alexandro lib. 1. genial. dierum cap. 20. Lipſius lib. 3. de militia Romana c. 1. et 5. et 6. Hilſcherus in vita Goliathi p. 86. Barthius aduerſar. XXII, 14. Potterus Archaeol. Graec. III. 4. Chriſti. Brünings in diſſert. de cornu ſalutis. Heidelb. 1743. Io. Henr. Lederlinus in ſpecimine philolog. de galeis veterum. Argentor. 1716. et Io. Frid. Durrius in diſſert paullo ante p. 860. citata de veterum armis bellicis Zona et lorica. Altorfii 1687. De *loricis* textis Caſaub. ad Sueton. Gallam cap. 19. Io. Clericus ad Exod. XXVIII, 32. De loricis linteis veterum Sigismundi Iacobi Apini diſſertatio exſtat Miſc. Lipſienſ. T. VI, p. 275. ſqq. et T. VII. p. 316. ſqq. auctior vero recuſa eſt Altorfii 1719. Loricae in numis de Sarmatis et de Germanis. Patinus theſauri p. 169. 175. De cultro venatorio, ſpatha, machaera, Rhodius p. 45. ad Scribonium ſq. et Burmannus pag. 179. ad Petron. vbi et clypeorum gladiatoriorum effigies. Variae icones loricarum ex veteribus ſigillis exhibentur ab Heineccio p. 204. De *telis*, *haſtis*, *gladiis*, *pilo*, Gellius lib. 10. c. 25. et ad eum locum Prouſtius aliique interpretes, Turnebus lib. 19. aduerſ. cap. 32. Scaliger ad Varronem et Feſtum, Brodaeus lib. 6. miſcell. cap. 26. Lipſius lib. 3. et in analectis ad lib. 5. cap. 4. de militia Romana, et in electis lib. 1. cap. 7. Gladii non ſolum caeſim, ſed etiam punctim inferendis ictibus habiles. Vide Miſcell. obſervations upon Authors. Londini 1731. 8. n. 9. p. 280. ſq. ſed confer quoque in contrariam ſententiam Sponii Recherches d'Antiquité p. 23. De *bipenni*, quam *biſacutam* vocat Guilielmus Brito II, 305. et cuius figuram exhibet πέλεκυς Simmiae, vide Barthium ad Statium tom. 2. p. 566. ſq. Petrum Petitum de Amazonibus c. 32. Petronium Burmanni p. 627. Io. Carolum Schottum in noua explicatione apotheoſeos Homeri p. 50. R. H. Schelium ſingulari diſſertatione de telis ad Polybium. Patricium et Salmaſium T. 10. theſauri Graeuiani paſſim. Potterum Archaeol. Graec. De telis ignitis, ad quae Paullus alluſit Epheſ. VI, 16. confer Ioan. Andr. Schmidii diſſ. de armatura ſpirituali. Helmſt. 1701. 4. in qua varia armorum veterum genera illuſtrantur. Conſule quoque Lipſii Poliorceticon V, 5. De telis Hebraeorum, et quae ipſis ignita audiant, vide Daſſouii diſſert. de emphaſi ſacr. vocum p. 61. Alias auctorum variorum de telis, quae Apoſtolus ignita vocat, ſententias vide apud Wolfium T. IV. Curarum p. 158. De malleolis, qui telorum ignitorum ſpecies, vide Baldi Lexicon Vitruuianum p. m. 67. ſqq. et quos ille citauit auctores De gladiis populorum ſeptentrionalium conferatur Tychon. Rhodii ſchediaſma de gladiis veterum inprimis Danorum. Hafniae 1752. 8. Paterniaci apud Helueticos monſtratur ephippium

pium cum *ſtapede* (Steigbiegel) quo vſus ſit Iulius Caeſar. Sed veteribus vſum ſtapedis ignotum fuiſſe iam ſupra p. 816. ex Montfauconio oſtendimus, cui aſſentitur Carolus Patinus in itinere ſuo gallice deſcripto p. 269 ſq. Franciſcus Philetus XXIV, 22. Epiſtol. et Ciacconius ad columnam Traianam n 59. Vide tamen Voſſium lib. 1. de vitiis ſermonis cap. 7. Inſcriptio quidem, quae tanquam vetus profertur, in qua verba: *pes haeſit ſtapiae*, confícta a Franciſco Columna. Confer Menagiana T. 4. p. 263. Vide et Heineccium de ſigillis p. 205. vbi etiam de coopertoriis equorum. Caſonouanii origines Gallicas in *etrica*. Melanges hiſtoriques. Amſtelod. 1718. 12. p. 81. ſq. De calcaribus eorumque vſu, abuſu et iuribus Ioan. Nicolai liber prodiit Francof. 1702. 12. Subferrandi et calceandi, vt ait Plinius, equos mos priſcis etiam cognitus. De *equis et equitibus cataphractis* praeter Lipſium lib. 3. cap. 7. de militia Romana, Hermannus Hugo lib. 2. de militia equeſtri cap. 3. Adde columnam Traianam n. 147, 161. et Ezech. Spanhemium ad orat. primam Iuliani p. 243. 247. ſq. De leui & graui armatura idem Hugo lib. 2. cap. 4. De *arcus Scythici* figura, cuius apud varios ſcriptores mentio, poſt Scaligerum et Valeſium diſputat Huetius in notis ad Manilium p. 57. et Harduinus ad Plinii IV, 12. T. I. p. 463. adde Scalig. ad Euſeb. vbi de Graecis litteris et quidem de Sigmate, Valeſium ad Amm. Marcellinum p. 315. et confer arcus figuram apud Ez. Spanhemium p. 277. ad Callimachum, aliasque apud Perizonium ad Aelianum pag. 736. *Sicae* figuram inquirit Barthius in aduerſ. p. 2634. ſq. Briſſonius lib. 2. antiq. iuris capite vndecimo, et Lipſius ad lib. 3. cap. 3. de militia Romana, vbi de *pugione*. *Pili* formam ex Rubenio et Lambecio exhibet Graeuius ad Flori 1. 18. apud quem *dolabrae* imaginem quoque habes ex columna Traiana, ad Flori IV. 10. adde Lipſium de militia Romana lib. 3. dial. 4. In numo eius figura conſpicitur apud Gutherium de veteri iure pontificio lib. 3. c. 16. De *aſcia* videatur Phil. a Turre ad monumenta veteris Antii part. 1. c. 2. p. 13. T. VIII. theſauri Italiae parte 4. Gladio accinctum ire per publicum non licebat niſi militibus, vide ad Suetonii Auguſt. c. 26. et Petronium Burmanni p 407. Gladiis tamen accincti etiam domi et in epulis veteres. Vide Meurſium II, 9. animaduerſ. p. 85. partis 2. exercit. critici. De ritu arma in ſacris geſtandi vel deponendi, vide Calvoeri rituale tom. 1. p. 691. et Rev. Ottonis Kegelii diſſ. de gladio deponendo ad baptiſmum, Helmſt. 1709. etc. De more arma geſtandi vel deponendi inter epulas Guil. Stuckius II. 29. 232. ſq. et II. 34. p. 252. Antiquitat. Conuiualium. De quinque modis iaculandi et arcum tenendi Valeſius ad Ammiani XXV. 1. De vſu tela veneno ſaturandi Freinshemius ad Curtii IX. 8. 20. et Raph. Fabrettus ad columnam Traianam p. 13. adde Acta naturae curioſor. II, 3. p. 127.

De

De *caeſtibus* quibus vſi pugiles, Ald. Manutius in quaeſitis per Epiſtolam tomo IV. lampadis Gruterianae p. 312. ſq. Pignorius in originibus Patauinis p. 30. T. 6. theſauri Italiae parte 3. et Stephanius ad Saxonem Grammaticum p. 84. ſq. Sed de vniuerſa pugilum & gladiatorum armatura videndi Petr. Faber et Hieronymus Mercurialis in athleticis atque gymaſticis, Octauii Ferrarii diatriba de gladiatoribus cum altera de balneis edita a Ioan. Fabricio, Helmſt. 1721. 8. et recuſa in Poleni ſupplementis ad theſaur. antiq. Rom. et Graec. T. 3. p. 313. Nic. Calliachii diſſertatio de gladiatoribus, in eiusd. Poleni ſupplementis Tomo eodem p. 333. Suen. Bring diſſertatio de gladiatoribus. Londini Goth. 1747. Lipſius in libris duobus ſermonum ſaturnalium, et Scipio Maffeius Veron. illuſtratae P. I. lib. I. c. 1. Inſcriptiones, in quibus gladiatorum, dimachaeorum, eſſedariorum mentio, vide in Memoriis Treuoltinis A. 1715. pag. 737. ſqq. Ducenta gladiatorum paria in agone funebri Viriathi Diodor. Siculus p. 361. excerptor. Peireſcianorum. De rude quo donati gladiatores emeriti, conſules Camillum Silueſtrum ad Iuuenalem p. 346. De armis veterum Germanorum vide Ioan. Strauchii diſp. ad Tacitum III. Lipſ. 1651. De clypeis Gallorum Gottlieb Wernsdorffium de republica Galatarum c. 6. §. 12. ſqq.

XIII. Varia acceptio vocabuli armorum mouet nos, vt hoc loco etiam de inſignibus et arte Heraldica nonnihil ſubiungamus. Atque antiquiſſimum quidem illum eſſe morem ſcuta inſigni aliquo notandi, multis veterum locis clariſſime patet. Ita Plutarchus in vita Alcibiadis pag. 198. tanquam ſingulare notat eum in ſcuto ſuo habuiſſe ὀυδὲν ἐπίσημον τῶν πατρίων, ἀλλ᾽ ἔρωτα κεραυνοφόρον, Idem in extremo libri de ſollertia animalium pag. 985. ex Steſichoro refert inſigne ſcuti Vlyſſis fuiſſe delphinum. Confer Aeſchyli ſeptem ad Thebas v. 384. ſqq. 417. ſqq. et Cerdam aliosque ad illa Aeneidos VII. 657.

- - - clypeoque inſigne paternum
Centum angues - - - -

Tiraquellum de nobilitate p. 65. ſq. Vlyſſem Aldrouandum Ornithologiae lib. 1. p. 45. ſq. et lib. 2. p. 96. ſq. Stephanium ad Saxonem Grammaticum p. 102. Acta Sanctorum Iunii tom. 2. p. 562. Kircherum tomo 2. Oedipi p. 24. ſqq. Theodor. Hoepingium de iure inſignium. Norimb. 1642. fol. Heineccium de ſigillis p. 213. ſqq. Bartoli a Saxoferrato tractatum de inſignibus et armis, recuſum Altorfii 1727. 4. Friderici Rappolti ſchediaſma de inſignibus. Lipſ. 1660. 4. Io. Dauid. Koeleri programma de inuentoribus inciſurarum, Gallice les hachures dictarum. Goettingae 1730. 4. Philippi Sperl tractatum de clypeis militaribus Germanorum. Norimbergae 1736. 4.

Attamen nondum conſtare affirmat Arnoldus Buchellius Epiſtola ad Petrum Scriuerium, inter inſignium Virorum Epiſtolas editas a V. C. Ian. Guil. Meelio p. 128. ante annum a Chriſto nato milleſimum haereditaria obtinuiſſe familiarum inſignia, quorum originem Caſanouanus in Originibus Gallicis [16] repetit a ſaeculi decimi extremo, ſiue temporibus Hugonis Capeti Galliae Regis, ſub quo feuda haereditaria eſſe coeperunt et expeditiones cruciatae in Palaeſtinam ſuſcipi, quod etiam probatur Stephano Baluzio in Hiſtoria Genealogica Principum Aruerniae. Vide et Siluestrum de Petra Sancta S. I. de teſſeris gentilitiis Rom. 1638. fol. Inter Pontifices primum Bonifacium VIII. [17] inſignibus vſum eſſe obſeruatum eſt. Inſignia vrbium quae γνωρίσματα τῶν πόλεων vocat Procopius lib. 4. Gothicorum, memorat Antigonus Caryſtius c. 15. memorab. Atque de eiusmodi inſigni Caſaubonus in Caſaubonianis p. 141. intelligit, quod Imperator Hadrianus ſuper Aeliae portam iuſſit ſuis foetae poni ſimulacrum, teſte Euſebio in Chron. Baronii ad A. C. 137. Regum Aſſyriorum inſigne fuit columba, vide interpretes ad Ier. XXV, 38. et Pinedo ad Stephanum Byz. p. 584. Plinius VIII, 42. notat, Bucephalum Alexandri vocatum eſſe ſiue ab aſpectu toruo, ſiue ab inſigni taurini capitis, armo impreſſi. Catalogum plerorumque omnium ſcriptorum, qui de Arte Heraldica Latine, Gallice, Italice, Anglice ſcripſerunt, Oxoniae 1674. 4. vulgauit Agora quidam, cui etiam praeter illos quos memorat Carolus Arndius in Bibl. Politico Heraldica, Roſtoch. 1705. 8. vulgata, multi ab illo praecipue tempore editi adiungi poſſent, quorum inſignem numerum deprehendes in Lengleti du Fresnoy catalogo ſcriptorum, quem methodo hiſtoriae ſuae ſuffixit ſect. 58. ex editione Lipſienſi Menkeniana, ſed quum inſtitutum noſtrum alio nos vocet, hic capiti praeſenti finem imponimus.

[16] Vide illas in *Armes* et *Herault*. De tempore autem quo torneamenta ſiue Ludi equeſtres frequentari coeperunt, ſaeculo X. poſt Chriſtum natum, vide memorias Treuoltinas A. 1706. pag. 1597. ſq. Tum primum coepiſſe vſurpari arbitraria et vaga, deinde fixa: notat Papebrochius tom. 2. Actor. Sanct. Iunii pag. 561. Aſt Celſus Cittadinus in libro, *dell' Antichita delle Armi Gentilizie*, qui poſt mortem eius cum notis editus eſt a Ioanne Guilielmo Carli Luccae 1741. 8. inſignia haereditaria iam apud Graecos Romanosque in vſu fuiſſe perhibet.

[17] Menagiana tomo 2. pag. 202.

CAP.

CAPVT XIX.

De conuiuiis et re cibaria veterum.

Scriptores generales de hoc argumento. 1. *De modo accumbendi ad menſam vel aſſidendi.* 2. *De coenaculis, menſis, lectis, poculis, patinis etc.* 3. *De tempore cibi capiendi.* 4. *De variis potus generibus.* 5. *De cibis omnis et conuiuiis varii generis* 6. *De variis ad menſam ritibus et de diribitoribus aliisque qui ad menſam operam ſuam conferebant.* 7. *De abſtinentia, frugalitate et luxu.* 8. *Sacra menſa et hoſpitii.* 9.

I.

Ad conuiuia veterum et vniuerſam rem cibariam rectius intelligendam faciunt inprimis *Ioſephi Laurentii* collectanea conuiualia, ſecundum ordinem litterarum digeſta lib. 6. Polymathiae pag. 464. ſq. *Ioan. Guilielmi Stuckii* praeſtantiſſimum opus [1] antiquitatum conuiualium, quod Tiguri primum 1582. in fol. et deinde apud Batauos inter Stuckii opera Lugd. Bat. 1695. lucem adſpexit. fol. *Andreas* quoque *Baccius* non praetereundus in opere haud vsquequaque obuio de vinis, cereuiſiis ac conuiuiis antiquorum Rom. 1586. fol. recuſo T. IX. theſauri Gronouiani p. 21. ſqq. libris VII. quorum *primo* agit de naturali vinorum hiſtoria, vinearum et vinorum cultu, cura, aſſeruatione: *libro* 2. de vinorum facultatibus et differentiis: *tertio*, de vſu et effectibus vinorum. *Libro quarto* de conuiuiis, quo inter alia pag. 196. explicat Virgilianam deſcriptionem conuiuii Didonis, quae occurrit lib. 1. Aeneidos et pag. 202. ſq. Homerum a Virgilio in deſcriptione conuiuii ſuperatum eſſe contendit. Hic liber quartus longe auctior et in V. libros diſtributus poſtea ſeparatim a Baccio editus eſt, et recuſus tomo IX. Antiquitatum Graecarum Gronouii. Ceterum vniuerſi illius quod primum dixi, operis Bacciani *liber V.* et *VI.* agit de vinis Italiae, *liber VII.* denique de vinis extra Italiam, et p. 352. ſq. de cereuiſiis et aliis potibus factitiis. *Iulii Caeſaris Bulengeri* libros IV. de conuiuiis qui primum prodiere Lugd. 1627. 8. recuſos inuenies tomo 12. Antiquitat. Roman. Graeuii, in quo etiam pag. 133. occurrunt *Erycii Puteani* reliquiae conuiuii priſci, qui libellus lucem prius adſpexerat Mediolani 1596. 4. et in eius Amoenitatibus primo loco legitur ſub titulo genialium ſermonum. Louanii 1615. 8. His addendi Potterus IV. 16.

[1] Laudat Lipſius Centur. 1. Miſc. Epiſt. 65. Vide etiam II. 26.

20. Archaeol. Tiraquellus ad Alex. ab Alex. V. 21. et Phil. Lud. Hanneke-nius de cura domeſtica Rom. pag. 72. ſq. recuſus T. I. theſauri Sallengriani. *Iani Cornarii* de conuiuiorum veterum Graecorum et recentium Germanorum ritibus, moribus, ac ſermonibus, cum eius libello de amoris praeſtantia, et de Platonis ac Xenophontis diſſenſione prodiit Baſ. 1548. 8. et a Gronouio deinde inſertus tomo 9. Antiquitat. Graecorum, in quo etiam exſtat *Ioſephus Laurentius* de prandio et coena veterum, et *Hieron. Mercurialis* de potionibus et eduliis antiquorum, *Danckei* diſſertatio de conuiuiis veterum, inſerta Memoriis Treuoltinis A. 1706. p. 480. ſeq. *Ioſephi Quercetani* diaeteticon polyhiſtoricum, Franc. 1607. 4. cum eius pharmacopoea dogmaticorum reſtituta recuſum; *Ludouici Nonii* vero Medici Antwerpienſis diaeteticon poſt primam editionem Anni 1633. longe locupletius lucem adſpexit Antwerp. 1645. 4. et non indiligenter agit IV. libris de vniuerſa re cibaria antiquorum, merito hinc laudatum a Vignolio Maruillio in limine Tomi primi miſcellaneorum litterariorum et hiſtoricorum Gallice editorum. Eiusdem Nonii Ichthyophagia ſiue de piſcium eſu commentarius lucem vidit Antwerp. 1616. 8. et *Io. Erici Oſtermanni* de Vet. Romanor. conuiuandi ritibus Witeb. 1649. *Chriſti. Gottlieb Schwarzii* diſſertatio de comiſſationibus veterum. Altorfii 1744. *Ioach. Teſch* diſſertatio de conuiuiis Romanorum aliorumque. Aboae 1705. 8. *Georg. Wilh. Frider. Schrammii* commentatio de coena frugali a Plinio lib. 1. ep. 15. deſcripta. Ien. 1746. *Mureti* liber Gallicus, *Diſſertation ſur les feſtins des anciens Grecs & Romains, & ſur les Ceremonies, qui s'y pratiquoient.* Pariſiis 1682. 12. et Hagae Comitum 1715. 12. *Ioannis* quoque *Manelphi* coena Romana ſiue vrbana victus ratio huc ſpectat edita Rom. 1650. et ex antiquis *Apicii Coelii* Latini ſcriptoris de opſoniis et condimentis ſiue arte coquinaria libri decem, et curioſiſſimum opus Naucratitae Grammatici Graeci *Athenaei*, quod ſub dipnoſophiſticon nomine notum eſt, et Latine verſum a Natali Comite melius longe etſi non vsquequaque feliciter a Iacobo Dalechampio, denique eruditiſſimo If. Caſauboni commentario illuſtratum. Ex hoc Athenaeo a quo perdita Archeſtrati, Hegemonis, Matreae, Numenii et Timachidae de conuiuiis ſcripta commemorantur *Stephanus Niger* deriuauit Muſonium ſuum ſiue opus de nimio vitae luxu atque nimia opſoniorum appetentia. Baſil. 1532. 4. et tomo VIII. theſauri Gronov. De conuiuio tempeſtiuo et intempeſtiuo, quo intelligitur conuiuium vltra tempus vel in noctem protractum, vt Ferrarius II, 23. Electorum docet, vide Lipſium excurſu A. ad Taciti Annales, Salmaſium ad Vopiſci Florian. 6. p. 631. ſqq. et Aldi Manutii diſſertationem Tomo primo theſauri Sallengriani p. 801. Quam largiter Deus non vſui ſolum ac neceſſitati conſuluerit, ſed varietati etiam et

copiae

copiae eſculentorum ac poculentorum proſpexerit vbique, docere poteſt Thomas Bartholinus diſſertatione ſexta et ſeptima de medica domeſtica Danorum, quibus victum potumque domeſticum eorum exponit. De ſacris epulis peracto ſacrificio fieri ſolitis praeter Stuckium videndus *Iac. Gutherius* IV. 23. de iure veteri Pontificio tomo 5. Graev. et *Rudolphus Cudworthus* in libro edito Anglice de genuina notione S. Coenae Dominicae. Lond. 1642. 4. et 1676. fol. *Spencerus* III. 1. de legibus Hebr. cap. 7. *Lakemacherus* Antiq. Graec. ſacr. p. 384. *Potterus* Archaeol. Graec. lib. 2. cap. 4. *Saubertus* de ſacrificiis c. 26. *Samuel Kripnerus* in diſſert. de eſca idolis immolatorum. Ienae 1720. p. 21. ſqq. et Waltherus in der Hiſtorie der heidniſchen Opfermähler, Parthenopoli 1726. 4. De conuiuiis in ſacrorum religioſorum ac ſcholaſticorum munerum ſuſceptione; *Stuckius* lib. 1. c. 18. Antiquitatum Conuiualium: et cap. 20. vbi de epulis inauguralibus Magiſtratuum Principumque. De conuiuiis eruditorum exſtat ſchediaſma Georgii Henr. Goetzii. Lubecae 1716. De victu et conuiuiis veterum Germanorum videndus Philippus Cluuerius Germaniae Antiquae lib. 1. cap. 17. pag. 121. ſq. et Ioan. Keyslerus Antiquit. ſeptentr. p. 321. De veterum Boruſſorum conuiuiis vide Acta Boruſſica T. 3. p. 456. ſqq. De veterum Batauorum Cornelii van Alkemade et Petri van der Schelling Nederlandſche Diſplegtiſheden. Roterodami 1732. 8. Voll. 2. De veterum Hebraeorum cibis & conuiuiis *Leydeckerus* XII. 7. de Rep. Hebr. *Auguſtinus Calmetus* diſſ. 3. praemiſſa commentario ad Eccleſiaſticum, Pariſ. 1714. 4. *Cherubinus a S. Ioſepho* T. 2. apparatus Biblici p. 174. ſqq. *Martinus Geierus* in diſſertatione de veterum Hebraeorum ratione coenandi. Lipſiae 1639. inter Opuſcula Geieri, quae Francof. 1690. 8. edita ſunt, omiſſa, et digna, quae ab obliuione vindicetur. *Ioan. Buxtorfius* in diſſertatione, varias quaeſtiones ad antiquitates conuiuales veterum Hebraeorum pertinentes continente, quae inter eius diſſertationes Baſil. 1725. 8. emiſſas, quinta eſt, et *Clemens Thelaeus* in diſſert. de ſympoſiis veterum, cum primis Hebraeorum. Aboae 1695. 8. et ex Iudaeis R. *Bechai* in libro *Schulchan Arba*, de quo Celeberrimus Io. Chriſtoph. Wolfius Bibl. Hebr. Vol. 1. p. 233. De coronis conuiualibus veterum Hebraeorum agit Ioan. Henr. Maius lib. 3. obſerv. ſacr. p. 126. ſq. edit. ſecundae. De vnctionibus veterum Hebraeorum conuiualibus ſingularem diſſertationem edidit Chriſt. Guil. Franc. Walchius. Ienae 1751. Diuerſa ſacra qui colerent iis communi conuiuio vti nefas fuit. Vide interpretes ad Geneſ. XLIII, 32. Dan. I, 8. et Io. IV, 9. In ſynodo Epauaenſi A. C. 517. can. 15. et apud Agobardum T. XIV. Bibl. Patrum p. 265. H. Clericus ſuperioris loci ſi conuiuio haeretici interfuerit clerici cuiuscunque, *annuo ſpatio pacem non habeat; quod iuniores clerici ſi praeſumſerunt, vapulabunt.* A Iudaeo-

Iudaeorum conuiuiis etiam Laici arcentur. Vide plura in hanc rem apud Agobardum in libro de ſuperſtitionibus Iudaeorum.

II. Apud vetuſtiſſimas gentes et antiquiſſimis temporibus non minus ſedendi mos[2] ad menſam obtinuit, quam accumbendi. Vide Interpretes ad Geneſ. XLIII, 33. 1. Samuel. XX, 25. Grotium ad Matth. XXVI, 20. et ad 1 Corinth. VIII, 10. Henricum Hammondum ad Matth. VIII, 11. Stuckium II, 34. antiqu. Conuiual. Bonifacium in Hiſtoria ludicra lib. 7. cap. 26. B Sebaſt. Schmidium de Paſchate p. 98 ſq. p. 221, 237, 238, 242. et 409. Suiceri theſaurum et Cangium in *ἀκούβιτον* et *ἀκουμβίζειν*. Ezech. Spanhemium ad Iuliani Caeſares p. 330. Nicol. Abramum ad Nonnum p. 59 ſqq. et vetus marmor apud Montfauconum T. V. ſupplementi tab. X. Propriam obſeruationem in Herculis ſacris notat Macrobius III, 6. Saturnal. epulari ſedentes. Scipio Aemilianus, cui Numantini deinde cognomen, teſtē Appiano in Ibericis p. 517. in exercitu ſuo *κλίνας τε ἀπεῖπεν ἔχειν, καὶ πρῶτος ἐπὶ στιβάδων ἀνεπαύετο.* De ſtatione in agno Paſchali edendo praeter Interpretes ad Exod. XII, 11. et Matth. XXVI, 20. videndus Franciſcus Burmannus Parte II. Exerc. p. 383 ſq. Non ſemper tamen illam obtinuiſſe, ſed accubitum quoque deinceps tamquam ſignum ſecurae libertatis, poſt Ioſuae tempora adhibitum eſſe, multi ſentiunt: confer Scaligerum de emendatione temporum p. 570. edit. vltimae. Rev. Daſſouii diſſertationem de accubitu veterum Hebraeorum ad agnum paſchalem. Witteb. 1698. et Frid. Adolph. Lampium ad Ioan. XIII, 23. T. III. commentarii in Ioan. p. 58. Apud antiquiſſimos Graecos, vt ex Homero conſtat, non accumbebant in tricliniis, ſed in *δίφροις, θρόνοις, κλισμοῖς*, ſiue ſellis ad menſam inſidebant, ut notauit Ez. Spanhemius ad Iuliani Caeſares p. 11 et 300. et ad Callimachum p. 229 ſeq. Apud Romanos militibus in uſu fuit ſtantibus cibum capere. Vide Valeſium ad Ammianum Marcellinum XXV, 4. pag. 423. edit. Pariſienſis in Fol. Ceteri teſte Varrone, Seruio, Iſidoro, primum aſſederunt menſae, poſtea deuicta Graecia accubuerunt, luxuriae ita magis litantes. Adde Octauii Rubei memorias Brixianas Italice editas p. 10 ſeq. edit. ſecundae A. 1693. 4. Ioſephum Laurentium lib. 1. Polymathiae diſſ. 8. et Aldum Manutium de accumbendi et comedendi ratione, Tomo I. theſauri Sallengriani p. 799. Soliari coenabant ſedentes, puluinari cubantes. Vide Wowerium p. 484. ad Sidonium, vbi de ſtragulis lectorum conuiualium. De modo et ordine accumbendi apud Veteres, de forma menſarum et trium lectorum, unde *triclinio* nomen, introductique in eorum locum Stibadii, quod in modum

[2] Sic adoraturi ſedebant, vide Triſtanum I. p. 442. etiam in epulis. Athenaeus VIII. pag. 363. F.

dum *Sigmatis* [3] ſemirotundi excurrebat, videndus Salmaſius ad Solinum pag. 1255. (886. edit. Vltraiectinae) et ad Hiſtoriam Auguſtam tomo 1. pag. 832 ſeq. Imagines veteres apud Lambecium lib. 2. pag. 1009. lib. 3. comment. de Bibliotheca Vindobonenſi poſt pag. 10. et lib. 4. pag. 309 ſeq. et Dan. Neſſelium in epitome Lambecii Parte I. pag. 88. Hier. Mercurialem in arte Gymnaſtica lib. 1. cap. 11. edit. Amſtelod. et quae Zornius ad eum annotauit in bibliotheca antiquario exegetica p. 536 ſqq. Pet. Aringhum Romae ſubterraneae IV, 14, VI, 27. tomo 2. pag. 36 et 313. Sirmondum tomo 4. Opp. pag. 665. Vitruuium Io. Laetii ad VI, 5. fol. 110 ſeq. Ciacconium de triclinio, et Fuluium Vrſinum in appendice ad Ciacconium: Rom. 1588. 8. et Amſt. 1689. 12. Pignorium lib. de ſeruis pag. 194 et 156. Balduinum de calceo pag. 260. Nigronum de caliga p. 81. vide etiam Lipſium Centur. I. Miſcell. Epiſt. 65. Villalpandum ad Ezechielem tom. 1. p. 290. Camillum Silueſtrum ad Iuuenalis Sat. 2. verſ. 120. Colomeſii obſeruationes ſacras ad Ioann. XIII, 23. Baccium de vinis p. 146 ſq. Octauium Ferrarium II. 4. electorum, ubi Iacobi Sirmondi ſententiam notis ad Sidonium expoſitam expendit. Ephemerides Gallicas Pariſienſes anni 1694. pag. 588. Suidam in σκιμαλίσω, Weitzium ad Copam pag. 31. Petri Appiani Inſcriptiones antiquas p. ccccxxxv. ſqq. et Montfauconum T. 3. ſupplementi tab. 27. p. 65 ſq. Locus dexter honoratior fuit ſiniſtro tam apud Hebraeos, quam apud Graecos Romanosque, vide Franc. Gomari Opera II. p. 61. Turnebum Aduerſar. XIV, 24. XVIII, 29. Lipſium elector. II, 2. et epiſt. cent. III, 90. Nicol. Alemannum in libro de dextra et laeua. S Bouſſaci noctes theologic. diſſ. 19. pag. 251 ſqq. Sirmondum ad Sidonium T. I. Opp p. 274-279. adde p. 871 ſq. et 1305. et T. 4. p. 665 ſq. Ern. Gerh. Sincii diſquiſit. de honoratiore loco. Roſt. 1685. 4. Ioan. Chriſt. Einigk diſſ. de manu dextra honoratiore. Lipſ. 1707. Heineccium p. 145 ſq. de ſigillis, vbi de eo, quod Paullus dextrum Petrus ſiniſtrum locum in bullis occupat Papalibus, atque in numo Leonis X. Bonannum de numis Pontificum T. I. p. 174 ſqq. Theophil Raynaudum in heteroclitis ſpiritualibus p. 424 ſqq. Chr. Franc. Paullini tractatum de dextra, in amoenitatibus hiſtorico iuridicis Frid. Wilh. Piſtorii. Norimb. 1731. 4. Siniſter locus apud Perſas honoratior, vt ex Xenophonte lib. 8. Cyropaed. notauit Valeſius ad Ammianum XVIII, 6. p. 200.

III. Triclinium, coenaculum, diaetam (ſiue Zaetam, ut alii vocant) deſcribunt iam laudati Ciacconius [4] et F. Vrſinus, itemque Hieronymus Mercuria-

[3] Iuretus ad Paullini lib. 3. de vita S. Martini p. 895. Tomo VIII. Bibl. Patrum.

[4] Ciacconii liber vna cum Fuluii Vrſini appendice et Hieron. Mercurialis diſſertatione de accubitus in coena origine recuſus eſt Lipſiae 1758. 12.

curialis, quibus addes Io Bapt. Caſalium de tricliniis, conuiuiis, hoſpitalitate et teſſeris, (de quibus[5] etiam praeclare ſcripſit Iacobus Philippus Thomaſinus) Ioſephi item Laurentii collectanea de conuiuiis, hoſpitalitate, teſſeris, et ſtrenis, quae ex eius Polymathia, vt Caſalii ex ipſius opere de ritibus veterum decerpta leguntur in tom. 9. Antiquitatum Graecarum Gronouii. Philandrum ad Vitruuium lib. 6. cap. 5. Baldi lexicon Vitruuianum p. 18. Stuckium antiquit. coniuual. 11, 14. p. 285 ſq. Velſeri epiſtolam de zeta ſiue diaeta, T. III. ſupplem. Poleni pag. 1315 ſqq. De menſis, lecticis, lectis, et poculis veterum poſt Stuckium Antiqv. Conuiv. II, 16 ſq. et 34. quatuor diſſ. egit Vir Clariſſ. Theodorus Ianſonius ab Almelooveen, quae prodierunt Harderouici A. 1701. 4. De lectis et lecticis Ioannes Alſtorphius quas ſub Ameloueenio defenſitauerat diſſertationes in libri modum auctas edidit Amſt. 1704. 12. in quibus cap. vltimo p. 168 ſqq. etiam diſſerit de lectiſterniis Deorum, ſiue epulis, quibus dii colebantur, de quibus plures ſcriptores habes apud Iarkium p. 98. ad Schedium. De lectis conferatur etiam Octav. Ferrarius II, 26. vbi de capite aſelli coronato poſito in fronte lectorum triclinarium. De lecticis veterum lucubratoriis exſtat diſſertatio Ioan. Iac. Rhodii, Regiomonte 1714. adde Caroli Chriſtiani Schrammii Abhandlung der Portochaiſes oder Trageſänften. Norimb. 1737. fol. De lecticis etiam nonnulla Scacchus III. Myrothec. c. 28 ſq. Vſus lecticarum eſt a Bithynis repetendus, vide Iſaac. Voſſium ad Catullum p. 24 ſq. Huetium ad Manil. III, 127. et in Huetianis p. 265 ſq De lectis militaribus et ſiſyris ſiue ſiſurris Valeſius ad Ammianum XVI, 5. p. 115. Lecti ex plumis anſerum, Alexander Trallianus IX. p. 537. De menſis conferenda ſunt quae praeclare notat Octauius Ferrarius II, 9. et maxime 17. electorum, qui c. 18. agit etiam de repoſitoriis ciborum apud veteres vſitatis, de quibus videatur etiam Plinius XXIII, 11. De lectis, ſellis curulibus, cathedris ſedilibusque veterum θρόνοις, κλιτμοῖς, δίφροις Athenaeus V. p. 192. Lipſius electis lib. 1. cap. 17 et 19. Samuel Schuridius in cathedrologia. Quedlinb. 1690. Ioan. Andr. Schmidius de cathedris doctorum. Ienae 1687. et Valerius Chimentellius opere de honore biſellii, quod ex edit. Bononienſi A. 1666. 4. recuſum exſtat tomo VII. theſauri Graeuiani. Idem Chimentellus Ioannis Baptiſtae Donii ineditam de ſcabellis diatriben commemorat, de quibus agit etiam Aldus Manutius tomo 4. lampadis artium Gruterianae p. 300. quemadmodum de lectulis coenatoriis eorumque ſtragulis ac culcitis Baccius in opere de vinis pag. 137 ſeq. et Sigonius ad Liuium 39, 6. De ſtragulis veſtibus, in quibus ſannam capiebant, confer Bibl. Bremenſ. T. 4. p. 760. vbi etiam laudantur Alſtorphius lib.

[5] Vide ſupra cap. XVII, 4.

lib. cit. c. 8 et 15. Raderus ad Martial. II, 14. Marcellus Donatus dilucidat. ad Liuium p. 74 ſq. Io. Nicolai de ſubſtratione et oppignoratione veſtium c. 9. § 4. Grapaldus in onomaſtico aedium lib. 2. p. 280. Meurſius de luxu Rom. c. 10. De puluinis non capiti modo, ſed cubitis quoque ſuppoſitis Nouarinus T. 2. adag. ſacr. 176. Folles pro accubitis et anacliteriis pilo vel pluma fartis. Wowerius pag. 475. ad Sidonium. Caſauboni affectus de veterum lectis et ſtragula veſte commentarius lucem nunquam vidit, in quo auctor doctiſſimus teſtatur ſe pluribus egiſſe de χαμευνίᾳ et σκληροκοιτίᾳ, notis ad Capitolini Antoninum tomo 1. p. 293. De menſis delphicis, monopodiis, abacisque ex quibus vina miniſtrabantur, vide quae notant viri docti ad Alexandrum ab Alexandro lib. 1. c. 19. et Philippus Rubenius lib. 1. elector. cap. 34. De menſa Solis (offene Tafel) apud Aethiopes, ad quam accedere cuilibet fas erat et epulari, Herodotus III, 18. et G. Nicolaus Kriegk in ſingulari diſſ. Ienae 1703. De Ahasueri Regis Perſarum pretioſis lectis ſtragulisque agunt interpretes ad Eſther. I, 6. Zornius Biblioth. antiquarioexeget. p. 552. et Franc. Wokenius in diſſert. de Eſtherae cum Ahasuero coniugio. Witeb. 1729. Quod autem eodem loco pauimentum ſmaragdino et Pario lapide ſtratum fuiſſe legitur, hinc Muſiuorum Operum originem e Perſia repetit Ioannes Ciampinus in Parte I. veterum monumentorum cap. 10. De more in roſis ſiue puluillis roſa fartis cubandi I. F. Gronouius ad Senecam de vita beata cap. XI. De vaſis cibariis, vinariis, poculis, Pancirollus I, 58 ſq. Var. lect. Stuckius pag. 182, 202 ſq. 348 ſqq. Meurſius de luxu cap. 7. Bayſius de vaſculis T. IX. theſauri Gronov. Lipſius lection. antiq. lib. 3. De vaſis Hetruſcis conſule Montfauconium T. 3. ſupplem. tab. 28. p. 69 ſq. De vaſis populorum ſeptentrionalium Lettres ſerieuſes et badines T. 6. p. 384 ſqq. ex Cornelio de Alkemade. De cornuum vſu pro poculis Ioſephi Lanzoni diſſ. inſerta Muſeo Mineruae Venetae tomo 2. p. 385 ſq. vbi de more pocula praebendi. Io. Meurſius notis ad Lycophronem pag. 136. edit. Oxon. Interpretes ad Caeſar. de bello gallico lib. 6. cap. 28. pag. 323. edit. Oudendorp. Vrſinus analect. ſacr. I, 48. Feithius antiquit. Homer. III, 2. Begerus theſaur. Bandenb. Vol. I. p. 13. Vol. III. p. 141. 240. De Germanorum atque ſeptentrionalium populorum cornibus Olaus Wormius in faſtis Danicis p. 44. atque in diſſert. de aureo[6] Chriſtiani V. Daniae Regis cornu A. 1639. prope Tunde-

[6] De eodem cornu conferantur Trogillus Arnkiel libro germanice edito Kilonii 1683. 4. Paulli Egardi cogitata itidem Germanice A. 1642. vulgata. Petri Winſtrupii cornicen Danicus poema A. 1643. editum. Enwaldi Nicolai Randulfi tuba Danica. Havniae 1644. fol.

Tunderam reperto. Hafniae 1641. fol p. 23 ſqq. Eckhartus Rer. Franc. T. I. p. 429. Keyſlerus antiquitatum ſeptentrional. p. 365. Erläutertes Preußen T. I. p. 641. De Germanorum gentilium conſuetudine deorum memoriam inter ſcyphos renouandi vide Godofr. Schutzii Exercitat. ad Germ. ſacr. gentilem facientium penultimam.

IV. Perſas *μονοσιτεῖν*, ſiue ſemel tantum per diem, idque ſub coenae tempus cibum capere ſolitos ex Herodoti VII, 120. et Xenophontis Cyropaedia VIII. p. 240. aliisque docet Stanleius ad Aeſchylum pag. 767. quanquam Ammiano teſte XXIII. ult. p. 383. ed. Pariſ. *Perſae* (de longe iuniore aetate loquitur) *quando volunt, cibum capiunt, venter illis ſolarium eſt.* Sauromatas tertio quoque die cibum capientes memorat Plinius Hiſt. naturalis lib. 7. cap. 2. Gellius IX. 4. Graeci vno die ſaepius comedebant et Romani quoque, vide Noni diaeteticon p. 13. ſq. vbi morem illum frequentius modico cibo vtendi longe ſalubriorem eſſe contendit quam ſi quis ſemel grauiore cibo ſeſe ingurgitet. Τετράκις τῆς ἡμέρας ἐσθίων memoratur a Simplicio p. 55. in Epictetum. Confer Muretum IV, 12. variar. lectionum. Romani antiquiſſimi fere ſemel de die cibum ſumſerunt, vt oſtendit Io. Rualdus ad Plutarch. pag. 139. ſed poſtea et ipſi ſaepius vna die cibo vſi ſunt. Confer Octauium Ferrarium II. 23. electorum. Mercurialem IV. 17. Var. lect. et II. 21. Stuckium lib. 1. cap. 11. ſq. et Ioſeph. Laurentium c. 19. Polymathiae libro 4. Hinc nomina ientaculum, prandium, merenda, coena, comeſſatio. Vide Voſſii etymolog. in his vocibus: Io. Bonam p. 454. Operum. Baccium lib. 4. p. 130 ſq. Io. Baptiſtam Couturium in diſſertat. de vita priuata Roman. T. II. memor. Acad. Inſcriptionum p. 422. ſq. et e veteribus Plutarchum lib. 8. ſympoſiacon cap. 6. De antecoenio priſcis vſitato propomateque ſiue promulſide Laurentius

fol. Thomas Bartholinus de vnicornu p. 149. Fortunius Licetus de annulis veterum cap. 40. Acta Erud. 1704. p. 333 ſqq. Nic. Petri Sibbern bibliotheca hiſtorica Danico-norwegica c. 12. p. 337. De altero cornu Oldenburgico, quod comiti Ottoni A. C. 989. virgo obtulit, Hamelmannus et Winkelmannus in chronico Oldenburgico, monatliche Unterredungen A. 1694. p. 491 ſq. A. 1696. p. 595 et 898 ſq. ex Oligeri Iacobaei muſeo Regio Danico p. 159 vbi etiam de cornu Tunderenſi. Neocori bibliotheca nouorum librorum A. 1697. p. 107. Balthaſar Becker mund. faſcinat. IV, 17. p. 147. Erdmannus Vhſenius im gelehrten Critico T. I. quaeſt. 12. Happelii relationes curioſae T. I. p. 38. Exhibet etiam illud Ioan. Conr. Knauth in Saxonia veteri et noua p. 314. De alio cornu eiuſcemodi Olaus Wormius in muſeo p. 379. ſed quod potius tubam ex ebore ſcite elaboratam exhibet. De alio Philippus Bonanni in muſeo Kircheriano p. 281. 299. De alio cornu antiquo Noua litteraria maris Balthici A. 1701. p. 60 ſq. Vide etiam, ſi lubet, Bartholinum p. 243 ſq. de medicina Danorum, et quae de cornu Alexandro Regi oblato Ioan. Stobaeus eclog. phyſic. pag. 130.

tius lib. I. Polymathiae diſſ. 7. de prandio diſſ. 8. Imponenda veteribus, Feſto teſte, dicta quae poſt coenam menſis imponebantur. In Italia et Sicilia bis per diem cibo impleri ſolitos homines Platonis teſtimonio conſtat Epiſt. 7. ad Dionis amicos, qui mos etiam apud Iudaeos et plurimas alias gentes obtinuit, ita tamen vt apud Hebraeos, Graecos et Romanos legitimum ac praecipuum eſſet cibi tempus *coena*. Monachi ſemel, nec ante nonam, (tertiam meridianam) cibum capiebant. Vide Roſweidi Onomaſticon ad vitas Patrum verbo nona hora, Cangii gloſſarium in ἐννατίζειν, et Poſſinum ad Pachymerem T. 2. p. 476. 631. De more portiones ciborum aequales conuiuis diſtribuendi, vnde ipſum *iuris* vocabulum pro aequo vſurpari coepit, vide Suidam in δαιτὴ et δαιτρός. Partes conuiuis dabantur pro illorum dignitate vel voluntate Conuiuatoris praeſtantiores aut duplae vel quadruplae. Vide Io. Henrici Maii, filii, obſeruationes ſacras lib. 2. p. 36. ſq.

V. *Dapes* proprie dicebantur Deorum, *epulae* vero hominum, vt docet Georgius Henr. Vrſinus in obſeruat. Philologicis cap. 6. et Seruius ad Virgil. Aeneid. III, 323. Quae vero ſententia haudquaquam ſeſe probauit Georg. Chriſti. Taubnero, in indice hiſtoricophilologico in faſtos Ouidii, Lipſiae 1749. 8. p. 245. voce Daps oſtendenti, dapem dici de omni generatim ciborum apparatu largiore et ſumtuoſiore. Epulae primum dabantur ab Imperatoribus re feliciter geſta, deinde ab iis, qui palmas ludorum retuliſſent, denique in dedicationibus, docente Mazocchio in commentario cap. 3. Vulgatus quoque mos fuit Diis in coena libare, de quo Baccius p. 192. De phialis libatoriis conſule Bourdelotium ad Heliodorum p. 49. et Wowerum ad Sidonium p. 459. De potibus ſacrae paginae diſſertationem edidit Ioach Iuſtus Rau, Ienae 1733. De vinis eiusque uſu et abuſu Adriani Turnebi liber recuſus exſtat ad calcem libri Meibomiani de cereuiſiis, et tom. 9. Antiquitat. Graec. Gronouii. Praeter Baccium, Noniumque et alios medicos hoc argumentum tractantes, in praeſenti tantum notabo Vina antiqua Conſulum nominibus adſcriptis commendata, vt notat Barthius tom. 1. ad Statium p. 398. Vinum etiam fumariis ſuperpoſitum fumoque reconditum, vt ita exſiccatum et cruditatibus liberatum, firmius fieret et per plures annos integrum permaneret, quod fumoſum ſalernum dicitur Tibullo lib. 2. elegia 1. Meminit etiam Horatius, ad quem conferes vbi lubebit Lambinum tomo 1. pag. 242. et tomo 2. pag. 184. vbi de vuis fumo duratis, Baccium lib. 1. de naturali vinorum hiſtoria cap. 16. Crenium lib. 10. animaduerſ. pag. 58. ſq. Mercurialem in variis lect. qui et alia de vinorum vſu apud veteres, eorum refrigeratione, percolatione etc. praeclara annotauit, et lib. 1. cap. 15. agit de Pithoegiis

giis ſiue vinaliis feſtis. Videndus etiam Remb. Dodonaeus in hiſtoria vitis vinique, et de ſaccatis vinis Rhodius ad Scribonium p. 196. ſq. et Ezech. Spanhemius ad Ariſtophanis Plutum v. 1058. Saccata vina etiam memorantur apud Agobardum de priuilegio et iure ſacerdotii T. XIV. Bibl Patrum p. 269. D. De vino capparino Buxtorfius Lex. Talmudic. p. 2098. Vini aduſti ſiue ſpiritus vini, de cuius inuento atque antiquitate conſulendus Gottlieb Sam. Treuer in annalibus Academiae Helmſtad. ſemeſtri IX. p. 163. ſqq. et Ioan. Philippus Burggrauius in notis ad Conringium de habitus corpor. Germ. cauſſis § 86. repertor Raymundus Lullus. *Siceram* Hebraeo ſermone vocarunt *μέθυσμα* quodcunque ſiue potionem quae inebriare poteſt, vt notat Methodius apud Photium Cod. 237. licet Andreas Schottus Iſidorum, Heſychium, Zonaramque ſequutus, verba: *μετὰ τὸν οἶνον τὸν ἐξ ἀμπέλων* ambigue vertat: *Sicera eſt quicquid extra vinum e vite expreſſum inebriat.* Sane Hieronymus Epiſt. 2. docet ea voce comprehendi omnem potionem quae inebriare poteſt, itaque non tantum hydromeli, Oenomeli cereuiſiarum omne genus, vinum expreſſum ex aliarum arborum fructibus, pomorum, pirorum et palmarum,[7] ſed et vinum expreſſum ex vuis, licet hoc exceptum velit Meibomius lib. de cereuiſia cap 3 et veteres quidam hoc facere videantur, vt Nazianzenus Orat. 14. p. 230 οὐκ ἀπὸ σικέρας οὐδ' ἀπὸ οἴνου. Adde Crodogandi regulam Canonicorum a Luca Dacherio tomo 1. ſpicilegii editam cap. 62. Interpretes ad Leuit. X. 19. Luc. I. 15. Abrah. Scultetum lib. 1. exercitationum Euangelicarum cap. 16. Menagii Orig. Gallicas in *cidre.* Leydeckerum de Rep. Hebr. tomo 1. p. 677. Stuckium III. 9. Antiqu. Conuiual. Meurſium IV. 25. Miſc. animaduerſion. parte 2. exercit. critic. p. 240. et Io. Rud. Kieslingii commentar. de ſicera in vſu ſacrae coenae non admittenda. Lipſ. 1745. 4. §. VIII. p. 18 ſq. De pomaceo (Cidre) potus genere ex pomis, in Anglia et Gallia vſitato, vide ſcripta Iuliani Paulmier, Ioan. Worlidge, Ioan. Evelyn, et Io. Baptiſtae du Bois, de quibus Journal des Savans 1725. menſe Septembri p. 342. Huetii origines Cadomenſes cap. 10. qui nec antiquis ignotum fuiſſe oſtendit, et elegans Ioannis Philips Poema, the Cyder. De *dodra* notae ad Auſonii Epigr. 85. et 86. De *celia* Boxhornius Epiſt. p. 292. ſq. Adrianus Iunius II. 12. animaduerſ Lindebrog. ad Ammian. 26. 8. pag. 63. ſeq. *μελίτιον* potus e quercu. Theophraſtus VI. 15. de cauſſis plantarum. Plutarch. Coriolano f. 214. *Coctia* Gregorii Tur. *Decocta* Neronis vide Cerdam p. 427. Aduerſar. S. De cereuiſiae vſu et vnde ita dicta, quae Aegyptiorum Zythus, זיתום in Miſhna tomo 2. p. 142. οἶνος ἐκ κριθέων, Herodot

[7] Secundum Theophilum Antiochenum initio allegor. in Lucam, proprie *ſicera eſt ſuccus dactyli.* Confer Clariſſ. Relandum parte 2. diſſ. Miſcell. pag. 301.

rodot. II, 77. Petr. Petitus p. 32. ad Arctaeum. Hiſpanorum celia ſiue ceria, aliis curmi, cedrelea, brythum, biera, hala (hodie Suecis Oely) Sabaia (Pannoniorum vide Valeſ. ad Ammian. 26. 8.) camum, ſidra etc. Vide Adrianum Iunium hiſtoriae Batauae cap. 15, Voſſium de vitiis ſermonis latini p. 7. et in Etymologico, Chriſtoph. Colerum c. 10. Parergon, Martin. Schoockium et Baccium de cereuiſiis antiquorum ſupra iam laudatum, Remberti Dodonaei Epiſtolas, frugum hiſtoriae ſubiunctas Antwerp. 1552. 8. Io. Henr. Meibomii librum [8] de cereuiſiis potibusque et ebriaminibus extra vinum aliis, editum Helmſt. 1666. 1671. 1688. 4. Lindenbrogii et Cangii gloſſaria in *cereuiſia.* Menagii origines Gallicas, in vocabulo *biere* et *cervoiſe:* Georg. Caſp. Kirchmaieri diſſ. de vet. Celtarum Celia, Oelia et Zytho. Witeb. 1695. Ioſephi Lanzoni epiſtolam ſopra il bera degli antichi, Tomo IV. epiſtolarum Bulifornii. Neapoli 1698. God. Guil. Leibnitii collectanea etymologica, p. 112. Reineſium var. lection. p. 484. Io. Schreyeri ternum fluidum magnum, ſeu naturam aquae, vini, cereuiſiae. Cizae 1687. 8. Conringium de habitus corporum German. cauſſis § 47. p. 209. ſqq. edit. Io. Phil. Burggrauii. Lupuli vſus in cereuiſia priſcis fuit ignotus. Confer Conringium lib. cit. p. 78. ſq. et 106. Idem pag. 108. Iuliani epigramma in cereuiſiam interpretatur. De Mumma Brunſuicenſi egerunt Franc. Ern. Bruckmannus in der Beſchreibung der Braunſchweigiſchen Mumme, Brunſw. 1723. et 1725. 4. et Io. Conr. Knauth in Saxonia veteri et noua p. 194. ſq. De cereuiſia, quae vulgo Duckſtein dicitur, id. ibid. p. 203. et idem Bruckmannus in relatione phyſico-medica de hac cereuiſia, Helmſt. 1722. 4. quae deinde germanice verſa Beſchreibung des fürtrefflichen Weitzenbiers, Duckſtein genannt. Brunſw. 1723. 4. prodiit. De Breyhano id. Knauthius ibid. p. 262. De cereuiſia Numburgenſi Iac. Wolfius ſingulari diſſert. Ienae 1684. De mulſo ſiue medone Bartholinus diſſert. 7. de medicina Danorum, et Keyslerus antiquitat. ſeptentrional. p. 150. ſqq. De Ruſſorum *Braga* Strahlenbergius in deſcriptione Ruſſiae, Holmiae 1730. 4. p. 334. de *Ariki* p. 319. de *Cumiſſe* ibid. et p. 376. et de potu ex corruptis piſcibus p. 389. 435. Catalogum omnium potus generum, quae olim in vſu fuerunt et adhuc ſunt per totum terrarum orbem laudatus Bruckmannus edidit Helmſtad. 1722. 4. De calidae potu veteribus frequentato et in deliciis habito videbis Lipſium in electis lib. 1. cap. 4. Freinshemii libellum ſingularem de hoc argumento Argentorat. 1636. 8. et tomo IX. Gronov. Antonii Perſii tractatum italice editum *Del bever caldo, coſtumato degli antichi Romani.* Venetiis 1593. 8. Georgii Chriſtiani Gebaueri librum ſingularem de caldae et caldi apud veteres potu. Lipſiae 1721. 8. et Octauium

 Ferra-

[8] Philoſophical Tranſactions num. 69.

Ferrarium I. 12. elector. ſeq. vbi refellit Mercurialem qui I. 8. Variar. veteres calida vſos perinde, vt Andreas Baccius male negauerat. Agit ibidem Mercurialis de more veterum vina et aquam refrigerandi, de quo videatur quoque Secundus Lancellottus in ſuo Oggidi T. 1. p. 209. et Thomas Bartholinus de vſu niuis medico, cap. 14. vbi quoque de more aquam potandi rigentem de niue, de quo etiam Meurſius ſpicileg. Theocrit. p. 56. ſq. Idem Mercurialis cap. 7. agit de vino per muſtum vel lixiuium vel tortiuum recentato, et II. 13. de condituris vinorum. Adde Stuckium III. 6. ſq. Antiqu. Conuiual. et Vincentium Butium de potu calido, frigido et temperato, Rom. 1635. et T. XII. Graev. De potu frigidae et intrito (Kalteſchale) D. Wilhelmi Huldrici Waldſchmidii, Medici Kilon. diſſertatio, A. 1712.

VI. De variis *panum* generibus agit Henricus Nicolai tractatu de pane, Dantiſci 1651. 4. Ioſephus Quercetanus in Diaetetico Polyhiſtorico, Io. Sigismundus Elsholtius in Diaetetico Germanice edito Berolin. 1682. 4. pag. 94. ſeq. Bonifacius lib. 9. hiſtoriae ludicrae cap. 5. ſq. Ioachimus Strupp in Sitopotiamatechnica ſiue de modo panem et potum ex variis rebus praeparandi, Francof. 1574. 4. Georg. Gottlieb Pitſchmannus in libro Germanice edito Lipſ. 1700. 8. de ſimila ſiue farina ſimiliari, quae in Sileſiae loco quodam e terra enata fuerat, pag. 23. ſq. 69. ſq. et 103. Thomas Bartholinus Centur. VI. hiſt. 16. et de medicina Danorum pag. 303. 304. vbi de placentis Norwagicis ex abietis corticibus, et Io. Philip. Burggrauius ad Conringium de habitus corpor. Germ. cauſſis p. 294. ſqq. Petri Cellenſis liber de panibus, Pariſ. 1600. 8. p. 279. operum et T. 23. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 746. ſq. plenus eſt myſticis expoſitionibus omnis generis, quorum in ſacris litteris fit mentio. Aegyptiis panes, qui per annum incorrupti ſeruantur. Athanaſius in vita S. Antonii c. 12. T. 1. p. 806. Panis apud Mauruſios non fit, neque vinum neque oleum, ſed far et hordeum immaturum, vt irrationabilia animalia comedunt. Hiſtoria miſcella XVI. 9. De pane cinericio et modo eum praeparandi Bochartus tomo 1. hieroz. p. 326. ſq. Clericus ad Geneſ. XVIII, 6. et Ioan. Aug. Bonitius in diſſert. de ἐγκρυφίαις ſiue pane ſub cineribus cocto. Lipſ. 1720. Ναστὸς placenta fuit mellita. Vide Ezech. Spanhemium ad Ariſtophanis Plutum v. 1143. οἰνοῦττα placenta vino et melle ſubacta, Id. ad v. 1122. De pane biscocto ſiue paxamatico, a Paxamo quodam (Cerda c. XVIII. Aduerſar.) qui in vſum militum illud inuenit, panem naualem vocat Plinius Valerianus V. 1. Henelius cap. 45. otii Vratislav. Barthius 36. 19. Aduerſariorum, et pag. 247. ad Guilielm. Britonem. Alteſerra lib. V. Aſceticon cap. II. Cangius vtroque Gloſſario in *Paxamat.* Vincentius Conta-

Contarenus cap. 19. variar. lectionum. De quadra panis ſiue more panes quadrifida decuſſatos inciſione coquendi, vt hodieque fit in durioribus panibus rotundis apud Suecos, vide Weitzium ad Moretum pag. 93. ſq. Panis ſubcinericii prunis et cineribus cooperti et crucibus ſignati ita, vt per quadras quatuorpartiti viderentur, meminit Gregorius M. lib. 1. Dialog. cap. 11. De panico vetere vide Dionyſium Voſſium ad Caeſarem de bello ciuili II. 22. De pane ex arboribus Sagu Chriſtoph. Arnoldus itinerarii pag. 1026. ſq. Strahlenbergius p. 377. De pane ex nucibus Valuaſor. T. 1. der Ehre des Herzogthums Crain p. 351. De pane ἀγοραίῳ Stephanus Berglerus ad Alciphronem p. 82. ſq. De *colybis* ſiue colyphiis Graecorum, ſiue frumento incocto leguminibus Baronius ad A. C. 362. n. 42. ſq. Nicol. Comnenus Papadopoli in praenotionibus myſtagogicis p. 137. ſqq. Cangius in κόλοβον, Gabriel Seuerus Philadelphienſis p. 23. ſq. et Richard. Simon in notis p. 265. ſqq. Analecta Graeca p. 260. Goarus ad Euchologium p. 661. Heſychius κόλλυβα τρωγάλια. Baluzius Miſc. T. 4. p. 419. De ſpiris piſtoriis, von Bretzeln, exſtat Io. Chriſt. Kochii commentatio. Dresdae 1733. Artopta ſiue artocopus apud Iuuenalem Sat. 5. panis nomen eſt non ſerui. Vide Octav. Ferrarium II. 10. elect. De ritu panem frangendi Grotius ad Actor. XXVII. 35. De *piſtoribus* [9] *panariis*, *ſiliginariis*, *placentariis*, *dulciariis*, etc. Meurſius parte 2. exercit. critic. p. 181. Wowerius ad Minutium Felicem pag. 19. Bartholinus de medicis poëtis pag. 56. ſq. Pignorius in libro de ſeruis et Raph. Fabrettus ad columnam Traianam. Boxhornius notis ad Plutarchi quaeſtiones Romanas, T. V. theſauri Graeuiani p. 1048. et Sponius miſcell. eruditae antiquitatis ſect. 2. artic. 11. De *frumentariis* Salmaſius ad Spartiani Hadrianum, Schottus ad Victorem de Caeſaribus c. 39. § 44. p. 414. Baluzius ad Cypriani epiſt. 83. Apud Graecos panem conficiebant mulieres, vide Feithium antiq. Homer. lib. 4. cap. 3. *Marcipanes*, a Marco Apicio dicti, vt notat Bonifacius lib. 9. cap. 5. hiſtoriae ludicrae. *Litteris Marzaepanis* reſpondere i. e. claris ac perſpicuis verbis tanquam litteris vncialibus quales ad bellaria fiunt ex ſaccharo et polenta. Papebroch p. * 41. II. Propylaei ad Acta Sanctor. Maii, et Baccius de conuiuiis lib. 2. cap. 13. *Moretum* genus edulii e caſeo lacte et herbis olentibus quo ruſtici olim vtebantur, deſcribitur ſingulari carmine Septimii Sereni, quod inter Catalecta Virgilii legitur, et a Scaligero, Lindebrogio et Weitzio illuſtratum eſt. *Maccaroni*, ſimile propemodum genus cibi eſt e caſeo, butyro, farina compaginata efformatum, et Athe-

[9] Recentem vſum et rationes artis piſtoriae noſtra aetate, quam diligentiſſime expoſuit auctor libri Norimbergae A. 1713. 8. editi, ſub titulo Alexii Sinceri wohlbeſtehender Becker.

Athenaeo iam memoratum, de quo Menagius in Origg. Gallicis, vbi notat Maccarones Gallicos optime ſapere, Italicos eſſe inſipidiſſimos, vnde apud eos homines rudes et inſipidos vocant maccarones, quemadmodum etiam verſus ludicri ac rudes ad riſum mouendum elaborati vocantur maccaronici, de quibus Naudaeus in dialogo, cui titulus Maſcurat, et qui id genus ſcribendi improbat Vauaſſor in libro eleganti de ludicra dictione. De *Oglia poderida* (vulgo olopaderie) agit Baccius pag. 165. de vinis. Bellaria ſaccharo condita Itali nominant *confetti* atque inde Graeci quoque recentiores κουφέτα, et κονφέττο, vt docet Cangius in gloſſario. De *paccimadio*, quod mazae genus eſt, idem Cangius in gloſſario vtroque. Muſonius de luxu Graecor. T. VIII. theſauri Gronov. p. 2494. Bulengerus de conuiuiis T. XII. theſauri Graev. p. 137. Stuckius p. 292. Bruyerinus de re cibaria p. 333. De *butyro*, ἔλαιος ἀπὸ γάλακτος apud Athenaeum, exſtat ſingularis tractatus Martini Schoockii Ao. 1664. 12. cui addes Barthium LIII. 14. Aduerſariorum. Bruyerinum l. c. p. 575. ſq. Bochartum Hierozioc. P. I. pag. 315. 473. Conringium de habitu corpor. veter. Germanorum p. 63. ſqq. vbi quoque de lacte concreto et acore, et Tob. Waltheri diſſertat. de butyro. Altorfii 1743. De *caſeo* idem Schoockius, et Io. Philippus Burggrauius ad Conringii librum laudatum. Hiſtoria naturalis caſei et butyri, quam elaboraſſe laudatum Bruckmannum docet S. V. Goettenius Europae eruditae P. I. p. 667. quantum ſcio, lucem non vidit. Neque prodiit eiusdem viri eruditi catalogus exhibens appellationes et denominationes omnium panis generum, quae olim in vſu fuerunt et adhuc ſunt, per totum terrarum orbem, qui laudatur ibid. p. 668. *Calypſones* (Mandel-Torten) ab inuentrice Calypſone ſic dicti, cuius mentio apud Homerum in Odyſſea. De *farciminum* variis generibus adeundus Geſnerus in opere de animalibus quadrupedibus p. 1031. De *buccellato* Henelius c. 45. Otii Vratiſlauienſis. De Creophagia ſiue *carnis* eſu etiam ante diluuium licito, contra Grotium ad Geneſ. IV. 3. et Curcellaeum de eſu ſanguinis inter Chriſtianos, diſputat Heideggerus in libertate Chriſtianorum a lege cibaria veterum de ſanguine et ſuffocato, et ſingulari diſſ. Io. Andreas Danzius Ien. 1709. Seldenus de iure naturae p. 875. Natalis Alexander aetate I. V. T. diſſ. 6. Riuetus exerc. 58. in Geneſin. Imm. Weber in diſſert. de κρεωφαγίᾳ antediluuianorum. Lipſ. 1681. et in hiſtoria excedentium circa κρεωφαγίαν. Lipſ. 1682. Bochartus Hierozoic. P. I. p. 698. ſqq. et Io. Phil. Caſſelius in diſquiſit. philolog. de Iudaeorum odio et abſtinentia a carne porcina eiusque cauſſis. Magd. 1740. 4. Similiter illis multorum aliorum animalium carne veſci interdictum vide Maimonidem de cibis vetitis, quem latine vertit notasque addidit Marcus Woeldicke. Hafniae 1727 et 1734. 8. Mich. Henr.

Henr. Reinhardi diſſertat. duas de cibis Hebraeorum prohibitis. Witteb. 1697. et Io. Andr. Danzii diſſert. de animalibus eſu interdictis. Ienae 1687. et in Meuſchenii N. T. ex Talmude illuſtrato pag. 795. ſqq. De ſanguine et ſuffocato Grotius et alii interpretes ad Act. XV. et Io. Henr. Heideggerus in libertate Chriſtianorum a lege cibaria veteri contra Stephan. Curcellaeum. Amſtel. 1662. 8. et p. 493. ſqq. Oper. Sed apud alias gentes fere nihil tale, itaque carnis etiam caninae, aſininae, camelinae vſum pro cibo obtinuiſſe notat Mercurialis Var. lect. II. 5. A porcina tamen nonnullae gentes olim abſtinuerunt, hodieque abſtinent. Vide Bochart. Hierozoic. l. c. p. 702. Caſtellanum de eſu carnium p. 389. Tomo IX. theſauri Graev. et Io. Phil. Caſſelii diſquiſit. de populis a ſuilla abſtinentibus. Magd. 1740. Adde Kolbii deſcriptionem capitis bonae ſpei p. 487. Glires Romanis aliisque gentibus quoque in deliciis fuerunt, quare eos in glirariis ſaginabant; vide Varronem de re ruſtica lib. 3. cap. 15. et Bruyerinum l. c. pag. 554. qui etiam de eſculentis aliis veterum ex carne agit. Neceſſitas interdum compulit *carnibus humanis* veſci. Confer Dausqueium ad Silium p. 89. ſq. Drackenborchium ad eundem II. 522. Rigaltium p. 32. ad Artemidorum. Petri Petiti librum de anthropophagorum natura et moribus. Vltrai. 1668. 8. Dan. Wilh. Trillerum pag. 544. ſq. ad Hug. Grotii Chriſtum patientem, et Ioan. Schmidii diſſert. de eſu carnis humanae licito. Lipſ. 1691. Ichthyophagos omnes Alexander vetuit piſcibus viuere teſte Plinio VI. 23. Abſtinentia a piſcibus, quae Graecis pars eſt ieiunii, vide Nicol. Comnenum praenotion. myſtag. pag. 220. antiquitus religioſior multis viſa, non Aegyptiis modo, teſte Herodoto, qui ſacerdotibus nefas fuiſſe veſci piſcibus teſtatur II. 37. ſed etiam aliis. Vide Voſſium IV. 23. et 51. de Idololatria. *Olim veſci piſcibus*, inquit Eraſmus libro VI. Apophthegmatum, *pro deliciis habebatur*, (confer Dionem 2. de regno p. 28.) *dicebanturque Opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia.* De piſcium atque auium eſus conſuetudine in antepaſchali ieiunio exſtat diſſertatio [10] hiſtoricophyſicologicomoralis Mich. Amati. Neapoli 1723. De Harengis ſeu Halecibus num antiquis noti in cibum, diſquirit Martinus Schoockius ſingulari de illis diatriba. De cibis militaribus Romanorum aliorumque Simon Maiolus in Colloquiis Canicularibus p. 549. ſq. 714. edit. in fol. Panes φοινικικὲς ſiue ex palmis et carnes ſuſpenſas, in vini faece compoſitas, ſed et ſale conditas aliaque in uſum, obſidionis tempore recondere ſuadet Philo libro V. poliorceticon p. 86. De ſalis vſu apud veteres, Io. Langius II. 32. Epiſt. medicinal. nam Aegyptios quidem illo abſtinuiſſe teſtatur Plutarchus VIII. 8. ſympoſ. De

[10] Memoires de Trevoux 1724. p. 1107.

De panis et ſalis vſu in foederibus Stuckius lib. 1. c. 30. de ſymbolis ſeu erano et collatione in conuiuiis idem I. 34. Caſaubonus ad Theophraſti characteres pag. 281. ſqq. et Deſiderius Heraldus obſeruation. cap. 43. et libro ſexto animadv. in Solinum p. 406. ſqq. 428. ſqq. Coena Hecates a ditioribus ad pauperum vſus in triuiis poſita, Ezech. Spanhemius ad Plutum Ariſtophanis v. 596. De *chariſtiis* Romanorum aliorumque populorum Stuckius antiquit. conuiualium lib. 1. cap. 31. De eorum φιλικοῖς Chronicon Paſchale p. 114. Ioan. Malalas T. 1. p. 228. Valerius Maxim. 2. 1. 8. De *lautiis* veterum, ſiue liberalibus epulis, quibus publico nomine excipiebantur legati et perſonae publicae peregre aduenientes erudita exſtat diſſertatio Ioan. Guil. Bergeri. Witteb. 1711. Vide etiam de epulis publicis Suidam in Πανδαίσια et ὡς καλὸν ὦ Πόσειδον. In Prytaneo cibum ſimul capiebant. Vide Bourdelotium ad Heliodorum p. 18. ſq. et p. 84. De Aegyptiorum epulis in templis Petauius p. 31. ad Syneſium. Ταντάλου φιλοτήσια πίνειν apud Indos memorat Philoſtratus III. 10. De *Syſſitiis* et *Phiditiis* Lacedaemoniorum agit Meurſius lib. 1. cap. 10. Miſc. Lacon. et Dio de regno p. 27. D. De *Phiditiis* Cyrenenſium Caſaubonus XI. 9. ad Athenaeum. De Ἀνδρείοις Cretenſium Plutarchus VII. 9. quaeſt. conv. Meurſius III. 10. Cretae, et Humfredus Prideaux ad marmora Oxonienſia p. 123. De compotationibus ſacris et gildis veterum Germanorum Keyslerus p. 327. et 349. ſqq. antiquitat. ſeptentrional. De *Calandariis*, fratribus Calandarum corporis Chriſti, (Kalandsgilde) idem Keyslerus p. 359. ſqq. Chriſtianus Gotth. Blumberg in der Abhandlung des Kalandes und der Kalandsbrüderſchaften. Chemnitii 1721. 12. Kettnerus hiſtor. Quedlinburg. p. 98. Rethmeyerus in antiquitatibus eccleſiae Brunſwic. p. 149. ſq. Schottelius von alten Deutſchen Rechten p. 207. Struuius faſc. ſeptimo litter. e MSS. p. 53. ſq. Obſeruationes miſcellaneae T. 3. p. 344. ſqq. Neuer Bücherſaal T. 1. p. 561. 958. Obſeruationes Halenſes T. IV. obſerv. 18. Heineccius de ſigillis p. 157. ſqq. Monathliche Unterredungen A. 1698. p. 712. ſq. Henr. Muhlius diſſert. acad. p. 166. ſq. Wilh. Frid. Piſtorius ſupplem. ad P. I. amoenitat. hiſtorico-iuridic. adiectis praefationi ad partem VI. p. 33. ſqq. et Ioach. Fellerus in diſſert. de fratribus Calandariis. Lipſiae 1691. De conuiuio aditiali (Accefs-Schmauß) vide Cangii Gloſſarium in *paſtellus*, et annales acad. Helmſtad. ſemeſtri XI. p. 68. ſqq.

VII. Conuiuator ne an conuiuae gratias agere debeant, extat elegans diſceptatio Poggii Florentini. Partes conuiuis dabantur pro illorum dignitate vel voluntate conuiuatoris praeſtantiores aut duplae vel quadruplae. Vide Io. Henr. Maii obſeruationes ſacras lib. 2. pag. 36. ſq. Sybaritae πρὸ ἐνιαυτοῦ, ante annum inuitabant feminas, vt moliri ſatis et comi poſſent ad conuiui-

uiuium, ſicut Plutarchus teſtatur in conuiuio ſeptem ſapientum T. II. Opp. edit. Francof. A. 1599. p. 147. Igitur aut illud eſt dictum ὑπερβολικῶς, aut proprie verum quod legitur de mulieribus apud Terentium Heautontimor. II. 2. 11. Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt. De *magiſtro conuiuii* confer Plutarchum Sympoſiac. lib. I. T. II. Opp. p. 620. ſqq. Viros doctos ad Siracid. XXXII. Stuckium antiquitat. conuiual. II. 7. p. 152. Tiraquellum de iure primogenitor. p. 145. ſq. Thomam Gatakerum Aduerſar. p. 32 et 371. Thom. Hyde de ludis Orientalium lib. 2. p. 162. Ioan. Theodor. Leubſcheri diſſert. de magiſteriis veterum. Witteb. 1692. Io. Frid. Chriſtii commentationes duas de magiſteriis veterum in poculis. Lipſiae 1745 et 1749. Hieron. Hartw. Eybe commentationem de Sympoſiarcha eiusque magiſterio. Lipſiae 1742. et Amelium ſiue Petrum Zornium in der Erörterung der ſchwerſten Schriftſtellen T. 2. p. 870. vbi eleganter Deum confert cum magiſtro conuiuii, qui vnicuique iniungit, quantum ei ſit e calice calamitatis ebibendum. De ſtructoribus, ſciſſoribus, carptoribus, diribitoribus, infertoribus, chironomis vide quae Viri docti ad Iuuenal. V. 121. Petronium Clariſſ. Burmanni p. 153. ſq. Pignorius de ſeruis, Popma de operis ſeruorum, Stuckius Antiquit. Conuiual. III. 3. De paraſitis idem II. 4. De anagnoſtis ad menſem, ſermonibus, lectionibus conuiualibus, gryphis et quaeſtionibus proponi inter pocula, et conſultationibus ſuſcipi ſolitis idem Stuckius III. 17. 18. 19. Ioan. Nicol. Funccius de acroamatibus, inter coenandum oblectamentis veterum Romanorum, Tomo ſecundo ſymbol. litter. Bremenſ. p. 542. ſqq. Lydius de coena, faſcic. decimo opuſculor. hiſtoricophilolog. p. 442. Dietericus antiquitat. biblic. p. 627. Dilherrus diſput. academ. T. II. p. 412. et Giraldus de aenigmatibus veter. De muſica, ludis etc. idem Stuckius p. 387. Lipſius ſermon. ſaturn. lib. I. cap. 6. et lib. II. c. 2. Demſterus ad Roſinum lib. 5. cap. 29. et Pignorius de ſeruis T. III. ſupplementor. Poleni ad theſaurum Graeuianum et Gronov. p. 1177 et 1188. Exempla eruditorum conuiuiorum e veteribus nobis dant Plato, Xenophon, Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientum, et in quaeſtionibus Sympoſiacis, Athenaeus in Dipnoſophiſtis, Macrobius in libris Saturnalium, qui in multis Plutarchum expreſſit. De *praeguſtatoribus*, qui et ἐδεάτροι, *Cociſtrones*, Meurſius exercit. critic. II. 3. De pocillatoribus Io. Ern. Imm. Walchius in commentatione de pocillatore Phrygio, Vol. II. Actor. ſociet. latinae Ienenſis. p. 123. ſqq. De pueris miniſtrantibus ad menſam, erudita diſſertatio inſerta eſt Memoriis Treuoltinis A. 1709. menſe Nouembri pag. 1921. ſq. Confer Nazianzenum Orat. XVI. p. 249. vbi etiam videas follibus eos ventum excitaſſe ſuper capita conuiuarum, ὑπὲρ κεφαλαῖς ἄνεμον ταῖς ῥιπίσι σοφιζομένες. De volupta-

te menſali veterum Graecorum confer Gedoynii opera gallice edita Pariſiis 1745. 8. pag. 233. ſqq.

VIII. De luxu Graecorum Stephanus Niger iam ſupra nobis memoratus, tomo VIII. Gronov. De Romanorum luxu in menſa & veſtibus Lipſius IV. 7. et 9. de magnitudine Romana, Io. Meurſii Roma luxurians Lugd. Bat. 1605. 4. et auctior Hafniae 1631. 4. et tom. VIII. Graev. Stanislaus Kobierzyckius de luxu Romanorum, Louanii 1628. 4. et in eodem tomo VIII. Graev. Nadalius de luxu feminarum Romanarum. Gallice, Pariſ. 1725. 12. cum eius diſſert. de Veſtalibus. La Mare traité de la Police T. 1. libro 3. Bibliotheque raiſonnée T. 4. p. 25. ſq. vbi etiam de legibus ſumtuariis, veſtiariis etc. Georgius Hackewill erudito opere Anglice edito Lond. 1635. f. cui titulus: Apologia pro potentia prouidentiaque Dei. Hic libro IV. agit de Romanorum guloſitate, pag. 407-439. vti de luxu in aedificiis ac ſupellectile pag. 441-461. in ornatu et veſtibus pag. 461. ſq. Pluribus etiam eodem libro perſequitur Romanorum crudelitatem pag. 371 ſeq. auaritiam p. 397. arrogantiam p. 480. adulationem p. 477 et ingrati animi vitium p. 483. De luxu in conuiuiis inſignis locus eſt apud Philonem de vita contemplatiua Vol. II. p. 478. ſq edit. recentiſſimae. De Antiochi Epiphanis luxu vide Athenaeum V. p. 194. ſq. et X. p. 439. e Polybii libro XXVI. Potantes in roſa. Vide viros doctos ad Ciceronem II. 20. de finibus et in Verrem V. 10. et Martialem VIII. 77. Comi et Comeſſationes, pſaltriae, fidicines, etc. Vide Erycii Puteani Comum, Deſiderii Heraldi animaduerſiones in Salmaſium VI. 7. p. 428. ſq. et Chriſti. Gottl. Schwarzii diſſert. de comiſſationibus Graecorum et Romanorum, Altorfii 1744. Nec tantum ſaporum odorumque ſed colorum etiam varietate et miſtura delicias olim in cibis captaſſe helluones, notat S. Nilus narratione 3. pag. 31. ſq edit. Poſſini. Auri puluere conſperſas dapes obſeruat Stephanius ad Saxonem Grammaticum p. 70. ſq E fiſtulis et fonticulis imber veluti quidam odoratus vnguenti, et vini ſparſus de quo Ioſephi Lanzoni, Medici Ferrarienſis, Epiſtola *circa l'uſo antico delle fontane nelli conviti è nei Teatri*, tom. 3. Muſei Mineruae Venetae p. 86. ſq. Eiusdem Lanzoni liber editus Italice dell'uſo delle ghirlande e delli unguenti ne' convivi degli antichi, Ferraricae 1698, ex italico latine verſus et notis auctus eſt ab Hieronymo Baruffaldo, qui ſchediaſma de cultris et aliis armis conuiualibus veterum electaque conuiualia addidit. Ferraricae 1715. 8. et deinde inſertus T. III. theſauri Sallengriani. Confer quoque de coronis menſalibus Petrum Fabrum III. 25. ſemeſtrium p. 399. ſqq 408. ſqq. et, quae de vnguentorum vſu in cibis et conuiuiis Stuckius III. 15. Antiquitat. Conuiualium, et de Gallorum luxu Sirmondus tom. 1. Opp. p. 843. Extant tamen etiam exem-

exempla frugalitatis antiquae, de quibus Valerius Max. II. 5. 5. et Alexander ab Alex. genialium dierum III. 11. Adde Georg. Wilh. Frid. Schrammii commentationem de coena frugali a Plinio lib. I. epiſtola 15. deſcripta. Ienae 1746. 4.

IX. De benedictione et precibus ad menſam Grotius ad Matth. XXVI, 26. Caſpar Barthius initio notarum ad Grotium, et p. 34. Aduerſar. Guil. Stuckius II, 36. antiquit. conuiualium, Quinctilianus Declamatione CCCI. qui *adiſti*, inquit, *menſam, ad quam quum venire coepimus Deos inuocamus.* Lindebrogius p. 1363. ad codicem legum antiquarum et Iac. Gretſerus lib. 1. de benedictionibus cap. 13. qui cap. 14. morem propinandi et bibendi in ſalutem atque ſanitatem alterius nihil aliud eſſe ait quam benedictionem eiusmodi, petitionemque benedictionis cuius etiam meminit Nazianzenus Orat. III. p. 85. *ψυχροφόρῳ κύλικι χριςὸν ἐπειπεῖν μετὰ τὸ σφραγίδες, ἄνω βλέψαντας, ad aquae poculum ſublatis in altum oculis Chriſtum addito crucis ſigno appellare.* Vt mos inualuerit bibenti acclamandi *ζήσειας, viuas,* S. Nilus lib. 2. Epiſt. 311. inde ait accidiſſe, quod multi merum intemperantius bibentes mortem ſubito oppetierint. Confer de illo more Frid. Fornerium l. 3. de temulentia et ebrietate c. 16. Stuckium III. 10. ſq. et 13. ſq. Ferrarium VII. 13. de acclamationibus veterum, Ritterhuſium ſacrar. lectionum IV 6. Petitum de Nepenthe Homerico, Ioan. Frider. Minteneſium de ritu bibendi ſuper ſanitate. Colon. 1611. 8. Aemilium Portum de priſca Graecorum compotatione Lipſiae 1604. 8. Voetium T. IV. diſſertat. ſelectar. pag. 501. et T. V. pag. 605. ſqq. Bourdelotium ad Heliodorum p. 69. Ioannem Fronteau in epiſtola de ritu bibendi in ſalutem alterius, inſerta T. IV. p. 1. libri gallici, *Pieces fugitives anciennes & modernes.* Pariſiis 1705. 12. Maſſipium in diſſertatione eiusdem argumenti, inſerta epiſtolis et memoriis Academiae ſcientiarum Biterrenſis. Biterris 1736. 4. Vol. 1. p. 59. ſqq. et Mercurio Gallico, A. 1741. p. 1768. ſqq. Ioan Henr. Maium in diſſertatione de philoteſiis veterum Hebraeorum, Graecorum et Romanorum, quae exſtat in eius ſelectioribus exercitationibus philologicis et theologicis, T. I. p. 553. ſqq. Stanislai Santinelli epiſtolam inſertam Diario eruditorum Italiae T. 36. p. 147. ſqq. Lettres ſerieuſes & badines T. 6. p. 371 ſqq. Philippum Mullerum in diſſertatione de poculo ſalutis. Ienae 1666. Ioan. Quiſtorpium in quaeſtione ſympoſiaca, vtrum ſine laeſione conſcientiae in ſalutem alterius bibere liceat. Roſtoch. 1666. Henr. Bangerti diſſertation. de poculo Iouis ſeruatoris et boni genii. Lubecae 1663. Chriſt. Gotthold Wiliſch in diſſert. de poculo boni daemonis. Lipſiae 1718. Calliſthenes apud Plutarchum lib. 1. c. 6. negat, ſe Alexandri in ſalutem ebibendo poculum Aeſculapio indigere. Graeculi πίνοντες εἰς πρεσβείαν

τῆς εἰκόνος τῆς Θεσμήτορος apud Ducam p. 143. hiſtor. Byzantinae. Bibere in memoriam ſanctorum, Diarium Italicum T. 27. p. 24. in memoriam defuncti Acta Eruditor. 1714. p. 246. De poculo benedictionis vide Dan. Godofr. Werneri diſſertationem. Ienae 1719. Antiquiſſimis temporibus diuerſoria paſſim fuerunt nulla, vnde tanta hoſpitalitatis laus. Vide Guil. Stuckium Antiquitatum conuiual. lib. 1. c. 28. Iac. Perizonium ad Aeliani hiſtor. var. lib. 4. c. 1. Serrarium ad Tob. V, 9. Iac. Cappellum ad Ioſ. II. 1. Cauponae parum fuerunt honeſtae. Vide praeter interpretes ad Ioſ. II. 1. Caſaubonum ad Theophraſti characteres. c. 6. De hoſpitalitate et ſacro iure menſae atque hoſpitii confer praeter Stuckium et Iac. Phil. Tomaſinum ſupra p. 876. laudatum, Ioan. Franc. Simonis diſſertationem, quae exſtat T. IV. hiſtoriae Acad. inſcriptionum p. 62. ſqq. edition. Hagenſis, Io. Godofr. Vngeri diſſert. de Ξενοκτονία in eius Analectis antiquarioſacris p. 311. ſqq. Philippum Priorium in diſſert. de litteris tractoriis, c. V. ſqq. Stephanium ad Saxonem Grammaticum p. 41. 102. ſq. Mezeriacum ad Ouidium T. 2. p. 48. ſqq. Cheuraeana T. 2. p. 51. ſqq. Io. Franc. Buddei theologiam moralem pag. 704. Ioan. Schilteri diſſert. de iure hoſpitii apud veteres. Lipſiae 1656. Phil. Theod. Verpoortenii diſſert. de verbo ξένος et peregrinorum apud veteres conditione. Coburgi 1708. Chriſtoph. Matth. Pfaffii diſſert. de hoſpitalitate. Tubingae 1752. Erici Sim. Henr. a Seelen comm. de pietate veterum erga hoſpites. Lubecae 1742. 4. De teſſeris hoſpitalitatis vide Io. Moebii diſſertationem de variis teſſerarum, praeſertim hoſpitalitatis, veteribus vſitatarum generibus. Lipſiae 1688. et quae Ioan. Baptiſta Ferretus et Raphael Fabrettus pag. 530. ſqq. et p. 500. ad Inſcriptiones. De ſale hoſpitali exſtat diſſertatio Ioan. Columbi. Vpſal. 1675. 8. De hoſpitalitate Hebraeorum conſulatur Io. Palmroothii exercitatio. Vpſaliae 1698. 8. De hoſpitalitate veterum Chriſtianorum confer Lactantium Diuin. inſtitutionum lib. VI. c. 12. Baronium T. 1. ad A. C. 75. n. 15. Ioan. Frontonem in epiſtola de familia Chriſtiana in primis eccleſiae ſaeculis, et in epiſtola de φιλοτησίαις veterum, Henr. Dodwellum diſſertat. Cyprianic. ſexta §. 18. Balthaſar Bebelium antiquitat. Eccleſiaſtic. p. 75. et quos laudauit Petrus Zornius in commentario in Iuliani ad Arſacium Galatiae Pontificem epiſtolam pag. 27.

CA-

CAPVT XX.

De Nuptiis, Puerperio, Natalitiis, Familiis et Nominibus.

Qui de nuptiarum ritibus vniuerſe ſcripſerunt. 1. *De dote.* 2. *Sponſaliis, benedictione, proclamatione.* 3. *Num poteſtati Eccleſiaſticae apud Chriſtianos ſubiectum ſit matrimonium.* 4. *De variis ritibus nuptialibus.* 5. *De gradibus prohibitis.* 6. *Diuortiis.* 7. *Abſtinentia coniugum.* 8. *Coelibatu.* 9. *Secundis nuptiis.* 10. *Polygamia.* 11. *Natalitiis, Puerperio, nutricibus, etc.* 12. *De cura virginum et adoleſcentium.* 13. *De Genealogiis et familiis.* 14. *Genera cognationis et adoptio.* 15. *Nomina Hebraeorum.* 16. *Graecorum.* 17. *Romanorum etc.* 18.

I.

De ſponſalibus, nuptiis ac diuortiis Hebraeorum prae ceteris diligenter et accurate egit *Io. Seldenus* libro V. de iure Nat. et in uxore Hebraica et *Io. Buxtorfius* in exercit. de ſponſalibus et diuortiis Hebraeorum, et in Lexico Talmudico voce קדש vbi de deſponſatione etc. Spectant et huc Tractatus Talmudicus *Kiduſchin* de ſponſalibus, tomo 3. p. 359. *Cetuboth*[1] ſiue dé dote litterisque matrimonialibus tomo 3. Surenhuſianae edit. p. 56. et alii quidam Codices eodem volumine comprehenſi. Videndus quoque *Auguſtinus Calmet*, Benedictinus Monachus in diſſ. de ſponſalibus nuptiisque Hebraeorum adiuncta eius commentario in Canticum Canticorum, Pariſ. 1713. 4. *Ioan. Paſtritius* de matrimonio Hebraeorum. Romae 1700. *Ioannis Sam. Berthii* commentatio de connubiorum ritu ſponſalitio apud Hebraeos aliosque. Lipſiae 1745. et *Io. Frid. Hirtii* commentatio de nuptiis Hebraeorum, et rebus quae cum iſtis connexae ſunt. Ienae 1746. Inſtrumentum dotalitium hebraice et latine cum notis exſtat ad calcem grammaticae hebraicae et aramicae Bonauenturae Cornelii Bertrami. Geneuae 1574. 4. De ritibus variis ad feminas, ſigillatim menſtruatas pertinentibus, Abraham ben Dior in libro בעלי הנפש et R. Beniamin Meardono, de quo doctiſſimus Wolfius noſter Vol. I. p. 245. Bibl Hebraicae. De Chuppa Hebraeorum, ſub qua ſponſus cum ſponſa ſollemni ritu a ſacerdote Hebraeo iungitur, videndae D. Io. Benedicti Carpzouii diſputationes

[1] Hunc tractatum Talmudicum de contractibus matrimonialibus etiam ſeparatim cum Latina verſione ſua edidit M. I. F. Fauſt, Argentoratenſis, Baſil. 1699. 4.

tiones Academicae pag. 411. ſq. qui exinde putat illuſtrari illud ἐπισκιάζειν apud S. Lucam I. 35. De primogenitorum redemtione apud Hebraeos, Rittangelius ad calcem libri de ritibus Paſchalibus. Miſchna Surenhuſiana T. V. p. 115. ſqq. 192. ſqq. Maimonides Miſchne Thora lib. IX. tr. 3. Sebaſt. Cremerus antiquitat. Moſaicotypicar. T. I. p. 1. ſqq. Seldenus de ſucceſſione in beate defuncti bona, cap. 5. ſqq. et diſſertationes Io. Friſchmuthi. Ienae. G. Peringeri. Vpſaliae 1686. Ern. Chriſti. Muſſigk. Ienae 1696. Dan Lundii. Vpſal. 1703. 8. Io. Henr. Hottingeri. Marpurgi 1711. Dan. Gerdeſii. Duisburg. 1730. Ad illa primogenitorum iura ante legem pertinuiſſe ſacerdotium affirmant Grotius ad Hebr. V. 5. Seldenus in diſſert. de decimis ſect. I. § 2. Bochartus P. 1. Hierozoici pag. 575. aliique: negant Clericus ad Gen. XXV. 31. et XLIX. 3. Campeg. Vitringa obſerv. ſacr. lib. II. cap. 2. 3. pluresque alii, quos recenſitos vide in Olaui Celſii diſſert. de ſacerdotio primogenitorum. Vpſaliae 1713. 8. et a S. V. Carpzouio in annotationibus ad Goodwinum p. 3. ſq. De ſcopo Dei in conſtitutione iuris primogeniturae Iudaeorum prodiit diſſertatio Ioannis Leonh. Froereiſenii. Argentorati 1752. De primogenitorum iure apud Lacedaemonios vide Vbbonis Emmii deſcriptionem reipublicae Laconum, Tomo IV. theſauri Gronouiani p. 483. Graecas et Romanas Antiquitates nuptiales breuiter alphabetico ordine complexus eſt *Ioſephus Laurentius* lib. 6. Polymath. pag. 481. ſeq. Eiusdem libellus de ſponſalibus et nuptiis antiquorum, qui tomo VIII. Antiquit. Graecarum Gronov. exſtat, petitus eſt ex eiusdem polymathiae lib. 3. Synopſi 8. quemadmodum *Io. Bapt. Caſalii* de ritu nuptiarum ac de iure connubiali veterum, quae in eodem volumine occurrit, decerpta eſt ex eiusdem Caſalii opere de ritibus veterum. De Graecorum nuptiis agit Potterus IV. 11. Archaeol. Io. Godofr. Hauptmannus in commentatione de nuptiis Graecorum. Gerae 1743. et Io. Andr. Philippi in comment. de nuptiis veterum Graecor. Lipſiae e. a. De Romanorum B. Phil. Lud. Hannekenius diſſ. 1. de cura domeſtica Romanorum, et Io. Ern. Im. Walchius appendice quarta ad Cellarii compendium antiquitatum Romanarum. *Barnabae Briſſonii* liber eruditus de ritibus nuptiarum recuſus eſt in tomo VIII. Graeuii. Idem exſtat vna cum altero de connubiorum iure tertioque ad legem Iuliam de adulteriis et aliis Briſſonii opuſculis, [a] Pariſiis 1606. 4. Praeterea idem argumentum tractarunt *Anton.* et *Franciſcus Hotoman-*

[a] Illa ſunt, libri IV. *antiquitatum Iuris ciuilis*, libri III. *de ſolutionibus et liberationibus*, commentar. in legem Domin. *de ſpectaculis*, C. Theodoſ. et L. omnes dies C. *de feriis*, παρέργων iuris, (in quo *Pandectas Florentinas* vindicat et illuſtrat) et *de regio Perſarum principatu* libri III.

tomannus,[3] *Albericus Gentilis,* praecipue *Andreas Tiraquellus* in opere de iure connubiali, et qui in tomo IX. Oceani Iuris ſiue tractatus tractatuum exſtant, in quo etiam Briſſonius iam laudatus, quibus addes *Henrici Broweri*, ICti Leidenſis, de iure Connubiorum libros duos, quod praeclarum opus cum praefatione Petri Burmanni recuſum eſt Delphis 1714. 4. *Antonium Guibertum Coſtanum*, cuius librum de ſponſalibus, matrimoniis et dotibus refert Clariſſ. Struuius in Bibl. Antiqua tomo I. pag. 186. *Alexandrum ab Alexandro* lib. 2. Genial. dierum cap. 5. *Boniſacium* lib. I. hiſt. ludricae cap. 63. *Caſalium* de vrbis Romae ſplendore p. 293. *Barthii* aduerſaria 11, 7. *Chriſti. Vlrici Grupen* tractationem de vxore Romana. Hanouerae 1727. 8. *Ioan. Beniam. Dragheimii* ſchediaſma de priſcis Romanorum nuptias adornantium ritibus. Gedani 1731. *Georg. Henr. Ayreri* diſſert. de iure connubiorum apud Romanos. Goettingae 1736. Anonymi diſſertationem de nuptiis Romanorum, quae exſtat in libro gallico: *Explication de divers monumens, qui ont rapport à la Religion des peuples anciens:* Pariſiis 1739. 4. pag. 338. *Caſpar* quoque *Sagittarius* in libro poſtumo de excerptis adornandis teſtatur ſe poſt Briſſonium et alios viros doctos meſſe ipſa maius ſpicilegium de ritibus veterum nuptialibus collegiſſe, quod num lucem viſurum ſit dicere nequeo. *Laurentii Pignorii* epiſtola antiquam picturam, quae Romae viſitur, et ritus in ea nuptiales illuſtrans recuſa eſt Tomo VI. theſauri Italiae parte tertia. Prolixe etiam de ritibus nuptialibus omnis generis et gentium variarum diſputat *Caſpar Calvoer* libro primo ritualis Eccleſiaſtici. *Frid. Iulius Rottmannus* in rituali nupturientium, Germanice edito Bremae 1715. 8. *Gaya* in libro gallico: *Ceremonies nuptiales de toutes les Nations.* Hagae Comit. 1681. 12. Auctor anonymus libri Anglici: *A critical eſſay concerning mariage; to which is added an hiſtorical account of the mariage rites and ceremonies of the Greeks and Romans, and our Saxon Anceſtors, and of moſt Nations of the World at this Day.* Londini 1724. 8. *Ioan. Salenius* in diſſertatione de ritibus nuptiarum veterum. Vpſaliae 1695. De nuptiis Germanorum agit paullo ante laudatus *Grupenius* in tractat. de vxore Theotiſca. Goettingae 1748. 4. *Georg. Henr. Ayrerus* duabus diſſertationibus de iure connubiorum apud veteres Germanos. Goettingae 1738. et *Ioan. Georg. Hagerus* in epiſtola de ritibus veterum Germanorum circa matrimonia ineunda. Lipſiae e. a. De ritibus nuptiarum apud veteres Sueogothos duas edidit diſſertationes Ioannes Her-

[3] Briſſonii de veteri ritu connubiorum, Antonii Hotomanni de veteri nuptiarum ritu, et Franciſci Hotomanni de ſponſalibus, de ritu nuptiarum et Matrimoniorum et de ſpuriis ac legitimatione, iunctim edita Lugd. Bat. 1641. 12.

Hermansſon, Vpſaliae 1727. 8. De nuptiis veterum Chriſtianorum * liber *Ioach. Hildebrandi* lucem vidit Helmſtad. 1656, 1661, 1702, 1714. 4. Conſulendus etiam *Ioannes Fileſacus* in uxore iuſta, Pariſ. 1630. 8. et lib. 2. electorum p. 271 ſeq. *Binghamus* origin. eccleſiaſt. lib. XXII. et *Ioannes Meyerus* in vxore chriſtiana. Amſtelod. 1688. 4. De ritibus nuptialibus Chriſtianorum graecae eccleſiae hodie addictorum, exſtat commentatio Ioan. Frider. Burſcheri germanico ſermone edita 4. Lipſiae 1754. 4. De ſponſalibus nuptiisque Imperatorum, Regum, Principum, earumque variis ſollemnibus videndae Franciſci Modii Pandectae triumphales tom. I. lib. 5.

II. De *dote*, dotalibus, paraphernis, receptitiis, ſiue morgenatica, vt recentiores vocarunt, vide Buxtorfium Lexic. Talmud. p. 1422 ſq. Salmaſium de modo vſurarum cap. 4. p. 138 ſqq. Ioſiam Mercerum ad Ariſtaeneti Epiſtolas pag. 214. Alciatum lib. I. Parergon. cap. 2. Perizonium in Triade diſſ. pag. 113 ſeq. Frid. Spanhemium in hiſtoria Iobi cap. 15. Salmaſium de modo vſurarum c. 4. p. 138 ſeq. Lindebrogium ad Leges antiquas p. 1391. vbi dotem a ſponſo non ſponſa datam obſeruat: Iuſtum Fontanini in Vindiciis Antiquorum diplomatum pag. 254. Cerdam cap. 131. Aduerſar. Langbaenium in notis ad Longinum pag. 35. Allatium de Georgiis pag. 374. Cotelerium tomo 3. monumentorum Eccleſiae Graecae pag. 657. Stephan. Baluzium ad Capitularia Regum Francor. T. 2. pag. 992 ſq. Nicol. Hier. Gundlingii librum de emtione vxorum, dote et morgengaba ex iure germanico. Halae 1722. 4. et cum praefatione Henr. Gottl. Frankii. Lipſiae 1731. 4. Georg. Chr. Gebaueri programma de dote in nuptiis veterum Germanorum. Goettingae 1741. Ἀνακάλυπτρα Diodoro Sic. V. pag. 286. ἀνακαλυπτήρια Scholiaſti Euripidis Oreſte verſ. 294. De ὀπτηρίοις ſiue donis quae ἀνακαλυπτηρίοις data, tertio a nuptiis die, Ez. Spanhemius p. 180. ad Callimachum. Ἕδνα ſponſo vel ſocero data. Kuhnius ad Pauſaniam p. 235. Apud Romanos intra tres annos per partes exſoluebatur dos, vide Diodor. Siculum pag. 330. excerptor. Peireſcian. Apud Hebraeos quidem vxori dotem afferebat maritus, vide interpretes ad Geneſ. XXIX, 19. et XXXIV, 12. quod etiam apud veteres Germanos obtinuiſſe Tacitus auctor eſt, confer Bernegger. qu. 93. ad Tacitum. Aliae gentes ut Iapones hodieque, ne imperioſas vxores nanciſcerentur, ſimiliter a dote abſtinuerunt, vt notat Mottanus Vayerus tomo 13. Opp. pag. 274. Singulare eſt quod Herodotus narrat quandam veluti feminarum auctionem quotannis factam eſſe apud Babylonios, ita vt ex formoſarum pretio deformes dotarentur, vide l. 1. cap. 196. et

* Bibliotheque Germanique T. I. p. 150. ſqq.

et ſimilia apud Melam lib. 2. cap. 2. Aelianum lib. 4. c. 1. Var. Hiſt. Bernegerum ad Iuſtin. XVIII, 8. 4. Freinshem. ad Florum III, 9. 12. Lacones nuptias contracturi cum virginibus in obſcura quadam domo includebantur, et quam quisque cepiſſet, indotatam abducebat. Confer Meurſium Miſc. Lacon. lib. 2. cap. 3. Adyrmachidae Libyae populi virgines nupturas Regi ſuo exhibebant ſi vellet ea vſuro. Herodot. IV, 168. Gallorum veterum nuptiae *per ſolidum et denarium,* cuius effigiem habes apud Edmundum Martene lib. 1. parte 2. de antiquis Eccleſiae ritibus p. 607. vbi etiam de annulo pronubo. Ius, vt vocabant, Cunnagii tribuebat Principibus et dynaſtis pudicitiae virginalis ſponſarum ipſorum ditioni ſubiectarum primam delibationem, vide Keysleri antiquitates ſeptentrionales pag. 484. Dotalitias formulas exhibet Martene T. I. Anecdotor. pag. 110, 111, 122 ſq. 141, 667, 765, 806, 854, 872, 894, 904, 927, 933 ſq. 968, 971, 987, 991, 1236, 1283.

III. De *ſponſalibus* apud Graecos, eorumque caerimoniis, tum paranymphis et domiducis I. Philippus Pfeifferus in Antiquit. Graecis p. 615 ſq. De tribus modis nuptiarum apud Romanos 1) *vſu,* ſi v. g. mulier vno anno cum viro, licet ſine legibus, vixiſſet, 2) *κατὰ νόμους ἱερούς* per Pontificem Maximum et Flaminem Dialem per fruges et molam ſalſam, quae vocabatur *confarreatio,* et 3) *coemtione,* quum vxor in filiae locum veniens haereditati iuſtae locum faceret vide Briſſonium, Petrum Pithoeum ad tit. 16. collationis legum Moſaic. et Romanar. pag. 176 ſqq. Operum; Lipſium ad Taciti IV. Annal. 16. Alberici Gentilis libros de nuptiis, Gerhardum Noodt ad Digeſta de ritu nuptiarum, Hottomannum lib. 2. antiquitatum Roman. et ad Tit. Inſtit. de SCto Tertulliano, et Ioan. Gottl. Heineccium lib. I. Antiquitatum Romanar. iurisprudentiam illuſtrantium tit. 10. De vſu et coemtione, ſiue concubinatu et legitimis nuptiis Quinctilianus Burmanni p. 414. Boethius ad Topica Ciceronis lib. 2. pag. 779. ius connubii id. p. 783. De genuino concubinatus ex mente legum Romanarum conceptu diſſertationem edidit Georg. Zach. Winklerus Lipſiae 1744. De conuentione vxorum in manum mariti confer Gundlingiana XXXVII. 1. Apud Chriſtianos ſemper nuptias praeceſſit Hierologia ſiue *benedictio Sacerdotalis,* vt docet Tob. Pfannerus lib. 2. Obſeruat. Eccleſiaſticarum c. 7. Adeoque Tertullianus de pudicitia c. 4. teſtatur occultas coniunctiones et non prius apud Eccleſiam profeſſas, iuxta moechiam et fornicationem periclitari. Quicquid igitur Io. Georg. Reinhardus libro de iure principum Germaniae ante reformationem circa ſacra, Halae 1717. 4. pag. 326 ſq. diſputet, vt probet, benedictionem ſacerdotalem nec de eſſentia eſſe coniugii, neque Hebraeis nec Chriſtianis iniunctam a Deo, quam

nihilominus ſapienter retineri non diffitetur, vide et relationes innoxias A. 1717. pag. 1039. et A. 1727. p. 1019. apud Hebraeos tamen pariter ac chriſtianas gentes eiusmodi ſollemnis ac ſacra confarreatio vsquequaque in vſu fuit. Confer Tertullianum II, 9. ad vxorem, Benedictinos ad Ambroſium tomo 2. p. 844. Grotium ad Matth. XXV, 1. Henr. Chriſt. Hochmanni tractatum de hoc argumento, qui recenſetur in Nouellis Reipubl. Litterariae A. 1686. pag. 775. prodiitque Altorfi 1685. 4. Petri Mulleri ICti et D. Samuelis Schelwigii de antiquitate et B. Chriſt. Kortholti de neceſſitate conſecrationis nuptialis, Kil. 1690. Gretſerum de benedictionibus lib. 2. cap. 43. Io. Dougtheium in analectis ſacris ad Malachiae II. 14. Pearſonium pag. 31. ad Ignatium, vbi teſtimonia Clementis Alexandrini et Tertulliani, et Gisberti librum gallicum: *Hiſtoire de l'Egliſe ſur le Sacrament du Mariage depuis Jeſus Chriſt jusques à nous.* Pariſiis 1725. 3 Voll. 4. Plures ordines ſiue formulas veteres benedicendi Nuptias ſubiunxit Edmundus Martene ad calcem partis ſecundae libri 1. de antiquis Eccleſiae ritibus. In benedictione nuptiarum et ſepulturis et in quibuslibet ſacramentis eccleſiaſticis aliquid exigere, ſimoniacam prauitatem vocat et ſub excommunicationis poena interdicit Alexander III. epiſtola ad Antiochum Remenſem Tomo ſecundo nouae collectionis Marteniae p. 954. Etiam ſponſis apud Graecos mos ſacra facere atque θύειν προτέλεια, vt loquitur Plutarchus in narrationibus amatoriis p. 772. Confer quae de ſacris ante nuptias fieri ſolitis Potterus Archaeolog. Graec. p. 609. et Io. Boiuinus p. 785. ad Niceph. Gregoram, vbi habes θύειν τὰ ἀνακαλυπτήρια. Indorum γαμικὸν χρίσμα memorat Philoſtratus III. 1. De proxenetis, (Freywerbern) qui etiam προμνήστορες, προμνώμενοι, auſpices nuptiarum, (not. ad Chryſoſt. tom. 8. edit. Sauil. p. 327.) eorumque praemiis vide quae viri docti ad Digeſta lib. 50. tit. 14. de proxeneticis. Ritus *proclamationis* ante nuptias recentior eſt, et quandoque propter certas cauſas omittitur, qua de re vide B. Io. Mullerum in defenſione Lutheri defenſi cap. 6. et D. Luderum Menkenium in exercitatione de omiſſa proclamatione Sacerdotali edita Lipſiae A. 1703. Communiter primum receptus hic mos in Occidente videtur poſt Concilium Lateranenſe vndecimum (A. C. 1215.) cuius capite 51. [5] Innocentius III. ſtatuit, vt quum matrimonia fuerint contrahenda in Eccleſiis, per presbyteros id publice proponatur, competenti termino praefinito, vt intra illum qui voluerit et valuerit, legitimum impedimentum opponat, et ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent vtrum aliquod impedimentum obſiſtat: quumque interea apparuerit probabilis coniectura contra copulam

[5] Allegatur in decretalibus lib. IV. tit. 3. cap. 3. de clandeſtinis deſponſat. Male quidam citant Concilium Lateranenſe Ao. 1039.

pulam contrahendam, contractus expreſſe interdicatur, donec quod fieri debeat ſuper eo manifeſtis conſtiterit documentis. De validitate coniugii per benedictionem Sacerdotis depoſiti conſummati, diſquirit D. Chriſtianus Thomaſius ſingulari diſſert. edita. Lipſ. 1689. Contractus antenuptialis formula A. 1231. exſtat apud Miraeum codice donationum Tomo primo pag. 305.

IV. Legibus ciuilibus, non poteſtati Eccleſiaſticae ſubiacere matrimonium contendit et ex antiquitate confirmare conatur Marcus Anton. de Dominis lib. 5. de Republ. Eccleſ. cap. 11. et poſt Hennequinum Io. Launoius, in libro, qui inſcribitur regia in matrimonium poteſtas, ſiue de iure ſaecularium Principum Chriſtianorum in ſanciendis impedimentis matrimonium dirimentibus, Pariſ. 1675. 4. impugnatus a Theologo Pariſienſi in obſeruationibus ad Launoii librum, editis Louanii in 4. et a Dominico Galeſio in tractatu cui titulus: Eccleſiaſtica in matrimonium poteſtas. Romae 1676. 4. Launoius amicis ſuis ſaepe teſtatus eſt librum illum ſe ſcripſiſſe inuitum et contra animi ſententiam iuſſu ſuperiorum, ut refert Ancillonius in Miſcell. criticis tom. 2. p. 330. Galeſio tamen oppoſuit librum, eandem ſententiam propugnantem acerrime, qui inſcribitur: Contentorum in Galeſii Eccleſiaſtica in matrimonium poteſtate erratorum index, Pariſ. 1677. 4. Mediam ſententiam defenſitauit Io. Gerbaſius, Theologus Sorbonicus,[6] in tractatu irenico Gallice edito de poteſtate Eccleſiae et Principum, in impedimenta matrimonii, cum praxi impedimentorum, hodieque valentium. ibid. 1690. 4. Ab illo tempore, ſententia Launoii defenſitata etiam a Iacobo Boileau. Vide Eliam du Pin tom. 19. pag. 68. ſq. E Proteſtantibus Ioan Samuel Stryckius in diſſertatione de reliquiis ſacramenti in matrimonialibus, quam eius ſub praeſidio Ioan. Philippus Odelem Halae 1704. defendit, matrimonium non niſi contractum ciuilem eſſe affirmauit. Quam ſententiam ſub examen vocarunt e ſacro ordine Val. Ern. Loeſcherus in relationibus innoxiis A. 1705. p. 118. ſqq. et Michael Henr. Reinhardus in meletemate de ſanctitate matrimonii chriſtiani aduerſus contractus mere ciuilis conuitium, inſerto iisdem relationibus innoxiis Ao. 1717. p. 1037 et 1113. Ex ordine ICtorum Mich. Henric. Gribnerus in diſſert. de his, quae ex iure Proteſtantium matrimoniali ad reliquias ſacramenti perperam referuntur. Witeb. 1715. 4. Ad quorum argumenta reſpondit Ioan. Philippus Odelem in Apologia diſſertationis de reliquiis ſacramenti in matrimonialibus. Brunſuic. 1716. 4. De rebus matrimonialibus copioſe agit Iuſtus Henning. Boehmerus Tomo III. iuris eccleſiaſti Proteſtantium.

[6] Du Pin T. 18. p. 201. ſqq. qui Launoii partes tuetur.

tium. Idem ſingularem diſſertationem de iure Principum Proteſtantium circa ſollemnia matrimonii Eccleſiaſtica edidit Halae 1718.

V. De muneribus, quibus donati ſunt recens nupti ſiue neogami, vide Buxtorfii Lexicon Rabbin. pag. 2537. Heſychium et Apoſtolii prouerb. ἐπαύλια, Io. Philippi Pfeifferi antiquitates Graecas p. 633. et Io. Aug. Groebelii commentationem de donis nuptialibus, in Io. Gottl. Bidermanni ſelectis ſcholaſticis vol. I. p. 751. ſqq. Aedem publicam nuptiis celebrandis deſtinatam Graeci vocabant trinymphon ſiue nymphaeum, quae vox occurrit etiam apud Malalam in chronico pag. 314. De Epithalamiis, hymenaeis, thalaſſione, verſibus feſcenninis, vide quae viri docti ad Catullum et Iani Guilielmi Veriſimilia II. 19. Briſſonium de formulis lib. VIII. 719. ſeq. Pfeifferi Antiquitates Graecas pag. 633. 639. Theodorum Prodromum in amarantho p. 458. De Epithalamiis Hebraeorum nuptialibus prodiit commentatio Petri Zornii, Hamburgi 1722. 4. Idem quoque edidit diſſertationem de antiquo aenigmatum in coenis nuptialibus Hebraeorum, Graecorum et Romanorum vſu 1724. Apud Romanos et alias gentes ſponſae obnuptae, iisque praelatae faces. Vide Petronium Clariſſ. Burmanni pag. 87. 88. et Benedictinorum notas ad S. Ambroſium tomo 2. p. 844. De coronis nuptialibus, ſingularis liber Maderi exſtat, et idem argumentum attigit Paſchalius in opere erudito de coronis, Rittershuſius lib. 2. ſacrarum Lectionum c. 9. Io. Gottl. Boſſeckii στεφανώματα ſponſi et ſponſae. Lipſiae 1740. et Io. Frid. Hirtius de coronis nuptialibus apud Hebraeos. Ienae 1748. De annulo pronubo praeter Kirchmannum et alios qui de annulis ſcripſerunt, ſingulari diſſertatione, quam ſupra p. 855. iam laudauimus, egit Petrus Mullerus. Vide et antiquitates Graecas Pfeifferi p. 625. ſq. et Lindebrogium pag. 1355. ad Codicem Legum antiquarum, qui ſponſas etiam ſponſis annulos miſiſſe, ex Priſci excerptis de legationibus obſeruat. De oblationibus ſiue muneribus nuptialibus quorum iam meminimus, poculo vitreo vino pleno eiusque confractione et ſimilibus ritibus vide B. Io. Faes in mantiſſa ad Dougtheium de calicibus euchariſticis p. 13. ſq. De paranymphis Grotius ad Matth. IX. 15. vbi etiam de domiductione ſponſae ad maritum. De Paranymphis apud Hebraeos ſingularem diſſertationem edidit idem Hirtius, Ienae 1748. De vxoris domumductione vide quoque Briſſonium lib. I. antiq. iuris cap. 18. De more ſpargendi nuces Seruius & Cerda ad Virgil. Eclog. VIII. 30. De ornamentis ſponſi et ſponſae apud veteres vide Samuel. Gerlachii commentat. Halae 1734. De cinerum apud Hebraeos vſu nuptiali comment. Paulli Theod. Carpouii, Roſtochii 1739. De conuiuiis nuptialibus, plura apud Stuckium videri poſſunt

lib.

lib. 1. c. 24. ſq. in antiquitatibus conuiualibus, Sam. Petitum ad Leges Atticas p. 151. ſq. Caſalium item et Laurentium Tomo VIII. theſauri Gronov. p. 1311. et 1346. Vrſinum pag. 383. arboreti biblici, et Daniel. Traugott Mullerum in programmate de cauſſis conuiuiorum nuptialium, quod exſtat in I. G. Bidermanni ſelectis ſcholaſticis Vol. 1. p. 732. ſqq. In praeſenti ſuffecerit notaſſe, quod apud Graecos et Latinos ſcriptores vocabulum nuptiae et γάμος pro conuiuio nuptiali ponitur. Vide quae viri docti notant ad Matth. XXII. 2. Menag. ad Laërtium pag. 42. Cockerti indicem ad Terentium in vocabulo *nuptiae*. Exſtat quoque breuis Gabr. Marquardi diſſ. de coena nuptiali Lipſiae 1692. edita. De taedis quae ſolebant neogamis praeferri, diſſerit et Delrio in Comment. ad Senecam Tragic. p. 14. ſq. Triſtanus in numis Imperator. tomo 2. p. 653. Vigenerius ad Philoſtrati Comum, et Mezeriacus ad Ouidium T. 1. p. 188. ſqq. De Zonulae ſolutione idem Mezeriacus ibid. p. 179. ſqq. Iulius Carol. Schlaegerus in commentatione de Diana λυσιζόνῳ. Hamb. 1735. 4. Spanhemius ad Callimachi hymnum in Iouem v. 21. et Ioan. Schraderus ad Muſaeum p. 341. De Pronuba ſponſam in lecto collocante Mezeriacus ibid. p. 182. ſqq. De Deo domiduco et aliis diis nuptialibus adeundus Franciſcus Pomey in pantheo et Dempſterus ad Roſinum p. 385. 395. De feſcenninis carminibus Menagius in Origg. Gallicis vocabulo *charivari*, Dacerius ad Feſtum et Horatii lib. 2. Epiſt. 1. Talaſſii nomen vnde originem duxerit tradit praeter Liuium l. 1. c. 9. et Plutarchum in Romulo, idem Plutarchus in vita Pompeii p. 620. ſq. et in quaeſtionibus Romanis. Erudita de carminibus nuptialibus diatriba Io. Chriſtoph. Buſmanni prodiit Helmſt. 1710. 4. Ritus varios nuptiales, Graecorum maxime, tangit etiam Aucranius differt. 28. in Thucydidem. Ad inſcriptionem Gruter. p. CCCXLIX. 2. *homini bono*, *viro obſequentiſſimo* vide Gundlingiana XXXVIII. 2. In prauas conſuetudines et mores diſſolutos ſuorum temporum in nuptiarum ſollemnibus multis verbis inuehitur Chryſoſtomus homilia XII. in 1 ad Corinth. Tomo X. edit. nouae p. 104. ſq.

VI. Gradus prohibitos lege diuina exponunt Interpretes ad Leuitici XVIII. Io. Seldenus de iure Naturae lib. V. et in vxore Hebraica lib. 1. prioribus ſex capitibus, B. Io. Gerhardus et alii Theologi Loco de Coniugio, Io. Bartholdus Niemeierus, Theologus Helmſt. in diſſertationibus de conſanguinitatis et affinitatis gradibus Helmſt. 1699. 4. Theod. Beza de repudiis et diuortiis tomo 2. Opp. p. 66. ſq. Paullus Hulſius in hiſtoria ſacra turpitudinis inceſtae. Groningae 1714. Gundlingiana XXVII. 3. Io. Mich. Langius in diſſertationibus tribus de nuptiis prohibitis, Altorfii 1709. Chriſtoph. Matth. Pfaffius in diſſert. de non appropinquando ad carnem carnis ſuae. Tub.

1729.

1729. et recuſa ibid. 1742. Io. Heumannus in diſſert. de fontibus legum connubialium. Altorfii 1754. Io. Dav. Michaelis in libello Germanice edito: von den Ehegeſetzen Moſis, welche die Heyrathen in die nahe Freundſchaft unterſagen. Goettingae 1755. 4. Iac. Perizonius in diatriba de conſtitutione diuina ſuper ducenda defuncti fratris vxore, Deut. XXV. 5. Quod praeceptum affirmatiuum derogare negatiuo, Leuitici XVIII. 16. et XX. 21. affirmant Iudaei apud Seldenum p. 62. et 66. vxoris Hebraicae. Vide et interpretes Matth. XXII. 25. Vtrum fas ſit Chriſtiano fratriam vel vxoris ſuae defunctae ſororem ducere [7] ſuperiore et noſtro ſeculo variis ſcriptis diſceptatum fuit. Negatiuam ſententiam defendunt praeter alios complures B. Aegid. Strauchius in tractatu Germanice edito: daß Gottes Geſetz, du ſollt deines Weibes Schweſter nicht nehmen, noch feſte ſtehe, Witeb. 1699. D. Mich. Hauemannus, Superintendens Bremenſis, in defenſione reſponſi Moſis contra matrimonium cum defunctae vxoris ſorore, oppoſita coecutientibus Iudaeis et nouaturientibus Ieſuitis, Gieſſae 1664. 4. Antonius a Mara ſiue Elias Schnegaſſius, ICtus, Hamburgi 1697. menſe Maio denatus, in diſſ. de coniugio iure naturae et lege diuina prohibito priuigni cum priuigna, duorum fratrum cum duabus ſororibus, patris et filii cum matre et filia: inter vitricum et viduam priuignae, inter viduam defunctae priuignae Roſt. 1693. 4. Robertus Wackefeld in *Cotſer*, ſiue fragmento codicis Wackfeldi, in quo probatur coniugium cum fratria illicitum eſſe, Lond. 1527. 4. D. Frid. Erneſt. Ketnerus, Superintendens Quedlinburgenſis, in ſcriptis aduerſus D. Io. Melchior. Goezium, Antiſtitem Halberſtadienſem, editis, B. Tho. Ittigius in Hiſtoria Synodi Pictauienſis p. 52. ſq. Theologi Marpurgenſes in reſponſo A. 1718. dato, quod A. 1737. in quarto prodiit: Gründliche Unterſuchung, ob vermöge des Göttlichen Geſetzes erlaubet iſt, daß jemand ſeiner verſtorbenen Frauen Schweſter heyrathen dürfe; et nouiſſime B. Romanus Tellerus in annotationibus ad verſionem germanicam commentarii in vniuerſum S. C. e Theologorum Anglorum ſcriptis concinnati, Vol. ſecundo pag. 206. et Theologus ille celebris, qui ſuppreſſo nomine Bibliothecae. Hamburg. miſcellaneae Vol. 11. p. 366. inſerendum curauit Gutachten wegen Heyrathung der verſtorbenen Frauen Schweſter. Contra vero non ſolum Potentiſſimus Boruſſorum Rex, Fridericus II. euulgato A. 1740. ſingulari edicto, [8] ſubditis ſuis matrimonia, in Sacra ſcriptura claris verbis non prohibita, ineunda celebrandaque conceſſit, ſed quoque diſpenſari poſſe a Pontifice diſputat Arcadius VII. 31. p. 643. ſqq. de ſacramentis, immo licitumque eſſe

[7] Improbantur nuptiae illae Can. XIX. Apoſtol. Ancyran. XXV. Can. II. Neocaeſar. Vide etiam Zonaram ad Can. LXXXVIII. S. Baſilii, in Synodico Magno Beueregii p. 224. ſq.

[8] Exhibent illud Acta hiſtoricoeccleſiaſtica Vol. V. p. 869.

eſſe cum ſorore uxoris defunctae coniugium tuentur Theologus Helmſtadienſis Dan. Hoffmannus, Chriſtoph. Io. Bucholtius, ICtus Rintelenſis, Wagenſeilius in libro A. 1705. Germanice edito ad calcem voluminis de ratione legendi ſcripta Iudaeorum Germanica, Hebraico charactere exarata, et alii, D. Goezius modo memoratus in libro, cui titulus: die annoch ungekränkte Ehre der Ehe mit der verſtorbenen Frauen Schweſter, qui et aliorum teſtimonia adduxit, et nouiſſime Georg. Henr. Ayrer in diſſertatione de iure diſpenſandi circa connubia iure diuino non diſerte prohibita. Goettingae 1742. Sigismund. Iac. Baumgarten faſciculo quinto conſiliorum theologicorum p. 284. ſqq. Anonymus K. in commentatione germanica: Rechtliche Behauptung der Ehe mit ſeiner verſtorbenen Frauen Schweſter. Hamburgi 1751. 4. et Ioan Frid. Wilhelmus Ieruſalem in commentatione itidem Germanice edita: Beantwortung der Frage, ob die Ehe mit der Schweſtertochter nach den Göttlichen Geſetzen zuläßig ſey. Brunsvigae edita 1754. 8. quam adſperſis obſeruationibus ſuis recudendam curauit Ioan. Frider. Guhlingius. Chemnitii 1755. 8. His adde diſpenſationem Pontificis Alexandri VI. quam exhibent relationes innoxiae A. 1727. p. 374. Et quod A. 1681. Dux Oetingenſis Albertus Erneſtus vxoris ſuae defunctae ſororem Eberhardinam Catharinam, Ducem Würtenbergicam, in matrimonium ſibi iuncturus, hoc nomine Variorum Theologorum et ICtorum conſilia requiſiuit, quae videri poſſunt in libro, cui titulus: Hochangelegene und bis hieher vielfältig beſtrittene Gewiſſensfrage, Francof. 1682. 4. Notum quoque eſt quod Carolus Blount, Anglus, qui primores duos libros Philoſtrati de vita Apollonii Anglice cum notis edidit, itemque alia nonnulla, alienum a Chriſtiana religione animum ſpirantia, idem A. 1693. ſeipſum interfecit, quod viduam a fratre ſuo relictam ducere prohibitus fuiſſet, quod legitimum eſſe matrimonium probare conatus eſt in libro poſtumo, Oracles of Raiſon p. 135. ſq. Conf. Baelii Lexicon in voce Apollonius, tomo 1. pag. 313. edit. primae. Hisque adde quae pro eiusmodi coniugio Grotius lib. 2. de I. B. et P. cap. 5. §. 14. qui tantum Epiſtola 326. et 327. profitetur a Principe poſſe illud matrimonium, vt quemlibet alium contractum, prohiberi. De coniugio Iacobi binas ſorores ducentis agit D. Io. Frid. Mayerus in diſſ. inaugurali Lipſiae edita 1674. in cuius praefatione tangit Caini et Abelis matrimonium cum ſororibus ſuis initum. De coniugio Abrahami cum ſorore ſemigermana praeter Interpretes ad Gen. XX. 12. adi Seldenum de iure naturae p. 564. Baylii Lexicon in *Sara*. Videturque hoc loco annotandum, quod Solon quoque Athenienſibus permiſit ducere ſororem ex patre non ſororem vterinam. Adde Suidam in Κίμων, Muretum l. 15. Var. Lectionum c. 5. Gebhardum ad Corn. Nepotem in vita Cimonis. Contra Lycurgus permiſſa ſorore ὁμογαστρίῳ prohibuit

hibuit ſororem ex patre, vt notat Philo Iudaeus lib. de legibus ſpecial. ad praeceptum VI. p. 602. (Vol. II. p. 303. ed. recentiſſimae.) Alioqui communibus Graecorum legibus fratrum et ſororum germanorum coniugium vetitum eſſe conſtat vel ex Artemidori l. 5. c. 24. quibus accedit Plato octavo de Legibus. Similiter Macedonibus non permiſſum cum ſorore coniugium probat Henr. Noris in Epochis Syro-Macedonum p. 135. ſq. Perſis contra ſororum connubium, vti matrum quoque fuiſſe legitimum, plurimorum teſtimonio conſtat, vide Menagium ad Diog. Laërt. p. 6. Freinshem. ad Curtii VII. 2. ſect. 19. Ritterſhuſium ad Iſidorum Peluſiotam lib. I. Epiſt. 464. De Parthis Lucanus VIII. 403. ſqq. De Aegyptiis idem Freinshemius ad Taciti lib. 2. Annal. cap. 3. Witſius in Aegyptiacis p. 98. ſq. Valeſius in excerpta Peireſciana p. 12. ſq. De Athenienſibus, quod apud illos quoque legitimum cum ſorore connubium fuerit, res nota vel ex Nepotis praefatione. Conf. Paul. Voëtium in notis ad Herodianum p. 71. ſq. Deſiderium Heraldum lib. I. Adverſar. c. 14. qui et ipſe notat apud Athenienſes, vt paullo ante obſervabam, permiſſum fuiſſe coniugium cum ſororibus conſanguineis ſiue ex vno patre ſuſceptis, non vterinis nec germanis: apud eosdem tamen pupillae et matri pupillorum nubere tutori aut eius filio non licebat, neque matri cum tutore eiusue filio habitare. Conf. lib. 2. c. 10. Sam. Petitum ad Leges Atticas p. 447. ſq. et Menagium ad Laërt. p. 33. Hodieque Barbaros in Ludouiciana auſtraliores narrat Hennepinus ternas quandoque ſorores ſimul matrimonio ſibi iungere, tranquillius ſibi matrimonium ea ratione ſpondentes. Praetereo quod in fabulis Saturnus Opem ſororem, Iupiter Iunonem ſororem duxiſſe perhibetur, et quae de Britannis Caeſar. lib. 5. c. 14. Matrimonium porro cum uxoris ſorore vel fratre mariti, etiam inter Chriſtianos non inauditum fuit, vide quae de Honorio Imperatore duas filias Stiliconis ducente Pet. Baylius in Lexico, et quae de Iulio ſecundo, Arthuri et Henr. VIII. fratrum coniugium cum Catharina Ferdinandi Hiſpan. Regis filia diſpenſante Boſſuetus tomo I. variationis Eccleſiarum proteſtantium p. 321. Sed et indultu Pontificis factum eſt, vt Ferdinandus Siciliae Rex Ioannam Patris ſui ſororem, Io. Caſimirus Rex Poloniae duas interiecto tempore ſorores et Rex Portugalliae Petrus, [9] fratris tunc adhuc ſuperſtitis vxorem duxerit: Emanueli itidem Portugalliae Regi conceſſum, vt duas ſuccedente tempore ſorores, aliis permittente Papa Martino V. vel Calixto III. vt germanam ſororem in uxorem acciperent, iam a multis animaduerſum. Confer Paulli Hulſii Hiſtoriam ſacram turpitudinis inceſtae, Groening. 1714. 4. p. 37. Ceterum quanquam gentes plurimae in connubiis etiam conſanguineorum [10] aperte

inceſtus

[9] Staat von Portugall, T. I. p. 711.

[10] Confer de nuptiis conſobrinorum Euerardi Ottonis diſſertationem, quae ſecunda eſt partis primae eius diſſertationum Traiecti ad Rhenum 1723. 4. editarum.

inceſtus admittere non dubitarunt, vt pluribus exemplis demonſtrant Tiraquellus ad Leg. 7. connubialem, et ad Alexandrum ab Alexandro lib. I. dier. genial. c. 24. Non omnes tamen neque in omnibus ita fuerunt a ſenſu huius rei alieni, vt non et ipſi inceſtuoſas atque exleges nuptias condemnarent. Sic Cicero pro Cluentio in matrimonium generi cum ſocru invehitur his verbis tom. III. edit. Graeuianae p. 98. *Nubit genero ſocrus, nullis auſpiciis, nullis auctoribus, funeſtis ominibus. O mulieris ſcelus incredibile et praeter hanc unam in omni vita inauditum.* Quin multi perſuaſi erant etiam bruta animantia ab inceſtu eiusmodi ſororum v. g. matrum, filiarum, etc. abhorrere. Sic notum illud Senecae Tragici:

Ferae quoque ipſae Veneris evitant nefas,
Generisque leges inſcius ſeruat pudor.

Adde quae ex Ariſtotelis mirabilibus de camelis Aelianus l. 6. hiſtoriae animalium c. vltimo, et Georg. Piſides Coſmurgiae v. 910. ſqq. de equis, Hieron. Rorarius de ratione brutis competente p. 72. de aliis animantibus Bonifacius l. 1. Hiſtoriae Ludicrae c. 4. Quanquam ſubleſtae fidei eſſe videntur, quae de animantibus hiſce ſcriptores nonnulli tradiderunt. In Inſula Ceylon, et apud Siamenſes inceſtum ſolis eſſe licitum Regibus tradunt itineraria. Apud Tſchinenſes in omnibus religioſiſſime obſeruatur ne quis vxorem omnino ſibi ducat cognominem, tametſi nulla ſanguinis inter vtrumque intercedat neceſſitudo. Tſchinenſium porro cognomina haud paullo pauciora ſunt quam apud noſtrates, neque enim mille numerantur, nemini vero licet nouum aliquod cognomen effingere, ſed ex iis quae antiquo vſu recepta ſunt, vnum habeat oportet, et quidem illud a maioribus, patrum non matrum ſerie deductum, niſi forte quis in alienam fuerit familiam cooptatus. Affinitatis et conſanguinitatis gradus in diuerſo cognomine nihil attendunt, atque ita proles ſuas connubio iungunt cum maternis propinquis in quolibet fere gradu. Vide Nic. Trigautium de regno Sinico p. 188. ſq. De Eccleſiae Latinae ſanctione matrimonium cum compatre ſiue patrino et ſuſceptore baptiſmali vetitum iudicante ex inſtitutione Papae Theodoti, atque duos tantum concedente diuerſi ſexus ſuſceptores, ne matrimonia impediantur, iam ſupra notare me, quum de baptiſmo agerem, memini. Arborem conſanguinitatis ſiue delineationem graduum videre licet in ICtorum libris paſſim expoſitam libro 38. Digeſtor. Graecam vero cognationum et affinitatum delineationem ex codice MS. vulgauit Neſſelius in Catalogo Bibliothecae Vindobonenſis Parte V. p. 52. & ex eo Tenzelius in dialogis vernaculis menſtruis A. 95. p. 66. Adde Heineccium delineat. eccleſiae graecae P. 11. p. 392. Quemadmodum apud Hebraeos lex fuit, vt orbae qui erant genere proximi, eam in matrimonium ducerent, vide

praeter ſcriptores, qui de excalceatione commentati ſunt, ſupra p. 863. citatos Grotium ad Matth. I. 16. Talmudicos in tractatu יבמות Tomo III. Surenhuſii ſub initium, Maimonidem lib. IV. tr. 3. Iſaacum Karo in Arba Turim parte III. c. 69. fol. 40. ſqq. Wagenſeilium ad Sota p. 663, 664. Seldenum de vxore hebraea lib. I. c. 14. pag. 98. et de ſucceſſione in bona defunctorum c. 18. Perizonium triade diſſertation. pag. 66. contra Seldenum et Chriſtoph. Sontagii diſſert. de iure Leuiratus apud Hebraeos, Altorfii 1691. 4. ita et apud Atticos eadem lex obtinuit, vide quae viri docti ad Terentium Adelph. IV. 5. et Phormion. I. 2. et II. 3. Samuelem Petitum ad leges atticas p. 452. ſq. Ioan. Meurſium in themide attica lib. I. c. 13. Plutarchum in Solone p. 89. et Deſider. Heraldum animaduerſ. in Salmaſium p. 251. Inſtrumentum nuptiarum leuiri ex lege Deut. XXV. 5. fratri ſemen excitaturi vide in relationibus innoxiis A. 1712. p. 971. ſqq. Contra Paederaſtiam, ſi quis ingenuum ſtuprauerit, data eſt lex Scantia, de qua exſtat Io. Frid. Chriſtii diſſertatio, Halae 1727. De adulterorum poenis vide Lindebrogium p. 1349. ad codicem legum antiquarum.

VII. De *divortiis* apud Hebraeos conſulendi ſunt Commentarii ad cap. XXIV. Deut. Talmudici in Tr. Gittin tom. 3. p. 322. ſq. edit. Surenhuſianae, Seldenus libr. 3. uxoris Hebraicae, Thomas Pius de divortiis Iudaeorum Lond. 1603. 4. Grotius et alii ad Matth. V. 31. Io. Buxtorfius in libro de ſponſalibus et divortiis Hebraeorum iam ſupra a nobis laudato. Auguſtinus Calmetus ante commentar. in Deuteronom. T. 1. p. 378. ſqq. et P. 2. disquiſitionum Biblicarum ex interpret. german. p. 315. ſqq. Ioan. Iuſt. Sonneſchmid ad Maimonidis tractatum de diuortiis, Ienae 1718. Io. Mich. Langius de diuortiis, Berol. 1716. 4. Seruatius Gallaeus ad Lactantium p. 748. ſq. Ioan. Marckius ſyllog. diſſert. V. T. p. 189. Guſſetii Veſperae Groning. p. 147. Chr. Gottl. Frid. Wolfii diſſertatio de diuortio Hebraeorum, Lipſiae 1739. et Chr. Matth. Pfaffius in diſſert. de cauſſis diuortii, Tubingae 1732. Formulam Iudaicam libelli repudii, quam praeter Matthaeum memorat Ioſephus l. 4. c. 8. ſect. 23. et libro XV. 11. in Graeco (c. 9. in Latino) exhibent Sam. Petitus c. 22. Var. lectionum, Feſſelius l. 2. adverſar. c. 1. Seldenus l. 3. vxoris Hebraicae c. 24. Buxtorfius in Synagoga Iudaica p. 644. Henricus Palmrooth in diſſert. de libello repudii, Vpſal. 1703. 8. et Henric. Mollerus ſemicenturia ſecunda, quaeſt. 17. Scriptus vero fuit in hanc ſententiam, vt extulit etiam Grotius loco laudato: *Mea ſponte nullius coactu te vxorem hactenus meam dimittere a me, deſerere ac repudiare decreui, iamque adeo te dimitto, deſero, ac repudio, atque a me eiicio, vt tuae ſis poteſtatis, tuoque arbitratu ac lubitu quolibet diſcedas, neque id quisquam vllo tempore prohibeſſit, atque ita dimiſſa eſto, vt cuiuis viro*

tibi

tibi nubere liceat. Confer Clariſſ. Surenhuſii praef. ad tom. 3. Miſnae *** 2. b. qui formulam renunciationis ſponſaliorum exhibet tom. 3. p. 227. e Wagenſeilio ad Sotam. Quum vero prius maritis tantum integrum eſſet vxores dimittere ob grauiores cauſſas, quod vero negauit Ioan. Carol. Beheim in diſſert. de diuortio a Deo Iudaeis nunquam praecepto neque etiam legaliter permiſſo, Altorfii 1729. (quamquam ob leuiſſimas id factum ſaepe, indignatur Malachias cap. 2. v. 16.) ab eo tempore euenit, vt etiam vxores poſſent diuertere a maritis, iisque libellum repudii mittere. Confer Interpretes Marci X. 12. Io. IV. 18. 1. ad Corinth. VII. 27. et Danzii diſſert. de vxore maritum repudiante, recuſam in Meuſchenii N. T. ex Talmude illuſtrato, p. 677. ſqq. et Chriſtoph. Iuſtellum ad canon. 105. codic. eccleſiae vniuerſae. Prima autem fuit Salome, quae diſcedere a marito ſuo auſa eſt, vt notat Ioſephus p. 532. edit. Lipſienſ. deinde eius exemplum plures ſunt inſequutae, vt Herodias, de qua idem Ioſeph. p. 626. Thecla, de qua Epiphanius tom. I. p. 1048. et Baſilius Seleucienſis in vita Theclae. Conf. Seldenum in vxore Hebraea, p. 401, 410. et 315. ſq. Valebatque libellus repudii, vxoris manu ſcriptus, modo teſtium ſubſcriptio adeſſet. Confer Miſhnam Surenhuſianam tom. 4. p. 331. Apud Athenienſes vxor diuortii ſiue ἀπολείψεως, (nam ſi vir vxorem dimitteret, vocatur ἀποπομπή) tabulas ad Archontem deferre ipſa iubebatur, quae diuertere a viro vellet, quemadmodum Hipparchia Alcibiadis vxor factura inducitur ap. Plutarchum. Confer Meurſii Themidem Atticam l. 2. c. 19. Sam. Petitum ad Leges atticas p. 459. Scaligerum ad Euſebium p. 173. ſeq. & Potteri Archaeolog. IV. 12. De iure diuortiorum apud Romanos recepto plura Henricus Browerus praeclaro opere de iure connubiorum lib. 2. cap. 31. Apud illos quidem diuortium inauditum fuit per annos amplius quingentos ab V. C. primusque repudium vxori miſit Spurius Caruilius, ſterilem cauſſatus, vt teſtantur Plutarchus in Romulo p. 39. in vita Numae et quaeſtione Romana 13. Valerius Max. lib. 2. c. 1. ſect. 4. Gellius IV. 3. quibus adde Tertullianum cap. 6. apologetici et in libro de monogamia, qui fere ſexcentos annos ſine diuortio exactos fuiſſe ſcribit. Ab eo tempore vsque adeo frequens fuit vxores dimittere, vt Seneca dixerit, illuſtres quasdam ac nobiles feminas non Conſulum numero ſed maritorum, annos ſuos computare et exire matrimonii cauſa, nubere repudii. Romulus quidem teſte in eius vita Plutarcho prohibuerat vt vxor virum repudiaret, viro autem permiſit, tum demum vxorem dimittere, ſi veneficio liberos ſuſtuliſſet, vel ſubdititium partum ſuppoſuiſſet, vel adulterium admiſiſſet. Confer Senecam lib. III. cap. 16. de Beneficiis et IV. 27. Sed crebro etiam apud Romanos vxores a viris ſuis diuertiſſe teſtatur Iuuenalis VI. 20.

- - - - . Sic fiunt octo mariti,
Quinque per autumnos.

atque Martialis VI. 7.

- - - - - toties quae nubit, adultera lege eſt.
Offendor moecha ſimpliciore minus.

Vide et ſi placet Aſterii homiliam tomo 1. Auctarii novi Bibl. Patrum Combefiſiani p. 82. Charondas quoque apud Thurios lege ſanciuerat vt vxori licitum eſſet coniugis in locum quemuis alium in matrimonium adſciſcere, priore repudiato: ita quidem, vt marito quoque liceret vxori nuntium remittere. Accidit igitur vt quodam tempore vxor aetate integra prouectiorem maritum deſereret, qui vt mos erat gutture laqueo inſerto mutationem legis ſuaſit in eam ſententiam, ne hoc alia ratione fieri concederent, niſi vt vxor nec iuniorem duceret maritum, nec iuniori vxori nuberet maritus, quam prior fuerat, populique ſuffragio mutationis huius ſuaſio comprobata eſt, vt refert Diodorus Siculus lib. XI. p. 421. Confer de diuortio apud Romanos recepto Henr. Browerum lib. 2. de iure connubiorum cap. 31. et Zach. Huberum de ritu et licentia diuortiorum apud Romanos Tomo ſecundo eius diſſertationum pag. 127. ſqq. Formulas diuortii apud Romanos tradit Briſſonius lib. VIII. formul. p. 700. ſq. et Bonifacius lib. 1. Hiſtoriae Ludicrae c. 64. In antiqua Saxonia quum nulla adhuc eſſet Chriſti cognitio, ſi virgo in paterna domo vel maritata ſub coniugio eſſet fornicata, manu propria ſtrangulatam cremabant corruptore ſuper foſſam ſepultae ſuſpenſo, aut cingulotenus veſtibus abſciſſis flagellabant eam caſtae matronae et cultellis pungebant, et de villa in villam miſſae occurrebant nouae aliae flagellantes, donec interimerent. Vide Albericum monachum trium fontium ad A. C. 751. Chriſtiani quoque veteres a diuortio non plane abſtinuerunt, ſed poſt repudium, quod fere ſolius adulterii cauſſa faciebant, ſecundas nuptias fugerunt. Confer Cotelerium ad Patres Apoſtolicos tom. 1. p. 87. ſq. Io. Schilteri obſeruationes ad Auguſtinum de adulterinis coniugiis, Steph. le Moyne in Variis ſacris tomo 1. p. 291. Henelium in otio Vratislavienſi cap. 48. Petauium lib. 2. diſſ. Eccleſiaſt. cap. 8. Seldenum in vxore Hebraica lib. 3. c. 22. ſq. et Io. Meyeri vxorem Chriſtianam diſſ. 3. Amſtel. 1688. 4. De diuortiis inter Chriſtianos tempore Caroli M. vide Illuſtriſſimi Bunauii hiſtoriam Germaniae T. 2. p. 336. ſq. 360. Vt omittamus quae de diuortiis etiam extra adulterii caſum licitis diſputant Leo Iudae in Epiſtolis ad calcem tomi tertii rerum Alemannicarum Goldaſti, tum Eraſmus, Bucerus, Io. Miltonus, et Marcus Antonius de Dominis ſcripto de matrimonio, de quo Bzouius ad A. C. 1479. n. 20. F. 18. p. 173. Vide et Salmaſium

ſium de foenore trapezitico p. 310-316. et ſcriptum Londini 1715. 8. editum, an Eſſay upon divorcemend written for the good of both ſexes.

VIII. Ex conſenſu nonnunquam continentiam ſibi indixerunt atque abſtinentiam coniuges non tantum Chriſtiani, ſed etiam Ethnici nonnulli, de quibus vide Plutarchum in Alcibiade p. 203. Aelianum lib. 3. Variae hiſtoriae cap. 30. et Photii Bibliothecam p. 574. ex Damaſcio in vita Iſidori. Caſtu et abſtinentia atque ἁγιστεία Dii culti. Vide Theodorum Canterum II. 21. Var. Lect. vbi de caſtu Iſidis et Cybeles, Cererisque Valeſium ad Sozomeni V. 3. et Huetium ad Anthologiam p. 48. De Chriſtianorum coniugum continentia conſulendi Interpretes ad 1. Cor. VII. 5. Conradus Ritterſhuſius ad Epiſtolam 4. Saluiani, Ioannes Sauaro ad Sidonii Apollinaris lib. 9. Epiſt. 6. Tobias Pfannerus Parte 1. obſeruationum eccleſiaſt. p. 406. ſq. Godf. Arnoldus von der Ehe der erſten Chriſten cap. 10. Pamelius ad Tertullian. p. 429. Elmenhorſtius ad Gennadium p. 198. ſq. Suareſius ad Nilum p. 599. Roſweidus ad vitas Patrum p. 783. ſq. Barthius in aduerſariis p. 2935. Inter Iudaeos quoque ſimilis abſtinentia coniugum non inuſitata fuit, et Ioſephus teſtatur ſe 30. annos natum cum coniuge ſua ſumma continentia vixiſſe. Praecipue vero ad ſacra ſollemnia Ethnici pariter et Iudaei continentia ſe praepararunt, vt docent Grotius, Clericus et alii Interpretes ad Exodi XIX. 15. et 1 Sam. XXI. 4. Similiter apud Chriſtianos viguere leges et conſuetudo continentiae coniugalis diebus dominicis, feſtis et quadrageſimae, tum antequam ad Euchariſtiam accederetur, vid. Auguſtini Sermonem 3. de Tempore, Ionam Aurelianenſem lib. 2. Inſtit. Laicalium c. 10. 11. 18. Io. Mabillonium in notis ad Waſelini Epiſtolam de continentia coniugatorum ante communionem, tomo I. miſcell. p. 345. ſqq. (p. 472. ed. nouae.) Cotelerium tom. I. monumentorum p. 433. et tom. I. Patrum Apoſtol. p. 75. 76. ſq. et Edmundum Martene in ritibus Eccleſiaſticis, vbi de coniugio agit, lib. 1. parte 2. p. 611. ſq. Coelibatus apud gentes pleraſque omnes opprobrii loco, vel, vt apud Romanos etiam poenis obnoxius per legem Iuliam Papiam, ſiue Papiam Poppaeam. Confer Camillum Silueſtrum ad Iuuenal. IX. 87. Iuſtum Georgium Schottelium de ſingularibus antiquis in Germania iuribus c. 1. vbi de iure miſogamorum, (vom Hageſtolzen-Recht) de quo etiam Ioan. Wernerus Gericken in ſupplemento ad Schottelium cap. 1. Io. Balthaſar Wernher in diſſertatione de iure Hagenſtolziatus, Witteb. 1724. Io. Georg. Schertius in diſſ. de iure circa Hagenſtolzios, Argentorati 1726. et Ioan. Paullus Kreſſius in diſſert. de iure Hagenſtolziatus, praecipue in ducatu Guelpherbytano, Helmſt. 1727. Contra quam quum nonnulla moneret Io. Petrus de Ludewig in diſſert. de differentiis iuris Romani ac Germanici in Hagenſtolziatu exule in Germania, Ha-

lae

le 1727. euulgata, ad ea reſpondit in repetita huius diſſertationis editione quae Helmſtadii 1728. prodiit. Kreſſii cauſſam quoque ſuſcepit anonymus quidam in animaduerſionibus ad diſſertationem Ludewigianam 1728. editis.

IX. Sacerdotes a coniugio nullae fere gentes prohibuerunt, ſi a paucis quibusdam diſceſſeris, quales fuere Sacerdotes Rheae ſiue Cybeles, Deorum matris, qui Galli etiam vocabantur, et genitalia ſibi acuto lapide abſcindebant, vel cicutam bibebant, vt vires libidinis extinguerent, vide Kircherum tom. I. Oedipi p. 240. Flaminica Iouis, vniuira, vide Neapolim ad Ouidii VI. Faſtor. p. 230. Apud Iudaeos quoque Sacerdotes et Prophetae fuere iuncti connubio ne ſummo pontifice quidem excepto, vt doctiſſimi quique in Eccleſia Romana viri diffiteri non poſſunt. Apoſtolos itidem, ſaltim aliquos et in his Petrum matrimonio iunctum fuiſſe perſpicuum eſt, ne dicam quod Pſeudo-Ambroſius in II. ad Cor. XI. affirmat omnes Apoſtolos, exceptis Ioanne et Paullo, vxores habuiſſe. Confer quae viri docti ad 1. Cor. IX. 5. et Epiſtolam Ignatii interpolatam ad Philadelphienſes. Adde Io. Frid. Mayeri diſſert. de Apoſtolis maritis, Grimmae 1679. S. Kirchmaieri exercitationem de coniugio Apoſtolorum, Rotenburg. 1697. et Ioan. Andr. Schmidii diſſ. de Apoſtolis vxoratis editam Helmſtadii 1704. et recuſam Witeb. 1734. In veteri eccleſia licet multi mariti ſibi indicerent abſtinentiam, ex quo ſacris muneribus admouebantur, vide quae ex Nicolao Fabro adducit du Pin T. XVII. p. 52. certum eſt Clericos non fuiſſe prohibitos a matrimonio, ad Concilium vsque Nicaenum, et quum in Concilio Nicaeno coelibatus Sacerdotum introducendus proponeretur, ei ita contradictum eſſe vt reiectus fuerit. Vide Gotthardi Güntheri hiſtoriam clerogamiae ad concilium vsque Nicaenum, Lipſiae 1701. Paullatim tamen ab illo tempore magis magisque inualuit, vt Epiſcopi primum ſub Siricio A. 385. deinde ſub Innocentio I. Presbyteri, tum diaconi quoque a coniugio arcerentur, praecipue in occidente, de qua re operae pretium eſt conſulere diſſertationem quartam vitae S. Cypriani Gallice Pariſiis 1717. 4. editae ſubiectam, *Godfridi Bouſſardi* librum editum Pariſiis A. 1505. de coelibatu Sacerdotum, vbi diſquirit quatenus Pontifici integrum ſit coniugii veniam dare ſacris ordinibus, et ex Anglis Ioan. Picardi notas ad Anſelmi Cantuarienſis Epiſt. III. 62. pag. 571. Choiſelius, Epiſcopus Tornacenſis, in vero ſyſtemate religionis chriſtianae et catholicae, Gallicae edito, p. 124. negat coelibatum lege diuina eſſe ſacerdotio annexum, poſſeque in Graecis, niſi aliud obſtaret, matrimonium ſacerdotum tolerari. Apud Orientales etiamnum lex de coelibatu Sacerdotum Presbyterorum exulat, [11] fatentibus ipſis Pontificiis

[11] Confer Arcudium lib. VII. de ſacramentis, pag. 652. ſq. qui p. 706. affert nouellam Iſaaci

tificiis apud Gundlingium p. 8. ſq. ad Euſtratii delineationem Eccleſiae Graecae, licet Ratramus IV. 6. contra Graecos, vbi coelibatum Sacerdotum tuetur, auctor ſit in Theſſalonicenſi Eccleſia depoſitos fuiſſe Clericos, qui vxoribus ſuis quas ante clericatum legitime duxerant, cohabitaſſent. Dacher. ſpicileg. tomo 2. p. 136. ſq. Archieratico quoque Iſaaci Haberti praefixa eſt bulla Clementis VII. in qua Graecis Epiſcopis et Presbyteris vxores concedit. Habeſſini ſimiliter Clericos habent coniugatos. Vide et Bzovium ad A.C. 1332. num. 4. Ruſſi vero ſiue Moſcouitae Graecis in hoc ſuccinentes adeo non probant coelibatum Sacerdotum, perinde vt Andreas Carolſtadius, [12] vt ex 1 ad Tim. III. contendant neceſſarium eſſe, vt Presbyter atque Epiſcopus matrimonio iunctus ſit, itaque nemo apud hoſce in ſacrum ordinem cooptatur, qui non ſaltim conſtituerit ſe proxime vxorem ducturum eſſe: vxore autem defuncta neceſſe eſt vt Sacerdotis officium exuat, et vel monaſterium ingrediatur vel ad communem laicum ordinem redeat. Secundum vero matrimonium non Ruſſis tantum et apud Graecos, ſed et pleroſque alios Chriſtianos Orientales Sacerdotibus eſt interdictum, quod illi ita intellexerunt dictum Paulli, quo ait Epiſcopum eſſe oportere μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα. Vide Grotium ad 1 Tim. III. 2. et Epiſt. 279. 323. Salmaſium de foenore trapezitico p. 52. ſq. Andream Sauſſaeum de epiſcopali monogamia, Pariſiis 1632. 4. Benedictinorum notas ad S. Ambroſium T. 2. p. 65. et Suidam in μονογαμία et δίγαμος. Ceterum quae ex hiſtoria Eccleſiaſtica pro coelibatu Sacerdotum proferri ſolent, fuſe confutata ſunt tum ab aliis tum a *Georg. Calixto* in libro de coniugio Clericorum, Helmſtad. 1631. 4. Confer *Andream Hyperium* tomo II. opuſculor. Theol. p. 485. ſq. *Philippum Mornaeum* lib. 2. de Euchariſtia c. 9. 10. 11. 12. *Ioſephum Hall*, decade 2. Epiſt. 3. p. 297. ſq. Operum, et in libro cui titulus: *the honour of the maried clergie maintained*, p. 719. ſq. cui iungendus auctor libri itidem anglice vulgati Londini 1688. 4. hoc titulo: *treatiſe of the Celibacy of the Clergy, wherein its riſe and progreſſ are hiſtorically conſidered.* Confer porro *Iac. Capellum* ad 1. Tim. III. 3. *Henr. Mullerum* in patrocinio Coniugii Clericorum ex Oriente et Occidente: *Warthoni* Hiſtoriam coelibatus, Anglice editam. *Sam. Baſnagium* Tomo ſecundo Annalium pag. 521. ſqq. *Iacobi Piſcennini* [13] concordiam matrimonii et miniſterii, *Chriſtoph. Schleupnerum* de coniugio

Iſaaci Angeli Comneni, qua Epiſcoporum electorum vxores tonderi et in monaſterium dimitti iubentur.

[12] Axiomatibus ſuper coelibatu, monachatu et viduitate, Witeb. 1521. D. 3. *In epiſcoporum numero non ferendus quiſquam niſi prius coniugem habuerit. Paullus perinde coniugium exigit atque ſcientiam.*

[13] Noua litteraria Lipſienſia A. 1728. p. 217.

coniugio ſacerdotum, Hildeſiae 1606. 4. *Marquardum de Suſannis* de coelibatu ſacerdotum non abrogando, Venetiis 1565. 4. Graues etiam rationes aduerſus conſtitutionem de caſtitate et continentia ſacerdotum attulit *S. Vdalricus*, epiſcopus Auguſtanus, in epiſtola ad Nicolaum Papam, quae vetuſtis litteris ſine anni et loci indicio exſcripta eſt. *Ioan. Pet. Puricelli* diſſertatio, vtrum S. Ambroſius clero ſuo Mediolanenſi permiſerit, ſemel virginem in vxorem ducere exhibetur a Muratorio Tomo quarto ſcriptorum Italiae p. 121. ſqq. Iudaeorum et Muhamedanorum argumenta contra coelibatum Sacerdotum exhibet Hottingerus in Hiſtoria Eccleſiaſt. ſaeculo 16. P. 2. pag. 114. ſq. Primus poſt coeptam ſacrorum reformationem e miniſtris Eccleſiae Proteſtantibus vxorem duxit *Barthol. Bernhardus Feldkirchen*, praepoſitus Kembergenſis, de quo ſingularis D. Io. Friderici Feuſtkingii [14] diatriba exſtat, et meminit Seckendorfius in Hiſtoria Lutheraniſmi lib. 1. p. 170. Feldkirchenii huius exemplum ſequutus eſt Caroloſtadius et hinc innumeri alii, ipſeque adeo Lutherus, confer Rev. Io. Godfridi Olearii ſcrinium antiquarium pag. 192. et B. Doctoris Mayeri diſſ. de Boria Lutheri coniuge, de qua etiam multis agit Baelius in Lexico, voce Borée. De mulieribus vero ἀγαπητ‌αῖς et fratribus συνεισάκτοις ſub honeſto titulo in veteri Eccleſia multi ſcandali anſam praebentibus ac per Canones plures Conciliorum proſcriptis, vide Iuſtellum et Beueregium ad Canonem Nicaen. 3. Trull. 5. Ancyran. 19. Gangrenſem 4. Nicaeni ſecundi can. 18. et 20. etc. Dodwellum diſſ. 3. Cyprianica, Valeſium ad Euſebium p. 157. Suicerum in ἀγαπητὴ, ἀδελφὴ, συνείσακτος, Chryſoſtomum in homilia, quae incipit: ἐπὶ τῶν προγόνων, et οἴμαι ψυχή. Ferdinandum Mendozam ad Concilium Illiberitanum p. 1189. ſqq. T. 1. Labbei. Ioſephum Binghamum origin. eccleſiaſtic. lib. VI. cap. 2. Arcudium lib. VII. p. 677. ſqq. Ludov. Creſollii anthologiam ſacram p. 408. ſqq. Theophili Raynaudi heteroclita ſpiritualia p. 151. et T. 12. Opp. de feminis per religioſos et eccleſiaſticos non frequentandis. Edmundum Martenium Tomo I. Anecdotorum p. 332. Ludov. Antonium Muratorium in anecdotis Graecis p. 185. 218. ſqq. Ioan. Fileſacum lib. 1. Selector. p. 143. ſqq. Agnellum Honoratum diſſertationum eccleſiaſticar. Luccae 1737. 4. editarum pag. 34. ſqq. Pompeium Sarnellum epiſtola Eccleſiaſtica XVIII. Cangium in *focaria*. Nicolai Staphorſti hiſtor. eccleſiaſt. Hamburg. T. 2. p. 325, vbi Alberti Cranzii, Decani Hamburgenſis, mandatum contra ſordes focariarum ſiue concubinarum, et diſſertationes Henrici Witte, Witeb. 1691. Ioan. Nic. Quiſtorpii, Roſt. 1692. Chriſt. Sigiſm. Roehrenſee, Witeb. 1708. et Chriſtoph. Matth. Pfaffii, Tubingae 1751. Io. Frontonis diſſertatio de Virginitate honorata, erudita, adorata,

[14] Vide Acta Eruditorum A. 1703. p. 334.

adorata, foecunda, lucem vidit Pariſ. 1651. 4. et inter eius epiſtolas ac diſſertationes Hamburgi 1720. 8. me curante editas. De ſanctae virginitatis merito contra Iouinianum diſputat Natalis Alexander ſaeculo IV. diſſert. 49. pag. 628. ſqq. Vitas ſanctorum coniugatorum, qui in matrimonio virtutibus illuſtres vixerunt, edidit Belgice Andreas de Boeye, Antwerpiae 1631. Hiſtoriam criticam coelibatus compoſuit Morinus T. V. Memor. Acad. inſcriptionum pag. 404. ſqq.

X. Secundas nuptias et longe magis tertias quartasque multi Chriſtianorum olim inter prohibitas habuerunt. Vide Thomam Milles ad Cyrillum Hieroſol. p. 60. B. Henrici Mulleri diſſ. de digamis non ordinandis, Petrum Arcudium lib. VII. cap. 27. ſqq. S. Bouſſaci noctes theologicas diſſert. IX. p. 155. ſqq. et Iuſti Henningi Boehmeri ius eccleſiaſticum Proteſtantium T. 1. p. 529. ſqq. Illae hodieque ab orientali Eccleſia fere improbantur, praecipue vero Sacerdotibus atque Epiſcopis bigamis eſſe haud licere contendunt e locis 1. ad Tim. III. 2. et ad Titum I. 7. vbi Apoſtolus iubet Epiſcopum eſſe *unius* vxoris virum, hoc eſt non modo a plurium ſimul vxorum connubio abſtinere ſicut Pontifex maximus in V. T. vnius coniugis vir erat, vide Io. Braunii ſelecta ſacra p. 313. et Melch. Zeidlerum de polygamia p. 85. ſed etiam ab vxore poſt diuortium ducta eſſe alienum. Confer Cotelerium tom. 1. Patrum Apoſtol. p. 90. ſq. Grotium et alios interpretes ad laudata Apoſtoli loca, Iac. Gouſſetum in Veſperis Groningenſibus p. 134. ſq. 147. ſq. D. Calixtum de coniugio Clericor. p. 30. ſq. Iuſtellum ad Codicem Eccleſiae vniuerſae p. 200. ſq. Petauium in notis in Epiphanium p. 343. ſq. et B. Ittigium appendice de haereſiarchis p. 174. ſq. In veteri quoque foedere Pontifici Maximo vnam conceſſum habere vxorem non duas ſimul, vide Io. Braunii ſelecta ſacra p. 313. et viduam ducere interdictum, Leuit. XXI. 13. reliquis Sacerdotibus ſolam viduam a Sacerdote relictam ducere integrum erat. Ezech. XLIV. 22. Neque Pontifici maximo Romae veteris primum licebat nuptias iterare, teſte Tertulliano et Hieronymo, quod tamen poſtea neglectum fuiſſe conſtat. Vide Io. Andream Boſium de Pontifice maximo Romae veteris p. 54. ſq. Quartas nuptias ne Imperatori quidem Graeci concedunt nedum alii Laico, vnde iam ſaeculo decimo ingentes turbae obortae propter improbatas a Nicolao, Patriarcha Conſtantinopolitano, quartas Leonis Imperatoris nuptias. Et nuptiis ſecundis iam pridem a ſaeculo ſecundo infeſti fuere Montaniſtae, quorum cauſſam tuetur Tertull. in libro de Monogamia, confutatus a Io. Fabricio, Theol. Helmſtadienſi, in Scylla Theologica p. 9. ſq. et Theodoro Beza de diuortiis T. 2. p. 86. ſq. Montaniſtarum ſententiam ſequuti Nouatiani, neque inter Catholicos defuere qui ſecundas nuptias ſimiliter improbarent. Confer Beue-

regium ad Canonem VIII. Nicaenum, ad Canon. III. et VII. Neocaeſarienſem. Digami in Eccleſia olim nec benedicebantur nec coronabantur. Vide Edm. Martene part. 2. lib. 1. de antiquis Eccleſiae ritibus p. 599. ſed et Officium in bigamos apud eundem p. 660. De *cariuario*, inſultationibus et clamoribus fieri ſolitis in ſecundis vel tertiis nuptiis, vide concilium Turonenſe A. C. 1448. can. 3. Menagii origines Gallicas in voce *chariuari*, S. Bouſſaci diſſert. IX. noctium theologicar. p. 155. ſqq. Cyronium ad decretales de ſecundis nuptiis. Sed et inter Ethnicos reperio qui Digamiam vel Trigamiam ſucceſſiuam pro crimine habuerunt, vide B. Gerhardum Loco de coniugio §. 189. Berneggerum quaeſt. 110. ad Tacitum, Io. Beuerouicii quaeſtiones Epiſtolicas p. 14 Petri Mulleri diſſert. de odio ſecundarum nuptiarum, Ienae 1679. et 1715. et Adolphi Caroli Burckhardi diſſert. de poenis ſecundarum nuptiarum, Marb. 1717. 4. Apud Syrianum quoque in notis ad Hermogenem p. 101. mentiõ fit legis Atticae, qua mulier, quae tertio nupſerat, infamis habebatur.

XI. Polygamiam binorum vel plurium eodem tempore coniugiorum, diſerte ſatis improbauit et primae inſtitutioni diuinae aduerſari teſtatus eſt Seruator noſter Matth. XIX. 4. ſq. [15] et veteris mos Eccleſiae, quanquam Ioſephus XVII. 1. Antiquitatum ait *πάτριον*, hoc eſt, *moribusgentis ſuae conſentaneum* [16] *ἐν ταυτῷ πλείοσιν συνοικεῖν*, *vno eodemque tempore plures vxores habere*, et mox eodem loco Herodis magni nouem coniuges memorat: prouti quaternas vel quinas ſingulis vxores maritis ducere conceſſum Iudaeis fuit etiam adhuc Iuſtini Martyris tempore, vide eius dialogum cum Tryphone p. 363. D. et p. 371. A. et hinc inde reperti ſunt etiam inter Chriſtianos, qui polygamiam ſiue defenderent ſiue permitterent. Sane Valentinianus Senior apud Socratem lib. IV. c. 31. et Nicephorum XI. 33. duas legitimas vxores habere conceſſit et ipſe Seuerae Iuſtinam ſuperinduxit. Argumenta, quibus Socratis fidem ſollicitat Baronius ad annum Chriſti 370. nihil ſolidi habere affirmat Nicol. Vedelius lib. de prudentia veteris Eccleſiae p. 229. ſq. et Chriſtfridus Waechtlerus in Epiſtola ad D. Io. Burchardum Menckenium, inſerta Actis Erud. tom. 5. ſupplementi p. 168. ſq. Quanquam cum Baronio facit etiam Melchior Zeid-

[15] Conferendus praeter alios D. Franc. Iulius Lütkens im ausführlichen Tractat von der Polygamie und Concubinat. Lipſ. 1723. 4.

[16] De polygamia Patriarcharum confer Matthaeum Petitdidierium diſſert. 19. in Script. S. p. 165. ſqq. Bezam libro de polygamia, ſtatim in limine T. 2. Opp. vbi Bernardini Ochini reſpondet argumentis. Gail. Saldenum in Otiis p. 349. Veſperas Groninganas p. 125. et 159. Patricium Delany in libello Anglice 1737. edito et recuſo 1739. *Reflections upon Polygerey and the encouragement given to it that practice in the Scriptures of old teſtament*, cuius verſio germanica prodiit Gedani 1742. 8.

Zeidlerus, quem videre operae pretium eſt in Tr. de Polygamia p. 117. ſq. et Henricus Valeſius ad Ammiani XXX. vlt. p. 61. Alioqui nota eſt Lex Diocletiani et Maximiniani Lege 2. Cod. de Inceſtis Nuptiis: *Neminem, qui ſub ditione Romani nominis, binas vxores habere poſſe, vulgo patet, quum etiam in edicto Praetoris huiusmodi viri infamia notati ſint.* Tum Valeriani et Galieni: *eum qui duas ſimul habuit vxores, ſine dubio comitari infamiam.* Ceterum pauciſſima et extraordinaria quaedam Polygamiae inter Chriſtianos vel admiſſae vel toleratae exempla non magis quam quilibet alius exceſſus ſive crimen quodcunque conniuendo transmiſſum vel Legi Chriſti vel unanimi Eccleſiae Chriſtianae ſententiae ac conſuetudini praeiudicare poteſt. Cui accedit quod nulla cuiquam inter Chriſtianos nubit, niſi ea lege, vt ſola et vnica coniux ſit quamdiu vixerit. Quod vero Pontificii ſcriptores Lindanus, Maimburgius, Varillaſius, Boſſuetus, tantopere inſultare ſolent B. Luthero quod in Philippi Haſſiae Landgrauii Digamiam conſenſu prioris vxoris ſuſcipiendam vtcunque viſus eſt conſenſiſſe, aduerſus hos praeter ea quae pro Luthero diſputat B. Seckendorfius Lib. 3. Lutheraniſmi p. 277. ſq. obſeruandum eſt quod etiam Pontifex Romanus, Honorius III. ab Auctoribus non contemnendae fidei traditur diſpenſaſſe polygamiam Comitis a Gleichen [17] et quod vulgo Pontifex Iudaeis, in Italia praeſertim, Polygamiam conceſſit, teſte Leone Mutinenſi. Vide Seldeni vxorem Hebraicam p. 51. Colomeſii Biblioth. ſelectam p. 4. ſq. Chriſtoph. Arnoldi Paralipomena ad Wagenſeilii Sotam, p. 1203. ſq. Omitto quod Io. Bodinus ſcriptor Pontificius in colloquio inedito heptaplomere Lib. 2. auctor eſt ſe quum eſſet in Hiſpania comperiſſe Magdalenam Cruceam Monaſterii Cordubenſis Principem a Paullo III. Pontifice maximo veniam impetraſſe, quae annos amplius 30. cum atrato daemone ephialte concubuiſſet, tametſi tantam vitae atque religionis integritatem prae ſe ferret, vt quaſi ab Angelo, dum ſacra fierent, ſublimis veheretur a terra, quod Eunapius etiam Iamblicho ſacra facienti contigiſſe tradit. De Iudaeorum Polygamia videndus Heideggerus in Hiſt. Patriarcharum, Seldenus lib. 1. vxor. Hebr. c. 9. Interpretes ad Matth. V. 32. et XIX. 9. Montacutius in apparatu p. 193. ſq. Karaeos nullo numero adſtringere Polygamiam oſtendit Triglandus p. 142. ſq. de ſecta Karaeorum. Rabbanitae ad quatuor vxores reſtringunt, vide Lightfootum in horis ad Matth. V. 31. Licita praeſertim habetur Iudaeis in caſu ſterilitatis per decem annos exemplo Sarae marito poſt decem annos Hagaram in matrimonium

[17] Confer Baelii Lexicon edit. 2. in *Gleichen.* Tentzelii dialogos menſtruos A. 1696. p. 600. ſq. 619. ſq. Non ita tamen Clemens IV. cuius cordatam epiſtolam, qua matrimonium regis Aragoniae ſoluere recuſat A. C. 1266. vide Tomo ſecundo anecdotorum Edmundi Martene p. 227. 303. 362. 440. 448. ſq.

monium dantis. Quo in caſu ipſi Pontifices Romani Iudaeis veniam Polygamiae dederunt. v. Schudtium in memorabilib. P. I. l. 4. c. 17. §. 16. ſqq. et in compendio hiſtor. Iudaicae p. 449. Hodie tamen plerique anathemate illo deterrentur, quo R. Gerſon bigamiam ſuſtulit ad minuendas lites inter coniuges, vide eiusd. Schudtii compend. H. I. p. 472. ſq. vnde in caſu Leuiratus hodie diſcalceatio obtinet, vide Schudtium memorab. P. II. L. VI. c. 24 §. 13. De gentibus non opus eſt plura addere, quum paucae ſint fuerintque qui polygamiam non probauerint vel permiſerint. Confer Zeidlerum lib. laudato p. 34 ſq. Tho. Crenium Parte XI. Animadverſ. p. 231. ſq. De Aegyptiis Herodotus II. 92. γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει καθαπὲρ ἕλληνες, *vnusquisque vnam ducit vxorem ſicut Graeci.* Athenienſibus a Cecrope vetita multinubentia, vide Petitum ad LL. Atticas p. 434. et de Numae Romani Regis lege Feſtum in *pellex.* Vulcanum vero quod Aegyptiis legem tuliſſet de Monogamia, inter Deos propter ea relatum refert Euſebius in Chronico. Eandem Vulcani legem memorat ſcriptor Chronici Alexandrini. Diodorus tamen Siculus lib. 1. c. 51. auctor eſt Aegyptiorum Sacerdotes quidem vnam tantum, alios vero quot quisque vellet in matrimonium duxiſſe. De Germanis antiquis auctor eſt Tacitus, quod prope ſoli barbarorum ſingulis vxoribus contenti fuerint, exceptis admodum paucis, qui non libidine ſed ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur. *Virgines vnum accipiunt maritum, quomodo vnum corpus vnamque vitam, nec vlla cogitatio vltra, nec longior cupiditas, ne tanquam maritum ſed tanquam matrimonium ament.* Confer Bernegger. qu. 92. ad Tacitum. Lacedaemoniis vero Lycurgi leges promiſcuam vxorum conſuetudinem conceſſerunt, vt praeter alios narrant Theodoretus lib. 9. de curatione Graecarum affectionum. Ita de Agathyrſis Herodotus IV. 104. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, additque cauſſam, vt velut conſanguinei omnes procul odio ac liuore vitam degerent. Idem cap. 172. apud Naſamonas Libyae populum narrat ſponſam prima nocte obire ſingulos conuiuas, et ab iis concubitus praemium marito referre. Eodemque loco teſtatur tum Naſamonas illos tum Maſſagetas polygamos promiſcue vxoribus vti, poſito ante fores quum ad mulierem intrauerint baculo, in ſignum. Gindanum vero mulieres cap. 176. tradit nodis fimbriarum palam teſtari quot cum viris concubuerint, et gloriari maxime quae plurimas habet, tanquam plurimis amatam. C. 180. de Auſibus Nomadum gente, quod κτηνηδὸν pecudum more promiſcue coëant. In Platonem eodem nomine, quod communionem vxorum in republica ſua admiſiſſet, paſſim inuehuntur veteris Eccleſiae doctores, licet Platonem defendat Beſſarion lib. IV. contra Calumniatorem Platonis c. 3. Confer Holſtenium ad Porphyrium de vita Pythagorae p. 83. ſq. Liuium Galantem

ſantem in comparatione Theologiae Chriſtianae cum Platonica lib. 1. p. 26. ſq. Moſellanum ad Gellium XVIII. 2. Cotelerium ad Patres Apoſtolicos T. 1. p. 582. Quanquam vero Lactantius lib. 4. cap. 3. negat matrimonium dici poſſe vbi mulier vna multos viros habet, tamen et hoc Polygamiae genus in Britannia olim obtinuiſſe teſtatur Iulius Caeſar IV. 14. de bello Gallico, *vxores habent deni duodenique inter ſe communes.* Bardeſanes apud Euſebium lib. 6. c. 10. praeparat. et Caeſarius qu. 47. et de Medis quibusdam Strabo ac de Lithuanis Aeneas Siluius. Idem de Malabaribus relatum memini, et Ceylanenſibus, vbi vna vxor pluribus (ad ſex vsque) nubit fratribus: De Calecutanis Bzouius ad A. C. 1487. n. XI. *nuptiis coire feminarum vnam, eoque incerta prole, patribus non filios ſuccedere, ſed ex ſororibus natos.* De Malleamenſibus vide memorias Treuoltinas 1713. p. 1866, et Lettres edifiantes T. 3. p. 188. Apud Taſtrobanenſes communionem vxorum liberorumque obtinuiſſe teſtatur Diodorus Siculus lib. 2. p. 98. (140.) vt praeteream quae collegit Zeidlerus in libro de Polygamia p. 32. ſq. vide etiam Auguſtinum de bono coniugii c. 17. Quod vero ad alterum Polygamiae genus attinet, quod vnus vir plures ducit vxores, illud non tantum apud plures gentes hodie receptum eſt, ſed ita quoque receptum, vt Miſſionarii teſtentur, nullum maius obſtaculum introducendo Chriſtianiſmo ſe reperiſſe quam Polygamiae improbationem, praecipue apud Sinenſes. Etiam Mahomedanis probari Polygamiam notiſſimum eſt, et ex ipſo Alcorano conſtat. Confer Ludouicum Viuem lib. IV. de veritate fidei c. 13. Maurorum Imperatori plures quam quatuor vxores ſimul habere non permittitur, ſed idem plurimas alit concubinas, vt Moullam Iſmaëlem Olonus Gallus in relatione de Imperio Maroccano teſtatur quadringentas propemodum habere, quibus quingentae aliae ſint famularum loco, atque ex his iam ſuſcepiſſe maſculos CXVIII. femellas CC. Paulli Heuterii libro de libera hominis natiuitate, ſiue de liberis naturalibus ſubiicitur catalogus virorum ſumma dignitate et laude inſignium, qui illegitimo thoro nati Papae, Reges, Principes, viri illuſtres et clari. Prodiit ad calcem librorum II. de veterum ac ſaeculi ſui Belgio, Antw. 1600. et 1616. 4. et inter Opera edita Louanii 1649. fol. De ſucceſſione ſpuriorum in regnum vide Andream Cirino de vrbe Roma cap. 39. Tomo ſecundo theſauri Sallengriani p. 425, et quae hoc ſaeculo acriter diſputata ſunt de ſucceſſione in regnum Galliae, recenſita im curieuſen Büchercabinet, particula 41. 45. 47. 48. et 51. Adulterium eccleſiaſticum eſt, quum Epiſcopo viuente eccleſia alteri iungitur, ita Liberatus Diaconus c. 14. breuiarii, *volentibus ciuibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur, Dioſcoro quippe viuente.* Hinc Petrus Moggus c. 16. p. 106. et c. 17. p. 110. adulter, quod ſuperſtite adhuc Timotheo Salaphacito epiſcopum Alexandrinum ordinari ſe paſſus fuiſſet.

XII. Ve-

XII. Veteris puerperii [18] antiquitates breui Synopſi, quum opus ipſum incendio periiſſet, complexus eſt Tho. Bartholinus, quam Commentario illuſtrauit Caſp. Bartholinus Thomae filius, qui cum patris ad filium Epiſtola lucem vidit Hafniae 1646. 8. et Amſt. 1676. 12. Praeterea Romae 1677. 8. apud Maſcardum, prodiit eiusdem Caſparis Bartholini expoſitio veteris in puerperio ritus ex arca ſepulcrali antiqua obſeruati, qui etiam vberiores Commentarios de hoc argumento promiſit. Vide praeterea Potterum IV. 14. Archaeol. et Io. Meurſii filii de *puerperio* veteri ſyntagma, recuſum tom. 8. Antiquit. Graecarum Gronouii, qui Graecos pariter ac Romanos ritus attingit. De puerperio *Hebraearum feminarum* vide Miſnam Seder Tohoroth tractatu VII. Niddah ſiue de menſtruata muliere eiusque purificatione, item ab immunditia partus et Ioan. Gottl. Horweinii diſſert. de partu Hebraeorum et ſpeciatim de corona boni nominis, Witteb. 1730. De hebraica obſtetricum origine exſtat Gottlob Frid. Gudii diſſertatio ad Exodi I. 15. Lipſiae 1724. De ſella parturientium, deque omni puerperio et arte obſtetricandi confer Almelouéenium in antiquitatibus e ſacris profanis pag. 85. ſqq. De daemonio pueris infeſto vide Pſellum de operat. daemonum p. 100. ſqq. et 119. Puerperae apud Iudaeos pariter et gentiles impurae habebantur, vide Dilherrum diſput. Acad. T. I. p. 216. ſq. Daſſouii ſcholia critica in Leuit. p. 17. Theophraſti notationes morum pag. 48. edit. Caſaubon. Io. Chriſtoph. Wolfii curas T. I. p. 586. Hinc earum purgationes et ſacrificia, de quibus agunt Nicolai ad Sigonium lib. IV. c. 11. Bergerus eclog. Corſic. 3. p. 27. Lightfootus in horis hebr. ad Luc. I. 9. II. 22. Cremerus antiquit. moſaic. T. II. p. 263. Ioan. Chriſtoph. Wahrendorfius in examine canonis Leuitic. XII. de purificatione puerperarum, Helmſt. 1708. 8. et Polyc. Lyſerus in diſſertat. de puerperarum purificatione, ibid. 1707. De iis, quae apud veteres Germanos in partu, item ante et poſt eum obſeruata ſunt, vide Cleffelium antiq. Germanic. cap. 2. De arte obſtetricia veterum elegantem edidit diſſertationem Io. Zach. Platnerus, Lipſiae 1735. De more coronandi puerperarum aedes apud Romanos et Graecos recepto confer Bidermanni Otia litteraria parte prima pag. 238. ſqq. Illuſtribus etiam feminis olim morem fuiſſe liberos ſuos lacte nutrire teſtatur Adalbero Laudunenſis (qui circa A. C. 998. ſcripſit) carmine ad Robertum Regem Francorum: *Lac tibi ſugenti Dat nutrix Induperatrix.* Infantibus vagientibus et immorigeris terror incuſſus proclamato nomine Cyclopum vel Lamiae vel μοϱμω vel laruis propoſitis. Vide Ez. Spanhem. p. 174. ſq. ad Callimach. et 178. In inſula Corſica virum loco puerperae per aliquot dies decumbere ſolitum narrat Diodorus Siculus lib. V. p. 205. De *nutricibus* et

[18] Meminit Bartholinus in Anatome p. 293.

et *paedagogis*, peculiaris extat diatribe Io. Iacobi Claudii, Vltraiect. 1702. 12. recuſa Tomo tertio ſupplementor. Poleni pag. 417. De paedagogia veterum Graecorum binas diſſertationes edidit Io. Petrus Miller, Lipſiae 1735. in quibus totum hoc argumentum fuſius exponit, ſimulque de Gymnaſtis et Paedotribus, quos magiſtros exercitores Plautus appellat in Trinumno, agit, de quibus quoque conſulendus Perizonius ad Aeliani var. hiſtor. II. 6. De praeceptoribus puellarum confer Iac. Raeuardum II. 19. Coniectaneorum. De cunis infantium Io. Alſtorphius libro de lectis veterum cap. XIV. De reſpectu parentali et priuilegiis πολυτεκνίας vide Phil. Lud. Hannekenium diſſert. 3. de cura domeſtica Romanorum. Io. Georg. Fichtneri diſſert. de praemiis polypaediae, Altorfii 1708. et Lipſii excurſum ad III. Annal. Taciti. De iure trium liberorum et iure communi liberorum, et vtriusque iuris differentia diſſerunt Bimardus in epiſtola ad Ioannem de Abatibus inſerta tomo XVI. bibliothecae Italicae, et Hannibal de Abatibus Oliueri in notis ad marmora Piſaurenſia p. 79. ſqq. et p. 85. ſqq. De conuiuiis ablactationis, dentitionis etc. Stuckius Antiquitat. Conuiual. I. 17. De dilatis praegnantium ſuppliciis Menagius cap. 21. amoenitatum Iuris.

De *Natalitiis* veterum ſacris et prophanis, Ioachimi Hildebrandi liber lucem vidit Helmſtad. 1661. 4. cui addendus Michael Piccartus Oratione X. quae eſt de natalitiis Veterum. Thomas Hutchinſon ad Xenophontis Cyropaed. p. 25. Iacobus Ouzelius in animaduerſionibus in Minutii Felicis Octauium pag. 45. ſqq. Gisbert. Voetius Tomo tertio diſſert. ſelectar. p. 1282. ſqq. Henr. Salmuth de natalitio veterum ritu, Ambergae 1619. Io. Burchardus Menckenius diſſertat. litterariar. p. 194. ſqq. Iſraelis Clauderi diſſertationes duae de ritu veterum natalitio, Coburgi 1657. et 1659. Martin. Braem de diebus ac feſtis natalitiis, Haun. 1702. Ioan. Chriſt. Koerneri deſcriptio natalitiorum Romanor. priuator. Lipſiae 1740. Carol. Frid. Schubertus de ritibus Romanorum celebrandi dies natales, Helmſt. 1750. Caroli Beniam Acoluthi epiſtola de ritibus veterum natalitiis, Ienae 1754. et Caſpar Sagittarius in diſſ. de natalitiis Martyrum (his dies martyrii ipſorum innuitur: vide praeter alios Clariſſ. Muratorium diſſ. 19. ad Paullin. p. 195. ſq.) quae cum Ioan. Kindleri exercitatione de natalibus Chriſti recuſa eſt in ſyntagmate primo diſſ. Philologicarum, apud Batauos edito 8. et recenſetur in Ludoph. Neocori Bibliotheca librorum nouorum A. 1699. p. 474. ſq. Varia etiam de natali die, ſtrenis [19] natalitiis, ſacris celebratis Amphidromiis (quae etiam δρομιάμφιον ἦμαρ

[19] Ouidius I. 417. de arte amandi: *Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicae,*
Quaque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Idem de die Natali videndus III. 13. Triſtium.

ἦμαρ notante in Obſ. Io. Frid. Gronouio) Meurſius Graecia feriata p. 260. ſq. et Meurſius filius de puerperio veteri c. 7. De conuiuiis natalitiis Ioſ. Laurentius Tomo VIII. theſauri Gronouiani p. 1430. de iisdem aliisque laetitiae ſignis obſeruauit etiam nonnulla Henricus Lindebrogius ad Cenſorinum de die natali: neque H. Dodwelli praelectiones 1. et 2. Cambdenianae praetereundae, in quibus praecipue de obſeruatis apud Romanos Natalibus: tum Martini de Roa liber de die natali ſacro et prophano, ſingularibus S. Scriptûrae ſubiectus Lugd. 1604. 8. Ioachimi Immanuelis Wendii diſſ. de natalium apud veteres ſollemnitate, quae prodiit Witteb. 1687. De conuiuiis natalitiis agunt etiam Lud. de Orleans lib. 6. nouarum cogitationum in Tacitum. Guil. Stuckius antiquitatum conuiualium lib. 1. c. 16. Taffinus c. 13. de ludis ſaecularibus tom. 8. Antiqu. Roman. pag. 540. vide et quae viri docti notant ad haec Ciceronis Orat. 2. Philippica c. 6. *dat natalitia in hortis*, tom. 6. Graev. p. 404. De varii generis ritibus quibus veteres, Ethnici maxime, in natalibus vſi ſunt, item de varii generis natalibus, vitae, muneris, Martyrii, et de die natali Chriſti agit Rich. Montacutius in apparatu ad Origg. Eccleſiaſticas pag. 377. ſq. et in Analectis, (qui idem propemodum liber eſt ſub alio titulo editus) p. 370. ſq. De natali Herodis celebrato adeundus idem Montacutius, parte ſecunda Origg. p. 141. ſq. Interpretes ad Matth. XIV. 6. Iſaacus Voſſius ad Catullum p. 307. qui obſeruat, non diem qua natus eſt Herodes, ſed diem quo ad regnum euectus eſt, eo in loco intelligi, vti etiam per γενέθλιον regis Agrippae apud Ioſephum XIX. 7. pag. 869. edit. Oxon. Confer Io. Gregorii ſcholion Graecum ad illum Matthaei locum, quod habes etiam in Actis Erud. 1704. p. 52. ſed et Henrici Dodwelli praelect. Cambden. p. 169. De Auguſtorum natalibus celebratis conſule Ioan. Henr. Sminkii diatribam, Marpurgi 1717. 4. et Ioan. Henr. Stuſſii commentationes duas de natalitiis Imperatorum Romanorum, Gothae 1738. De natali cathedrae, ſiue, quo quis Epiſcopus electus, Baronius ad Martyrologium 18. Ian. Rosweidus ad epiſtol. 16. S. Paullini, S. Bouſſacus diſſert. 28. noctium theolog. p. 325. ſqq. Erneſti Sal. Cypriani Programma decimum, Coburgi 1708. 8. De natalibus Homeri, Platonis, Epicuri, Virgilii et aliorum celebrium Virorum ſollemniter et inſtituto conuiuio celebrari ſolitis nonnulla collegit Io. Ionſius de Scriptoribus Hiſtoriae Philoſoph. p. 58. ſq. Etiam Vrbium natales celebrati, vt Γενέθλιον Vrbis CPolis de quo auctor Originum CPol. in faſciculo Combefiſiano p. 27. vrbis Romae, de quo Mamertinus Panegyrico in Maximian. c. 1. et Bandurius Tomo ſecundo numiſmatum pag. 71. Plura de natalibus vrbium Petrus Faber lib. 1. Semeſtrium cap. 9. Briſſonius ad legem Dom. de ſpectaculis, ſub extrem. et Io. Henr. Stuſſius in commentatione de natalitiis vrbium, ſpeciatim

ſpeciatim de natali vrbis Romae, Gothae 1740. Alexandrinos memoriam terrae motus, quo Vrbs ſua propemodum conciderat, appellaſſe Γενέσια obſeruat Valeſius ad Sozom. VI. 2. fortaſſe quod poſt illum reſtaurata pulchrior ac veluti renata eſt. Et Genethlia viuis, Geneſia mortuis deſtinata vt notat Laurentius lib. 1. polymathiae diſſ. XI. vbi perperam *viris* excuſum pro *viuis*. Vide et Heſychium in Γενετυλλίς. Quanquam vero haud dubie antiquus mos eſt natalem diem ſollemni ritu obeundi, vt praeter iam laudatos oſtendit Io. Dougtheius in analectis ad Geneſ. XL. 20, valde tamen dubium eſt, quod Iac. Boulduccius, homo mire credulus, vel potius mire credulos requirens lectores, de Eccleſia ante Legem capite et libro primo tanquam rem exploratam tradit primos homines, quotannis natalem ſuum celebraſſe. De Amphidromiis, quae die quinto poſt editum in lucem partum celebrabantur, agit Poſſinus ad Pachymerem, et Ern. Sam. Chriſtoph Rudorf ſingulari commentatione Ienae 1758. edita. Cunaria occurrunt apud Gruterum pag. CCCXI. 7. Martial. II. 40.

Cunarum fueras motor Charideme mearum.

Superſtitiones in recens natis frequentatas perſtringit Chryſoſt. XII. in 1 Cor. p. 107. T. X. ed. nov. Eodem, quo nati fuerunt die mortem obiiſſe obſeruati ſunt, ex veteribus quidem Plato, Pompeius, Antipater Sidonius, quem praeterea quotannis die natali febre correptum ferunt: ex recentioribus Herm. Barbarus, Pet. Pithoeus, Io. Heuelius et multi alii. Natos ſibi infantes parentum erat apud Romanos ex lege M. Antonini Philoſophi intra tertium a natiuitate diem profiteri apud praefectum aerarii Saturni, in acta hoc relaturum: porro die octavo feminis, maſculis nono nomen imponebatur qui dies luſtricus, atque Onomaſteria. De *liberorum abdicatione* Sam. Petitus ad Leges Atticas p. 157. ſq. et Io. Regner Pronigk in diſſertatione de abdicatione liberorum, Vltrai. 1725. De *venditione* liberorum apud Gentes permiſſa olim ac recepta *Io. Philippi Dattii*, Conſiliarii Wurtenbergici liber prodiit Vlmae 1700. 8. recuſus Tomo ſecundo theſauri Meermanniani p. 631. De liberorum *expoſitione et nece* apud veteres, Gerardi Noodt ICti praeclariſſimi Iulius Paullus, ſiue ſingularis liber de hoc argumento editus Lugd. Bat. 1700. 4. et inter opera eius recuſus. Contra Noodtii ſententiam nonnulla monuit Corn. van Bynkershoek in diſſert. de iure occidendi, vendendi, exponendi liberos apud Romanos, quae exſtat in eiusdem Opuſculis varii argumenti, Lugd. Batav. 1752. 4. p. 141. Bynkershoekio oppoſuit Noodtius amicam reſponſionem, quam examinauit Bynkershoekius in curis ſecundis de iure occidendi et exponendi liberos apud veteres Romanos. Tria haec ſcripta inueniuntur in Bynkershoekii Opuſculis cura Franc. Car. Conradi Halae 1729. 4. editis. Hiſce iunge Petitum miſc.

 Obſerv.

Obſerv. p. 163. Potterum Archaeol. Graec. lib. 4. cap. 14. Keyslerum antiquitat. ſeptentrional. p. 333. ſq. Ioach. Chriſtoph. Stiſſeri diſſ. de liberis expoſititiis, Helmſt. 1677. rec. Quedlinb. 1718. Io. Chriſtoph. Frauendorfii de iniqua liberorum expoſitione, Lipſ. 1692. Ier. Zangii de expoſitione infantum eiusque poena veteri, Giſſae 1713. Matth. Mülleri de expoſitione infantum, Altorfii 1727. Car. Frid. Heinzii de eo, quod iuſtum eſt, circa expoſitionem infantum, Lipſiae 1731. et Henr. Aug. Zeibichii de more Graecorum infantes exponendi, Witeb. 1753. Δέρια ſiue δέραια expoſitis infantibus quo agnoſci poſſent appenſa memorat Dio Chryſoſtomus diſſ. IV. de regno p. 63. De *iure patrio* poſt Petrum Aerodium aliosque Struuio in Bibliotheca iuris pag. 157. ſq. edit. Buderianae, et Lipenio in Bibliotheca iuridica Tomo ſec. pag. 130. ſq. edit. recentiſſimae laudatos erudite commentatus eſt Abraham a Kerkuaad, Vltraiect. 1708 8. De educatione liberorum apud Hebraeos agit Theod. Daſſouius in diſſert. de infante Hebraeorum liberaliter educato, Witeb. 1698. De educatione apud Graecos et Romanos Pfeifferus Antiquit. Graec. IV. 28. I. I. Claudius in diatribe de nutricibus et paedagogis, T. III. ſupplementorum Poleni. Feithius antiq. Homer. c. 18. et Celeberrimus Io. Aug. Erneſti in proluſione de priuata veterum Romanor. diſciplina, Lipſiae 1747.. De educatione liberorum apud veteres Germanos vide Cleſſelium antiquit. German. c. 3. et Cluueri German. antiquam lib. 1. c. 21. Hamburgi, vti etiam Venetiis et in aliis quibusdam vrbibus Italiae conſtituta ſunt brephotrophia, quae temporibus Iuſtiniani obtinuiſſe obſeruant viri docti ex l. 19. 22. C. de ſacroſ. Eccleſ. vel iam Traiani Imperator. vide Iac. Raeuardum lib. 1. Coniectan. c. 17.

XIII. De cura virginum apud veteres diſſ. duae Io. Phil. Pfeifferi, Prof. Regiomontani, poſt primam editionem Regiomont. 1672. recuſae ſunt in Belgio in Syntagmate 2. diſſ. Philolog. Roterod. 1699. 8. et recenſentur a Ludolpho Neocoro in Biblioth. nouorum librorum Ai. 1699. p. 474. De variis rationibus pudicitiam virginum et puerorum cuſtodiendi, vide notas ad Ciceronis Orationes tom. 6. edit. Graeuianae p. 467. Potterum IV. 13. Archaeologiae Gr. De infibulatione agit Mercurialis lib. 1. Var. lect. cap. 19. et Io. Rhodius libro de acia Celſi. De diſciplina et moribus Romanarum feminarum confer Stanislai Santinelli diſſertationes et orationes, Venet. 1734. 4. editas, p. 93. ſqq. De Gynaeceis Graecorum vide Ludov. Guil. Iunii diſſertationem, Lipſiae 1745. De Hebraeorum Gynaeceis confer Bucheri antiquitates ſupra pag. 839. laudatas. Mulieres peregrinae, inprimis apud Hebraeos, minus honeſtae habebantur, quod ſingulari commentatione Io. Frid. Friſchius, Lipſ. 1744. demonſtrauit. De vidua Hebraea exſtat Theod. Daſſouii diſſertatio, Witeb. 1699.

XVI. De

XIV. De cura Iudaeorum circa genealogias conſulendus Melchior Leydeckerus VI. 9. de Rep. Hebraeor. et Chriſtianus Schoettgenius hor. hebraic. et talmudic. in N.T. T. 1. p. 854. ſqq. Apud Athenienſes duplex fuit liber publice aſſeruatus, quorum primo infantes ſtatim a natiuitate inſcribebantur, altero qui vocabatur ληξιαρχικὸν, nomina eorum qui iam ex ephebis exceſſerant. Vide Scholia Graeca ad Lucianum tom. 2. p. 11. De familiis Romanorum iam pridem interciderunt ſcripta Varronis, Titi Pomponii Attici, Hygini, M. Valerii Meſſalae et Suetonii, de quibus videndus Reinerus Reineccius in praefatione ad Glandorpii Onomaſticon, vbi etiam notat recenti aetate, *Io. Roſam*, de Romanis familiis commentarios Ienae, vbi humaniores et ſacras litteras docuit, molitum, eosque in ſumma exſpectatione fuiſſe, ſed Auctorem interea opere neutiquam edito defunctum [20] teſtatur. Hoc argumentum ſparſim et obiter attigit *Raph. Volaterranus*, in anthropologia ſiue commentariorum vrbanorum libro 13. et ſq. Diligentius *Richardus Streinius*, Baro Schwarzenauius, in libro de gentibus et familiis Romanorum, Pariſiis 1559. apud Henr. Steph. in fol. et Venetiis apud Ald. Manut. iuniorem 1571. 4. 1591. 8. et tomo VII. Antiquitatt. Romanar. Graeuii. Conſulares tamen familias tantum expreſſit et multa ſine auctoritate, multa contra Hiſtoriam et temporis rationem ſcripſit iudice Chriſtoph. Adamo Ruperto, quem vide in Epiſtolis *Georgii Richteri* p. 564 ſq. vbi et ipſe gentes familiasque patricias ac plebeias collegiſſe ſe teſtatur. *Ioannis Glandorpii* onomaſticon Hiſtoriae Romanae neutiquam hoc loco praetereundum eſt, vtpote praecipuarum familiarum Romanarum ſtemmata ordine alphabetico explicans, et innumera intelligendis Romanis ſcriptoribus vtilia obſeruans. Lucem adſpexit poſt Auctoris obitum demum, curante eius diſcipulo *Reinero Reineccio* Francof. apud Wechelos A. 1589. fol. *Andreae Schotti* electa de priſcis Romanorum gentibus et familiis, cum eiusdem de tribubus Romanis XXXV. ruſticis atque vrbanis, et de ludis feſtisque Romanorum ex Calendario veteri leguntur ad calcem antiquitatum Romanar. Ioan. Roſini. *Fuluii Vrſini* de familiis Romanorum opus ab V. C. ad Auguſtum (non Auguſtinum vt typographi lapſu legitur in Bibl. numaria Labbei) ex antiquis numiſmatibus collectum Rom. 1577. fol. cum appendice 30. familiarum ex *Antonii Auguſtini* Epiſcopi Alerdenſis libro de Familiis Romanorum, exſtat etiam tom. VII. Antiquit. Rom. Graeuii recuſum. Septingentos Vrſino memoratos et alios ducentos ipſi praeteritos familiarum numos poſſidere ſe teſtatus eſt Seguinus p. 204. vbi circa numos Pompeianos

[20] Obiit 1571. aetat. 39. Hic eſt Roſa cuius eruditi in Ciceronis Academicas et de finibus libros commentarii exſtant.

Vrſinum aliquoties emendat. Idem p. 65. duodecim ex illis Vrſino praeteritis exhibet et illuſtrat. *Guilielmi Cardelli*, Romani, qui Sigismundi Imperat. temporibus vixit librum de familiis Romanis laudat atque euoluiſſe ſe teſtatur Proſper Mandoſius Tomo ſecundo bibliothecae Romanae p. 203. Idem pag. 222. *Iacobi Gardelli*, nepotis, additiones memorat. *Abrahami* vero *Gorlaci* familiae Romanae ab V. C. vsque ad obitum Augusti, ex numis, quos Vrſinus vel omiſit vel aliter poſuit, lucem viderunt Antwerp. A. 1605. fol. Ab eo tempore laudatiſſima induſtria *Caroli Patini* qui poſt Vrſinum diligenter eſt in hoc argumento verſatus Pariſ. 1663. fol. Conferendus etiam *Ezech. Spanhemius* diſſ. VI. de vſu numiſmatum (in noua edit. X. quae prima eſt Tomi ſecundi) *Laur. Begeri* tomus 2. theſauri Brandenburgici p. 529. ſq. praecipue vero *Io. Vaillant*, cuius numi antiqui familiarum Romanarum perpetuis interpretationibus illuſtrati lucem viderunt Amſtel. 1703. fol. In hoc Vaillanti opere familias nonnullas quarum Patinus meminit omiſſas notant Acta Erud. A. 1704. p. 407. quanquam viciſſim ex Golzii numis conſularibus A. 1571. ad calcem Hiſtoriae Iul. Caeſaris editis et ſuis ſcriniis non paucas (132.) Patino praeteritas vir doctiſſimus adiunxit. Neque enim omnes Golzii numi a Patino omiſſi pro ſuppoſititiis habendi ſunt, vt iam notauit A. Morellus p. 238. ſpec. Notari quoque meretur eiusdem Morelli theſaurus, ſiue familiarum Romanarum numiſmata, omnia, diligentiſſime vbique conquiſita, accuratiſſime delineata, et iuxta ordinem Fulv. Vrſini et Caroli Patini diſpoſita: nunc primum edita et commentario perpetuo illuſtrata a Sigeberto Hauercampo, Tom. II. Amſtelod. 1734. fol. Omittimus *Eliae Reuſneri* et aliorum ſcripta, familias Romanas illuſtrantia, quarum plures quotidie et nouas ſiue ex numis ſiue ex aliis veteribus monumentis eruditorum induſtria obſeruat. De priſca familia *Caeſiorum* ſingulare et locuples opus Io. Baptiſtae Fonteii, cum Iulii Iacobini appendice lucem vidit Benon. 1582. fol. De gente *Valeria* exſtat liber Iacobi Zabarellae, italice editus Paduae 1664. 4. Eiusdem de gente *Liuia* liber prodiit, ibid. 1669. 4. De familia *Caeſennia* antiquiſſimas inſcriptiones aeuo ſuperſtites Petrus Antonius Braſchius in vnum collectas, dilucidatas ornatasque edidit Romae 1731. 4. De vita, rebus geſtis, numis *Titi Didii* Conſulis, et gente *Didia* Ioſ. Bimardi (de la Baſtie) parergon prodiit Lutetiae 1730. 4. De gente *Curtia* Ioannis Franc. Ioſephi Bagnoli liber in lucem emiſſus eſt Bononiae 1741. 8. Gentem *Aureliam* Ioan. Wunderlich ſingulari commentatione illuſtrauit Ienae 1754. 4. De *Metellis* differit M. Antonius Ferratius pag. 129. epiſtolarum. Gentilitiorum nominum Romanorum in Gruteri inſcriptionibus non obuiorum ampliſſimum ſpicilegium ex antiquis inſcriptionibus collegit Raphael Fabrettus cap. 9. p. 597. ſqq. Familias *Byzantinas*

nas illuſtrauit *Carolus Cangius* Pariſ. 1680. fol. in parte priore Hiſtoriae ſuae Byzantinae.

XV. Tria fuerunt apud Romanos cognationis genera, agnatio, gens et ſtirps, vt notat Turnebus ad Ciceronem de legibus lib. 1. p. 31. ac *ſtirps* quidem omne cognationis genus continebat, *gentis* ius nullum habebant plebeii, ſed tantum patritii ac nobiles qui capitis nullam erant diminutionem paſſi, vide Ern. Martini Chladenii librum de gentilitate veterum Romanorum, Witeb. 1742. 4. *agnatio* in virilis ſtirpis cognatione poſita erat. De imaginibus nobilium, earum collocatione in atrio, geſtatione in funere et ſimili pompa qua claritatem generis veteres Romani teſtabantur, vide praeter ſcriptores pag. 724. citatos Lipſium 1. elect. c. 29. Liberi erant vel γνήσιοι legitime nati, vel adoptiui θετοὶ, de quibus Appianus 3. Ciuil. fol. 586. vel νόθοι ſiue ſpurii, σκότιοι, de quorum patre non conſtabat et παρθενίαι ex adulterio geniti. Vide Potterum IV. 15. Archaeol. De adoptionibus priuatorum Principumque apud Romanos et adoptorum iuribus agit H. Dodwellus praelect. Cambden. XVIII. De praecipuis adoptandi cauſſis apud veteres Romanos Imman. Gottlob Groſſeri commentatio prodiit Lipſiae 1746. Adoptionis ritus fuerunt varii, per populum et praetorem, de qua ad Dionem pag. 195. et Pitiſcus T. 1. p. 28. ſq. per arma, per enſem, ſiue armorum traditione Caſſiodorus IV. Ep. 1. VIII. 1. et 9. S. Bouſſacus diſſert. 15. noctium theolog. p. 211. ſqq. inde feuda et equeſtres dignitates; per tonſuram ſiue reſciſſos capillos, Paullus Diaconus lib. 6. de geſtis Longobardor. cap. 53. inde ordines monaſtici et tonſura clericalis; per baptiſmum, idem Bouſſacus diſſert. 14. noctium theolog. p. 199. ſqq. De exhaeredatione, quae grauior, et abdicatione vide interpretes ad Quinctilianum T. 2. Burmanni pag 481. et 474. vbi formula abdicantis, *diſcede de domo mea*. Nobilitatis quatuor genera e mente Platonis Laërt. III. 88. ſq. Apud Romanos diſtincti nobiles, ingenui ſiue liberi, liberti et libertini ac ſerui quos diuerſos ordines etiam apud Germanos veteres obſeruat Cluuerus German. Antiquae lib. 1. cap. 15. p. 98. ſq.

XVI. De Nominibus propriis et Nominum impoſitione atque vſu apud veteres, praeſenti loco nonnulla perſtringere operae pretium fuerit. Apud Hebraeos vnicum nomen in vſu fuit, quod primis temporibus a natiuitate ſtatim, vt Caino vel Noacho impoſitum eſt: deinde in circumciſione dari conſueuit. Hinc additum nomen Parentis, in hunc fere modum: Iſaac filius Abraham, Saul filius Kis, Simon *ben* (Syriace *bar*) Iona, Moſes ben Maimon, Menaſſe ben Iſraël. Sic et feminae, Michaiahu filia Vrielis. Neque alia nominum ratione in hoc vſque tempus vtuntur Iudaei, licet nonnullos videam cognomen etiam habere, vt R. Schabtai integrum nomen eſt Schabtai Strimer, Pragenſis,

Pragenſis, eſt enim frater Iacobi Strimeri, filius Ioſephi Strimeri in direptione Pragenſi occiſi. Idem tamen in titulo libri de ſcriptis Rabbinorum, cui titulus eſt labia dormientium, ſe non aliter vocat quam R. Schabtai ben Ioſeph. Satis frequens autem inter eosdem Hebraeos mutatio nominis variis de cauſſis, vnde binomines, quae res vt obſeruata magnas difficultates tollit, ita neglecta facit, nec exiguos parit errores. Confer. Beckium ad Targum Paralipom. p. 136. et Chriſt. Bened. Michaelis diſſert. de nominibus propriis ſacris, Halae 1729. Vno tamen nomine tantum vtebantur vno tempore, ita vt ex quo adſciuit Apoſtolus nomen Paulli, deſineret appellari Saulus. Nec Abramus vocabatur amplius, quum datum eſſet nomen Abrahami, neque Sarai, ex quo dicta eſt Sara, nec Iacob ex quo haeſit nomen Iſraëlis, quanquam iſte poſtea iam hoc iam illo nomine in ſacris litteris appellatur. In formatione nominum Hebraeos haud curioſius de accurata analogiae ratione ſollicitos fuiſſe notauit, Dauid Kimchi et Salomoh ben Melech ad 1. Chron. IV. Neque in ſcribendis eodem modo nominibus admodum ſuperſtitioſos fuiſſe veteres, Rich. Simon lib. 1. Hiſt. Crit. V. T. cap. 3. In Talmude Hieroſolymitano Maſſechet Gittin f. 43. 2. legas Iſraëlitas extra terram Iſraëliticam habere nomina ſicut nomina Gentilium. Sane a Graecis nominibus et Latinis non abſtinuiſſe, exemplo Tryphonis, Philonis, Nicodemi, Iuſti, Rufi et aliorum conſtat. Vide Rev. Alberti a Felde Epiſt. ad D. Kochium de dialogo Iuſtini Martyris p. 33. ſq. et Io. Braunium in ſelectis ſacris p. 33. ſq. qui p. 34. ſq. oſtendit Iudaeos poſt captiuitatem duplici nomine non raro vſos, vno quo inter ſuos et altero quo inter Ethnicos vocarentur. Graeco ſcilicet altero vel Latino, altero Hebraico: ſic iisdem tributa nomina Ieſus et Iaſon, Iakim et Alcimus, Onias et Menelaus, Iannaeus et Alexander, Saulus et Paullus, Ioannes et Hyrcanus, Hillel et Pollio, Simon et Niger, Salome et Alexandra. Confer Io. Henr. Maii obſerv. ſacr. lib. 3. p. 96. edit ſecundae. Trinomines etiam fuere quidam, ſi credimus Cornelio Ianſonio parte 1. Concordiae Euangel. c. 6. et Benedictinis ad S. Ambroſ. tomo 1. fol. 1331. In peregrinae autem linguae nominibus propriis efferendis tripliciter verſari ſolent Hebraei, nam vel aliter pronunciant,[21] vt Graeci aliaeque Gentes, vt pro Cyro Cores, pro Artaxerxe Artaſaſta etc. vel ex peregrina lingua interpretantur in Hebraicam. Vide Grotium ad Gen. XI. 1. Hebr. III. 8. et quae notaui lib. 1. Bibl. Graecae c. 6. §. 11. Eduardum item Bernardum ad inſcriptiones Palmyrenas pag. 23. ſicut hoc etiam aliis ſcriptoribus vſurpatum fuit, vide Nicol. Alemanni notas ad Procopium p. 95. et Hieronymum lib. 2. in Amoſum pag. 1411. edit. nouae, vel

[21] Quam diuerſe ipſas hebraicas voces pronuntient Iudaei vide apud Ioan. Iac. Schudtium Tomo ſecundo memorab. Iudaicorum pag. 285.

vel nomina in aliam atque ingenioſam ſignificationem deflectunt, vt variis exemplis demonſtraui in eadem Bibl. Graeca lib. 1. c. 29. §. 8. Quae omnia non poſſunt non multiplices difficultates lectoribus obiicere, et quasdam etiam vix ac ne vix quidem extricabiles. Ioſephus quoque Medus in fragmentis ſacris tom. 10. faſcic. Crenii p. 252. notauit mirificam diuerſitatem in nominibus Regum Aſſyriorum, quae in ſacris et profanis ſcriptoribus obſeruatur, inde originem ducere, quod diuerſae gentes Aſſyrii, Babylonii, Perſae, Aramitae habitantes prope Euphratem, Aegyptii, Graeci etc. vnaquaeque nomen Regis varie pronuntiationis ſuae ingenio ſuaeque linguae accommodarent. Etiam pridem notauit Ioſephus Scaliger *Nomina propria exterarum gentium alienis apicibus additis ita transformari, vt ab ipſis gentibus agnoſci non poſſint*, quam in rem plura diſputat Thomas Reineſius in diatriba de lingua Punica. Scriptores qui Nomina Propria Hebraica in ſacris litteris collegerunt et interpretati ſunt diligenter referre inſtituit Celeberrimus Io. Chriſtoph. Wolfius in Appendice ad Hiſtoriam Lexicorum Hebraeorum p. 228. et diligentius in bibliotheca Hebraea vol. 2. p. 565. ſqq. et vol. 4. p. 248. et Io. Mollerus Homonymoſcopiae p. 39. ſq. His addi poſſunt quae ex MSS. Graecis Codicibus tom. II. Hieronymi ſui ad librum de Nominibus Hebraicis protulit Io. Marcianaeus, quae melius digeri atque emendari illuſtrarique ab aliquo viro docto eſſet operae pretium: vt omittamus *Matthaei Aurogalli* librum de Hebraeis vrbium, regionum, populorum, fluminum, montium et aliorum locorum nominibus e V. T congeſtum Witeb. 1526. et auctiorem Baſ. 1539 8. *Dauidis Chytraei* Onomaſticon Theologicum A. 1557. 1578. et Witeb. 1585. 8. Spectat et huc *Paullus Crellius* in Concordantiis realibus a Dan. Feſſelio auctis, Germanice fol. Onomaſticon nominum propriorum Hebr. et Graecor. quod exſtat ad calcem tom. VI. Bibliorum *Polyglotton Londinenſ. Marianus Brixianus* in Arca Noae etc. et qui in hoc genere verſatus quam diligentiſſime eſt, praeclarus Vir *Matthaeus Hillerus* Profeſſor Tubingenſis in Onomaſtico ſacro Tub. 1706. 4. et in altero quod Bibliis pentaplis Germanice A 1712. 4. excuſis eſt ſubiectum, nouiſſimeque Vir celeberrimus *Ioan. Simon* in Onomaſtico V. T. Halae 1741. 4. euulgato.

XVII. De Graecis veteribus perinde vt de Hebraeis affirmare licet ſimplici fere nomine eos vſos fuiſſe, et genitiuum plerumque parentis addidiſſe, vt Thucydides Olori et ſimilia. Confer Ez. Spanhem. VI de numiſm. p. 512 ſq. At non ſemper genitiuus additus parentem ſignificat, ſed interdum aliud quid ſubintelligitur, v. g. Clinias Alcibiadis ſcil. Pater. Olympias Alexandri, ſcil. mater. Hectoris Andromache, ſcil. vxor. Euſebius Pamphili ſcil. amicus. Parthenius Dionyſii ſcil. diſcipulus. Confer Ionſium p. 14. B. Hankium de ſcripto-

ſcriptoribus Byz. cap. 1. § 5 ſq. Ampliſſimi Cuperi Harpocratem p. 126 ſq. et V. C. Thom. Galei diſſ. de ſcriptoribus Mythologicis p. 19 ſq. Pro genitiuo Parentis ſcriptores Romani interdum poſuere alterum nominatiuum, itaque dixerunt Herodem Atticum pro Attici F. Appionem Pliſtonicen pro Pliſtonicae F. et ſimilia. Confer Salmaſium ad Vet. inſcriptionem Regillae p. 89 ſq. Valeſium ad Ammian. fol. 40. Sollemne fuit apud Graecos nepoti nomen aui imponere. Sic Ariſtidis pater et filius dicebantur Lyſimachus, Ariſtotelis Nicomachus, vt alia innumera praetermittam, e quibus nonnulla collegit Grotius ad Luc. I, 59. et Stephanus Morinus in octo diſſertationibus p. 21 ſq. *παλαιότατον ἔθος ἦν*, inquit Euſtathius, *τὲς ἐκγόνες καλεῖσθαι τοῖς τῶν πάππων ὀνόμασιν.* At Nomina Romanorum narrantes Graeci, praenomina frequenter ſola nominant, vel praenomina poſtponunt, ut *Κάτων Μάρκος* pro M. Catone et ſimilia apud Dionem aliosque. Vti Patronymica etiam quandoque cognominibus praeponi notat Salmaſius ad Achillem Tatium p. 537 ſq. ſed et Graeci ipſi interdum praeter nomen habebant *ἐπίκλησιν* ſiue cognomen, teſte Appiano Praef. ad bella Pun. quod ipſum e variis monumentis antiquis conſtare notat laudatus Cuperus in Harpocrate p. 177. Confer Plutarchum Coriolano fol. 218. Nomina peregrina, orientalia maxime quum illa Graeci memorant in ſuis ſcriptis, vel plane in linguam ſuam interpretantur, vel ſaltim ita inflectunt, vt ſono ac terminatione Graeca vel Graecis affinia videantur. Imponebant Graeci infantibus ſuis nomen die luſtrico, ſiue ſeptimus is erat ſiue decimus[22] a natiuitate. Vide Meurſium Graeciae feriatae p. 21 ſq. Petrum Moll ad Longi Paſtoralia p. 7. Adde de die luſtrico Graecorum Romanorumque Philippum Rubenium lib. 1. elector. cap. 5. Meurſium parte 2. exercit. critic. p. 182 ſq. Feſtum in *luſtrici*, et Macrobium l. 1. Saturn. c. 16. Chriſtianis iam olim baptiſmi dies fuit *ὀνομαστήριος*, vt notat praeter alios Nic. Cabaſila lib. 2. de vita in Chriſto p. 225. Cui iunge Edm. Martene lib. 1. de ritibus p. 70 ſqq. et Lindebrogium p. 1445. ad codic. leg. antiquarum.

XVIII. Romanis quoque ingenuis (ſeruorum enim vt plurimum ſimplex fuit nomen Syri v. g. vel Daui; quandoque vero ſeruis etiam et vernis honeſtioribus tria data ſunt nomina, vide Fabrettum pag 347. Inſcription, et Scipionis Maffeii antiquitates Galliae p. 80.) ſingula quibusdam nomina initio fuere, vt Romulo et Remo: aliis bina, commune ſiue appellatiuum ac praenomen alterum, alterum gentile et proprium, vt Hoſto Hoſtilio, C. Mario, Q. Sertorio, L. Mummio, Iulio Proculo. Plutarch. in vita Marii p. 406. aliis denique terna *praenomen, nomen* gentilitium et *cognomen*, vt L. Iunio Bruto, L. Tar-

[22] Suid. in *δεκάτην ἑστιᾶσαι* et in *ἑβδομενόμενα.*

L. Tarquinio Superbo et Priſco, C. Marcio Coriolano. Plutarch. in Coriolano fol. 218. Fratres, Ciceronis etiamnum aetate praenomine diſtinguebantur, nomine et cognomine conueniebant, vt P. Cornelius Scipio et L. Cornelius Scipio. M. Tullius Cicero et Q. Tullius Cicero. Simile in patre et filio obſeruare licet, M. Annaeo Seneca et L. Annaeo Seneca. Poſtea fratres cognominibus diuiſi, vt Saluius Otho et Saluius Titianus: Flauius Veſpaſianus et Flauius Sabinus. Non in omnibus tamen hoc receptum, nam Vitellii fratres ſolo praenomine diſtincti: Aulus, Quintus, Publius et Lucius. Feminas quoque praenominibus vſas conſtat, etſi minus frequenter, vnde hoc plane negauit Plutarchus in Mario p. 406. vt Aulam Placidiam, Tiberiam Aeliam, Rheam Syluiam Romuli matrem, Caiam Caeciliam, quod Caiae praenomen inuerſa littera ſcribitur ɔ vt Tita ⅃. Confer Tiraquellum ad Alex. ab Alex. tom. 1. p. 79. et ad lib. 5. c. 4 et quae Graeuius in praef. ad tomum 2. Antiqv. Rom. inſeruit ex Petri Seruii Miſcellaneis cap. 5-8. qui cognomine quoque vſas nonnunquam vt Caeciliam Metellam, Calpurniam Marcellam etc. quin praenomine, nomine et cognomine ſimul, vt Furiam Sabiniam Tranquillinam, Cneiam Cocceiam Irinam Aureliam Mauianam Virginiam, ex veteribus inſcriptionibus demonſtrat. Adde Franciſci Ariſii Cremonam litteratam T. I. pag. 24. Maritorum quoque adſciuere cognomen, vt Marcia Catonis, rarius liberorum, vt Cornelia Gracchorum ſcil. Mater, adde Ez. Spanhem. VI. p. 509 ſq. Praenomina circiter XXX. notante Varrone, ſed longe plura obſeruantur. Nonnulla praenomina eadem in aliis fuere cognomina, vt praeter Ez. Spanhem. differt. x. de numiſmatibus, quae eſt prima tomi ſecundi pag. 21-83. pluribus exemplis idem Seruius probatum dedit, qui praeterea docet nonnullos nouum adſciuiſſe cognomen, quod male *agnomen* quibusdam appellatur vt L. Cornelius Scipio Aſiaticus, L. Aelius Praeconius Stilo, M. Valerius Maximus Meſſala, Q. Caecilius Metellus Pius. Cognomen ſaepe gentilitio nomini praeponitur, vt notat Rhodius ad Scribonium Largum p. 191. et Spanhemius VI. de numiſm. p. 503 ſq. De duplici praenomine uſurpato id. p 511. et praenominibus certis familiis familiaribus p. 513 ſq. De more Graecorum Romanos paſſim ſolo praenomine notandi pag. 516 ſq quod et Latini interdum faciunt. id Sola cognomina poſita id p. 520. et Sirmond. tomo 4. Opp. f. 599. Quidam plura etiam habuere cognomina vt P. Cornelius Scipio Naſica Serapio, ne memorem quae in titulis Imperatorum cognomina Parthici, Arabici, Germanici etc. De duplici nomine, quo vſi interdum ſunt viri feminaeque, vide Fabretti inſcriptiones pag. 145 ſqq Agnomen autem dicitur proprie, quod retinebatur, ab adoptatis, vel integrum vel leuiter mu-

tatum et σχηματισθέν πως, vt ait Xiphilinus, quum adoptantium [23] praenomen, nomen et cognomen adſciſcerent, illisque iungebatur iam tertio iam quarto loco, vt P. Cornelius Scipio a Q. Caecilio Metello adoptatus deinceps vocabatur Q. Caecilius Metellus Scipio: M. Iunius Brutus adoptatus a Q. Seruilio Caepione, dictus poſtea eſt Q. Seruilius Caepio Brutus; leuiter mutatum eſt in Auguſto, qui pro Octauio deinde dictus eſt C. Iulius Caeſar Octauianus. In his agnomen facile agnoſcis Brutum et Scipionem. Porro reliqua illa Aſiatici v. g. et Africani et ſimilia non agnomina ſed cognomina vocantur etiam a Velleio lib. I. c. 13. *Nec quiſquam ex nouis hominibus prior Mummio cognomen virtute partum vindicauit.* Nomina alia propria familiis, alia ſingulorum in eadem familia vnius confer Spanhem p. 505 ſq. ἐπικλήσεις Graecis, Perizon. ad Aelian. p. 469, 471, 475. Liberti ſiue ſerui manumiſſi cognomen ſuum retinebant, praenomen nomenque recipiebant a patrono, vt Tiro et Laurea quum Cicero eos manumiſiſſet, dicti M. Tullius Tiro et M. Tullius Laurea. Chryſogonus manu miſſus a Sylla L. Cornelius Chryſogonus. Adde Reineſ. pag. 835. Inſcript. ſq. Pueris non prius quam togam virilem ſumerent, puellis non antequam nuberent praenomina impoſita fuiſſe Q. Scaeuola tradidit, teſte auctore Epitomes de nominum ratione quae Valerio Max. ſubiicitur et a quibusdam tribuitur Iulio Paridi, ab aliis Tito Probo. Haec vtinam integra exſtaret: quae eius ſuperſunt tamen, illuſtrata ſunt a Stephano Pighio in notis ad Valerium et a Salmaſio in inchoato commentario ad Arnobium, quem vulgaui tomo ſecundo Hippolyti mei. Hamburgi 1718. fol. Nomina petita ſunt a *Diis,* vt, Martius, Bacchius, etc. vide Grotium in limine notarum ad Marcianum Capellam; a *victoriis,* vt Africanus, Creticus, vide viros doctos ad Flor. III, 8. Nicanor, Polycrates; a *numero,* conſ. Bibl. latin. II, 22. 7. Primus, ſecundus etc. Quartadecimani haeretici; a *colore,* vt Melanion, Rufus, Mineus etc. vide Grotium ad Capellam. Albii, Albini, Flauii, Galbae; a *beſtiis,* vel *animalibus,* vt Porcus, Catulus, Equitius, Hippaſus, Caper, Capella, Ouidius, Taurus, Muraena, Aquila, Coruus, Coruinus, Galbus, Leporinus, Suillus, Buteo, vide Godofredi Sellii commentationem de nominibus Romanorum brutiſonis, Halae 1737; ab *arboribus,* vt Roſa, Palma; a *bono omine,* vt Proſper, Magnus, Valens, Macarius, Felix, Eutyches, Auguſtus, Fauſtus, Fortunatus, Firmus, confer Ioan. Henr. Stuſſi commentationem de omine in nomine, Gothae 1735. a *bonis moribus,* vt Ariſtobulus, Cunctator, Catus, Chreſtus, Salomon, Philadelphus, Parrhaſius, Parrhaſiades, confer Barth. Marliani obſeruationes de

[23] Xiphilinus p. 34. de Auguſto. Vide Dio XLVI. p. 484. et Sam. Pitiſci Lexicon Antiquitatum Rom. in adoptatio.

de praenomine, nomine et cognomine; a *malis moribus*, vt Hierax, Lamyrus, Metretes, Poltrones, vide Luitprandum in Innocentio; κατ᾽ ἀντίφρασιν, Philopater; ab *euentu*, Stercoreus ſiue Copronymus, Ambuſtus; a *corporis nota* ſiue *vitio*, vt Attae, Calui, Capitones, Caeci, Claudii, Corſi, Flacci, Frontones, Gryphones, Labeones, Licinii, Limi, Monomachi, Naſicae, Naſones, Phyſiones, Pogonati, Scaeuolae, Sedigeti, Talipedes, vide Angelum a Nuce ad Leonem Oſtienſem III. 16. p. 334; a *naſcendi ſorte* Agrippae, Caeſares, Caeſones, Opites, Poſtumus, Proculus; a *re ruſtica* Piſones, Lentuli, Cicerones, Fabii, Aratores, Stolones; a *re maritima* Ancora, Galeotus, Nauclerus, Puppius; a *veſtimentis* Caligula, Caracalla. Vti nomina quaedam virorum in *a*, Fretela, Totila, Attila, Malela; ita etiam nomina quaedam feminarum in *um* et *us* deſinunt, Glycerium, Albinus, vide Henr. Noriſii aduentoriam, T. 1. Opp. pag. 1304. ſqq. De Nominibus Romanorum Onuphrii liber faſtis eius ſubiectus; Franciſci Robertelli liber prodiit Florentiae 1548. 8. Caroli Sigonii liber adiectus eſt eiusdem Faſtis Conſularibus, Baſil. 1559. fol. et deinde recuſus Tomo primo Sylburgii ſcriptor. hiſtoriae Rom. p. 340. in Dionyſii Gothofredi auctoribus linguae Latinae pag. 1401. et Tomo ſecundo theſauri Graeuiani pag. 1952. Juſti Lipſii tractatus de nominibus Romanorum recuſus eſt ad calcem Kippingii antiquitatum Roman. pag. 603. edit. Lugdunenſis 1713. 8. et in Clauſingii iure publico Roman. T. 1. p. 598. Nicolai Boindini diſſertatio de nominibus Romanorum exſtat T. 1. hiſtoriae academiae Inſcriptionum pag. 188. edit. Amſtelod. Adde Voſſium lib. 1. Ariſtarchi cap. 7. qui laudat praeterea Alexandrum ab Alexandro de praenominum origine diſſerentem IV. 4. genial. dierum, Giraldum dialogiſmo IV. et Antonium Auguſtinum III. 8. emendationum. De origine nominum et cognominum confer Aegidii Andreae de la Roque tractatum Pariſiis 1681. 8. editum. Nomina propria in MSS. ſolent diſtingui ſuper impoſita lineola, vide Reineſii var. lection. II. 3. p. 137. Idem Henricus Stephanus etiam in quibusdam ſuis Graecis ſcriptoribus excuſis obſeruauit. De nominibus mediae aetatis multiplicatis vt Marcianus Mineus Felix Capella, Macrobius Ambroſius Aurelius Theodoſius, Anicius Manlius Seuerinus Boëthius &c. vide Sirmondum praef. ad Eunodium et in limine notar. ad Sidonium. Alex. Whitteniurn ad Diptychon Leodienſe pag. 4. Petrum Weſſelingium II. 21. p. 236. variarum obſeruationum, et Henr. Cannegieterum in opuſculo de mutata Romanorum nominum ſub principibus ratione cap. 7. pag. 29. De nominibus propriis apud Germanos conſulendus B. Lutheri libellus Nahmen-Büchlein excuſus 1537. recuſus ſaepe vt Vrſellis 1559. 8. Helmſtadii 1664. cum Godofr. Wegneri obſeruationibus Lipſiae 1674. 8. et ſub Rud. Goclenii

nii nomine (vide Thomaſium de plagio litterario §. 449.) Schottelius lib. V. de lingua Germ. tractatu 2. et quos allegat p. 1036. ſq. Ioan. Georg. Eccartus in hiſtoria ſtudii etymologici p. 37. ſqq quem vide etiam p. 44. ſqq. diſſerentem de opere MS. Conradi Geſneri, quod ſeruatur in bibliotheca Bremenſi. G. G. Leibnitius in collectaneis etymologicis II. p. 235. ſqq. ex Vbbone Emmio., Cornel. Kilian. Dorfflaeus ad calcem Etymologici Teutonicae linguae. Thomas Reineſius in Eponymologico MS. et in praefat. ad Syntagma Inſcriptionum XX. 3. ſq. Hermannus Adolphus Meinders de nominibus et cognominibus Germanorum et aliorum populorum ſeptentrionalium veterum, in miſcellaneis Lipſienſibus T. VI. p. 1. ſqq. et 31. ſqq. qui etiam de Hebraeis et Romanis pauca aſpergit pag. 24. ſq. 28. ſq. Io. Henr. Ottius de nominibus hominum propriis. Tiguri 1671. 8. Aliquot nomina propria Germanorum ad priſcam originem reſtituta per quendam antiquitatis ſtudioſum. Auguſtae Rhet. 8. Paulli Heuteri etyma variorum nominum vtriusque ſexus Germanicae originis exſtant ad calcem librorum duorum de veterum ac ſaeculi ſui Belgio p. 217-231. Antwerp. 1600. et 1616. 4. et inter opera Louanii 1649 fol. Catalogus nominum propriorum apud Goldaſtum tomo 2. antiquitatum Alemannicarum p. 92-118. et 144. ſq. De nominibus propriis in *rid* deſinentibus agit Olaus Verelius ad Heruarar Saga p. 115. ſq in *rich* ſiue *rius* Erycius Puteanus in diatriba de nomine Erycio. De nomine Huberti et aliis ſimili fine cadentibus Arnoldus a Boecop ad calcem hiſtoriae S. Huberti a Io. Roberto editae p. 514. ſq. Luxemb. 1621. De nominibus Angloſaxonicis Georg Hickeſius diſſ. epiſtol. p. 23. ſq Guil. Cambdenus in libro poſtumo, *Remains concerning Britain*, Edmundus Gibſon ad calcem chronici Saxonici, Guil. Lambardus in nominibus modernis veris et ſincere Saxonicis Latinis et Britannicis ciuitatum, fluminum. De praenominibus Sueogothicis Chriſtoph. Giubbius. Lincopiae 1675. De nominum mutatione ſacra vide Io. Henr. Stuſſii commentationem Gothae 1735. ſigillatim de mutatione nominum in profeſſione religioſorum et Pontificum Romanor. inaugutatione Ioan. Frid. Krebſii ſchediaſma, quod auctius prodiit Lipſ. 1719. 4. Ad Romanam eccleſiam accedentibus in confirmatione mutatur nomen, vt Mauritio Wilhelmo Duci Cizenſi, qui dictus eſt Leopoldus, Chriſtinae Suecorum Reginae, quae Chriſtianae Alexandrae nomen tulit. Nomina quoque mutata fuerunt conſecratis et relatis inter Deos, vide Ezech. Spanhemium ad Iuliani Caeſares p. 332. De Pontificibus Romanis vide eundem ibid. p. 333. De adoptatis, confer Perizonium triade pag. 90. et Voſſium Ariſtarch. lib 1. c. 7. De ciuitate donatis, eundem ibidem De libertis Politianum cap. 31. Miſcell. et Pamelium ad Tertullianum de reſurrectione c. 57. De ſcenae et meretriciae vitae renuntiantibus,

Ariſtae-

Ariſtaenetum lib. 1. epiſt. 19. et Gilb. Gaulminum p. 41. ad Euſtathium. De meretricibus ab aedilibus licentiam petentibus, Taubmannum ad Plauti Poenulum actu quinto ſcena tertia.

CAPVT XXI.

De inſtitutione, Scholis, et de re litteraria.

De re litteraria Hebraeorum generatim 1. *De Scholis et Doctoribus Hebraeorum.* 2. *De aliarum Gentium Antiquitatibus Academicis et Scholaſticis.* 3. *De Academia, Lyceo, Muſeo Alexandrino etc.* 4. *De aliis ſocietatibus literariis.* 5. *De Profeſſoribus et diſcipulis, ratione docendi, lucubrationibus.* 6. *De recitationibus, auditoriis, Anagnoſtis.* 7. *De ſcribis, librariis, antiquariis, libris, voluminibus, bibliopolis et Bibliothecis.* 8. *De ſtudiis veterum.* 9. *De charta, et quae eius loco, de ſtilo, calamo, atramento etc.* 10. *De litteris notisque hieroglyphicis, numeris, ſignis planetarum.* 11. *De typographiae origine et incrementis variis.* 12. *De aliis inventis novantiquis.* 13.

I.

Ideam ſyſtematis Antiquitatis litterariae vniuerſe, ſigillatim Aegyptiae edidit *Iac. Frider. Reimmannus*, Hildeſiae 1718. 8. Graecorum hiſtoriam litterariam delineauit *Chriſtianus Falſterus* in cogitationibus philologicis, Flensburgi 1719. 8. p. 84. ſqq. De ſtudiis litterarum apud Hebraeos generatim, eorumque origine et fatis videantur ſcriptores hiſtoriae philoſophicae, in primis *Iac. Bruckerus* hiſtor. critic. philoſophiae Tomo primo pag. 63. ſqq. et *Ioan. Franc. Buddeus* in hiſtoria philoſophiae Hebraeorum, qui et in hiſtoria eccleſiaſtica V. T. ad calcem ſingularum periodorum et capitum de ſtatu rei litterariae differit. Num eruditio a Iudaeis ad gentes tranſierit diſputatum eſt. Aegyptiis certe eam tribuunt gloriam Macrobius in ſomnio Scipionis L. 1. c. 19. et Saturnalium lib. 1. c. 14. Apollinis oraculum apud Euſebium praeparat. Euangel. lib. 9. c. 10. et auctores, quos laudat Wolfius ad Origenis philoſophumena, p. 46. nota x) quod ab iis omnis eruditio ad ceteras gentes manauerit: Indis vero eam laudem vindicare conatus eſt Polyc. Lyſcerus in diſſertat. de origine eruditionis non ad Iudaeos, ſed Indos referenda, Witeb. 1716. Sed Iudaei ſibi hanc gloriam tribuunt, haud diſſentientibus plerisque Patrum, vide *Bartoloccium* T. 1. biblioth. Rabbin. p. 467. *Schudtium* in deliciis p. 76-80. et Memorabil. P. III. p. 329. ſqq. *Maimonidem* Moreh Nebbuchim P. I. c. 71. et P. II. c. 11. *Huetium*

Huetium Dem. Ev. Prop. IV. c. 8. *Ioſephum* contra Apionem, *Buxtorfium* ad Coſri p. 28. ſqq. De Platone ac Pythagora, aliis, a Moſe edoctis vide *Schudtium* in compendio hiſtor. iudaic. p. 158. ſq. 172. ſq. 261. *Struuium* in rudimentis Logicae Hebraeorum p. 134. *Buddeum* iſagog. hiſtorico-theol. T. 1. p. 556. ſqq. et *Millium* in orat. de fatis theol. exegetic. p. 32. ſq. nota. Adde *Ehregott Dan. Colbergii* legislatores Graecor. et Romanor. moſaizantes, *Huetium* demonſtr. Euang. propoſ. IV. c. 3. et *Petrum Zornium* in bibliotheca antiquarioexegetica, praef.)( )(vbi adducit ſcriptores, qui S. S. lectam gentilibus affirmant. Vide et *Io. Iac. Syrbii* diſſert. de auctoritate S. S. inter gentiles. De Ariſtotele ſigillatim, quem Iudaei alii ex tribu Beniamin eſſe dicunt, alii ab Alexandro praefectum fuiſſe tradunt theſauro librorum Salomonis, vnde poſtquam ſua per plagium ſuffuratus eſſet Salomonea combuſſerit, quidam poſtremo proſelytum factum fingunt; omnes volunt a Iudaeis profeciſſe, vide *Bartoloccium* T. 1. bibl. Rabbin. p. 475. ſqq. *Buddeum* in hiſtoria philoſ. Hebraeorum p. 32. *Struuium* in rudimentis Logic. Hebraeorum p. 5. ſqq. *Schudtium* compend. hiſtor. iud. p. 51. ſqq. *Wolfium* Bibl. Hebr. T. 1. p. 217. et *Bruckerum* T. 1. hiſtor. crit. phil. p. 749. ſq. Fabulae huius vera ratio eſt partim iactantia huic genti conſueta, partim quod a veteribus vetitum eſſet graecis litteris dare operam, recentiores autem accenſi ab Arabibus magno conatu in philoſophiam Ariſtotelis incumberent, quaſi antiquam philoſophiam iudaicam poſtliminio ſibi vindicantes. Interdictum autem hoc veterum magiſtrorum non diſcendi litteras graecas ex odio erga apoſtatas Graeciſſantes ſuae gentis a temporibus Maccabaeorum profectum videtur. Vide de hoc interdicto *Petri Zornii* Programma Ploenae 1719. editum de antiqua lege Hebraeorum, quae addita dirarum obnuntiatione iuuentuti ſcholaſticae omni litteratura Graecorum interdici iuſſit. *Schudtium* compend. hiſtor. iudaic. p. 160. ſq. *Wagenſeilium* ad Miſnam Sota c. IX. num. 14. p. 307. edit. Surenhuſii. *Richardum Biſcoe* vol. 1. libri anglice editi: The hiſtory of the Acts of the holy Apoſtles confirmed from other Authors, pag. 89. *Io. Aug. Erneſti* exercitationum Flauianarum primam de fontibus Archaeologiae, Lipſiae 1756. et eiusd. exercitationis corollarium alterum de odio Iudaeorum veterum aduerſus litteras Graecas, ibid. 1758. De philoſophicis Iudaeorum ſcriptis praeſertim Ariſtotelicis vide *Bartoloccium* T. 1. bibl. Rabbin. p. 480. ſqq. et *Buddeum* in hiſtor. philoſophiae Hebraeorum p. 199. ſqq. De ethicis conſule *Hottingerum* in bibliotheca Orientali c. 1. cl. XI. *Odhelium* in ſynagoga bifronti p. 79. ſqq. et *Henr. Scharbau* in exercit. de fatis ſtudii moralis in gente iudaica, Lipſ. 1712. Ceterum de eruditione Iudaeorum generatim conſulatur *Erici Benzelii* diſſertatio de re litteraria Iudaeorum, Vpſal. 1716. *Andreae Georg.*

Waehneri

Waehneri diſſertatio de eruditione iudaica, Goettingae 1742. et *Rud. Martini Meelſuhreri* diatriba de meritis Hebraeorum in rem litterariam, Witteb. 1669. Eruditarum feminarum in gente Hebraea ſpecimina aliquot dedit *Guſtav. Georg. Zeltnerus* editis diſſertationibus de feminis ex hebraea gente eruditis, Altorfii 1708. de Deborae inter propheteſſas eruditione, ib eod. de Priſcilla Aquilae vxore, ib. 1709. de Alexandra Iudaeorum regina ſpecimine ſapientis feminae, ib. 1711. de Beruria Hebraeorum doctiſſima femina, ib. 1714. de erudita virgine Iudaea per transennam docente, ib. 1722. de Ialtha Principis filia erudita, ibid. 1725.

II. De ſcholis et academiis Hebraeorum poſt Hottingerum Enneade diſſ. in compendio theolog. Iudaicae pag. 285. ſq. agunt *Iacobus Altingius* in binis orationibus ſiue diſſertationibus de hiſtoria *Academiarum* et *promotionum* Academicarum in populo Hebraeorum, Amſtel. 1651. 12. et inter opera viri Clariſſimi poſt eius fata, curante Balthaſare Beckero iunctim edita quinque in folio voluminibus Amſtel. 1687. tomo poſtremo, heptade octaua diſſertationum in qua occurrunt etiam eiusdem *Studioſus* et *Doctor*, Hebraeus. *Cherubinus a S. Ioſepho* apparatus Biblici T. 2. p. 564. ſqq. *Iulius Bartoloccius* bibl Rabbin. T. 1. p. 486. ſqq. et T. III. p. 663. vbi de modo ſtudendi olim in academiis Iudaeorum Babylonicis, *Thomas Pinedo* p. 482. ad Stephan. in Ναάρδα. *Georg. Vrſinus* in antiquitatibus Hebraicis ſcholaſticoacademicis Hafniae 1698. et 1702. 4. *Campegius Vitringa* et *Iac. Rhenſerdius* in ſcriptis mutuis de ſynagoga [1] vetere, Archiſynagogo et de decem *Batlanim* ſiue otioſis Synagogae. *Iacobi Rhenferdi* inueſtigatio praefectorum et miniſtrorum Synagogae. Franeq. 1701. et Opp. philolog. p. 480. *Auguſtinus Calmet* de ſcholis Hebraeorum, Tomo VI. commentarii in biblia pag. 22. ſqq. *Io. Gottl. Carpzouius* in annotationibus in Goodwinum pag. 123. et 307. *Scipio Sgambatanus* in Archiuis V. T. lib. III. p. 416. *Ioſ. Sim. Aſſemannus* in prologo tomo I. bibl oriental. §. 2. *Dominic. Auliſius* libris duobus poſtumis de ſcholis ſacris veterum Hebraeorum et Chriſtianorum, Italice, Neapoli 1723. 4. *Andreas Norrelius* in diatypoſi Academiarum apud Hebraeos, Vpſal. 1747. 8. *Franc. Burmannus* diſputationibus nouem de ſynagogis, recuſis parte ſecunda eius Exercitationum Academic. pag. 1-94. *Hermannus ab Hardt* in epiſtola edita a C. W. Wiliſchio in arcanis bibliothecae Annaebergenſis p. 191. ſqq. *Ioannes Held* oratione de Iudaeorum ſcholis et ſynagogis, Norimb 1664. 8. *Ioan. Sauberti* hiſtoria breuis ſynagogarum iudaicarum in eius palaeſtra diſſertationum p. 378. ſq. *Ioan.*

[1] Boeckzaal 96. I. p. 27. 243. Hodie nobiliſſima academia eſt in Polonico oppido Brziſc ſeu Breſte; vide Schudtii memor. P. IV. contin. I. p. 148.

Ioan. van Baskuyſen in בית המדרש ſiue differt. de Academiis Academicorumque titulorum origine hebraica, Hanov. 1703. *Io. G. Grambſius* in exercitat. de ſynagogis Iudaeorum ſub *Dav. Clodii* auſpiciis vulgata Giſſae 1682. *Nicol. Serarius* in Rabbino priore et poſteriore, ſiue libris duobus de tota Rabbinorum gente, partitione, creatione, auctoritate Moguntiae 1607. 8. et inter eius opuſcula iunctim edita T. 1. *Iacob. Capellus* in ſynopſi hiſtoriae edita Gedani 1622. 4. pag. 29. ſqq. *Chriſtianus Bernitius* in diſſertationibus de ſynagogis Hebraeorum, Witteb. 1650. vulgatis. *Io Leonh. Heubnerus* in diſſert. de Academiis et ſocietatibus litterariis Hebraeorum, ibid. 1703. *Chr. Henr. Ritmeier* in diſſert. de Kiriath-Sepher, ciuitate litteraria, Helmſtad. 1711. *Ioan. Ludov. Seifferheld* in progr. de ſcholis Hebraeorum, inſerto Tomo primo ſylloges varior. Opuſculorum a Frid. Iac. Beyſchlagio edit. p. 582. ſqq. *Dan. Lundius* in diſſert. de ſcholis et academiis Hebraeorum, Vpſal. 1707. 8. *Ioan. Ioach. Cramerus* in oratione de ſcholarum perpetuo in eccleſia Dei vſu, Herbornae 1701. fol. De ſcholis Iudaeorum prope lacus et fluuia exſtat commentatio *Petri Zornii*, Plocnae 1716. Procedente tempore Iudaeos ſynagogas prope ſepulcra exſtruxiſſe oſtendit *Io. Georg. Michaelis* in exercitatione de Iudaeorum ſynagogis prope ſepulcra, quae exſtat Tomo tertio ſymbol. Bremenſium pag. 591. ſqq. De ſcholis Prophetarum confer *Franc. Fabricii* orationem Lugd. Batav. 1709. 4. editam. *Ioan. Henr. Maii* ſciagraphiam ſcholarum prophetarum, Giſſae 1701. *Sam. Werenfelſii* diſſert. de ſcholis Prophetarum, Baſil. 1701. *Lud. Martini Kahlii* diſſert. de eod. argumento, Goettingae 1737. De filiis Prophetarum vide *Eliae Silberradi* diſſertationem Ienae 1710. et de filiis Leuitarum *Chriſt. Frid. Wiliſchii* diſſert. Lipſ. 1708. Scholae et Academiae in Palaeſtina recenſentur a Wolfio bibl. Hebr. P. II. p. 920. ſq. Babylonicae p. 922. ſq. quadringentae octo ſynagogae fuere Hieroſolymis, vide Vitringam parte I. lib. 1. c. 14. p. 253. et Gottfrid. Olearium obſerv. in Matthaeum p. 417. quadringentae in Bitterenſi ciuitate, Buxtorfius Lex. Talmud. p. 1656. vbi ex Maimonide obſeruat, quocunque loco decem ſint Iudaei, ibi oportere dedicari locum, in quo ſtatis temporibus ad preces conueniant. De ſchola *Babylonica* vide Interpretes ad Danielis cap. 1. et Balthaſaris Meiſneri diſſertationem Witeb. 1620. de Academia *Sorana* in Babylonia, Ioan. Grammii comment. quae exſtat P. VII. bibliothecae Danicae pag. 710. ſqq. de *Pumbeditana* Chriſt. Gottl. Ioecheri commentationem Lipſiae 1737. editam. De eadem vt et Sorana conferatur etiam Bulaei hiſtoria academiae Pariſienſis T. 1. p. 316. De *Iabhnenſi* academia vide Caroli Gottlob Sperbachii diſſertation. Witeb. 1740. de *Tiberiadenſi* ſchola Buxtorfium in Tiberiade cap. 4. et Cherubinum a S. Ioſepho Tomo ſecundo apparatus biblici pag. 573. de *Tſchipporenſi* Ioan. Light-

Lightfootum centur. chorogr. Matthaeo praemiſſae c. 82. Tomo ſecundo oper. p. 229. Doctores Miſhnicos recenſuit *Io. Henr. Otto* in hiſt. 130. doctorum Miſhnicorum, qui *Tanaim* ſiue repetentes dicti ſunt, de quibus Bartoloccius T. 3. p 252. ſq. et Cherubinus a S. Ioſepho T. 2. apparatus biblici p. 577 ſqq inſequutis poſt eos *Amuraeis* ſiue gnomologis, tum *Sebburaeis* ſiue opinatoribus, (Buxtorf p. 1428. Lex Talmud) ſcepticis, hinc *Geonim* ſiue excellentibus ac denique proprie dictis *Rabbanim* ſiue magiſtris. Vide librum Schalſcheleth Hakkabala et Zemach Dauidis Ganſii, Bartoloccium T. 3. p. 663. ſq. et Iac. Baſnagii hiſtoriam Iudaeorum tomo ſecundo. Ante doctores miſhnicos floruerunt 1) aſſeſſores Synedrii M. 2) Prophetae, 3) Seniores, de quibus vide librum Coſri p 239. edit. Buxtorfii, et quae ex Iſaaci Abarbanelis haereditate Patrum refert Surenhuſius praefat. ad tomum quartum Miſhnae, et quae ad Seder Olam Io. Meyerus. Io. Henr. Ottonis hiſtoria recuſa eſt Amſtelod. 1699. 8. et Volumine quarto bibliothecae Hebraeae celeberrimi Wolfii pag. 336 ſqq. Minus certa et explorata eſſe quae de antiquiſſimorum Hebraeorum ſcholis feruntur, monuit poſt alios Nicol. Hieron. Gundlingius parte prima hiſtoriae philoſophiae moralis p. 77. ſq. Hieroſolymis ſcholas nullo vnquam tempore fuiſſe euincere ſtudet auctor ἀνώνυμος Gallus, in commentatione, cuius index eſt: *diſſertation, ou il eſt prouvé, qu'il n'y a jamais eu de ſynagogues dans la ville de Jeruſalem et de la veritable origine des ſynagogues*, quae exſtat tomo 1. libri gallici, *ſingularitez hiſtoriques et litteraires*, pag. 25. ſq. Synagogas in vicis habuiſſe Iudaeos notant eruditi interpretes ad Matth. IX. 35. quibus adde Wagenſeilium Parte 2. perae librorum iuuenilium p. 430. et in libro de Norimberga cap. 18. p. 123. ſq. vbi disquirit, num Hebraeis licuerit exſtruere Synagogas in aliis vrbibus quam quae munitae eſſent: occaſione Iudaeorum, qui Hagae Comitis exiſtimarunt, ſe non rite poſſe ibi condere Synagogam, niſi Magiſtratus, ſuppeditando largiter ſumptus, permouiſſent, vt pontes lapideos interruptos iungerent in ambitum ligneis, qui in altum eleuari poſſent, aliosque, vbi illud fieri commode non poterat, clauderent repagulis. De promotione Rabbinorum et titulis ſcholaſticis vide *Caroli Arndii* triada diſſertationum philologic. de Cancellariorum et Procancellariorum apud Hebraeos veſtigiis etc. Roſtoch. 1714. 4. *Ioan. Ern. ab Auerſualda* diſſertat. de Rabbinis et gradibus honorum litterariis apud Hebraeos vſitatis, Witeb. 1719. *Io. Bernh. Hahnii* orationem de promotionibus Hebraeorum Academicis, Regiom. 1735. *Ioan. Adami Scherzeri* orationem de Hebraeorum et Lipſienſium magiſtris pag. 409. ſqq. Programmatum. *Valentini Friderici* diſſert. de titulis doctorum iudaicorum, Lipſ. 1692. *Io. van Bashuyſen*, Hanouerani, diſſertat. de Academiae Academicorumque titulorum origine hebraica, Hanouerae 1703. *Chriſt. Gott-*

Ioh Frider. Wolffii commentationem de promotione Iudaeorum academica, Lipſ. 1741. *Aug. Lebrecht Wilkii* comment. de ſollemni Magiſtrorum promotione in Iudaeorum Academiis celebrata, Witeb. 1758. *Io. Godofr. Guil. Kadii* comment. de תלמידי חכמים in academiis Iudaeorum noſtri aeui magiſtris non abſimilibus, Lipſiae 1756. *Ioan. Gottl. Boſſeckii* Programma de חברים Profeſſoribus extraordinariis in academiis Iudaeorum, Lipſiae 1745. *Chr. Ern. Schmidii* diſſert. de promotione academica Chriſto eiusque Apoſtolis perperam tributa, Lipſ. 1740. De impoſitione manuum, qua magiſtros ſuos in academiis nouo muneri conſecrabant Iudaei, conſule praeter tractatum Miſhnicum *Sanhedrim* c. 1. § 3. *Moſen Maimonidem* de Synedriis cap. 4. *Buxtorfium* Lex. Talmud. pag. 1488. *Seldenum* de Synedriis lib. 2. c. 7. *Braunium* ſelect. ſacr. p. 747. ſqq. *Io. Nicolai* not. in Cunaeum de republ. Hebraeor. lib. 1. c. 12. p. 578. edit. Vgholini. *Vitringam* de ſynagoga lib. 3. parte 1. c. 17. p. 835. *Vrſini* antiq. hebr. ſcholaſticoacad. p. 174. *Frid. Spanhemium* tomo ſecundo Operum p. 874. *Ad. Tribbechouium* de impoſitione manuum cap. 2. ſect. 4. *Chr. Schoettgenium* T. 1. horar. hebr. et talmudic. p. 874. et tomo II. pag. 887. *Carpzouium* ad Goodwinum p. 144. et *Boſſeckium* pag. 11. diſſert. de Profeſſoribus extraord. in acad. Iudaeorum. De diſputationibus academicis Iudaeorum vide diſſertationes *Io. Gottl Boſſeckii* et *Io. Dav. Mülleri*, Lipſiae 1741. editas. De elogiis hyperbolicis Doctorum vide *Io. Mollerum* in homonymoſcopia p. 864 ſq. *Hottingerum* compend. theol. Iudaicae c. V. p. 293. *Schickardum* Bechin. Happer. p. 26. ſqq. et *Struuium* in logica Hebraeorum p. 25. ſq. De priuilegiis litteratorum in gente Hebraea exſtat *Leonh. Lenzii* diſſertatio Witeb. 1700. De ciuilitate morum apud Hebraeos videndae D. *Adami Rechenbergii* diſſertationes ad hiſtoriam eccleſiaſticam ſpectantes p. 721. ſq. Num integrum Iudaeis ſit erudire Chriſtianos pluribus disquirit, et fas omnino eſſe Iudaeorum teſtimoniis euincit *Io. Wulferus* theriaca Iudaica p. 374. ſq. De inſtitutione puerorum apud Iudaeos videndus praeclarus *Maimonidis* commentarius de ſtudio legis, quem cum verſione et notis edidit Robertus Clauering Oxonii 1705. 4. Conf. Acta Erud. T. 4. ſupplem. p. 234. Adde *Io. Henr. a Seelen* commentat. de inſtitutione iuuentutis apud veteres Hebraeos, Lubecae 1718. 4. et in eiusdem meditat. exegeticis pag. 60. ſqq. De eodem argumento ex inſtituto agere, praecipue vero rationem, qua poſt reditum ex captiuitate vſi ſunt, explicare promiſit Samuel Petitus, in obſeruationibus ſuis p. 66. Sed notae eius ad Ioſephum, in quibus hoc ſe facturum pollicetur, nunquam lucem viderunt. In iisdem obſeruationibus lib. 2. cap. 1. ex codice Talmudico Baua Bathra obſeruat, quod Ioſua Iamlae filius conſtituit, vt in ſingulis prouinciis atque vrbibus Iudaei praeficerent elementarios Magiſtros, iisque in diſciplinam traderent

liberos

liberos circa annum aetatis ſextum aut ſeptimum, perinde vt Ariſtoteles quoque lib. 7. de republica ſub extremum, de pueris ſeptennibus demum litteras docendis praecepit. De inſtitutione puerorum, paedagogis et progymnaſtis apud varias gentes, vide quae collegit Alexander ab Alex. II. 25. et ibi Tiraquellus: Ioſephus Laurentius lib. 1. Polymathiae diſſ. XII. Io. Claudius in diatribe de nutricibus et paedagogis iam ſupra mihi memorata, quae eius libro de ſaluıationibus Veterum ſubnexa eſt, Vltraiect. 1702. 12. Cangii gloſſarium in *proſcholus*. De peregrinationibus Romanorum Academicis, lectu digna diatribe Georgii Nicolai Kriegk, edita Ienae 1704. 4. et Chriſtianus Falſterus lib. 2. quaeſtion. Rom. c. 7. Exſtat quoque eiusdem Kriegkii exercitatio de modis inclareſcendi apud Romanos per ſtudia litterarum et arma, Ienae 1707. 4.

III. De origine et vſu Scholarum aduerſus Hobbeſii c. 46. Leuiathanis ſingulari exercitatione diſputauit D. Adam Rechenbergius, p. 487. ſq. in qua quodammodo ſatisfactum eſſe videtur iis, quae aduerſus ſcholarum et academiarum antiquitatem et vſum diſſeruntur ab Hallenſibus in tom. 1. obſerv. ſelectarum, obſ. 10. et 30. De ſcholis veterum publicis diſſerit *Perizonius* ad Aeliani hiſtor. var. lib. 3. cap. 21. not. 1. De Romanorum ſcholis publicis et priuatis quaedam diſſerit *Franc. Bernard. Ferrarius* III. 1. de veterum acclamationibus. De Graecorum apud Athenienſes ſcholis inſignioribus *Frider. Lerſii* diſputatio Witeb. 1661. edita. Hiſtoriam ac progreſſus ſcholarum inter Chriſtianos ſingulari recenſuit libello *Georg. Gottfr. Keuſelius.* Helmſtad. 1743. 8. De ſchola Alexandrina catechetica vide *Io. Andr. Schmidii* praefat. ad Catechesin Andreae Hyperii Helmſtadii 1704. 8. De eadem ſchola confer *Henr. Dodwellum* ad fragmentum Philippi Sidetae, ad calcem diſſertationum in Irenaeum Oxon. 1689. 8. *Ludov. Thomaſinum* de diſciplina Eccleſiae T. 1. P. 1. lib. 2. c. 10. p. 210. ſqq. et *Io. Georg. Michaelis* exercitationem de ſcholae Alexandrinae ſic dictae Catecheticae origine, progreſſu et praecipuis doctoribus inſertam Tomo primo ſymbol. litterar. Bremenſium, pag. 195. ſqq. Seriem doctorum veterum in ſchola Alexandrina ſingulari Programmate expoſuit *Ioan. Aug. Dittelmair.* Altorfii 1746. De ſcholis Epiſcopalibus et monaſteriorum Africae, Hiſpaniae, Italiae, Galliae idem Thomaſinus T. 1. p. 2. lib. 2. pag. 27. ſqq. De ſchola Edeſſena et Niſibenſi Valeſius ad lib. 2. Theodori Lectoris p. 164. b. De iuſtitiae ſcholis apud Perſas exſtat commentatio *Georg. Nicol. Kriegk*, Ilfeldae 1720. De ſcholis Germanorum veterum confer *Io. Dav. Koeleri* diſſertationem de veterum recentiorumque Germanorum ſcholis ſolitis et ſolidis. Altorfii 1725. *Io. Georg. Widemanni* orationem de ſcholis priſcos inter Germanos non omnino incognitis. Brandeburg. 1727. 4. *Io. Chriſto. Cleſſelii* progr de ſcholis veterum Germanorum.

 Flensb.

Flensb. 1737. 4. et *Godofr. Schützii* comment. de inſtitutis veter. Germanor. ſcholaſticis ſapientiae laude condecorandis, quae exſtat pag. 50. ſqq. collectionis primae trium apologiarum pro veteribus Germanis, germanice edit. Lipſiae 1746. 8. Monaſteriorum et Epiſcoporum domus olim ſcholarum vſum praebuerunt, vide Mabillonium de ſtudiis monaſticis; Maderi praefationem ad chronicon montis Sereni, *Anton. Matthaeum* ad Ioannem de Leydis p. 234. ſqq. *Frid. Lucae* Europaeum Heliconem p 312. ſq. et *Bulaeum* in hiſtor. academiae Pariſienſis. Hiſtoriam Rectorum Gymnaſiorum ſcholarumque *Godofr. Ludouici* quatuor partibus edidit Lipſiae 1708-1718. 8. De cetero antiquitates Academicas et Scholaſticas egregie illuſtrant *Hermannus Conringius* in ſingulari libro de hoc argumento Francof. 1651. 4. deinde cum acceſſionibus, Helmſt. 1674. 4. denique cum Chr. Aug Heumanni bibliotheca hiſtorica academica. Goettingae 1739. 4. *Franciſcus Iunius* Theologus libro de Academia, ad calcem tom. 1. Operum: *Tho. Lanſius* Commentario de Academiis Helmſt 1666. 4. *Io. Launoius* in libro de ſcholis celebrioribus poſt Carolum M. in Occidente inſtauratis, quem recudi curaui Hamb. 1717. 8 tum in Gymnaſio Nauarraeo. *Claudius Hemereus* Doctor Sorbonicus libro Pariſ. 4. edito de Academia Pariſienſi, qualis primo fuit in inſula et Epiſcoporum Scholis: Rich. Simon tom. 2. Bibl. ſelectae p. 124. Vide et Caſp. Caluoeri rituale Eccleſiaſticum tom. 2. p. 188. ſq. Io. Limnaeum libro VIII. iuris publici. Antonium Pagi ad A. C. 826. 2. Recentiorum Academiarum hiſtoriam expoſuit *Guido Pancirollus* libro quarto de claris legum Interpretibus Venet. 1655. 4. *Antonius de Luca* Melphictanus in laurea legali, *Iacobus Middendorpius* libris 8. de academiis celebribus vniuerſi terrarum Orbis Colon. 1602. 8. ad quos analecta edidit Io. Henr. a Seelen, Lubecae 1756. 4. *Frider. Lucas* in Helicone Europaeo Germanice edito Francof. 1711. 4. et nouiſſime *Io. Georg Hagelgans* in orbe litterato academico Germanico Europaeo, Francof. ad Moenum 1737. fol. De quatuor facultatibus, quae vocantur Academicis confer *Io. Petri Ludouici* hiſtoriam quadripartitae eruditionis, Halae Saxon. 1711. Reimmannum pag. 121. ſyſtem. antiq. litter. et Obſeruationes Halenſes VI. 15. et 18 (vbi de ſtatu Academiarum in ſaeculis barbaris) et 20. vbi de ſtudioſis laureae et Candidatis Magiſterii. De *triuio* et *quadriuio* artium liberalium, Iac. Thomaſius programmate 34. Obſeruationes ſelectae Hallenſes T. 1. p 42. ſq. et T. VI Obſerv. 14. 16. 19. De quatuor artibus popularibus, Philologia et ſcientiis Mathematicis Voſſi liber Amſt. 1660. 4 et tom. 3. Operum.

Academiae vocabulum pro ſcholis maioribus ſiue ſtudiis vt vocabant generalibus atque vniuerſalibus primum vſurpari coeptum eſt ſub Pontifice Paullo II. qui A. C. 1471. obiit. Graduum ſcholaſticorum inſtitutionem omnes ferme,

nte, qui de iis ſcripſerunt, ad Gratianum et Lombardum referunt. Certe non ante illorum ſit mentio, qua de re legendus Bulaeus ſaeculo IV. hiſtor. vniuerſitatis Pariſienſis, et Pagius ad A.C. 1151. N. 10. De dignitatibus Academicis, quarum origo ad medium ſaeculum duodecimum refertur a Ioanne Weihamſtedio, vide Bibliothec. Anglic. Tom. 10. pag. 513. ab aliis ad concilium Caeſaraugustum A. C. 390. praeter caeteros diligentiſſime egit Ioannes Chriſtianus Itterus libro ſingulari, qui auctior lucem vidit Francof. 1698. 4. cui addendus Thomas Lanſius libro de Academiis iam laudato, et Georg. Chriſtianus Waltherus de ſtatu, iuribus ac priuilegiis Doctorum. De inſignibus quibus inaugurantur, vide Alciatum VIII. 10. parergon. De origine et officio Cancellariorum Academicorum Henr. Meibomii Oratio tom. 3. rerum German. p. 240. ſq. Rev. D. Henr. Muhlii de dignitate et officio procancellarii in Academia Kilonienſi, A. 1714. Andr. Eliae Rosmanni oratio de dignitate Cancellarii in Academiis Proteſtantium, quae exſtat in hiſtoria academiae Erlangenſis, Erlangae 1744. fol. pag. 73. Matthaei Stephani oratio de iure Cancellariorum in decernendis honoribus ſcholaſticis, Roſtochii 1623. et vol. primo eius diſcurſuum I. P. Roſtoch. 1624. 4. p. 1. ſqq. Mich. Henr. Gribneri Progr. de primo Academiae Lipſienſis Cancellario, Lipſ. 1731. Io. Erh. Kappii Progr. de Procancellariatu facultatis philoſophicae, ibid. 1747. De *Archiuis*, ἀρχείοις, quae Latinis dicuntur *Principia*, vide Franciſc. Philelfum XVII. Ep. 1. XXX. 2. XXXIII. 6. et *Cancellariis* plura ſcripta iunctim excudi curauit Iacobus [a] Wenckerus. Argentorati 1715. 4. quibus addatur Tobiae Eckardi ſchediaſma de tabulariis antiquis, Quedlinburgi 1717. 4. Chriſtfrid. Waechtlerus de Cancellariis veterum, Dresdae 1705. 4. Io. Mich. Weinrichius de Cancellariis, in den Unterſuchungen der merkwürdigen Alterthümer parte 1. pag. 21. ſqq. Rutgerus zur Horſt, Liuonus, libris duobus de Cancellariorum honoribus et officio, Gedani 1628 4. Frider. Rudloff in diſſert. de archiuorum publicorum origine, vſu et auctoritate, Erford. 1676. recuſa Lipſiae 1747. De Archicancellariis S. R. I. conſulatur Bernardi a Mallinckrot tractatus editus primum Monaſterii 1656. dein recuſus Ienae 1666. denique cum praef. B. G. Struuii ibid. 1715. 4. Georg. Franc. Frid. Helmershauſen obſeruationes miſcellae de Archicancellariis S. R. I. Erford. 1740. Chriſt. Frid. Ayrmann de Archicancellariorum S. R. Imperii originibus genuinis, Giſſae 1746. De archiuis ſiue tabulariis veterum Chriſtianorum Ioan. Carol. Beheim diſſert. edidit Altorfii 1722. De archiuis Romanae curiae vide Cherubini Bullarium T. IV. p. 104. De Graecorum Imperatorum καvικλείῳ conſu-

[a] Neue Bibliothek P. XLV. p. 408. ſqq. Neuer Bücherſaal P. XLIX. p. 37. Memoires de Trevoux A. 1716. pag. 282.

conſulatur Cangius, et Poſſinus ad Pachymerem Tomo II. p. 482. De dignitate *Doctorali* confer Io. Dieter. Tregismont diſcurſum de Doctorum dignitate, nobilitate, priuilegiis et praeeminentia, Salisb. 1673. 12. Georg. Chriſt. Waltheri tract. de ſtatu, iuribus et priuilegiis doctorum omnium facultatum, Norimb. 1642. 8. Petri Mulleri tractat. de gradu doctoris, Ienae 1715. 4. De doctoratu *theologico* conſule Io. Frid. Mayeri differt. Kilonii 1699. Io. Franc. Buddei orat. de origine doctoratus theologici, quae acceſſit eius orationi de iuuentutis academ. vitiis, Ienae 1723. Vrb. Godofr. Siberi orat. de antiquitate doctoratus theologici, Lipſiae 1734. Io Erh. Kappii progr. de origine doctorum theologiae et Magiſtrorum artium, horumque dignitate, ib. 1735. Iac. Wilh. Feuerlini Progr. de ſtudio S. S. per doctoratum theologicum a prima inde origine ſtabilito, propagato, Goettingae 1737. Io. Georg. Kayſeri ſchediaſma de origine doctoratus theologici, Numb. 1741. 4. et Chr. Matth. Seidelii Progr. de vtilitatibus ex doctore Theologiae, ſollemni ritu declarato, in eccleſiam, cui praeeſt, redundantibus, Helmſtad. 1748. De doctoratu *iuridico* vide Georg. Richteri orationem de doctoribus iuris, quas Lutherus viperas theologorum appellauit. Norimb. 1642. 4. et in eius orationibus Decade II. p. 223. Gottfr. Lud. Menckenii Progr. de origine tituli I. V. D. Witeb. 1717. Io. Frid. Hertel Progr. de vtriusque iuris publici doctoribus, Ienae 1739. Chriſt. Guil. Loeſcheri epiſtolam de periculo ſimul et incommodis Doctoratus iuridici, Vinar. 1719. 4. et eiusdem epiſtolam alteram de praerogatiuis doctorum iuris prae aliarum facultatum ſupremis gradibus, ibid. 1720. De titulo *Magiſtri* confer Albericum Gentilem lib. 4. lectionum Virgilianarum. Chriſt. Aug. Heumannum in Actis Philoſophorum XVI. p. 592. ſqq. Io. Burch. Menckenii diſſert. de honorifico Magiſtri nomine, eiusque iuribus inſignioribus, quae exſtat pag. 74. eius diſſertation. litterariarum, et diſſertationes Frid. Ziegneri, Lipſ. 1671. Georg. Henr. Goetzii, Witteb. 1688. Brand. Henr. Gebhardi, Gryphisw. 1695. Seuerini Petri Gludii, Hafniae c. a. Io. Chriſt. Kochii, Lipſ. 1735. De *Baccalaureis* et *Baccalaureatu* vide Iac. Thomaſii Progr. de vetuſto ritu creandi Baccalaureos, inſertum eius orationibus, Halae 1693. 8. editis pag 536. ſqq. et alterum eius Programma de voce et dignitate Baccalaureorum, Lipſ. 1670. Chr. Schultzii diſſertat. de Baccalaureo, Lipſ. 1678. 4. et Henr. Chriſt. Dithmeri commentation. de Baccalaureis, Lipſiae 1738. Plura de dignitationibus academicis, pluresque qui de iis egerunt, ſcriptores videre licet in Bibliotheca Academica *Caſp. Thurmanni*, in qua ſub titulis ſecundum ordinem litterarum digeſtis magno numero collegit Scriptores, qui tum de Academiis earumque origine, natura, tum de iuribus, immunitatibus et officiis Doctorum Academicorum et vniuerſae rei literariae iuribus atque Priuilegiis egere, Halae Sax. 1700. 4.

IV. De

IV. De veteri *Academia* [3] Platonis, qui locus non valde ſalubris fuit Athenis, vide Menagium ad Laërt. pag. 141. Ceramicum Io. Meurſii c. 19. ſq. vsque ad 27. et parte 2. exercit. lib. IV. miſc. obſerv. c. 12. p. 213. ſqq. et Criticum Arnobianum IV. 1. Hieronymi Matrangae ſyntagmata VII. non adeo magni pretii, Panormi 1637. 4. Potterum Archaeol. gr. lib. 1. c. 8. Georg. Trinkhuſii diſſert. de Academia et hortis Platonis, Gerae 1672. et Io. Petri Ludouici primam Academiam, villam Platonis, cum noua Halenſium collatam, Halae Saxonum 1693. 4. et inter eius opuſcula iunctim edita ibid. 1719. fol. De Ariſtotelis *Lyceo* ac *Peripato*, *porticu* Zenonis, Antiſthenis *Cynoſarge* et Epicuri horto: apud Laërtium, Heſychium illuſtrem aliosque mentio occurrit. Adde Apoſtolium II. 31. Prouerb. et Potteri Antiqu. Atticas lib. 1. c. 8. p. 33. ſq. tom. 12. Theſauri Gronouiani. Philippi Iac. Crophii exercitationem ſub praeſidio Io. Andr. Schmidii habitam de Gymnaſiis litterariis Athenienſium, Ienae 1689. 4. Frider. Lerſii diſſert. de Graecorum apud Athenienſes ſcholis inſignioribus, Witeb. 1661. Franc. Domin. Haeberlini comparationem Lycei Athenienſium cum Georgia Auguſta, Goettingae 1741. 4. Georg. Trinkhuſii diſſert. de Lyceo et hortis Ariſtotelicis, Gerae 1672. Ioan. Chriſt. Kühnii commentat. de Cynoſarge Gymnaſio apud Athenienſes olim celebri, Lipſiae 1742. Memorat etiam Plutarchus lib. de exilio fol. 605. inter ſapientum Athenis ſcholas et diatribas *Palladium* atque *Odeum*, et in Demetrio p. 905. *Muſeum*. De *Muſeo Alexandrino* poſt deperdita Andronici, Callimachi et Alcidamantis ſcripta conſulendae I. F. Gronouii et Lud. Neocori diſſertationes quae extant tom. 8. Antiq. Graecarum, quibus praeter diſſertationem Ad. Rechenbergii Lipſiae A. 1698. vulgatam et Claudium diſſ. de numo Pantheo Hadriani p. 23. vbi et templum et Sacerdotem in illo Muſeo fuiſſe obſeruat, adiungendi Ionſius lib. 3. cap. 2. p. 218. ſq. de ſcriptoribus Hiſt. Philoſ. Tillemontius in Hiſtoria Imperatorum Gallice edita tom. 2. p. 431. ſq. Guil. Caueus parte 2. Hiſt. litterariae ſcriptorum Eccleſiaſticor. p. 20. ſq. edit. Geneuenſis. Io. Philippi Crollii oratio de muſeo Alexandrino, Biponti 1721. Caroli Frider. Geriſcheri commentatio de muſeo Alexandrino eiusque δωρεαῖς et δώροις, Lipſiae 1752. Sam. Frid. Bucherus T. 1. antiquitat. Biblic. in N. T. p. 451. ſqq. A. C. Eſchenbachius diſſ. de conuiuiis ſapientum p. 305. ſq. Etiam Humfredus Hody de illo dicturus fuit in Antiquitatibus Alexandrinis, ſed quae praematuro viri doctiſſimi obitu interciderunt. De *Muſeo Heliconio* ſcripſerat olim Amphion Theſpienſis, cuius librum 2. laudat Athenaeus l. 14. Dipnoſph. Alioqui *Muſeum* (μυσεῖον) idem eſt ac templum Muſarum; et in Creta Muſeum dictum eſt

[3] A Philippo Macedone exuſtam narrat Diodorus Sic. in excerptis Peireſc. p. 295.

eſt locus, vbi Sirenes cum Muſis certarunt, teſte Suida et Stephano in ἄπτερα. Inde ortus mos loca, in quibus homines ſtudioſi muſis ſiue litteris vacarent, *muſea* appellandi, qualia publica fuere Athenis quamplurima, in quibus mos ſortito quaeſtiones proponi vt teſtatur Plutarchus I. 9. Sympoſ. quaeſt. cap. 1. Confer Meurſium II. 9. Athen. Attic. *Pergami* quoque eiusmodi Muſeum fuiſſe quod a Suida περγαμηνῶν κύκλων nomine celebretur, diſputat Clariſſ. Kuſterus ad Suidam in Μουσαῖος Ἐφέσιος, et Petrus Zornius in diſſert. de throno ſatanae ad Apocal. II. 13. Ploenae 1716. *Smyrnae* Theodorus Haſaeus in diſſ. ad eundem locum Apocalypſeos inſerta parti tertiae bibliothecae Theologico-philologicae Bremenſ. p. 128. De Gymnaſiis *Romanorum* eorumque ornamentis et exercitationibus agunt Chriſt. Falſterus lib. 2. quaeſtion. Roman. c. 6. et Io. Georg. Walchius in exercitatione de Gymnaſiis litterariis veter. Romanorum, Ienae 1721. De muſeis Italiae exſtat elegans diſſertatio Ioan. Guil. Bergeri, Witeb. 1734. De antiquis ſcholis Italiae agit Hyacinthus Gimma in hiſtoria litteraria Italiae, quam Italico idiomate Neapoli 1723. 4. vulgauit, capite viceſimo. De *Athenaeo Romano*, in quo publicae recitationes ſolebant fieri, agit Sirmondus ad Sidonii lib. 2. Epiſt. 9. et lib. 4. Epiſt. 9. tom. 1. pag. 893. 939. Voſſius in lib. de cognitione ſui, recuſo in tom. 1. method. Crenii p. 793. De *Claudio* ſiue muſeo eiusmodi, auſpiciis Imperatoris Claudii exſtructo Alexandriae, cuius meminit Athenaeus VI. p. 240. adeundus Caſaubonus ad Claudium Suetonii c. 42. De Aeſculapii et Hygiae ſiue ſalutis Collegio Romae e LX. viris conſtante vide vetus marmor apud Sponium p. 52. Miſc. eruditae antiquitatis. De Ciceronis Academia confer Io. Chriſtoph. Crameri orationem de M. T. Ciceronis Tuſculano, Ienae 1752. Io. Georg. Guil. Volckharti commentatio de hortis veterum Romanorum Muſeis exſtat vol. III. Actorum Soc. Lat. Ienenſis p. 182. ſqq. De *Berytenſi* Academia iuris ſtudio olim celebratiſſima vide Ioan. Strauchii diſſertationem inter eius diſſertationes Brunswigae 1662. 4. editas. Iac. Haſaei diſſertat. Halae 1716. 8. et Baelii Lexicon. De Gymnaſio Timoleonteo Syracuſanorum agit Iacobus Bonanni in Syracuſa antiqua pag. 37. et 184. Tomo XI. theſauri Italiae. De aliis Gymnaſiis a Dionyſio maiore conditis Diodorus Siculus XV. p. 464. De Academiis *Gallorum* veterum fuſe et erudite diſſerit Caeſar Aegarſius Bulaeus in luculenta hiſtoria Vniuerſitatis Pariſienſis, quae ſex voluminibus in folio Pariſiis 1665. prodiit, Tomo primo, et quidem de academia *Marſilienſi* Phocenſium colonia, pag. 16. *Aeduenſi* ſeu *Auguſtodunenſi* pag. 25. et ſub Romanis *Narbonenſi* pag. 33. *Toloſana* p. 39. *Burdegalenſi* p. 46. et *Lugdunenſi* p. 56. De ſcholis Pictauienſi, Aruerna, Treuirenſi et Veſontina p. 55. De ſcholis coenobialibus p. 73. 710. ſqq. et epiſcopalibus, atque de ſcholis Pariſienſibus ante Carolum M. p. 84.

De

De ſchola Remenſi pag. 210. 320. 360. Turonenſi p. 290. Carnotenſi p. 356. Aurelianenſi p. 363. In concilio Pariſienſi A. C. 829. a Ludouico Pio rogant, vt tres ſcholae publicae a Carolo M. condi coeptae confirmentur Pariſienſis, Bononienſis et Ticinenſis, id. p. 159. ſq. Muſei quod fuit *Troezene*, meminit Pauſanias in Corinthiacis. De *Muſeo* quod *Cpoli* condidit Muſelius praepoſitus ſacri cubiculi ſub Theodoſio iun. vide Cangii CPolin Chriſtian. lib. 2. p. 176. De *Octagono* in quo duodecim Doctores CPoli alebantur, a Conſtantini M. aetate ad Leonem Iſaurum vsque, qui illud haereſi ſuae inimicum combuſſit, vide Bandurium p. 485. ſq. ad Antiquitates CPol. Ad collegium eiusmodi, ſtudiis litterarum ſacratum ſpectat Inſcriptio vetus quae exſtat Auentici apud Heluetios in ſacello S. Mariae Magdalenae, et refertur a Carolo Patino in deſcriptione itineris ſui p. 267. NVMINIBVS AVG. - - - - ET GENIO COL. HEL. - - - - APOLLINI SACR. Q. POSTVM. HYGINVS ET POSTVM. HERMES LIB. MEDICIS ET PROFESSORIBVS. D. S. D. De *Nymphaeo* quod Stagiris fuit, meminit Plutarchus in vita Alexandri p. 668. edit. Gr. Lat. Xylandri. Muſeum vocat Plinius XVI. 32. De *Gandiſapora*, Perſarum quondam academia medica, agit Io. Henr. Schulzius Tomo XIII. commentariorum academiae Petropolitanae. De *pueris et puellis alimentaribus* (ſtipendiaten) Philippus Rubenius II. 36. electorum. Ludov. de Hemmer in diſſertat. de pueris et puellis alimentariis, Hauniae 1733. Io. Erh. Kappius in Proluſione de alimentariis, Lipſiae 1735. Ahasv. Fritſchius in tractatu de ſtipendiis et ſtipendiatis ſcholaribus, Ienae 1663. 4. et volumine IV. eius diſſertationum, et Caſpar Zieglerus in diſſertatione de ſtipendiis et ſtipendiariis, Witeb. 1683. De *bidellis* Nicolaus Vernulaeus de academia Louanienſi lib. 1. c. 12. p. 75. et Alciatus VII. 22. perperam tradens, eos Gymnaſiorum epiſcopos et Gymnaſiarchas eſſe dictos.

V. Societatum litterariarum pleniorem notitiam promiſit quidem Clariſſimus *Chriſtianus Iunkerus*, tot aliis ſcriptis praeclare meritus: ſed morte interceptus promiſſis ſtare non potuit. Interim de illo argumento videri poſſunt Morhofius lib. 1. polyhiſtoris cap. 14. Samuel Chapuzellus (Chapuzeau) A. 1701. denatus in Tab. VIII. Europae ſpirantis, Ancillonius in Miſcell. criticis Gallice editis tomo 1. pag. 17. ſq. Godfredus Vockeroth in hiſtoria ſocietatum et rei litterariae ante diluuium, atque introductione in notitiam ſocietatum litterariarum, quae Ienae 1687. 4. primum ſeparatim et deinde Gothae A. 1708 8. iunctim prodierunt. Burchard Gotthelf Struuius introduct. in Hiſt. litterariam cap. X. Iacobus Frid. Reimannus parte 1. introduct. in Hiſtoriam litterariam Germanorum pag. 107. ſq. Ioach. Fellerus ὁ μακαρίτης in Panegyrico Magiſtris Philoſophiae A. 1658. Lipſiae creatis ſcripto, Io. Reis-

kius vir doctiſſ. in programmate de pinacothecis, Cimeliothecis, et ſocietatibus doctorum in Europa, Guelpherbyti 1685. et Chriſtoph. Haymannus in der kurzgefaſten Geſchichte der vornehmſten Geſellſchaften der Gelehrten von den älteſten Zeiten an bis auf die gegenwärtige, Lipſiae 1740-1743. 8. De ſingulis quibusdam et nobilioribus eiusmodi ſocietatibus etiam ſingulares ſcriptores exſtant, vt de regia Pariſienſi ſcientiarum Ioan. Baptiſta Hamelius et Bernhardus Fontenellius; de academia Francica Paullus Peliſſonius et Oliuetus; de academia artium picturae et ſculpturae Guerinus. De ſocietate Regia Inſcriptionum et Numiſmatum legantur ephemerides Pariſienſes anni 1702. Academias prouinciarum Gallicas potiores recenſet Iuuenel de Carlancas parte ſecunda tentaminis hiſtoriae artium liberalium et mechanicarum pag. 322. ſq. interpret. germanicae. De academia ſcientiarum *Hiſpanica* confer memorias Treuoltinas Ai. 1715. menſe Octobr. p. 1682. ſqq. Ephemerides eruditorum (Journal des Savans) A. 1716. p. 389. Neuen Büchersaal, Vol. V. pag. 369. ſqq. et de *Barcinonenſi* hiſtoriam hiſpanice ſub hoc titulo Barcinonae 1757. editam: *Real* * *Academia de buenas Lettras de Barcelona, origen, progreſſos, y ſu primera Junta general, laxo la proteccion de ſa Majeſtad con las papeles, que en elle ſe accorderon.* Tomus primus. De ſocietate medicorum inſtituta a Rege Philippo V. mentio in memoriis Dombenſibus Treuoltinis A. 1702. tomo 2. pag. 56. ſq. edit. Amſtelodamenſis. De academia hiſtorica *Luſitana* confer Mercure de France, A. 1722. menſe Nov. Vol. 2. p. 7. ſqq. et Emanuel. Telles da Sylua Hiſtoria da Academia Real da hiſtoria Portugueza, cuius tomus primus prodiit Vlyſſippone 1727. 4. De ſocietate medica, quam medici quidam Vlyſſippone inierunt, vide Rathleſii Geſchichte jeztlebender Gelehrten, Parte VIII. p. 247. Regiae *Londinenſis* ſocietatis hiſtoriam recenſuere Thomas *Sprat*, cuius hiſtoriae anglico ſermone compoſitae editio ſecunda Londini 1702. 4. euulgata, et Gallice etiam tranſlata eſt, et nouiſſime Thomas Birch, qui itidem anglico ſermone hiſtoriam huius ſocietatis quatuor in forma quadripartita voluminibus Londini 1756. et 1757. edidit: quibus addatur Martinus Kempius in epiſtola eiusdem bibliothecae Anglorum theologicae ſubiecta, nec non Rev. Henr. Ludolph. Benthemius im Engelländiſchen Kirchen- und Schulen-Staat pag. 108. ſqq. edit. ſecundae, qui etiam de Philoſophorum ſocietate Oxonienſi agit pag. 491. et Georgii Wilh. Alberti Briefe, den allerneueſten Zuſtand der Religion und der Wiſſenſchaften in Großbritannien betreffend, p. 1164. Societates litterarias *Italorum* generatim enarrarunt Ioſephus Malateſta Garuffi in Italia academica, italice Arimini 1688. 8. edita; Ioan. Iarkius in ſpecimine hiſtoriae academiarum Italiae, Lipſiae 1725. 8. Epiſtola M. I. M. de

* Hamb. freye Urtheile und Nachrichten 1758. p. 697.

de academiis litterariis Italiae inſerta mercurio Francico Ai. 1739. menſe Nov. pag. 2762. adde conſpectum meum theſauri litterarii Italiae p. 246. ſqq. Sigillatim, (vt potiorum mentionem faciamus) *Bononienſes* academias recenſet Pellegrinus Antonius Orlandus in libro italico: *Notizie della Fondazione delle Academie di Bologna*, quae exſtant in fronte eiusdem Notizie degli Scrittore Bologneſi, Bonon. 1714. 4. De inſtituto ſcientiarum Bononienſi vide Notizie intorno all' inſtituto delle Scienza nuovamente eretto in Bologna (1712) ed aperto le 13 Marze 1714, quae exſtant in Giornale de Letterati d'Italia Tomo XV. p. 425. et Tomo XVII. p. 148. ſqq. H. P. de Limiers hiſtoire de l'Academie appellée l'inſtitut des ſciences et des Arts etablie à Boulogne 1712. Amſtelod. 1723. 8. et Relation de l'inſtitut de l'Academie des Sciences et de celle des beaux Arts de Boulogne, quae exhibetur in Journal des Savans d'Italie A. 1748. pag. 78. ſqq. De *Arcadum* academia conſule Ioannis Mariae Creſcimbeni Arcadia di nuovo ampliata, Romae 1711. 4. et Celeberrimi Ioan. Chriſtoph. Gottſchedii Proluſionem de Academia Arcadum germanice euulgagatam Lipſiae 1753. De academia Lynceorum conferatur Fabii Columnae *Φυτοβάσανος*, Florentiae 1744. De academiis Romae auſpiciis Pontificis Benedicti XIV. conditis conſulatur Notizia delle Academie erette in Roma per ordine della Santita di Papa Benedetto XIV. Romae 1740-1744. 8. De academia Florentina ab Antonio Franc. Grazzini A. 1540. condita, quae *Humidorum* nomen aſciuit, confer Saluini Faſtos conſulares Academiae Florentinae, Florentiis 1717. 4. De academia Foroliuienſi vide Geo. Viuiani Marchionis Buonaccorſi Memorie ſtoriche dell' antica ed inſigne Academia de' Filigetti della citta di Forli, Foroliuii 1741. 4. De ſocietate *Crotonenſium* litteraria Ioannis Sturzelii oratio prodiit Ienae 1754. Hiſtoriam academiarum *Panormitanarum* Vincentius Pariſius oratione ſingulari enarrauit, quae recenſetur in diario Hamburgenſi, Freye Urtheile und Nachrichten 1759. p. 777. Societatum quarundam Italiae ſymbola, ſiue vt vocant impreſas, exponit Kircherus tomo ſecundo Oedipi Parte 1. p. 9. ſq. De ſocietate litteraria *Rhenana*, quae prima fuit *Germanorum* ſocietas, vide Iuſti Chr. Thorſchmidii memoriam ſodalitatis litterariae Rhenanae, in quantum ea hiſtoriae Saxon. eccleſiaſticae et litterariae eſt implicita, vindicata et renouata: quae inſerta eſt Analectis ex omni meliorum litterarum genere, Tomo II. pag. 475. Io. Georg. Lotteri orationem Germanicam de prima, quae in Germania floruit, ſocietate litteraria, quae exſtat in den Reden und Gedichten der deutſchen Geſellſchaft in Leipzig, Lipſiae 1732. 8. p. 350. et Ioannis Georgii Ruprechti orationem de ſocietate litteraria Rhenana a Conrado Celte inſtituta, Ienae 1752. De ſocietate *fructifera* confer Kurzen Bericht von der fruchtbringenden Geſellſchaft Vorhaben,

haben, Gemälde und Wörtern, Cothenis 1641. 4. (Caroli Guſtaui ab Hille) deutſchen Palmbaum, Norimb. 1647. 12. Georgii Neumarkii neuentſproſſenden deutſchen Palmbaum, Vinariae 1668. 8. Gottfr. Behrendts Zuſatz zu Georg Neumarks deutſchem Palmbaum aus noch ungedruckten Nachrichten, in den Beyträgen der deutſchen Geſellſchaft in Leipzig zur critiſchen Hiſtorie der deutſchen Sprache, part. 15. p 368 ſqq. Nachricht von dem ſo genannten deutſchen Palmorden, oder fruchtbringenden Geſellſchaft, im neubeſtellten Agenten 3te Function, IV. Depeche, p. 306. ſqq. et Eliae Geiſſleri disquiſit. de ſocietate fructifera, Lipſiae 1672. De ſocietate *Pegniſiorum* exſtat Amarantae (Ioannis Herdegen) hiſtoriſche Nachricht von des löblichen Hirten- und Blumenordens an der Pegnitz Anfang und Fortgang bis auf das erreichte hundertſte Jahr, Norimb. 1744. 8. De ordine *Leopoldino* vide Ioan. Caſp. Iungmichels neues Wachsthum der deutſchen Heldenſprache durch den hochpreißlichen Leopoldenorden, 1695. 4. Ex quo libro excerpta exhibentur in den critiſchen Beyträgen zur Hiſtorie der deutſchen Sprache Part. V. p 168 ſqq. De ſocietate *Teutonica Lipſienſi* confer Nachricht von der erneuerten deutſchen Geſellſchaft in Leipzig, Lipſiae 1727. 8. De *Ienenſi Teutonica* ſocietate vide Geſetze der deutſchen Geſellſchaft in Jena, nebſt einem Vorbericht und Anhange von ihren jetzigen Umſtänden, Ienae 1730. 8. Societatis *latinae* hiſtoriam Celeberrimus Chriſt. Guil. Franc. Walchius compoſuit, quae praemiſſa eſt volumini primo Actorum ſocietatis latinae Ienenſis, Ien. 1752. 8. Hiſtoria ſuccincta academiae *Naturae curioſorum* praemiſſa eſt anno ſecundo ephemeridum phyſicomedicarum. Edidit quoque Michael Bernh. Valentini hiſtoriam litterariam S. R. I. acdemiae naturae curioſorum, Giſſae 1708. 4. Inprimis vero notari meretur Andrae Eliae Büchneri hiſtoria academiae S. R. I. Leopoldinae Carolinae naturae curioſorum, Halae 1755. 4. edita. Idem vir celeberrimus ibidem eodem anno euulgauit Bibliothecam academiae Caeſareae naturae curioſorum, phyſicam, medicam, miſcellam. De academia ſcientiarum et linguarum Berolinenſi inſtituta a Rege Boruſſiae glorioſae memoriae Friderico, vide Acta Erudit. 1701. p. 176. Breuem enarrationem conditae a Friderico I. Rege Boruſſiae in Regia ſua Berolinenſi ſocietatis ſcientiarum, Berolini 1712. 4. Relationem de reſtaurata Regia ſcientiarum Academia, quae exſtat Tomo primo nouae bibliothecae Germanicae p. 196. ſqq et Samuelis Formeii hiſtoriam academiae Regiae ſcientiarum et elegantiorum litterariarum a ſua inde origine ad noſtra vsque tempora, quae primum edita eſt Berolini 1750. 4. deinde ibidem 1752. auctior recuſa. Ortum et leges ſocietatis Regiae ſcientiarum Goettingenſis enarrat Celeberrimus Ioan. Dav. Michaelis in praefatione Tomo primo commentariorum huius ſocietatis praemiſſa. De ſocietate Olumucienſi vide Neuen Büchersaal der ſchönen Wiſſenſchaften,

ſchaften, Vol. IV, p. 84. ſqq. De *Duisburgenſi* Hamburg. freye Urtheile und Nachr. A. 1756. p. 663. et 668. De *Bauarica* Noua litteraria Lipſienſia A. 1759. p. 562. De *Coſmographica* Erlangiſche gelehrte Anmerkungen u. Nachrichten, A. 1749. De ſocietate *litteraria* Syſtema inſtituendae ſocietatis litterariae Germano Benedictinae, Campoduni 1753. 8. et Corpus academicum almae ſocietatis litterariae Germano Benedictinae in ſuas claſſes a R. P. Oliuerio Legipont diſtributum. Metis 1758. 8. De *Harlemenſi* academia ſcientiarum confer Bibliotheque des Sciences et beaux arts T. II. P. II. p. 453. ſqq. De ſocietate *phyſica Gedanenſi* Bücherſaal der ſchönen Wiſſenſchaften und freyen Künſte vol. VII. p. 389. De ſocietatis *Hafnienſis bonis artibus promouendis deditae* ortu diſſeritur in praefatione P. 1. ſcriptorum huius ſocietatis in latinum ſermonum conuerſorum praemiſſa. De ſocietate ſcientiarum *Holmienſi* confer Rathleſii Geſchichte jeztlebender Gelehrten P. IV. pag. 489. et ſcrinium Holmienſe (Stockholmiſches Magazin) Vol. 1. pag. 280. ſqq. De academia elegantior. litterarum Holmienſi idem ſcrinium Holmienſe, ibid. p. 318. De Academia ſcientiarum Petropolitana confer Chriſt. Goldbachii praefationem Tomo primo commentariorum huius academiae praemiſſam. Noua litteraria Lipſienſia A. 1726. p. 177. Erlangiſche gelehrte Anmerkungen und Nachrichten aufs Jahr 1748.

VI. Priuilegia Imperatorum et Leges de ſtudiis liberalibus, Profeſſoribus, Scholaribusque in Codice Iuſtinianeo et Theodoſiano reperiuntur. Vide *Iac. Gothofredum* ad Codicis Theodoſ. l. 6. tit. de Profeſſoribus l. 13. de Medicis et Profeſſoribus et l. 14. de ſtudiis liberalibus vrbis Romae et Conſtantinopolis, ad quas exſtat etiam erudita diatriba *Herm. Conringii. Chriſtianus Falſterus* libro II. quaeſtionum Romanar. cap. 4. 5. 6. diſſerit de Profeſſoribus ſiue Magiſtris eorumque ſalariis et Gymnaſiis veterum Romanorum. Collectanea *Ioſephi Laurentii* de Profeſſoribus, Oratoribus et Nomenclatoribus ex eius Polymathia recuſa ſunt tom. 10. Antiquitatum Graecarum Gronouii, in quo exſtat et praeclarum Ludov. Creſollii opus ex editione Pariſ. 1620. 8. quod inſcribitur Theatrum veterum Rhetorum, Oratorum, Declamatorum, Sophiſtarum Libris V. in quo de omni ratione Scholarum praecipue Rhetoricarum apud veteres, multa egregie docentur. Adde praeter ſcriptores ſupra p. 757. citatos *Eberh. Bronchorſtium* de Profeſſorum et ſtudioſorum priuilegiis Lugd. Batav. 1621. Harderov. 1621. et 1652. et Franeq. 1695. 8. *Io. Caluini* orationem de priuilegiis ſtudioſorum et profeſſorum, Herbornae 1600. 8. *Io. Volcmari Bechmanni* tractatum de priuilegiis ac iuribus ſtudioſorum, Ienae 1657. et 1741. 4. et Lipſiae 1712. 4. et *Io. Iac. Gottl. Sturmii* commentat. de profeſſorum priuilegiis, Wiſmar. 1753. 4. De gemino veterum docendi modo

exoterico

exoterico et *acroamatico* ſiue quod idem eſt, dialectico et accuratiore analytico exſtat ſingularis tractatus Melchioris Zeidleri, Philoſophi et Theologi Regiomontani, Regiomonte 1685. 4. Octauiani Ferrarii de Sermonibus exotericis et diſciplina encyclio Libri 2. cura Goldaſti, cuius Epiſtola de cryptica veterum Philoſophorum diſciplina ad Goclenium praemittitur, recuſi ſunt Francof. 1606. 8. Vide etiam Plutarchum in vita Alexandri pag. 668. editionis Graeco Latinae, Themiſtii Orationes p. 319. edit. Harduini. Franciſc. Patricium in diſcuſſionibus Peripateticis, Menagii notas ad Laërtium p. 197. ſq. Eſchenbachii Epigenem ſiue librum de poëſi Orphica p. 4. ſq. et Meibomii notas ad ius iurandum Hippocratis p. 95. De differentia diſcipulorum inter ſe, diuerſisque eorum gradibus agit Creſollius Lib. IV. Theatri Rhetorum cap. XI. De occultatione ſubliminiorum dogmatum, quae Pythagorici et alii Philoſophi, tum inter Iudaeos Eſſeni (de quibus Porphyrius apud Euſeb. IX. 3. praeparat.) et inter Chriſtianos haeretici plerique non niſi initiatis et intimioris admiſſionis diſcipulis communicabant, non pauca collegit Iacobus Vſſerius, Archiepiſcopus Armachanus in hiſtoria dogmatica de Scripturis et ſacris vernaculis (Lond. 1689. 4.) p. 252. ſq. 270. ſq. Menagius ad Laërtium p. 376. Mutius Panſa de oſculo Ethnicae et Chriſtianae Theologiae p. 14. ſq. Campegius Vitringa Lib. 3. obſeruatt. c. 20. p. 761. Ludolphus Kuſterus ſiue Neocorus in hiſtoria critica Homeri p. 58. ſq. et Tob. Pfannerus c. 1. §. 9. theolog. gentilis. Hiſce affinis fuit aliquo modo *diſciplina arcani* apud veteres olim Chriſtianos, etiam Catholicos atque orthodoxos receptiſſima, niſi quod illa non tam doctrinam ſiue κηρύγματα ſpectabat, quam circa ritus ſacramentorum et verba ſymboli verſabatur, vt aduerſus Em. Schelſtratenum [5] docuit Wilh. Erneſtus

[5] De Schelſtrateni libro Romae 1685. 4. edito, et Patauii 1743. aſt ſine additamentis recuſo, vide Acta Eruditorum A. 1685. p. 541. De diſciplina arcani vero conſulantur Caſauboniana p. 111. et 115. ſq. vbi de deſiderio Catechumenorum Euchariſtiam. Io. Fileſaci electa T. 2. p. 146. ſq. Vallemont du ſecret des myſteres, v. mem. Treuolt. 1710. p. 1603. ſqq. Ioſephus Binghamus origin. eccleſiaſt. X. 5. Chriſt. Kortholti ſilentium ſacrum, Kilon. 1689. 4. Aubertinus de Euchariſtia p. 703. ſq. Dallaeus de cultibus religioſis VII. 34. et de pſeudepigraphis Apoſtol. p. 157. ſq. Abbatis de Moiſſy la methode dont les Peres ſe ſont ſervis en traitant des myſteres, Pariſiis 1685. 4. Gebhard. Theodor. Meierus de recondita veter. eccleſiae theologia, Helmſtad. 1677. 4. Wilh. Ern. Tenzelius parte 2. p. 1. ſqq. exercitation. ſelectar. Lipſ. 1692. 4. Elias Stoeber in oratione de ſacris veterum Chriſtianorum arcanis, Argentorati 1742. Theodori Crügeri commentatio de diſciplina arcani veter. Chriſtianorum per μυστηριοκρυφίαν, non per τρόπων παιδείας interpretandam, quae exſtat tomo ſecundo analector. melior. litteraturae p. 569. ſqq. et Hermanni Schollineri diſciplina arcani ſuae antiquitati reſtituta, Tegernſeae 1756. 4. De more portas eccleſiae claudendi, dum ſacra coena perageretur agit Ioſeph. Vicecomes lib. 1. de ritibus miſſae c. 18. 24. et 29.

neſtus Tenzelius parte 2. diſſ. ſelect. De *lucubrationibus* veterum et vigiliis ſtudiorum cauſſa frequentatis disquiſitionem ſingularem edidit B. Chriſtophorus Cellarius, Halae Saxon. 1699. 4. Eas in longam noctem protractas nocere ſanitati iam olim notauit Hippocrates lib. 1. de re medica: quamuis Gabriel Naudaeus quaeſtione 3. iatrophilologica quum primum laudaſſet ſtudia matutina, deinde p. 73. ſq. diſputat pro nocturnis lucubrationibus, ita tamen, vt quemadmodum in omnibus ita in his quoque nimium in vitio eſſe non dubitet.

VII. De *recitationibus* veterum Lipſius videndus Centur. 2. Epiſtola 48. ad Belgas, Voſſius pater cap. 7. et 8. de imitatione, ſiue lib. de recitationibus veterum, recuſus in tomo 1. method. Crenii: Gabriel Biſciola tomo 2. Lectionum ſubſeciuarum lib. 15. c. 20. Caſaubonus ad Theophraſti Characteres pag. 126. ſq. et ad Auidium Caſſium Vulcatii Gallicani, Ferrarius lib. 3. de veterum Acclamationibus. Io. Schefferus cap. 9. et 10. de ſtilo; Io. Georg. Guilielm. Volckhartus in commentatione ſupra laudata de hortis veterum Romanor. muſeis, volumine tertio actorum ſocietatis latinae p. 229. ſqq. Io. Ern. Imm. Walchius in libro de arte critica veterum Romanorum pag. 59. ſq. Frid. Iac. Beyſchlag in ſylloge p. 490. et 509. Magnus Daniel Omeiſius in diſſertatione de recitationibus veterum, Altorfii 1697. Chriſt. Gottfr. Barthius in diſſert. de recitatione et retractione veterum, Halae 1701. Petrus Eckermann in diſſert. de ſtudio veterum recitandi, Vpſal. 1740. Frid. Chriſt. Baumeiſter pag. 201. exercitationum academicar. et ſcholaſtic. Lipſiae 1741. et Conſtantinus Langius in orat. de cenſoribus veterum litterariis, Ienae 1753. De recitationibus ῥαψῳδῶν et Homeridarum poſt Scaligerum, Caſaubonum et Kuſterum a Fabricio lib. II. c. 2. Bibl. Graec. laudatos vide Sigism. Frid. Dreſigii commentationem Lipſiae 1734. 4. et Eberh. Baringium de Rhapſodia, Hanov. 1745. De retractationibus et palinodia eruditorum vide Theophil. Raynaudum T. XIV. Operum, et diſſert. Io. Georg. Neumanni, Witeb. Io. Schmidii, Lipſ. 1697. De retractationibus Theologorum Io. Henr. Feuſtkingii diſſert. Witeb. 1711. et 1715. Celſus in praefatione ait Hippocratem non dubitaſſe, ſi erraſſet, ſententiam retractare *more magnorum virorum et fiduciam magnarum rerum habentium.* Pontifices non dubitare retractare, vbi errare ſe agnoſcant affirmat Launoius p. 454. epiſtolarum. De formulis proteſtationum meliorum iudicio et eccleſiae ſcripta ſua ſubiicientium idem Launoius p. 501. ſqq. et 525. ſqq. libri de ſcholis a Caroli M. tempore inſtauratis. De *certaminibus* veterum *litterariis* Vitruuius praefat. libri VII. Ionſius lib. 1. c. 16. p. 85. ſq. Io. Roſinus lib. V. cap. 18. antiquit. Romanar. vbi de agonibus Capitolinis ex Scaligeri lib. 1. lection. Auſonian. c. 10. Harduinus de numis vrbium p. 399.

et 438. Chriſt. Gottl. Schwarzius in diſſert. de certaminibus veterum Poetarum atque Oratorum, Altorfii 1728. De *Lectoribus* ſiue *Anagnoſtis* Ioan. Schefferus libro de ſtilo pag. 69. ſq. qui etiam pag. 72. lectricem ex Seruio obſeruat. Reimannus ſyſtem. litter. p. 46. ſq. et Ioan. Bilbergii diſſertatio, Vpſal. 1698. 8. Nonnulla etiam Alexander ab Alexandro Tomo 1. p. 350. edit. cum notis variorum. De anagnoſmatis ſiue lectionibus in conuiuiis adi Baccium pag. 191. ſq. libri 4. de vinis, et Iac. Goettenium lib. 2. obſerv. cap. 2. Ceterum *recitare* proprie non eſt ex memoria dicere, ſed de ſcripto legere, vt praeter alios obſeruat Lambecius in orationibus ſuis pag. 81. ſq.

VIII. De *ſcriptura* veterum Ioannes Nicolaus Funccius eruditam commentationem edidit Marburgi et Rintelii 1743. 8. in qua vniuerſum hoc argumentum erudite atque eleganter pertractat. Sigillatim de *ſcribis* veterum, Romanorum praecipue et *notariorum* expoſuerunt Reimannus ſyſtemat. litterar. pag. 53 ſq. Hugo de prima ſcribendi origine cap. 32. pag. 415. edit. Trotzianae. Andr. Chriſt. Eſchenbachius in diſſertationibus iunctim editis pag. 257. ſq. Ioan. Lomeierus dierum genialium decade II. p. 397. ſq. Iacobus Ern. Herrgott diſſertatione de ſcribis veterum Graecorum, Romanorum et Germanorum, Witeb. 1668. Iuſtus Lipſius centur. 1. ad Belgas ep. 27. Begeri ſpicilegium antiquitatum p. 78. et 93. Elias Amatus epiſtolar. eruditar. Italice editar. parte 2 pag. 72. ſqq. De more citandi ſcripta allegatis primis illorum verbis Ionſius II. 5. p. 136. Viri praeſtanti doctrina et dignitate ipſi manu ſua libros deſcripſerunt, vt emendatos haberent. Vide Baluzium ad Capitularia Tomo 2. pag 1160. ſqq. De *chartulariis* Cangius in Gloſſario, et Pancirollus variar. lectionum lib. 1. c. 23. De *capſariis* Io. Chokier facis hiſtoricae centuria 1. c. 79. De *librariis*, *antiquariis* et *Bibliopolis* antiquorum Balthaſar Bonifacius de Archiuis cap. 8. Pignorius lib. de ſeruis p. 228. ſq. Popma de operis ſeruorum p. 67. Chriſt. Falſterus lib. 2. quaeſt. Romanar. c. 3. et ſingulari diatriba Chriſtianus Schoettgenius, Lipſiae 1710. edita, quam ipſe deinde germanice verſam auctamque ſub titulo: Hiſtorie der Buchhändler, wie ſolche in alten und mittlern Zeiten geweſen, Norimb. 1722. 4. recudendam curauit, latine autem conuerſam Polenus inſeruit Tomo tertio ſupplementorum theſaur. antiq Graec. et Romanar. Ahasv. Fritſchius in tractatu de typographis, bibliopolis, chartariis et bibliopegis, Ienae 1675. 8. et Hamburgi 1678. 4. qui germanice verſus prodiit Ratisbonae 1750 4. De ratione *voluminum* et cylindrorum εἰλητῶν apud veteres Guil Schickardus de feſto Purim Tomo 8. Critic. Anglor pag. 486 B. Carpzouius ad Schickardum de iure regio Hebraeorum p. 92. ſq. Rich. Simon epiſtol. ſelect. IV. 27. p. 190. ſqq. Io. Doughteius

Ana-

Analectis ſacris ad Ieſ. XXXIV. 4. Salmaſius ad Solinum p. 278. 706. et de modo vſurarum c. 10. p. 404 ſq. et in ſpecimine confutationis animaduerſionum Heraldi p. 107. ſq. et ad Vopiſcum: Chriſtoph. Browerus annalium Treuirenſium pag. 105. vbi exhibet ſchema voluminum in Bibliothecam digeſtorum ex veteri lapide reperto Nouiomagi in loco caſtrorum Conſtantini. Auguſtinus Calmet in diſſertatione prima earum, quas commentario gallice edito in Geneſin adiunxit, in qua de forma librorum veterum et diuerſa ſcribendi apud illos ratione differit. Iſaacus Voſſius ad Catullum pag. 50. ſq. qui codicum membranaceorum ſiue *librorum quadratorum* vſum ab Attalo demum coepiſſe obſeruat. Videndus etiam Ouidius lib. 1. Triſtium elegia prima, Leo Allatius prolegom. ad librum de patria Homeri pag. 20. ſq. et ad antiquitates Hetruſcas pag. 137. Wormii muſeum p. 384. Ramireſius ad Martialem II. 67. Thomas Bartholinus de legendis libris diſſ. IV. p. 125. ſq. Ern. Sal. Cyprianus pag. 40. ſqq. Programmatum ſelectorum. Alexius Symmachus Mazochius Tomo XXVII. Opuſculor. ſcientificor. et philologicor. pag. 168. ſqq. Io. Esbergius in exercitat. de libris veterum, Vpſal. 1701. Chriſt. Saalbachius in diſſert. de eod. argumento, Gryphisw. 1706. Chriſtianus Gottl. Schwarzius in diſſertationibus quatuor de ornamentis veterum diuerſis temporibus Lipſiae et Altorfii habitis; vna de libris plicatilibus veterum, Altorfii 1717. et vna de varia ſupellectile rei librariae veterum, ibid. 1725. quas in vnum collectas indicibusque neceſſariis inſtructas recudi curauit Ioan. Chriſt. Leuſchnerus, Lipſiae 1756. 4. De menide antiquorum codicum ornamento I. C. Stiglizius commentationem euulgauit Erfordiae 1747. De vmbilicis voluminum et cornibus, κεφαλίδι βιβλιόυ, מגלת ספר Pſalm. XL. 8. Hebr. X. 7. vide Ioan. Henr. Maii obſeruationes ſacras lib. 3. p. 133. ſq. edit. ſecundae. De verbo *explicit*, explicitum eſt Huetiana p. 139. Libros conglutinandi artem Athenis Philatium virum doctum ſodalem ſuum inueniſſe teſtatur Olympiodorus Philoſophus Alexand. apud Photium. Cod. 80. De rationibus compingendi ornandique libros, quibus noſtra aetate bibliopegi vtuntur, diligentiſſime ſcripſit Ioan. Gottfr. Zeidler in der Buchbinder Philoſophie, oder Einleitung in die Buchbinderkunſt, Halae 1708. 8. Caerimoniale bibliopegorum ſingulari libro germanice compoſito deſcripſit Frider. Friſius, Lipſiae 1712. 8. De *Diptychis* egerunt Rosweidus Onomaſtico ad vitas Patrum pag. 773. Pompeius Sarnelli in antiqua Baſilicographia cap. 26. Bernh. Montfauconius Palaeographiae pag. 34. Ioan. Cabaſſutius in notitia conciliorum pag 487. ſqq et in notitia Eccl. pag. 49. Henr. Dodwellus diſſert. Cyprian. pag. 71. ſqq. Petrus Zornius Opuſcul. ſacr. T. II. p. 687. ſqq. Io. Bona II. 12. rerum liturg. Euſebius Renaudotus T. I. collection. liturgiar. oriental. p. 254. ſqq. Ioſ. Binghamus

orig. eccleſiaſt. lib. 1. cap. 3. Seb.[6] Donatus libris tribus italice editis de diptychis profanis et ſacris, Luccae 1753. Chriſt. Aug. Saligius in libro de Diptychis veterum tam profanis quam ſacris, Halae 1731. 4. Io. Andr. Schmidius in diſſertat de diptychis veterum, Ienae 1694. Michael Hertius diſſertationibus quatuor de diptychis, Sneebergae 1680-85. editis. Chriſt. Gottl. Schwarzius in diſſert. de vetuſto quodam diptycho conſulari et eccleſiaſtico, Altorfii 1742. Sigillatim de Diptycho *Leodienſi* Alexandri Wilthemii Diptychon Leodienſe ex conſulari factum eccleſiaſticum, et in illud commentarius, Leodii 1659. fol. De Diptycho *Boethii conſulis* Philippus Bonarotta in Giornale d'Italia Tomo 28. pag. 39. ſqq. et Io. Caſp. Hagenbuchius in epiſtola epigraphica de Diptycho Brixiano Boethii Conſulis, Turici 1749. fol. Diptychon *Bituricenſe* editum eſt in libro: Voyage litteraire de deux religieux Benedictins, Pariſiis 1717. 4. pag. 25. De *Diuionenſi* Philib. Bern. Moreau de Mautur Tomo III. hiſtor. acad. inſcriptionum pag. 451. ſqq. De diptycho eburneo, quod fuit Cardinalis *Quirini*, ipſe Quirinus in epiſtola ad Claudium de Boze, Romae 1743. 4. quae quarta eſt decadis eius epiſtolarum Romae 1743. 4. in lucem emiſſae. Hannibal de Abatibus Oliuierius Opuſc. ſcientific. et philolog. T. 32. p. 5. et T. 36. p. 345. Io. Antonius Vulpius in diuinatione in diptychon eburneum vaticanum, olim Cardinal. Angel. Mar. Quirini, Patauii 1752. 8. et Tomo 35. Opuſcul. ſcientif. et philolog. pag. 221. Alexius Symmachus Mazochius Tomo 34. eorund. opuſculor. p. 387. ſqq. Caſtus Innocentius Anſaldus Tomo 40. p. 187. ſqq. et Tomo 42. p. 237. Io. Georg. Leichius de diptychis veter. et de diptycho Eminentiſſimi Cardin. Quirini, Lipſiae 1743. 4. Ioſephus Bartolus in libro italice edito: La vera Spigazione del Dittico Vaticano, Turini 1747. Diptycha Epiſcoporum eccleſiae Arelatenſis exſtant apud Mabillonium Tomo III. analector. p. 432. Diptychon Magni Conſulis, primum luci publicae donauit animaduerſionibusque illuſtrauit Chriſtoph. Saxius, Hagae Comitum 1758. fol. Theſaurum Diptychorum tam profanorum quam eccleſiaſticorum, quem Celeberrimus Gorius inchoauerat, tribus voluminibus, forma folii, cum figurarum ſcienter delineatarum apparatu, edendum Florentiae ſuſceperunt Bandinius et Paſſerius: vide Acta Erud. 1758. p. 288. Ceterum duo fuerunt diptychorum genera *conſularia* et *eccleſiaſtica*. In eccleſia graeca triplicem diptychorum formam obſeruatam ſibi teſtatur Allatius III. 15. de conſenſu p. 1184. ſqq. 1) Epiſcoporum, 2) virorum bene merentium vel dignitate conſpicuorum, 3) eorum qui in fide obdormierunt. Conſularia diptycha ſpeciem tabulae eburneae duplicis referebant, ita vel fibulis vel vncis a ſuperiori aut inferiori parte aptae et nexae, vt aperiri et claudi

[6] Journal de Savans 1754. menſe Decembri.

claudi facile poſſent, eaque anaglyphicis et pro illorum temporum ingenio haud plane rudibus variarum rerum iconibus ornata, quum Orientis tum Occidentis Conſules ſub auſpicia muneris ſui et familiaribus et aliarum regionum longiſſime diſiunctarum proceribus dono mittere ſolebant. Vide Saxium ad Diptychon magni Conſulis pag. 5. Conſularia haec diptycha vel ſine *titulo* vel *litterata* ſuperſunt. Eorum, quae litteris notata ſunt, praeter laudatum Hagenbuchium, qui tamen ἀφόνων rationem non habuit, breuiter recenſet Leichius de Diptychis veterum. p. II. et III. Et ἀφόνα atque litterata, et conſularia atque ciuilia, neglectis tamen ſiue ſacris ſiue ex vtroque mixtis ordine chronologico recenſet Saxius lib. cit. pag. 8. ſqq. De *Pinacothecis* et *imaginibus* virorum doctorum quibus Bibliothecae exornatae, Io. Henr. Meibomius ad Vogleri introduct. in Hiſtoriam litterariam p. 163. ſq. Bartholinus de legendis libris diſſ. 2. p. 64. ſq. Fogelius de ſtatuis c. 24. Ioan. Ern. Imm. Walchius in Cicerone Herculanenſi Vol. 1. Actor. ſociet. lat. Ienenſ. p. 126. ſqq. Io. Dav. Schreber peculiari diſſert. de imaginibus virorum Bibliothecarum ornamento Lipſ. 1692. Chriſtoph. Gothofr. Barthius diſſ. de imaginibus veterum in bibliothecis vel alibi poſitis, Halae 1702. et Io. Paullus Reinhardus in den Erlangiſchen gelehrten Anmerkungen und Nachrichten auf das Jahr 1747. N. X. et XI. De *Bibliothecis* veterum pauca quaedam Rabanus lib. V. de Vniuerſo c. 4. T. 1. p. 95. b. ex Iſidori VI. 3. origin. Plura Iuſti Lipſii libellus et ſeorſim et inter opera eius ſaepius editus, Lipſio autem longe diligentius diſputauit Siluester Lürſenius libro de templo et bibliotheca Apollinis Palatini, eique ſubiecta diſputatione de bibliothecis veterum maxime Romanorum, Franequerae 1719. 8. Lipſii liber occurrit etiam in collectione Io. Ioachimi Maderi, qui varios de Bibliothecis et re Bibliothecaria Scriptores congeſſit, praemiſſa praefatione de Scriptis et Bibliothecis antediluuianis, incerta fide iactatis, Helmſt. 1666. 4. Nouiſſime Maderi collectionem recudi fecit, et Herm. Conringii Epiſtolam ſiue librum de Bibliotheca Auguſta Guelpherbytana, quo etiam de veterum re Bibliothecaria diſſeritur, tum Naudaei, Spizelii et aliorum [7] de Bibliothecis ſcripta adiunxit, pluresque alios ſcriptores de hoc argumento duobus voluminibus iunctim edidit, Rev. Ioannes Andreas Schmidius, Theologus Helmſtadienſis, plus ſimplici vice iam nobis laudatus, cuius etiam diatriba de bibliothecis eremitarum veterum exſtat, Helmſtad. 1714. Rudolphi Capelli, τοῦ μακαρίτου Syntagma lectionum Bibliothecariarum memorabilium Hamburgi 1682. 12. vulgatum itidem varia non ad recentem tantum, ſed et veterem rem Bibliothecariam facientia collegit, quod facit etiam Dan. Guil. Mollerus diſſ. de Bibliotheca, Altdorf. 1700. 4. Vide et

[7] Vide Acta Eruditor. A. 1704. p. 209. ſqq.

et Praefationem ad reliquias Bodleianas, Acta Erud. 1704. p. 301. ſq. et Georgii Engelbrechti diſſ. de iure Bibliothecarum, Helmſt. 1702. Io. Langii Epiſtolas Medic. II. 3. Hoſpinianum de templis fol. 100. ſq. Pompeium Sarnelli c. 42. antiquae Baſilicographiae. Chriſtiani Falſteri quaeſtiones Romanas lib. 2. c. 1. Paullum Mariam Terzagium in muſeo Septaliano p. 151. ſqq. vbi celebriores bibliothecas veteres ac nouas recenſet, ſigillatim de Vaticana videndus p. 161. et de Ambroſiana p. 164. quam A. 1664. ſcripſit conſtare codicibus manuſcriptis 12000, impreſſis 46000. Io. Lomeieri librum de bibliothecis. Trai. ad Rhen. 1669. et 1680. 8. Bibliothecarum graecarum recenſionem Bernhardus Montfaucon ſuae palaeographiae graecae praemiſit. De bibliotheca *Alexandrina* confer Ant. van Dale in diſſertatione ſuper Ariſtaea de LXX. interpretibus, Amſtelod. 1705. 4. cap. 2. ſqq. Humphred. Prideaux in connex. V. et N. T. P. II. lib. 1. p. 16. ſq. 75. et 88. edit. Berolin. et ex eo Bibliothec. Anglic. T. 3. p. 502. ſqq. Georg. Greenii diſſert. de Ptolemaeo Philadelpho, Aegyptiorum Rege, Witeb. 1676. et Petri Nicolai Bonamy diſſertationem inſertam memoriis academiae Inſcriptionum Tomo XIII. p. 615. ſqq. edit. Amſtelod. Bibliothecarios Bibliothecae Alexandrinae [8] recenſent Ionſius de Scriptoribus Hiſtoriae Philoſophicae p. 101. et I. F. Gronouius in ſupra laudata diatriba de Muſeo Alexandrino. De bibliothecis Romanorum Erh. Reuſchius diſſertationem edidit Helmſtadii 1734. De Aſinii Pollionis bibliotheca Romae publicata vide Io. Henr. Felſii orationem Ienae 1753. De M. Tullii Ciceronis bibliothecis Ioan. Matthaei Vnoldi commentat. ibid. eod. De bibliothecis Byzantinis generatim confer Banduri imperium Orientale Tomo 1. p. 385. ſq. Sigillatim de bibliotheca in templo S. Sophiae CPoli Bibliothec. Anglic. T. 3. p. 502. ſqq. De antiquiſſimâ oſymanduae agit Diodorus Siculus: adde Cellarii programma XL. p. 281. ſqq. De bibliotheca Budenſi Naldus Naldius in epiſtola de laudibus Auguſtae bibliothecae ad Matthiam Coruinum, Pannoniae Regem, quam exhibent Petrus Ienichius Tomo III. meletematum Thorunenſium p. 97. et Matth. Belius in notitia Hungariae nouae Tomo III. p. 589. ſqq. Io. Guil. Bergerus in Eloquentia publica, Witebergae 1750. 4. p. 348. ſq. et Paullus Faber in commentatione de auguſta Budenſi bibliotheca, Witeb. 1756. De bibliotheca Caroli M. Imperatoris exſtat diſſertatio Ioan. Dav. Koeleri, Altorfii 1727. De fortuna bibliothecae D. Auguſtini in excidio Hipponenſi diſſertatio Io. Martini Chladenii Lipſiae 1742. De transpoſitione bibliothecarum memorabili Rud. Antonii Fabricii diſſertatio prodiit Helmſtadii 1724. De

8 Ptolemaeus Philadelphus decem myriadas librorum collegit Alexandriae teſte Syncell. p. 271. 273. His Pergami Bibliothecas addi voluit Antonius, Cleopatraeque deſtinauit, in quibus 200000. βιβλίων ἁπλῶν. Plutarch. p. 943. in Antonio.

De bibliothecarum apud veteres praefectis videatur Caroli Guilielmi Schumacheri diatribe, Ienae 1758. De bibliothecariis veteris Romae Falſterus lib. 2. quaeſtion. Rom. cap. 2. De bibliothecariis recentioribus Vaticanis conſulendus Io. Ciampinus. De Bibliothecae Caeſareae praefectis (ſunt enim, qui Bibliothecarii nomen tanquam non ſatis latinum refugiunt, vt Voſſius et alii) Petrus Lambecius lib. 1. Comm. de Bibl. Vindobonenſi.

IX. De ſtudiis veterum et omni genere elegantioris eruditionis apud veteres cultae, eruditus exſtat liber *Io. Wowerani*, Hamburgenſis, (fuit enim et alter hoc nomine Antwerpienſis) qui inſcribitur *de Polymathia*, et primum lucem vidit Hamburgi 1604. 4. Poſtea adiunctis argumentis ac indicibus elogioque Woweriano, cura Iac. Thomaſii, Lipſiae 1665. 8. Ex Thomaſii editione recuſus eſt tom. 8. theſ. Antiqu. Graecar. Inter alia falſos eſſe et iniuriam Woweranо facere, qui tractationem de polymathia *Iſaaco Cauſaubono* per plagium ſurreptam dicere auſi ſunt, idem Thomaſius oſtendit, quanquam veriſſimum eſt Caſaubonum quoque de eodem argumento opus molitum fuiſſe, ſed ex aliis Wowerii ſcriptis patet non opus ipſi fuiſſe, vt aliena ſcrinia expilaret, cui diligentia ſua et ingenio ſatis, quod ſcriberet, ſuppetebat domi. De Encyclopaedia veterum exponit etiam *Martinus Nicolai* in diſſert. de veterum veſtitu, choris, epiſtolis, ſcriptis et praecipue paedia ἐγκυκλίῳ, Kilonii 1668. 4. Chr. Bergius in diſſert. de encyclopaedia veterum, Ienae 1666. Io. Crauſius in diſſert de artibus liberalibus ſiue polymathia veterum, Ienae 1670. De arte critica veterum Romanorum elegantem librum Io. Ern Imm. Walchius edidit Ienae 1757. 8 De antiquitatibus rei litterariae veterum Romanorum, commentaturum ſe diligentius promiſit V. C. *Io. Georgius Walchius* in diatriba de dedicationibus librorum veterum Latinorum, Epiſtolis Chriſtophori Cellarii τοῦ μακαρίτου praemiſſa, qua inſigne eius operis ſpecimen edidit. Quod vero conſilium vt abiiceret, grauioribus deinde negotiis coactus eſt. De initiis eruditionis apud Romanos Io. Georg. Frickius elegantem diſſertationem edidit, Altorfii 1728. De ſtudiis liberalibus vrbis Romae et CPoleos legi meretur Hermanni Conringii diſſertatio, Helmſtadii 1671 4. edita, et tum in theſauro Sallengriano Tomo III. p. 1193 tum in Conringii operibus iunctim editis T. VI. p. 1. recuſa: cui adde Aldi Manutii epiſtolam de artibus liberalibus veterum Romanorum, in eius Quaeſitis per epiſtolam, et tomo VI. theſauri Gronouiani, et Conradi Buddei diſſertationem de ſtudiis liberalibus apud veteres Romanos, Ienae 1700 Chriſtoph Cellarii diſſert. de ſtudiis Romanorum litterariis in vrbe et prouinciis, pag 341. eius diſſertationum academicar. et Tomo III theſauri Sallengriani p 1233. De variis modis litteras colendi apud veteres Romanos confer Io. Georg. Walchii Parerga acade-

academica p. 51. qui ibid. p. 161. ſqq. etiam de amoenitatibus hiſtoricis ex Ciceronis peregrinatione collectis differit. De ratione Romanorum litteras docendi exſtat oratio Georg. Steph. Wieſandi Ienae 1755. De ſeceſſibus veterum Reimannus ſyſtemat. antiquit. litter. p. 106. et 496. vbi de ſeceſſibus litteratis Ciceronis, Maecenatis, Catulli, Virgilii, Horatii etc. ex Kircheri Latio. Georg. Greenius de ruſticatione veterum Romanorum, Lipſiae 1677. 12. et tomo I. theſauri Sallengriani p. 690. ſq. et Chriſtoph. Godofr. Barthius in diſſert. de ſeceſſibus veterum ad mentem ſententiamque C. Plinii Secundi, Halae 1701. De more veterum ſtudio litterarum iungendi artem mutam vel opificium vide Chriſtiani Wilhelmi Lyſeri diſſertationem, Witeb. 1696. 4.

X. De prima ſcribendi origine et omni antiquitate litteraria non inelegans tractatus *Herm. Hugonis*, Ieſuitae, lucem vidit Antwerp. 1617. 8. quem recudendum curauit, eidemque notas, opuſculum de ſcribis, apologiam pro Waechtlero, praefationem et indices adiecit Chriſt. Henr. Trotz. Traiecti ad Rhen. 1738. 8. Hugoni iungatur *Io. Nic. Funccii*, V. C. commentatio de ſcriptura veterum, Marpurgi et Rintelii 1743. 8. *Petrus Holmius* in accurata disquiſitione de ſcriptura et variis rationibus ſiue ad dextram ſiue ad ſiniſtram ſiue deſuper vel quocunque alio modo ſcribendi, publicata Lund. Scand. 1670. 8. et recuſa in Analectis Philologicis Tho. Crenii cura editis in Belgio 1699. 8. *Balthaſ. Frid. Salzmanni*, Argentoratenſis, diſſertationes quinque cum cura elaboratae, quarum prima lucem vidit Lipſiae 1667. 4. quinta de ſcriptione Sinenſium ibid. 1670. *Michaelis Waltheri* oratio de arte ſcriptoria ad calcem eius diſſert. de animae immortalitate, Witeb. 1657. 4. *Floriani Klepperbein* hiſtoria artis ſcriptoriae, Witeb. 1683. *Sebaſtiani Franci* diſſertatio epiſtolica ad Seuerinum Pedanium de illa hiſtoria 1683. *Ioan. Adolphi Luut* diſſertationes binae de palaeographia, quarum prior Praeſide Nic. Celſio, ſecunda Fab. Toernero habita eſt, Vpſaliae 1724. et 1725. 8. *Georg. Chriſt. Hallbaueri* poſitiones de ſcriptura, eius origine, natura et variis modis, praecipue per litteras ex aere fuſas, Ienae 1739. *Io. Vdalrici Treſenreuteri* programmata duo de fictis argumentis, quibus artem ſcribendi ante diluuium inuentam fuiſſe, nonnulli voluerunt probare, quae exſtant pag. 211. et 222. eius Opuſculorum: *eiusdem* programma, quo, artem ſcribendi ante diluuium fuiſſe inuentam, probabiliter defenditur, ibid. pag. 230. *Nicolai Frereti* obſeruationes de artis ſcribendi principiis generalioribus, et ſigillatim de Sinenſium artis ſcribendi fundamento, Tomo nono memoriarum academiae inſcriptionum p. 328. ſqq. *Bourgueti* Lettres curieuſes ſur l'origine de l'ecriture laudat Leibnitius Epiſt. a Kortholto editarum vol. I. p. 398. *Roberti Mori* Eſſay of the firſt Invention of Writing citatur volumine ſecundo bibliothecae Harleianae pag. 960.

De

De ratione ſcribendi Auguſto vſitata *Crenius* Analector. p. 179. ſq. *Stillingfleetus* Origin. ſacr. lib. 1. c. 1. §. 19. exſtimat, artem ſcribendi vetuſtate aequare mundi originem, eamque ab ipſo eſſe Adamo inuentam. *Henricus Winderus* in hiſtoria ortus et progreſſus doctrinae earum in primis rerum, quae ad religionem ſpectant vol. II. p. 30. cenſet, ſcribendi artem Moſi diuinitus fuiſſe reuelatam. *Wilhelmus Warburtonus* in diuina Moſis miſſione vol. II. p. 66. ſq. edit. ſecundae demonſtrauit, primam ſcribendi originem fuiſſe, vt rerum ipſarum figuras vel nude vel ſymbolice pingerent, quae figurae deinceps in ſimplices ductus et lineas degenerarint, quo pacto de Aegyptiis, Sinenſibus, ceteris ſtatuendum ſit: ſeriorem eſſe vſum litterarum non ad res ſed verba repraeſentanda. Hinc factum eſſe, vt γράφειν, itemque σημεῖα, σήματα de pictura ac litterarum ſcriptura dicantur. *Eberhardus Henr. Dan. Stoſchius* in diſſertatione de reuelatione Diuina ante Moſen ſcripto conſignata, Francof. ad Oderam 1752. §. VIII. p. 16. putat, characterum quorundam, quibus mentis ſenſa exprimerentur, quales illi demum fuerint, vſum ſtatim poſt diluuium inter homines viguiſſe. Quin immo probabiles non deeſſe rationes, quibus pulcherrimae artis vſus vel ſaltem prima eius rudimenta ſaeculis diluuium antegreſſis vindicari poſſint.

De *charta et papyro* veterum videndi Plinius lib. 13. c. 11. et ibi Harduinus. Iſidorus Lib. VI. Orig. c. 9. Caſſiodorus lib. XI. Variarum Epiſt. 38. Matthiolus ad Dioſcoridem lib. 1. c. 98. Melchior Guillandinus Venetiis 1572. 4. et Ambergae 1613. 8. in Aegypto ipſe, vbi papyrum examinauit, verſatus. Ioſephus Scaliger contra Guillandinum [9] de papyro. Io. Mabillonius in opere de re diplomatica lib. 1. cap. 8. Montfauconus in Palaeographia Graeca p. 13. ſq. ſupplement. antiquitatis explicatae T. 3. p. 199. ſqq. et memoriarum Academiae inſcriptionum T. IX. pag. 302. ſqq. edit. Amſtelod. Scipio Maffeius hiſtoriae diplomatic. pag. 57. ſqq. Franciſcus Maria Nigriſolius, Medicus Ferrarienſis, in diſſert. de charta eiusque vſu apud veteres, quae inſerta legitur Muſeo Mineruae Venetae Tomo 3. p. 249. ſqq. Guido Pancirollus rerum deperditar. tit. 13. Claudius Salmaſius in notis ad Vopiſcum et Solinum. Liber gallicus: *Varietés hiſtoriques, phyſiques et litteraires*, Pariſiis 1752. Tomo primo. Chr. Lindneri diſſertatio de charta, Lipſiae 1647. Sebaſtiani Kirchmaieri de papyro veterum, Witeb. 1666. quae tota fere ex Guillandino exſcripta eſt. Io. Georg. Vngeri de papyro frutice, Lipſiae 1731. A. G. Boucher d'Archis in Mercurio Gallico A. 1737. menſe Septembri p. 1082. ſqq. et Leo Allatius pag. 91. ad antiquitates Hetruſcas, vbi inter alia docet, mangonem qui anti-

[9] Rud. Capelli lection. bibliothec. O. 6. ſqq.

antiquitates illas ſuppoſuit, inepte eas commiſiſſe chartae A. C. 1450. a Ioanne Brugenſi ex linteis contritis, [10] ex ramis veterum pannorum, vt loquitur Petrus Venerabilis, quod longe recentius inuentum et Germanorum quidem, vt notat Scaliger in Scaligeranis ſecundis pag. 7. Adde Io. Petr. a Ludewig in den gelehrten Anzeigen, Halae 1744. 4. p. 270. ſqq. Praecipue vero ridiculum eſſe, quod in vna charta artificis chartarii inſignia relicta erant, quibus charta et eius confectae tempus internoſci potuit. De illis inſignibus, atque vt ſaepe numero horum ope fraudes detectae fuerint, pluribus diſputat Allatius p. 136. De *papyro planta* praeter Vngerum laudatum Proſper Alpinus de plantis Aegypti p. 43. Kaempferus amoenit. exotic. p. 471. ſqq. et appendice ad Iaponiam p. 22. ſqq. Ephemerides eruditorum 1730. menſe Iun. p. 199. ſqq. Memoriae Treuoltinae 1732. p. 817. ſqq. Quod veteres in cortice fagi ſcriberent (auf Buchrinden) hinc Olaus Rudbekkius pater in Atlantica ſua obſeruat libros hodieque Germanis vocari Bücher, ſicuti ex ſimili ratione dicuntur *libri*, *codices*, *folia*, *philyrae*. Varia alia, in quibus antiquitus ſcriptum fuit recenſet praeter Allatium et Hermannum Hugonem in libris laudatis Alexander ab Alex. II. 30. et ibi Tiraquell. Bartholinus diſſ. 4. de legendis libris p. 90. ſq. ac nouiſſime vir erudititiſſimus Bernardus Montfauconus in palaeographia Graeca lib. 1. Vide etiam Hiralti Epiſtolam inſertam Memoriis Treuoltinis A. 1711. p. 1559. ſq. vbi de bullis Pontificum ſcriptis in charta e cortice. Pars chartae tenuiſſima dicta *ina*, vt conſtat e Feſto in ilia et exilis. De chartopoeia Iaponica ex corticibus arboris mori papyriferae *Carſchy* [11] dictae Engelbertus Kaempferus in amoenitatibus exoticis p. 466. ſqq. De charta incombuſtibili ex amiantho Wormius p. 350. muſei. De charta asbeſtina Franc. Erneſtus

[10] Lintei vſus ex cannabi recens admodum, nec ante ſaeculi XV. initium innotuit. Caroli VII. Galliae Regis coniux induſiis ex linteo duobus primum dicitur vſa fuiſſe. Vide Naudaeum p. 81. 82. Chartae tamen quae ex lino fiebat iam mentio apud Petrum Venerabilem in bibliotheca Cluniacenſi, et illius vſus iam notus Euſtathio, vbi artem chartas ex papyro conficiendi periiſſe notat ad Odyſſeae φ. Panni linei meminit et ad candidationem eius commendat ſaponem copioſum Ambroſius Camaldulenſis XIX. 12. Epiſt. p. 616. T. 3. collectionis Martenianae. Linea camiſia et lineis femoralibus vſum eſſe Carolum M. notat Eginhardus c. 23. In Aegypto linyphiarii, linyphiones ſiue linteones, lintearii, linteatores, linteis texendis parandisque operam nauantes. Salmaſius in Vopiſcum pag. 455. Δρυὸς φλοιῷ inſcriptae litterae Plutarchus in Pyrrho T. 2. p. 434. ed. Oxon. In nouis litterariis Goettingenſibus (gel. Anzeigen) A. 1758. p. 1112. haec ex Transactionibus philoſophicis N. 50. vol. 1. Art. 30. excerpta leguntur: Auf der Bruſt eines Skelets, welches aus den Ruinen der verſchütteten Stadt Herkulanum ausgegraben iſt, hat man einige Stücke von ſehr feinem Papier gefunden, das auf einer Seite roth, und auf der andern ſchwarz geweſen iſt. Man urtheilet, daß es keine eigentliche ſo genannte charta papyracea ſey, ſondern ein von Seide oder Leinwand gemachtes Papier.

[11] Acta naturae curioſorum decade II. 6. p. 131.

Erneſtus Bruckmannus in hiſtoria naturali lapidis τοῦ ἀσβέστου 1727. quam hiſtoriam in charta eiusmodi impreſſam typis bibliothecae Guelpherbytanae intulit, vide N. L. L. 1727. p. 432. et S. R. Goettenii jeßtlebendes gelehrtes Europa T. 1. p. 658. ſq. Eduardi Lloydii epiſtola de genere papyri ex linteo incombuſtibili confecti inſerta eſt diario gallico Bibliotheque raiſonnée T. 38. parte 1. p. 42. ſqq. De nouo inuento in Anglia vſitato chartam non ex ramis pannorum, ſed ex carduis aliisque plantis conficiendi, vide Journal des Savans 1732. menſe Septembri p. 56. De palimpſeſto Leopardus lib. XIII. cap. 11. emendationum. Membranarum vſus diu ante Eumenis et Ptolemaei tempora vide Lampium ad Pſalmum XLV. p. 86. De linteis libris ſiue mappis Allatius libro iam memorato p. 25. ſq. et 130. ſq. idem p. 123. obſeruat Sinenſium chartam diuerſam a papyro veterum et noſtra charta ex linteo confecta. De Graecorum charta bombycina, idem p. 133. Videndus etiam Stephanius p. 99. ſq. ad Saxonem Gram. et Pancirolli noua reperta lib. 2. tit. 13. De more in veſtibus ſcribendi praeter Allatium p. 127. ſq. diſſerit Albertus Rubenius Lib. 2. electorum c. 1. De *pugillaribus* veterum Alex. Wildhelmius in Appendice ad diptychon Leodienſe, et Io. Ern. Imm. Walchius in diſſertatione epiſtolica ad Ant. Franc. Gorium de pugillaribus veterum, volumine quinto Actor. ſoc. lat. Ienenſ. p. 107. ſqq. qui etiam ibid. p. 180. ſqq. de pugillaribus medii aeui commentatur. De *albis* And. Schottus ad Prouerb. Vaticanae appendicis I. 80. *Philothecarum* (Stammbücher) vſum non ante tempora beati Lutheri obtinuiſſe contendit Michael Lilienthal, qui de illis videndus in ſelectis hiſtoricis et litterariis continuatis, Regiomonti 1719. 8. In iisdem ſelectis exſtat Theoph. Sigfr. Bayeri diſſertatio de elegantia manuum eruditarum, nec doctos ſemper male pingere. *Calami* loco antiquiſſimus vſus fuit *ſtilorum* ſiue graphiorum ex ferro, oſſibus, vel alia materia, de quibus agunt Interpretes ad Iobi XIX. 24. Feſſelius in aduerſariis ſacris tom. 1. p. 41. Huetius in Epiſtola ad Gisbertum Cuperum, in Tilladeti collectione tom. 2. p. 226. 230. Florianus Klepperbein in hiſtoria Artis ſcriptoriae Witeberg. 1683. Hugo de ſcribendi origine c. IX. Mabillonius ſupplemento ad libr. de re diplomatica cap. XI. §. 8. Philippus Bonanni in muſeo Kircheriano p. 165. Moſcardi Muſeum p. 425. Io. Clericus de ſtilis veterum et variis chartarum generibus, T. III. ſupplement. Poleni p. 1110. et viri docti ad illud Horatii L. 1. Sat. 10.

Saepe ſtilum vertas iterum quae digna legi ſint
Scripturus.

Quibus verbis reſpicit ad figuram ſtilorum, qui ex altera parte acuti erant, et ſcriptioni inſeruiebant, ab altera parte lati, et ad delendum vel emendan-

dum obducendumque ſcripta in cereis tabulis adhibebatur. Imagines duas ſtili [12] veteribus vſitati habes in aes inciſas apud Laurentium Pignorium lib. de Seruis p. 224. Alii ſtilorum loco vel iuncos ſiue *calamos* vel *pennas* auium vel denique vt etiamnum apud Sinenſes receptum eſt, *penicillos* adhibuerunt ad ſcribendum. Confer Paullum Mariam Terzagium in Muſeo Septaliano pag. 128. De Chaumettii inſtrumento, cui calamus ſiue penna ſi inſeratur momento circumactum reddet aptam ad ſcribendum vide hiſtoriam Academiae ſcientiarum A. 1715. p. 88. Inter Dauidis Clerici Orationes octaua, nona et decima eleganter perſequuntur laudes et vſum pennae, atramenti et chartae, Amſtelod. 1687. 8. In Ioan. Henr. Ackeri hiſtoria pennarum pennae D. Ioan. Franc. Buddei ſacra Altenb. 1726. 8. curioſa quaedam de calamis pennisque eruditorum recentium in primis occurrunt.

Chartae loco apud antiquiſſimas gentes plumbeae tabulae vel etiam alia duriora metalla et lapides in vſu fuerunt, vt ad eundem Iobi locum XIX. 24. iam pridem annotatum eſt. Confer Allatium ad Antiquitates Hetruſcas pag. 127. ſq. et Laurentium Beyrling in Theatro Vitae Humanae tomo 7. ſub titulo: *Scriptio*, vbi quamplurima alia de vniuerſo hoc argumento collecta repeiuntur. Spectant etiam huc quae de columnis Sethi lapidea et lateritia, de columnis Mercurii, et Aegyptiorum obeliſcis nota ſunt ex Ioſepho, Diodoro Siculo et aliis Scriptoribus, vnde patet antiquiſſimum vſum fuiſſe columnis lapideis res memorabiles tradendi: de quo more varia congeſſit Huetius in demonſtratione Euangelica p. 93. ſq. edit. Lipſienſ. vbi praeclara inuenta, leges et alia eiusmodi, res quoque geſtas inſigniores poſteris in columnis, ſaxis, parietibus et tabulis aeneis traditas notat, cui adde *Luc. Holſtenium* ad vitam Pythagorae ſcriptam a Porphyrio p. 67. 68. *Humfredum Prideauſium* in limine notarum hiſtoricarum ad epochas marmoreas Arundelianas. *Herm. Hugonem* de prima ſcribendi origine cap. X. *Pet. Holmium* de Scriptione cap. 4. *Thomam Gatakerum* lib. 2. cinni aduerſariorum cap. vltimo, et *Georg. Ludov. Oederum* de programmatis, ſiue edictis et inſcriptionibus publicis Graecorum, Ienae 1717. 8. Laminas plumbeas, quibus inſcriptum, videre licet in Bonanni muſeo Kircheriano p. 180. Idem p. 230. ſq. agit de more ſcribendi in foliis arborum. De arte Trithemiana ſcribendi per ignem vide Georg. Wallini diſſertationem, Vpſal. 1728. Siamenſium charta ex cortice arboris *pliok ktoi*, Tunquinenſium ex *cotone*, Sinenſium ex cortice arundinis ſiue arboris *bambou* confecta eſt et facile a vermibus corroditur, vnde Bibliothecarum Codices ſubinde recentandi et deſcribendi ſunt, vt narrat Lud. de Comitibus in nouis

[12] Stilis ſcriptoriis quandoque homines confoſſi atque obtruncati, vt Q. Antyllius apud Plutarchum in C. Grach. p. 840. et recentiore aetate Scotus Erigena.

uis memoriis Sinenſibus Gallice editis tomo 1. p. 261. ſq. vbi de tota illorum ſcribendi et imprimendi libros ratione plura Lector obſeruata reperiet. Malabares et alii populi vicini palmarum foliis varii generis pro charta vtuntur, quibus ſtilo ferreo eleganter et mira celeritate, quae volunt, valent inſcribere, deſcriptaque transmiſſis, quibus cohaereant, per medium folium pertuſum ligulis in volumina rediguat. Vide Hodoeporicum Ioan. Alberti de Mandelſlo p. 101.

De *atramentis* cuiuscunque generis ſingulari opere agendum in ſe ſuſcepit Petrus Maria Caneparius, Cremenſis, Philoſophus, Venetiis medicinam profeſſus, quod lucem vidit Venetiis 1618. Londini 1660. et Roterodami 1718. 4. et quanquam propter quamplurimas obſeruationes Phyſicis et Medicis non diſplicet, tamen antiquitatis cultoribus parum ſatisfacit, vnde infeliciter in hoc argumento verſatum eſſe cenſet Leo Allatius in animaduerſionibus ad Antiquitates Hetruſcas p. 145. qui p. 143. ſq. noſtrum ex calcantho atramentum (de quo Caneparius p. 254. ſq.) a veterum illo μέλανι καλλιγραφικῷ (vt vocatur in Hippiatricis p. 169.) diuerſum fuiſſe probat. Vide de atramentis praeterea Vitruuium lib. 7. cap. 10 et ſq. Plinium lib. 35. cap. 6. Cardanum c. 64. de rerum varietate et lib. 8. ſubtilitat. Politianum c. 40. Miſcellan. vbi dubitat an ex ſepiae liquore (quod tamen multi affirmant vide Lindebrog. ad Codicem Legum antiquar. pag. 1379. et Rondeletium XVII. 2. de piſcibus) atramentum olim fieret. His adde denique Voſſium lib. 4. de idololatr. c. 49. Salmaſ. de cruce p. 483. ſq. Nicol. Lemerium in memoriis academiae inſcription. 1707. p. 713 ſqq. Io. Iac. Quandtii exerc. de atramento Hebraeorum, Regiomonti 1713. Atramentum chiniticum habes in Wormii muſeo pag. 376. et Septalii p. 63. ſqq. De atramento ſympathiae recenti inuento, Acta Eruditor. 1703. p. 217. De Chriſti ſanguine in atramentum miſſo ad pondus addendum inſtrumentis excommunicationis haereticorum Mabillonius II. 21. 22. de re diplomatica, et Io. Andr. Schmidii diſſertatio de litteris ſanguine Chriſti firmatis, Helmſtadii 1713. De *encauſto* Imperatoribus olim ſacro exſtat diſſertatio Ioan. Behmii, Argentor. 1715. Adde quae de illa κηροχύτῳ γραφῇ diſſerunt Schwarzius diſſ. 1. de ornamentis librorum §. 7. et diſſert. 2. §. 23. et Hadr. Stegerus comment. de purpura ſacrae dignitatis inſigni pag. 57. De variis liquoribus et coloribus atramenti loco adhibitis Montfauconus Palaeographiae lib. 1. c. 1. et Mabillonius lib. 1. c. 10. de re diplomatica. De variis generibus atramenti et rationibus illud parandi conſulendus libellus Helmſtadii 1732. 8. editus: Das aufs neue wohl zubereitete Dintenfaß.

XI. De litterarum origine [13] Io. Georgius Wachterus, licet ſuppreſſo nomine, eleganter diſſerit in Naturae et ſcripturae concordia; Commentatione de litteris ac numeris primaeuis, aliisque rebus memorabilibus cum ortu litterarum coniunctis, Hafniae 1752. 4. De litteris Hebraicis, Graecis, Latinis earumque inuentoribus egregia annotarunt Ioſephus Scaliger ad Euſebium numero 1617. Salmaſius ad inſcriptionem Herodis Attici p. 230. ſq. Lilius Gyraldus dialogo 1. de hiſtoria Poëtarum. Bernardus a Mallincrot in libro de litteris earumque origine et natura, Monaſterii Weſtphal. 1639. 4. Meurſius ad Heſychium illuſtrem p. 179. ſq. Samuel Petitus lib. 2. obſerv. c. 1. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum et praeſtantia diſſ. ſecunda. Guilelmus Nicols in ſex libris elegiaco ſcriptis carmine notisque illuſtrato de litteris inuentis, Lond. 1711. 8. Olaus Rudbeckius parte 1. Atlanticae c. 38. Bochartus lib. 1. Chanaan cap. 20. Tho. Munkerus ad Hyginum fab. 277. Io. Marſhamus Canonis Chronici p. 123. ſq. Iacobus Bouhierius auctor eruditae diſſert. quae Clariſſ. Montfauconi Palaeographiae graecae ſubiicitur de priſcis Graecorum ac Latinorum litteris. Auctor anonymus libri anglice ſub hoc titulo Londini 1726. 8. editi: *An eſſay upon Litterature: or an Inquiry into the Antiquity and original of Letters.* Ioannes Baptiſta Bianchonius in libello [14] de antiquis litteris Hebraeorum et Graecorum, Bononiae 1748. 4. Euſebius Renaudotus de origine graecarum litterarum, Tomo ſecundo memoriar. Academiae inſcriptionum pag. 34. et 318. Ioan. Swintonus in diſſertatione de priſcis Romanorum litteris, Oxoniae 1750. 4. Edw. Spelmannus in diſſertatione volumini ſecundo verſionis anglicanae Dionyſii Halicarnaſſenſis, Lond. 1759. 4. voluminibus quatuor editae adiecta. Andreas Norcopenſis in diſſertatione de prima litterarum origine, Vpſal. 1687. 8. Matth. Ioan. Reutze in diſſertatione de primis litterarum natalibus, Hafniae 1717. 4. Leo quoque Allatius parauit librum de origine Graecarum litterarum, in quo earum antiquitatem et vſum et vt immutatae fuerint, explicauerat, vt ipſe teſtatur lib. de patria Homeri pag. 88. De litteris [15] etruſcis egerunt Ludov. Bourguetus in epiſtola de alphabeto etruſco inſerta Tomo XVIII. bibliothecae Italicae pag. 1. ſqq. et Tomo primo collectionis diſſertationum academiae Cortonienſis pag. 1. ſqq. et Anton. Franc. Gorius quum in muſeo Etruſco vol. I. p. 47. ſqq. vol. II. pag. 401. ſqq. tum in praefatione praemiſſa libro: *Diſeſa dell' Alphabeto degli antichi Toſcani*, Florentiae 1742. 8. Ioannes Swinton in diſſertatione de lingua Etru-

[13] Huius ſpecimen iam aliquod dederat Wachterus in A. E. 1743. p. 40.

[14] Zuverläßige Nachrichten part. 119. pag. 818. vbi nonnulla contra hunc libellum monentur.

[15] De recentiſſimis conatibus monumenta Etruſca explicandi Vir maxime Reuerendus nobisque amiciſſimus Chriſtoph. Gerh. Süke elegantem commentationem edidit Lipſ. 1737. 4.

Etruriae regalis vernacula, Oxonii 1738. 4. Ad quam annotatiunculas Ioan. Georg. Wachterus Actis Eruditorum A. 1744. pag. 395. inſerendas curauit. Britannicarum litterarum inuentor fuit Nemnius quidam, vide Bibliothec. Anglic. T. VII. p. 194. Verſus, quos affert Petrus Crinitus XVII. 1. Ennodium auctorem habent:

Moſes primus Hebraicas *exarauit litteras*
Mente Phoenices ſagaci condiderunt Atticas
Quas Latini *ſcriptitamus edidit Nicoſtrata,*
Abraham Syras *et idem repperit* Chaldaicas,
Iſis arte non minore protulit Aegyptias
Gulfila promiſit Getarum *quas videmus vltimas.*

Ex gruum volatu figuras litterarum a Mercurio Triſmegiſto efformatas tradit Caſſiodorus lib. 8. Variar. Ep. 12. alii hoc tribuunt Palamedi, vnde grues aues Palamedis dicuntur a Martiali lib. 13. Epigr. 75. De volatu litterato gruum videndus prae ceteris Iac. Gaffarellus in curioſitatibus inauditis pag. 250. ſq. meminit et Martialis lib. IX. Epigr. 14. laudans nomen Earini digniſſimum, quod penna ſcribente grues ad ſidera tollant. Idem Gaffarellus multus eſt in explicando Alphabeto ſuperſtitioſo et inani, quod in coelo videre ſibi viſi ſunt nugiuenduli nonnulli, de quo Kircherus tomo 2. Oedipi part. 2. p. 215. Alia Alphabeta commentitia Adami, Noachi, et Henochi refert atque explodit Tho. Bangius in coelo orientis Exercit. ſecunda de litteratura Patriarchali, vide ſis quoque Rocham in Bibliotheca Vaticana p. 79. 82. 88. 91. ſq. Kircherum 2. Oedipi Parte 1. pag. 105. In ordine alphabeti Hebraeos ac Phoenices ſequuti ſunt Graeci et Latini, vt poſt alios notant Hallenſes Parte VI. Obſerv. cap. 4. Graeca Alphabeta per varias aetates diuerſimode in MSS. exarata ſingulari tabella exhibuit Eduardus Bernhardus Ao. 1689. Oxonii, atque inde Ezech. Spanhemius de vſu et praeſtantia numiſmatum diſſ. 2. ed. Lond. Longe plurima ab eo tempore e MSS. produxit Montfauconus in eruditiſſimo Palaeographiae Graecae opere. Latina diuerſarum aetatum habes apud Mabillonium in opere praeclaro de re diplomatica, et Papebrochium in propylaeo ad tomum 2. Actorum Sanctorum Aprilis. Variarum linguarum alphabeta et notas ſingulari ſtudio collegit ac digeſſit Andreas Mullerus Greifenhagius, vna cum verſionibus prope centum orationis Dominicae, et poſt eius fata publico dedit Seb. Godofr. Starkius ὁ μαχαιρίτης, Berolini 1703. 4. Notas varias et ſiglas Medicorum, Chymicorum, Aſtrologorum exhibet praeter Montfauconum Cangius ad calcem Gloſſarii Graeci. Alphabeta medii aeui exhibent Io. Iac. Scheuchzerus in ſpecimine alphabeti ex diplomatibus et codicibus Turicenſibus,

ſibus, Tiguri 1730. fol. Dan. Eberh. Baringius in claui diplomatica, Hanov. 1737. 4. Io. Ludolf. Waltherus in lexico diplomatico, Goettingae 1745. fol. voll. III. et Carpenterius in Alphabeto Tironiano, cuius ſupra p. 805. mentionem fecimus. Artis occulte ſcribendi ſiue *ſteganographiae* artisque occultas ſcripturas ſoluendi et legendi, ſiue *deciſratoriae* praecepta dederunt Ioannes Trithemius in Steganographia ſiue arte per occultam ſcripturam animi ſui voluntatem abſentibus aperiendi, Darmſtadii 1621. 4. Guſtauus Selenus (Auguſtus Dux Brunſuicenſis) Crypromenytices et Cryptographiae libris IX. Luneburgi 1624. fol. Wolfgangus Erneſtus Heidel in Steganographia Ioan. Trithemii vindicata, reſerata et illuſtrata, Norimbergae 1721. 4. Ioan. Baptiſta Porta libris IV. de occultis litterarum notis, Montisbeligardi 1593. 8. Samuel Morlandus in a new method of Cryptography 1666. fol. Caſpar Schottus in ſchola ſteganographica, Norimbergae 1680. 4. Ioannes Paullus Bonetus in tractatu de Cifris inſerto libro eius, qui inſcribitur: *Reduction de las Lettras y Arte para enſennar a ablar los mudos*, Madriti 1620. 4. pag. 280. ſqq. Anton. Maria Coſpus in libro ex italico gallice verſo: *L'interpretation des Chiffres, augmentée et accommodée particulierement à l'uſage des langues Françoiſe et Eſpagnole par F. I. F. N. P. M.* Pariſiis 1641. 8. Ludov. Henr. Hillerus in myſterio artis ſteganographicae, Vlmae 1682. 8. Io. Chriſtoph. Wagenſeilius in arcano ſteganographico, quod exſtat pag. 56. ſqq. eiusdem exercitationum varii argumenti, Altorfii 1684. 4. Ioan. Balthaſar Friderici in Cryptographia germanice edita Hamb. 1684. 4. Claudius Comierſius in l'art d'ecrire et de parler occultement et ſans ſoupçon, Pariſiis 1690. 12. Alexander Marcellus in noua ſteganographia imperceptibili, quae legitur in Actis Eruditor. 1729. p. 38. ſq. vbi quoque pag. 255. I. G. G. H. M. P. epiſtola de noua hac ſteganographia exhibetur. Chriſt. Breithaupt in arte diciſratoria, Helmſtadii 1737. 8. et Dav. Arnoldus Conradi in Cryptographia denudata, Lugd. Batav. 1739. 8. quae integrum Breithauptii libellum exhibet, cui ſuum nomen praefixit Arnoldus; vide Iuſti Friderici Engelbrechti commentationem de arte deciſratoria, eius origine, fatis, cultoribus, fundamento et hodierno vſu, Helmſt. 1747. 4.

Ciſrarum vſum et figuras non ab Arabibus primum repertas, ſed a Graecis ad Arabes, ab his ad Indos, tum ad nos quoque perueniſſe contendit Iſ. Voſſius p. 64. ſq. ad Melam: et Boëthii iam aetate recepta fuiſſe haec numerorum ſigna ex antiquiſſimo eius codice ibidem demonſtrat. Cui adde Io. Walliſii Epiſtolam de ciſrarum in Anglia vſu circa annum Chriſti 1090. in Transactionibus Philoſophicis Anno 1700. menſe Septembri. Ex Graecis litteris formatas eſſe numerorum notas, facile oſtendit Huetius in demonſtratione Euangelica, quod de characteribus 7. Planetarum etiam veriſimile eſſe et ex Graecis

Graecis 7. vocalibus illos videri formatos, alibi demonſtraui, licet alias rationes characterum illorum reddat Ioſ. Scaliger ad Manilium p. 640. edit. Argentorat, cui adde Salmaſium ad Solin. p. 873. ſq.

Praeter litteras vulgares, quibusdam gentibus etiam fuere *litterae ſacrae* ſiue *hieroglyphicae*, vt de Aegyptiis vulgo conſtat, de quibus nota Clementis Alexandrini, Diodori Siculi et aliorum teſtimonia, et libri integri Horapollinis, Io. Pierii Valeriani, Nic. Cauſſini, Michaëlis Maieri: Romeyri de Hooghe Hieroglyphica edita cura Arnoldi Heinr. Weſterhouii, quae ex belgico germanice verſa cum praefatione S. I. Baumgartenii prodierunt Amſtelodami (Lipſiae) 1744. 4. Roberti Clayton liber, qui germanice verſus ſub titulo: Vom Urſprung der Hieroglyphie und Mythologie der alten Heyden, Hanouerae 1754. 8. quibus addatur Shawius vol. 2. itiner. c. 5. p. 93. ſqq. et Pocockius in deſcriptione orientis vol. 1. lib. 5. c. 4. p. 227. ſqq. et Io. Henr. Schumacheri Verſuch, die dunkeln Geheimniſſe in den Hieroglyphiſchen Denkbildern der Egyptier zu erklären, Guelpherbyti 1754. 4. ſed praecipue perſpicui documenti loco ſunt, obeliſci hodieque ſuperſtites, atque litteris illis inſcripti, et a Kirchero in Obeliſco Pamphilio et Oedipo Aegyptiaco quanquam non vsquequaque feliciter explicati. Warburtonus in diuina Moſis legatione loco ſupra p. 957. citato oſtendit, praecipue litterarum Hieroglyphicarum vſum ad res occultas ſeriorem eſſe illo, quo ad res memorabiles Regum poſteritati mandandas aperte adhibitae ſunt. Generatim quatuor ſcribendi genera facit apud Aegyptios, Hieroglyphicum, Symbolicum, Epiſtolicum et Hierogrammaticum, quorum duo priora figuris non verba, ſed res, vel planius vel occultius repraeſentarint. Tertium litteris verba aperte ſignificarit lingua vulgari: quartum lingua a ſacerdotibus inuenta pariter ac litteris nouae inuentionis huic linguae reſpondentibus occultam ſcientiam ſacerdotum continuerit. De aliarum gentium characteribus, quos a profanis diuerſos habuerunt, disputat Bochartus in Geographia Sacra lib. 2. Chanaan cap. 17. quod vero de Aethiopibus ibidem tradit, aliter videtur Iobo Ludolpho, Hiſtoriae Aethiopicae lib. IV. cap. 1. §. 23. Hebraeorum populo ſanctiores fuiſſe litteras, quas vulgo dicimus Samariticas, nullo certo teſtimonio conſtat, quum numorum lubrica ſit fides, et Pentateuchum Samariticum ex Hebraico noſtro deſcriptum eſſe clariſſimis argumentis docuerit Io. Henr. Hottingerus in exercitationibus Samariticis, cui adde ſis Stephanum Morinum in exercitationibus de lingua primaeua, et Ioannem Buxtorfium de litteris Samariticis aduerſus Ludov. Capellum. De Lingua Sacra Aegyptiorum agit quoque idem Bochartus in Phaleg pag. 156. Io. Clericus ad Exod. XXVIII. 37. et Iablonskius Panth. Aegypt. paſſim, et inprimis Prolegom. p. 130-135. De lingua ſacra Braminum meminit

minit Io. Baptiſta Tauernierius parte 2. Itinerarii p. 171. et pleriſque Indis quemadmodum etiam Siamenſibus duplex eſt lingua, vna vulgaris et altera eruditorum, vt ex Louberio et aliis conſtat. Sinenſes vero neque litteris vtuntur neque facile concipiunt; quomodo fieri poſſit, vt tam exiguo numero characterum quorum ſinguli nihil ſignificant, exprimere atque ſcripto conſignare poſſimus tot tamque diuerſas animi noſtri conceptiones et quaecunque ore eloqui valemus. Itaque loco Alphabeti habent characteres ſeu figuras quamplurimas, quarum alii 80000 alii 54409. numerant, vide Ludouicum de Comitibus memoriarum Sinenſium tomo 1. p. 255. et Nouellas Reipubl. Litterariae A. 1688. pag. 189. Quomodo Sinenſium characteres differant ab Hieroglyphicis Aegyptiorum, disquirit Kircherus tom. 3. Oedipi p. 10. ſq. idem characterem Zoographicum ſiue Hieroglyphicum Hermetis vt hariolatur cum Alphabeto Copto et litteris Graecis confert p. 35. ſq. De litteris Brachmanum ſeu Gymnoſophiſtarum idem Kircherus conſulendus pag. 21. ſq. De Mexicanorum p. 28. ſq. de Peruuianis aliisque gentibus qui litterarum vſu deſtituuntur, eorumque loco nodos vel aliud eiusmodi abhibent, vide Ludolphi Neocori Biblioth. nouorum librorum Ao. 1699. p. 669. et Hallenſium Obſerv. ſelectas tomo 1. p. 292. Germanis etiam veteribus litterarum ignorationem ex Taciti teſtimonio obiectam disquirit idem Neocorus p. 674. ſq. quod tamen ad ſolum litterarum amatoriarum commercium reſtringit Vir Clariſſ. Andreas Ludouicus Koenigsmannus Exercitatione ſingulari Kiloniae edita de litterarum amatoriarum apud Germanos ignoratione. Vide et alteram eiusdem de origine litterarum apud Germanos. Contrarium euincere ſtudet Heineccius in hiſtoria Iur. lib. 2. c. 1. §. 1. et Prooem. hiſtor. Iuris §. 4.

XII. Typographiae [16] artem a Germanis repertam eſſe praeter alios agnoſcit Claudius Quilletus Gallus lib. IV. Callipaediae, hiſce verſibus:

Quis neſcit diri reſonantia fulmina Martis
Germana fabricata manu? graphicasque typorum
Inventas Rheni famoſa ad flumina formas,
Doctorum queis ſcripta virum pretioſaque Muſis
Carmina venturos durant ſeruata per annos.

Neque

[16] Ioannes Tolandus in epiſtola ad Hugonem Wrotteſleium notat inuenti huius ſuggeſtionem (ſi quis potuiſſet attendere) ſatis perſpicue traditam a Cicerone lib. 2. de N. D. c. 25. vbi Epicureis mundum ex atomis fortuita concurſione effectum ſibi perſuadentibus obiicit, *hoc qui exiſtimet fieri potuiſſe non intelligo cur non idem putet, ſi innumerabiles vnius et viginti formae litterarum vel aureae vel qualeslibet, aliquo coniiciantur, poſſe ex his in terram excuſſis annales Ennii, vt deinceps legi poſſint, effici.*

Neque hanc gloriam Germanis inuident ex Italis Octauius Ferrarius, et Hieronymus Niger, atque Aonius Palearius, qui *typos pulcherrime adinuentos* Germanis tribuit Orat. 3. p. 94. ex Gallis Gabriel Naudaeus, in Hiſtoria Ludouici XI. c. 7. aut Mabillonius tom. 1. Muſei Italici p. 64. quanquam Belgis Harlemenſibus, inuentore *Laurentio Coſtero* [17] vindicare malunt Boxhornius et P. Scriuerius, Bertiusque et in Hiſtoria Batauica c. 17. Adrianus Iunius. Ceterum inter Germanos ipſos hoc de inuento certant Argentinenſes et Moguntini. Nam Moguntinis hunc honorem aſſerunt Ioan. Shiphower in chronico Oldenburgenſi, [18] Trithemius, [19] Nicolaus Serrarius [20] et Ioan. Saubertus: tum Georgius Fridericus Magnus, de quo Tentzelius in dialogis vernaculis menſtruis A. 1692. p. 683. ex Italis etiam Bernhardus Scardeonius, vt obſeruatum Struuio p. 164. tom. 1. Bibl. Antiquae. Argentinenſibus Adamus Schragius, Io. Henr. Boeclerus, Io. Schmidius, Io. Schilterus, Iacob. Wimphelingius, et Ioan. Dan. Schoepflinus quum in Programmate, quo typographiae A. 1440. inuentae feſtum ſaeculare indictum eſt, inſerto eius commentationibus hiſtoricis et criticis pag. 557. tum in vindiciis [21] typographicis, Argentorati 1760. 4. in quibus oſtendit litteras mobiles *ſculptas* a Ioan. Guttenbergio Argentorati, *fuſas* Moguntiae a Fauſto atque Schaeffero, ſocio Guttenbergio, eſſe inuentas. Inter primos vero fuerunt *Io. Guttenberg zum Iungen,* [22]

Vv 2 *Ioan-*

[17] Coſtero forte non deneganda inuentio rudimentorum typographiae ſiue artis voces ligno inciſas imprimendi: ſed perfectio ipſa et quod in inuentione illa praecipuum eſt ars imprimendi litteris ſeparatis plumbeis, quarum ad multos et varios libros excudendos vſus eſſe poſſit, Moguntinis vel Argentoratenſibus debetur. Confer Io. Georgii Betulii ſiue Burchardi Epiſtolam ad amicum de relatione itineris D. Chriſtiani Henrici Erndl. p. 65. ſq. Sinenſium typographia Coſteri inuentioni ſimilis, nihil fere cum Europea commune habet. Coſteri Epitaphium apud Harlemenſes legitur hoc: M. S. Viro Conſulari LAVRENTIO COSTERO Harlemenſi, alteri Cadmo, et Artis Typographicae circa Annum Domini MCCCCXXX. inuentori primo, bene de litteris ac toto Orbe merenti, hanc Q. L. C. Q. ſtatuam, quia aeream non habuit, pro monumento poſuit Ciuis gratiſſ. ADRIANVS ROMANVS, Typographus A MDCXXX.

[18] T. II. ſcriptorum rerum Germanicarum editorum a Meibomio p. 171. Abgeſonderte Bibliothek VIII. 1. p 668.

[19] Dan Maichelius de bibliothecis Pariſienſibus pag. 10. ſq. Io. Georg. Schelhornius amoenitatum litter. Tomo IV. pag. 301. edit. ſecundae.

[20] Lib. 1. rerum Moguntinarum c. 87.

[21] Hamburgiſche Anzeigen und Urtheile von gel. Sachen 1760. p. 106. Neueſtes aus der anmuthigen Gelehrſamkeit 1760. p. 5. ſſ.

[22] Auctor Paralipomenon ad abbatis Vrlſpergenſis chronicon: *Anno Domini MCCCCXLVI. Friderico III. Rom. Imp. regnante, magnum quoddam et paene diuinum beneficium collatum eſt vniuerſo terrarum orbi a Ioanne Guttenberg, Argentoratenſi, nouo ſcribendi genere reperto. Is enim primus artem impreſſoriam, quam latiniores excuſorium vocant, in vrbe Argentoratenſi inuenit. Inde Moguntiam veniens eandem feliciter compleuit.* Adde Io. Dav

Koeler

Ioannes Fuſt et *Io. Medinbach*, [23] ciues Moguntini, et *Io. Mentelius*, ciuis Argentoratenſis, qui in Europa libros typis exſcriptos in lucem ediderunt circa annum 1450. ac deinceps. Nouiſſime paradoxon hactenus inauditum de Pamphilo Caſtaldo, Feltrinenſi, typographiae primo inuentore, a quo artem illam didicerit Ioannes Fauſtus, vidi memorari in Ephemeridibus Pariſienſibus Anni 1712. tom. 2. p. 470. De Guilelmo Caxoduno qui primus typographicam artem Londini exercuit, adi ſi placet Io. Lelandum de ſcriptoribus Britanniae p. 423 et Biographiam britannicam p. 1223. ſqq. In Gallia antiquiſſimi typographi fuere Vlricus Gering, Martinus Crantz et Michael Friburger circa Annum 1470. Graecis litteris primus impreſſit Pariſiis Io. Gourmont. Romam haec ars perlata eſt a Conrado Sweinheim et Arnoldo Pannarts circa A. 1465. Ceterum de vniuerſa hac re et typographicae artis origine atque incrementis videndi Andr. Cheuillerius in Lib. Gallice edito et variis ſcitu iucundis rebus referto de origine typographiae Pariſienſis, Pariſ. 1695. 4. Bernhardus a Mallincrot in tractat. de ortu et progreſſu artis typographicae, Colon. 1693. 4. Iſaacus Bullart in Academia ſcientiar. Gallice edita tom. 2. p. 242. ſq. (vbi ſigillatim de Guttenbergio et Coſtero) Paulli Freheri theatrum viror. eruditorum p. 1424. ſq. Io. Arnoldus Bergellanus in poëmate encomiaſtico de chalcographiae inuentione, quod integrum recudi curauit Tenzelius Bibl. ſelect. A. 1704. p. 986. ſq. Io. Langius II. 3. Epiſt. Medic. Georgius Paſchius in inuentis nou-antiquis p. 330. ſq. Io. Caillius in hiſtoria typographiae edita Gallice Pariſiis 1689. 4. quanquam Vignolius Maruillius tom. 1. Miſcell. p. 80. notat eundem non ſatis certam notitiam habuiſſe rerum plerarumque de quibus dicere inſtituit. Michaelis Maittaire annales [24] typographici, quorum tomus primus prodiit Hagae Comitum 1719. 4. tomi ſecundi partes duae ib. 1722. tomus tertius ibid. 1725. tomus primus auctior, vel potius tomus IV. Amſtelod. 1733. et tomus V. ſiue index in IV. tomos, Londini 1741. Antonius Orlandus in origine e progreſſi della Stampa, Bononiae 1722. 4. Samuelis Palmerii general hiſtory of Printing, Londini 1733. 4. Proſperi Marchand hiſtoire de l'origine et des premiers progrés de l'Imprimerie, Hagae Comit. 1740. 4.

Ioan.

Koeleri hochverdiente und aus bewährten Urkunden wohlbeglaubte Ehrenrettung Johann Guttenbergs = = wegen der erſten Erfindung der Buchdruckerkunſt in der Stadt Maynz, Lipſiae 1741 4.

[23] Vide iter ſecundum litterarium duorum monachor. Benedictinorum p. 223. Tentzelii dialogos A. 1698. p. 664 ſq. et 739. Burch. Gothelf Struuii introduct. in Hiſt. litterar. c. 11. Chronicon der Stadt Frankfurt am Mayn p. 435. ſq. Schelhornii amoenit. litter. T. 1. p. 283, 285. et Dan. Maichelium de biblioth. Pariſ. p. 70. ſq.

[24] Qui ſupplementa ad Maittarii annales ediderunt recenſentur a Baumgartenio P. VI. der Nachrichten von einer halliſchen Bibliothek, p. 434. et in catalogo bibliothecae Bunauianae T. I. parte 1. p. 672. ſq.

Ioan. Dauid. Wertheri wahrhaftige Nachrichten der ſo alt- als berühmten Buchdruckerkunſt, Francof. et Lipſiae 1721. 4. Frid. Chriſt. Leſſeri typographia iubilans, oder kurzgefaßte Hiſtorie der Buchdruckerkunſt, Lipſiae 1740. 8. Io. Chriſt. Wolfii, Collegae nobis coniunctiſſimi, monumenta typographica, in quibus XLIV. opuſcula integra et trecenta circiter loca ſelecta variorum ſcriptorum de origine, praeſtantia et abuſu artis typographicae continentur, Hamburgi 1740. Tomi II. 8. Chriſt. Gottl. Schwarzii primaria quaedam documenta de origine typographiae, quae tribus diſſertationibus edita ſunt Altorfii 1740. Ioan. Henr. Stuſſii commentatio de natalitiis artium ſpeciatim artis typographicae, Gothae 1740. et in der Nachricht vom Buchdrucker Iubilaeo in Gotha, Gothae 1740. 8. Adami Henr. Lackmanni annal. typographic. ſelecta capita. His adde Guil. Erneſtum Tentzelium in dialogis vernaculis Ai. 1692. 1695. et 1697. et in lib. ſingulari Germanice edito de inuentione Typographiae, qui recenſetur in Actis Eruditor. 1700. p. 153. ſq. Paullum Patrem in diſſ. de Germaniae miraculo typis litterarum, earumque differentiis, Lipſiae 1710. 4. Io. Herm. Fürſtenau diſſert. de initiis typographiae phyſiologicis, Rintelii 1740. Io. Georg. Schelhornii amoenitates litterarias tomo maxime primo et quarto. Caſimiri Oudini diſſertationem de primis artis typographicae inuentoribus ad calcem tomi tertii de ſcriptoribus eccleſiaſticis p. 2742. ſqq. Memorias litterarias Treuoltinas p. 1724. ſq. A. 1712. Thomam Bartholinum diſſ. 4. de legendis libris p. 109. qui etiam p. 110. Bibliorum Latinorum Anno 1450. Coloniae editorum meminit a Io. Guttenbergio poſt excuſum ab eodem A. 1442. doctrinale Alexandri et Petr. Hiſpani quosdam tractatus. Io. Henr. Leichii librum de origine et incrementis typographiae Lipſienſis, Lipſiae 1740. 4. Chriſt. Knauthii annales typographicos Luſatiae ſuperioris, Laubanae 1740. 4. Nicolai Catherinoti annales typographiques de Bourges, Biturigi 1683. 4. Conyers Middletoni diſſertation concerning the Origin of Printing in England, Cantabrigiae 1735. 4. Ioſephi Ameſii antiquitates typographicas, ſeu hiſtoriam typographiae Anglicae et antiquorum Angliae typographorum, Londini 1749. 4. Hiſtoriam typographiae Oxonienſis a Ioan. Walliſio ſcriptam, quae prodiit cum Roberti Hookii poſtumis editis a Guil Derhamo, Londini 1726. 8. Io. Daniel. Hoffmannum de typographiis earumque initiis et incrementis in regno Poloniae et magno ducatu Lithuaniae, Gedani 1740. 4. Fabiani Toerneri hiſtor. artis typographicae in Suecia, Vpſal. 1722. 8. Ab eodem, cuius iam ſaepius mentionem fecimus, Io. Guttenbergio quem Wimphelingii fide Argentinenſem vocat, Moguntiae feliciter detectam typographiam affirmat Kircherus, in Propylaeo ad Oedipum Aegyptiacum cap. 2. Anno 1726. typographia etiam permiſſa eſt CPoli, vide Hiſtoire

litteraire de l'Europe A. 1727. Febr. p. 167. ſq. ſed circumactis aliquot annis prohibita. Primus qui ex illa typographia prodiit liber fuit Lexicon arabicoturcicum, vide Bibliothecam italicam T. XI. p. 284. Quanquam vero Typographi artis ſuae iubilaeum Anno 1640, cuius acta ad manus mihi ſunt, vulgata Lipſiae illo anno in 4. et iterum paſſim celebrauerunt Anno 1740.[25] atque adeo origo Chalcographicae artis vulgo refertur ad annum Chriſti 1440. tamen libros integros typis impreſſos ante A. 1450. vix ac ne vix quidem reperiri, a Tentzelio et aliis eſt annotatum, licet in tabulis ſculpti alii fortaſſe ante illud tempus exſtent, vt *ſpeculum humanae ſalutis*, de quo Dan. Maichelius de Bibliothec. Pariſ. p. 109. ſq. Ecquis vero Liber primus typis aeneis exſcriptus fuerit, disquirit Scaliger ſiue quisquis auctor confutationis fabulae Burdonum p. 258. ſq. cui adde ſis Rev. Benthemium im Holländiſchen Kirchen-Staat pag. 69. Ephemerides Pariſienſes Anni 1686. pag. 20. Catalogum Librorum ab inuenta typographia vsque ad annum 1500. impreſſorum texunt Phil. Labbeus in Bibliotheca noua MStorum, Io. Saubertus in Hiſtoria Bibliothecae Norimbergenſis, Anton. Reiſerus ὁ μακαρίτης in Catalogo MStorum Bibliothecae Auguſtanae, Suffridus ab Ooſterwyck (de quo vide Voëtium parte 2. Politiae Eccleſiaſticae p. 1130.) et his omnibus diligentius, quanquam etiamnum valde imperfecte Cornelius Beughem in incunabulis Typographiae editis Amſtelod. 1688. 12. Ad quae ſupplementa edidit Berceau inſerta I. Lironii Singularitez hiſtoriques et litteraires, Pariſ. 1740. 12. T. IV. p. 513. ſqq. Maittarius item et Orlandus, paullo ante laudati. Catalogum editionum ab A. 1466. ad 1500. in bibliotheca Annaebergenſi exſtantium Chr. Gotthold Wiliſchius exhibet in arcanis bibliothecae Annaebergenſis p. 298. ſqq. Edidit quoque Io. Lud. Bunemannus catalogum manuſcriptor. membranaceorum et chartaceorum, item librorum ab inuenta typographia vsque ad annum 1500. et inde ad annum 1560. Mindae 1732. 8. Io. Ant. Saxii catalogus librorum, qui Mediolani editi fuere ab A. 1465. vsque ad A. 1500. chronologica ſerie digeſtus exſtat poſt eiusdem hiſtoriam litterariam typographicam Mediolanenſem p. 555. ſqq. quae praemiſſa eſt tomo primo bibliothecae ſcriptor. Mediolanenſium Philippi Argelati, Mediolani 1745. fol. Car. Chr. Hirſchii librorum ab anno primo ad annum quinquageſimum ſaec. XVI. typis exſcriptorum millenarii tres euulgati ſunt Norimb. 1746-1749. 4. Varia poſt inuenta, quibus magis magisque exculta atque exornata fuit ars Typographica, recenſentur in Nouellis Reipub. litterariae A. 17?0. tomo 2. p. 152. ſq. vbi inter alia p. 154. notatur, quod diuerſis generibus litterarum vti, quarum *antiquas* alias, alias *currentes* vocant typographorum filii, Aldus Manutius auus primus

[25] Vide ſupra p. 446.

primus docuerit. Confer ſi placet eaſdem Nouellas A. 1704. tomo 1. p. 519. 520. et Molineti Hiſtoriam de fortuna litterarum Romanarum, de quo libro Ephemerides Pariſ. A. 1684. p. 29. ſq. Mr. Cot Hiſtoire generale de la fonderie des lettres et de l'Imprimerie. Mem. de Trevoux A. 1711. p. 1118. ſq. Characteres typosque Muſicos primus vſurpare docuit in Gallia Iacobus de Sanlecque, vt notat Vignolius Maruillius tomo 1. Miſcellaneor. p. 81. Opera Muſica, quae noua ratione impreſſa prodierunt ex officina Breitkopfia recenſentur in dem neueſten aus der anmuthigen Gelehrſamkeit anni 1757. pag. 78. De officina typographica botanica Halenſi vide Baumgartenii Nachrichten von merkwürdigen Büchern vol. IX. p. 187.

De Roberti Granzoni, Lugdunenſis Typographi, inuentione *characteres ſcripturae calamo exaratae* typis aeneis imitari conantis, vide V. C. Gottlieb Cranzium in memorabilibus Bibliothecae Eliſabethanae Vratislauienſis p. 73. Idem p. 27. agit de deſcriptione ſiue *inciſione imaginum in tabulas ligneas*, Germanis tanquam inuentoribus adſcribenda, et de *aeris* ſiue *cupri inciſione* et *eroſione*, quae non Andreae Mantegnae et Franc. Parmeſanino, Italis, ſed Germanis Mart. Schoenio et Alberto Durero debetur. Ars incidendi ſiue deſcribendi aere vel ligno circa idem ferme, quo typographia tempus coepit hominibus innoteſcere A. C. 1440. [26] auctoribus Thema Finiguerra et Baccione Baldini, aurifabris Florentinis, de quibus ſicuti et de progreſſu admirandi huius artificii ab Alberto Durero, Norimbergenſi, qui A. C. 1528. obiit, vsque ad noſtra tempora vide ſis librum lectu dignum, cui titulus: *l'idée du peintre parfait*, qui prodiit Londini 1707. 12. et recuſus eſt Amſtelod. 1736. 12. cap. 27. p. 57. et alium librum gallicum: Abregé hiſtorique de l'origine et des progrez de la gravure et des eſtampes en bois et en taille douce par Mr. le Maior, (Humbert.) Berolini 1752. 8. atque Fournierii, iunioris, diſſertation ſur l'origine et les progrez de l'art de graver en bois, Pariſ. 1758. 8. Vide etiam memorias Treuoltinas poſt Iulium A. 1710. Philippi Baldinuccii [27] cominciamento e progreſſo dell' arte dell' intagliare in rame, colle vite de' Maeſtri della ſteſſa Profeſſione, Florentiae 1686. 4. In bibliotheca Marchionis de S. Philippo p. 109. ſq. volumina recenſentur XXXI. folii maioris magnitudine iconum Biblicarum aere deſcriptarum variis auctoribus, quorum ibi nomina. Ab eodem redemtus atlas tabularum geographicarum voluminibus centum et tribus, quem collegerat vir nobiliſſimus Theodorus Boendermaker, Canonicus Traiectinus,

[26] Acta Eruditor. 1732. p. 61.

[27] Idem Baldinuccius etiam notitiam et vitas pictorum tradidit ab A. C. 1200. vsque ad annum 1610. Florentiae 1681. 1688. 1702. 4.

iectinus, poſt huius fata venditus A. 1722. Longe ampliorem eadem Marchionis bibliotheca copiam ſelectarum et pulcherrimarum tabularum aenearum copiam exhibet vsque ad p. 123. Neque minus amplam praeſtantiſſimarum tabularum aenearum copiam poſſedit Celeberrimus Io. Frid. Chriſtius, Academiae Lipſienſis olim decus, quarum catalogus gallice euulgatus eſt Lipſiae 1757. 8. Artificium Io. Chriſt. Blonii, pictoris Londinenſis, aere deſcripta variis exprimendi coloribus celebratur in ephemeridibus eruditorum Pariſienſibus 1722. menſe Iulio p. 46. ſqq. memoriis Treuoltinis 1727. p. 965. ſqq. Philoſophicis transactionibus n. 419. et in epitome Tomo VI. 4 p. 30. ſqq.

Praecipuos et celebriores *Typographos*, ex Hadriani Bailleti iudiciis eruditorum et Almelouenii vitis Stephanorum Alphabetico ordine pridem notaui ad calcem Bibliothecae Latinae, quibus addes Burch. Gothelf Struuii introductionem ad rem litterariam cap. 11. Mich. Maittaire hiſtoriam typographorum aliquot Pariſienſium, Londini 1717. 8. Frider. Rothſcholzeri icones bibliopolarum et typographorum de re publica litteraria bene meritorum ab incunabulis typographiae ad noſtra vsque tempora, Norimb. 1726. Eiusdem theſaurum emblematum, id eſt, inſignia bibliopolarum et typographorum ab incunabulis typographiae ad noſtra vsque tempora, ibid. 1730. fol. Iudaeis CPoli et Theſſalonicae conceſſam pridem typographiam, cuius vſus alioqui prohibitus in ditionibus Turcicis eſt, notat Io. Iacobus Schudt in Hiſt. Iudaica p. 452. ſq. ſed tantum reſtrictam ad libros Hebraicos excudendos, et a longo iam tempore deficientem. At gaudent typographiis Iudaei non tantum in Germania Francofurti ad Moenum, Dannhuſae in Sueuia, Dyrenfurti in Sileſia, in Polonia Cracouiae et Lublini, Pragae in Bohemia, in Belgio Amſtelodami, ſed et in Italia quoque Venetiis et alibi, vide Cheuillierium de origine Typographiae Pariſienſis p. 264. ſq. et Bartoloccium tom. 1. p 432. et Io. Chriſt. Wolfii bibliothec. Hebraeam tom. II. p. 941. ſqq. quid quod etiam priuilegia addunt et exſecrationes in libris impreſſis ne quis illos audeat recudere. Pluſne mali an emolumenti Reipublicae litterariae attulerit ars typographica, disquirit Guil. Inſulanus, in Statera Chalcographiae qua bona ipſius et mala ſimul appenduntur et numerantur, Anno 1547. 8. Confer Boccalini centuriam primam relationum ex Parnaſſo, relatione 35. Religionem Medici p. 152. Rol. Mareſii Epiſtolas pag. 353. et Io. Aug. Erneſti proluſionem qua quaeritur, quibus litterarum diſciplinis et quatenus chalcographia proſit, Lipſ. 1740. Merito autem Nicolaus Beraldus, praefatione ad Plinium optat aliquo publico decreto inhiberi ac reprimi inſolentiſſimam ignorantum impreſſorum audaciam, quibus hoc debemus, quod *pro unaquaque littera inuenimus plagam, pro ſyllaba crucem, pro libro tormentum.* Quanto praeclarius Aldus

Manutius

Manutius, qui in praefatione ad Platonem Graece a ſe editum Venetiis A. 1513. fol. *quotieſcunque*, inquit, *vel mea vel eorum incuria qui mecum corrigendis libris incumbunt, aliquo in libro quamuis paruus error committitur, etſi opere in magno fas eſt obrepere ſomnum, (non enim vnius diei labor hic noſter ſed multorum annorum, atque interim nec mora nec requies) ſic tamen doleo, vt ſi poſſem mutarem ſingula errata nummo aureo.* De aliis artibus atque opificiis ſtudia promouentibus, vt *Bibliopolarum*,[28] *Bibliopegorum* etc. vide quae laudatus Tenzelius in dialogis vernaculis A. 1698. p 603. ſq. ex libro Abbildung der gemeinen nützlichen Haupt-Stände, Regenſp. 1694. 4. De arte *pictoria* antiquorum libros tres ſcripſit *Franciſcus Iunius* Franciſci F. cuius praeclari operis editioni ſecundae ſubiectus Catalogus priſcorum Architectorum, Mechanicorum, pictorum, ſtatuariorum, caelatorum, tornatorum aliorumque artificum et operum quae fecerunt, Roterd. 1694. fol. Iunio addatur Hiſtoire de la peinture ancienne, extraite de l'hiſtoire naturelle de Pline liv. XXXV. et eclairci par des Remarques nouvelles, Londini 1725. fol. P. Monierii hiſtoire des arts, qui ont raport au deſſein, Pariſ. 1698. 8. Georgii Turnbullii opus praeſtantiſſimum anglice ſub hoc indice editum: Treatiſe on antient Painting, containing obſervations on the Riſe, Progreſs and Decline of that Art amongſt the Greeks and Romans, Londini 1740. fol. Claudii Franc. Fraguierii diſſertatio de antiquitate artis pictoriae, quae exſtat Tomo I. hiſtor. acad. inſcriptionum p. 91. ſqq. Claudii Sallierii commentatio de optica veterum pingendi ratione, quae exſtat tomo XI. memoriae academiae inſcriptionum pag. 152. ſqq. Petri Cinerii introductio ad hiſtoriam artis delineatoriae, quae legitur in eiusdem diſſertationibus litterariis, Florentiis 1742. 8. pag. 333. ſqq. Winckelmanni Gedanken über die Nachahmung der griechiſchen Werke in der Mahlerey und Dichtkunſt, Dresdae 1756. 8. Eiusdem Erläuterung der Gedanken von der Nachahmung der griechiſchen Werke in der Mahlerey und Dichtkunſt, ibid. eod. Haud pauca obſeruatu digna occurrunt quoque in libro gallico: Abregé de la Vie des plus fameux Peintres, Pariſiis 1745. et 1752. 4. Part. III. Voll. II. Monogrammata pictorum eleganter accurateque interpretatus eſt Io. Frid. Chriſtius in libro germanice edito: Anzeige und Auslegung der Monogrammatum, einzelnen und verzogenen Anfangsbuchſtaben der Namen, auch anderer Züge und Zeichen, unter welchen berühmte Mahler, Kupferſtecher und andere dergleichen Künſtler, auf ihren Werken ſich verborgen haben, Lipſiae 1747. 8. qui liber gallice verſus auctusque prodiit Pariſiis 1750. 8. Super priuilegiis

[28] Plura Bibliopolia fuiſſe Romae ἐν τῷ Σανδαλαρίῳ teſtatur Galenus de libris propriis ſub init.

giis pictorum librum ſingularem Georg. Theoph. Boernerus edidit Lipſiae 1751. 8.

XIII. Alia *inuenta* veterum et recentiorum exponunt Polydorus Virgilius ſingulari opere, cuius tres primum libri Argentorat. 1509. 4. deinde octo de rerum inuentoribus ſaepiſſime lucem adſpexerunt. In prima quae in manibus mihi eſt editione nonnulla leguntur, quae deinceps ad monitum Indicum expurgatoriorum omiſſa vel immutata ſunt. Praeter Polydorum hoc argumentum attigerunt M. Antonius Sabellicus, Alex. Sardus, Io. Matthaeus Lunenſis, Io. Textor in officina: Praecipue vero commemorandi Guido Pancirollus libro de antiquis deperditis [29] et recens inuentis cum Henr. Salmuthi commentario, et anglice [30] recuſus A. 1730. additis variis obſeruationibus duobus voluminibus in octauo, ſub titulo: *the hiſtory of many memorable things in uſe among the antients, but now loſt.* Mich. Watſon in theatro variarum rerum, Brem. 1663 8. Secundus Lancellottus in ſuo *Hoggidi* Tom. 2. cap. vlt. p. 439. ſqq. Vincentius Brunus in Teatro de gl' Inventori di tutte le Coſe, Napoli 1603. fol. Theodorus Ianſonius ab Almelooueen in Inuentis nou-antiquis (quibus Medica potiſſimum attingit, vt Mich. Bernardus Valentinus in Medicina nou-antiqua, Archibaldus Pitcarnius in diſſ. quinta Medica, Io. Abraham Merklinus in feliciori quam nunc Medicina etc.) et in rerum inuentarum onomaſtico ſecundum litterarum ordinem digeſto: Amſt. 1684. 8. quod longe locupletius prodiit Germanice in parte 3. Operis cui titulus: der eröffnete Ritterplatz, Hamb. 1704. 12. Georgius Paſchius in Inuentis nou-antiquis, Kilon. 1695. 8. cuius altera editio A. 1700. Lipſiae 4. longe locupletior eſt, Ioſephus Blancanus Ieſuita in opere de recentioribus inuentis. Io. Andr. Cnoblachius in diſſertat. de ſcientiis quibusdam deperditis, Witeb. 1709. Anonymus in obſerv. de ſcientiis quibusdam philoſophicis deperditis, quae exſtat in den Hälliſchen auserleſenen Anmerkungen parte III. p. 284. Ioachimus Negelein in Vlyſſe [31] litterario, ſiue oratione de ſingularibus et nouis quibusdam, Norimb. 1726. 8. Chriſtoph. Weiglerus in oratione de palmariis ſaec. noſtri inuentis, Altorfii 1679. Vincentius Auria in Sicilia inuentrice, Panormi 1704. 4 Dominic. Maria Mannius in commentario de Florentinis inuentis, Ferrariae 1731. 4. Ioan. Bernardin. Tafurius in lettera intorno ad alcuni Inventioni

[29] Confer Perraltum, parallele des anciens et de modernes Tomo 1. pag. 54. ſq. Deperdita illa non eſſe deperdita, ſed debuiſſe a Pancirollo inſcribi de rebus hodie in deſuetudinem abeuntibus, ſiue de rebus antiquorum, quas poſteritas intuitu meliorum aboleuit, antiquauit, correxit diſputat *Olaus Borrichius* T. 2. orat. 13. p. 101 - 127.

[30] Journal des Savans 1731. menſe Maio p. 134.

[31] Fränkiſche Acta p. 210.

venzioni uſcite dal regno di Napoli, inſerta collectioni opuſculor. ſcientific. et philologic. T. VI p 51. Elias de Amato in animaduerſione in I. B. Tafurium de inuentoribus ſcientiarum et artium regni Neapolitani, quae exſtat Tomo XXIV eiusd. collect. p. 324. Bernardus Albinus in oratione [32] de incrementis et ſtatu artis medicae ſaec. XVII. dicta Lugd. Batav. 1711. Dan. Nebelius in oratione de nouis huius ſaeculi inuentis botanicis, 1694. Ex veteribus idem argumentum tractauerunt Antiphanes, Ariſtodemus, Ariſtoteles, Cydippus Mantinenſis, Dinias, Ephorus Cumanus, Philoſtephanus, Scamon Mitylenaeus, Simonides, Strato Peripateticus, et Theophraſtus Ereſius, vide Clementem Alexandrinum 1. Stromatum p. 308. cuius verba repetit Euſebius X. 6. praeparat. et Strabonem lib. XIII. p. 622. vbi Ephori meminit, contra quem ſcripſit Strato, vt ex Indice Libri VII. Pliniani colligunt Ionſius et Harduinus. Ceterum horum omnium ſcripta iam pridem interciderunt. Ex iis qui exſtant, videndus praeter Clementem Plinius VII. 56. Hiſt.

Pyxidem nauticam (vt vnum vel alterum tantum e praecipuis attingamus) Salomoni Regi innotuiſſe non dubitant, Leuinus Lemnius III. 4. de occultis naturae miraculis, Io. Pineda de rebus Salomonis IV. 15. p. 273. et Nic. Fullerus lib. IV. Miſc. ſacrorum cap. 19. quod refellit Bochartus in Chanaan lib. 1. cap. 38. et Herm. Witſius in Dodecade diſſertationum p 109. ſq. Vide et Martium Lipenium de nauigatione Salomonis Ophiritica cap. V. p. 394. ſq. Georg. Hackewillium opere Anglice edito de prouidentia p. 323. ſq. et Io. Baptiſtae Riccioli Geographiam reformatam p. 91. 473. ſq. Neque Io. Friderico Herwarto ab Hohenburg facile quis aſſenſerit, qui menſa Iſiaca et multis aliis veterum Aegyptiorum aliorumque abſtruſis figuris ac fabulis magnetem et eius virtutes notari contendit in admirandis ethnicae theologiae myſteriis vulgatis Monachii A. 1626. 4. Similiter falluntur qui *verſoriam* Plauti [33] pyxidem nauticam interpretantur, quos confutat Turnebus XX. 4. Aduerſar. funem quo velum vertitur, illo vocabulo ſignari notans. Confer Bonifacium II 26. Hiſt. ludicrae. Pyxis quoque cuius a ter mille annis vſum fuiſſe aiunt apud Sinenſes, non Magnetica et nautica ſed ſortilega eſt, vt Martinus Martinius in Epiſtolis annotauit. Illius iconem et explicationem vide in Muſeo Wormiano p. 372. ſq ſed conſule etiam Engelberti Kaempferi Iaponiam tab. VIII. qui apud Sinas et Iapones prius quam apud Europaeos pyxidis nauticae vſum innotuiſſe et frequentatum non dubitat. Sane ante A. C. 800. vſurpatam Sinenſibus et a duodecimi ſaeculi initio iam declinationem acus magneticae illis obſeruatam

[32] Nouvelles de la republique des lettres 1710. menſe Decembri p. 683.

[33] Mercatore V. 2, 34 *Huc ſecundus ventus nunc eſt, cape modo verſoriam,*
Hic fauonius ſerenus eſt, illis auſter imbricus.

ſeruatam eſſe notat P. Gaulil apud Stephanum Soucietum in ephemeridibus eruditis Pariſienſibus A. 1732. menſe Decemb. p. 446. ſqq. Tamen aiunt Paullum Venetum pyxidem nauticam accepiſſe a Sinenſibus, et circa A. 1240. in Italiam attuliſſe, ſed Euſebius Renaudotus in notis ad vetera duo itinera in Indiam Chinamque negat a Chinenſibus vel Arabibus accepiſſe Europaeos vel hanc pyxidem vel typographiam vel puluerem pyrium, vide eundem pag. 287. ſq. Alii hoc inuentum contendunt circa A. 1300. prolatum a Ioanne Goia [34] Amalphenſi, vel ſub idem tempus a Flauio de Melphi Neapolitano ſiue *Melſio* [35] Campano, notusque verſiculus: *Prima dedit nautis vſum magnetis Amalphis.* Ferunt etiam Vaſcum Gamam [36] qui primus detexit promontorium bonae ſpei, incidiſſe in naues Barbarorum quibus acus magneticae vſus foret. Petrum Peregrinum Gallum [37] trecentis amplius abhinc annis primum de ea ſcripſiſſe refert Cabaeus, cuius libellum Garzonius ſe vidiſſe teſtatur antiqua membrana conſcriptum in Bibl. Caſtellana Venetiis, quanquam eum poſtea Ioannes Taiſner tanquam proprium euulgauit, vt Gilbertus Peregrinum e Rogeri Baconi ſcriptis ſuffuratum ſuſpicatur. Athanaſius quoque Kircherus in arte Magnetica lib. 1. c. 3. profert verſus Guioti Poëtae Galli, qui circa initia ſaeculi XII. claruit, et acum magneticam notam ſibi fuiſſe ſatis diſerte declarat, et Gallis deberi pyxidis nauticae inuentionem Petrus Gaſſendus ad lib. X. Laertii, et abbas de Choiſi T. VII. hiſtor. Eccleſ. probant ex eo, quod lilii florem etiam hodie ſolent nautae in illa pingere, quo ſeptentrionis punctum deſignetur. Confer Petri van Muſſchenbroek phyſicae experimentalis diſſertationes, Lugd. Batav. 1729. 4. qui Ioan. Walliſium ſequutus tranſact. philoſoph. n. 278. ait eſſe probabile aliquem caſu primum inueniſſe magnetis impoſiti cymbulae, natanti in aqua, alterum polum conſtanter dirigi boream verſus, alterum auſtrum verſus: deinde ferrum magneti affrictum in ſimili cymbula agi eadem directione: poſtea ferrum auctae impoſitum fuiſſe pinnae, vt liberius citiusque moueretur: deinde deliberatum fuiſſe an poſſet inſeruire nautis. Abundius Collina in comment. de inuentore acus magneticae, quae exſtat

[34] Voſſ. de ſcientiis Mathemat. p. 280. et Gregorius Grimaldus in Saggio dell' Academia di Cortona T. III. p. 195 ſqq. Ex parte quoque Ioan. Chryſoſtom. Trombellius in commentar. Bonon T. III parte 3. p. 333. ſqq. exiſtimans a Sinenſibus pyxidem nauticam accepiſſe Venetum quendam, eamque deinde a ciue quondam Amalphitano ad maiorem perfectionis gradum eſſe perductam. Trombellii commentatio germanice verſa inſerta eſt parti ſecundae des allgemeinen Magazins der Natur, Kunſt und Wiſſenſchaften pag. 47. ſqq.

[35] Gyraldus lib. de nauigiis c. 1. Dapper Americae p. 9. Petrus Bellonius lib. II. Obſerv. cap. 16.

[36] Voſſius libro laudato pag. 459. G. Paſchius inuent. nou-antiqu. p. 772.

[37] Sam. Parkerus lib. de Deo p. 127.

exſtat T. II. comment. Bononienſ. parte 2. p. 372. et germanice verſa inſerta eſt eidem armario vniuerſali parte 3. p. 140. pyxidem nauticam putat a Phoenicibus inuentam, ab iis deinde ad Graecos et Romanos perueniſſe, tum irruptione Gothorum Longobardorumque per aliquod tempus deperditam, tandem vero iterum detectam eſſe. Neque omittendum quod illius vſum etiam in terreſtri itinere ad ſepulchrum Muhamedis memorat Laonicus Chalcondylas de rebus Turcicis lib. 3. *camelos*, inquit, *conſcendunt vtentes ſignis, quae viam commonſtrent, magnetis demonſtrationibus*: ſicut veteres ad ſiderum curſum etiam terreſtria direxerunt itinera, vt ex Curtii VII. 14. Silii lib. 3. extrem. Lucano IX. 494. Plinio IV. 5. H. N. notarunt viri docti.

Miſſiles ignes facesque et glandes in obſeſſos iaciendi antiquus mos, vt conſtat ex Taciti II. 21. et IV. 23. Hiſt. Suida in σκυταλίδες, Dione lib. 48. p. 386. C. (563. R.) lib. 50. p. 437. C. (624.) 440. (628) Appiano Ciuil. 4. p. 656. Caeſare de bello Gallico V. 43. VIII. 42. et de bello ciuili II. 11. Adde Ezech. Spanhemium ad orationem primam Iuliani pag. 193. Ac mira ſunt quae de fictilibus vaſis [38] Perſarum, oleo certo ex animali Indico plenis atque in vrbes proiectis vel ad portas alliſis et inextinguibile incendium facientibus narrant e Cteſia Aelianus V. 3. de animalibus, Philoſtratus III. 1. et Photius Cod. 72. p. 92. Etiam automati ignis deſcriptio quae proxime accedit ad praeparationem *pulueris* noſtri *pyrii* exſtat in Iulii Africani ceſtis cap. 44. pag. 303. quem locum emendatius Graece produxit Iſ. Voſſius p. 87. Var. Obſeruationum. Etiam machinas eiusmodi ex quibus ignem iacularentur qualia ſunt *tormenta* noſtra *bellica* et *bombardae*, veteribus notas fuiſſe, non abſurde colligas. Nam vt Salmoneum flammas Iouis et ſonitus imitatum Olympi iam omittamus, Ioannes Antiochenus in excerptis Peireſcii p. 805. et Dio in Caligula p. 662. (934.) ταῖςτε βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινος ἀντεβρόντα καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτε. Philoſtratus de Indorum ſapientibus lib. II. cap. 33. vitae Apollonii, narrat eos ſi ab hoſtibus inuaderentur non prodiiſſe in aciem ſed πρηστῆρας et βροντὰς in illos veluti de coelo immiſiſſe, et III. 13. narrat Panas Baccho et Hercule duce in illos impetum facere voluiſſe, ſed ἐμβροντηθέντας ὑπὸ τῶν σοφῶν concidiſſe, petrisque impreſſa irriti conatus ſui veſtigia reliquiſſe. Similiter Themiſtius orat. 27. p. 337. de Brachmanibus: ὧν προσήσονταί σε ἄνω πρὸς ἑαυτοὺς ἀλλὰ καταστράψουσι καὶ καταβροντήσουσι. Et de Anthemio Agathias lib. V. p. 146. κατέστραψέ γε αὐτοῦ (Zenonis Rhetoris, vicini ſui) καὶ κατεβρόντησε τὸ δωμάτιον. Hinc et Thomas Hyde in Hiſtoria Schachiludii p. 175. ſq. non dubitat Indis ante plurima ſaecula perſpectam

[38] Gedeonis lagenas cum lampadibus, Iudicum VII. 16. 20. de igne eiusmodi intelligit Rogerus Baco. Vide Olaum Borrichium de origine Chemiae p. 126.

ſpectam fuiſſe pulueris pyrii et tormentorum ignes iaculantium rationem, ab Indis eam accepiſſe Chinenſes. Vide et quae de Indorum Bontanienſium tormentis et nitrato puluere Tauernierius tomo 2. itineris pag. 181. 183. edit. Germanicae in fol. A Chinenſibus accepiſſe Saracenos, qui etiam illo poſtea in bello aduerſus Conſtantinum oppugnantes CPolin A. C. 672. vſi ſunt, vt refert Theophanes: et CPolitani aduerſus Saracenos A. C. 718. atque iterum Saraceni aduerſus Ludouicum Sanctum Galliae Regum vſi ſunt, Ionuillio oculato teſte: a Saracenis profugum Callinicum imperante Conſtantino Pogonato vſum eius circa A. C. 655. primum monſtraſſe Chriſtianis, vir doctus in variis obſeruationibus p. 89. diſputat, licet ignis ille Graecus e naphta et bitumine *ὑγρόν πῦρ* et *πῦρ θαλάσσιον διὰ τῶν σιφόνων ἐκφερόμενον* alterius generis fuerit, quem Conſtantinus Porphyrogenetus de adminiſtrando Imperio cap. 13. p. 27. ait ab Angelo monſtratum primo et magno Conſtantino, hunc vero diris deuouiſſe eos qui vſum eius aliis gentibus monſtrare auſi fuerint. Confer Cangium in *σιφωνάτωρ*, in *πῦρ* et *ignis Graecus*, et ad Villeharduinum pag. 306. Quam naphtam Medi, Graeci oleum Medeae dixere, teſte Procopio IV. 11. de bello Gothico p. 594. 596. Confer Dionem pag. 855. C. (1265.R.) et Mich. Chriſtoph. Hanouii diſſertationem de igne Graeco, quae exſtat p. 65. eius diſquiſitionum argumenti potiſſimum metaphyſici, Gedani 1750. 4. Balneum *igne medico* calefactum memorat Codinus in originis CPolitanis. *Pomaici* ignis lege *Pontici* (editio Gruteri *Romaici*) mentionem facit Paullus Diaconus in hiſtoria miſcella XXI. 9. fol. 999. et nauium igniferarum. Idem lib. XXIV. fol. 1046. *In Meſembria et Debelto Bulgari ſiphones aeneos inuenerunt triginta et ſex*, *et ignis humidi*, *qui per eos emittebatur*, *argentique ac auri haud modicam copiam.* Marino igne victoria reportata id. ib. XIX. 15. p. 981. *πῦρ ὑγρὸν* et *θαλάσσιον* Cedrenus, qui a Callinico et Lampro paratum refert. *Zend*, i. e. igniarium ſ. focile Arabum Nomadum, aliorumque populorum orientis, ex duabus arundinibus ſiue bacillis, qui attritu vel terebratione ignem concitant, exceptum linteo cattun, vel alia materia deſcribit fuſius Thom. Hyde de relig. vet. Perſar. p. 333. ſq. Tormenti ingentis deſcriptioni quem e Froſſardo affert Iſ. Voſſius, adde alteram Ducae vbi tormentum in obſidione CPoleos adhibitum deſcribit, e quo Lapides et globos plumbeos per milliare iaculari potuerunt p. 145. 153. vide et p. 118. 138. 139 160. et Annam Comnenam p 335. ſq. 383. Hieron. Magium Miſcellaneorum libro et capite primo. H. L. Schurtzfleiſchium ad Thaddaei Dondolae de patria Propertii p. 35. ſq. De Rogero Bacone qui pulueris nitrati [39] vires primus Europaeis

[39] Illa pulueris pyrii ars quoque nunc in lucem prodiit, quaſi orbis extremo incendio praeluderet. Morhofius Polyhiſtor, tomo 1. lib. 1, c. 12. §. 4. p. 114. edit. Lubec. 1714.

paeis monſtraſſe dicitur, defunctus A. C. 1292. et qui vſum illius perfecerunt atque in granula cogendi modum docuere, Ancklitzio de Friburg et Bertoldo Nigro ſiue Schwarzio, monacho Franciſcano, vide Iac. Wolfii lectiones memorabiles T. 2. p. 113. 753. 918. Iſaaci Bullartii Acad. ſcientiarum T. 2. p. 237. Gabrielem Groddeckium τὸν μακαρίτην in erudita diſſert. de eo, quod iuſtum eſt circa tormenta bellica, Gedani 1708. Ioannem Grammium in commentatione de puluere pyrio, quando in Europa inuentus et quamdiu in vſu fuerit apud Danos, quae exſtat parte prima Scriptorum a ſocietate Hafnienſi bonarum artium promouendarum ſtudioſa pag. 211. ſq. interpret. latinae. Oſtendit autem Grammius pulueris pyrii in Gallia, Hiſpania, Anglia et Germania vſum longe antiquiorem eſſe, quam vulgo proditum ſit atque creditum, incertaque eſſe, quae de Bartholdo Schwarzio, pulueris pyrii inuentore vulgo tradantur; vt adeo tum de tempore, tum de inuentore, tum de loco inuentionis certi quid affirmari nequeat; vſumque pulueris pyrii ſiue tormentarii iam ante annum 1380. nimirum circa annum 1360. in Dania fuiſſe notum. Puluerem nitratum inter Archimedis inuenta refert Vincentius Mirabella T. XI. theſauri Siciliae p. 258. ſed nullo veteri teſte vel auctore. Memorat et Abraham Peritzol in itineribus mundi p. 92. et 94. *metalla caua ad praeiiciendum lapides per vim ignis, et ad perdendum quamuis habitationem et munimentum.* Scripſit A. C. 1525. Sclopetos ab Hiſpanis iam A. 1344. ab Anglis A. 1391. et in Belgio A. 1356. viſos eſſe notant Thomas Bartholinus in actis Hafnienſibus A. 1671. p. 85. et Lipſius in Louanio lib. 2. cap. 5. Venetis bombarbae manuales innotuerunt A. 1380. Vide G. Coluenerium ad Io. Nideri formicarium p. 39. Ceterum de inuentione bombardarum confer Chriſtoph. Beſoldum in pentade diſſertationum philologicar. diſſ. 2. Lancellotum in ſuo hoggidi T. 2. p. 272. et 490. ſqq. Lud. Moſcardi Muſeum lib. 1. cap. 60. Martini Cruſii Germanograeciam lib. IV. p. 157. Petrum Burmannum praefat. ad tomum IV. theſauri Italiae p. 28. ſq. Godofredi Ialofski diſſertationem de inuentore pulueris pyrii et bombardae, Ienae 1702. Caroli de Aquino lexicon militare in *bombarda, canon, gunna.* Acta Eruditor. 1728. p. 441. ex Carolo de Aquino. Speelmanni gloſſarium in bombarba, et dictionarium Treuoltienſe in *Canon.*

De tubis opticis qui reperti perinde locupletarunt Aſtronomiam, vt pulueris pyrii inuentio rem bellicam, pyxidis magneticae nauticam, et typographia litterariam alia facie induit, dixi lib. IV. Bibliothecae Graecae cap. 14. §. vlt. vbi etiam de ſphaeris, globis, aſtrolabiis et aliis Mathematicis inſtrumentis. De inuentore Teleſcopii confer Io. Dan. Titii obſeruationem inſertam Hamburgiſchen freyen Urtheilen und Nachrichten A. 1757. p. 279.

CAPVT

CAPVT XXII.

De Veterum Ludis, Luxu, Aedificiis, Supellectile, ſtatuis ac monumentis.

De ludis Hebraeorum. 1. *Aliorum populorum Orientalium.* 2. *Graecorum, Romanorum etc.* 3. *Alea legibus vetita.* 4. *De ludo talorum, cottabo, aliisque ludis conuiualibus.* 5. *De ludis et exercitiis Gymnaſticis et de Amphitheatro.* 6. *De ludis Circenſibus.* 7. *Ludo Troiae, et aliis ludis equeſtribus, Venatione etc.* 8. *De funambulis, et omni genere* θαυματοποιιῶν. 9. *De ludis theatralibus et thymelicis. De mimis, pantomimis et* γελωτοποιοῖς. 10. *De luxu veterum.* 11. *De aedificiis et partibus aedium.* 12. 13. *Bancis* 14. *Statuis.* 15. *De vario genere ſupellectilis.* 16. *De vita priuata et ordinibus hominum priuatorum, collegiis opificum etc.* 17.

I.

Bibliothecam ſcriptorum de ludis exhibet *Auguſt. Beyerus* in memoriis hiſtoricocriticis librorum rariorum p. 78. ſqq. Dresdae 1734. 8. De ludis apud Iudaeos vſitatis altum fere apud Scriptores ſilentium eſt, praeter pauca illa, quae notarunt viri praeſtantiſſimi Io. Henr. Otto in Lexico Rabbinico, voce *ludus*, et Wagenſeilius in libro de Norimberga cap. 22. Libellus סור מרע *recede a malo*, ſiue dialogus inter Medadum, qui laudat, et Eldadum, qui reprehendit luſum, prodiit cum B. D. Auguſti Pfeifferi verſione Witebergae 1665. 4. Confer Buxtorfii Lexicon Talmudicum pag. 2049. et Clariſſimi Collegae mei Io. Chriſtophori Wolfii Bibliothecam Hebraicam T. I. pag. 415. Inter ſcripta *Xyci Rictii* ſiue *Riccii Polontoni*, Patauini, qui circa A. C. 1463. obiit, video memorari librum aduerſus luſores et dialogum quo luſus Hebraeorum ridiculi deſcribuntur. Vide Nicol Comnenum Tomo ſecundo hiſtoriae gymnaſii Patauini p. 169. Vtrum ludi ſcenici vſitati fuerint apud veteres Iudaeos dubitat *Giſbertus Cuperus* in epiſtola ad Wagenſeilium, quam edidit Io. Georg. Schelhornius tomo quarto amoenitatum litterariarum pag. 541. ſqq. rogat etiam, ecquod ludi genus ſit *Iudaeocremnus*, quem ludere Italorum pueros narrat Bathaſar Bonifacius.

II. De aliorum Orientalium ludis, Indorum, Arabum, Chinenſium Thomas Hyde in libro erudito de Scachi-Ludio [1] et Nerdiludio ſiue Ludo latrunculorum (Damſpiel) quem a Scachi-ludio diuerſum oſtendit, Oxon. 1694. 8. De

[1] Confer laudati Wolfii Bibl. Hebraicam T. I. p. 85. 230. et 406. et Memor. Treuolt. 1713. pag. 227.

De vtroque calculorum et ſcachorum ludo vide ſis etiam Io. Walliſium T. 1. Operum pag. 161. ſq. De ludo ſcachico libellus dialecto iudaeogermanica compoſitus citatur a Wolfio T. 3. Bibl. Hebr. p. 1186. Idem Hydeus promiſit appendicem de Charti-Ludio ludisque arithmeticis, et de fabula Celila [a] et Dimne, ſed quae appendix edita adhuc non eſt. Subiunxit autem Hydeus Hebraice et Latine R Abraham Aben Ezrae poëma rythmicum, et R. Bonſenior Abben Iachiae et Anonymi delicias Regum, qui ambo proſa Scachiludium deſcripſerunt. Praeterea catalogum ſcriptorum de ſcachiludio ludisque aliis, qui inſertus etiam eſt diario Tigurino **Altes und Neues von gelehrten Sachen** A. 1717. p. 255. ſqq. Conferenda etiam illuſtris Leibnitii annotatio de quibusdam ludis, inprimis de ludo quodam Sinico, differentiaque Scachici et Latrunculorum, et nouo genere ludi naualis, in Miſcellaneis Societatis Regiae Berolinenſis tomo 1. Anno 1710. 4 pag 22. ſq.

III. De ludis Graecorum conſulendus Iulius Pollux IX. 7. atque e recentioribus Io. Meurſii Graecia Ludibunda, quae cum ſupplemento ex Salmaſii notis ad Vopiſci Proculum c. 13. T. 2. p. 736. ſq et Danielis Souterii Palamede ſiue libris tribus de tabula luſoria, alea et variis ludis, ex editione Lugd. Bat. 1625 8. recuſa eſt tom. VII. Theſauri antiquitatum Graecarum. Vide et Io. Frid. Gronouium de ſeſtertiis III. 15. et Io. Potterum II. 21. ſq. Archaeolog. In eodem ſeptimo Antiquitatum Graecarum Tomo occurrit Iulii Caeſaris Bulengeri liber de ludis veterum, ex editione Lugd. 1627. 8. et Coelii Calcagnini de Talorum et Calculorum ludis ex more Veterum, et Andreae Senftlebii de alea veterum libellus, qui Lipſiae lucem viderat 1667. 8. De alea videndi praeterea Alexander ab Alex. III. 21. Coelius Rhodiginus IV. 11. XX. 27. Antiqu. lect. Adrianus Turnebus XVIII. 12. XXVII. 3. Aduerſ Adrianus Iunius II. 4. animaduerſ. Io. Guil. Bergerus in eclogis Archaeologicis ad dolum aleae veteris Witeb. 1712. Io. Beniam. Dragheim in diſſert de alea Romanorum, Roſtoch. 1724. Ioan. Franc. Simonis de iis ludorum apud Romanos vſitatorum generibus, quibus caſui fortuna committitur, quae exſtat T. 1. hiſtor. academiae inſcriptionum pag. 146. ſqq. Paſcaſius Iuſtus de alea, Amſtelod. 1646. 12. Ioan. Cornel. Paw diatribe de alea veterum, Vltrai. 1726. 8. Ouidius artis amatoriae II. 207. 208.

Siue latrocinii ſub imagine calculus ibit
Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuus.

Martialis

[a] De libro Celila et Dimne dixi lib. V. Bibl. Graecae cap. 5. p. 460. ſq. Excerpta ex libro Thom. Hydei prolixa habes in W. Ernesti Tentzelii τοῦ μακαρίτου Bibl. ſelect. A. 1704. pag. 541. ſq.

Martialis lib. XIV. epigr. 20.

Inſidioſorum ſi ludis bella latronum,
Gemmeus iſte tibi miles et hoſtis erit.

Elegans et Clariſſ. Seguini numus p. 13. in quo tali quatuor, adſcriptis verbis: *qui ludit, arram det quod ſatis ſit.* De Scachiludio plurimos ſcriptores laudauit Hydeus p. 182. ſq. Notum praecipue Marci Hieronymi Vidae, [3] Cremonenſis, elegantiſſimum carmen heroicum de Scachia-Ludo, quod Coſmus Grazinus emendauit et Hetruſco poëmate expreſſit Florent. 1604. 4. Hieronymi Wielii commentarius in Vidae Scachiam. Iulii Aſcanii Tuccii, Cremonenſis, carmen lyricum de ludo ſcachorum in deliciis poetarum Italorum. Guſtaui Seleni ſiue qui ſub hoc nomine latet Auguſti glorioſae memoriae Brunſuicenſium Ducis opus; M. Aurelii Seuerini de Tarſia liber Italice editus de Ludo Scachorum et veteri Pettia, et quod Palamedes ludum Scachium non inuenerit, Neapoli 1690. 4. Qui liber recenſetur in Ephemeridibus Litterariis Parmenſibus Anni 1690. p. 228. ſq. et in Actis Eruditorum A. 1691. pag. 405. vbi etiam pag. 406 de libro inedito Iacobi Theſſalonicenſis, qui exſtat manuſcriptus in bibliotheca Lipſienſi A. 1354. exaratus. Vide et Rupertum ad Valerium Maxim. p. 212. Gisbertum Cuperum exercit. 1. de elephantis c. 1. p. 22. T. 3. theſauri Sallengriani. Cangii gloſſarium in *Scaci*, voce petita ex latina *calculorum*, et ζατρίκιον, ζατρικίζειν, συζατρικίζειν. Meurſium ad Aelnothum p. 117. Annam Comnenam Alexiados p. 360. Menagii origines linguae gallicae voce *Echecs*, Petri Carrerae libros octo de ludo ſcachorum editos Italice Militelli 1617. 4. eorumque apologiam ſub Valentini Veſpai nomine editam Catanae 1637. 4. aduerſus Alexandri Saluii librum editum Neapoli 1634. 4. Io. Franc. Saraſinum in Epiſtola ad Arnaldum Ducem exercitus, Gallice Scriptam de ludo latrunculorum, quae exſtat in opuſculis eius gallice editis 1694. 12. pag. 237. ſqq. Nicolaum Freretum de origine ſcachiludii, T. 3. hiſtor. acad. Inſcription. pag. 375. Ioſephum Aueranium diſſertatione de calculorum ſeu latrunculorum ludo, tomo VII. Miſcellaneorum variorum opuſculorum pag. 461. Dauidem Clericum Oratione VII. Petronium Clariſſ. Burmanni p. 129. Salmuthum item ad Pancirolli deperdita p. 25. Parte 1. vbi inuehitur in eos quibus Calliopa potior Tabliope eſt, ſiue qui litteras profeſſi ludis potius quam librorum ſtudio ducuntur. *Ad tabulam ludere* (ταβλίζειν) Paullus Diaconus de geſtis Longobardorum lib. 1. c. 20. Alueus luſorius apud Gruterum pag. MXLIX. 1. Salmaſium ad Vopiſci Proculum fol. 467. (T. 2. pag. 751. edit. in 8.) πύργος ex quo teſſerae iaciebantur in veteri Calendario apud Lambecium Tom. 4. pag. 288. De puerili ludo ἐποστρακισμῷ ſiue teſtae

[3] Laudat Eobanus Heſſus p. 506. farraginis Poëmatum.

teſtae teretis ſuper vndis exilientis rotatione Minutius Felix cap. 3. Pollux IX. 7. ſect. 119. Leopardus VI. 8. emendationum et Meurſius Graeciae ludibundae pag. 15.

IV. De alea legibus Romanis et Eccleſiaſticis vetita vide Nic. Abramium ad Orat. Ciceronis Philippicam 2. c. 23. Ioſephum Nerium lib. 2. analectorum c. 24. Tomo quarto miſcellaneorum Gaudentii Roberti p. 789. ſq. Ferdinandum Mendozam ad concilium Illiberitanum T. I. Labbei p. 1361. ſq. Quae veteris Eccleſiae de ludis ſententia fuerit, exponit Io. Baptiſta Thiers libro edito Pariſ. 1686. cui titulus: *traité des Jeux & des divertiſſemens qui peuvent etre permis, ou qui doivent etre defendus aux Chretiens ſelon les régles de l'Egliſe & le ſentiment des Peres.* Nempe ludos qui ſorte conſtant, tanquam vanam nimis et periculoſam relaxationem animi reiiciunt plerique omnes, quibus addendus Tremblaeus in libro Gallice edito Pariſ. 1684. qui inſcribitur *Conſervations morales ſur les Jeux & les divertiſſemens*, quem librum ſi legiſſet, ſeueriorem de ludis ſententiam laturum Virum Clariſſ. Ioan. Barbeyracum exiſtimant illi, [4] qui non modo eos luſus deteſtantur qui lucri cupidine vel fallendi ſuſcipiuntur animo, quibusque magna pecunia et multum temporis melioribus rebus impendendum perditur, ſed quibus totum iſtud quod abuſibus maximis adeo obnoxium eſt, in Chriſtiano homine videtur improbandum. Quibus vero perſuaderi id vix ac ne vix quidem poteſt, vtinam modo hi illis cancellis circumſcriberent ludos ſuos, quibus illos definitos cupiunt Io. la Placette libro Gallice edito *des Jeux de hazard*, eiusque Apologia aduerſus Ioncourtum: Daniel Whitbus in Ethices compendio Lond. 1713. 8. p. 169. ſq. Godfridus Olearius in collegio paſtorali p. 172. ſqq. et laudatus modo Barbeyracus, cuius Hiſtoriam Ludorum, quam p. 487. atque aliis in locis eruditi ſui libri [5] promiſit, fruſtra exſpectauimus.

V. De ludo talorum diligenter diſputat Octauius Ferrarius lib. I. electorum c. 16. vbi *Venerem* dictum obſeruat iactum, quum quatuor tali diuerſa facie ſinguli caderent. Graecis iactus ſimilis *Midas* vel *Hercules*: vide Schottum ad Prouerbia p. 292. *Senionem* quum omnes tali in latus concauum caderent, vel duo in conuexum, duo in concauum. *Caniculam* denique quum

[4] Vide Ephemerides Pariſienſes A. 1712. Tomo 2. p. 471. et Rev. D. Buddei Theologiam moralem cap. 3. ſect. 5. §. 26. p. 737. ſq.

[5] Titulus eſt: *Traité de Jeu, où l'on examine les principales queſtions de droit naturel & de morale qui ont rapport à cette matiere*, Amſt. 1709. et 1737. 8. et Germanice verſus prodiit Bremae 1740. 8.

omnes quatuor tali ſurrexiſſent ſiue recto gradu ſtetiſſent. Qui venerem iecerat, omnes numos tollebat, quos ponebat qui ieciſſet caniculam: qui ſenionem, in ludo ſimplici numum perdebat, in operoſiore numum lucrabatur. Confer I. A. Erneſtum in claui Ciceroniana voce *talus*, vbi ſimul differentia talorum a teſſeris ediſſeritur; diſſertationem de teſſeris Badenſibus inſertam diario Tigurino Altes und Neues von gelehrten Sachen A. 1717. pag. 282. ſq. Franciſcum Ficorinium in libro Italico: *I tali ed altri inſtrumenti luſori degli Romani*, Romae 1734. 4. et interpretes ad Suetonii Auguſtum c. 71. vbi et de eo quod vocabant *ludere par impar*, Graeci ὀρτιάζειν, de quo ludi genere vide etiam Ezech. Spanhemium ad Ariſtophanis Plutum v. 818. Muratorium T. 1. Analector. Latin. p. 124. et interpretes ad Horatii lib. 2. ſat. 3. v. 248. *Pentalitha* fuit ſpecies talorum et luſus apud Graecos, vide Acta Eruditor. 1759. p. 8. ex Tomo primo picturarum antiquarum ex Herculano. De κοττάβων ludo conuiuali vide Schol. Luciani tom. 1. p. 38. Meurſium de ludis Graecorum p. 28. ſq. et Stuckium III. 14. Antiqu. Conuiual. p. 345. De aliis ludis ad conuiuia celebrari ſolitis id. III. 22. De Ludo *aut capita aut naues*, (croix ou pile) diſſertations ſur diverſes matieres par Mr. Tilladet, tom. 2. p. 294. Ludum tudicularem (Drucktafel) carmine hexametro deſcripſit Leonhardus Frizonius S. I. quod exſtat faſciculo primo luſuum ingenii Lipſiae 1699. 8. editorum. Robbi elegiam de ludo trictrac vide in memoriis Treuoltinis A. 1710. p. 745. De quo ludo etiam E. Iouillet in libro l'excellent jeu du Tricquetrac, Pariſiis 8. *Chartas luſorias* ante trecentos annos in Gallia repertas diſputat Menetrierius Bibl. [6] Curioſae Gallice editae Treuoltii 1704. 12. tom. 2. capite 12. vbi et alia de ludis, et de recenti inuento diſciplinas varias chartarum luſoriarum adminiculo tradendi. Originem chartarum a temporibus Caroli V. Galliae regis repetit Bulletus in libro, quem ſuppreſſo nomine Gallice Lugduni 1757. 12. edidit: Recherches hiſtoriques ſur les cartes à jouer. Similiter originem ludi chartarum, quem Galli vocant *du Piquet*, ex hiſtoria Gallica et quidem a temporibus Caroli VII. repetit auctor diſſertationis inſertae memoriis Treuoltinis A. 1720. p. 934 ſqq. Varia luſuum hodie receptorum genera Petrus Antonius Maffeus iucundo carmine recenſet in claſſe tertia ſpeciminis poetici, Ferrarae 1716. 8. editi. Adde la plus univerſelle Academie des Jeux, quae Lugduni Batauor. 1721. duob. volum. in 12. euulgata eſt. Godofr. Guil. Leibnitii annotatio de quibusdam ludis, inprimis de ludo quodam Sinico differentiaque Scachici et latrunculorum, et nouo genere ludi naualis paullo ante laudata eſt. Varios ludos ab eodem Leibnitio excogitatos

[6] Titulus libri eſt: Bibliotheque curieuſe et inſtructiue de diuers ouvrages anciens et modernes, de litterature et des arts, à Trevoux 1704. 12.

tos recenſet Fellerus Monument. ineditor. p. 642. Adde Leibnitii epiſtol. a Kortholto editar. T. III. p. 278.

VI. De *pilae* luſu et aliis *gymnaſticis* veterum exercitiis, *diſco*, *lucta*, *curſu*, *ſaltu*, vniuerſaque Gymnaſticae et παιδοτριβικῆς ratione agunt e veteribus Galenus ſecundo ὑγιεινῶν ſiue de valetudine tuenda: e recentioribus Melchior Zeidlerus introductione in lectionem Ariſtotelis, Regiomont. 1681. 4. p. 26. ſqq. Hieronymus Mercurialis in artis Gymnaſticae libris VI. excuſis Venetiis 1569. 4. et 1573. et auctioribus 1589. et 1601. 4. et recuſis T. III. ſupplement. Poleni p. 445. Petrus Faber in libris III. Agoniſticon, ſiue de re athletica, Lugd. 1592. 4. et T. VIII. theſauri Gronov. p. 1758. Voſſius in libro de quatuor artibus popularibus, Amſtelod. 1660. 4. et T. III. Opp. Conferenda cum his ſunt, quae et Lipſius ad Senec. Epiſt. 56. Octauius Ferrarius in diſſert. de balneis. Burettus in memoriis Treuoltinis A. 1706. p. 1612. ſqq. et memoriis academiae Inſcriptionum T. 2. p. 197. ſqq. et 270. ſqq. et T. IV. p. 353. ſqq. 388. ſqq. 441. ſqq. 458. ſqq. et quae de pila ſphaeriſtica ſiue ſphaeromachia Barthius ad Statium tomo 1. pag. 1. p. 351. Viri docti ad Pollucem IX. 7. ſect. 103. ſq. et Franciſcus Maria Turrigius ad inſcriptionem Vrſi Togati, tomo 12. Graev. p. 397. ſq. vbi etiam de pila vitrea, et ludo latrunculorum e vitro vel gemmis. Inſcriptionem illam illuſtrat quoque Philippus Caroli lib. 1. variar. lection. cap. 6. Eandem ediderat Gruterus pag. 637. 1. Turrigii diatriba prodierat Rom. 1630. 4. Anonymi epiſtolam de *ceromate* edidit Steph. Baluzius T. IV. Miſc. p. 417. vbi recte diſtinguuntur ludi gymnici a gladiatoriis Circenſibus et ſcenicis. Fuerunt ludi et agones vel *Muſici*, tibicinum, citharoedorum, ſiue ſcenici, theatrales ac Dionyſiaci, Bourdelot. p. 33. ad Heliodorum, vel *Poetici* Rhapſodorum ἀγῶνες, Ezech. Spanhemius ad Ariſtophanis Plutum v. 1164. vel *Gymnici* quinquertium (quinque genera) Bourdelot. p. 76. ſq. ad Heliodorum, vel *gladiatorii* et amphitheatrales, vel agones *equeſtres*, vel *Circenſes*, ſiue ludi magni. De lucta Iac. Lydius in agoniſticis ſacris Roterod. 1657. 12. cum Io. Lomeieri additamento Zutphaniae A. 1700. 12. recuſis, diſſerit ad loca S. Scripturae ad Athleticam et gymnaſticam veterum alludentia, Octauius item Falconerius in Inſcriptionibus Athleticis, Rom. 1668. 4. quae cum notis Falconerii recuſae ſunt tomo 8. theſ. Gronouiani, et Iuſtus denique Lipſius in Saturnalibus ſiue libris 2. de gladiatoribus, et aliis duobus ſcriptis de Amphitheatro et de Amphitheatris extra Romam. Laurentius Ioubertus de gymnaſiis et generibus exercitationum apud antiquos celebrium T. II. Opp. et T. I. theſauri Sallengriani p. 333. Benedictus Aueranius diſſert. 15. 16. 17. ad Thucydidem. Io. Frid. Dürrius in diſſert. de Gymnaſio veterum athletico, Ienae 1682. et de

gymnaſio bellico, ibid. 1681. Io. Frid. Guntherus in diſſ. de curſoribus veterum gymnicis, Witeb. 1709. Io. Behm de agonothetis Graecorum, Regiom. 1717. Io. Henr. Schultzius in diſſert. ſub praeſid. Frid. Hoffmanni habita de athletis veterum eorum diaeta et habitu, Halae 1717. Io. Ern. ab Auerſualda de veterum arte luctandi, Witeb. 1720. Andr. Weberus de exercitiis gymnicis, Arnſtadii 1718. Io. Zach. Platnerus de arte gymnaſtica veterum, Lipſiae 1724. Io. Henr. Schultzius in obſeruationibus ad rem athleticam pertinentibus, Halae 1737. De κυβιστήσει athletarum in palaeſtra Graecorum exſtat commentarius P. M. Paciaudi, Romae 1756. 4. Athleta παράδοξος is dicebatur, qui ſtadium ingreſſus bis ad minimum pluriesue vno et eodem die ſumma contentione nitebatur, vt ſemper ſuperior diſcederet, eaque re communem vicit opinionem. Vide Gottl. Erdm. Zeibichii athletam παράδοξον, Witeb. 1748. 8. De μαστιγοφόροις eorumque praeſide ἀλυτάρχῃ Frid. Andr. Heroldus diſſertationem edidit Witeb. 1756. Athletae antequam prodirent nomen gentemque Hellanodicis indicabant, vide Bourdelotium ad Heliodorum p. 78. vbi etiam de praemio vincentium. De Olympicis, Nemeis, Pythiis, Iſthmiisque Graecorum, res nota vel ex Pottero II. 22. ſq. et iis, quae ad Pindarum viri docti annotauerunt. Adde, quae de iis eleganter accurateque commentatus eſt Eduardus Corſinius in diſſertationibus IV. agoniſticis, quibus Olympiorum, Pythiorum, Nemeorum atque Iſthmiorum tempus inquiritur, Florentiae 1747. 4. et Lipſiae 1752. 8. In Olympiis Antagoniſtae ſorte dati, vt notat S. Chryſoſtomus ad Ieremiam in Catena Ghisleriana tom. 2. p. 144. Confer de ludis *Olympicis* Io. Bircherodii exercitationem de ludis Gymnicis, praecipue certaminibus Olympicis, Hafniae 1664. 4. Aegidii Strauchii diſſert. de ludis Olympicis, Witeb. 1661. et in Crenii muſeo philologico et hiſtorico p. 365. ſqq Io. Frid. Mayeri diſſert. de ludis olympicis, Lipſ. 1671. Ioan. Vpmarckii diſſert de certamine olympico, Vpſal. 1708. 8. Ioan. Guil. Bergerum p. 867. Stromatei academici. Gilb. Weſtii diſſertationem praefixam eius interpretationi anglicae Odarum Pindari, Londini 1743. 4. euulgatae. Guyonem T. 1. part. 3. hiſtoriae regnorum et rerumpublicar. Pariſ. 1733. 12. pag. 439. ſqq. Nicolaum Gedoynium in memoriis academiae Inſcriptionum T. XI. p. 511. et T. XIII. p. 557. Anton Banierium T. V. hiſtor. acad. Inſcription. pag. 33. De *Pythiis* vide Suenon. Muhlii diſſertationem, Hafn. 1732. 4. Anonymi diſſertationem, quae legitur in hiſtor. critic. reipubl. litterariae T. 1. p. 150. et T. V. p 91. et Alphonſi Vignolii diſſertationem, quae exſtat T. VI. eiusd. hiſtor. critic 99. De *Iſthmicis* Guilielmi Maſſieu diſſertat. T. III. hiſtor. acad. Inſcriptionum pag 63. et Caroli Frid. Hofmanni diſſertat. de ludis Iſthmicis in N. T. commemoratis, Witeb. 1760. De ludis *Iſelaſticis* conferatur Pignorius

gnorius in Antenore T. VI. theſauri Italiae parte 3. p. 29. Caſaubonus et Salmaſius ad Spartiani Hadrianum c. 27. Triſtanus T. 3. p. 6. Ezech. Spanhemius epiſtola ſecunda ad Morellum §. 6. Reineſius II. 60. Inſcription. Harduinus de numiſmat. populorum p. 191. De illis Graeuius ad cap. 20. Caligulae pluribus ſe acturum in libris obſeruationum promiſerat, qui quo abierint neſcio, inquit Petrus Burmannus praefat. ad T. VI. theſauri Italiae p. (8.) Etiam apud Suetonium in Caligula c. 20. legendum *ludi Iſelaſtici*, non *aſtici*, vel *haſtici*, vel *hoſtici*, vel *attici* vel *actiaci*. Vide Burmannum ad adductum Suetonii locum, et praefatione ad tomum primum theſauri Siciliae pag. (5.) et Celeberrimum Erneſti excurſu viceſimo primo in Suetonium. De *Amphitheatris* atque *theatris* eorumque forma et partibus generatim conſulantur praeter eundem Lipſium epiſtolae duae criticae Ioannis Polenii et Ioannis Montenari, quae italice euulgatae ſunt Vicentiae 1738. 8. E quibus Montenarus negat, theatra ab amphitheatris diſtincta fuiſſe, Polenius vero affirmat. Vide Acta Eruditorum 1738. p. 143. Io. Ern. Imm. Walchius notis ad Cellarii compend. antiquit. Romanar. p. 508. ſqq. et Nic. Boindinus T. II. memor. Acad. Inſcription. p. 174. ſq. edit. Amſtelod. De *Aralatenſi* Ioſephus Guis, Oratorii IESV presbyter in deſcriptione Amphitheatri Arelatenſis. Deſcription des arenes ou de l'Amphitheatre d'Arles, Arelatae 1665. 4. In tabula adiuncta et aere deſcripta, pulchre exprimitur *κάθισμα τοῦ βασιλέως*, ſiue thronus e quo ſpectabat Imperator, qualis etiam in Circo. Vide Bandurium p. 490. De *Aretino* Laurentius Guazzeſius T. II. diſſertat. academ. Cortonenſis p. 79. et T. XX. collection. opuſculor. ſcientificor. et philologic. p. 427. De *Brixienſi* Octauius Rubeus pag. 11. 12. monument. Brix. T. IV. theſauri Italiae. De *Burdegalenſi* vide Baſtii deſcriptionem, quae exſtat T. VI. hiſtoriae acad. Inſcription. pag. 373. ſqq. et Tomum ſecundum ſyllog. epiſtol. Burmannianae pag. 190. De *Duacenſi* apud Andegauos agit Moleonius in itineribus Liturgicis Gallice editis et ex eo auctor diarii Hagenſis, Europe ſavante 1718. Octobr. pag. 198. De *Foroiulienſi* Ludouic. du Four, S. I. in S. Leontio Epiſcopo et martyre ſuis Foroiulienſibus reſtituto, Auenione 1638. 8. De *Lugdunenſi* Dominic. de Colonia hiſtor. litter. Lugdun. T. I. p. 271. De *Nemauſenſi* Ioan. Poltus Albenaſius in diſcurſu hiſtorico de antiqua vrbe Nemauſenſi, Lugd. 1560. fol. pag. 119. Iac. Graſſerus in antiquitatibus Nemauſenſibus, quae cum eius poematibus Baſil. 1614. 4. prodiere p. 202. ſq. et T. I. theſauri Sallengriani p. 1059. Henr. Gauterius in hiſtoria vrbis Nemauſenſis Pariſ. 1720. 8. Anonymus in epiſtola inſerta memoriis Treuoltinis A. 1739. p. 1216. ſqq. In idem exſtat Alberti Daugieres S. I. poema venuſtum in eius carminibus tertium iam editis Lugd. 1694. 12. p. 217. De *Gallicis* Scipio Maffeius pag. 113. antiquit. Galliae

liae ſelectarum, Pariſiis 1733. 4. et T. V. ſupplementor. Poleni pag. 313. ſqq. De *Florentino* Dominic. Maria Mannius in Notizie iſtoriche intorno al Parlagio overo Amfiteatro di Firenze, Bononiae 1746. 4. De *Polenſi* in Iſtria vide Palladii architecturam, Sponii itinerarium pag. 163. edit. in 12. De *Sagalaſſalenſi* Paullus Lucas deſcriptione itineris ſui tertii T. 1. p. 178. De *Tergeſtino* Franciſcus Irenaeus de Cruce in hiſtoria Tergeſti Italice edita Venetiis 1698. fol. lib. 3. cap. 8. p. 245. Amphitheatrum Veſpaſianorum *Flauium* ſiue Coloſſeum Romae diligenter deſcriptum libris quinque et pulcherrimis ac luculentis expreſſum iconibus aere deſcriptis curante Carolo Fontana prodiit Hagae Comitum 1725. fol. regali, qui generalem de theatris atque amphitheatris introductionem praemiſit. De *Catanenſi* vide Io. Baptiſtae de Groſſis decachordum Catanenſe p. 176. ſq. T. X. theſauri Siciliae. De *Patauino* agit Pignorius in originibus Patauinis p. 84. ſq. De *Rauracenſi* Io. Dan. Schoepflinus Alſatiae illuſtratae T. 1. p. 163. De *Saguntino* Emanuelis Martini [7] epiſtola ad Anton. Felicem Zondadarium exſtat in Montfauconii antiquitate explicata T. III. P. II. p. 231. in eiusdem Martini epiſtolis Amſtelod. 1738. 4. T. 1. p. 1. et in Poleni ſupplementis T. V. p. 389. et Ioſephi Immanuel. Minianae dialogus de theatro Saguntino nunc primum editus in Io. Poleni ſupplementis T. V. p. 401. De *Veronenſi* videndi Torellus Sarayna libro de origine et amplitudine Veronae, Anno 1540. fol. Onuphrius Panuinius in antiquitatibus Veronenſibus, Patauii 1648. fol. Carolus Fontana c. 17. introductionis ad amphitheatrum Flauium, et Scipio Maffeius libris duobus de amphitheatris ſigillatim Veronenſi, italice editis Veronae 1728. 8. recuſis italice in eiusdem Maffeii Verona illuſtrata, parte quarta, et italice ac latine in Poleni ſupplementis T. 1. p. 1. anglice etiam verſis ab Alexandro Gordon. Londini 1730. 8. De *Vicentino* Ioannes Montenarus in libro italico: Diſcorſo del Teatro Olympico di And. Palladio in Vicenza, Patauii 1733. 8. Amphitheatri rudera ad *Molam* non longe a Caieta, vide Brunii iter in Egyptum p. 14. alia vide T. 2. ſyllog. epiſtol. Burmannianae pag. 147. In mutilum *Campani* amphitheatri titulum Alexand. Symmachus Mazochius commentarium edidit Neapoli 1727. 4. recuſum T. V. ſupplementor Poleni pag. 485. Theatri *Eugubini* rudera aere deſcribi curauit Comes illuſtriſſimus Paſſioneus, vide Ephemerides eruditorum A. 1730. Iunio pag. 249. ſq. et memorias Treuoltinas A. 1730. p. 1118. Vno amphi-

[7] Quam Ioachimus Alcarazius Gramont Romae 1716. 8. edidit epiſtolam de theatro Saguntino, ſiue de Zachantaeo Viſorio, ea eſt haec ipſa Emanuelis Martini deſcriptio theatri Saguntini, quam Alcarazius ſuo nomine, cum leui Martini mentione, mutatis nonnihil corruptisque Martini verbis publicauit. Vide Poleni praefat, ad T. V. theſauri ſui p. X. et ipſas Martini epiſtolas T. 1. epiſtol. 7. pag. 11.

amphitheatro apud Fidenam corruente ad quinquaginta millia hominum debilitata vel obtrita. Tacitus IV. Annal. 63. In amphitheatrum anatomicum Pariſienſe Santolii hoc exſtat diſtichon:

Ad caedes hominum priſca amphitheatra patebant,
Vt diſcant longum viuere noſtra patent.

VII. De ludis Romanorum in honorem [8] Deorum aut defunctorum, Iacobus Gutherius III. 18. ſq. de iure Pontificio, tomo V. Graev. De ludis ſaecularibus plures laudauimus ſcriptores ſupra cap. X. §. 8. quibus addenda Rainſauti diſſ. ad duodecim numos in ludos ſaeculares Domitiani, Acta Eruditor. A. 1685. p. 441. Io. Alph. Turretini academicae quaeſtiones de ludis ſaecularibus Romanorum, Geneuae 1701. et Io. Beniam. Schmidtii commentatio de eodem argumento, quae exſtat in actis Iubilaei ſecundi Gymnaſii Gedanenſis. De ludorum curatoribus, qui frequenter erant Aediles, Euerhardus Otto lib. de Aedilibus Coloniarum cap. X.

De ludorum Circenſium [9] apud Romanos ratione ſingularibus ſcriptis egerunt tom. IX. Graev. recuſis Onuphrius Panuinius, notis Io. Pinelli Argoli illuſtratus, Patav. 1600. fol. Iulius Caeſar Bulengerus, qui Chryſoſtomi homiliam ludis his oppoſitam praemiſit, T. 2. Opuſculor. Lugd. 1626. fol. His addendi Cl. Salmaſius, qui diligentiſſime de Circo et Circenſibus agit in Commentario ad Solinum, Sirmondus p. 262. ſq. ad Sidonium et Marcus Velſerus in Opp. p. 402. ſq. vbi inter alia Hippodromi Romani formam et factiones agitatorum, albam, ruſſatam, venetam et praſinam expoſitas inuenies, et de circis aliarum Ciuitatum, qui tamen praeter Romanum, Conſtantinopolitanum, ac Mediolanenſem rariſſimi fuerunt. Anſelmus Bandurius ad Antiquitates CPol. p. 662. ſq. vbi etiam ineditum vt putat Graeci ſcriptoris de Hippodromi origine (quam a Circe repetit) fragmentum, quod vulgauerat Stephanus le Moyne tom. I. Var. ſacrorum pag. 503. Camillus Silueſter ad Iuuenalis

[8] *Primitus quidem* venationes, *quae vocantur* munera, *Saturno attributae ſunt:* ludi *autem* ſcenici *Libero*, Circenſes *Neptuno. Paullatim vero et ceteris diis idem honor tribui coepit, ſingulique ludi numinibus eorum conſecrati ſunt, ſicut Siſinnius Capito in libris ſpectaculorum docet* apud Lactantium VI. 20.

[9] In honorem Solis eiusque in quatuor elementa Imperium, inſtituti hi ludi annui die 25. Martii a Piſenſium Rege Oenomao, tempore Romuli. Chron. Paſchale f. 110. ſq. quatuor colores agitatorum referebant totidem elementa: 12. domus in Circo erant pro totidem ſignis Zodiaci, Euripus mare: flexus per ianuas, Oriens flexus ad metas. Occaſus: ſeptem ſtadia curſus ſeptem planetarum. Adde Corippum lib. I. v. 313. ſqq. Malalae Chron. Tomo I p. 221. Cedrenum p. 121. Septem quoque gyris agon ille peragebatur, et qui ſeptimo praeibat victor erat, licet ceteris ceſſiſſet.

nalis Sat. III. 65. Raphael Fabretti ad columnam Traianam p. 144. ſq. qui a dextra ad ſiniſtram et inde laeuorſum reflexas decurſiones factas aliaque de metis non contêmnenda obſeruat. Bened. Aueranius diſſert. 18. ſq. ad Ciceronem T. 2. Opp. p. 235. ſqq. Nicol. Calliachius in diſſertat. de circenſibus ludis, nunc primum edita T. V. ſupplementor. Poleni p. 473. Ioſephi Imman. Minianae dialogus de circi antiquitate et eius ſtructura, nunc primum editus eod T. V. ſupplement. Poleni p. 445. et Io. Chriſtoph. Crameri commentatio de ludis Romanor. circenſibus in lucerna veteri ſepulcrali, quae exſtat volumine V. Actor. ſocietatis latinae Ienenſis p. 291. ſqq. Color χλεώδης praſinus ſiue viridis *terrae* ac Cereri, κυάνεος venetus caeruleus *aquae* et Neptuno: ruſſatus *igni*, albus *aëri* ſacratus erat, vnde diuerſae agitatorum factiones. Confer Sponii Miſc. pag. 65. Gruteri inſcript. pag. 331. ſq. Langium lib. 1. Epiſt. Medicinal. 78. Chauſſeum in Graeuii theſauro tom. 5. pag. 322. Cellar. ad Plin. IX. 6. Epiſt. Damaſcenum tom. 2. edit. Michaëlis le Quien p. 698. Goarum notis poſterioribus ad paginam Cedreni 364. Philippum Rubenium lib. 2. cap. 27. electorum et Bandurium p. 501. ſq. Factiones diuerſae ex illis coloribus ortae ſunt, vide praeter Goarum S. Baſilium epiſt. 370. Euagrium IV. c. 31. Procopium lib. 1. de bello Perſico c. 24. lib. 2. c. 11. p. 115. et in Anecdotis c. 7. 9. Nicol. Alemannum ad Procopium pag. 106. ſq. 113. Theophylactum Simocattam VIII. 7. 9. et 10. Oenomius primus duobus coloribus vſus eſt *caeruleo* et *viridi* ſiue veneto et praſino. Romulus deinde duos alios addidit. A Domatio additae duae aliae factiones aurati purpureique panni. Vide Rubenium l. c. Sed non diu illae durarunt. Immo quatuor primos colores deinceps ad duos redigi contigit, nam ruſſata factio iuncta fuit praſinae ſiue viridi, et albata Venetae ſiue caeruleae. Vide Bandurium loco citato. De duodecim oſtiis Circi vide Auſonium Tollii p. 644. De mappa ſiue ſigno dato, Pitiſcus ad Suetonii Neronem cap. 22. Mappam Circenſem manu tenentes Conſules vel Imperatores in numis obſeruat Pagi ad A. 394. 3. Confer veterem iconem in Philippi Rubenii electis lib. 1. cap. 30. qui ibidem dextram Circi partem latiorem ſiniſtra fuiſſe obſeruat. Idem lib. 2. c. 18. videndus de luſtratione equorum in Circo certatorum. De Ouis et Delphinibus in Circo, Octauius Ferrarius II. 15. electorum. De clathris, euripis, loco equitibus aſſignato Harduinus ad Plin. VIII. 7. T. 2. p. 145. ſq. De gladiatoribus conſule Octav. Ferrarii diſſertationem T. III. ſupplement. Poleni p. 313. Nicol. Calliachii ibid. p. 333. et Suenon. Bring. Londini Gothor. 1747. Κέλητες non ſingulatores modo ſed et deſultores dicti, qui in binos vel ternos equos tranſilirent, aut ex equo deſilientes currerent. Vide Valeſium ad Sozomeni VI. 1. et ad Harpocrationem p. 94. vbi etiam de certaminibus Circenſibus. De equis curulibus

Iuretus

Iuretus ad Symmachum IX. 23. Mulieres etiam in amphitheatris certantes et feras interficientes obſeruant viri docti ad Iuuenal. ſat. 1. v. 22. ex Suetonii Domitiano cap. 4. et Xiphilino in Tito. Artificium in venatione circenſi eludendi beſtiarum inſultus ſaltu ac velocitate eleganter deſcribit Caſſiodorus lib. V. ep. 42. Adde Alexandrum Wilthemium ad diptychon Leodienſe c. 6. p. 22 ſq. vbi ex Vopiſco Numeriano obſeruat, etiam τοιχοβάτας ſiue homines currendo per parietem ſubtrahentes ſe irae vrſorum. De ludorum medicis ſingulari programmate egit Balthaſar a Buchwald. Hafniae 1749. De numis coturniatis in ludos et venationes circenſes ſingularis exſtat diſſertatio Sigeberti Hauercampi, Lugd. Batav. 1721. 4. Certamina denotantur in numis per vrnas cum palmis vide Bandurium T. 1. numiſmat. p. 120. 122. 135. De vniuerſo hoc argumento non praetereundus quoque eſt Petrus Faber, qui in Athleticis ſuis Ludos veterum non tantum Amphitheatrales et gymnicos, ſed theatricos ſiue Muſicos quoque ac Circenſes perſequitur, vti Xyſticos et Thymelicos Alexander ab Alex. III. 9. Omnia fere genera agonum ac certaminum edidit Dionyſius Heraclae tyrannus teſte Memnone apud Photium Cod. 224. p. 167. ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἱππικοὺς, οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς καὶ θυμελικοὺς καὶ γυμνικούς. De *Ludis Apollinaribus* Romanorum Liuius XXV. 12. et Nicol. Abramus in notis ad Ciceronis Philippicam II. cap. 13. Ethnicorum ludos theatrales, Circenſes, Venationes et munera adire Chriſtianos prohibuere Tertullianus et Cyprianus libris ſingularibus de ſpectaculis. Et Cyrillus Hieroſol. Catecheſi I. c. 4. explicaturus pompam Diaboli cui in baptiſmo renunciauimus, ait eſſe θεατρομανίας καὶ ἱπποδρομίας, κυνηγεσίαν καὶ πᾶσαν τοιαύτην ματαιότητα, ad quem locum vide Tho. Milleſium. Ioan. Guil. Ianum pag. 52. ſq. ad ſermonem Euſebii Alexandrini, et Ferd. Mendozae notas ad concilium Illiberitanum T. 1. Labbei p. 1294. ſq. et 1320. vbi de aurigis et pantomimis arti ſuae renuntiare iuſſis, ſi Chriſto vellent nomen dare. Circenſes vt rem inanem ſpernit etiam Plinius VI. 4. Epiſt. quemadmodum venationes et ceterum ludorum pompam Cicero VII. 1. ad familiares. Adde Rainoldum Dehnium ad acta martyrum Coſmae et Damiani pag. XII. ſqq.

VIII. De equeſtribus decurſionibus et puerilibus Troianis ludis Io. Iacobus Draco lib. 1. de Orig. et iure Patriciorum Baſil. 1627. 4. c. 11. p. 75. ſq. Onufrius de ludis Circenſibus II. 9. tomo IX. Graev. p. 422. ſq. Camillus Silueſter ad Iuuenalis Sat. I. verſ. 19. Triſtanus II. 264. Io. Vignolius de columna Antonini Pii, cap. 9 Sam. Pitiſcus notis ad Suetonium pag. 75 et diſſertatio inſerta memoriis Treuoltinis A. 1709. April. p. 645. ſq. De ſpectaculis Ludisque equeſtribus et Naumachiis, Franciſcus Modius in tom. 1. Pandectarum Trium-

phalium L. III. qui integer inſertus eſt tomo XI. theſaur. Gronouiani, et de ſeptentrionalium ludis equeſtribus aliisque pariter diſſerit. Hermannus Hugo libro 3. de militia equeſtri cap. 1. Io. Schefferus de militia nauali lib. 3. cap. 2. Idem Modius in Pandectis Triumphalibus Francof. 1686. fol. excuſis tomo 2. lib. 1. agit de Haſtiludiis, conflictibus gallicis ſaec. XI. per Godfridum de Pruliaco repertis, et Torneamentis ad excitandam alacritatem et exercendas vires animumque per Germaniam et Europam vniuerſam celebratis et prima Torneamenta [10] in Germania habita notat parum certa fide Anno Chriſti 939. Magdeburgi ſub Henrico Aucupe, vltima A. 1487. [11] Confer Georgii Ruxneri, qui XXXVI. torneamenta deſcribit; ſed cuius fides [11] ſuſpecta eruditis, Turnierbuch, Simmericae 1532. fol. Francof. 1566. 1579. 1676. fol. et latine per Modium 1566. fol. Ioan. Limnaeum lib. VI. iuris publici. Wilh. Frid. Piſtorium amoenit. hiſtoricoiuridic. parte 1. diſſ. VI. p. 112. ſq. ex Cangio diſſert. VI. ad Ionuillam. Berlingieri Geſſi Giuoco de' Cavalieri, overo diſcorſo ſopra le Gioſtre ed e Torneri, in Zani Proſe degl' Academici Gelati di Bologna, Bononiae 1671. 4. p. 5. ſqq. Vincentii Auriae, Panormitani, librum italicum, la Gioſtra, diſcorſo hiſtorico ſopra l'origine della gioſtra in varie parti dell' Europa, e della ſua introduttione ed uſo antico e moderno nella Citta di Palermo, Panormi 1690. 4. Gualterii chronicon chronic. polit. lib. 2. p. 1332. Georgii Wilh. Cloſen equiria Germanorum vetera, quae Torneamenta vocant, Tubingae 1702. fol. Petri Burmanni praefat. ad T. 1. theſauri Siciliae pag. 28. Menetrerium libro Gallico de torneamentis, Lugduni 1669. 4. Georgii Schuberti commentationem de ludis equeſtribus editam Ienae 1689. et recuſam Halae 1725. 4. Cangium et Megarici origines Gallicas et Italicas in Quintana et Torneamentum (Tournois) Io. Antonii Campani Carmina p. 33. ſq. edit. Lipſ. Ephemerides Pariſienſes (Journal des Savans) A. 1715. II. p. 29. ex Abbatis Choiſii tomo ſeptimo hiſtor. eccleſiaſticae. Io. Chriſtoph. Ludwig hiſtoriſche Unterſuchung der ehemaligen Kampf- Renn- und Ritterſpiele, Northuſae 1750. 8. et diſſertationes Io. Barth. Charinii, Francof. 1651. Gottfr. Sueui, Witeb. 1652. Frid. Sculteti, Lipſ. 1683. et Guilielmi Illmanni, Lipſ. 1724. *βασιλικὰ παίγνια, κοντοπαίκτης*, Μάρων, Ἀχιλλεύς, Ὀκτώηχος. Balſamo

[10] Vide tamen Clariſſ. Gundlingii librum de Henrico Aucupe pag. 134. 141. ſq. Cangium in *Nundinae decurſiones militares.* Philippum Iulium Rethmeierum in der Braunſchweiglüneburgiſchen Chronica parte 2. vbi de Henrico Aucupe. Giornale d'Italia T. 6. p. 226. ſq. e Creſcimbenio, vbi et *de tabula rotunda* ſiue ludo militari Regis Arturi: de quo confer Bibliothec Anglic. T. 6. p. 205. ex Io. Seldeni libro de duello, et T. 7. p. 204. ex Thomae Hearne praefat. ad Guilielmum Neubrigenſem.

[11] Acta Lipſ. Academica XVI. pag. 58. ſq. Acta eruditorum Germanice edita LXII. pag. 90. ſq.

ſamo ad can. 51. Trullan. Τερνεμέντα, Torneamenta. Boiuinius p. 773. ad Niceph. Gregoram. Equiria Marti a Romulo fuerunt inſtituta celebrataque 27 Febr. vel 14 Martii. Vide Anſelmum Bandurium T. 2. numiſmat. Imperator. p. 165. De Hiſpanorum Tauriliis (Stiergefechte) Comitiſſae d'Aunoy Reiſe in Spanien T. 1. p. 343. Analecta Muſarum Anglicanarum T. II. p. 80. Haec nec veteribus ignota fuiſſe diſces ex Ezech. Spanhemio de vſu numiſmatum T. 2. p. 137. 138. edit. in folio. Marmoribus Arundelianis p. 266. Graeuio ad Suetonium pag. 808. De hoplomachia Piſana in ponte 17 Ianuar. committi ſolita Giornale d'Italia T. 13. p. 473. ſq. et T. 17. p. 360. ſqq. De ludis nauticis, Maiumis, Maiicampis, Roncaliis et ſimilibus ludicris animorum relaxationibus publicis, ſingularis Andreae Riuini exercitatio nuper excuſa eſt in Syntagmate Graeuiano Vltraiect. 1701. 4. cui addes praeter ſcriptores ſupra p. 742. citatos Malalae Chron. p. 373. Iac. Godofredum ad Codicem Theodoſianum tomo 5. p. 358. ſq. Antonium Pagi ad A. 399. n. 5. Io. Clericum Bibl. ſelectae tomo 8. p. 273. ſq. Baronium ad Martyrolog. Roman. 26 Dec. et Iac. Godofredum ad quatuor Libanii orationes pag. 13. ſq. De decurſionibus veterum, diſſertatio inſerta Memoriis Treuoltinis A. 1709. April. p. 645. ſq.

IX. De ſaltatione [12] religioſa Matth. Brouerius de Niedeck cap. 27. libri de veterum adorationibus, et Thomas Guthberlethus libro de Saliis. De religioſis ſaltationibus veterum Iudaeorum vide Io. Sebaſt. Renzii diſſertationem, Lipſiae 1738. Guſt. Georgii Zeltneri diſſertat. de choreis veterum Hebraeorum, Altorfii 1726. Scrinium Bremenſe vol. 2. p. 38. et volum. 3. p. 323. et Sebaſtian. Schmidium et alios interpretes ad 2 Sam. VI. 14. De Therapeutis ſaltantibus Montfauconius epiſtol. p. 204. et Iac. Baſnagius hiſtor. Iudaeorum tomo VI. p. 316. De ſaltatione religioſa veter. Chriſtianorum Chriſt. Henr. Brömels Feſttänze der erſten Chriſten, Ienae 1701. 4. De ſaltatione religioſa Americanorum populorum Lafitau T. 1. p. 181. 203. 410. Hottentotorum, qui lunam venerantur, vide Petrum Kolbium in deſcriptione capitis bonae ſpei p. 410. ſqq. vbi et de aliarum gentium ritu ſimili. Ἱκέται ſaltantes Damaſcenus haereſi 87. Montfauconus p. 183. epiſtol. De ſaltationibus veterum Graecorum, Romanorumque multa docebunt Lucianus ſingulari libello de hoc argumento, Athenaeus in Dipnoſophiſticis XIV. p. 628. ſq. Schol. Homeri Iliad. π. 617. Plutarchus IX. vlt. Sympoſiac. Ammonius in κόρδαξ. Suidas in συσίαι, ξυφιτμὸς, et ὄρχησις. E recentioribus Stuckius III. 21. Conuiual. Io. Meurſius in Orcheſtra tomo 8. theſ. Gronouiani recuſa, ſiue libro de ſaltationibus Graecorum: Iul. Caeſar Bulengerus in libro de Theatro, Scaliger lib. 1. Poë-

[12] Saltationes aduerſus Ariſtidem laudandas in ſe ſuſcepit Libanius tom. 2. p. 478.

tices cap. 18. Petrus Faber lib. 1. Agoniſticon cap. 12. Petrus Taffinus, lib. 1. de ludis ſaecularibus cap. vltimo, tomo VIII. Antiqu. Romanarum p. 565. Frider. Lindebrogius ad Terentii Adelph. *reſtim ductans* p. 618. Wolfg. Lazius X. 12. de republica Roman. Daniel. le Roy ordeelkundige aanmerkingen over de danſſeryen zo der oude als later volkeren, Roterod. 1722. 8. Petrus Bonnetus in hiſtoria ſaltationum ſacrarum profanarumque, Gallice edita Pariſiis 1724. 12. Petrus Ioannes Burettus in diſſertatt. inſertis Tomo ſecundo memoriarum academiae Inſcriptionum pag. 120. ſqq. Tractatus de origine ſaltationis in l'Extraordinaire du Mercure Galant T. X. p. 191. et T. XI. p. 3. et 62. Petrus Antonius Caietanus in dialogo italico de ſaltationibus veter. qui exſtat T. XXXVI. collectionis opuſcul. ſcientificor. et philologicor. pag. 1. ſqq. Praecipue Menetrius in libro gallico de ludicra pugna equeſtri vel pedeſtri, ſaltatione publicisque ſpectaculis, paullo ante citato, et altero de ſaltationibus et choreis muſicis veteribus ac recentibus, Pariſ. 1682. 12. Octav. Ferrarius elector. II. 5. vbi illuſtrat locum Liuii VII. 2 quem male ſollicitauerat Salmaſius ad Vopiſci Carinum. De Pantomimorum ſaltatione agunt Voſſius lib. 2. Inſt. Poëticarum et Baylius in Lexico voce *Batyllus* et Benedictus Aueranius diſſ. 16. 17. 18. ad Boethii epigramma lib. 1. Anthologiae p. 23. De ſaltatione armata, quae pyrrhicha dicebatur, Ammianus XVIII. 7. et Bellonius lib. 1. obſeruationum cap. 20. Modulatam et inter ſe conuenientem in armis ſaltationem a Curetibus et Corybantibus repertam ſcribit Proſper in Chronico p. 689. De pilari ſaltatione Nicol. Abramus ad illud Ciceronis in Piſonem c. 10. *ne tum quidem, quum illum ſuum ſaltatorium verſaret orbem, fortunae rotam pertimeſcebat.* T. V. Graeuii p. 640. De ludicra ſaltatione ſuper vtres plenos et extrinſecus vnctos vide interpretes ad haec Georgic. II. 384. *Mollibus in pratis vnctos ſaliere per vtres.* Mercurialem II. 11. artis gymnaſticae. Licetum antiquo ſchemate gemmarum annularium p. 258. ſq. Montfauconum T. 3. ſupplementi p. 182. tab. LXX. De ſaltatione ſatirica in ſcenis Graecorum Caſaubonus lib. 1. cap. 4. de poeſi ſatirica. De ritu ſaltandi in nuptiis Lampius ad Pſalm. XLV. p. 531. ſq. De chorea S. Viti, conuulſionis genere, Barthol. Martini, Glaronenſis, diſſertatio Argentorati 1730. et commercium Norimbergenſe p. 22. ὄρχησις ναυτικωτέρα apud Theodorum Prodromum II. p. 58. Oti et ſcopes, aues quae ſaltantes quum vident capi ſe patiuntur, Athenaeus IX. p. 391. Βαβϐίζειν Athenaeo VIII. p. 362. et Euſtathio ad Iliad. π. p. 1051. eſt κωμάζειν, χορεύειν. Gloſſar. *ballare, ſaltare.* Vide Cangium et Anonymum Anglum de cymbalis cap. XX. XXI. p. 298. 326. Inde einen Ball geben. Inde βαλλισμός. Panegyris βαλλητὺς apud Athenaeum IX. p. 406. 407.

De

De funambulis, [13] ſchoenobatis, neurobatis, cremnobatis, ſiue oribatis praeter Barthium V. 19. Aduerſar. Bulengerum cap. 62. libri de theatro, Iac. Godofredum ad veterem expoſitionem Mundi pag. 20. ſq. Bzouium ad A. C. 1322. n. 34. et Franciſcum des Camps in diſſertatione ad numum Antonini Caracallae apud Sponium in libro gallico Recherches de l'antiquité p. 407. ſqq. Nicephorum Gregorum VIII. 10. Weitzium ad Prudentium p. 666. Wowerium ad Sidonium p. 489. ſq. Bonnetum in hiſtoria ſaltationum p. 94 ſq. adeunda ſingularis diſſ. Gabr. Grodeckii, Profeſſoris Gedanenſis, τοῦ μακαρίτου, cuius argumentum prolixe recenſetur in nouis litterariis Maris Baltici A. 1702. p. 356. ſq. et Dauid. Clerici diſſertatio de variis funambulorum generibus, ad calcem eius quaeſtionum ſacrarum Amſtelod. 1685. 8. p. 355. Bonoſi aenigma apud Salmaſium pag. 743. ad Vopiſci Proculum: *Vidi hominem pendere cum via, cui latior erat planta quam ſemita.* Diodorus Siculus p. 385. excerptor. Peireſcii: νευροσπαστεῖν καὶ δι' αὐτοῦ κινεῖν ζῶα πεντάπυχα κατάργυρα καὶ κατάχρυσα inſtituit Rex Antiochus Cyzicenus aliis etiam θαυματοποιοῖς deditus. Meminit et Nicephorus Gregoras VIII. 10. Hiſt. De variis Θαυματοποιῶν [14] et ψηφοπαίκτων [15] apud veteres generibus et praeſtigiis, operae pretium

[13] Menagiana Tomo 2. p. 194. *M. Vaillant m'a dit que l'on voyoit des Saltimbanques ou Danſeurs de corde ſur des medailles, et ſur tout qu'il y en avoit une belle que les Corinthiens avroient fait frapper à Caracalla, ou on les voyoit tres bien repreſentez.* Quinctilianus II. 13. *Ab illa praeceptorum orbita declinare qui crediderit nefas, patiatur neceſſe eſt illam per funes ingredientium tarditatem.*

[14] Apud S. Chryſoſtomum homil. 19. ad populum Antiochenum (p. 196. 197. T. 2. edit. nouae) ſingularis exſtat locus de eiusmodi θαυματοποιοῖς, quem adſcribere iuuat: ἐννοήσωμεν τίνα ὁ διάβολος ἐπέταξεν etc. *Cogitemus, quae diabolus imperarit, quam laborioſa, quam grauia, nec difficultas fuit eius mandatis impedimentum. Quid enim quaeſo difficilius ſit, quam quum quiſpiam iuuenis volentibus ſe emollire et membra ſua torquere* (λυγίζειν) *ſe ipſum tradens, ſedulo contendat rotae more totum flectere corpus, et in pauimento verſari, et per oculos et per manuum circumductionem et aliam reuolutionem in femineum genus tranſire conatur, nec eorum quae fiunt difficultatem, nec ex iis ignominiam ratiocinetur. In orcheſtra rurſus eos qui pertrahuntur, et velut alis, membris vtuntur corporeis, quis non admiretur? Gladios autem alternatim in aerem iaculantes, et omnes rurſum per manubrium capientes quem non confundunt, nullum pro virtute laborem ſuſcipere volentium? Vel quid de iis dicatur viris, qui perticam in fronte geſtantes, velut arborem in terra radicatam ſic immotam conſeruant? Nec hoc ſolum eſt admirabile, verum et id quod puerulos paruos in ſummo ligno inter ſe luctari faciunt, et neque manus neque alia corporis pars ſed frons ſola omni vinculo firmius illam perticam gerit inconcuſſam. Alter rurſum ſupra funem anguſtiſſimum ambulat cum tanta ſecuritate, cum quanta qui planos campos percurrerint. Veruntamen haec quae et cogitatu intolerabilia eſſe videntur, facta ſunt arte poſſibilia.* Similia non apud Sinenſes ſolum ſed etiam recenti memoria inter noſtros viſa Germanos. Vide Iacobi Leupoldi theatrum ſtaticum p. 7. ſqq. tab. 2.

[15] Hi ψηφάδες dicuntur auctori quaeſtion. ad Antiochum quaeſt. 125. Vide Athanaſium

tium eſſet diligentius exponi, quae breuiter innuit Iſ. Caſaubonus in Caſaubonianis p. 52. ſq. De Petauriſtis Franciſcus Philelſus XX. Epiſt. 13. De iisdem, Ephalmatoribus, Petaminariis, Parabolis, Saltatoribus, Orcheſtopolis, et Orcheſtopolariis Salmaſius in Commentar. ad Solinum p. 986. edit. Pariſienſis. De elephante funirepo ſiue per catadromum decurrente meminit Dio Caſſius et Suetonius in Nerone cap. XI. Specimen artis ludicrae hominum ſuper alios aſſurgentium pyramidis forma, atque iterum celeri ſaltu deſilientium de qua Claudianus meminit de conſulatu Mallii Theodori v. 320. ſq. Venetiis ſe non ſine voluptate ſpectaſſe teſtatur [16] Addiſſonius, atque Dresdae ſpectantium ſe oculis obtulit A. 1719. inter ſollemnia connubii Principis filii Regii et Electoralis, nunc Auguſtiſſimi Poloniarum Regis et Nouemuiri Saxonici *Friderici Auguſti* cum Sereniſſima *Maria Ioſepha* Auſtriaca. Aliud magis etiam mirandum deſcribitur in ſplendore vrbis Venetiarum pag. 364. Tomo 5to theſauri Italiae parte tertia. Verba Claudiani haec ſunt:

Vel qui more auium ſeſe iaculantur in auras,
Corporaque aedificant celeri creſcentia nexu,
Quorum compoſitam puer amentatus in arcem
Emicet, et vinctus plantae vel cruribus haerens
Pendula librato figat veſtigia ſaltu.

Petaminarios, velut propter ſimilem volatui agilitatem vocat Iulius Firmicus VIII. 15. et Saluianus VI. p. 174. de prouidentia, vbi vide Rittershuſii notas pag. 190.

De oſcillationis ludo (Schauckeln) vide Barthium ad Britonem p. 309. et B. Franckenſteinii diſſert. de nouo Anno, corollar. 4. De ὀρνιθετοξοβολία (Vogelſchieſſen) Iliad. ψ. 855. Aeneid. V. 488. Paulli Chriſtiani Gilberti diſſ. Lipſiae 1714.

X. Theatrum Atticum ſuccincte deſcribit Potterus lib. 1. Archaeol. Attic. p. 34. ſq. De Comoedia apud Graecos maxime Athenienſes, veteri, media et noua videnda prolegomena Graeca ad Ariſtophanem et quae Terentii editioni Lindebrogianae, Schreuelianae, vel Pariſienſi in vſum Delphini praemittuntur, tum Gatakeri notae ad Marcum Antoninum lib. XI. cap. 6. Ionſius de ſcripto-

ſium T. 3. p. 298. *Cauculatores* venefici non ψηφοπαῖκται. Vide Cangium p. 278. ad Alexiadem. *Caucus*, *cauculus*, vaſculum, ſciphus. Cotelerius Tom. 2. monumentor. pag. 656. ſq.

[16] Hiſt. des Ouvrag. des Savans A. 1705. p. 443. Idem Addiſſonius popellum machinularum geſticulantium in theatridiis ſolitarum praeſentari lepido carmine heroico deſcripſit, quod exſtat in Muſarum Anglicarum analectis T. II. p. 243-346. Oxonii 1699. 8.

ſcriptoribus hiſtoriae Philoſophicae p. 27. ſq. Anonymi libellus de varia Ludorum, Theatrorum, ſcenarum ac ſcenicorum antiqua conſuetudine, qui exſtat tom 8. Antiquitatum Graecarum, Menagius in diſſ. ad Heautontimorumenon Terentii, vbi etiam de ſcenis ductilibus ac verſatilibus: Boinuini diſſ. de ludis theatralibus veterum et differentia theatri Graeci et Romani in memoriis academiae Inſcriptionum T. 2. p. 174. ſqq. et in memoriis Treuoltinis A. 1709. menſe Januario p. 28. ſq. vbi etiam p. 39. refertur altera diſſ. de Ludis ſpeciatim Olympicis. Iulius Caeſar Bulengerus lib. de Theatro, vbi praeterea habes de *Odeis*, de quibus Pamelius ad Tertullian. c. 42. de Reſurrectione, Galenus tom. 5. edit. Baſilienſis p. 468. Potterus I. 1. Archaeol. Attic. c. 8. p. 30. vbi eius ſciagraphia. Tum de *Echaeis*, de quibus videbis Kircherum in Phonurgia p. 70. ſq et Muſurgiae lib. 9. c. 4. p. 283. de *Pegmatibus* ſiue *pulpitis*, quas confixiles machinas vocat Apuleius, adi Lipſium c. 22. de Amphitheatro. Vide et ſi placet quae de Theatris viri docti ad Vitruuium lib. V. et ad Alex. ab Alex. IV. 25. De verſatilibus et περιάκτοις ſcenae machinis Salmaſius de modo vſurarum p. 296. ſq. De ſcenarum tragicae, comicae et ſatiricae ornatibus agit Vitruuius V. 8. et VII. 5. De ſcenicorum locatoribus Georgius, Bibliothecarius cardinalis Imperialis A. 1728. diſſertationem edidit, inſertam volum. XIV. collectionis opuſculorum ſcientificorum et philologicorum.

De *Mimis* ſiue planipedibus, qui centunculis amicti verbis et ſententiis agerent (Mimici ſcurrae, Salmaſ. ad Vopiſci Aurelian. c. 42.) et de *Pantomimis* ſiue ludiis ὀρχησαῖς actoribus et hiſtrionibus qui clauſis faciebus loquente geſtu et ſaltatione muti omnia exprimerent et verba manibus expedirent, (hodie *Mattacini*) quales fuere Pylades, Hylas, Bathyllus, Caramallus, Phabaton etc. non indiligenter agit Voſſius in Poëticis ſuis, Iulius Caeſar Bulengerus de Theatro, Sirmondus p. 261. ſq. ad Sidonium et Salmaſius ad Solinum et Vopiſci Carinum c. 19. Vide et de illis γελωτοποιοῖς et ἀρχίζων ὑποκριταῖς Paullum Voërium p. 161. ad Herodian. Woweranum ad Sidonium p. 488. ſqq. atque Octauium Ferrarium lib. 2. c. XI. elector. Mimorum petulantiam et impudicos geſtus deteſtantur Plutarchus VII. 8. ſympoſ. p. 712. Cyrillus Hieroſol. 1. Myſtagog. c. 4. ad quem locum conſulendae Milleſii notae. Meminit et Auguſtinus lib. 2. c. 11. de ordine, tomo 1. p. 487. M. Calliachi de Mimis et Pantomimis Patav. 1713. 4. edente Jacobo Facciolato, et Octauii Ferrarii de pantomimis et mimis diſſertatio poſtuma lucem vidit Guelpherbyti 1714. 8. curante Rev. Abbate Ioanne Fabricio. De *Samardacis* vide notas Benedictinorum ad Auguſtini III. 38. contra Academicos. Confer etiam librum gallicum Recherches hiſtoriques et critiques ſur quelques anciens ſpectacles,

et particulierement ſur les Mimes et ſur les Pantomimes, Pariſiis 1751. 12. Ioan. Weaueri Hiſtory of the Mimes and Pantomimes, with an hiſtorical Account of ſeueral Performers in Dancing, liuing in the time of the Roman Emperors, Londini 1728. 8. De Mimis et Pantomimis veterum Germanorum Sammleri commentatio exſtat volumine octauo des neuen Bücherſaals der ſchönen Wiſſenſchaften und freyen Künſte pag. 327. De eo, quod iuſtum eſt circa ludos ſcenicos Elias Aug. Stryckius diſſertationem edidit Kiliae 1713. Adde Io. Schmidii diſſertationem de moralitate ludorum ſcenicorum, Lipſiae 1683. Eos in republica non eſſe tolerandos cenſet Ioan. Beni. Konhardus in diſſertatione de ſcenicis in re publica Chriſtiana non tolerandis, Lipſiae 1715. et nouiſſime Io. Iacob. Rouſſeau in epiſtola ad Alembertum gallice edita Amſtelodami 1758. 8. Contra quem ludos ſcenicos defendit L. H. Dancourt, artifex ſcenicus, in libello gallico: *Arlequin*[17] *de Berlin à Mr. J. J. Rouſſeau*, Amſtelod. 1759 8. Io. Georg. Altmanni praelectio litteraria pro comoedia et ludis theatralibus exſtat Tempe Heluetic. tomo III. p. 394. ſqq. De ſpectaculorum turpitudine conqueruntur veteres ſcriptores chriſtiani laudati a B. Kortholto ad Tatianum pag. 161.

De variis fabularum ſiue dramatum generibus, Atellana, cuius exodia etiam deſaltata non tamen ab ipſo Atellano ſiue *Vrbico* qui pronunciabat, et vrbanitate ac iocis populum detinebat, vt Tragici et Comici canebant, ſed ab hiſtrione. De Rhintonica: aliisque apud Scaligerum de re poëtica, Ioſephum Trappium in praelectionibus poeticis, vol. 2. p. 195. ſqq. Batteuſium in encyclopaedia litterarum elegantiorum (cours des belles lettres) Tom. 4. p. 260. ſqq edit. Pariſ. 1750. 8. Ecphantium de Comoediae conſtitutione, Franciſcum Hedelinum in opere Gallico de theatro, quantum ſatis eſt, videre licet. De Tragoediae conſtitutione, origine ac progreſſu apud Graecos quidem egit Ioſua Barneſius in prolegomenis ad Euripidem. Apud Romanos Martinus Delrio in prolegomenis ad Senecam Tragicum. Longe diligentius autem et accuratius, elegantiusque hoc argumentum pertractare inſtituerat antiquitatis omnis peritiſſimus Ezech. Spanhemius, cuius Librum de Tragoediae veteris conſtitutione fato eius interceptum dolemus. De ludorum ſcenicorum apud Romanos origine illuſtris locus Liuii VII. 2. De Romanorum ſpectaculis generatim agit Samuel Koenigius in diſſertatione, quam Arbuthnotii tabulis antiquorum nummorum inſeruit. De actoribus et ſpectatoribus fabularum exſtat praeclarus liber Alberici Gentilis.

XI. Ludis cognatus eſt *Luxus*, apud Graecos pariter et Romanos rebus florentibus magnus ſatis et inſolentiſſimus. De Hebraeorum opibus licet coniecturam

[17] L. G. Z. 1759. p. 929. Hamb. Anzeigen und Urtheile 1760. p. 41.

iecturam facere ex theſauris Dauidis, quorum mentio fit 1 Paralip. XXII 4. et XXIX. 4. 7. et ex reditibus annuis Salomonis 1 Reg. X. 14. Confer Aug. Calmeti diſſertationem T. 2. p. 615. ſqq. ſur les richeſſes, que David laiſſa à Salomon. Iudaeorum luxum aliquot locis perſtringunt in ſcriptis ſuis Prophetae, quanquam nemo, quod ſciam, ſingulari diligentia hoc argumentum e recentioribus illuſtrauit. De luxu Graecorum praecipue in cibo et potu librum Stephani Nigri memorauimus ſupra c. XIX. 8. p. 872. et de luxu Romanorum, Meurſii libellum et Georgii Hackewillii obſeruationes nec non Stanislai Kobierzyckii librum, in quo Romanorum opum admiranda copia, veſtium ſplendor, aedificiorum magnificentia et conuiuiorum luxurioſi apparatus proponuntur, eodem cap. XIX. 8. p. 888. quibus addendus Hadrianus Iunius IV. 8. 9. Animaduerſionum. Facit etiam huc quae diſputat Tertullianus c. 5. de pallio, et pars non contemnenda operis Iuſti Lipſii, quod in 4. Libros diſtributum, Admiranda, ſiue de magnitudine Romana inſcripſit, cuius generis admiranda Iudaica, Aegyptiaca, Iberica et Gallica quoque molitum ſe teſtatur centur. 4 Epiſt. 64. Tangit quoque illud argumentum Benedictus Aueranius diſſert. ſecunda et tertia in Liuium quae eſt de luxu in conuiuiis. *A voluptatibus nouum officium inſtituit Tiberius praepoſito equite Romano T. Caeſonio Priſco*, Suetonius in Tiberio, c. 42. ad quem locum confer Burmannum. Ad Lipſiani operis imitationem, quod et ſeparatim et inter alia eius ſcripta plus ſimplici vice vulgatum eſt, de magnitudine Eccleſiae Romanae, vt obiter hoc notem, libros duos edidit Thomas Stapletonus, in quibus non ab re Caſaubonus in Caſaubonianis p. 49. carpit, quod Romanae Eccleſiae tribuit quae ſunt Eccleſiae vniuerſae Chriſtianae. Vincentius vero Contarenus c. 1. de frumentaria legatione affirmat ſe varias lectiones ad editionem paratas habere, quibus a Lipſio interdum diſſentiat. *Cogent agmen*, inquit, *libri de falſa magnitudine Romana, quibus admiranda oppugnabo, et illos praecipue gigantum more congeſtos auri montes non fulmine, ſed ſolo veritatis fulgure diſiiciam.* De luxu Romanorum circa margaritas et gemmas diſputat Martinus Schookius Orat. XX.

XII. De *aedificiis* antiquis et origine ac progreſſu *Architecturae*, multa ad Vitruuium viri docti annotauerunt. De inſanis ſtructionibus Aegyptiorum videndus Kircherus in Oedipo Aegyptiaco. De iisdem et aliis mirandis antiquorum operibus Petrus Bellonius libris tribus, recuſis T. VIII. theſauri Gronouiani p. 2530. et Io. Seruilius in libro primum Lubecae 1600. 4 edito, et deinde inſerto tomo primo theſauri Sallengriani. Architecturae ſacrae ſpecimen ex locis Exod XXVI. 28. et XXXVI. 33. Frider. Mullerus dedit Giſſae 1664. Conſulantur etiam Sam. Reyherus in matheſi Moſaica. Io. Bernh. Wi-

 deburgius

deburgius in matheſi Biblica, Bernh. Lamius de Hieroſolym. et templo. De domibus Hebraeorum habemus Calmetii diſſertationem inter eius Biblicas. De Graecorum videatur Feithius antiquit. Homeri lib. 3. c. 11. et Meurſius fortun. Attic. c. 3. De priſcis Romanorum aedificiis I. E. I. Walchius appendice quinta ad Cellarii compendium A. R. p. 633. De Romanorum domibus Iulius Minutolus diſſertatione quarta antiq. Roman. tomo 1. theſauri Sallengriani p. 71. Idem diſſertat. quinta et ſeptima eod. tomo 1. theſauri Sallengriani, p. 100. et 147. agit de templis et aedificiis iudicialibus. De aedificiis Etruſcorum agit Antonius Franciſcus Gorius parte tertia muſei Etruſci, et Ioan. Paſſertatius in diſſertatione quinta eidem parti tertiae Muſei Etruſci adiecta. De altitudine antiquorum aedificiorum, parietum craſſitie, et ſpatio inter aedes vicinas Briſſonius lib. 1. c. 1. ſq. antiquitatum iuris, Iacob. Belgradius vol. IV. ſymbolar. litterar. A. F. Gorii p. 129. ſqq. et Io. Georg. Eſtor opuſcul. parte III. ſect. 1. De Graecorum Romanorumque *Architectis* Franciſcus Iunius in Catalogo artificum. De luxu Romanorum in aedibus publicis priuatisque, Lipſius de magnitudine Rom. Hackewillius et Kobierzichius ſupra iam laudati. De templis quoque et Amphitheatris plures ſupra ſcriptores a nobis memorati ſunt. De aliis aedificiis publicis, vt *curiis*, *coenaculis*, *baſilicis*, *palatiis*, *armamentariis*, *porticibus*, *arcubus*, *turribus* aliisque vide Bergierium libro V. de viis Imperii Rom. c. 8. tom. X. Graeuii. De palatio Caeſarum exſtat Franciſci Bianchini opus poſtumum italice et latine editum per Ioſephum Bianchinum, Veronae 1738. fol. Io. Petri Bellori veteres arcus Auguſtorum triumphis inſignes reſtituti et illuſtrati prodiere Romae 1690. fol. Arcus L. Septimii Seueri, aeri inciſus cum explicatione Ioſ. Mariae Suareſii, Epiſcopi Vaſionenſis, Rom. 1676. fol. Eiusdem Suareſii de foraminibus lapidum in priſcis aedificiis, Lugd. 1652. 8. De arcu triumphali Imperatoris Traiani, qui Beneuenti fuit, vide Ioannem de Vita in antiquitatibus Beneuentanis diſſert. X. cap. 1. p 253. ſqq. Omittimus quae de turribus veterum ac recentiorum collegerunt auctores theatri vitae humanae et B. D. Mayerus in Muſeo Miniſtri Eccleſiae. De ſeptem *turribus* vocalibus CPolitanis Meurſius ad Heſychium illuſtrem p. 237. ſq. et Cangius in CPoli Chriſtiana. De Sinenſium vegrandi turri e terra porcellana, prope vrbem Nanquinenſem, Lud. de Comitibus in memoriis Sinenſibus Gallice editis tom. 1. p. 111. ſq. De *falis* quae ſunt turres rotundae faſtigio formam oui referentes, Octauius Ferrarius II. 15. electorum. De *Pontibus* omnibus generis, antiquis et recentibus, videndus H. Gautierius in libro [18] ſingulari gallice edito Pariſiis 1716. 8. et recuſo ibid. 1723. 8. et

[18] Journal des Savans 1716. Tom. 2. p. 289. ſq. 1718. p. 137. Memoires de Trevoux 1718. Aug. p. 333. 1719. Febr. p. 325.

et Iacobus Leupoldus in theatro pontificiali, Schauplatz der Brücken, Lipſiae 1726. fol. De ponte Aelio Hadriani Montfaucon T. IV. ſupplementi tab. XLI. De ponte Traiani Imperatoris ſuper Danubium Lud. Ferdinandus Marſillius in epiſtola inſerta tomo ſecundo theſauri Sallengriani p. 958. Mille pedum pons apud Plinium IV. 1. Hiſtor. naturalis. Pons nexus ex funibus ſimul et nauibus, vide Hiſtoriam Miſcellam 18. 25. De pontibus duobus Xerxis, Helleſponto impoſitis, Harduinus ad Themiſtium pag. 450. ſqq. De aggeribus et pontibus in mari ſtructis Petrus Bertius, Pariſ. 1629. 8. et tomo ſecundo theſauri Sallengriani p. 917. De *partibus aedium*, liber lectu non indignus Franciſci Marii Grapaldi lucem vidit Parmae 1506. 4. recuſus Baſil. 1533. 4. et Lugd. 1535. 8. Adde Dan. Heinſium ad Silium Italicum pag. 542. edit. Drakenburgi. De *Diaeta* Marcus Velſerus in epiſtola ad Solerium de pileo p. 571. Chriſt. Vlr. Grupen de vxore Romana praefat. b. 3. De *tectis* Hebraeorum et aliarum gentium, Theodori Batti diſſ. Witeb. 1697. et Dav. Millii diſſertatio, Vltraiecti 1727. De tecto Sabbathi coniectura Rhenferdi prodiit Franequerae 1707. De *tegulis* bipedalibus et ſesquipedalibus Fabrettus p. 511. ad Inſcriptiones veteres. De *atriis* Vitruuius lib. VI. 4. 8. Io. Balth. Beyſchlagius binis diſſertationibus Witeb. 1691. Pignorius et Popma de ſeruis atrienſibus. De *ianuis* veterum Stuckius II. 30. Antiquitatum Conuiualium et ſingularis liber Caſparis Sagittari τοῦ μακαρίτου Altenburg. 1672. 8. et tomo VI. Graeuii, vna cum ipſius analectis Ienae Anno 1694. 8. editis ad Clariſſ. Almelouenium qui in coniectaneis Amſt. 1686. p. 147. ſq. nonnulla ad Sagittarii librum monuerat. Vide et Salmaſium ad Solinum: Borremanſium c. IX. Var. Lect. et icones binas ianuarum, appoſitis iconibus Fortunae pro felici itu et reditu, tomo X. Graeuii p. 780. De *ſpecularibus* ſiue *feneſtris* non e vitro ſed e lapide ſpeculari quibus excludebatur frigus, admiſſo die vide Octauii Ferrarii electa p. 42. Ioannis Oldermanni diſſert. de ſpecularibus veterum, Helmſt. 1719. Io. Chriſtoph. Harenbergii diſſertationem inſertam nouo theſauro Theologicophilologico tomo ſecundo pag. 829. ſqq. et Ioan. Guil. Bergerum eclogar. Corſic. parte 2. p. 71. ſqq. Alia quibus vſi ſunt veteres enumerat Io. Tzetzes Chiliad. IX. verſu 317. ſq. ὕελον, πέτευρα et δερρὰς, *vitrum, ſpeculares lapides* et *pelles*. Atque hodie etiam loco vitri quibusdam locis pelles, alibi vt Goae ad admittendum diem adhibentur teſtae oſtrearum. Ex humana cute feneſtras ſibi paraſſe quendam Perſarum regem ex Oribaſio et Auicenna notat Honoratus Nicquetus phyſiognomiae humanae lib. IV. cap. 2. De *caſis* Sauaro ad Sidon. VII. 17. Bourdelotius ad Heliodorum p. 25. ſq. Congeſtum ceſpite culmen pauperis tugurii memorat Virgilius Eclog. 1. 69. quales domos in Suecia et Moſcouia deſcribit Huetius commentar. de vita ſua pag. 100. De caſis Nigritarum vide

Labatum tomo ſec. itiner. p. 311. Veterum aedificandi rationem eſſe recentiorum rationi praeferendam oſtendit Robertus Morris of Twickenham in eſſay in defence of ancient Architecture, or a parallel of the ancient buildings with the modern. Londini 1727.

XIII. De ritu primum lapidem fundamenti ſollemniter ponendi in aedificiis publicis, peculiarem libellum edidit Carolus Ancillonius, de quo Nouellae reipublic. litterar. A. 1701. Tom. 2. pag. 457. et Ioannes Georgius Eccartus in excerptis librorum menſtruis Germanice editis Anni 1702. p. 41. Adde Petersburgiſche Anmerkungen 1729. p. 159. ſqq. De ſollemnibus in primo lapide inſtaurati Capitolii Tacitus Hiſtor. IV. 53. De publica caerimonia, qua vrbes condebantur, Chriſt. Lud. Crellius diſſertationem edidit Lipſ. 1731. De hortis penſilibus veterum Philo Byzantinus cum notis Leon. Allatii T. VIII. theſauri Gronov. p. 2649. Seruilius de mirandis antiquorum operibus lib. 1. c. 73. De hortis veterum Hebraeorum vide Io. Ioach. Schroederi diſſertationem, Marp. 1722. et Hilleri hierophytic. pag. 92. De hortis Romanorum Schroenius de rebus ruſticis et oeconomicis ſect. 6. cap. 1. Alexand. Donatus de vrbe Roma lib 3. cap. 23. Io. Frid. Chriſtius in Villatico excurſu 8. De viuariis, piſcinis, granariis, cellis, modisque vina, aliaque potus genera et cibos ſeruandi vide Stuckium II. 10. Antiqu. Conuiual. p. 169. ſq. De macellis et popinis id. II. p. 174. ſq. et Ioan. Wunderlich vol. III. actor. ſocietatis latinae Ienenſis p. 267. ſq. De tricliniis diximus ſupra XIX. 3. p. 875. De diuerſoriis ſtabulisque veterum Stuckius lib. 1. c. 28. De Turcorum *Carbachariis* ad excipiendos peregrinantes Petrus Bellonius lib. 1. obſeruat. c. 59. De piſtrinis molisque aquariis, manuariis, truſatilibus, aſinariis Saluagricus Boeſſius ad Ouidii Ibin p. 113. 114. Frid. Lebr. Goetzius in libello de piſtrinis veterum cum prolegomenis de molis Cygneae 1730. 8. Antipatri Theſſalonicenſis epigramma in molam aquariam T. 3. memoriar. academiae Inſcriptionum p. 391. ſq. Henelius cap. 44. otii Vratislauienſis. De la Mare in opere Gallico de la Police lib. V. tit. 9. Memoires de Trevoux A. 1711. p. 400. Ioan. Phil. Treunerus in diſſertatione de molis, Ienae 1695. Car. Ludov. Hoheiſelius in diſſert. de molis manualibus veterum, Gedani 1728. H. Iones Abridgment of philoſophical Transactions T. V. 2. p. 38. De genere molendinorum, quae Hiſpani trapichas vocant, vide ephemerides eruditas A. 1716. II. pag. 392. Alia in obſeruationibus miſcell. T. 3. p. 356. ſq. et Leonh. Chriſtoph. Sturmii vollſtändige Mühlenbaukunſt, Aug Vindel. 1718. fol. De Amontonis piſtrino caloris vi agitato Acta Erudit. 1704. p. 157. De mola philoſophica triturando auro Acta naturae curioſor. Decade 1. anno 3. p. 87. De mola ad triturationem miſcel-

miſcellanea Berolinenſia T. I. p. 325. De molendinis pulueri pyrio conficiendo Acta Eruditor. 1710. p. 467. Varia alia molarum genera exhibentur in Leupoldi theatro machinarum. Myletem primum docuiſſe fruges molere narrat Pauſanias in Laconicis p. 260. Lesbiae feminae cantilena ad molam, *ἄλει, μύλα, ἄλει, καὶ γὰρ πιττακὸς ἀλεῖ μεγάλας Μυτυλήνας βασιλεύων, mole, mola, mole, nam et Pittacus molit magnae Mytilenae Rex* exſtat apud Plutarchum in conuiuio ſeptem ſapientum p. 157. E. De aquaeductibus Vrbis Romae, Frontinus et Fabrettus, tomo IV. Graev. Io. Chifletius de aqua virgine, fonte Romae celeberrimo, Antwerp. 1662. 4. et T. IV. theſauri Graeuiani p. 1779. et Georg. Chriſt. Maternus de Cilano in commentatione de aqua virgine, ingenti aedilitatis opere Marci Agrippae, Altonae 1754. Aquaeductus Segouiani in Hiſpania deſcriptionem habes apud Montfauconium T. IV. ſupplementi p. 102. ſqq. tab. XLIII. Metenſis ibid. p. 105. tab. XLIV. De aquariis fiſtulis ſiue aquarum per tubos meatibus Barthius p. 377. ad Claudianum Mamertum. De canalibus [19] ac foſſis Bergierius IV. 44. ſq. de Viis Romanor. De portubus Italiae idem IV. 49. et Henninius in notis tom. X. Graev. p. 791. ſq. De foris Alexander ab Alex. II. 12. et Minutolus Romae antiquae diſſert. ſeptima. De cloacis Lipſius in Admirandis, et Bergierius lib. 2. c. 29. De luxu et artificio veterum in pauimentis ac parietibus, confer Vitruuium VII. I. Plinium H. N. XXXVI. 25. Marci Velſeri opera p. 397. ſq. Ioan. Ciampinum in veteribus monumentis praecipue *muſiuis* operibus et ſacrarum profanarumque aedium ſtructura, quod opus recenſetur in Actis Erud. A. 1690. p. 414. et in Ephemeridibus Parmenſibus eiusdem anni p. 109. Iacob Sponium in libro gallico: *Recherches curieuſes d'Antiquité*, diſſert. ſecunda, vbi de pauimento vermiculato Lugdunenſi. De pauimento Romano Ioan. Pointer, vide A. E. 1715. p. 315. ſq. Pauimentum muſiuum Praeneſtinum poſt Kircherum et Franc. Barberinum edidit illuſtrauitque Montfauconus T. IV. ſupplementi. Aliud ſingularis generis exhibetur in philoſophicis transactionibus N. 324. 351. (Beniamin Motte T. II. 2. p. 79.) aliud N. 402. A muſiuo opere diuerſa *ſectilia* pauimenta ſiue λιθόστρωτα, vide Graeuium ad Suetonium p 783. et Caſaubonum ad Caeſarem Suetonii c. 46. Adde quae de muſiuis ac teſſellatis operibus (μουσοσίκτους εἰκόνας vocat continuator Theophanis in Conſtantino Porphyrogenito p. 281. vide et p 90.) interpretes ad cap. I. libri Eſther, et ad illa Caſſiodori lib. I. Epiſt. 6. *diſcolorea cruſta marmorum gratiſſima picturarum varietate texantur.* Nazianzenus Orat. XVI. p. 248. Procopius lib. I. de aedificiis domus Iuſtiniani cap. 10. et de bello Gothico lib. I. cap. 24. Leo Oſtienſis

[19] In memoriis Treuoltinis A. 1708 p. 147. exſtant coniecturae R. P. de Colonia ſuper tabulis antiquis plumbeis repertis in Rhodano non procul Arelate.

ſis III. 29. Io. Iac. Breitingerus ad antiqua monumenta Tigurina, tomo ſeptimo amoenitatum litterar. p. 7. ſqq. et tomo nono p. 823. ſqq.. Guil. Goeree in Antiquitatibus Biblicis Belgice editis, Salmaſius ad Plinium p. 1214. Caſaubonus ad Peſcennium Spartiani, Scaliger ad Manilium lib. V. v. 513. Patauius ad Themiſt. pag. 575. ſq. et Henninius ad Bergierium de viis Romanorum, tomo X. Graeuii 673. 680. ſq. Vide etiam Claud. Barthol. Moriſoti centur. 1. epiſtol. 5. Franciſcum Scorſum ad Theophanis Ceramei homiliam LV. pag. 591. ſq. Valeſium ad Ammian. XXVIII. pag. 528. Sirmondum ad Sidonium p. 259. vbi de *aſaroticis lapillis.* Statius 1. Silv. 3. 55.

nitidum referentes aere teſtae
Monſtrauere ſolum, varias vbi picta per artes,
Gaudet humis, ſuperatque nouis aſarota figuris.

De vitreis quadraturis aliisque ornamentis, quibus parietes inducebantur, Salmaſius ad vitam Firmi a Vopiſco ſcriptam pag. 442. ſqq. qui etiam pag. 451. de parietum coloratoribus. Parietes cruſtis marmoreis et in modum picturae variegatis praetexti. Vide Petronium Burmanni p. 552. De muſiuo opere in templis Chriſtianorum vide Binghamum origin. Eccleſiaſtic. lib. 8. c. 8. §. 5. De arte conſtellandi et ferruminandi aurum, eingelegte Arbeit, Salmaſius ad Hiſtor. Auguſt. Petronius Burmanni p. 127. Caſaubonus ad Athenaeum XI, 20. Idem et Pitiſcus ad Suetonii Auguſtum c. 7.

XIV. De Caminis, fornacibus [20] carbonibus et ſcabello muliebri, quo pedes calefaciebant, conſules Neocorum ad Suidam in ἄϑρακος, Scholiaſt. Ariſtophanis ad Veſpas v. 142. Lipſium lib. 3. Epiſt. ad Belgas Epiſt. 75. Manutium ad Ciceronis Epiſtolas ad familiares VII. 10. Sirmondum p. 258. ad Sidonium, Alexandrum ab Alex. III. 14. Philandri notas ad Vitruuium lib. 7. cap. 3. Etymologicum Gerh. Io. Voſſii in *Caminus*, Baccium lib. 7. de thermis cap. 16. Cangii Gloſſarium in *Stuba*. Lindebrogium ad Ammian. XXV. 10. Muſeum Bremenſe T. 2. p. 406. De fumariis ſiue fumi emiſſariis (vulgo caminis) eorumque vſu apud veteres, Iulianum Miſopogone f. 341. Octauium Ferrarium lib. 1. electorum cap. 9. Auctorem libri Gallici: Caminologie, ou traité des cheminées, Diuione 1756. 8. Illis caruiſſe vulgares aedes contendit Burmannus p 646. ſq. ad Petron. Confer Io. Clericum bibliothec. veter. et nov. T. 13. p. 57. ſq. De noſtrae aetatis caminis Suecicis videatur Huetius in commentario de vita ſua pag. 102 Obſeruationes parcendis lignorum ſumtibus et ſecuritati ab incendiis exhibet Gauierius in mechanica ignis, gallice edita, et

[20] Fornacalia farris torrendi feriae apud Romanos. Vide Boeſſium ad Ouidii Ibin, p. 113. et Carolum Neapolin ad faſtos eiuſdem Ouidii p. 85.

et germanice verſa ab Antonio Henrico Horſtio, Hanouerae 1715. 8. Io. Adolphi Wedelii programmata quatuor de emendatione fornacum vide in Ioan. Antonii Strubergii diario Salano Ienae 1720. 8. p. 292. ſqq. De coctilibus carbonibus, titionibus et barillis, eorumque vſu vide notas ad Scriptores Hiſtoriae Auguſtae tomo 2. p. 91. Frid. Hofmanni Bedenken vom Dampf der Holz- und Steinkohlen T. 2. der Anweiſung p. 542. ſqq. Martini Schoockii de turfis ſiue ceſpitibus bituminoſis librum. Interpretes ad Ezech. IV. 12, 15. Perſas ligni loco vti ſtercore boum et camelorum notat Adamus Olearius pag. 595. itinerarii. Ceſpites bituminoſos in carbones conuertere A. 1708 docuit Io. Carolus de Carlowitz, de quo videndus ipſe in capite vltimo ſiluiculturae oeconomicae Lipſ. 1713. fol. De carbonibus foſſilibus (Steinkohlen) Bochartus Parte I. hierozoici p. 328. De fornacibus Sinenſium Martinius p. 38. Atlantis Sinici. De Perſarum Tenuris ſiue foraminibus rotundis ollarum inſtar, quae in ſolo facta prunis ardentibus replent atque ita circum illa aſſidentes ſe calefaciunt, vide Adamum Olearium p. 554. itineris Perſici. Modum parandi ignis et cereorum eleganter tangit Prudentius V. Cathemerini: *Incuſſu ſilicis lumina nos tamen Monſtras ſaxigeno ſemine quaerere — — Pinguis quos* (ignes) *olei rore madentibus Lychnis, aut facibus paſcimus aridis, Quin et fila fauis ſcirpea floreis Preſſo melle prius collita fingimus.* Chryſoſtomus T. VI. edit. nouae pag. 305. *tu, quum non apparet ignis, adhibes lapillum et modicum ferri, et excutis de viſceribus lapilli, quantum opus eſt ignis.* Varios modos ignis et luminis alendi vſitatos tangit Baudelotus de Dairval T. II. de vtilitate itinerum pag. 751. Incendii reſtinguendi artificia recenſentur in Thummigii parte quarta tentaminum Phyſicorum, in ephemeridibus Pariſienſibus eruditis A. 1723. p. 432. et A. 1726. p. 484. Memoriis Treuoltinis A. 1725 p. 1619. et 1928. ſqq. Hiſtoria academiae ſcientiarum Pariſienſis A. 1722. p. 6. Memoriis eiusd. anni p. 194. 211. Actis eruditorum 1724. p. 408. et A. 1725. p. 181. 267. De machina a Zacharia Creyl, Auguſtano, inuenta, confer Europäiſchen Niemand, XXII. p. 879. ſqq. De aqua, quam inuenit Souberauius de Monteſorgues, cuius ope vel acerrimus ignis reſtingui ſtatim poſſit, vide freye Urtheile 1759. p. 408. Veterum remedia recenſet Chriſtianus Falſterus T. 1. amoenitatum philologicar. ſerm. 53. pag. 237. ſqq. Ad reſtinguenda incendia et olim vſi ſunt ſiphonibus teſte Plinio X. 42. epiſtol. et Heſychio in σίφων. Balneum XII. diſtinctum tholis, et vnica fornace calefactum deſcribit Ioan. Malala Parte 2. Chronici p. 61. Andreae Baccii Elpidiani Medici libri VII. de thermis et balneis lucem viderunt Venetiis 1571. et nuper [21] addito octauo libro A. 1712.

[21] Giornale d'Italia T. VIII. p. 77.

A. 1712. Fol. ex hoc opere liber ſeptimus, qui eſt de thermis et balneis [22] veterum, recuſus legitur tomo XII. Theſauri Antiquitatum Romanarum Graeuiani, quemadmodum Io. Baptiſtae Caſalii collectanea de balneis et thermis veterum occurrunt tomo IX. theſauri Gronouiani. Adde Philippum Bonannum in muſeo Kircheriano p. 161. ſqq. Laurentium Ioubertum de balneis antiquorum tomo primo theſauri Sallengriani p. 373. Octauii Ferrarii diſſertationes binas de balneis et gladiatoribus iunctim editas a Ioanne Fabricio, Helmſt. 1720. et T. V. ſylloges opuſculor. ſcientificor. et philologic. p. 443. ſqq. nec non T. III. ſupplementor. Poleni p. 295. Guil. du Choul de balneis et exercitatt. veterum et quae viri docti ad Plinii Epiſt. V. 6. et Vitruuium V. 10. Bernhardus de Montfaucon T. 3. ſupplementi antiquitatis explicatae p. 159. ſqq. vbi tab. LXII. genius lauacrorum Metelli, et p. 266. diarii Italici, Frid. Gottlieb Struuius de balneis ac balneatoribus Ien. 1704. Ioan. Chriſt. Fromanni exercitatio de balneis, Coburg. 1659. Io. Langii Epiſt. Medicinal. lib. 1. 50. ſq. Guilielmus Oliuerius in opere anglico de thermis, Londini 1707. 8. Ioachim. Kühnius in diſſertatione de lotionibus et balneis Graecorum, Argentorati 1695, et in Iulii Caroli Schlaegeri faſciculo diſſertation. rarior. de antiquitatibus pag. 161. De balneo Laconico ſiue ſudatorio praeter Meurſium in Miſcellaneis Laconicis II. 18. agit Politianus cap. 38. Miſc. Baccius lib. 7. c. 10. de thermis, cui addes Franciſci Robortelli explicationem Laconici ſiue ſudationis, quae adhuc viſitur in ruina balnearum [23] Piſanae vrbis (Florent. 1548. 8. et tomo 1. Lampadis Gruterianae p. 1397. ſq. et apud Rhodium ad Scribonium Largum pag. 103. ſq. et tomo XII. Theſauri Graeuiani p. 381.) Vide etiam ſis Henricum Noris ad cenotaphia Piſana diſſ. 3. cap. 2. et Io. Daniel. Schoepflini Alſatiam illuſtratam T. 1. pag. 538. Iconem balnearum Piſanarum, in quibus diſtinctum balneum virorum et mulierum, et leproſorum habes in diario Veneto (Giornale d' Italia) T. XI. p. 204. De balneis Pithecuſarum Camillus Eucherius de Quintiis ſingulari libro Neapoli 1726. 4. De Foroiulienſibus Lud. du Four in S. Leontio Epiſcopo et martyre Foroiulienſibus reſtituto Auenione 1638. 8. De balneis animarum Lubecenſibus exſtat Iac. a Mellen diſſertatio, Lubecae 1710. De Friburgenſibus Io. Gottfridi Leonis, Leucopetrae 1720. 1722. De thermis Tiberienſibus Io. Chriſtoph. Wichmanshauſen, Witebergae 1711. Quotidie balneis vtebantur, vnde poena grauis, quod Antiochenſium balneas concludi iuſſit Imperator Theodoſius, de quo Chryſoſtomus homilia

14.

[22] Quoniam balneas quotidie magna multitudo frequentabat, hinc in vſu fuit idola et ſimulacra Deorum ad cultum in illis collocare, cuius moris meminerunt Talmudici in tractatu Auoda Sara, Tom. 4. edit. Surenhuſ. p. 467. et 375. 380.

[23] Io. Rhodii epiſtola ad Nicol. Heinſium T. V. p. 455. ſylloges Burmannianae.

14. ad populum Antiochenum T. II. p. 149. ſq. edit. nouae, et homilia 17. p. 175. d. De diſtinctione balnearum pro diuerſo ſexu agit Petauius in notis ad Epiphanium p. 56. ſq. Fuere tamen etiam, in quibus vna lauarentur viri et mulieres. Vide Bandurium ad Antiquitates CPol. p. 849. Balnea promiſcua ſiue mixta vtriusque ſexus vetita, Baluzius p. 369. ad Cyprianum de habitu virginum. Beueregius ad canon. 77. Trullan. et 30. Laodicen. Solita in balneis ſibi ſuperimponi vaſa tria milliaria ſiue mille et amplius libras aquae capientia, frigidarium, ſub hoc tepidarium, et infimum cui ignes ſuppoſitus caldarium, quam rem optime illuſtrat vetus icon e thermis Titi, quam ex veteri collectione Veneta ſcriptorum de balneis et illuſtris Paulli Alex. Maffei collectione ſtatuarum antiquarum habes in notis meis ad Sextum Empiricum pag. 30. et in Actis Eruditorum A. 1707. p. 388. licet aliter longe eam ſibi conceperit Baccius lib. 7. cap. 9. de thermis, et in altero opere de vinis ac conuiuiis antiquorum lib. 4. pag. 178. vbi de thermopoliis. Solium balneorum cum gradibus habes apud Rhodium pag. 464. ad Scribonium, et Almeloueenium pag. 650. ad Caelium Aurelianum. Sudatorium in transactionibus philoſophicis n. 360. Beniamin. Mottii epitome T. II. 2. p. 67. Amoenit. litter. tomo VII. p. 29. De balneis arenoſis Acta eruditor. 1720. p. 465. ex Goelickio. Caminorum balnearum meminit Alciphron lib. 1. ep. 23. publicorum et priuatorum id. ibid. vbi vide Berglerum. De balneorum priuatorum vſu Rainoldus Dehnius ad acta martyrum SS. Coſmae et Damiani p. XXI. ſqq. Balneis non vſi milites niſi aegri, vide amoenitates litterarias tomo 7. p. 67. ſq. De militibus ſiue equitibus balnei confer Ed. Biſſaei notas ad Nicol. Vptonum de ſtudio militari p. 20 ſq. et Iuſti Chriſtoph. Dithmari librum de hocce ordine Francof. 1729. fol. editum. De balneorum luxu apud veteres Seneca epiſtola 86. et Lipſius de magnitudine Romana III. 8. De balneariis furibus eorumque poenis Petrus Victorius VII. 17. variar. lectionum. De vnctionis in balneis vſu vide Andr. Chriſtiani Eſchenbachii diſſ. de vnctionibus et vnguentis. De balneorum, frictionis et vnctionis vſu ante cibum Stuckius II. 24. et 25. antiquitat. conuiual. qui de manuum pedumque ablutione etiam cap. 33. De more vngendi pedes Meurſius III. 16. animaduerſion. parte ſec. exercitii critici p. 147. De lotionibus Hebraeorum confer Olai Celſii diſſertationem Vpſal. 1727. et Ioannem Buxtorfium diſſert. philologic. diſſertatione octaua. De iatraliptice veterum Io. Iac. Baieri diſſertatio prodiit Altorfii 1723. Strigiles veterum exponit Ioannes Battelus in antiquitatibus Rutupinis, Oxon. 1711. 8. p. 77. ſqq. Alexander Adimari ad Pindarum p. 14. et Samuel Pitiſcus ad Suetonii Auguſtum cap. 80. De magdaliis ſiue abſterſoriis veterum, et recentium ſapone Bonifacius XIV. 18. Hiſt. ludicrae. De mantili, ſiue χειρο-

μάκτρῳ manibus tergendis, Ioan. Morinus de ſacris ordinationibus pag. 226. De vaſe quod abluendis manibus adhibebant, idem pag. 225. 227. 235. Cangius in χέρνιβον. χερνιβόξεστον etc. De balnearum vſu etiam apud Chriſtianos, Benedictini in notis ad S. Ambroſium tomo 2. Opp. p. 22. et Paullus Maria Paciaudius in libro de ſacris Chriſtianorum balneis, Venetiis 1750. et Romae 1758. 4. De ſellarum perforatarum vſu in balneis, Rhodius p. 280. ſq. ad Scribonium Largum et Montfauconius in Diario Italico pag. 158. Sedem tamen lapideam, quam ſtercorariam [24] vulgo appellant, perforatam fuiſſe negat Ioan. Mabillonius commentario ad ordinem Romanum p. CXXI. De ſphaeriſterio exſtat Frider. Lebegott Pittſchelii diſſertatio Lipſiae 1740. De ψυχρολουσία veterum Ioannes Floyer balneorum frigidorum vſum commendaturus ſcripſit anglice: [25] *the Hiſtory of cold bathing, both ancient and modern in two parts. By Sir Iohn Floyer of Lichtfield, Kent, and by Edward Baynard,* Londini 1722. 8. editio quinta. Burggrauius ad Conringium de habitus corporum Germanicorum cauſſis p. 269. ſqq. et Antonius Cocchius Tomo ſecundo diſſertationum academiae Etruſcocortonenſis, pag. 193. Apud Aegyptios et Antiochiae mos olim de nocte vicos publicos accenſis lucernis illuſtrare, ita vt hodie mos fieri Hamburgi, Lipſiae, et aliis in vrbibus. Vide Libanii Antiochicum tom. 2. pag. 387. et Meurſium III. 4. animaduerſion. parte 2. exercitii critici pag. 113. ſq. Graecos et Romanos de illis cogitaſſe negat Euremontius in Euremonianis pag. 289.

XV. De ſtatuis et columnis veterum, Romanorum maxime egit ſingulari opere *Edmundus Figrelius*, Holmiae 1656. 8. de quo argumento ſcripſiſſe ſe teſtatur etiam Ioſua Barnes ad Euripidem tomo 2. p. 72. Fridericus vero Mullerus, Profeſſor Gieſſenſis, A. 1664. 4. edidit delineationem librorum XI. quos molitus eſt de ſtatuis Romanorum, et praecipue de natura ſtatuarum quibus priſci Romani bene meritos honorabant. Videnda etiam Iac. Gronouii diſſ. de imaginibus et ſtatuis Principum Lugd. Bat. 1708. Reſp. Io. Sam. Strimeſio, Franciſci Ficorini diſſertatio de columnis antiquis 8000, quae adhuc exſtant Romae, in nouis litterariis (nouuelles litteraires) T. 10. p. 514. et alia eiusdem Ficorini de tribus ſtatuis Romae 1739. repertis, in ſylloge opuſculorum ſcientific. et philolog. T. XXII. p. 491. ſqq. Iuſtini Münch diſſertatio de ſtatuis veterum Romanorum, Hafniae 1714. Pulcherrima collectio ſtatuarum priſcae ac recentis aetatis aere deſcriptarum cum obſeruationibus laudati Maffei Rom. 1704. fol. Giornale di Letterati d'Italia T. XV. p. 351. ſqq. De

[24] Vide Riueti Opera T. 3. p. 587.
[25] Vittrekſels 1703. p. 509. Acta eruditor. 1704. p. 180.

De *Lemei* tractatu de ſtatuis Gallice edito Pariſ. 1688. 12. vide Hiſtoriam Operum eruditor. 1688. menſe Iunio p. 178. Antonii Ferri Birectenſis, commentario de XII. ſtatuis templi Cumani in ruderibus deſtructarum Cumarum inuentis, Neapoli 1606. Italice, et V. C. Sigeberto Hauercampo interprete T. IX. theſauri Italiae parte 4. Caroli Ancillonii Diſcours ſur la ſtatue equeſtre de Frederic Guillaume, erigée ſur le pont neuf à Berlin 1703. fol. Georgii Gottlieb Boerneri libellus de ſtatuis Achilleis, Lipſiae 1759. 4. Samuel. Schmidii epiſtola de ſtatua antiqua Hermaphroditi, quae exſtat tomo ſecundo Excerptorum totius Italicae nec non Heluericae litteraturae pro anno 1758. pag. 282. Raiſſantii diſſertatio de ſtatuis, quae exhibetur in ephemeridibus eruditis A. 1686. p. 193. Boſei diſſ. de ſtatuis, inſcriptionibus, numis, coronis et aliis praemiis atque remunerationibus virtutis ac meritorum apud veteres, Memoriae Treuoltinae A. 1706. p. 490. ſq. et Works of the Learned 1706. p. 203. ſqq. De ſtatuis Iuſtiniani, Ludouici XIII. XIV. Henrici IV. etc. Boiuinus ad Gregoram pag. 766. De ſtatuis Magicis, Stephanius p. 50. ad Saxonem Gramm. et quae de Teraphim atque Taliſmanibus ſupradicere me memini. De ſimulacris veterum Romanorum agit Franc. Maria Bonada Tomo primo carminum ex antiquis lapidibus illuſtratorum diſſertatione prima. De Hermis Benedictus Aueranius diſſertatione 46. in Thucydidem, Iacob. Sponius in libro Gallico ſaepius laudato: Recherches curieuſes d'antiquité pag. 98. ſqq. Io. Nicolai in diatriba de Mercuriis et Hermis, Francoſ. 1701. 12. et Octauianus Buonaecorſi in epiſtola italica ad academiam Etruſcocortonenſem de vera imagine Epicuri Romae reperta, Romae 1744. 4. De imaginibus quae in atrio a Romanis collocabantur, vide Petauium ad Syneſium p. 27. ſq. et Ioan. Schlemmii diſſertat. de imaginibus veterum atrienſibus, praeliminaribus, cubicularibus, Ienae 1664.

XVI. *Vtenſilia*, inſtrumentum [26] omne et ſupellectilem veterum exponunt viri docti ad Martialis Apophoreta, Io. Smetius in Antiquitatibus Nouiomagenſibus et Laur. Begerus Tomo vltimo theſauri Brandenburgici in quibus varia exhibent vaſa, bullas, armillas, fibulas, annulos, claues, teſſeras. R. Ainſworthus et Ioannes Wardus in monumentis vetuſtis Kempianis, Londini 1720. 8. Laurentius Philippus Roſſius in libro italico: *Raccolti di vaſi formati da illuſtri arteſici Antichi*, Romae 1713. fol. Michael-Angelus Cauſſeus in diſſertatione de vaſis, bullis, armillis etc. recuſa tomo XII. theſauri Graeuiani p. 949. Philippus Bonarotta in *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro, ornati di figure, trovati ne cimeterii di Roma,* Florentiae 1716. 4.

 Alexander

[26] *Seruice, miniſterium.* Vide Cangium gloſſar. et Menardum p. 200. ad Gregorii librum Sacramentorum.

Alexander Wilhelmius in diſſertatione de phiala reliquiarum Stae Agathae, vbi de veterum lenticulis, ampullis, lagunculis: Carolus Errardus, pictor Regius, in vaſis antiquis, aliisque veterum rebus aeri inciſis et Reginae Chriſtinae dicatis, Pariſ. fol. Lazarus Bayſius de vaſculis, ſiue animaduerſionibus in Titulum Digeſtorum de auro et argento legato, quae recuſae ſunt tom. IX. Theſauri Gronov. vbi etiam ex Caſalio nonnulla repeτuntur de inſignibus, anulis, fibulis etc. de quibus poſtremis praecipue videndus Io. Rhodius in libro de Acia Celſi. Quaenam ſupellectilis nomine comprehenderint veteres ICti Romani, docet Alex. et Alexandro lib. 1. genial. dierum. c. 19. De poculis, lagenis, labris et focis menſurisque veterum Hebraeorum Rev. *Daſſouius* in diſſ. A. 1696. vulgata ad titulum Talmudicum *Celim*, de vaſis, qui exſtat tomo VI. Miſhnae Surenhuſianae. De poculis Iudaeorum multo cum lectionis et doctrinae apparatu agit Thom. Gatakerus Opp. T. 1. p. 442. De poculo benedictionis D. G. Wernerus ſingulari diſſertatione Ienae 1718. De Romanorum veterum poculis praeter auctores ſupra pag. 877. laudatos Elias Amatus in *Lettera de Bichieri dell' Antichita in ſu le menſe*, parte ſecunda eius epiſtolar. italice editarum Genuae 1715. 4. p. 285. Ioſephus Lanzonius in *Lettera, in cui cercaſi ſe anticamente il Coppiere, portaua il biochiere in mano* etc. quae exſtat T. II. parte XII. diarii italici, Galleria di Minerua, pag. 385. ſqq. auctor anonymus diſſertationis de cratere veterum, quae legitur tomo XII. hiſtoriae criticae reipubl litterariae pag. 273. ſqq. De poculis et vaſis murrhinis Guil. Stuckius III. 12. ſq. Nicol. Guiberti diſſ. de murrhinis [27] vaſis (ex onyche vide Io. Henr. Eggelingii Myſteria Cereris et Bacchi p. 6. ſq) Francof. 1597. 8. et Ioan. Frid. Chriſtii diſſertatio de murinis veterum, Lipſ. 1743. De cratere aſperſionis Io. Bapt. Paſſerius in A. F. Gorii ſymbolis litterariis volum. VI. p. 29. ſqq. Amphora vinaria Romana, octo congios continens, e Ioan. Bapt. Donii inſcriptionibus antiquis, ab Antonio Franc. Gorio editis, exhibetur in Actis eruditorum A. 1736. pag. 8. Poculum pretioſum ſapphirinum deſcribit Theodorus Prodromus IV. p. 169. ſqq. De tripode de poculo, poculo anſato in certamine Homeri et Heſiodi videatur Heumannus actor. philoſoph. parte X. pag. 508. ſq. De poculis aſtriferis veterum agitur volum. III. [28] theſauri gemmarum antiquarum aſtriferarum. De poculis Grammaticis, ſiue iis, in quibus deorum imaginibus, quae iis in poculis expreſſae erant, litterarum elementa certaeque dictiones erant additae vide Io. Georg. Bidermannum parte prima otiorum varii argumenti p. 208. ſqq. Pocula Σελευκίδες, Αντιγονίδες, Προυσιάδες, vide Athenaeum atque Edmundi Chiſhull antiquitates aſiaticas T. I.

[27] Porcellanis ea, confert Salmaſius p. 203. ad Solin.
[28] Acta Eruditor. 1755. p. 617.

T. 1. p. 94. Poculorum loco crania adhibita ſunt humana, vide Salmaſium ad Solinum p. 192. et Keyslerum pag. 363. antiquitatum ſeptentrionalium. De colis vinariis veterum Philippus Venutus parte prima ſylloges diſſert. Acad. Cortonenſis pag. 81. Videndus etiam Ioannes Doughteius de calicibus Euchariſticis, cum mantiſſa Ioannes Faës τοῦ μακαρίτου, Brem. 1694. 8. quo in libro de variis poculorum generibus diſſeritur et Ioannes Bona rerum liturgicarum lib. 1. cap. 25. De doliis figulinis et ſigillis quibus ſignata, vide Montfauconi Palaeographiam p. 168. et Andream Baccium lib. 1. de Vinis cap. 31 De armis veterum conuiualibus ſiue cultris et cochlearibus vide Baruffaldi ſchediaſma recuſum T. III. theſauri Sallengriani p. 737. Cochleare acuto ſtilo praeditum, ex quo Plinii, Pollucis et Martialis loca inſigniter illuſtrantur, vide in Ioannis Battelii antiquitatibus Rutupinis pag. 83. Cochlearia lignea Gregorio VII. dono miſit Petrus Damiani. Confer Leibnitii otium Hanoueranum pag. 205. Inſtrumenta antiqua ruſtica idem Montfauconus pag. 3. ex veteri codice Scholiaſtae Heſiodi exhibet, quae minus accurate in quibusdam Heſiodi editionibus et in Geſneri hiſtoria animalium traduntur. Inſtrumenta fabrilia in Inſcriptionibus Gruteri p. 644. Teraphim Labanis Maimonides de horologio interpretatur. Vide Buxtorfii Lexicon Rabbinicum p. 2663. De horologiis veterum, (ὡρονόμια vocat Alex. Aphrodiſ. I. 95. problem.) aquariis, ſiue Clepſydris, aliisque et ſolaribus conſules interpretes ad 4. Regg. XX. 11. Eſ. XXXVIII. 8. Caſſiodorum lib. 1. Variarum Epiſt. 45. Kircherum in arte magna lucis et vmbrae p. 156. ſq. et tomo 2. Oedipi p. 338. ſq. Salmaſ. ad Solin. p. 634. edit. Pariſ. et 647. ſq. Laurentii Polymathiae lib. 1. diſſ. 13. lib. 2. diſſ. 16. Ioan. Bonam de diuina Pſalmodia c. 3. Petrum Fabrum II. 25. ſemeſtrium, Franciſcum Polletum hiſtoria fori Romani lib. 1. c. 9. vbi de ad clepſydram dicentibus. Balforeum ad Cleomedem p. 144. Bandurium p. 857. ad Antiquitates CPol. Carolum du Freſne in gloſſario voce *Horologium nocturnum* et in CPoli Chriſtiana p. 74. Caſſiodorum lib. 1. var. epiſtol. 45. et c. 30. de inſtitut. diuinarum litterarum. Plinium lib. VII. H. N. cap. 60. Rycquium cap. 34. de capitolio. Aloyſium Nouarinum V. 14. ſchediaſmat. Perraultum et alios viros doctos ad Vitruuium IX. 9. Allatium de menſura temporum cap. 6. et 7. Io. Gottl. Carpzouium in annotationibus ad Goodwinum p. 351. Anthologiam Epigr. IV. 34. p. 519. ſqq. Bandurium pag. 857. antiquitat. CPolitanarum. Crenii Animaduerſ. XI. p. 169 ſqq. Sallierii diſquiſitionem de origine horologiorum, quae exſtat tomo V. memoriarum academiae Inſcriptionum p. 194. ſqq. ſed confer quoque Memorias Treuoltinas A. 1725. p. 757. ſqq. vbi refellitur. Menagiana T. IV. p. 219. vbi etiam de horologio, quod ad Carolum M. dono miſit Perſarum rex, de quo etiam Albericus trium fontium

monachus

monachus ad A. C. 807. pag. 151. et Iuo Carnotenſis in chronico T. 2. Opp. p. 307. Ioannem d'Eſpagne lib. V. errorum popularium cap. 18. vbi reprehendit pictores, Hieronymum cum libris et horologio fingentes. Iacobi Alexandri Traité general des horloges, Pariſ. 1734. 4. De origine horologiorum rotatorum eorumque, quae ſtrepitu ſonoro diſtantes admonent vide Noua litteraria Francofurtenſia (Frankfurtiſche gelehrte Zeitungen 1758. p. 556.) ex Georgii Lud. Hambergeri disquiſitione. De horologio oſcillatorio *Chriſtiani Hugenii* vide diarium italicum Giornale de letterati di Roma 1674. pag. 149. *Leibnitii* transactiones philoſophicas n. 113. p. 285. *Rob. Hookii* easd. transact. n. 118. p. 440. De horologio aqueo Timothei Langloi ephemerides erudit. Pariſienſes 1692. p. 351. De Henrici Sullii horologiis marinis accuratiſſimis et agitatione nauium non alterandis confer Bibliothecam Gallicam A. 1726. menſe Septembri p. 151. ſqq. et ephemerides eruditas Pariſienſes A. 1726. menſe Decembri p. 471. Horometrum caeleſte mantuanum minuta ſecunda etiam indicans deſcribitur in diario eruditorum Italiae T. 32. p. 433. Mariae Benedicti Caſtronii horographia vniuerſalis ſciateriorum prodiit Panormi 1728. fol. De ſolariis exſtat erudita commentatio Io. Aug. Erneſti, Lipſ. 1744. De recentium inuentis ad horologia perficienda facientibus agunt Chriſt. Wolfius praefat. ad Io. Georg. Leutmanni vollſtändige Nachricht von Uhren, Halae 1718. 8. H. Sully in libro edito Pariſiis 1717. 12. cui titulus: *Regle artificielle du tems.* Auctor libri Anglice editi Londini 1700. *the artificial clockmaker*, qui non dubitat, artem illam veteribus innotuiſſe, ſed interiecto tempore perditam a Germanis poſtliminio reſtitutam eſſe. Hiſtoriam horologiorum habes in Guil. Derhami libro de arte conficiendorum horologiorum anglice edito, de quo vide ephemerides eruditas Pariſienſes A. 1731. menſe Decembri pag. 438. Clepſydrae veteris rationem (Talmudicis משפך vide Buxtorf. p. 2425. Lexici Talmud.) exponit Petauius ad Syneſium p. 21. Daniel Petermannus in diſſertationibus duabus de clepſydris veterum, Lipſiae 1672. et Georg. Clemens Draudius in commentatione de clepſydris veterum, Giſſae 1731. De modo veterum dicendi ad clepſydram Petri Ekermanni diſſertatio prodiit Vpſaliae 1741. 4. Vide et Portam XIX. 4. magiae naturalis, et Paullum Mariam Terzagium in Muſeo Septaliano p. 10. ſqq. De Sinenſium *Culeu* ſiue turri horaria Martinus Martinius in Atlante Sinico p. 12. *Ad hanc ſaepe praefecti conuiuia celebraturi conueniunt: in ea aquea clepſydra horas docet, ſiquidem ex vno vaſe in aliud aqua effluens tabellam in qua horarum ac temporum notae, ſurſum attollit: eſt qui eam ibidem obſeruet, et ad horas ſingulas ingentis tympani pulſu ſignum det, ſimulque extra turrim tabellam cum diei hora cubitali charactere exaratam exponat.* De buccinatoribus, qui horam indicarent, adi Petronium clariſſimi Burmanni

pag.

pag. 93. et Io. Georg. Altmanni diſſertationem de buccinatore vel cornicine ſtationario Hieroſolymis a Petro in aedibus Pontificis audito, quae exſtat tomo quarto Tempe Heluetic. pag. 1. ſqq. De horis confer Sirmondum tomo 1. Opp. p. 894. ſq: 937. et Chronologos, Scaligerum, Petauium, Strauchium aliosque. *Perſpicilla* veteribus incognita, aut ſi illis innotuerint, perdita iterum et paullo ante A. C. 1300. nouo ſtudio reperta eſſe obſeruat Franciſcus Redi in epiſtola de hoc argumento ad Paullum Falconerium T. II. Opp. Venetiis 1712. 8. Epiſtola illa legitur etiam in Iacobi Sponii Recherches curieuſes d' Antiquité, diſſertatione XVI. Cum Redio ex parte conſentit Dominicus Maria Manni in disquiſitione de perſpicillorum inuentione, quae exſtat T. IV. ſylloges opuſculor. ſcientific. et philologic. p. 37. ſqq. et germanice verſa parte ſeptima armarii vniuerſalis pag. 1. ſqq. Is enim oſtendit, gloriam huius inuenti tribuendam eſſe Saluino degli Armati, Nobili Florentino, a quo A. C. 1280. perſpicilla ſint reperta. Sed Cangius e Poeta graeco obſeruat, perſpicilla iam circa A. C. 1150. in vſu fuiſſe. Sunt, qui ex loco quodam Prochodromi id probare contendant; aſt auctores relationum fide dignarum de praeſenti rei litterariae conditione (zuverläßige Nachrichten) parte ducenteſima ſecunda pag. 777. oſtendunt, voce ὑελίου, quam vrgent huius ſententiae patroni, loco iſto non perſpicillum ſed vrinale denotari.

De *velorum* vſu apud veteres diſſertatio Ioſephi Lanzani, Medici Ferrarienſis, inſerta eſt muſeo Mineruae Venetae tom. 1. p. 353. ſq. De velorum vſu in templis praecipue agit Rosweidus p. 849. ſq. ad Paullinum. De tapetibus Ezech. Spanhemius ad Ariſtophanis Plutum v. 528. et ad Iuliani Caeſares p. 334. De ſipario Quinctiliani I. O. VI. 3. 72. Celeberrimus Io. Matt. Geſnerus Opuſcul. T. 1. p. 85. ſqq. et Franc. Carol. Conradi miſcell. Lipſ. nov. Vol. 4. p. 514. De clauulari curſu Lindebrogius et Valeſius ad Ammiani XX. 4. De *vehiculis* antiquorum Henrici Noriſii praelectio Piſana de re vehiculari T. 4. Opp. p. 617. ſqq. diatriba Pyrrhi Ligorii ex libris eius de familiis Romanis excerpta prodiit ad calcem librorum duorum Ioannis Schefferi, quibus de omni re vehiculari veterum copioſae obſeruationes continentur, Franc. 1671. 4. et tomo V. ſupplement. Poleni p. 1045. Confer Meurſium de luxu Rom. c. 11. De thenſis Felix Oſius in theſauro antiquitatum Italiae Graeuiano tomo 3. p. 1063. et Bandurius T. 1. numiſmatum p. 32. Thenſa ἀπήνη, vehiculum ſiue vectabulum ſacrum, quo exuuiae ſiue imagines deorum ludicris Circenſibus in circum ad puluinar vehuntur. Feſtus. Valentini Paſchalis, Vrinenſis, Poema, *currus*, Bracciani 1637. 4. ridet eos, qui cum iactura rei familiaris ſublimes curribus vehuntur, quum poſſent commode pedibus per publicum incedere. Video viros doctiſſimos Scheferum p. 326. et Georg. Henr. Vrſinum cap. 2. obſer-

obſeruationum philologic. ambiguos eſſe de etymologia *carri*, qui vtique videtur dictus eſſe a quatuor rotis quaſi *quadrus* et *quarrus*, vt eſt apud Stephanum Tornacenſem epiſt. 229. Venantius Fortunatus III. Carm. 22. T. X. biblioth. Patrum p. 544 F.

Curriculi genus eſt memorat quod Gallia rhedam
Molliter incedens orbita ſulcat humum.
Exiliens duplici biiugo volat axe citato
Atque mouet rapidas iuncta quadriga rotas.

De *clauibus* veterum Lipſius ad Tacitum videndus, Caſaubonus ad Aeneam Tacticum, Salmaſius ad Solinum p. 931. ſq. Kirchmannus libro de annulis, Begerus theſaur. Brandenburg. T. 3. p. 423. Moſcardi muſeum p. 411. Philippi Bonanni muſeum Kircherianum claſſe V. tab. 4. n. 3. ſqq. D. Caſpar Zieglerus diſſert. de iure clauium p. 702. ſq. diſſert. ſelectar. Molinus diſſertat. de clauibus, Vpſal. 1684. 8. et T. 3. theſauri Sallengriani p. 789. ſqq. Chriſt. Gottl. Schwarzii diſſert. de diis clauigeris, Altorfii 1728. Chr. Henr. Zeibichius in diſſert. de Chriſto vero Deo κλειδουχα, Witeberg. 1741. Petr. Weſſelingius obſeruat. lib. 1. cap. 3. inprimis vero liber Ioannis Faës de clauibus veterum ineditus. De clauibus falcatis Huetius ad Manilium pag. 8. De clauibus Druidum Iacobus Martinius tomo 1. cap. vltimo de religione veterum Gallorum. De clauibus, ſymbolo ſcientiae, potentiae, iurisdictionis Theophilus Raynaudus in corona aurea Pontificis praenotione quarta, et Philippus Bonanni in numiſmatibus Pontificum Tom. 1. pag. 234. ſq. et 252. De claue cognitionis Luc. XI. 52. Io. Henr. Maius ſelect. exercit. T. 1. p. 147. ſqq. Ioan. Marckius exercit. exegetic. p. 591. Iac. Elſnerus T. 1. obſeruat. p. 228. Doctorum ſymbolum clauis cum pugillaribus M. Ern. Frid. Cobii progr. Witeb. 1728. Claues ſuper humerum geſtatae Ieſ. IX. 6. XXII. 22. Apoc. III. 18. Biblioth. Bremenſ. T. 6. p. 824. 935. et 940. Lakemacheri obſeruationes parte 3. p. 337. ſq. Huetiana p. 233. Huetius demonſtrat. Euangel. p. 487. edit. Pariſ. 1679. fol. Ezech. Spanhemius pag. 695. ad Callimachum. Clauium oblatio ſymbolum obſequii, Acta eruditor. 1731. p. 496. e Montfaucono. De claui S. Petri Acta Sanctor. Tom. 5. Iun. p. 453. De claue Papini Noua reipubl. litterariae 1699. p. 653. 1700. p. 504. De *feris*, *peſſulis* et *obicibus* Iſaacus Caſaubonus ad Aeneam Tacticum, Salmaſius ad Solinum p. 649. ſq. et Caſp. Sagittarius de ianuis veterum, cap. 14. vbi etiam de clauibus cap. 15. De *ſpeculis* ex auro, argento, aere Plinius H. N. XXXIII. 9. et XXXIV. 17. Ezech. Spanhemius p. 544. ſq. ad Callimachum. Io. Meurſius lib. 2. animaduerſ. c. 6. parte 2. exercit. critici, p. 75. ſqq. Menardus vol. 23. hiſtoriae Academiae

demiae Inſcriptionum et Paullus Theodor. Carpouius diſſertat. ſecunda ad Deut. XXII. 5. Roſtochii 1752. Sunt etiam, qui chalybeorum ſpeculorum mentionem fieri obſeruent Exodi XXXVIII. 8. Vide acta Eruditorum 1714. p. 205. Andr. Dan. Habichorſtii et Ioan. Munſteri diſſert. de mulieribus Zobeoth. Roſt. 1688. et Aboae 1712. Vſus metallicorum ſpeculorum exoleſcere coepit ſaeculo XV. ex quo cryſtallina vitreaque vbique frequentata ſunt. Nicephorus Gregoras ad Syneſium p. 419. εἰσὶ καὶ ἐξ ὑέλων κάτοπτρα, καὶ ἐκ σιδήρου καὶ ἐξ ἄλλης ὕλης. Speculorum vſu viris interdicunt Rabbini, vide Dauid. Millii diſſert. ſelectas pag. 224. edit. ſecundae. Eorum vſum defendit Apuleius in Apologia, Seneca natur. quaeſt. c. 17. et Phaedrus III. 8. De eorum apud veteres vſu vide Montfauconum T. 3. ſupplementi p. 54. ſq. De *vmbella* confer Paulli Mariae Pacciaudi σκιαδιοφόρημα, ſiue de vmbellae geſtatione commentarium, Romae 1753. 4. De *cereorum* vſu Voſſius IV. 29. de idololatria et laudatus Io. Faës libro Helmſtadii 1718. 4. edito de cereis paſchalibus. De origine et inſtitutione benedictionis candelarum vel cereorum in feſtiuitate purificationis Mariae agit Angelus Rocca in theſauro antiquitatum ſacr. T. 1. p. 214. ſq. De *coloribus* et quomodo apud Graecos ac Latinos appellarentur, librum promittit Salmaſius pag. 109. Epiſt. videndusque interim Antonius Thyleſius libello de coloribus, recuſo tomo IX. theſauri Antiquitatt. Graecarum.

XVII. De *vita priuata* Romanorum et quomodo viri honeſti diem ſoliti ſint tranſigere, diſſertationes duas Io. Bapt. Couturii inſertas habes Memoriis Treuoltinis A. 1708. Iul. pag. 1158. ſq. et Anno 1709. Auguſt. pag. 1418. ſq. quarum priore horas diei ante meridiem, altera pomeridianas perſequitur. Duabus illis tertiam eiusdem Couturii de ieiunio, coena et prandio adiunctam habes in tomo ſecundo memoriarum academiae Inſcriptionum pag. 422. ſqq. De cura domeſtica Romanorum diſſertationes quatuor B. Philippi Ludouici Hannekenii tunc admodum iuuenis, poſtea inter Theologos noſtros nomen haud obſcurum conſequuti prodierunt Gieſſae 1669. 4. et tomo primo theſauri Sallengriani pag. 1243. ſqq. quarum prima eſt de ritibus quibusdam nuptialibus et veſtibus priuatorum: altera de ſeruis et conuiuiis, tertia de liberis eorumque cura et veſtitu: quarta denique de bonis et facultatibus, agris, pecunia et cenſu. De venuſta apud antiquos humanitate, quam ciuilitatem vocant, Io. Matth. Geſnerus V. C. quatuor proluſiones edidit Lipſiae 1732. ſq. Adde Io. Franc. Simonis diſſertationem de eodem argumento in hiſtoria academiae Inſcriptionum tomo primo p. 83. ſq. et Gedoinii diſſertationem de vrbanitate Romanorum, tomo octauo memoriarum academiae Inſcriptionum p. 327. ſqq.

et in eius opuſculis gallice editis Pariſiis 1745. 8. p. 171. ſqq. De *ruſticatione* et *villis* veterum commentariolus Georgii Greenii qui poſtea glorioſiſſ. memoriae Electori Saxoniae Ioan. Georgio III. a ſacris fuit, vidit lucem Lipſiae A. 1667. 12. et in T. 1. theſauri Sallengriani p. 689. ſqq. cui iungenda quae de conuiuiis ruſticis Stuckius lib. 1. cap. 23. Antiquitatum Conuiualium. Conferatur quoque de hoc argumento Petri Ekermanni diſſertatio de ruſticatione veter. Romanor. Vpſal. 1740. Wolfg. Ad. Schroenii tractatus de rebus ruſticis et oeconomicis, Erfordiae 1735. 8. Chriſtiani Schoettgenii antiquitates triturae et fulloniae, Vltrai. 1727. 8. Roberti Caſtelli, architecti, opus ſplendidum: the [29] Villas of the ancients illuſtrated. Londini 1728. fol. et Ioan. Frid. Chriſtii villaticum, Lipſiae 1746 8. vbi in excurſibus ſubiunctis erudite, vt ſolet, Chriſtius de partibus villarum et hortis veterum commentatur. Adde Caroli Stephani libellum de cultu hortorum ex antiquorum ſententia cum libro de re hortenſi, Pariſiis 1539. Rei agrariae auctores legesque cura Wilh. Goeſii, Amſtelod. 1674. 4. De horreis exſtat A. G. Pagenſtecheri diſſertatio de iure horreorum, Duisburgi 1745. et Lemgov. 1749. 8. De paſtoribus ſeu re paſtoritia veterum ad Geneſ. XLVII. 3, 4. Laurentii Ioannis Wallii diſſertatio prodiit Aboae 1703. 8. De *ſalutationibus* veterum praeter Alexandrum ab Alex. II. 19. et eundem Stuckium II. 31. ſq. ac diſſertationes Chriſt. Guibelii de ſalutatione, Ienae 1675. Andreae Goelingii de ratione ſalutandi ad morem veterum, Vpſal. 1697. et Ioan. Henningii de ſalutationum ritibus Magdeb. 1679. ſingulari libro erudite egit Ioan. Iacobus Claudius, Vltrai. 1702. 12. De illa quae detecto capite fit, videndus etiam Ioan. Guil. Bergerus de ritu caput operiendi in ſacris p. 46. ſq. De ſalutationum matutinarum ambitione videatur Baluzius p. 22. ad epiſtol. Cypriani. Io. Mich. Heuſingeri diſſertatio de ſalutationibus Romanorum matutinis ad Plinii III. epiſt. 12. Iſenaci 1740. et Petri Ekermanni diſſertatio officioſum *Aue* Romanorum leuiter adumbrans, Vpſal. 1745. Adde Chriſt. Gottl. Schwarzii diſſert. de affectatione apud veteres Romanos vſitata, Altorfii 1722. Romani, in primis ii, qui officium publicum ambiebant, vt quemque ſuo nomine ſalutando appellare poſſent, nomenclatores habebant, de quibus praeter Grübelium diſſ. citat. cap. 2. Barthius aduerſar. lib. 52. c. 10. Sigonius de iudiciis lib. 2. c. 30. Preuotius de magiſtr. Rom. c. 5. Kobierzyck. de luxu II. 2. et Pignorius atque Popma de ſeruis. De ſalutantium aliisque *oſculis* omnis generis copioſe egit Martinus Kempius opere de oſculis, diſtincto in diſſertationes XXV. editoque Francof. 1680. 4. cui addendus Lipſius II. 6. electorum. Iacobus Herrenſchmidius in Oſculologia Witeberg. 1630. 12. et Ioan. Frid. Hekelii libellus de

[29] Acta Eruditorum 1731. p. 109.

de oſculis, Chemnitii 1675. 12. et iungendae diſſertationes Paulli Fr. Romani, Lipſ. 1664. Georg. Goezii de oſculo, Ienae 1670. Ioan. Ioach. Zentgrauii de modo ſalutandi oſculo, Argentorati 1685. Georg. Rittershuſii de oſculis, Francof. ad Viadrum 1689. Alberti Spenſenii, Aboae 1705. 8. Io. Lomeieri, quae exſtat pag. 328. eius dierum genialium. Conr. Sam. Schurzfleiſchii de ritu ſalutandi per oſculum in eius diſſert. philolog. Lipſiae 1700. 4. Oſculorum per digitos miſſorum mentio fit apud Dionem pag. 731. C. (1055. R.) De ritu oſculis explorandi Romanarum mulierum abſtinentiam a v' .o lege Romuli ſancitam Carol. Gunther Ludouici diſſertationem edidit Lipſiae 1733. De oſculo manuum vide Henrici Morini diſſertationem tomo ſecundo academiae Inſcriptionum pag. 104. ſqq. De oſculo pedum Pontificis Matthias Zimmermannus in montibus pietatis pag. 373. Iudaei ad Pontificem admiſſi non pedem, ſed veſtigium pedis et terram oſculantur, vide Io. Iac. Schudtium T. 1. memorabilium Iudaicorum pag. 242. Non ſolos Pontifices Romanos, ſed alios etiam aliarum eccleſiarum praeſules illuſtresque laicos per genuflexionem pedumque oſculum ſalutatos docet David Blondellus de Papa femina p. 123. ſq. Sic et magni Marabuſii Nigritarum apud Labatum T. IV. Africae pag. 172. De oſculo Magnificentiae apud Iudaeos Regi dari ſolito, B. Carpzouius ad Schickardi ius Regium Hebraeorum pag. 76. Scacchus in Myrothecio tertio cap. 35. qui p. 970. manus etiam oſculo contactas notat. Vide et de oſculis Iudaeorum laudatum Carpzouium notis ad librum Ruth pag. 128. ſq. et Ioan. Gottl. Carpzouium ad Goodwinum p. 362. et de oſculis Chriſtianorum veterum Tob. Pfannerum II. 3. Obſeruationum Eccleſiaſticarum. Grotium ad Rom. XVI. 16. Binghamum lib. 12. cap. 4. §. 5. Petrum Müllerum de oſculo ſancto, Ienae 1675. et 1718. et Ioannis Gottfriedi Langii commentationem germanicam de oſculo pacis veterum Chriſtianorum, Lipſiae 1747. 4. De oſculo religioſo Matthaeum Brouerium de Niedeck, libro de veterum adorationibus, capite 25. Allatium p. 378. de conſenſu et Ioan. Frontonis diſſert. de cultu ſanctorum. De vita priuata et cura domeſtica veterum Germanorum vide Cleffelii antiquitates cap. X.

De *Corporibus* ſiue *Collegiis Opificum*, vt aurariorum, argentariorum aliorumque corporatorum ſocietatibus et contuberniis, quorum in antiquis inſcriptionibus non rara mentio, videndus Sponius in miſcellaneis eruditae antiquitatis, Reineſius in epiſtolis ad Hofmannum pag. 539. Gruterus et idem Reineſius Inſcriptionum ſyntagmate claſſe decima, Briſſonius lib. 1. antiquitatum iuris cap. 14. Golzii theſaurus rei antiquariae p. 185. Lazius XII. 4. de republica Romana. Onufrius antiquit. Veronenſ. p. 54. 6. et p. 79. ſqq. Guido Pancirollus de corporibus artificum. Hadr. Beierus de collegiis opificum,

Ienae 1688. et cum notis Frid. Gottl. Struuii ac praefatione Ioan. Guil. de Goebel, Helmſtad. 1727. 4. Ioan. Gottl. Heineccius de collegiis et corporibus artificum, Halae 1723. 4. et in eius ſylloge varior. opuſculorum p. 378. ſqq. Ioan. Fileſacus electorum lib. 2. p. 391. ſqq. Chriſt. Gottl. Schwarzius in diſſertat. de collegio Vtriculariorum, Altorfii 1714. et in eius miſcellaneis politioris humanitatis p. 27. ſqq. Idem in diſſertatione de Butigularibus praecipue iis, qui olim Norimbergae floruerunt, Altorfii 1723. De collegiis fabrorum, et dendrophorum Sponius in recherches curieuſes d'antiquité diſſert. 23. p. 344. ſqq. Acta Eruditor. 1729. p. 184. 1730. p. 68. Iuſtus Fontaninus lib. 2. de Hortae antiquitatibus cap. 5. De fabricenſibus Dodwellus ad inſcriptionem veterem Iulii Vitalis. De collegio Centomanorum idem Sponius ibid. p. 347. De collegio lignariorum p. 350. De collegio magno larum et imaginum ſub Deo Siluano, quod deorum Imperatorumque imagines, quae in exercitibus ferebantur, ſeruauit Raphael Fabrettus ad inſcriptiones p. 447. et ad columnam Traiani pag. 205. De collegii magni ſcriba Montfauconus T. V. ſupplementi p. 83. ſq. De corpore piſtorum vide quae notantur ad vetus marmor Comitis Marſilii, in quo votum conſecratum Cereri, ad calcem hiſtoriae inſtituti Bononienſis, editae gallice a Liminerio p. 228. ſqq. De piſtrinorum et catabolenſium collegiis Cuiacius obſerv. XVI. 5. De argentariis exſtat Io. Gottfr. Sieberi diſſertatio Lipſiae 1737. De *curſu publico* et *vehiculatione* Bergierius fuſe agit IV. 4. ſqq. de publicis Romanorum viis. Gutherius de officiis domus Auguſtae III. 14. ſq. Ezech. Spanhemius de vſu numiſmatum pag. 800. ſq. Pancirollus ad notitiam imperii cap. 6. Valeſius notis ad Socratem pag. 40. Balth. Stolbergius in diſſert. de angariis veterum, Witeberg. 1680. pag. 149. ſq. Scriptor gallus Mr. le Quien de la Neufville de l'origine des Poſtes chez les anciens et les modernes, Pariſ. 1708. 12. et auctiore editione Pariſiis 1730. 12. vbi etiam conſtitutiones omnes in Gallia promulgatae a primo curſu publico inſtituto a Ludouico XI. 19. Iunii A. 1464. Ramireſius de Prado pentecontarch. cap. 15. Mariſotus centur. 1. epiſtola 6. Franc. Colleſchius in libro italice edito de curſoribus publicis antiquorum, Florentiae 1746. et diſſertationes Herm. Witrii, Witeb. 1692. et Dan. Guil. Molleri, Altorfii 1696. De Hemerodromis et curſoribus Alexander ab Alexandro lib. 1. c. 27. et Lipſius centur. III. epiſt. 59. De tabellariis Pignorius de ſeruis, et Popma de operis ſeruorum, T. III. theſauri Poleniani pag. 1203, 1222. 1233, 1343. De tabellariis in veteri eccleſia Kochius de legatis eccleſiae p. 38, 14. De animalibus tabellariis Cyprianus hiſtor. animalium p. 1269. Henninius T. X. theſauri Graeuiani p. 235. et Camerarius hor. ſubceſiv. C. 1. p. 383. De columbis et cornicibus litteras perferentibus Alexander ab Alexandro

dro et Lipſius locis citatis, Lipſius etiam II. 5. Saturnalium, et obſeruationes miſcellan. T. 3. p. 97. ſqq. De *euectionibus* ſiue indulgentiis euehendi Bergierus IV. 15. et 16. Cangii gloſſarium in *tractoriae*, *combinae*, *euectiones*, Meurſius et Suicerus in τρακτωρεία, et Ioan. Reichius de diplomatibus tractoriis, Regiomonti 1678. De *epiſtolis laureatis* Io. Guil. Bergeri diſſertatio prodiit Witeb. 1711. De *litteris clandeſtinis* veterum Porta lib. 1. de occultis litterarum notis c. 12. De *ſcytala Laconica* vide quae viri docti ad Auſon. epiſtol. 23. Gellium XVII. 9. et diſſertationes Dan. Guil. Molleri, Altorfii 1695. et Lud. Chriſt. Crellii Lipſiae 1697. De ritu obſignandi et reſignandi litteras apud Romanos Franc. Bernh. Sperl commentatio prodiit Erlangae 1744. 4. De omni genere *Epiſtolarum eccleſiaſticarum* apud veteres Chriſtianos videndus *Franciſcus Bernardinus Ferrarius* libris III. Mediolani 1613. 8. et curante B. Gebh. Theod. Meiero, Helmſt. 1678. 4. *Philippus Priorius* libro de epiſtolis canonicis cum appendice de tractoriis et Synodicis, Pariſiis 1675. 8. *Pompeius Sarnelli* in epiſtolis eccleſiaſticis, epiſtola prima. *Franc. Dominicus Bencinus* in diſſertationibus quinque de litteris encyclicis, Turini 1728. 4. *Iac. Goetten* lib. 1. Obſeruationum capite vltimo. *Io. Rudolph. Kieslingius* in diſſertatione de ſtabili primitiuae eccleſiae ope litterarum communicatoriarum connubio, Lipſ. 1744. *Henr. Dodwellus* in diſſertationibus Cyprianicis p. 17. ſqq. *Ioan. Cabuſſutius* pag. 275. ſqq. notitiae conciliorum, et p. 32. ſq. notitiae eccleſiaſticae. *Io. Caſp. Thorſpecken* in diſſertat. de litteris canonicis, Witebergae 1731. De epiſtolis formatis earumque ratione et origine plures ſcriptores laudat B. Thomas Ittigius de bibliothecis Patrum p. 238. ſq. ac praeter alios *Gerbardi Rodolphi* librum de libris canonicis, videlicet formatis, pacificis, commendatitiis ac dimiſſoriis. Vide et Wowerium ad Sidonium p. 481.

CAPVT XXIII.

De luctu, funeribus, exſequiis, conſeruandorum cadauerum ratione et monumentis ſepulcralibus.

De funerum et ſepulturae ritibus generales ſcriptores. 1. *De funeribus et luctu Hebraeorum.* 2. *Graecorum, Perſarum.* 3. *Romanorum.* 4. *Aegyptiorum, Germanorum et populorum ſeptentrionalium.* 5. *De funeribus Chriſtianorum.* 6. *De medicato funere et mumiis.* 7. *De linteis et veſtibus ſepulcralibus et de rebus quae defuncto veluti ſecum aſportanda permittebantur. De vrnis feralibus.* 8. *De pompa funebri, epulis, ludis, feriis ſacrisque, coronis,*

ronis, lectis feralibus, loculis et laudationibus funebribus. 9. *De lucernis ſepulcralibus, ſepulcris, cryptis, catacumbis et monumentis ſepulcralibus.* 10.

I.

De funeribus et modo ſepeliendi [1] apud antiquos vniuerſe, atque ita vt plurium gentium rationem haberent, non ſatis diſtincte tamen nec accurate ſatis egerunt *Claud. Guichardus* de funeribus apud Romanos, Graecos et alias gentes veteres et recentiores, Italice primum Anno 1581. deinde etiam Gallice (vide Epiſtolas Marqu. Gudii p. 202.) *Muretus* ſcriptor Gallus in caerimoniis funebribus omnium gentium, ceremonies funebres de toutes les nations par le Sr. Muret. Pariſ. 1675. 12. qui liber recenſetur in Ephemeridibus eruditorum Pariſienſibus 1675. pag. 222. et in Actis Erudit. Anno 1683. pag. 334. *Franc. Perrucius* in pompis funebribus omnium gentium, Veronae 1639. fol. cum figuris in aes inciſis. *Laurentius Beyerling* in Theatro vitae humanae, tit. *Cadauer* et *Sepultura. Lilius Gyraldus* vir doctiſſimus in lib. de ſepulturae ritibus, qui et ſeorſim prodiit et praemiſſus eſt ſextae parti antiquitatum *Ioan. Iac. Boiſſardi*, et cum notis *Ioan. Faës τοῦ μακαρίτου* editus Helmſt. in 4to et denique inter Gyraldi opera in Belgio nitide vulgata recuſus Lugd. Bat. 1699. fol. B. *Ioan. Andr. Quenſtadii* Liber de Sepultura veterum, initio ſeparatim, deinde ad calcem eius Antiquitatum Eccleſiaſticarum, denique tom XI. theſaur. Antiquit. Graecar. Gronouii recuſus. *Caſpar Caluoer* libro 3. ritualis Eccleſiaſtici tomo 1. p. 798. ſq. *Alexander ab Alexandro* lib. III. Genial. Dierum cap. 2. et 7. et lib. VI. cap. 14. ibique *Tiraquellus: Ioſephi Laurentii* collectanea Alphabetico ordine digeſta lib. 6. Polymathiae pag. 486. ſq. et quae ex eadem Laurentii Polymathia III. 9. 13. 14. II. 47. 3. et 4. de funeribus antiquorum et funebribus ritibus ante et poſt rogum exhibentur tom. XI. Theſ. Gronouiani, in quo etiam recuſus occurrit *Ioan. Meurſii* liber de funere, quemadmodum *Petri Moreſtelli*, Tornuſienſis Pompa feralis ſiue iuſta funebria libris decem expoſita habentur tomo XII. Theſ. Graeuiani. *Benedictus Aucranius* diſſertatione XXII. ſqq. in Thucydidem. *Paullus Aringhius* in Romae ſubterranea praecipue c. 17. et 21. *Claudii Guichardi* Funerailles et diverſes

[1] Sepelire non de humatis tantum, ſed etiam combuſtis et alio modo ex oculis hominum remotis cadaueribus dictum eſſe probat Giſbertus Cuperus lib. 1. obſeruatt. cap. 7. De pietate ethnicorum in curandis funeribus, aliquando etiam hoſtium Petrus Faber Semeſtrium lib. 2. c. 1. p. 10. ſqq. et lib. 3. c. 13. p. 174 ſqq. Sepulturam deberi humanitati neque adeo denegandam eſſe hoſtibus pulchre docet Grotius II. 19. de iure belli et pacis. Naturae quippe maxime conſentaneum eſt, in terram redeuntibus terram minime negari. Confer Felicis Oſii notas ad Albertinum Muſſatum p. 441. ſqq. T. IX. parte 2. theſauri Italiae.

verſes manieres d'enſevelir des Romains, Grecs et autres nations tant anciennes que modernes, Lugduni 1581. 4. *Carolus Bartholomaeus Piazza* del uſo, miſtero & antichita appreſſo diverſe nazioni de' riti e ceremonie nell' eſequie e funerali paſſati à ſecoli noſtri Chriſtiani, Romae 4. *Eliae Amati* Lettera delle coſtume di ſepelire i morti appo gli antichi, e ſe prima del V. Secolo i fideli goduto aveſſero dentro le chieſe i ſepolcri? in eius epiſtolis italice editis Genuae 1714. 4. pag. 329. *Cornelii van Alkemade* Inleidinge tot het Ceremoniel en de Plegtigheyden der begraafeniſſen en der Wapenkunde, Delphis 1713. 8. B. R. Recherches ſur la maniere d'inhumer des anciens, Pictauii 1739. 12. *Angeli Mariae Riccii* diſſertatio de funerum antiquorum ritibus, cadauerum combuſtione et ſepultura, quae exſtat vol. II. eius diſſert. Homericar. p. 258. ſqq. *Petri E. Lungh* diſſertatio de vario ſepeliendi ritu, Holmiae 1672. *Iuſti Cellarii* de antiquo funerum ritu, Helmſt. 1682. *Martini Aruidi Florini* de ſepultura veterum, Aboae 1695. 8. *Io. Reſtelii* de ſepulcris veterum, Vpſal. 1703. 8. *Chriſt. Conr. Friderici* de re funeraria, Ienae 1755. De *Ioan. Iac. Boiſſardi* Tractatione de funeribus et modo ſepeliendi apud antiquos vide Obſerv. Hallenſes tomo IV. p. 15. *Thomaſii Porcacchi* funeralia antiqua, Italice edita lucem adſpexerunt Venet. 1574. fol. *Franciſci Pomey* Ieſuitae Libitina ſiue de funeribus epitome eruditionis, prodiit Lugduni 1659. 12. Confer Bibliothecam Latino-Hebraicam Imbonati p. 356. *Ioan. Guenebault* diverſités des ceremonies obſervées aux ſepulchres anciennes, Diuione 1621. 4. *Io. Mauritius*, qui ex Romana Eccleſia ad Reformatam tranſiit, libro Belgice edito, quo promittit ius et vſum ſepulcrorum ac ſepulturae apud veteres ac recentes vſitatum exponere, tantum verſatur in exagitandis Pontificiorum iniuriis, quibus in eorum, quos haereticos eſſe putant, cadauera et reliquias graſſantur. Titulus libri Amſtelod. 1714. 8. editi eſt: *Korte verhandling van het Recht en gebruyk der graven en begraffeniſſen, ſo der aloude als hedendaagſche volkern.* De ſuperſtitioſa plagarum caeli antiquitus apud varias gentes obſeruatione in ſepeliendis mortuis conſule Petri Zornii diſſertationem vol. III. Miſcell. Lipſienſ. nouor. p. 616. De Etruſcorum funere agit Ioannes Baptiſta Paſſeratius diſſertatione tertia parti tertiae muſei Etruſci adiecta.

II. De funeribus et luctu *Hebraeorum* praeter Interpretes S. Scripturae conſulendus B. *Martini Geieri* liber ſingularis Lipſiae 1666. 12. editus et inter alia eius opuſcula in 8. et denique etiam apud Belgas vna cum eius Commentariis ad nonnullos Scripturae libros, in folio recuſus. *Schickardus* de iure regio Hebr. c. 6. *Cocceius* ad Sanhedrin c. 6. *Maimonides* in Iad chaſaka lib. XIV. c. 4. *Io. Gottlob Carpzouius* ad Goodwini Moſen et Aaronem p. 639. ſqq. *Melchior Leydeckerus* XII. 10. ſq. de Rep. Hebraeorum, *Ioan. Benedicti*

Carpzouii nepotis de ſepultura Iacobi Patriarchae, in parentis diſſertationibus iunctim editis Lipſiae 1699. 4. p. 1670. ſq. *Io. Hieronymus Sopranes*, Ieſuita, in digreſſione de ritibus Hebraeorum in funere et de publico eorum priuatoque luctu, quae Dauidi ipſius ſubiecta eſt Lugduni 1643. fol. *Auguſtinus Calmet* in diſſ. 1. praemiſſa Commentario in Eccleſiaſticum: *Frid. Mulleri* (cuius ſpecimen librorum de ſtatuis Romanorum ſuperiore capite laudatum et ſpecimen Architecturae ſacrae ex locis Exod. XXVI. 28. et XXXVI. 33. habemus) libri III. de ſepulcris veterum Hebraeorum prodierunt Gieſſae 1664. 4. Idem argumentum *praeter commentatores* ad Codicem Talmudicum Baua Batra illuſtrauit ſingulari libro *Ioan. Nicolai* Amſtel. 1705. 4. ita quidem vt et aliarum gentium ſepulcra prioribus capitibus perſequatur. *Io. Adolph. Mullerus* in diſſertatione de Aſae Regis pompa ferali, Witeb. 1716. *Leonh. Hoſmannus* in diſſert. de ſingulari Hebraeorum cura ſepeliendi mortuos, Witeb. 1726. *Franc. Wockenius* in diſſert. de templo cadaueribus Regum non inquinando, Witeb. 1732. De tumba Saluatoris, extant D. *Io. Andreae Schmidii* diſſ. Helmſtad. 1703. et 1727. *Caroli Ortlobii*, Witeb. 1656. *Abrah. Petſchii*, Lipſiae 1673. *Gottfridi Thilonis*, Witeb. 1675. *C. F. Arnoldi*, ibid. 1695. *Ioan. Andr. Bellmanni*, Vpſal. 1703. 8. *Georg. Guil. Kirchmaieri*, ibid. 1711. *Petri Zornii*, 1730. Vide et *Steph. le Moyne* tomo 2. var. ſacrar. p. 516. ſq. et *Gottlob Frid. Seligmanni* programmata p. 147. ſqq. In *Io. Henr. Hottingeri* Cippis Hebraicis, Heidelb. 1659. 12. pleraque parum fide digna tradi notatum eſt Conringio in diſſertatione de Numis Hebraeorum. Praeterea quae de funeribus et luctu apud Iudaeos attigerunt *Menochius* lib. VIII. de Republ. Hebraeorum c. 5. ſq. *Goodwinus* in Moſe et Aarone, Lib. 6. c. 5. Incidere carnem propter mortuos prohibitum eſt Leuit. XIX. 28. XXI. 5. Deut. XI. 1. Vide praeter commentatores *Spencerum* de legibus Hebraeorum ritualibus II. 13, 14. *Ioan. Chriſt. Wichmannshauſen* diſſert. de corpore ſciſſuris figuriſque non cruentando, Witeb. 1713. *I. I. Heerfordtii* de Charaxariis veterum, Hafn. 1722. *Io. Georg. Michaelis* de inciſura ſuper mortuos, Francof. ad Viadr. 1734. et *Geierum* lib. cit. c. 10. et 8. vbi ſimul diſſerit de raſura interdicta, de qua etiam Daſſouius de coma Hebraeorum, Witeb. 1695. Ab Hebraeis interdum combuſta eſſe cadauera notat *Claudius Guichardus* lib. 3. c. 11. funeralium aliique, rectius negantibus aliis, quos laudat Petrus Zornius pag. 20. Bibliothecae antiquario-exegeticae. De ſepultura animalium Hebraeis vſitata exſtat diſſertatio Theodori Daſſouii, Witeb. 1697. De ſepultura librorum ſacrorum ad vſum non amplius aptorum confer Schudtium in memorabilib. P. II. lib. VI. c. 39. §. 7. pag. 375. et Petri Zornii hiſtoriam Bibliorum ex Hebraeorum diebus feſtis et ieiuniis illuſtratam pag. 113. De ritu et proceſſu funerum apud Iudaeos

recentes

recentes vide eiusdem *Schudtii* memorabilia P. II. lib. VI. c. 37. Monumenta antiqua Iudaica Auguſtae Vindelicor. reperta illuſtrauit *Matthias Fridericus Beckius*, Auguſtae Vindelicor. 1686. 8. cum appendice monumentorum quorundam Romanorum, veluti mantiſſa operis Velſeriani de antiquis monumentis Auguſtanis. De *Perſarum* funeribus Briſſon. II. p. 350. ſq. et I. p. 194. ſq. vbi de funeribus Regum. De eorundem Perſarum et aliorum populorum orientalium more, quo a canibus et auibus ſe poſt mortem vorari malunt, quam terra ſepeliri Anonymi diſſertatio inſerta legitur tomo XII. hiſtoriae criticae Reipubl. litterariae p. 248. ſqq.

III. De funeribus et luctu Graecorum vide, quae notata ſunt viris doctis ad Homeri Iliados Ψ, et Aeſchylum in Choëphoris (inferias facientibus ſiue ferentibus) tum *Ioanni Nicolai* libro de Graecorum luctu lugentiumque ritibus variis, excuſo Marpurgi Cattorum 1696. 12. *Ioan. Pottero* Archaeol. IV. 1-8. *Io. Nardio* in animaduerſione de funeribus Athenienſium, ſubiecta Lucretio editionis in vſum Delphini et *Car. Henr. Langio* de luctu Graecorum ex Euripide, obſerv. ſacr. diſſertat. quinta. *Paganini Gaudentii* exercitatio de funere Heroum, in qua Homeri, Virgilii, Statii, Silii et Nonni exercitationes inter ſe conferuntur, exſtat ad calcem eius diſſertat. de arcanis imperii euulgatis, Florentiae 1640. 4. Decurſiones meminere in funere herois Virgilius et Statius, neutiquam vero Homerus aut Nonnus. Illam a Poenis eſſe inuentam ſuſpicatur Gaudentius cap. 20. p. 100. De concuſſione armorum in funeribus Ducum et Principum Barthius ad Statium pag. 430. De more ad orientem vel occaſum obuerſos mortuos ſepeliendi Plutarch. Solone pag. 83. De funebri pompa Iſiaca ab Apuleio deſcripta et aliis funera *Aegyptiorum* ſpectantibus vide Kircheri Obeliſcum pag. 433. et tom. 3. Oedipi Aegyptiaci pag. 425. ſq. Ioan. Conradum Dietericum in Antiquitatibus Biblicis Vet. Teſtament. p. 144. ſq. De *Septentrionalium* populorum ſepeliendi ritibus Iornandes vbi funus Attilae deſcribit, et Stephanius pag. 90. ſq. ad Saxonem Grammatic. Bartholin. Antiq. Danic. p. 112, 273. Andr. Olaus Rhyzelius de ſepultura veterum Sueogothorum, Vpſal. 1707. 8. Chriſtian. Nettelbladt in diſſertat. de variis mortuos ſepeliendi modis apud Suiones, Roſtoch. 1724. De veterum *Britannorum* ſepultura et exequiis funeris vide appendicem ad Alexandri Gordoni itinerarium ſeptentrionale. De *Germanis* Cluuerus lib. 1. cap. 53. Hachenbergius, Keyslerus, Ioan. Godofr. Bauerus in Progr. de moribus veterum Germanorum circa funera, quod ſubiectum eſt Eius orationi parentali Car. Ottoni Rechenbergio dicta, Lipſiae 1751. 4. De funeribus *Turcarum* Angeli Geropoldi Epiſtola in Muſeo Mineruae Venetae tom. 1. p. 151. ſq.

IV. De funeribus et luctu *Romanorum* prae ceteris diligenter et accurate libris IV. agit *Ioannes Kirchmannus*, Hamburgi 1605. 4. et Lubecae 1625. 8. vt alias editiones omittam. Cui addendus eſt *Henricus Noris* in Cenotaphiis Piſanis, diſſertatione tertia. *Paganinus Gaudentius* in exercitatione de funere Caeſarum, Florentiis 1640. 4. *Franciſcus Bencius* in oratione de funere antiquorum Romanorum, pag. 405. ſqq. eiusdem orationum. *Theodorus Gorallus*, ſiue qui ſub hoc nomine latet *Ioan. Clericus* in notis ad Elegiam 1. Pedonis Albinouani, *Claudius Dausqueius* ad Silium Italicum Libro XIII. verſu 470. ſq. *Iacobus Gutherius* de iure Manium libris 3. quibus ritus, mores et leges priſci funeris explicantur, Pariſ. 1615. Lipſ. 1671. 8. et tomo XII. Theſauri Antiquitatum Romanarum, in quo praeterea occurrit Io. Petri Bellorii [a] deſcriptio ſepulcri Naſoniorum, a Petro Sancto Bartolo in aes inciſi. *Fabiani Toerneri* diſſertatio de ſepultura Romanorum, Vpſal. 1728. 8. et liber gallicus: *Explication de divers Monumens, qui ont rapport à la Religion des anciens peuples*, pag. 1. ſqq. Varia etiam habet Chriſt. Henr. Trotzius libro de memoria propagata cap. 6, 7, 8. Ceterum vt antiquiſſimi Graecorum contra poſteriorem gentis ſuae morem cadauera mortuorum flammis, Homero teſte, abſumpſerunt, ſic contra Romani vetuſtiſſimi corpora intacta flammis terrae mandauerunt, eundemque morem a quibusdam etiam poſt ſeruatum notat O. Ferrarius II. 21. electorum, vbi de eo, quo pacto crematorum cineres in vrnam condi et a fauilla rogi ſeparari potuerint. Quod lintei asbeſti ope, quo corpus inuolutum erat, fieri quam optime potuit. Confer Ioan. Ciampini diſſertationem epiſtolarem de incombuſtibili lino, ſiue lapide amiantho eiusque filandi modo Romae 1691. et quae de Asbeſto A. 1720. iterum reperto in Siberia, et Marco Veneto iam lib. 1. cap. 47. memorato narrantur in Nouis litterariis Lipſienſibus A. 1729. p. 329. ſqq. Adde Philippum Bonannum in muſeo Kircheriano pag. 87. vbi memorat Anno 1702. repertam eſſe vrnam, in qua cineres incluſi fuerunt panno ex lino asbeſtino. De more comburendi mortuorum cadauera confer Mezeriacum ad Ouidium T. 1. pag. 191. ſqq. De crematione cadauerum veteribus Germanis populisque ſeptentrionalibus vſitata confer Procopium in hiſtoria Goth. pag. 256. edit. Grotii. Bartholinum antiquit. Danic. p. 112. et 273. ſq. Cluuerium Germ. antiq. 1. 53. et Godofr. Schützium de Germ. gentilium victimis humanis pag. 90. ſq. De oſſilegio conſule Franc. Antonii Zachariae diſſertationem, quae ſecunda eſt volum. primi commentar. ſocietatis columbariae Florentinae. Aegyptii corpora defunctorum neutiquam cremarunt, vnde Cambyſes a cadauere Amaſis Regis Agypt. pridem

[a] Rom. Italice 1680. fol. et Latine Tomo XII. Graev. ac Belgice ad calcem Franciſci Deſſeini deſcriptionem veteris et nouae Romae, Amſtelod. 1704. fol.

pridem defuncti poenas grauiſſimas ſumere poſſe ſe exſtimabat, ſi illud refoſſum verberibus et omni contumelia affectum denique traderet flammis, vt narrat Diodorus Siculus p. 249. excerpt. Peireſc. De ritu collocandi cadaueris Lipſius lib. 1. elect. cap. 6. De vario lignorum et plantarum vſu in funeribus vide G. A. Langguthii antiquitates plantarum feralium apud Graecos et Romanos, Lipſiae 1738.

V. In primis vero *Chriſtiani*, [3] quo certam ſuam de reſurrectione ſpem teſtarentur, magnam funerum rationem habuere et ab cremandis cadaueribus, atque oſtentandis Aegyptiorum more cadaueribus medicatis abſtinuerunt: illamque circa funera curam inter cauſſas incrementi religionis noſtrae ponit Iulianus Imperator Epiſt. 49. De ritibus ſepulcralibus Chriſtianorum veterum praeter *Iac. Gretſerum* [4] in libris tribus de Chriſtianorum funere, Ingolſtad. 1611. 4. et T. V. eius Operum iunctim editorum Ratisbonae 1735. fol. p. 79. ſqq. et *Onuphrium* in libello de ritu ſepeliendi mortuos apud veteres Chriſtianos et de eorum coemeteriis (ad calcem Platinae de vitis Pontificum et ſeparatim cum praefat. Ioan. Georg. Iochii, Lipſiae 1717. 4.) *Io. Erneſtum Franzenium* Vlza-Luneburgicum libris VI. de funeribus veterum Chriſtianorum Helmeſtad. 1709. 8. cum praefatione Rev. Abbatis D. Ioan. Fabricii, qui *Ioannis Sauberti* collectanea MSS. ſed valde imperfecta de hoc argumento communicaſſe ſe cum eo profitetur, et *Hugonem Menardum* ad Sacramentarium Gregorii M. p. 262. ſq. *B. Bebelium* Saec. IV. tomo 2. pag. 931. ſq. praecipue conſulendus venit *Henr. Spondanus* in Coemeteriis ſacris, ſiue opere in 4. libros diſtincto et Pariſiis 1638. 4. edito, in quo de ritibus ſepulturae tum apud Iudaeos et Gentes, tum maxime apud Chriſtianos diſſerit, et ſepulturam publicam rem ſacram eſſe nec concedendam haereticis, impiisue, aut maleficis prolixe diſputat. *Paulus Aringhus*, *Antoniusque Boſius*, in opere luculento, Romae 1651. et Pariſiis 1659. fol. edito, quod Romam ſubterraneam inſcripſerunt. *Ioſephus Binghamus* origin. eccleſiaſtic. lib. 23. et *Ioan. Nicolai* in libello de luctu Chriſtianorum, ſiue de ritibus ad ſepulturam pertinentibus, nunc primum edito ex bibliotheca Sigeberti Hauercampi, Lugd. Bat. 1739. 8. Vide etiam *Franc. Mariam Samuellum* de ſepulturis Chriſtianis, Taurini 1678. 4. *Caſp. Barthii* Aduerſaria p. 3015. *Io. Pearſonium* in Symbolum Apoſtol. p. 397. ſq. edit. Latinae, et D. *Ioachimum Hildebrandum* in Veteris Eccleſiae, Marty-

 rum

[3] Lactantius Div. inſtit. VI. 12. *Non patiemur figuram et figmentum Dei feris ac volucribus in praedam iacere, ſed reddamus id terrae, vnde ortum eſt.* Nollemus igitur cum Dumontio T. IV. itineris Gallice editi p. 35. hoc imbecillitati et vanitati adſcribere.

[4] Vide du Pin T. 17. biblioth. Eccleſiaſt. p. 77. ſqq.

rum inprimis et SS. Patrum arte bene moriendi, ſiue praxi circa moribundos et de morientium virtutibus Helmſtadii 1661. et 1719. De more intra templa, [5] fidelium cadauera humandi vide V. C. Ludouici Antonii Muratorii diſſ. XVII. ad Paullinum p. 185. [6] ſq. tomo 1. anecdoton Bibl. Ambroſianae, et Nic. Hieron. Gundlingii Obſeruat. ſelectas Halae Sax. 1707. 8. editas tom. 1. Obſeruat. 8. quae eſt de origine ſepulcrorum in templis. Io. Doughteium in Analectis ſacris ad Ez. XLIII. 7. Tho. Crenium Animaduerſ. Philolog. tom. 2. p. 155. ſq. Lindebrogium ad Leges antiquas p. 1440. Aegyptios ſolitos in templis ſepelire quos diuinis poſtea honoribus affectum ibant, notat Daniel Heinſius p. 141. ad Maximum Tyrium. In templo Apoſtolorum CPoli, ſolos Imperatores et Patriarchas ſepelire fas, vt notant Valeſius in notis ad Sozom. IX. 2. et Bandurius in Imperio Orientali p. 878. Beatus Rhenanus in praefat. ad Liturgiam Chryſoſtomi: *Olim Epiſcopi, Sacerdotes et Principes, auctores ſtructurae, tantum intra templorum muros ſepeliebantur, hodie eo ventum eſt, vt quilibet cerdo in medio baſilicae velit humari, vt aedes ſacrae Chriſtianorum, quas mundas eſſe conueniebat, polyandria ſint et cadauerum receptacula.* De deſiderio Chriſtianorum prope memorias et reliquias martyrum ſepulturam conſequendi, vt eorum meritis adiuuarentur, vide Iulianum Toletanum lib. 1. Prognoſticon c. 20. T. XII. Biblioth. Patrum p. 596. et Rosweidum ad Paullinum pag. 846. ſq. Contra morem ſepeliendi in templis diſputat auctor ſcripti Anglice editi Londini 1726. 4. *Churches no charnel-houſe.* De translatione ſanctorum mortuorum videndus Onuphrius de ritu ſepeliendi cap. 15. De more extra vrbem ſepeliendi, apud Iudaeos, Graecos, Romanos, Kirchmannus de funeribus Rom. II. 20. ſq. Io. Voiſin Theolog. Iudaic. p. 84. ſq. Chifletius in expoſitione inſcriptionis Geminiae, Matris ſacrorum p. 25. Iulio Caeſari conceſſum eſt τάφον ἐντὸς τοῦ πωμαρίου ποιήσασθαι. Dio lib. XLIV. pag. 385. De more perſonas honoratiores ſub montibus altis vel in ipſis montibus ſepeliendi agit *Angelus Zauorronus* in diſſertatione de antiqua ſepulcrali inſcriptione, Neapoli 1743. 8. De Sicyoniis Plutarchus Arato, p. 1047. De Turcis Tho. Smithus Epiſt. 2. de moribus Turcarum p. 56. et in notitia CPoleos pag. 108. *Quot diebus luctus celebratus*, Benedictini ad Ambroſium tomo 2. p. 1197. ſq. Menardus ad Concordiam Regular. Cotelerius ad Conſt. Apoſtol. etc. ἐννέα πένθιμοι ἡμέραι. Niceph. Gregoras XII. 2. p. 358. Cum pſalmis et hymnis deducta cadauera. Vide Carol. Sam. Senffii diſſertat. de cantionibus funebribus veterum, Lipſ. 1689. et Rosweidum p. 791. vbi et de more cadauera

[5] Hunc ritum ab ethnicis, qui mortuorum oſſa in ſacris lucis conderent, repetendum eſſe cenſet God. Schützius ad Keyſleri itinerum partem 1. p. 226.

[6] Excerpta habes in Neocori bibliotheca libror. nouorum A. 1699. p. 621. ſq.

cadauera linteo obuoluendi. De *praeficis* 7 vide Petrum Moreſtellum pomp. feral. lib. II. cap. 29. Iac. Gutherium de iure manium lib. 1. c. 14. Io. Meurſium de funer. c. 18. Laur. Begerum vol. 1. theſaur. Brandenb. p. 151. Hieronymi Baruffaldi diſſertationem ad illuſtrationem vrnae ſepulcralis Fl. Quartillae praeficae, quae cum Ioſephi Lanzoni aduerſariis de luctu mortuali veterum prodiit Ferariae 1713. 8. et recuſa eſt T. III. theſauri Sallengriani. Memorias Treuoltinas A. 1730. p. 141. ſqq. Giornale de letterati d'Italia T. XVI. p. 395. Diſſertation ſur les Pleureuſes d'Antiquité par Mr. Aubert, in Receuil des pieces fugitiues de Mr. Archimbaud, T. 4. p. 99. ſqq. Hugon. Menardum ad Poenitentiale Romanum Tomo XIV. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 933. vbi etiam de more laniandi genas, vel ante rogum ſanguinem gladiatorum vel captiuorum effundendi. De *Praeficarum vſu apud Chriſtianos*, Menardus p. 257. ſq. ad Gregorii ſacramentar. et Sam. Baſnage ad A. C. 37. num. 19. vbi et alia de Chriſtianorum funeribus. De *Copiatis* ſiue libitinariis clericis funera componentibus, Gothofredus ad Cod. Theodoſ. tomo 5. p. 5. Cangius in gloſſar. Vedelius et alii ad Epiſtolam Ignatio ſuppoſitam ad Antiochenos. De Muhamedanorum funeribus et aegrotorum atque agonizantium viſitatione Albertus Bobouius ad calcem itineris Abrahami Perizol. cum notis Tho. Hydei pag. 17. ſq.

VII. De medicato funere ſiue variis rationibus corpora defunctorum condiendi, atque a corruptione et putredine conſeruandi, tum de Aegyptiorum ταριχεύσει, de qua Herodotus II. 86. ſqq. ac de *Mumiis* ita dictis ab Arabico vocabulo *Mum*, quod ceram ſignificat, (vt notat Tho. Gatakerus p. 175. ad M. Antoninum, et Engelbertus Kaempferus in antiquitatibus exoticis p. 517. vbi liquorem illum mirae virtutis ad condienda cadauera aptiſſimum deſcribit: et Cornelius le Brun itinere in Perſiam p. 231. edit. Gallicae) conſules, vbi lubebit, Athanaſium Kircherum in ſphinge myſtagoga, ſiue diatribe hieroglyphica de Mumiis, Amſtelod. 1676. fol. et Tomo 3. Oedipi, ſyntagmate 13. et ſyntagmate 16. vbi de Penatibus, Laribus et Serapibus, qui et ipſi nihil aliud erant quam cadauera Aegyptiorum medicata, vide p. 478. *Ioachimum Struppium* in conſenſu celebriorum Medicorum, Hiſtoricorum et Philoſophorum ſuper exoticis aliquot medicamentis, Mumia eique cognatis, Francof. 1674. 4. *Gabrielem Clauderum* in methodo balſamandi corpora humana, Altenburgi 1679. 4. *Ioannem Grauium* in deſcriptione Pyramidum Aegypti, in tomo primo collectionis itinerum Theuenotianae, (quae tribus voluminibus prodiit in folio.) *Olai Wormii* muſeum p. 30. ſq. *Giornale d'Italia* T. 6. p. 172.

7 Graecis μοιρολογίστριαι. Naeniae Balſamoni ad canon. 106. Carthaginienſ. μυρολογήματα, *querulae nugationes*.

p. 172. ex Thomae Alghiſi epiſtolam ad Antonium Valliſnierium, vbi de ingenioſo modo faſciis cadauer illigandi. *Philippum Bonanni* in muſeo Kircheriano p. 245. ſq. Voyage de *Gemelli Careri* T. 1. p. 113. *R. Ainſworth* in monumentis Kempianis p. 3. ſqq. *Ludov. Penicherium* des embaumens ſelon les anciens et modernes, Pariſ. 1699. 12. *Pocockium* in deſcriptione Aegypti L. 5. c. 5. p. 230. edit. Anglic. vbi fuſius agit de modo praeparandi funera medicata. *Thomae Greenhill* νεκροκηδεία, ſiue de arte condiendi cadauera, Anglice Londini 1705. 4. *Petrum Bellonium* Lib. 2. obſerv. c. 47. et in libris tribus de admirabili operum antiquorum et rerum ſuſpiciendarum praeſtantia, de medicato funere ſiue de cadauere condito et lugubri defunctorum eiulatione, nec non de medicamentis conſeruandi cadaueris vim obtinentibus, Pariſ. 1553. 4. et tomo VIII. Theſauri Gronouiani: *Ioſephi Lanzoni*, Medici Ferrarienſis, de pollinctura et balſamatione apud veteres, et recentium variis balſamandi cadauera modis, Ferrariae 1693. et Geneuae 1696. 12. *Andream Gryphium* in Mumiis Vratislauienſibus, Vratislauiae 1662. 12. *Frid. Theophil. Ketnerum* in diatriba de Mumiis Aegyptiacis, Lipſiae 1694. 4. auctiore ibid. 1703. 8. *Conyers Middletonium* in deſcriptione Mumiae Cantabrigienſis, pag. 251. ſqq. eius Monumentor. German. eruditae antiquitatis. *Melchior. Sebizii* diſput. de conditura ſ. balſamatione cadauerum humanorum, Argentor. 1699. *Caylium* de ratione condiendi cadauera humana Tom. 23. hiſtor. acad. Inſcriptionum p. 119. ſqq. edit. Pariſienſis, et ex ea Germanice in dem Neueſten aus der anmuthigen Gelehrſamkeit 1759. p. 762. *Io. Baptiſtam Portam* lib. IV. Magiae natural. c. 15. *Georg. Wolfgangum Wedelium* celeberrimum Ienenſium Aeſculapium decade 3. diſſ. 6. et 7. vbi de balſamatione tum aliorum corporum tum Chriſti, de qua etiam in manibus eſt MSta Hermanni Conringii exercitatio. Methodum Kerckeringianum balſamandi ſiue condiendi cadauera breuiter exponit perſonatus Vignolius Maruillius tomo 1. Miſcell. p. 288. ſq. De methodo Bilſiana, et altera Gabrielis Clauderi exſtat *Tobiae Andreae* epiſtola, Amſtelod. 1682. 12. conf. Acta Eruditor. A. 1683. p. 270. De tertia Daglii per ſpiritum vide Miſcellanea Berolinienſia T. 1. p. 150. Mumiam Aegyptiacam[8] ita deſcribit Io. Bodinus in colloquio inedito Heptaplomere, quod ſit *cadauer amomo, cardamomo, ſale, aceto, melle, myrrha, aloë, nardo, caſia, reſina ſiue bitumine* (adde Diodorum Sic. XIX. T. 2. p. 735.) *ceteriſque id genus venenis a putredine vindicantibus conditum ac maceratum. Cutem reperit inauratam, aurum enim cadauera, vti ligna quoque et metalla et alia a corruptione ſeruat: carnem cum cute flaueſcentem ac fuſcam ea duritie ac hypoſtaſi, qua Saccharum*

[8] S. Auguſtin. ſerm. 120. de diuerſis Tomo 1. ſupplem. pag. 336. *Aegyptii morem habent ſiccare corpora et quaſi aenea reddere, Gabbaras ea vocant.*

rum vetus Creticum: Interiore viſceribus exenteratis ſicciſſima, cadauer plane inodorum prae nimia ſiccitate, in cordis ſede imaginem lapideam inſculptam nomine Iſidis, cadauer obuolutum corio bubulo, ſub corio denique innumerabiles faſcias denſiſſimis lini replicationibus ſingulas ſingulis adiunctas nec ulla ſui parte detritas. Adde his Gabrielis Clauderi methodum balſamandi corpora humana, Altenb. 1674. et Andr. Riuini exercitationem Lipſiae editam de pollinctura et balſamatione. De more condiendi corpora defunctorum in inſula Tenariffa agit Odoardus Dapperus in deſcriptione inſularum Africanarum p. 81. De Aethiopum more Herodotus III. 24. De ſiccatione corporum per vitriolum Bibliothec. Anglic. T. 13. p. 175. De corporibus incorruptis ſeruatis ſiue naturali artificio ſiue per miraculum Raynaudus tomo XIII. Opp. et Thomas Bartholinus centur. 1. hiſtor. 62. De ritu vngendi cadaueris Octauius Ferrarius II. 22. elector. vbi inter alia notat Lazari corpus foetens memorari Io. XI. 39. quia non condiebant Iudaei cadauera, vt Aegyptiis in more poſitum, ſed tantum vngebant. De Iudaeorum vnctione diuerſa a balſamatione Aegyptiorum vide Zornii bibliothecam antiquario exegetic. p. 21. Ceterum confer quae de vnctione mortuorum B. Bebelius Antiquitatt. Eccleſ. Saec. IV. tomo 2. pag. 916. et Io. Verwey differt. de vnctione Gentilium: et de more condiendi cadauera in cera et melle, viri docti ad Plinium. Etiam Ariſtobuli Iudaeorum Regis cadauer melle conditum memorat Syncellus pag. 301. et Ioſephus XIV. 7, 4. De more lauandi cadauera interpretes ad Actor. IX. 37. et Cornelius Adami in exercitationibus exegeticis p. 257.

VIII. De faſciis ſepulcralibus mortuorumque inuolutione Io. Nardius ad Lucretium pag. 646. ſq. vbi de Aegyptiorum funeribus. Thomas Alghiſius tomo ſexto diarii italici: (Giornal. d'Italia) pag. 171. ſqq. Octav. Ferrarius elect. II. 20. Gisbertus Cuperus II. 9. obſeruat. Io. Iac. Chifletius [9] in Criſi Hiſtorica de *linteis ſepulcralibus* Chriſti Seruatoris, Antwerp. 1624. 4. et Rev. Salomo Deylingius parte 3. Obſeruatt. ſacrar. p. 275. ſq. De more terram mortuis iniiciendi, Salmaſius Obſeruatt. ad ius Atticum p. 563. De veſtiendi ritu Kirchmannus lib. 1. de funeribus Rom. cap. 10. Guther. de iure manium lib. 1. cap. 16. Moreſtellum lib. cit. I. 16. qui II. 10. obſeruat, funera interdum fucata fuiſſe et laruata. Addatur Nicolai de luctu Graecorum c. 6. §. 6. Idem de Hebraeorum veſtibus funebribus agit in libro de ſepulcris Hebraeorum p. 263. de quibus etiam Geierus lib. cit. p. 58. De Chriſtianorum Binghamus origin. eccleſiaſtic. lib. 23. c. 3. §. 4. Aringhus Romae ſubterraneae lib. 1. c. 24. Caſalius de ritibus veter. Chriſtianorum, cap. 66. Cum mortuis ſepulta quibus

[9] Du Pin T. 17. p. 271. ſq.

bus viui iocalibus delectabantur, de quo ad Vitruuium IV. 1. etiam pecuniam cum mortuis ſepultam obſeruat Stephanius ad Saxonem Grammaticum p. 96. Confer quae viri docti ad Suidam in δανάκη. Iac. Thomaſii τοῦ μακαρίτου Programma LVII. M. Chriſtiani Ehrenfried Seifferti diatribam de numis in defunctorum ore repertis, Dresdae 1712. 8. et Wilh. Iuſti Chriſt. Chryſandri commentationem de naulo Charontis, Helmſtadii 1745. Apud Hebraeos etiam ex ſupellectile quaedam cum mortuis ſunt ſepulta, in Regum vero funeribus combuſta: vide Mülleri differtat. ſupra citatam de Aſae Reg. pompa ferali, Geierum lib. cit. c. 6. §. 7. Schickardum de iure regio Hebraeor. p. 420. qui pag. 437. eorum equos, mulos etc. eneruatos, viduas autem nemini in matrimonium conceſſas eſſe annotauit. Apud varios populos, et veteres inprimis Germanos non ſolum arma, pecunia aliaeque res pretioſae et equi, ſed etiam ſerui, immo vxores ſimul ſepeliebantur et concremabantur. Vide Nicolai de ſepulcr. Hebraeor. p. 60. ſqq. et 99. et de luctu Graecor. cap. 13. §. 7. Quenſtedium de veter. ſepultura c. 7. et 14. Gutherium l. c. II. 32. Moreſtellum l. c. VII. 2. Keyslerum antiq. ſeptentrional. p. 115, 146. ſqq. 163, 168. Bartholinum antiquit. Danic. lib. 2. c. 8. ſqq. Rothium de Solduriis §. 11, 15, 20. ſq. De aliis rebus ac libris quos cum mortuis ſepelire inhumareque quibusdam placuit, vide triplicem Bibliothecam mortuorum quam Germanice A. 1704. vulgauit Rev. D. Georgius Henricus Goezius, in quarum altera pag. 40. ſq. Epiſtola eiusdem argumenti ſcripta legitur a Paullo Chriſtiano Hillſchero, Paſtore Dresdenſium meritiſſimo. Vide etiam ſis Sam. Frid. Lauterbachium in vita Valerii Herbergeri p. 179. ſq. Rudbeckii Atlanticam T. 1. p. 183. 652. ſq. Wormii monumenta Danica p. 50. Bartholini antiquitates Danicas lib. 2. cap. 9. et 10. Noua litteraria maris Balthici A. 1699. p. 88, 93, 222, 372. De vaſculis fictilibus vel vitreis, quibus lacrymae fuerunt exceptae cum opobalſamo vel aqua benedicta vide Philippi Bonanni muſeum Kircherianum p. 115. et Io. Iac. Chifletium in lacrymis priſco ritu fuſis in exequiis Archiducis Alberti, Antwerpiae 1621. 4. De lecytho ſiue vrceolo defunctis appoſito Triſtanus 1. p 288.

De *vrnis* feralibus, [10] quarum hodieque magnus numerus variis in locis effoditur, videndus Sponius in Miſcellaneis p. 287. Aringhus in Roma ſubterranea, Tho. Brown in Hydriotaphia ſiue ſingulari libro de vrnis Norfolcenſibus, Anglice edito Lond. 1658 8. Iac. a Mellen Eccleſiaſtes Lubecenſis celeberrimus, in hiſtoria vrnae Sarmaticae A. 1674. repertae 4. Gothelf Treuerus in diatriba Germanice edita von den Todtentöpfen, Norimb. 1688. 4. Io.

[10] Scriptores de hoc argumento diſtinctius notaui in praefatione ad Andreae Alberti Rhodii Cimbriſch-holſteiniſche Antiquitaeten Remarques, Hamb. 1720. 4.

Io. Dan. Maior in bevölkerten Cimbrien cap. 27. ſq. Tentzelii dialogi A. 1695. p. 941. ſq. vbi de tumulis illis ſub quibus populi ſeptentrionales condere illas ſoliti ſunt: Henelius Sileſiographiae tom. 1. p. 371. ſq. G. Agricola VII. 23. de natura foſſilium. Philippus Bonanni in muſeo Kircheriano claſſe tertia. Valentin. Alberti in diſſertat. de vrnis feralibus, Lipſiae 1688. Olaus Celſius in diſſertat. de vrnis veterum ſepulcralibus, Vpſal. 1706. 8. L'Aisne diſſertation ſur une Vrne antique, in memoriis Treuoltinis A. 1728. menſe Nov. pag. 2021. ſqq. Hieronym. Franc. Zanettius in disquiſitione [11] de vrna Contarena, Venetiis 1752. 4. Georg. Litzelius in Beſchreibung der Römiſchen Todtentöpfe und anderer heydniſchen Leichengefäſſe. Spirae Nemetum 1749. 4. Ioach. Hartwic. Müllerus in Verſuch einer Abhandlung von den Urnen der alten deutſchen und nordiſchen Völker, Altonae 1756. 8. Chriſtianus Stieffius Lignicenſis in Epiſtola ad Mich. Ioſephum Fibigerum de vrnis in Sileſia Lignicenſibus atque Pilgramsdorfienſibus, Lipſ. 1704. 4. Sigism. Saemlerus in epiſtola de antiquitatibus quibusdam Germanicis in neuem Büchersaal der ſchönen Künſte und Wiſſenſchaften vol. VI. p. 375. et in vlteriori illuſtratione vrnarum ſepulcralium ſueuicarum in Sileſia repertarum vol. VII. eiusd. diarii p. 73. De Luſaticis Godofr. Hechtius in miſcellaneis Lipſienſibus Tom. VII. p. 158. ſqq. De Seehuſanis, Noua litteraria Hamb. 1709. p. 323. ſq. De Moguntinis Io. Craft Heigelius A. 1698. De Arnſtadienſibus Io. Chriſtoph. Olearius Ien. 1701. 4. De Mimigardicis in Weſtphalia, Iodocus Hermannus Nunningh, in ſepulcreto gentili, Francof. 1714. 4. vbi etiam de lapidibus veterum ſepulcralibus. De Coberinis Valentin. Ern. Eugenius Cohauſen in diſſertatione adiecta tomo ſecundo epiſtolar. amoebearum Iod. Herm. Nunninghii et Ioan. Henr. Cohauſen. De vrnis ſepulcralibus et armis lapideis veterum Cattorum Io. Henr. Schminckii diſſertatio prodiit Marb. 1716. recuſa Lipſiae 1741. De ollis foſſilibus in maiori Polonia cum vrnis ſepulcralibus haud confundendis vide Acta Eruditor. 1722. p. 11. De vrnis Anglicis praeter Thomam Brown paullo ante laudatum egit Io. Woodwardus in epiſtola edita Oxonii 1712. 8. *An account of ſome Roman urns, and other Antiquities, lately digg'd up near Biſhop's Gate.* Guilielmus Cambdenus in Britannia vbi de Middelſexia, Weeuery in priſcis monumentis funebribus (*ancient funeral monuments*) p. 515. De vrnis Abuſirenſibus in Aegypto, non procul magna Cairo, quibus litterae hieroglyphicae inſcriptae ſunt, vide Paulli Lucae iter tertium A. 1720. Gallice editum p. 346. Vrnas, in quibus cineres auium, quas adorabant Aegyptii, ſeruati eſſent, obſeruatas ſibi eſſe memorat Gemellus Careri T. 1. itineris Gallice ex Italico verſi p. 114. adde tomum ſecundum ſub finem. Tangunt praeterea

[11] Acta Erudi_tor. 1755. p. 661.

terea hoc argumentum Matthias Zimmermannus in florilegio, voce *Vrnae*, aliique laudati in collectione quae ſub titulo interceptarum epiſtolarum Germanice prodiit (aufgefangene Briefe) P. II. p. 879. Ab vrnis nidorum columbinorum inſtar diſpoſitis ſepulcra familiarum dicebantur columbaria. Vide Ant. Franc. Gorii deſcriptionem monumenti ſiue Columbarii libertorum et ſeruorum Liuiae Auguſtae et Caeſarum, recuſum T. III. ſupplementor. Poleni p. 1. Adde Iac. Sponii Miſcellanea eruditae antiquitatis ſect. IX.

IX. Exequiae funeris [12] proprie dicebatur ſepulcri iam complicatis valuis per ſeram occluſio. Vide Io. Iacobum Chifletium de exequiarum ritu ad titulum ſepulcralem Geminiae matris ſacrorum, Antwerp. 1634. 4. Solet tamen illud vocabulum etiam poni de vniuerſa deductione et pompa funeris atque elatione, de qua praeter eundem Chifletium Kirchmannus libro 2. et quotquot de funeribus antiquorum ſcripſere. Sicuti autem mos facinoroſos extra ciuitatem afficere ſupplicio de quo Lipſius p. 98. ad Tacitum, et Valeſius ad Ammiani XXVIII. 4. p. 527. et viri docti ad Hebr. XIII. 12. ita ſolebant etiam coemeteria [13] et ſepulcra defunctorum vel loca in quibus cadauera exurebantur, non eſſe intra ciuitates ſed extra illas, communi vſu tum aliarum gentium, tum Hebraeorum, Graecorum et Romanorum. Vide Grotium ad Luc. VII. 12. Io. Doughteii Analecta ſacra ad Ezech. XLIII. 10. Luc VII. 20. Kirchmannum de funeribus Romanorum II. 20. ſq. Io. Voiſin theol. iudaic. p. 84. Chifletium in expoſitione inſcriptionis Geminiae matris ſacrorum p. 25. ſq. Chriſt. Godofr. Hoffmanni diſſert. de coemeteriis ex vrbibus tollendis, Francof. ad Viadr. 1729. et Georg. Dan. Coſchwitzii de noxis ex ſepultura in templis facta obeundis, Halae 1729.

De Epulo ferali ſiue ſilicernio (περίδειπνον Athen. VIII. pag. 3. 44. IX. p. 404.) vide Dionem Caſſium p. 253. Lipſium et Taciti VI. Annalium. Kirchmannum

[12] Seruius ad Aeneid. XI. p. 1573. Apud Romanos moris fuit vt nocte efferrentur ad funalia, vnde etiam funus dictum eſt, quia in religioſa ciuitate cauebant, ne aut magiſtratibus occurrerent aut ſacerdotibus, quorum oculos nolebant alieno funere violari. Inde etiam, qui funeri praeerant, a veſpera primum veſperones, deinde veſpillones dicti videntur. Et magis moris Romani, vt impuberes noctu efferrentur ad faces, ne funere immaturae ſobolis domus funeſtarentur, quod praecipue accidebat in eorum, qui in magiſtratu erant, filiis.

[13] Coemeterium apud Cretenſes olim dictum fuit hoſpitium deſtinatum peregrinis, vt in eo ſomnum caperent, vt ex Doſiade apud Athenaeum lib. IV. notauit Petrus Victorius VIII. 2. var. lectionum, vbi ait Chriſtianos inde anſam cepiſſe coemeteria appellare loca, in quibus ſuos conderent mortuos. Adde Suiceri theſaurum voce κοιμητήριον. In coemeteriis ſacrae peractae ſynaxes Aringhus lib. 1. c. 31. Romae ſubterraneae. LX. coemeteria fuerunt Romae, idem Aringhus II. 2. Qui etiam de Chriſtianorum coemeteriis libro primo, et de Iudaeorum, quod Romae fuit, coemeterio II. 23. agit.

mannum IV. 3. ſqq. de funer. Romanorum. Sertorii Vrſati monumenta Patauina p. 122. ſqq. Feſſelii Aduerſaria ſacra lib. 1. cap. 12. Iani Guilielmi Veriſimilia III. 8. Stuckii antiquitates conuiuales I. 25. Gabr. Marquarti diſſertationes binas Lipſiae, totidemque Wolfgangi Caſparis Troppanegeri, Witebergae 1710. editas, Mich. Chriſt. Hanouii diſſertationem Gedani 1728. euulgatam, et quae ad fragmentum marmoris Nemauſini notata ſunt in calce Sorberianorum. De epulis feralibus Hebraeorum Sopranes in libro ante laudato; de Chriſtianorum Nicolai de luctu Chriſtianor. cap. 23. De Germanorum Georg. Henr. Ayrerus in disquiſit. de Dadſiſa veterum Germanorum, quae exſtat vol. IV. Actor. ſocietatis latinae Ienenſis pag. 134. De conuiuiis in memoriam defunctorum meminit Humbertus de Romanis lib. 2. de eruditione concionatorum cap. 100. Tomo XXV. biblioth. Patrum Lugdun. pag. 567. Orationes funebres in patria ſua nullas fuiſſe teſtatur Dionyſius Halicarnaſſeus lib. V. Antiquitatum Rom. Quemadmodum nec apud Hiſpanos neque in hac noſtra ciuitate Hamburgenſi vſus eorum obtinuit. Ceterum apud Romanos nihil illis frequentius, quanquam illas ſaepe fabuloſas fuiſſe atque inde hiſtoriam rerum factam mendoſiorem iam Cicero queſtus eſt in Bruto cap. 16. Confer Zenobium Centuria 5. prouerbio 28. Aegyptios quoque eundem morem mortuos Laudatione funebri proſequendi habuiſſe docet Ioan. Marshamus in canone chronico p. 273. vt adeo fallatur Mottanus Vayerus, qui tomo XIV. p. 69. a Romanis hunc morem repertum eſſe exiſtimat. De quibus vide et Plinium lib. 8. epiſt. 12. Quinctilianum Burmanni III. 7. p. 265. ſq. Frider. Andr. Halbaueri hiſtoriam laudationum funebrium, praemiſſam decem eius parentationibus editis germanice Ienae 1724. 8. Iuſti Chriſtoph. Boehmeri, Prof. Helmſtad. exercitationem de orationibus parentalibus, tertium et auctiorem editam Helmſtad. 1715. 4. et Caroli Sam. Senfii diſſertat. de concionibus funebribus veterum, Lipſ. 1689. De funebribus ſiue feralibus ludis Auguſtinus lib. 8. de ciuitate DEI c. 26. De Feriis denecalibus, nouendiali ſacrificio Voſſius libro 1. de Idololatria cap. XI. De more mortuos ad ſepulturam proſequendi cantu [14] ac naeniis, Macrobius lib. 2 in Somnium Scipionis c. 3. et ex Chriſtianis Procopius II. 23. de bello Perſico p. 146. Chryſoſtomus homilia quarta in Epiſtolam ad Hebraeos, Hieronymus in Epitaphio Paullae, Lindebrogius p. 1477. ad Codicem Legum antiquarum. Tiber. Hemſterhuſius ad Lucianum T. 1. p. 519. Baruffaldus de Praeficis cap. IX. Caſalius de ritibus

[14] De more hymnis proſequendi funera notum eſt teſtimonium Victoris lib. 1. de perſequutione Vandalica c. 5. *Quis vero ſuſtineat atque poſſit ſine lacrymis recordari, dum praeciperet* (Genſericus) *noſtrorum corpora defunctorum ſine ſollemnitate hymnorum cum ſilentio ad ſepulturam deduci?* Adde Rittershuſium ad Corippum pag. 98. et Aringhum lib. 1. cap. 19.

bus Profan. p. 146. Faeſius ad Gyraldum pag. 357. Kirchmannus de funerib. lib. 2. cap. 6. et Falſterus amoenitat. philologic. T. 2. p. 237. ſqq. Naenias leſſo Romae interdicto ſubſtitutas fuiſſe oſtendit Meurſius de funere, qui ſimul leſſum ipſum deſcribit. De ſignis obuerſis et obuerſis in humum cuſpidibus luctus tempore videatur Barthius III. ad Statium pag. 428. De more in luctu ſe conſpergendi cineribus Bourdelotius ad Heliodorum pag. 21. De vſu cereorum ſiue lampadum in exequiis, quem vetuit canon Eliberinus 34. ſed antiqua conſuetudo tenuit Nicol. Comnenus pag. 315. praenotionum myſtagogicarum. De Coronis feralibus praeter Paſchalium, libro de Coronis, vide Ritterſhuſium libro 7. ſacrarum lectionum c. 1. vbi ſigillatim de Chriſtianis, et Maffeium pag. 178. muſei Veronenſis. De lectis et lecticis funebribus videatur Alſtorpius de lectis et lecticis pag. 147, 265. Lecti funebris imaginem habes apud Schefferum libro 2. de re vehiculari p. 89. Chr. Frider. Zeibichius in meletemate hiſtoricoiuridico de collocatione mortuorum in lecto ferali, Witeb. 1745. 4. hunc morem, nec apud Hebraeos, nec apud Agyptios in vſu fuiſſe, ſed a Graecis demum introductum cenſet. De arcula ſepulcrali ſiue loculo in lapide cauato, cui cadauer imponitur, ſarcophagis arciſque feralibus, de conditoriis ac monumentis fuſe et erudite diſſerit Salmaſius in Commentario ad Solinum p. 1203. ſq. 1207. ſq. Nicolai de luctu Graecorum c. 7. §. 6. et Zornius biblioth. antiquarioexeget. p. 580. De vſtrino, apparitorio etc. Reineſ. p. 818. Inſcript. Sponius p. 290. Miſc. Meurſius de funeribus cap. XXV. et XLI. et Kirchmannus de funeribus Romanorum pag. 314. Vide et de arca funerali Rhodium p. 145. 146. ad Scribonium, et ſarcophagi marmorei inſcriptiones in tomo 1. Act. Sanctorum Iunii pag. 51. et pag. 81. De more ſepulcrales columnas tumuloſque ornandi venerandique confer Hemſterhuſium ad Lucianum T. 1. p. 518. De cupreſſis, quae ad mortuorum domos erant poſitae, deinde vero, in pompa funebri quum eſſent portatae vna cum mortui cadauere in rogum coniiciebantur conſule Middletoni monumenta antiquitatis p. 85. ſq. De fuſtibus non ponendis ad mortuorum ſepulcra extat Georgii Rothii diatriba, Stadae 1719. De more capillos ſibi abſcindendi et in pectus mortui imponendi Iarkius p. 691. ad Eliam Schedium. De more lacrimas, aut liquores quoſdam, anniuerſario praeſertim officio, in cineres infundendi Maffeius pag. 164. Muſei Veronenſis. De more lugentium vxorum crines ſuos in defuncti coniugis pectus proiiciendi Falco Beneuentanus T. V. Muratorii ſcriptor. Italiae p. 101. De donis, quae in rogum ſolebant coniici Noriſius Cenotaph. Piſan. diſſ. 3. c. 5. et Meziriac. ad Ouid. T. 2. p. 227. De florum ſparſione in ſepulcris Andreae Flüggii diſſertatio prodiit Hafniae 1704. De ritu campanas pulſandi ad funerum deductionem mentio eſt apud Scholia-

ſtem

ſtem Theocriti, Idyllio ſecundo pag. 44. Confer Roccham de campanis c. 3. et Magium de tintinnabulis cap. 10. Morem pulſandi campanam, receptum in Anglia ſtatim vbi aliquis in parochia illa exſpirauit, defendit Henricus Bourne T. XV. bibliothecae Anglicae p. 345. ſq.

X. In ſepulcris priſcis maxime admiratione dignae viſae ſunt *lucernae*, non tam ob elegantem et mirae diuerſitatis quae paſſim in illis conſpicitur efformationem et materiam, quam ob ſymbolum vitae et immortalitatis animarum [15] flammam ignemque perennem, quem pro genere phoſphori et lumine ſine calore quidam habuerunt, vt Paullus Caſatus diſſ. 9. de igne, quod tamen experientiae aiunt repugnare qui lucernas illas eruerunt, et aëre admiſſo extinctum quidem lumen ſed calorem adhuc a ſe deprehenſum ſunt teſtati. Nedum vt aſſentiendum ſit Ioanni Argolo, [16] qui totum illud quod apertis ſepulcris flammae conſpicitur, aëris ventilationi tribuit. Sane ellychnia quae ab igne non conſumantur parari ex Caryſtio lapide et lino Carpaſio asbeſto notum antiquis fuit, de quo Meurſius ad Apollonium Dyſcolum p. 135. ſq. vnde Areſium qui hoc ſibi perſuadere non potuit, oppugnauit Licetus libro quinto operis mox a me laudandi. Confer *Roberti Plot* diſſertationem de lampadibus antiquorum ſepulcralibus, in Transactionibus Philoſophicis Londinenſibus A. 1684. p. 806. et in Actis Eruditor. tom. 1. ſupplementi p. 367. *Franc. Caroli*, Nobilis Veronenſis, epiſtolam in muſeo Mineruae Venetae, (Galleria di Minerva) T. 6. p. 175. ſq. et *Ioan. Baptiſtae Vrſati*, ibid. p. 253. *Iac. Ozanami* recreationes mathematicas et phyſicas Gallice editas Pariſ. 1723. 8. tomo quarto, vbi libro primo diſſeritur de phosphoris naturalibus, ſecundo de artificialibus, et tertio de lampadibus perpetuis, et *Io. Dan. Schoepflinum* de apotheoſi p. 74. ſqq. Ecquid vero ſit illud quod tam conſtantem et diuturnam poſſit flammam ardoremque alere, minus quidem adhuc videtur compertum, rem tamen ideo neutiquam negandam eſſe duxerim contra tot αὐτόπτας teſtes, quum lucernam ἄσβεςον etiam ſub dio, Veneri olim dicatam celebret Auguſtinus XXI. 6. de Civ. Dei. Et lucernam perpetuam ſubterraneam, cuius oleum ſanet morſos a canibus rabidis, memoret Roſſi ſiue Rubeus in memoriis

[15] Guil. Irhouius de palingeneſia veterum p. 268. ſqq. Amſtelod. 1733. 4.

[16] Confer Vignolium Maruillium Tom. 3. Miſc. pag. 211. ſq. Videtur etiam perenne lucernarum lumen in dubium vocare Kenelmus Digbaeus de animae rationalis immortalitate pag. 48. ſq. Longe magis Comes de Marſilly perpetuos illos ignes oppugnat in diſſertatione, quam Liminerius hiſtoriae academiae ſcientiarum Bononienſis pag. 218. ſqq. ſubiecit, putatque, lucernas illas (vti lacrymatoria quoque) tantum additas dicis cauſſa nec ardentes, quum reperiantur etiam ſolidi lapides vel ſolida fictilia appoſita tantum lucernae figuram referentia.

riis Brixianis Italice editis p. 204. Audiui et eos qui ex lucerna eiusmodi alimentum flammae vel extrema lingua deguſtarunt, tantum tamque vehementem ardorem in ore inde ſenſiſſe, vt per longum temporis illum abolere non potuerint. Ne vero longiores ſimus, de lucernis [17] hiſce lectorem ablegamus ad pulcherrimum opus *Fortunii Liceti* de lucernis antiquorum reconditis, Vtini 1652. fol. quibus addi poteſt *Octauius Ferrarius* in diſſertatione de lucernis reconditis veterum, Patauii 1686. 4. et tom. XII. Graev. in quo comparent etiam antiquorum lucernae illuſtratae a *Mich. Angelo Causeo de la Chauſſe*, et in Muſeo Rom. 1747. auctiore recuſo. *Petri* vero *Sanctii Bertoli* veterum lucernae ſepulcrales, collectae ex cauernis et ſpecubus ſubterraneis Vrbis Romae, cum obſeruationibus *Io. Petri Bellorii* prodierunt primum Rom. 1691. fol. et ex Italico Latine, ex praeſtantiſſ. Viri *Alex. Dukeri* interpretatione tomo XII. Gronov. Sub idem tempus aliam verſionem eiusdem operis, additis nouis quibusdam obſeruationibus dedit *Laurentius Begerus*, Berolin. 1702. fol. qui etiam in Tomo tertio theſauri Brandenburgici lucernas quasdam exponit atque ingenii ſui lumen illis admouet. Vide ſis etiam *Boſii* et *Aringhi* Romam ſubterraneam iam ſupra nobis laudatam, *Kircherum* in mundo ſubterraneo et tomo 3. Oedipi ſyntagmate 20. vbi de lucernis veterum Aegyptiorum, qualém in Memphiticis ſepulcris repertam memorat etiam Gallus ſcriptor Cruceius (de la Croix) in deſcriptione Africae part. 1. lib. 1. Lugd. 1688. 12. *Philippum Bonannum* in muſeo Kircheriano claſſe quarta. *Ludouici Moſcardi* Muſeum p. 60. ſqq. *Montfauconium* antiquitatis explanatae Tomo quinto, et ſupplementi T. 5. tab. 50. et 67. ſqq. Acta Sanctorum Iunii T. 1. p. 943. Gloſſas marginales ad Muſei Paſſerii lucernas ſepulcrales cum reflexionibus Petri Tombi Mecchi Piſauri 1740. 4. *Middletonium* in monumentis antiquitatis pag. 101. ſqq. *Spiridionis Pouparti* diſſertationem de lucerna antiqua ſepulcrali, quae inſerta eſt memoriis Treuoltinis A. 1717. menſe Ianuar. p. 154. ſqq. et ephemeridibus eruditis A. 1717. menſe Nov. pag. 575. *Eliae Amati* epiſtol. erudit. italice edit. part. 1. p. 59. ſqq. edit. Amſtelod. *Ioachimi Felleri*, Profeſſoris Lipſienſis, diatribam de lucernis antiquorum ſubterraneis, Lipſ. 1661. 4. *Dan. Guil. Molleri* diſſertationem de perennibus veterum lucernis, Altorfii 1705. 4. et quos laudat *Georg. Gotthelf Hübſchenius* in appendice de lucernis antiquis p. 36. ad calcem Andreae Gaertneri ſcripti von langwierigen Lampen, Dresdae 1723. 4.

Cenotaphia

[17] Quatuor fuerunt lucernarum genera: lucernae ſacrae, feſtiuales, domeſticae et ſepulcrales. Vide Lucernas fictiles muſei Paſſerii, quarum vol. 1. prodiit Piſauri 1739. fol. II. ib. 1743. III. 1751. fol.

Cenotaphia vocabantur tumuli honorarii in quibus nulla cadauera, vt videre eſt apud Callimachum epigr. 18. et 19. Marcellinum in vita Thucydidis, Tacitum II. 7. Annal. et in Cenotaphiis Piſanis quae illuſtrauit non minus doctrina quam dignitate et purpura illuſtris Henricus Noriſius. Adde Io. Gottl. Bidermanni commentationem de Cenotaphiis, Freibergae 1755. Vtrum vero eadem cenotaphiorum, ſiue ex pietate ſiue honoris cauſſa fierent, religio, quae ſepulcrorum, de eo exſtat Iac. Gothofredi diatriba in eius variis opuſculis Geneuae 1634. 4. recuſa in Euerh. Ottonis theſauri iuris R. tomo III. p. 325. ſqq. Ceterum inter ſepulcralia veterum monumenta facile primas tenent *pyramides*, inſana mole et incredibilibus ſumtibus exſtructae apud Aegyptios, ita, vt trecenta et ſexaginta millia hominum per viginti annos in vna Pyramide occupatos fuiſſe teſtetur Diodorus Siculus. De harum forma et magnitudine tum de eo, quod vmbram licet altiſſimae non praeberent, vide *Io. Grauium* in pyramidographia Anglice edita Lond. 1646. 8. et Gallice in collectione Itinerariorum Theuenotiana Pariſ. 1666. fol. tribus tomis edita, tomo primo. *Nordenii* obſeruationes in Grauii Pyramidographiam, quae exſtant tomo primo eius itineris in Aegyptum. *Kircheri* Oedipum tomo 2. Parte 2. p. 292. ſq. *Petr. Bellonium* tom. VIII. theſauri Gronov. *Franc. Bianchini* hiſtoriam vniuerſalem ex antiquis monum. confirmatam, c. 30. *Olai Celſii* hiſtoriolam Pyramidum Aegypti, Vpſal. 1725. 8. Auctores anglos hiſtoriae vniuerſalis parte prima p. 385. ſqq. verſionis Germanicae, et qui ex Cornelii Bruni priori itinere interiorem pyramidis formam conſpiciendam exhibet, Ludolphi Neocori Bibliothecam nouorum librorum A. 1698. pag. 776. ſqq. vt veteres Strabonem, Melam, Plinium, Ammianum, Diodorum Siculum aliosque praetereamus. De *Mauſoleo*, monumento itidem ſepulcrali admirando, quod non minus quam Pyramides, Orbis ſeptem miraculis annumeratum eſt, vide praeter Leonem Allatium ad Philonem Byzantinum, Ampliſſimi Cuperi Commentarium de Apotheoſi Homeri pag. 236. Baylii dictionarium hiſtoricocriticum et Ioan. Chriſt. Auenarii diſſertat. de Artemiſia et mauſoleo, Lipſiae 1714. De aliis monumentis ac ſepulcris *Cryptisque* ſubterraneis ac *Catacumbis* praeter ſupra laudatum Antonium Boſium et Paullum Aringhum in Roma ſubterranea, conſules Franc. Mariae Torrigii Cryptas ſacras Vaticanas, Italice editas A. 1635. Gilberti Burneti epiſtolam in hiſtoria operum eruditorum gallice edita 1688. menſe Maio p. 40. Franciſcum Bianchinum, [18] Veronenſem, ad inſcriptiones CXXX. ſepulcrales libertorum domus Auguſtae, Romae 1727. fol. Italice. Marcum

[18] Hiſtoire litteraire de l'Europe 1727. Octob. p. 172. ſq.

cum Antonium Boldettum [19] in obſeruationibus Italice editis, et ad coemeteria ſanctorum martyrum et chriſtianorum Romae, pertinentibus, Romae 1720. fol. Amandi Gotth. Fehmelii diſſert. duas de Catacumbis Romanis, Lipſ. 1710. et 1713. Ioan. Herbinii Cryptas Kiiowienſes et quae de Cryptis ſubterraneis Aegyptiorum Kircherus T. 3. Oedipi Aegypt. p. 399. et de Cryptis Syracuſanis Vincentius Mirabella in Syracuſis antiquis, T. XI. theſauri Siciliae p. 27. Porro ex catacumbis illis Romanis quae ſubinde reliquiae veluti Sanctorum ad cultum proferuntur, non dicam an Sanctorum ſed num Chriſtianorum ac non Ethnicorum et impiorum hominum ſint, ſaepe eſt incertum, vnde cultum ſanctorum eiusmodi ignotorum merito improbauit doctiſſimus Vir Ioannes Mabillonius Epiſtola ſub Euſebii Romani nomine edita ad Theophilum Gallum Pariſ. 1698. 4. et ſaepius deinde recuſa, ac denique analectis eius ineditis Pariſiis 1723. fol. ſubiecta. Huic aſſentitur Lucas Dacherius ad Guiberti abbatis lib. 1. de pignoribus ſanctorum p. 562. ſq. et Io. Baptiſta Thiers libro *de là plus ſolide de toutes les deuotions*, de perfectiſſimo pietatis officio quod in charitate conſiſtit, vt praetereamus quae de illis catacumbis notarunt Iac. Basnage lib. XVIII. Hiſtor. dogmatum Eccleſ. Gallice editae, Tho. Burnetus et Maximilianus Miſſon in itinere vterque Italico, Stephanus Chamillard, S. I. in obſeruationibus per iter Italicum factis, Obſerv. 3. in diſſ. ad numiſmata et gemmas antiquas, Pariſ. 1711. 4. Frid. Spanhemius in Hiſt. Eccleſ. N. T. pag. 668. 806. T. 1. Opp. et Petrus Zorn diſſert. de Catacumbis Lipſ. 1703. 4. Inſcriptiones omnis generis Veterum Graecorum Romanorumque Ethnicas et Chriſtianas, atque in his quam plurimas ſepulcrales collegerunt illuſtraruntque, Gruterus, Reineſius, Sponius, Fabrettus, et alii in Bibliotheca Latina lib. IV. c. 5. a me laudati, tum Marquardus Gudius cuius opus a Franc. Heſſelio editum eſt, Leouardiae 1731. fol. Ludov. Anton. Muratorius, cuius nouus theſaurus veterum inſcriptionum quatuor in folio voluminibus editus eſt, Mediolani 1739-1742. fol. Richardus Pocockius in libro inſcriptionum antiquarum Graecarum et Latinarum, Londini 1752. fol. Tom. II. vt eos, qui ſigillatim vnam alteramue inſcriptionem illuſtrarunt, omittamus. In Io. Caſp. Hagenbuchii epiſtolis epigraphicis, Tiguri 1747. 4. editis, plurimae antiquae inſcriptiones Graecae et Latinae, inprimis theſauri Muratoriani, emendantur et explicantur. De formula, in vetuſtis monumentis ſaepius obuia, *ſub aſcia dedicare*, conſule, ſi lubet, Auberti commentationem in memoriis Treuoltinis A. 1715. menſe Maio p. 774. ſqq. Valbonnaeſii et Laisnei (Valbonnais et Laisné) epiſtolas in iisdem memoriis Treuoltinis e. a. menſe Iun. p. 1024, 1034, 1047, 1058. Scipionis Maffeii epiſtolam ad Ludou. Ant. Muratorium

[19] Acta erudit. 1722. p. 513. Deutſche Acta erudit. LXXXI. p. 607. ſqq.

ratorium de hac formula, in eius Galliae antiquit. ſelectis p. 52. et in Muſeo Veronenſi p. 165. Ludov. Ant. Muratorii diſſertationem inſertam tomo ſecundo diſſertationum academiae Cortonenſis, p. 133. ſqq. Alexii Symmachi Mazocchii ad Bernardum Tanuccium epiſtolam, qua ad triginta virorum clariſſimorum de *dedicatione ſub aſcia* commentationes integrae recenſentur, Neapoli 1739. 8. et Franc. Carol. Conradi Parerga pag. 73. cui haec formula nihil aliud videtur ſignificare, quam *monumentum ſub tutela et cultura fabricae, vt ſartum tectumque praeſtetur, conſtituere.* De formula, qua *alienari ſepulcra* prohibentur differit Chriſt. Saxius in obſeruationibus ad vetus chirographum theſauri Muratoriani mancipationis formulam continens, Vltraiecti 1757. 4. pag. 16. Epitaphia Hebraica et Iudaica illuſtrarunt Hottingerus in cippis Hebraicis, Schudtius in memorabilibus Iudaicis, Chriſtianus Schottgenius in diſſertationibus duabus de inſcriptionibus Hebraeorum, Lipſ. 1715. et 1716. et Theoph. Sigfrid. Beyerus in diſſertatione de Iudaeorum inſcriptionibus Graecis et Latinis, Regiom. 1721. Monumenta veterum ſepulcralia, Romanorum maxime collegit et delineauit Petrus Sanctius Bartolius et cum explicationibus Io. Petri Bellorii Italice ſcriptis edidit Rom. 1691. fol. Exſtant etiam perquam eleganter recuſa cum Bellorii explicationibus in Latina laudati Alex. Dukeri verſione in T. XII. theſauri Antiquitatt. Gronouiani. De Mauſoleis veterum Hebraeorum Petri Zornii diſſertatio exſtat vol. V. miſcell. Lipſ. nov. p. 218. ſqq. Hiſtoriam ſancti ſepulcri contexuit Io. Laur. Moshemius in commentatione de lumine ſancti ſepulcri, quae exſtat vol. ſecundo eius diſſertationum ad H. E. pertinentium p. 214. ſqq. Sepulcra et monumenta veterum crebro ad vias publicas ſita erant, vide Io. Gottlob Nimpſchii diſſertationem Lipſiae 1721. et de cuſtodibus ſepulcrorum apud Romanos Lud. Guil. Iunii commentationem ibid. 1744. editam. De ſepulcrorum iure et religione confer Briſſonium II. 14. ſqq. antiquitatum iuris. Georg. Guil. Platzii diſſertationem, Argentor. 1665. Io. van Nieſpen diſſertationem de ſepulcro violato, Lugd. Bat. 1723. 4. Ioan. Frid. Saurmanni tractatum de iure circa ſepulcra et hominum demortuorum cadauera cum Io. Guil. de Goebel diſſert. prooemiali de eodem argumento, Bremae 1737. 4. Io. Ioach. Schoepferi diſſertationem de ſepulcrorum et ſepultorum religione, ibid. 1746. et Magni Godofr. Lichtwerii commentationem de iure aperiendi ſepulcra, Witebergae 1747. 4.

INDEX I. RERVM IN HOC VOLVMINE CONTENTARVM.

Abacus pag. 805
Abbates 685
Abolla 861
Abſolutio a peccatis 589
Abulfaraii Chronicon 246
Abulfedae Geographia 189
Academiae Hebraeorum 933 aliae 938
Academia Platonis 641
Academicae dignitates 933
Acclamationes et plauſus 541 ſq.
Achaicorum corpus foederatum 699
Acies 823
Accumbere ad menſam 874
Acoluthi 674
Acroamatica et exoterica inſtitutio 948
Acus crinalis 846
Adar 330
Adonis 332
Adoptiones 923
Aedificia 999 ſq.
Aediles 711
Aedium partes 999
Aegyptiacarum antiquitatum Scriptores generales 37 ſqq. Dies Aegyptiaci 484
Aegyptiorum Hieroglyphica 40 Dii 335 ſqq. Politia 694 leges et legum latores 739 funera 1023
Aer pro Deo cultus 333
Aera Chaldaica 280
Aera Chriſti Dionyſiana 264
Aera Troiana 277
Aerarium et reditus Regum Iſraelis 767
Aere deſcribendi artificium 971
Aeromantia 593
Aegomantia ibid.
Aeſculapius 345
Aes graue 797
Aetas legitima 676
Agapae 564
Agnus Dei 522 paſchalis 431
Agricolarum Dii 346
Album 959
Alea 981
Alectryomantia 593
Aleuromantia ibid.
Alexandrinum Chronicon 235 Alexandrina ſchola catechetica 937 Alexandrinum muſeum 941
Alexandrinorum Epiſcoporum ſucceſſio 294
Alexandri ab Alexandro dies geniales 103
Alimentarii 943
Alironiae 593
Alſima 331
Altaria 411 Chriſtianorum 420
Ambo ſacer 415, 534
America detecta 782
Americanorum ritus collati cum Iudaicis 18 num originem Iudaicis debeant 19 Iſraelitae decem tribuum num quaerendi in America 22
Amniomantia 593
Amphitheatra 987 ſq.
Amphyctiones 743

Am-

Ampullae, lagunculae 1010
Amuleta 618
Anagnoſtae 950
Anagramma 593
Anathemata in templis 410
Angariae 1018
Angeiographia 183
Angeli 379 eorum ordines 380 ſqq. cuiusque hominis, populi etc. 383 cultus angelorum 385
Animalium cultus 313
Animalia Diis ſacra 498 Scriptores de animalibus biblicis 499.
De Anno mundi quo natus eſt Chriſtus variae ſententiae 256 ſqq.
Anni noui feſtum 435 annus ſabbaticus 440 Iubilaeus Hebraeorum 441 Romanorum 442 Chriſtianorum 443
Annuli 853 ſqq. ſignatorii 854 narium 844
Antecoenium 878
Ανθρωποθυσίαι 490 ſqq.
Anthropomantia 593
Antiochiae Epiſcoporum Succeſſio 294
Antiquarii 950
Antiquitatum diuiſio et partes 180 ſq. 303
Apis 336
Apocriſiarii 674
Αποθέωσις 366 ſqq.
Apollinares ludi 991
Apollo 342
Apoſtoli 651 Iudaeorum 652
Apparitio Deorum 463
Apparitorium 1034
Aqua pro Dea culta 333
Aqua benedicta ſiue luſtralis 551
Aquaeductus vrbis Romae 1003
Arae 411 Ara templi ſecundi 394
Arbores Diis ſacrae 498 Scriptores de arboribus et plantis Biblicis 500
Arca foederis 395
Arcula ſepulcralis
Arcani diſciplina 948
Archaeographiae partes 181 ſq.
Archidiaconi 671
Archiepiſcopi 664
Archipherecitae 644
Archipresbyteri 670
Archiſynagogi 644
Architectonographia 182
Architecti 1000
Architectura 999
Archiua 939
Archontum Atticorum index alphab. 284 Archontes Iudaeorum 643
Arcus triumphales et alii 1000
Arcus Scythicus 868
Areopagus 743
Arma geſtare inter ſacra, inter epulas 868
Armamentaria 1000
Armillae 844
Ioſ. Arndii Lexicon Eccleſ
Caroli Arndii Bibliothec
tum Iudaicarum MS. 13
Artopta 883
As 797
Aſarotici lapilli 1004
Asbeſtum 958
Aſcia 808
Aſiarchae 646
Aſtaroth 331
Aſtarte ibid.
Aſtrolabia 970

Aſtrorum cultus 333
Aſyla 421, 422
Athea gens nulla 304 ſqq.
Athenaeum Romanum 942
Athenienſ. hiſtoriae breuis Sciagraphia 291 ſqq. Atticarum antiquitatum Scriptores 71 Regum Archontumque Index Alphabeticus 284 Athenienſ. Reipubl. politia 697 magiſtratus 698 conuentus 742
Athletica 985
Atellanae 998
Atramentum 961
Atrium gentium 395
Auctiones, nundinae 781
Auguria et auſpicia 595
Aurelia gens 922
Aurea roſa 466
Auri conſtellatio et ferruminatio 1004

Baal Peor 331
Baalim 332
Baccalaurei 940
Bacchanalia 448, 465
Bacchus 343
Baculi 860
Baetyli lapides 334
Balnea 1006 ſq.
Baptiſmi Iudaeorum et lotiones 550
Baptiſmus infantum apud Chriſtianos 552 Ritus Baptiſmi, exorciſmus 554 immerſio aliaque 555 de patrinis 556 Baptiſmus Ioannis 558
Baptiſmus morientibus non denegatus 558.
Baptiſmus campanarum 559
Barbatoriam facere 850
Baſilicae 1000
Battologia 509
Beatificatio gradus quidam inferior Canoniſationis 377
Belenus Deus 351
Bellaria 884
Bellum quomodo indictum 813
Bella Chriſtianorum 304 ſq.
Bellona 346
Benedictiones Iudaeorum 520 Chriſtianorum 521 ad menſam et ad potum 889
Benedictio ſacerdotalis ad coniugium 895
Beneficia eccleſiaſtica 679
Berytenſis academia 942
Bibere in alterius ſalutem 889
Bibliographia 183
Bibliopegi 951
Bibliopolae 950
Bibliothecae 953 ſqq.
Bidelli 943
Bombardae 979
Braccae 861
Britanniae veteris Geographia 204
Britannorum veterum Dii 348 ſepultura 1023
Buccellatum 884
Buccinatores 1012
Bulla coenae Dominicae 467
Bullae 846
Buſiris 336
Butyrum 884
Byzantinarum rerum ſcriptores 230
Byzantinae familiae 922

Caeſennia familia 922
Caeſiorum familia 922

Cae-

Caeſtibus pugnare 869
Calamus ſcriptorius 960
Calandarii 886
Calcaria 868
Calcei 861
Calendaria Iudaeorum 426 Graecorum, Romanorum et Chriſtianorum 461
Calices euchariſtici 571
Calidae potus 881
Caligae 861
Calypſones 884
Camini 1004
Campanae 529
Campanas pulſare ad funeris deductionem 1035
Campanarum baptiſmus 559
Canales 1003
Cancellariae 939
Candelabrum aureum 397
Canonici 685
Canoniſatio ſanctorum in Eccleſia Rom. 368 in Graeca 379 ritus Canoniſationis 375 gradus quidam inferior beatificatio 377 num fiat ſolius Pontificis auctoritate 378
Cantores in Eccleſia Chriſtiana 673
Capillamenta 847
Capitolium Rom. 221
Carbones 1004
Carceres 759
Cardinales 668
Carnifices 761
Carniolae (Krain) geographia vetus 203
Carnis eſus prohibitus 884 carnis humanae eſus 885
Carri etymologia 1014
Carrocium 828
Carthaginienſium antiquitatum ſcriptores 42 respublica 696
Caſae 1001
Caſeus 884
Caſtor et Pollux 345
Caſtra 825
Catacumbae 1037
Cataphracti 815
Cataſta 757
Catechumeni 553
Catholici Judaeorum קתוליקין generales vicarii Pontificis maximi 694
Celia 880
Cellae 1002
Celtarum Dii 351
Cemoſchus 331
Cenotaphia 1037
Cenſus 775
Cenſores 705
Ceres 339
Cereuiſia 880 ſq.
Cereus 1015 paſchalis 469
Certamina litteraria 949
Charta 957
Chartae luſoriae 984
Cherubini 395
Chirothecae 860
Chlamys 837
Chorepiſcopi 659
Chriſma 560
De Chriſti natiuitate variae Chronologorum opiniones 256 ſqq. quo menſe Chriſtus natus ſit 480 Chriſti miracula 616
Chriſtianorum primorum vita ac mores 162
Chriſtianarum antiquitatum ſcriptores generales cap. V. annales et lexica

158 Syſtemata 159 Chriſtian. antiquitatum ſtudii vtilitas 169 ſpec. rituum Romanae Eccleſiae ſcriptores 160 Graecae item 161 Chriſtianorum et in primis Romanae Eccleſiae rituum cum Ethnicis ac Iudaicis conuenientia 164 ſqq. Chriſtianarum antiquitatum Scriptores miſcellanei 167 Chriſtianae Eccleſiae ritus ordine temporis quo obtinere coeperunt deſcripti ibid. Eccleſiae vnio non ſoluitur rituum diſcrepantia 168 Chriſtianarum ſiue Eccleſiaſticarum antiquit. theſaurus delineatus 169 ſqq. funera 1025

Chronicon Euſebii 232 fragmenta ibid. verſiones atque editiones 233 Chronicon Io. Malalae 235 Alexandrinum ſiue Paſchale ibid. Georgii Monachi 236 Syncelli 237 Theophanis 238 Nicephori 240 Georgii Monachi Archimandritae 241 Hippolyti ibid. Georgii Cedreni ibid. Ioan. Zonarae 242 Mich. Glycae 243 Conſtantini Manaſſis ibid. Chronicon orientale 247 Chronicon Samaritanum 248

Chronologi Veteres ante Euſebium 231 poſt Euſebium, Graeci 235 Latini 243 Iudaei 245 Arabes 245 ſqq. recentiores in V. et N. Teſt. 248 ſqq. in vniuerſam Chronologiam 250 Chronologi technici 251 Chronologorum variae ſententiae de anno natiuitatis Chriſti 256 ſqq.

Chronologia vt ad hiſtoriam omnem ita ad antiquitatis ſtudium requiritur 183 Eſt vel technica vel hiſtorica 230 Chronologiam hiſtoricam qui texuerint ex veteribus ante Euſebium 231 Chronologia V. et N. T. 248 vniuerſalis 250 Chronologiae technicae Scriptores 251 ſqq. Chronologiae hiſtoricae idea in VI. millenarios diuiſa 274 ſeqq. Chronologicae minutiae non ſectandae 254

Cibum capientes ſemel bis &c. per diem 878

Res cibaria veterum 872 ſqq.

Cifrae 964

Cippi 334

Circenſes ludi 989

Circumciſio Iudaeorum 544 de cultris circumciſionis et aliis circumſtantiis 546 Ethnicorum 547 mulierum ibid. Mohamedanorum 548 Circumciſio apud Iudaeos per Laicos facta ibid.

Ciſtophori 448

Ciuitatis Rom. ius 724

Claudium Muſeum Romae 942

Claues 1014

Claui veſtium et mapparum 857

Clepſydrae 1012

Clericorum veſtes 841

Clypei 865

Cnephus 336

Cochleare 1011

Coctia 880

Coelibatus ſacerdotum 908

Coemeteria extra vrbem 1032

Coena 878

Coenacula 875
Cognationis genera 923
Cola vinaria 1011
Collaria Clericorum 843
Collegia opificum 1017
Coloniae 725
Colores 1015
Coloſſus 332
Columnae templi 395
Columna nubis et ignis 396
Columbaria 1032
Colyba 883
Coma 846
Comitia Romanorum 740 veterum Germanorum 742
Commercia 781
Communio laica et peregrina 568
Comoedia 996
Concilia 746
Conciones Iudaeorum 531 Chriſtianorum veterum 534 ethnicis nullae fuerunt 540 Concionantibus factae acclamationes 541
Confeſſio auricularis 578
Confirmatio Chriſtianorum 561
Coniugium Clericorum 908
Coniugalis continentia 907
Conſentes Dii 337
Conſtantinopolitanarum ſiue Byzantinarum rerum Scriptores 230 Epiſcoporum CPolitanorum ſucceſſio 293
Conſules Romani 293
Conuiuia 881 ſqq. inauguralia, ſacra 873 publica 886
Copiatae 1027
Corinthiacae antiquitates 71
Coronae 717 ſqq. ferales 1034
Corpora opificum 1017
Cornuum vſus 527 Cornua pro poculis 877 De cornu aureo ſcriptores 877 ſq.
Coſmetice 852
Cremare mortuos 1024
Creophagia 884
Crepidae 860
Cretae antiquitates 72
Crethaei et Plethaei 743
Crodo, idolum Germanorum 349
Cruce ſe ſignare 521 Crucis cultus 385 praelatio 720 ſupplicium num apud Iudaeos in vſu fuerit 748 apud Romanos 755
Crucis S. titulus 756
Cryptae ſepulcrales 1037
Culei poena 752
Cuniculi 826
Curiae 1000
Currus falcati 825
Curſus publicus 1018
Curtia gens 922
Cybele 339
Cyclas 858
Cymbalae 527
Cynophoria 753
Cynoſarges 941
Cypri antiquitates 72

Daemones mali culti ne nocerent 319
Dagon 331
Danorum veterum veſtes 841
Dapes 879
D. Daſſouii ſcripta promiſſa 14
Decemuiri 712
Decifratoria ars 964

Decimae 767
Decocta 880
Decuriones 713
Decurſiones 991, 1023
Dei cognitio ad omnes peruenit 307 pro Deo cultum apud Ethnicos, quod vel prodeſſe vel nocere poſſet, vt aſtra atque res naturales, vel homines eorumque affectiones, vel genii atque daemones 311 Sexus in Diuinis 314 Deum eſſe materiam vniuerſi multi falſo crediderunt 316 item dari principium mali Deo coaeuum 317 Dii boni et mali 318 malos multi coluerunt ne nocerent 319 Dii σύνθρονοι, πάρεδροι, σύμβωμοι ibid. Diis multiplicia nomina tributa fuere 320 Deorum imagines 321 genealogia 322 Vnius et ſummi Dei cultus 323 varia nomina ibid. tetragrammaton illud יהוה ibid. alia nomina ei cognomina 324 Dei Trinitatem multos non ex Iudaeis modo ſed Mohamedanis quoque atque Ethnicis crediſiſſe quidam ſibi perſuaſerunt 327 Trinitatem Platonicam et Ariſtotelicam non eſſe eam quam Chriſtiani credunt 329 de Diis falſis quinam ſcripſerint ib. ſolem multi pro Deo habuerunt 332 alii lunam 333 aquam, terram, ignem aliaque ibid. et 347 Dii Syrorum 330 Phoenicum 331 Perſarum 332 Aegyptiorum 335 Graecorum 337 Romanorum ib. Etruſcorum 348 Germanorum ib. Gallorum 352 Dii gentium vniuerſe ibid. Dii irati ex imaginibus diſcedere credebantur ab Ethnicis 353 Deorum imagines quo modo ornatae fuerint, circumgeſtatae, ablutae et verberatae, item de eorum nimbis et ſudore 354 ſq. Deorum varii gradus et genera 356 Dii tutelares certorum locorum 357 qui artificiis praeeſſent 358 Dii tutelares orbis Chriſtiani 359 ſqq. hominum conſecratio apud Ethnicos 366 ſq. Dii manes 384 Deo ignoto ara dedicata 407 Diis ſuperis altaria, terreſtribus arae, inferis foci ponebantur 411 Diis diuerſis diuerſa ſacra fiebant 498 Plantae, herbae, arbores diis ſacrae ibid. Deum ſummum cultu externo maiorem qui ſtatuerint 310
Delphinium 698
Denarii Pontificum 801
Dexter locus honoratior 875
Diaconi in Eccleſia Chriſtiana 662
Diadema Regum Principumque 716
Diana 340 Dianae Epheſiae templum 409
Dictatores 711
Didia gens 922
Dies Dominicus 452 de die, quo natus eſt Chriſtus, variae ſententiae 480 ſqq.
Dignitates academicae 939
Diptycha 703, 951 ſqq.
Dirae Iudaeorum, Chriſtianorum, Ethnicorum 522 ſqq.
Diſciplinae et flagellationes Chriſtianorum 586
Diſcipuli Chriſti LXX. 652

Diſſe-

Diſſectio debitorum 757
Diuerſoria 1002
Diui 345
Diuinatio 591 centum circiter diuinationum genera ordine alphabetico recenſita 593
Diuortia 904 ſqq.
Doctoratus theologicus, iuridicus 940
Doctores Hebraeorum 935
Dodra 880
Dolabra 868
Dolia 1011
Domeſtica cura vitaque 1015
Dominicus dies 452
Dona militaria 832
Donaria 411
Dos 894
Doxologia 518
Dramata theatralia 998
Duella 833
Duſari 331
Duumuiri 713

Echaea 997
Eccleſia. vide Chriſtiana, Romana, Graeca.
Educatio liberorum 920
Electio miniſtr. Eccleſiae 676
Eleuſinia feſtum Aegyptiorum et inde Athenas translatum 447
Encaenia templorum 419, 439
Encauſtum 961
Endouellicus Deus 350
Ephalmatores 996
Epheſiorum antiquitates 71
Epigrammatographia 182
Epiſcopatus Principum 638
Epiſcopatuum notitiae 207
Epiſcopi 654 titulares 659
Epiſcoporum officia 656
Epiſcoporum CPoleos, Hieroſolym. Antiochiae, Alexandriae et Romae ſucceſſionem qui ſcripſerint 293 ſq.
Epiſtolae 1019
Epithalamia 898
Ἐποστρακισμὸς ludi genus 982
Epulae 879 ferales 1032
Equeſtres ordines religioſi et militares 686
Equeſtres ludi 870
Equeſtris militia 815 ſqq.
Equeſter ordo apud Romanos 723
Equi cataphracti 858
Equuleus 756
Ergaſtula 759
Ethnicorum ritus ſi vel tantillam habeant cum Iudaicis ſimilitudinem non ſtatim ab iis deducendi 38 quomodo cum Chriſtianis conueniant 164, 446 ſqq. preces 513 hymni 516 dirae 522 Ethnicis nullae fuerunt conciones ſacrae quales Chriſtianis 540
Euangeliſtae 653
Euchariſtiae adoratio 570 ritus ſacrae coenae 564, 567
Euectiones 1019
Euocatio Deorum 354
Euſebii Chronicon 232 fragmenta, verſiones, editiones 232 ſqq.
Exarchi 823
Excalceatio 863
Excelſa ſiue montes ſacri in quibus cultus diuinus fiebat 401
Excommunicatio Iudaeorum 749 eccleſiaſtica 750

Exequiae 1032
Exilium 753
Exitii poena 748
Exorciſmus in Baptiſmo 554
Exorciſtae 674
Exoterica docendi methodus 948
Expoſitio infantum 919

Fabrilia inſtrumenta 1011
Facultates Academicae 938
Falae 1000
Familiae Romanorum 921 ſq.
Farcimina 884
Faſces praelati magiſtratibus 719
Faſciae inuoluendis mortuis 1029
Faſti coss. Roman. 293
Feciales 813
Feneſtrae 1001
Feſta Iudaeorum, Ethnicorum et Chriſtianorum quis deſcripſerit c. X. Feſta Iudaeorum 424 Sabbatum 427 Neomenia 430 Paſcha ibid. Pentecoſte 433 feſtum tabernaculorum 434 tubarum 435 expiationis 436 Purim 438 Encaeniorum ſ. repurgati templi 439 feſta quaedam minora 440 Ethnicorum et ſpeciatim Graecorum 446 Romanorum 450 Chriſtianorum 452 Dies Sabbati ſ. Dominicus ibid. alia feſta 456 Graecae Eccleſiae 459 in Sanctorum honorem 460 Feſtum circumciſionis ibid. fatuorum 461 Epiphaniorum 463 Purificationis Mariae 464 Quadrageſimae ibid. Dominica Laetarae 465 Annuntiatio B. Virginis 466 Hebdomas magna 467 Dies Palmarum ibid. feſtum Reſurrectionis Chriſti 468 lanceae et clauorum Chriſti 471 initii praedicationis Ieſu Chriſti ibid. Aſcenſionis ibid. Pentecoſtes 472 Feſtum SS. Trinitatis 473 corporis Chriſti (Fronleichnam) 474 Natiuitatis Io. Baptiſtae 475 Viſitationis Mariae ibid. transfigurationis Chriſti 476 Michaelis Archangeli ibid. omnium Sanctorum 477 immaculatae conceptionis Mariae 478 Dominicae Aduentus ibid. Feſtum Natiuitatis Chriſti 479 Turcarum feſta 484 Dies nefaſti Aegyptiaci ibid.
Fibulae 846
Flagellatio Iudaeorum 748
Flagellationes 586
Flamines et Flaminicae 647, 650
Flimſius, idolum 350
Florum ſparſio 715
Fluminum cultus 333
Foci 1004
Foedera victimis ſancita 620
Fornaces 1004
Fornacalia ibid.
Fortuna Dea 346
Fortunae Antiates 347
Foſſae 1003
Frigidae potus 882
Fucus 851 ſq.
Funambuli 995
Fundamenti ponendi ritus ſollemnis 1002
Funera 1020 Hebraeorum 1021 Perſarum 1023 Graecorum ibid. Aegy-

Aegyptiorum Septentrional. populorum Britannorum, Germanorum ibid. Romanorum 1024 Chriſtianorum 1025
Funus medicatum 1027

Gad et Meni 330
Galea 867
Galliae Geographia 202
Gallorum Dii 352 academiae 942
Γελωτοποιοί 997
Gemara a pauciſſimis illuſtrata 5
de Gemmis Biblicis Scriptores 501
Genealogiae 921 Deorum 322
Genii 383
Geographi veteres Arabes 188 Graeci 190 ſqq. Latini 194
Geographiae Scriptores generales c. V. Geographiae cognitio vti ad hiſtoriam omnem ita ad antiquitatis ſtudium requiritur 183 Geographiae Biblicae Scriptores veteres et recentes 184. ſqq. Geographia Nubienſis 188 Abulfedae Geographia 189 Geographiae veteris compendia 197 notitia plenior ibid. veteris et recentioris paralleliſmus 198 Lexica Geographica ibid. ſq. Geographia vetus Hiſpaniae 200 Italiae, Siciliae, Sardiniae, Corſicae ibid. ſq. Galliae 202 Germaniae et quarundam eius partium 203 medii aeui et praeſertim Germaniae ibid. Britanniae 204 Graeciae 205 ſq. Geographia Eccleſiaſtica, quatenus per Patriarchatus, Metropoles, Epiſcopatus etc. diſtinguitur 207 ſqq.
Geographicae tabulae 194 ſqq.
Georgii Monachi Chronicon 236 item Georgii Archimandritae, qui cum priore non confundendus eſt 241 Georgii Cedreni Chronicon ibid.
Germani veteres religioni ſibi duxerunt habere templa 399 Germanorum Dii 348 poenae 760 funera 1023
Germaniae et ſpeciatim quarundam eius prouinciarum Geographia vetus 203 Germaniae inferioris Geographia vetus ibid. medii aeui Geographia ibid.
Germanarum antiquitatum Scriptores 43 theſaurus delineatus 45
Gladii 867
Gladiatores 869
Globi caeleſtes 979
Michael. Glycae annales 243
Glyptographia 182
Graecorum Dii 337 Feſta 446 ſacrificia 495
Graecorum politia 695 Leges et legumlatores 737 ſqq. iudicia 743 poenae 752 ſerui 760 cenſus, reditus, vectigalia 772 res militaris 811 funera 1023
Graeciae veteris Geographia 205
Graecar. antiquit. Scriptores generales 68 compendia 69 lexica 70 theſaurus Gronouianus 72 ſqq. Graecae Eccleſiae tum antiquae tum recentis ritus 161
Graecobarbarorum librorum catalogus 174 ſqq.

Gradus prohibiti in connubiis 899 ſqq.
Graeuii theſaurus antiquit. Rom. 112 ſqq. huius et theſauri antiquitat. graecar. Gronouiani ac noui theſauri A. R. Sallengriani atque ſupplementor. Poleni index alphabeticus 129 ſqq.
Gronouii theſ. antiq. Graecar. 72 ſqq. huius et theſ. antiq. Romanar. Graeuiani ac noui theſ. A. R. Sallengriani atque ſupplementor. Poleni index alphabeticus 129 ſqq.
Gruteri lampas ſiue fax artium 98
Gymnaſtice 985
Gymnici ludi 991
Gynaecaeum textorium 852

Harpocrates 336
Haſtae 867
Hebraicarum antiquitatum Scriptores generales, cap. 1. Hebraicae antiquitates vnde petendae p. 1. ſqq. Antiquitatum Hebraicarum plenum corpus nondum exſtat 11 Lexicon et Bibliothecam promiſit Arndius 13 compendia 14. 15 ſpecialia argumenta explicata 16 Hebraicarum antiquitatum ſyſtema promiſit Daſſouius 14 Hebraicum Lexicon Emphaticum ibid.. Hebr. antiquit. theſaurus delineatus 25 Theſaurus Vgolinianus 31 Hebraeorum Reſpublica 687 Synedrium 690 eius poteſtas tempore Romanor. 691 Phylarchae et principes familiarum 692 Ius Regium ibid. Aechmalotarchae, ethnarchae &c. 694 Hebraeorum leges 733 ſqq. iudicia 742 poenae 747 ſerui 760 numi 787 res veſtiaria 836 ſqq. res litteraria generatim 931 moralis philoſophia, ciuilitas morum et merita in rem litterariam 932 funera 1021
Hecatombe 496
Heraldica 869
Herbae diis ſacrae biblicae 498
Herculanenſium antiquitatum Scriptores 106
Hercules 344
Hermae 1009
Hierarchia eccleſiaſtica 210. 653
Heroum cultus 312
Hertha Dea 350
Hieroglyphica 40. 965
Hieronymi Chronicon 243
Hieroſolymam qui deſcripſerint tum ex antiquis tum ex recentibus 187 Hieroſolymitanorum Epiſcoporum ſucceſſio 294 templum Hieroſolymitanum
Hircus emiſſarius 437
Hiſpaniae veteris Geographia 202
Hiſtoria illuſtrata ex numis 800
Hippolyti Chronicon 241
Horae Canonicae 511
Horologia 1011
Horti 1002
Hortus Epicuri 941
Hoſpitalitas 890
Io. Hudſoni geographi minores 191
Hymni Iudaeorum et Ethnicorum 516 Chriſtianorum 517

Iaculandi modi 868

Ianuae

Ianuae 1001
Ianus 343
Iconographia 182
Iĉton 336
Idololatriae origo et ratio 308 Idololatria gentilium Syrorum 330 Perſarum 332 Graecorum 337 Aegyptiorum 335 Romanorum 337 Germanorum 348 Slauorum 350 Gallorum 352
de Idolis quinam ſcripſerint 329 Idolorum ornamenta, veſtes, nimbi, circumgeſtatio, ablutio, proiectio, verberatio, exſecratio 354 ſqq.
Ieiunia Iudaeorum 583 Chriſtianorum 584
Ignis pro Deo cultus 334 paſchalis 469
Ignis graecus 978
Ignes miſſiles 977
Imagines atriis aedium exornandis 354. 1009 Bibliothecis 953
Imagines Deorum 321. 354
Immunitas ſacerdotum a tributis 775
Imperatores Chriſtiani iidemque Pontifices Maximi 637
Imperii vtriusque dignitates 726
Impomenta 879
Inaures 844
Incendii reſtinguendi artificia 1005
Inceſtus 900
Inciſio imaginum in tabellas ligneas vel aereas 971
Indigetes dii 344
Indorum ritus cum Hebraicis collati 18
Indulgentiae 590
Inſcriptiones veteres 1038
Inſignia 869
Inſtitutio puerorum apud Iudaeos 936
Inuenta nouantiqua 974
Inueſtitura 714
Iodutta 349
Iom Tobh editurum ſe promiſit Daſſouius 14
Irmenſula 349
Iſelaſtica ſacra 494
Iſelaſtici ludi 986
Iſraeliticorum Regum reditus 767
Iſthmici ludi 986
Italiae veteris Geographia 200 ſqq.
Iubilaeus annus Iudaeorum 441 Romanorum 442 Chriſtianorum 443 ſqq.
Iudaei praeſentes vt ritibus differant a veteribus et inter ſe 16 ſqq. Iudaeorum ritus cum Indicis et Americanis collati 17 Decem tribus an in Americam translatae 19 ſqq. in Septentrionem, Colchidem, Mingreliam Chinamque diſperſae 23 Iudaeorum reliquiae num in Laponia quaerendae 24 Iudaeorum ritus num deducendi ab Aegyptiis 38 quomodo cum Chriſtianis conueniant 164 Iudaicae theologiae ſcriptores 325 ſqq. Iudaeorum feſta 424 Calendaria 426 Iudaei ſaepe clade affecti per nimis religioſum cultum Sabbati 429 Iudaeorum Neomenia, Paſcha 430 Pentecoſte 433 feſtum tabernaculorum 434 tubarum 435 expiationis 436 Purim 438 Encaeniorum ſiue repurgati templi 419. 439 feſta quaedam minora 440

Iudaeorum annus Sabbaticus ibid. Iubilaeum 441 Iudaei accuſantur a nonnullis, quod Chriſtianorum infantum ſanguine ad ſacra ſua abutantur 493 Iudaeorum preces 509 mos et geſtus orantium 511 Iudaeorum hymni 516 benedictiones 520 dirae 522 conciones 531 ieiunia 583 artes magicae 618 primitiae, decimae, tributa, vectigalia 767 ſqq.
Iudicia Hebraeorum, Graecorum, Romanorum et Chriſtianorum 742 ſqq.
Iueltag ſeptentrional. popul. dies feſtus 489
Iuno 338
Iupiter 341
Iuramenta victimis ſancita 493 Iuramenti religio 620 Iuramenta Hebraeorum ibid. Graecorum et Romanorum 623 Chriſtianorum 624 iuramentis prorſus quidam abſtinendum putarunt ibid. Muhamedanorum iuramenta 627
Ius patrium 920
Ius trium liberorum 917

Καταποντισμός 755
Kernunnos Deus 351

Labarum 827
Labrum aeneum 395
Lacedaemoniorum politia 697
Laconicarum antiquitatum Scriptores 70
Lapidatio 748
Lapidum cultus 313. 334
Lapſi 574
Laquearia inaurata in templis 407
Lares 385
Largitiones frumentariae 775
Latrunculorum ludus 981
Laruae 845
Laudationes funebres 1033
Lecti 876 funebres 1034
Lecticae 876
Lectiſternium 515
Lectiones ſacrae 532
Lectores in Eccleſia Chriſti 672
Leges Moſaicae 733 leges et legumlatores gentium ceterarum, Graecorum 737 Aegyptiorum 739 Romanorum ibid.
Legio Romana 822
Lemures 384
Lepra et leproſorum purgatio 489
Leuitae 642
Lexicon antiquitatum iudaicarum promiſit Arndius 13 Emphaticum Hebraeae linguae Daſſouius 14 Vide plura ſub titul. Antiquitatum, Geographia, &c.
Libellatici 574
Liberorum educatio, venditio, expoſitio, interfectio 919 ſqq.
Libri quadrati eorumque conglutinatio 951
Librarii 950
Linteum 958
Lipſii magnitudo Romana 999
Litaniae 517
Litterae 962 Hieroglyphicae 965
Liturgiae 564
Liuia gens 922
Loca S. S. mathematica et phyſica illuſtrata 504

Loculi

Loculi defunctorum 1034
Lollus Francor. idolum 350
Loricae 867
Lotiones 550 pedum 563 cadauerum 1029
Lucernae ſepulcrales 1035 lucernae in viis publicis vrbium de nocte accenſae 1008
Lucorum vſus loco templorum non apud veteres modo ſed et apud recentiores, quinimmo quosdam Chriſtianos obtinet 399 ſq.
Luctandi ars 985
Luctus ſuper mortuis 1021 ſqq.
Lucubrationes 949
Ludi 980 ſqq. Olympici, Pythii, Iſthmici 986 Circenſes 989 ſaeculares Romanorum 442. 989
Lumina ad imagines accenſa 355
Luna pro Deo et Dea culta 333. 344
Luſtratio 449. 551
Luxus 888. 999
Lyceum Ariſtotelis 941
Lyra 526

Maccaroni 883
Macedoniae antiquitates 72
Macella 1002
Magdalia 1007
Magica 618
Magiſter conuiuii 887
Magiſtratus Rom. 699
Magiſtri artium 940
Magnitudo Romana et Eccleſiae Rom. 999
Maiumae 993
Malalae (Io.) chronicon 235
Manaſſis (Conſtantini) chronicon 243
Mantile 1007
Manumiſſio ſeruorum 763
Manuum impoſitio 678
Marcipanes 883
Marna 332
Mars 340
Martyrum cruciatus 756
Matrimonii ſacramentum 579 matrimonium an poteſtati ciuili ſit ſubiectum 897
Mauſoleum 1037
Medicor. conditio apud Rom. 765
Melanophori 646
Meleathorus 332
Μελίτιον 880
Menachot codicem Talmudic. illuſtratum edere promiſit D. Daſſouius 14
Menſa facierum 397
Menſae 876 ſq.
Menſurae et pondera veterum 808 ſq.
Mercatura 781
Mercurius 341
Meſſiae falſi 326
Meſuſa 512
Metropolitani 664
Militarem rem Veterum qui deſcripſerint, cap. XVII. res militaris Hebraeorum 810 Graecorum et Romanorum 811 ſqq. militia equeſtris veterum 815 ſqq. naualis 816 pedeſtris 821 miſſio militum et poenae 758 et 832
Milliaria 220
Mimi 997
Minerua 339

Miniſtri magiſtratuum Roman. 761 ſacerdotum Rom. 762
Minorum gentium dii 344
Miphlezeth 331
Miracula vera et falſa 615 ſq.
Miſna 4 Hiſpanice verſa 5 pars Italice ibid. Arabice item ibid. Germanica verſio in MSto latet ib. eſt theſaurus rituum Hebraicorum 10
Miſnicos quosdam codices illuſtraturum ſe promiſit Daſſouius 14
Miſogamorum ius 907
Miſſiles ignes 977
Miſſio militum 758 et 832
Mithrae cultus 332
Molae 1002
Molochus 331
Monachi 681
Monaſtici ordines 683
Monocrepis 862
Montefalconii (Bernhardi) antiquitas explicata 108
Montes et excelſa, in quibus cultus diuinus fiebat 401
Montium cultus 313
Monumenta ſepulcralia 1039
Moretum 883
Moritasgus Deus 352
Moſis tabernaculum 387 miracula Moſis 615 Moſaici leges 733
Moſis Maimonidis quaedam editurum ſe promiſit D. Daſſouius cum verſione 14
Muhamedanorum feſta 484
Mulieres apud Iudaeos certis quibusdam caeremoniis Deo dicatae: apud Ethnicos quosdam etiam circumciſae 547
Mumiae 1027 ſq.
Municipia 726
Muſeorum Scriptores 104
Muſeum Alexandrinum 941 CPolitanum 943
Muſica veterum Hebraeorum 524 Aegyptiorum, Graecorum, Romanorum 525 muſica inſtrumenta veterum 526
Muſicae notae 531 typis exſcriptae 971
Muſiua opera 1003
Myſteria 575

Naſiraeatus 628
Natalitia 917
Nauigatio veterum 781
Naumachiae 991
Nauticam veterum quis deſcripſerit c. XVII. Naualis militia 816 ſq. res nautica 818
Neocorae vrbes 408
Nehelennia Dea 350
Neitha 336
Nemeſis 346
Neomenia 430
Neptunus 342
Nethinaei 642
Nicephori Chronicon 240
Nimbi 354
Noachi VII. praecepta 733
Nobiles 723
Nolarum vſus in veſtibus 859 ſq.
Nomina Hebraeorum 923 Graecorum 925 Romanorum 926 Germanorum 929

Nouenſiles Dii 345
Nubienſis quae vocatur Geographia auctore Sherif Elidris 188 tantum Epitome maioris operis ibid.
Nudipedalia 863
Numi veterum 783 Hebraeorum 787 Samaritani, Punici 791 Perſici, Arabici 792 Graecorum numi 793 Romanorum 795 aliarum gentium 797 ex numis hiſtoria illuſtrata 800 bracteati, chemici et praeſagientes 804
Numiſmatographia 182
Nundinae 780
Nuptiales ritus 891, 898
Nuptiae ſecundae 911
Nutrices 917
Nymphae 346

Oblationes 679
Odea theatralia 997
Odeum, ſchola Athenis 941
Oglia poderidá 884
Olympici ludi 986
Opificum collegia 1017
Oracula 605
Orcheſtra 995
Orcus 343
Ordalium 606
Ordinatio 678
Ordines ſacri Eccleſiaſtici naſcentis Eccleſiae 651 naſcenti Eccleſiae cum ſequentibus ſaeculis communes 663 hodiernae Eccleſiae Romanae ſeptem ordines 674
Ordines Monaſtici 684 Equeſtres 686
Organa muſica 528
Ornatrices 852
Orphanotrophia 920
Oſcillationis ludus 996
Oſcula 1016 ſq.
Oſiris 336
Oſtera 349
Oſtiarii in Eccleſia Chriſtiana 673
Oſſilegium 1024
Oſtraciſmus 754
Otioſi ſynagogae 933
Oua paſchalia 470

Paccimadium 884
Paedagogi 917
Paenula 859
Palaeſtinam qui deſcripſerint, tum ex antiquis tum ex recentibus 184
Palatia 1000
Palla 859
Pallas 339
Palladium, ſchola Athenis 941
Pallium 859 epiſcopale 842
Paludamentum 865
Panes 882 facierum 397
Pantomimi 997
Papyrus planta 958
Par impar ludere 984
Paraſemon 820
Paroeciae 681
Paſcha 430 circa hoc feſtum apud Iudaeos captiuus aliquis libertati reſtituebatur 432
Paſchale Chronicon 235
Paſtophori 646
Patriarchae Iudaeorum 643 Chriſtianorum 664
Patricii 723

Patrini 556
Pectines 846
Pegmata 997
Penates 385
Pennae 960
Pentecoſte Iudaeorum 433 Chriſtianorum 472
Peregrinationes religioſae 581 litterariae 937
PericopaeEuangelicae etEpiſtolicae533
Periodeutae 659, 674
Peripatus Ariſtotelis 941
Periſcelides 860
Perſae non ſunt ab Idololatria abſoluendi 332 an religioni ſibi duxerint habere templa 399 Perſarum Dii 332 feſta 484 politia 696 funera 1023
Perſicarum antiquitatum Scriptores generales 41
Perſonae et laruae 845
Perſpicilla 1013
Petaminarii 996
Petauriſtae ibid.
Phaecaſia 862
Philothecae 959
Phoenicum Dii 331
Phylacteria 511
Pictoria ars 973
Pilae ludus 985
Pilcus 843
Pilum 867
Pinacothecae 953
Piſcinae 1002
Piſcibus abſtinere 885 Piſcium cultus 313 ſacrificia non piſces 490
Piſcium cultus 313
Piſtores 883
Piſtrina 1002
Plantae et arbores Diis ſacrae 498 Scriptores de plantis et animalibus biblicis 499 Plantarum vſus in funeribus 1024
Plauſus 541
Plumaria ars 838
Pocula 1010
Poenae apud Hebraeos 747 Graecos 752 Romanos 754 Germanos et alios 760
Poenitentia publica Chriſtianorum 573 eiusque gradus 575
Poleni ſupplementa vtriusque theſauri antiquitatum Rom. et Graecar. 124
Pollux et Caſtor 345
Polygamia 912 ſqq.
Πολυθεΐα; vide Idololatria.
Pondera et menſurae veterum 808 ſq.
Pontes 1000 ſq.
Pontifex M. Iudaeor. 641 Eorum ſucceſſio 645 Roman. 649 Eius electio 666
Pontificatus Imperat. Romanor. 637 649
Pontificum Romanor. catalogus chronologicoalphabeticus 295
Pontificii; vide Romana Eccleſia.
Popinae 1002
Populares dii 343
Portae vrbis Romanae 217 in porta ius dicere 743
Porticus Zenonis 941
Portus 1003
Praefecti vrbis Romae 703
Praeficae 1027
Praeſides prouinciarum 712
Praetores 708

Pran-

Prandium 878
Preces Chriſtianorum 506 Iudaeorum 509 Mahumedanorum 512 Ethnicorum 513
Presbyteri 660
Preſſoria et reconditoria veſtium 852
Primitiae 770
Primogeniti 892
Principes ſenatus 706
Principia duo boni et mali coaeterna multi ſtatuerunt 315
Principum epiſcopatus circa externa Eccleſiae 638
Priuata vita 1015
Priuilegia ſtudiis litterarum tributa 757, 947 ſq.
Proceſſiones ſacrae 580
Proclamatio ante nuptias 896
Profeſſores ſcientiarum et artium 947
Prophetae veri falſique 614 N. T. 653
Proſelyti 633
Proſeuchae Iudaeorum vbi orabant 398
Proſperi Chronicon 243
Proxenetae 896
Pruſſiae Geographia vetus 204
Pruſſorum Dii 351
Prytanes 646, 648
Pſephopectae 995
Pſeudomeſſiae 326
Pſeudoprincipes 726
Publicani 773
Pudicitiae cuſtodia 920
Puerperium 916
Pugillares 959
Pugio 868
Pugnae ſignum 814
Pulpita 997
Puluinaria Deorum 407
Puluis odoratus 846 pyrius 978 ſq.
Punicae antiquitates 42
Püſterus idolum Germanorum 349
Pyramides 1037
Pythii ludi 986
Pyxis nautica ſiue magnetica 975

Quaeſtores 710
Quadriuium 938
Quiritium ius 725

Rabbinis quantum tribuendum ſit 8
Raſchii commentarium editurum ſe promiſit Daſſouius 14
Rationarium Auguſti 771
Recitationes 949
Reditus Regum Iſraëlis 767
Regum Hebraeorum inauguratio et vnctio 713 ſq. Regum inſignia, diadema, coronae 715
Religiones orbis terrarum 330
Remphan 336
Reſpublicae commentitiae 728 ſqq.
Rex ſacrorum 648
Rhaetiae Geographia vetus 203
Rhabdomantia 609
Rhintonicae 998
Rhodi antiquitates 72
L. Caelii Rhodigini Antiquae lectiones 102
Rimmon 330
Ritus v. Chriſtianorum, Romanorum, Graecorum etc. Rituum diſcrepantia vnionem Eccleſiae non ſoluit 168 Ritus omnes externi non fugiendi 169

Gaudentii Roberti Miſcellanea erudita 100

Roma hodie vix vmbram veteris refert ſplendoris 212 Scaligeri, Scriuerii et Iani Vitalis in hanc rem Epigrammata, ibid. Romae tria nomina 215 qui de origine vrbis Romae ſcripſerint 205 ſq. de pomoeriis, portis, incrementis et amplitudine eius Scriptores 216 Romae XIV. regiones et viae publicae 219 VII. colles et Capitolium 221 aedificia publica et priuata et multitudo incolarum ibid. ſq. Scriptores complures, qui veterem Romam eiusque ornamenta, rudera et reliquias deſcripſerunt 222 ſqq. Roma noua, Conſtantinopolis 228 ſq. Romae vrbis praefecti 703

Romanarum Antiquitatum Scriptores generales cap. III. Syſtema multi moliti 89 primus perfecit Roſinus 91 Romanarum Antiquitatum compendia 93 ſqq. Lexica 94 ſpecialia capita 95 ſq. Scriptores Miſcellanei 98 ſqq. Theſaurus Graeuianus 112 ſqq. Sallengrianus 121 ſqq. Poleni ſupplementa theſauri Graeuiani et Gronouiani 124 ſqq.

Romanorum aediles 711 annus et calendarium 451

Romanorum Conſulum ſeries 293
- Cenſores 705
- Ius ciuitatis 724
- Comitia 740
- Decemuiri legum ferendarum 712

Romanorum Dictatores 711
- Dii 337
- Epiſcoporum ſucceſſio 294
- Equeſtris ordo 723
- Feſta 450.
- Funera 1024
- Gymnaſia 942
- Imperii amplitudo 227
- Iudicia 742
- Largitiones frumentariae 775
- Leges et Legumlatores 739
- Ludi ſaeculares 442
- Magiſtratus 699. magiſtratuum miniſtri 761
- Numi 796
- Pontificum catalogus alphabeticus 295
- Praetores 708
- Poenae 754
- Quaeſtores 710
- Reges 700 et Conſules 701
- Res militaris 811
- Senatus 706
- Serui 761
- Tribuni plebis 708
- Tribus et ordines 733
- Tributa, vectigalia etc. 771

Romanae Eccleſiae rituum Scriptores 160 eorundem cum Ethnicis et Iudaicis conuenientia 164

Roncalia 742, 993

Roſa aurea 466

Rotae ſupplicium 755

Ru-

Ruſtica inſtrumenta 1011
Ruſticani Dii 345
Ruſticationes 1016

Sabaia 881
Sabbati cultus 427 Via Sabbati 428 Sabbati cultus nimis religioſus Iudaeis aliquando cladem accelerauit 429 Sabbatum δευτερόπρωτον ibid. annus Sabbaticus 440 Sabbatum ſiue dies Dominicus Chriſtianorum 452
Sacerdotum diſtinctio a Laicis apud Hebraeos et Chriſtianos 633 Sacerdotes iidemque Reges 635 Sacerdotes Hebraeorum 640 et aliarum gentium 645 Sacerdotes alii annui alii perpetui, ibid. Sacerdotes feminae 646 Sacerdotes Romanorum 647 Sacerdotum inter Chriſtianos electio 676 conſecratio et vnctio Sacerdotum apud Hebraeos 677 Ordinatio ſacerd. apud Chriſtianos 678 coelibatus 908 vnde alerentur 767 immunitas a tributis 775
Sacramenta Vet. Teſtamenti 544 Noui 549
Sacramentum militare 813
Sacrificia Iudaeorum 485 publica vel priuata 487 Sacrificia Ethnica quibus homines immolabantur 490 ſqq. Sacrificia in foederibus ſanciendis 493 ſacrificia alia Ethnicorum 494 ſacrificia diuerſis Diis oblata 498
Saeculares ludi Romanorum 442
Sagan 642
Salaria 777
Salii 650
Salis vſus 885 in ſacrificiis 488
Sallengrii nouus theſaur. antiq. Rom. 121
Saltationes 993 ſq.
Salutationes 1016
Samardaci 997
Samogitarum Dii 352
Sancti tutelares orbis Chriſtiani 359 praefecturae ſanctis tributae 362 Sanctorum Canoniſatio 368 ſq. beatificatio, qui eſt gradus inferior canoniſationis 377 Canoniſatio an fiat ſolius Pontificis auctoritate 378 Sanctorum cultus 385 ignotorum reliquiae et veneratio quae his tribuitur, ibid.
Sanguis pecunia 493
Sanitatis collegium 942
Sarcophagi 1034
Sardiniae Geographia vetus 200
Sartores 852
Satisfactiones Pontificiae 589
Saturnus 343
Schachiludium 982
Scenae ductiles 997
Scenopegia 434
Sceptra 869
Scheidii Prof. Argentorat. Opera Hebraicas antiquitates ſpectantia MSS. 13
Schoenobatae 995
Scholae 933, 937
Scribae Iudaeorum 642 Romanor. 761, 950
Scriptio 956
Scripturae loca phyſica et mathematica explicata 503

Scuta 865 ſq.
Scytale 1019
Scythae olim religioni ſibi duxerunt habere templa 399
Sectilia pauimenta 1003
Sedere ad menſam 874
Selecti Dii 343
Sellae 874, 877 Sella perforata 1008
Senatus Romanus 706
Sephirot X. in ſcala Cabbaliſtica 324
Sepeliendi ritus 1020 ſeptentrion. populor. 1023
Septuaginta diſcipuli 652
Sepulcra 1039
Sepulta cum mortuis 1029
Sepultura librorum ſacrorum 1022 corporum humanorum in templis 1026 extra vrbem, ibid.
Sericum 859
Serpentum cultus 313
Serui Hebraeorum, Graecorum et Romanorum 760 aliarum gentium 765
Seuiri Auguſtales 649
Sica 868
Sicera 880
Siciliae Geographia antiqua 202
Sigilla 854
Sigillum confeſſionis 589
Sigillaria 354
Siglae 805
Sileſiae Geographia antiqua 203
Silicernium 1032
Simila 882
Siſtrum 526
Slauorum Dii 350
Societates litterariae 943 ſq.
Sol pro Deo cultus 332 Solis equi ibid.
Soldurii 814
Sortes 610
Spartanae Reipublicae politia 697
Specula 1004
Speculares lapides 1001
Speculatores 814
Sphaerae armillares 979
Sponſalia 895
Sportulae 777
Stabula 1002
Stapes 868
Stapletonus de magnitudine Eccleſiae Romanae 999
Stationes Chriſtianorum veter. 508
Statuae 1008
Steganographia 964
Stelitae 754
Sternutantibus acclamatum Salue 544
Stibadium 874
Stigmate notati 753
Stilus ſcriptorius 959
Strenae 461
Strigiles 1007
Studia veterum 955
Stuſio idolum 350
Suantewitzius idolum, ibid.
Subdiaconi Eccleſiae Chriſtianae 671
Subligacula 861
Suſetes 43
Suffitus 488
Suouetaurilia 495
Supellex 1009
Superintendentes 655
Supplicationes Romanorum 313
Symbolum 554
Synagogae Iudaeorum 398

Syn-

Syncelli Chronicon 238
Synedrium (Sanhedrin) Hebraeorum 690
Συνείσακτοι 910
Syracuſarum antiquitates 202
Syrorum Dii 330

Tabellarii 1018
Tabernaculum Moſis 387 feſtum tabernaculorum 434
Tabulae nouae 781 votiuae 411
Taliſmanes 619
Talmud Hieroſolymitanum et Babylonicum vtrumque conſtans Miſna et Gemara 3. fons antiquitatum Hebraicarum ib. eius editiones 6 compendia 7
Talmudica quaedam ſcripta editurum ſe pollicitus eſt D. Daſſouius 14
Talmudicis et Rabbinicis Scriptoribus quantum tribuendum 8
Talorum ludus 983 ſq.
Θαυματοποιοί 995
Taurobolium 495
Taxa 590
Tecta 1001
Teleſcopium 979
Templa Aegyptiorum et Hebraeorum ante exitum Iſraelis ex Aegypto 386 Templum Hieroſolymitanum 388 ſqq. quo nomine dedicatum fuerit 393 de ara eius et vaſis quamplurimis 394 Templis quaedam gentes caruere 399 Templa Ethnicorum 402, 406 Templorum quorundam Ichnographia ibid. Templa qualia fuerint Romae et paſſim apud Graecos 403
Templorum varia genera, et quibus non licitum fuerit ea intrare 404 ornamenta templorum 407 Templa et arae ignotis diis conſecratae ib. Templum Dianae Epheſiae portatile 409 anathemata in templis poſita 410 Templa veterum Chriſtianorum 413 eorum formae 414 Templa Ethnicorum euerſa vel ſanctificata a Chriſtianis 417 Templis tributi honores 418 Templorum Encaenia 419 Templa pro aſylis habita 421 *ναΐδια* portatilia 409
Terminus Deus 347
Terram mortuis iniiciendi mos 1029
Terra pro Dea culta 333
Teſſelata opera 1003
Teſſerae militares 814
Teſtamenta 779
Theatra 987
Thenſae 1013
Theocratia Hebraeorum 687
Theologiae naturalis atque ethnicae ſcriptores 307 ſq. Iudaicae 325 ſq.
Theophanis Chronicon 238
Thor Iupiter Germanorum 349
Thymiama 488
Tibiae 528
Tibilenus Deus 350
Tintinnabula 527
Tituli honorum 720
Toga 857
Tonſura 847 ſqq.
Toreumatographia 183
Tormenta 752
Tormenta bellica ignes iaculantia 977

Torneamenta 992
Torques 845
Tortura 752
Traditores 574
Tragoedia 996
Tribus et ordines populi Rom. 721
Tribuni plebis 708
Tributa 771
Triclinia 878 ſq.
Trinitatis in Deo creditae veſtigia apud Iudaeos, Ethnicos atque Mahumedanos 327 Trinitatem Platonicam et Ariſtotelicam non eſſe eam quam Chriſtiani credunt 329
Tripodes 605
Triuium 938
Triumphi Romanorum 829 ſqq.
Troiani ludi 991
Tropaea 831
Tubae 527
Tubi optici 979
Tumba Saluatoris 1022
Tunica moleſta 574 picta 858
Turcarum feſta 484 preces 512
Turres 1000
Tutelares Dii 347 orbis Chriſtiani 359 ſqq.
Tutuli vittaeque 845
Tympanum 527
Typi Vet. Teſtamenti 504 ſq.
Typographia 966 Inuenta varia, quibus illa locupletata eſt 970

Vaccae rufae ſacrificium 489
Valeria gens 922
Vaſa antiqua 877 quorum in ſacrificiis vſus fuit 496
Vectigalia 772
Vehicula 1013
Vela 1013 oppanſa Deorum imaginibus 354
Venatio 833
Veneficia 618 tela veneno infecta 868
Ventorum cultus 334
Ventus textilis 859
Venus 340
Veſta et Veſtales 338
Res Veſtiaria 836 ſq.
Veſtes clericorum 841 ſq. litteratae, palmatae, variegatae, papaueraceae, vndulatae, loratae, e papyro indica in ligulas inciſae 858 militares 864
Veſtium ſubſtratio 860
Veſtes ſcindere in luctu 864
Veſtes pullae lugentium ibid.
Vexilla 826 ſq.
Vexillarii 821
Viae Imperii Romani 220
Viales Dii 346
Viceſima 772
Vigiliae 829 paſchales 468
Vigintiuiri 711
Villae 1016
Vina 879 Vinum aduſtum 880
Virginum cura 920
Vittae feminarum 845
Viuaria 1002
Vmbella 1015
Vnctio extrema 578 Regum, Prophetarum etc. 714 ſq. in balneis 1004 cadauerum 1029 conuiualis 1004
Vocatio miniſtr. Eccleſiae 676
Volumina 950

Vota

Vota 627 Graecorum Romanorumque 628 Vota ſanctis nuncupata 629 Votum perſeuerantiae, miſſionis etc. 630
Vrbes vegrandes 218 Neocorae 408
Vrim et Tummim 502
Vrnae ferales 1030 ſq.
Vſorus 332
Vſtrinum 1034
Vſurae varia genera 805 ſqq.
Vtenſilia 1009
Vulcanus 342
B. Waſmuthi Chronologica 252
Zonae 860
Zonarae Chronicon 242
Zythus 880

INDEX II. SCRIPTORVM.

Petrus van der *Aa* p. 250
Abaelardus 316
Iſaacus *Abarbanel* 2.256.327.430
Abaris 322
Hecataeus *Abderita* 394
Caſp. *Abel* 15.54
Iac. *Abendana* 5
Io. Georg. *Abicht* 30.428.452.546.747
Abidenus 251
Petrus Abuſhiaker Ebnarraheb *Abilara* 247
Immanuel *Aboab* 381.426
R. *Abraham* 256
R. *Abraham* ben Dior 256
R. *Abraham* ben Chaja 286
R. *Abraham* ben Chaiim 5
Abrahamus ben David 14.36.37.256
Nic. *Abramus* 439.983
Laurent. *Abſtemius* 98
Abulfeda 257.262.512
Abulfeda Iſmael 189
Abulpharagius Abdalla Ebnattibo 246
Abulpharaius 419
Gregor. *Abulpharaius* 246
Abulphetach Danafaeus 248
Iacobus Comes *Acamus* 553
Achmet 610
Valens *Acidalius* 100
Andreas *Acoluthus* 522
Carol. Beniam. *Acoluthus* 342
Ioſephus *Acoſta* 22
Acta Boruſſica 401
Acta Eruditorum Germanica 92.467
Acta Eruditorum Lipſienſia 40.94.96 186. 189. 281. 307. 318. 321. 324 343.365.389.414.462.493
Acta Iubilaei Typographor. 446
Acta Sanctorum 294.365.369.370.372 373.374.377.416.463.474.475
Adamannus Scotus 184
Andr. *Adami* 201
Conr. *Adami* 432
Cornelius *Adamus* 39. 41. 1029
Io. Sam. *Adamus* 768
Ioſeph. *Addiſonius* 785
Lancelotus, *Addiſſonius* 17.26
Conradus Sawellus *ab Adenſtadt* 26
Guilhelmus *Ader* 503
Ado Viennenſis 245.262

INDEX SCRIPTORVM.

Chriſtianus *Adrichomius* 186.187.258
Bened. *Aegius* 224
Matthaeus *Aegyptius* 124.129.343.448
Aelianus 304.356.403.484.502.812
Nicolaus *van Aelſt* 223
M. G. *Aemilianus* 470
Marcus *Aemilius* 243
Sigfr. Canſo *Aeminga* 516
Aeneas 812
Franciſcus Albertus *Aepinus* 62.350
Petrus *Aerodius* 745
Aeſchylus 399
Aethicus 194
Aethiopes 263.264
Caeſar *Aeuolus* Neapolitanus 325
Io. *Affelmannus* 444
Iulius *Africanus* 231
Leo *Africanus* 188
Agatharchides 191
Agathemerus 192.193
Agathodaemon 192.196
Neubeſtalter *Agent* 377
Mich. Gottl. *Agnethler* 499.795
Agora 870
G. *Agricola* 1031
Cornel. *Agrippa* 594
Cardinalis *Aguirre* 243
Didacus *Aguirre* 575
Henr. *Ahlers* 331
P. Otto *Aicherius* 93.124.129.741
Henricus *Ainsworthus* 2.13
R. *Ainsworth* 1027
Alagona 128
Ge. Dav. *Aland* 64
Abrah. *Alanus* 839
Io. Ian. *Alanus* 54
Guil. *Alardus* 526
Albani 264
Theoph. *Albanus* 609
Gabriel *Albaſpinaeus* 167.553.564.569 576.584.634
Io. Poltus *Albenaſius* 987
Albericus 343.443.477.1011
Geo. Wilh. *Alberti* 944
Ioan. *Alberti* 346
Valentinus *Alberti* 63.165.313
Albertus Stadenſis 245.371
Edmundus *Albertinus* 568
Franciſcus *Albertinus* 223
Petrus *Albinus* 348
Albricus 335.344
Albumaſar 263
R. Ioſephus *Albus* 327
Ludouicus *ab Alcaſar* 393
Andreas *Alciatus* 101.121.129.517 699.777
Alcuinus 160.262.422.477.518.552
Auguſtus *Aldenbrück* 349
Bernhardus *Aldrette* 42
Vlyſſes *Aldrouandus* 223.224
Hieronymus *Aleander*, iunior 115 129.170.332.339.341.342.344 346.414
Nic. *Alemannus* 226.423
Gabr. *Aleſſander* 521
Iac. *Alexander* 1012
Natalis *Alexander* 38.260.387.396 431.459.487.509.578
Alexandrina Eccleſia 263
Seuerus *Alexandrinus* ſ. Antiochenus 172.549.566
Alexander *Alexandrius* 98.514
Alexander *ab Alexandro* 103.374.354 357.406.420.450.484.496.497 498.830.893.1020

Thom.

INDEX SCRIPTORVM.

Thom. Maria *Alſanus* 444
Thom. *Alghiſius* 1019
Cornelius van *Alkemade* 1021
Allaſius 730
Leo *Allatius* 87. 129. 161. 162. 168 171. 174. 184. 193. 208. 232. 236 237. 239. 241. 242. 243. 256. 332 362. 409. 416. 418. 420. 456. 459 460. 464. 466. 478. 506. 509. 519. 532. 544. 563. 569. 578. 584. 751
Petrus *de Alliaco* 263. 271. 473
Petrus *Allixius* 171. 272. 327 480. 517
Theodorus Ianſon. *Almelouecenius* 190 293. 702. 703
Abibahr *Almontaſſerus* 247
Hier. v. *Alphen* 34. 643
Lud. *Alphitunder* 350
Alphonſinae tabulae 264
Alphonſus Rex 264
Marc. Tatius *Alpinus* 781
Proſp. *Alpinus* 36
Vincentius *Alſarius* 120. 129
Moſes *Alſchech* 2
Ioa. Henr. *Alſtedius* 252
Io. *Alſtorphius* 497
Io. Anton. Daldinus *Alteſerra* 65. 170 378. 684. 842
Frid. *Althanus* 451
Io. Geo. *Altmannus* 395. 1013
Io. Henr. *Altſtedius* 257
Iac. *Altingius* 2. 29. 30. 323. 324. 326 489. 531. 532. 551. 837. 933
Menſo *Altingius* 196. 203
Amalarius 160. 552
Sixtinus *Amama* 324. 547. 767
Io. Maria *Amati* 795
Elias *Amatus* 309. 1021. 1036
Mich. *Amatus* 562. 568
Ambroſius 415. 418. 453 481
Petrus *Amelius* 371
Theoph. *Amelius* 437. 512
Ioſeph *Ameſius* 969
Ammianus 100. 462. 463
Ammonius 379
Amphilochius 263
Moſes *Amyraldus* 610
Anaſtaſius Bibliothecarius 238. 240 294
Mileſius *Anaximander* 194
Io. Pet. *Ancherſen* 68. 95. 218. 350
Carolus *Ancillonius* 943. 1009
Ruardus *Andala* 452. 489
Carolus *Andreas* 627
Io. Valentinus *Andreas* 261
Tob. *Andreas* 1028
Valerius *Andreas* 857
Ioan. *Andrews* 507
Andron 322
Andronicus 247
Nic. *Andry* 584
Barthol. *Anellus* 729
Ludou. Sabbatinus d'*Anſora* 451
Franciſcus *Angelonius* 796
Chriſtoph. *Angelus* 511
Anianus 234
Anonymus Chiliaſta 10
— ſcripti Gallici, conformité des coutumes des Indiens Orientaux, etc. 18
— de origine gentis Francorum 56
— de Praefectis vrbis ex temporibus Gallieni 119. 129
— antiquae inſcriptionis 129
— de mirabilibus Romae 227
— de Ioue Vrio 342
— de Iubilaeo Romano 443

 Ano-

Anonymus de plantis Diis ſacratis 498
— Benedictinus de horis canonicis 511
— de praeiudiciis falſis et legitimis 656
Anonymi geſta Romanorum cum applicationibus moraliſatis et myſticis 39
— deſcriptio inſcriptionum et epitaphiorum etc. 129
— Breuiarium ritus graeci 162
— vetus orbis deſcriptio 192
— periplus Maris Euxini 192
— periplus Maris Maeotidis 193
— differt. de incertitudine in V prior. ſaec. hiſt. Roman. obuia 216
— deſcriptio vrbis Romae 219
— CPolis in XIV. regiones diuiſa 229
— ἐπιτωμὴ χρόνων 234. 236
— duo Theophanis Chronicon continuarunt 240
— breu. ſummarium Chronolog. 242
— diſſ. de anno, menſe et die mortis Ieſu Chriſti 267
— diſſ. Chronol. et crit. ad Herod. 292
— erläuterte Geſchichte der Götter und Helden ꝛc. 312
— Explication de divers monumens 332. 340. ſſ. 343
— Hodegus confutatus 397
— Traité de la Meſſe et de l'office divin etc. 397
— Boſcobel, ou abregé etc. 401
— Graeci Rhetorica 409
— diſſertatio ad numos in Chr. Wolter-eckii Elect. rei nummariae 442
— hiſt. Bericht vom röm. Jubeljahr 444
— explication d'une inſcription antique etc. 495
Anonymi epiſtola de ſiſtris 526
— lettre ſur l'ancienne diſcipline 570
— diſcourſe concerning auricular confeſſion 589
— Remarques ou reflexions crit. moral. et hiſtor. etc. 592
— differt. ſur les epreuves ſuperſtitieuſes, appellés jugement de Dieu 607
— jus Belgarum circa bullarum Pontific. reception. 640
— clear account of the ancient Epiſcopacy 655
— traité de l'origine des Cardinaux 668
— kurze und gründliche Hiſtorie vom Urſprunge der geiſtl. Orden 684
— Hiſtoire du Clergé ſeculier et regulier 684
— le Senat Romain 706
— idée d'un regne doux et heureux 730
— noua Hieroſolyma 730
— ophiriſcher Staat 732
— Remarques ſur l'adminiſtration des finances des Romains 772
— reſp. Rom. 774
— tableau de la cour de Rome 774
— gründl. Nachricht von dem Münzweſen insgemein ꝛc. 800
— Verzeichniß der Heiligen auf Münzen 803
— religio Bibliopolae 851
— K. rechtl. Behauptung der Ehe mit ſeiner verſtorbenen Frauen Schweſter 901
— Eſſay upon Litterature 962
— libellus de varia ludorum etc. conſuetudine 997
— artificial Clockmaker 1012

Ano-

INDEX SCRIPTORVM.

Anonymi Caminologie, ou traité des cheminées 1004
Duorum *Anonymorum* geöfnetes Münz-Cabinet 736
in *Anonymum* Geographum Rauennatem variae lectiones 190
Caſtus Innocentius *Anſaldus* 743
Innocentius *Anſaldus* 336. 345
P. C. *Anſaldus* 354
Anſelmus Abbas 245.407
Antiochena eccleſia 263
Antiocheni 271
Antiphon 322
Theſaurus *Antiquit.* eccleſiaſt. 294
Antiquitates Romanorum etc. 97
Antonini itinerarium 208
Marcus *Antoninus* 514
Nic. *Antonius* 227.423
Paullus *Antonius* 444.580
S. *Antonius* 474
Nicolaus *Apati* 687
Alexander *Aphrodiſeus* 379
Aphtiſius 245
Sigiſm. Iac. *Apinus* 867
Sidonius *Apollinaris* 420
Apollodorus 231.322.812
Apollonius 335
Apoſtolius 608
Appianus 227. 402
Apuleius 611
Philippus *Aquinas* 387
Carol. de *Aquino* 812
Victor *Aquitanus* 244
Carol. *Arbuthnot* 808
Arcadius 900
Arcerius 866
Mr. *Archimbaud* 1027
Petrus *Arcudius* 562.569.579
Arculphus 184
Scribanius *Arcularius* 483
Nic. Laur. *Arctander* 750
Leonhardus *Aretinus* 80.129.697
Franciſcus *Argelati* 567
Phil. *Argelatus* 970
Ioan. *Argolus* 258
Arianus 235
Abrah. Dav. *Arie* 389
Iac. Iuda *Arie* ſ. *Leo* 387.389
Paullus *Aringhus* 164.173.220.226. 413.415.1020.1025.1036
Ariſtides 228.314.379.410
Ariſtophanes 339.354 ſq.405
Ariſtoteles 246.380.738
Benedict. *Arius*, vid. *Montanus.*
Anton. *Arnaldus* 569
Georgius d'*Arnaud* 125.129.319.762
Carol. *Arndius* 13.39.728.935
Ioſ. *Arndius* 13.158.736
Pet. *Arndius* 560
Trogillus *Arnkiel* 43.58.348.482.561
Arnobius 317.335.338.353.354.359 402.412.449
Chriſtoph. *Arnoldus* 319.330.333.349. 454.751
C. F. *Arnoldus* 1022
Gottfr. *Arnoldus* 55.59.163.509
Sim. Io. *Arnoldus* 720
Pet. Frid. *Arpe* 592.634
Matthaeus de *Arragonia* 478
Laur. *Arrhenius* 446
Arrianus 191 ſq. 380.412.418
Io. *Arrowſmith* 811
Artabanus 335
Artemidorus 304.610
Artiga 836
Io. d'*Artis* 576.580

Arto-

INDEX SCRIPTORVM.

Artopaeus 46
M. *Artorius* 344
Marmora *Arundeliana* ſ. Oxonienſia 249
Aſcianus 226
Sixtus *Aſpachius* 340
Hamza *Aſplahanenſis* 248
Ioſeph. Simonius *Aſſemannus* 246. 247. 451. 467. 480. 482. 841. 933
S. *Aſterius* 864
Io. *Aſtorius* 125. 229
Io. Anton. *Aſtorius* 122. 129. 320. 342
Aſtrampſichus 610
Athanaſius 452
Athenaeus 355. 405. 410. 812. 872. 1010
Titus Pomponius *Atticus* 921
Mr. *Aubert* 1027
Audiffretus 198
Raphael. *Auellinus* 31
Io. *Auenarius* 520
Io. *Auentinus* 348
Benedictus *Aueranius* 312. 314. 341. 492. 496. 1009. 1020
Io. Erneſt. ab *Auerswalda* 935
Aufgefangene Briefe 1032
Edmundus *Augerius* 586
Frid. Albr. *Auguſti* 428
Auguſtinianus 259
Franciſcus a S. *Auguſtino* 570
Auguſtinus 168. 228. 232. 263. 267. 309. 335. 338. 359. 379. 387. 417. 442. 471. 481. 484. 514. 556
Leonh. *Auguſtinus* 72. 321
Anton. *Auguſtus* 113. 116. 129. 130. 322. 921
Auicenna 258
Auienus 193. 194
Dominic. *Auliſius* 123. 129. 933
Auoda Sara 387. 453
Corn. *Aurelius* 52
Iulianus *Aurelius* 320
Iulius *Aurelius* 348
Petrus *Aurelius* ſ. I. Vergerius de Haurance 180
Matthaeus *Aurogallus* 925
Auſonius 461
Io. *Aymonius* 569
Georg. Henr. *Ayrer* 893. 901
Chr. Fr. *Ayrmann* 45. 50. 58. 443
Azizus 328
Io. *Azorius* 259
Andr. *Aznar* 375

B.

Io. Aug. *Bacchius* 354. 448
Abdias *Babylon* 412
Benedict. *Bacchius* 30. 170. 210
Andr. *Baccius* 84. 120. 130. 502. 871. 1011
Luc. *Bacmeiſterus* 504
P. *Badierus* 680
Io. a *Bado* 576
Didacus *Baëça* 505
Petrus *Baeng* 260
Petrus *Baelius* 102. 306. 316. 319. 377. 404. 473. 497. 514
D. Guil. *Baierus* 587
Io. Guil. *Baierus* 502
Io. Dan. *Baierus* 642
Io. Iac. *Baierus* 504
Hadrian. *Bailletus* 170. 377. 451. 472. 728. 972
Robert. *Baillius* 257
Balbus 119
Antonius *Baldaſſari* 522
Phil. *Baldinuccius* 971
Bened. *Balduinus* 865

Fridr.

Frid. *Balduinus* 504
Paſchaſius *Balduinus* 501
Bernard. *Baldus* 187
Robert. *Balſoreus* 1011.1016
Sim. *Ballarinus* 104
Franc. *Balthuſius* 309.329
Iac. Heinr. a *Balthaſar* 357
Steph. *Baluzius* 167.221.371.372.376 442.459.476.556.557.581
Laur. *Banck* 641
Alex. *Bandiera* 852
Anſelm. *Bandurius* 206.220.229.282 283.294.337.341.345.409.416 449.1026
Henr. *Bangertus* 60.348
Abbas *Banierius* 308. 312
Anton. *Banierius* 39.40.331.332.336 339.348.352
Io. Phil. *Baraterius* 185.294.
Iulius *Barbaranus* 90
Herm. *Barbarus* 919
Ioſeph. *Barberius* 87.130
Henr. *Barberoſus* 222
Barhebraeus 246. 248
Io. *Barbeyracus* 983
Auguſtin. *Barboſa* 211
Guil. *Barclaius* 641
Bardeſanes 716
Hieron. *Bardius* 259
Petr. Aug. *Bargaeus* 114.130.222.224
Dan. Eberh. *Baringius* 964
Eberh. *Baringius* 949
Alb. *Bariſonus* 124.130
Barlaamus 573
Melch. *Barlaeus* 352
Franc. *Baronius* 373
Io. *Barneſius* 664
Ioſ. *Barneſius* 356.514
Caeſar *Baronius* 210.219.249.261.263 266.270. 369. 370.371.372.381 406. 414. 456. 461.464.475.476 477.511.702
Sebaſt. *Barradius* 261
Barthol. *Barrientus* 99
Iſaacus *Barrow* 304. 583
I. A. *Bartels* 454
Iac. *Bartenora* 4.5
Obadias *Bartenora* 16
Io. Caſp. *Barthelius* 842
Caſp. *Barthius* 39.105.332.334.355 384. 398. 468. 477. 515. 517. 550 642.753.893.985
Bartholus *Bartholinus* 47.130.839
Caſp. *Bartholinus* Fil. 528.650.91[illegible]
Chriſti. Henr. *Bartholinus* 491
Thom. *Bartholinus* 349.489.503.546
Pius Ant. *Bartolinus* 98
Petr. Sanct. *Bartolus* 88.225.227
Pet. Sanct. *Bartolius* 1039
Bartoloccius 4.6.30.31.383.426.439 524.931.932
Iul. *Bartoloccius* 256.430 438.787.933
Hier. *Baruffaldus* 123.130.1027
Henr. Iac. v. *Baſhuyſen* 60.327.336 434.472.550
Io. van *Baſhuyſen* 15.934.935
S. *Baſilius* Magnus 426
Baſilius Seleucienſis 904
Iac. *Baſnagius* 11.24.158.244.316 326.385.842
Sam. *Baſnagius* 249.252.258.265.269 429.430.484.509.511.531.702 909.1027
Ioſeph. Bimardus de la *Baſtie* 649
Iac. *Battelerius* 615
Ioan. *Battelius* 1011

Io. Iac. *Battierius* 754
Io. Chriſtoph. *Batellus* 421
Theod. *Battus* 1001
Baua Bathra codex Talmudicus 936
Baudelotus 351
Mich. Ant. *Baudrandus* 198.199.211
Bauhinus 220
Luis de *Bauia* 372
Mich. *Bauldry* 160
Mich. *Baumannus* 504
Frid. Chriſt. *Baumeiſter* 949
Mart. *Baumgarten* in Breitenbach 186
Sigm. Iac. *Baumgarten* 163.186.188 249.251.337.432.469.480.517 558.901 968.971
Guil. *Baxter* 205
Theoph. Sigfr. *Bayer* 46.346.1039
Lazar. *Bayſius* 84.88.116.130.840. 1010
Baylius 215
Iſaacus *Beauſobrius* 42.319
Balthaſ. *Bebelius* 56.322.414.418.420 456.475.509.519.549.554.558 560.568:577 582.584.1025
Henr. *Bebelius* 50.143.130.699
Mart. *Becanus* 511
R. *Bechai* 873
Io. Volcmar *Bechmannus* 947
Becker 54
Balth. *Beckerus* 319
Matth. Fried. *Beckius* 31.185.749 810.1023
Mich. *Beckius* 512
Io. Chriſtoph. *Beckmannus* 543
Ioan. Chriſtian. *Becmannus* 331
Beda 27.119.160.258.263.270.349 387.389.484
Beda Venerabilis 184.245
Arthur *Bedford* 261.273.524
Ferd. Wilh. *Beer* 253
Laur. *Begerus* 72.225.321.333.338 340.347.355.384.400.403.496 796.922.1036
Io. Carol. *Beheim* 737
Io. *Behmius* 258.355.431.556
Gottfr. *Behrendt* 946
Vlug *Beigus* 192
Matth. *Beke* 441
Arn. Coruin. *Belderen* 680
Io. *Belethus* 160
Iac. *Belgradus* 106
Matth. *Belius* 47
Rob. *Bellarminus* 260.353.369.385 419.421.454.460.465.469.473 476.511.521.563.581.582.586
Bellendenus 706
Bellicardus 108
Io. Arnd. *Bellmann* 392.495.514
Io. Andr. *Bellmannus* 1022
Petr. *Bellonius* 83.130.1028.1037
Io. Petr. *Bellorius* 72.81.88.114.120 130.131.224.225.321.338.462 1036.1039
Basnagius *Bellouallius* 791
Io. Baptiſta *Bellus* 115.117.120.404 406.419
Thom. *Bellus* 93
Franc. *Bencius* 1024
Ant. *Bendinellus* 99
Benedictini 509
Benedictus XIV. 567
Io. *Benedictus* 257
Leonard. Vairius *Beneuentanus* 618
Elias *Benoiſt* 317
Henr. Lud. *Benthemius* 413.507.944 970

Gerh.

Gerh. Io. *a Bentinck* 293
Rich. *Bentleius* 235.249
Eric. *Benzelius* 1.369.371.501.932
Henr. *Benzelius* 388.393.422.633 690
Nic: *Beraldus* 972
Berceau 970
Eduard. *Berewoodus* 210
Petr. *Bergeronius* 185
Iac. Phil. *Bergomenſis* 478
Io. Arn. *Bergellanus* 968
Iac. Gerh de *Bergeries* 505
Io. Guil. *Bergerus* 57.202.354.446 448.492.507.843
Nic. *Bergierius* 118.130.195.218.220 221.222.228.347.385.404.406
Phil. *Bergomas* 262
C. *Bernardini* 219
Didacus *Bernardinus* 729
Bernartius 854
Matth. *Berneggerus* 195.233.406.410 582.777.839
Eduard. *Bernhardus* 2.30.31.248.387 395.424.430.433.441.485.501 522.787
Iac. *Bernhardus* 307
Io. Balthaſ. *Bernholdus* 508
Bernouldus ſ. Berno, Monach. Richenauienſis 160
Matthaeus *Beroaldus* 257.481
Phil. *Beroaldus* 98
Magnus *Beronius* 555
Beroſus 251
Io. *Bertelius* 60
Io. *Bertels* 349
Petr. *Berthaldus* 115.130.358.407 411.412.421
Phil. *Bertherius* 544
Io. Sam. *Berthius* 891
Pet. Sanctius *Bertholus* 1036
Petr. *Bertius* 122.130.184
Ern. Aug. *Bertlingius* 444
Bonauentura Corn. *Bertramus* 32.688 767
Io. Laur. *Bertus* 257.269.294
Io. Frid. *Bertramus* 785
Helladius *Beſantinoi* 87
Chriſtoph. *Beſoldus* 261.771
Beſſarius Cardinalis 329.864
Henr. *Beſſelius* 349
Betkius 166
Thom. *Beuerley* 260
Xyſtus *Betuleius* 321
Io. Georg. *Betulius* ſ. *Burchardus* 967
Guil. *Beueregius* 187.206.273.413 416.417.456.463.467.468.473 556.564.893
Bartholom. *Beuerinus* 742.808
Io. *Beuerouicius* 607.916
Cornel. *Beughem* 970
Io. Frid. de *Beulwitz* 751
Ant. *Beuter* 259
Andreas *Beyerus* 31.330.359.788
Auguſt. *Beyerus* 980
Chriſtoph. *Beyerus* 577
G. *Beyerus* 562
Laur. *Beyrlingius* 1020
Frid. Iac. *Beyſchlagius* 778
Theodor. *Beza* 735.899
Iac. *Biaeus* 799
Franciſc. *Bianchinus* 195.225.226.249 764.1037
Ioſephus *Bianchinus* 226
Theodor. *Bibliander* 260

Bibliotheca Bremenſ. 39.396.417
——— Lubecenſ. 401
——— nouor. libror. 23.851
——— Patrum 160.294.1026
——— ſelecta 799
Abgeſonderte Bibliotheck 769
Bibliotheque Françoiſe 352.498
——— Germanique 440
——— univerſelle 304
Iac. *Bidermannus* 729
Io. Georg. *Bidermannus* 1010
Io. Gottl. *Bidermannus* 313.334.347 356.401.1037
Hieron. Wig. *Biel* 435
Io. Chr. *Biel* 37
Ludov. de *Biel* 785
Beniam. *Bielerus* 349
Io. *Biermannus* 431.440.505
Nic. *Billialdus* 459
Iac. *Billius* 506.549
Tho. *Bilſonus* 651.654
Io. Geo. *Bindrim* 615
Beniam. *Binetus* 353
Ioſeph. *Bingham* 163.208.413.416 452.456.464.471.472.473.477 506.517.521.549.554.555.556. 557.558.561.562.584.680.841 894.1025
Ern. Iul. *Biörnerus* 47
Thomas *Birch* 944
Ianus *Bircherodius* 47.62.482
Thom. Broderus *Bircherodius* 72.206 351.799
Gabriel *Biſciola* 949
Laelius *Biſciola* 543
Richardus *Biſcoe* 932
Io. *Biſſelius* 729
Ed. *Biſſeus* 866
Bernh. *Biſſus* 158
Ant. Ferrus *Bitectenſis* 1009
Bito 824
Franciſc. *Binarius* 244.412
Pet. *Bizotus* 801
le Blanc 799
Ioſeph. *Blancanus* 261
Petrus *Blaeſenſis* 591
Ioan. *Blair* 250.274
Elias *Blanchardus* 698
Franciſc. *Blanchinus* 170.266.481
Matth. *Blochius* 673
Magnus Gabr. *Blockius* 592
Io. *Blomius* 187
Dauid *Blondellus* 172.271.406.412 413.419.562.568
Franciſc. *Blondellus* 218.451
Flauius *Blondus* 90.226
Io. *Blondus* 729
Carol. *Blount* 901
Io. *Blum* 812
Henr. *Blumenbachius* 463
Blumius 63
Chr. Gotth. *Blumberg* 51
Andr. *Boberg* 573
Albert. *Bobouius* ſ. *Bobousky* 512.582 1027
Boccalinus 972
Io. *Boccatius* 322.343
Hieron. de *Bocchiis* 260
Ludov. de *Bochat* 204
Sam. *Bochartus* 26.34.43.185.216. 312.437.480.494.499.501.504
Bochellus 233
Frid. Sam. *Bockius* 812
Lazarus Andr. *Bocquillotus* 566
Io. Heinr. *Boeriſius* 60.350.524
Io. Chriſtoph. *Bodenſchatz* 18

Io.

Io. Bodinus 1028
Ioa. Henr. Boeclerus 39.47.60 87.118 130.812.987
Iuſt. Chph. Boehmerus 1033
Iuſtus Henningus Boehmerus 64.413 423.453.454.561. 564. 578. 751 842
Iac. Boehmius 316.382
Georg. Ludov. Boehmerus 412
Io. Gottlob Böhmius 60.350
C. I. Bockelmannus 161
Theodorus Boendermaker 971
Boerhaven 54
Chriſt. Frid. Boernerus 551
Frid. Boernerus 336.365
Georg. Gottl. Boernerus 451
Boëthius 756.763
Zacharias Boganus 71
Petrus Bogdanus 258
Elias Boherellus 114.219
Io. Gottl. Bohnius 36.334.497
Abr. Boboritzus 47
Boilauius 171 ſq.
Iac. Boileau ſ. Beuilaqua 359.578.588 841
Iac. du Bois 258
Io. Iac. Boiſſardus 96.219.592.1020 1021
Ioan. Bapt. Thiaudierius de Boiſſy 491
Io. Boiuinius 2.278.341
Ludovic. Boiuinius 252
Boiuinus 1009
Marc. Ant. Boldettus 1038
Ern. Chr. Boldich 36.641
Iac. Bolducus 569
Bollandus 369.376.461.463.464
Laurent. Dauid Bollhagen 391
Anton. Bombardinus 125.130.759
Daniel Bombergius 6
Io. Bona 167.168.171.332.413.506 509.511.517.518.521.532.553 571.842.1011
Franc. Maria Bonada 367.1009
Pet. Nic. Bonamius 618
Iac. Bonani 202
Philip. Bonanni 224.373.410.443. 496.683.686.842.854.1028.1036
Philippus Bonarata 367.507.1009
Vinc. Bonardus 522
Oliuerius Bonartius 511
Io. Paul Bonetus 964
Iac. Bonfrerius 33.184.185
Bongarſius 197.209
Balthaſ. Bonifacius 101.103.105.124 130.215.334.523.893.950
Bonius 341
Bonnetus 524
Io. Andreas Angelinus Bontempus 524 526
Nic. Borbonius 775
Henr. van der Borcht 804
Hermannus Bordewiſch 336
Ludovic. Borgheſius 505
Ant. Borianus 105
Chriſtian. Bornitius 398.934
Iac. Bornitius 771
Io. Ern. Bornitius 747
Iac. Henr. Bornius 759.763
Iac Borragius 699
Anton. Borremanſius 422.615
Andr. Borrichius 217
Olaus Borrichius 114.130.217
Fridr. Borromeus 534
Chriſtoph. Borſtorſius 747
Io. Bapt. du Bos 220
Lambertus Bos 69.398

Boſeus 1009
Chriſti. Wilh. *Boſe* 332
Claud. Groſeus de *Boſe* 343
Anton. *Boſius* 226. 227. 1025
Hieron. *Boſius* 526
Iac. *Boſius* 755
Io. Andr. *Boſius* 115. 130. 173. 233. 238. 240. 245. 358. 407. 413. 514
Io. Iac. *Boſius* 313. 356. 754
Simon *Boſius* 694
Wilh. *Boſſardus* 698
Willebrord. *Boſſchaertus* 64
Ioan. Gottl. *Boſſeckius* 333. 486. 936
Iac. Benignus *Boſſuetus* 260. 590
Hieron. *Boſſus* 123. 13[illegible]. 462
Barthol. *Botſaccus* 508
Ioan. *Botſaccus* 504
Io. *Bottarius* 104
Io. *Bouhierius* 649
Carol. *Bouillus* 260
Io. *Boulaeſius* 258
Caeſar Egoſſeus *du* Boulay 61. 96
Iac. *Boulduccius* 919
Bourdelotius 496. 524. 755. 1034
Henr. *Bourne* 1035
Simon *Bouſſac* 400. 443. 452. 465. 467
Gottfr. *Bouſſardus* 908
Claudius *Bouteroe* 787. 799
M. Zuerius *Boxhornius* 47. 57. 60. 112. 115. 132. 250. 259. 315. 338. 343. 344. 350. 356. 385. 523. 700
Claud. *Bozeus* 347
Groſſius *Bozeus* 28. 339. 495
Bozius 341
Iac. *Bracellus* 202
Gotthardus *Braem* 333
Franciſc. *Bragge* 616
Nic. de *Bralion* 842
Io. Arnold *de Brand* 800
Io. Georg. *Brand* 440
Io. Bapt. *Braſchius* 40
Io. Maria *Braſichellanus* 240
Io. Alexander *Braſſicanus* 780
Dauid *Braunius* 802
Io. *Braunius* 11. 29. 36. 332. 392. 409. 488. 491. 501. 525. 641. 689. 836. 936
Florentius *Brauonius* 245
Io. Caſp. *Brechemmacher* 50
Brechmius 421
Raymundus *Breganius* 308
Bernhardus *de Breitenbach* 186
Chriſt. *Breithaupt* 964
Io. Frid. *Breithaupt* 14. 428
Henr. *Brenckmannus* 293
Elias *Brennerus* 798
Io. *Brentius* 262
Eduard. *Brerewoodus* 787
Thom. *Bret* 655
Car. *Bretus* 123. 131. 745
Brewerus 374
Philippus *Brietius* 198. 250. 261
Melch. a *Briga* 40
Petrus *Brinch* 276
Suen *Bring* 869
Barnabas *Briſſonius* 41. 82. 83. 90. 117. 131. 313. 315. 334. 338. 354. 452. 454. 463. 468. 482. 494. 513. 523. 543. 555. 758. 812. 841. 892. 1039
Fr. *Britius* 261
Guil. *Brito* 867
Marianus *Brixianus* 925
F. *Brocardus* 33
Io. *Brodaeus* 99. 100. 843
Broekhuſius 859
Brömannus 49

Henr.

INDEX SCRIPTORVM.

Henr. *Broemelius* 413
Franciſc. *Brokesby* 654
Magnus von *Bromel* 798
Eberh. *Bronchorſtius* 947
Ianus *Brouckhuſius* 344. 354
Brouerius 517
Hugo *Broughtonus* 257. 501
Broukhuſius 523
Chph. *Browerus* 47
Henr. *Browerus* 893
Thomas *Brown* 500. 750. 1031
Eduard *Brownius* 457
Groſius *de Broze* 441
Iac. *Bruckerus* 319. 931. 932
Franc. Ern. *Bruckmannus* 881
Wilh. Hier. *Brucknerus* 46
Chr. *Brüningius* 70. 337. 447. 495. 867
Florentius *de Bruin* 442
Frid. *Brummer* 67
Corn. *le Brun* 1027. 1037
P. *Brun* 172. 567. 606. 609. 619
M. A. *Brunellus* 781
Brunichius 235
Bruningſius 403
Io. Sal. *Brunquellius* 745
Io. *Brunſmannus* 9
Caſp. *Bruſchius* 51. 211
Io. Iac. *Buccardus* 239
Gabriel *Buccellinus* 261
Arnold *Buchellius* 870
Sam. Frid. *Bucher* 753
Aegidius *Bucherius* 119. 244. 252. 294. 451. 469
Sam. Fr. *Bucherus* 13. 690. 839
Auguſt. *Buchnerus* 619
Godofr. *Buchnerus* 507. 533
Abrah. *Bucholcerus* 259
Chrph. Io. *Bucholtius* 901
Io. Chriſt. *Buckius* 441
Guil. *Budaeus* 797
Io. Franc. *Buddeus* 162. 164. 260. 316. 324. 331. 369. 377. 505. 507. 511. 543. 564. 580. 668. 931. 932. 983
Curieuſes Bücher-Cabinet 577
Neuer Bücher-Saal 94. 97. 195. 944
Andr. Elias *Büchnerus* 946
Henr. de *Bünau* 369
Ant. Frid. *Büſching* 200
Dav. Sigm. *Büttner* 62
Claud. *Buſierius* 261
Io. *Bugenhagen* 64
Bulaeus 370. 371. 474. 478. 938
Iul. Caeſar *Bulengerus* 41. 81. 82. 84. 88. 115. 117. 120. 131. 228. 229. 341. 342. 367. 406. 410. 418. 420. 462. 543. 592. 556. 871
Bulgari 264
Ioan. *Bullandus* 377
Iac. *Bullardus* 239
Iſaac. *Bullartus* 968
Bulletus 984
Ismael *Bullialdus* 258. 408. 448. 626
Bullingerus 259. 366
Georgius *Bullus* 307
Io. Lud. *Bunemannus* 970
Pet. *Bungus* 327
Io. *Buno* 200. 203. 257. 260
Henr. *Buntingius* 186. 259. 787
Octauianus *Buonaccorſus* 1009
Io. *Burchardus* 239
Burettus 985
Corn. *Burgeſius* 769

Io.

Io. Phil. *Burggrauius* 57.1008
Io. Chr. *Burgmann* 162.486
Franc. *Burmannus* 398.510.651.838 933.1033
Petrus *Burmannus* 90.95.98.102.124 131.340.342.347.773
Gilbert. *Burnetus* 373.1037
Guil. *Burnetus* 590
Thom. *Burnetus* 1038
Guil. *Burtonus* 205
Ioan. *Buſaeus* 461.671
Io. Chriſtoph. *Busmannus* 899
Felician. *Buſſi* 201
Io. de *Buſſieres* 261
Io. *Buſthamantius* 500
Vinc. *Butius* 120.131
Io. *Butlerus* 480
Buttius 235
Io. *Buxtorfius* 4.12.16.26.28.31 ſq.33 35.36.259.323.324.334.381.395 398.428.430.490.494.497.502 531.547.550.567.633.641.713 838.873.891.932.936
Ant. *Bynaeus* 29.270.478.607
Cornel. *Bynkershock* 593.919
Henr. Ioan. *Bytemeiſter* 786
Henr. Chriſtoph. *Bytzouius* 341
Abrah. *Bzouius* 249.363.370.372 378.419.443.474.476.477.752

C.

Nic. *Cabaſilas* 421.560
Io. *Cabaſſutius* 951
Caeſalpinus 316
Caeſar 306.348
Iul. *Caeſar* 491
Phil. *Caeſar* 63
Caeſarius 429.543
Octauius *Caetanu* 803
Carol. *Caffa* 679
Marſil. *Cagnatus* 99.195
Pet. Ant. *Caietanus* 994
Io. *Caillius* 968
Caius 517
Coelius *Cakcagninus* 39.82.88.132
Frid. Vlr. *Calixtus* 458.549
Geo. *Calixtus* 245.549.571.909
Gregor. *Calixtus* 755
Domit. *Calderinus* 98
Callimachus 54.355.1037
Nic. *Calliachius* 122.125.126.127 132. ſq. 336.448.759.869
Auguſtin. *Calmet* 2.13.18.27.28.186 220.251.260.309.311.326.330 331.383.392.394.407.426.489 524.583.642.742.747.750.811 837.873.891.933.951.1022
Angel. *Calogiera.* 104
Abrah. *Calouius* 260.333
Ioan. *Caluinus* 947
Io. *Caluortius* 18
M. Fabius *Caluus* 220
Sethus *Caluiſius* 250.257.270.481
Caſp. *Caluoerius* 64.159.348.391 456.474.507.522.533.558.837 893.1020
Luc. *Camarra* 128.133
Wilh. *Cambdenus* 204.1031
Erdm. Godofr. *Camentius* 9
Ioach. *Camerarius* 83.85.88.100 133.240
Phil. *Camerarius* 215.491.523
D. *Camius* ſ. Kimhi 2
Thom. *Campanella* 729
Io. Ant. *Campanus* 992
Aug. *Campianus* 700
l'Abbé de *Camps* 52

Franc.

Franc. des *Camps* 995
Steph. de *Canaye* 744
Pantal. *Candidus* 259
Pet. Maria *Canceparius* 961
Cangius 45.158.162.195.217.220 221.229.322. 332.354.355.381 383.402.408.413.415.453.456 457.460.463-466.469.472.478 479.517.521.522.544.584.714 715.994.996.1027
Angelus *Caninius* 323
Henr. *Caniſius* 244.370.371.372. 442.461
Petr. *Caniſius* 770
Henr. *Cannengieter* 54
Robertus Robertſon le *Canu* 425
Io. *Cantacuzenus* 714
Pet. Ioſeph. *Cantelius* 94.700
Guil. *Canterus* 99
Theod. *Canterus* 99
Iul. Caeſ. *Capaccius* 128.133.202
Marcianus *Capella* 379
Claud. *Capellanus* 9
Capellus 271
M. Ant. *Capellus* 257.260.266
Dominicus *Capellus* 375
Iac. *Capellus* 2.249.260.381.426 909.934
Ludouicus *Capellus* 2.187.262.324 389.391.427.452.645
Rudolph. *Capellus* 792.953
Ant. *Caracciolus* 163
Hier. *Cardanus* 465.592.958
Iſaac. *Cardoſo* 424
Guil. *Cardellus* 922
Gemellus *Carcri* 257.1028.1031
Io. *Cario* 257
Bernh. Pet. *Caril* 543
Iuuenel de *Carlencas* 944
Geo. *Carletonus* 769
Guſtav. *Carlholm* 421
Caro ſ. Ioſeph. Maria Thomaſius 565
Lud. Iac. a S. *Carolo* 670
Carolus M. 64.565
Franc. *Carolus* 1035
Io. Rain. *Carolus* 247
Phil. *Carolus* 93.105.647
Carpenteriana 366
Carpenterius 964
Paul. Theod. *Carpouius* 583
Ben. Dauid *Carpzouius* 29.36.837
D. Io. Bened. *Carpzouius* Pater 25.29 400.426.433.439.445.464.482 489.502.519
Io. Ben. *Carpzouius* Fil. 324.325.447 583
Io. Ben. *Carpzouius* Nepos 503.533 1022
Io. Gottlob *Carpzouius* 3.15.260.317 387.388.393.395.397.422.428 430.431.434.436.440-442.486 633.641.642.787.790.933.1021
Sam. Bened. *Carpzouius* 168.386.561
I. *Carrelius* 684
Pet. *Carrera* 128.133
Io. Franc. Gemellus *Carrerius* 393.512
Chriſt. *Cartwrigthus* 2.323.428
Ioſeph. Maria *Carus* 519
Blaſius *Caryophilus* 501.781.865
Io. Matth. *Caryophilus* 463
Io. Baptiſta *Caſalius* 39 82-85.95.133 159.226.345.892.893.1033
Paul. *Caſatus* 1035
Caſauboniana 413.475.521
Iſaac. *Caſaubonus* 105.165.188.209 234-236.314.315.346.358.412 427

427. 429. 446. 449. 461 - 464. 467 475. 481. 498. 542. 543. 568. 581 840. 955
Mericus *Caſaubonus* 10. 507. 519
Pet. Leo *Caſella* 101. 127. 133
Iun. Durent. *Caſellius* 99
Caſonouanius 868
Geo. *Caſſander* 160. 510. 518. 554. 564
Gregor. *Caſſander* 755
Gottfr. Bernh. *Caſſeburgius* 753
Io. Phil. *Caſſelius* 216. 334. 394. 400 494. 496. 552
Io. *Caſſianus* 480. 685. 841
M. Aurelius *Caſſiodorus* 245. 262. 270 963
Andr. Piſcura *Caſtaldus* 160
Ioſeph. *Caſtalion* 100. 113. 114. 133 ſq. 406
Sebaſt. *Caſtalion* 689
Auguſtinus *Caſtanus* 522
Claudius *Caſtellanus* 173
Pet. *Caſtellanus* 82. 84. 85. 87. 133. 447
F. Lucas *Caſtellinus* 376
Edmund. *Caſtellus* 500
Rob. *Caſtellus* 1016
Bonauentura *Caſtilionaeus* 52. 101. 202
Didacus del *Caſtillo* 836
Caſtor Rhodius 231
Chriſtoph. a *Caſtro* 592
Steph. Roder. de *Caſtro* ſ. Caſtrenſis 608
Mar. Ben. *Caſtronius* 1012
Nic. *Catherinotus* 969
Arnoldus *Cathius* 255
Cato 231
Valerius *Cato* 523
Adrianus a *Cattenburgh* 385
Catullus 442
Andr. *Catullus* 51
Io. Baptiſta *Catumſirtus* 569. 580
Guil. *Caueus* 163. 169. 170. 210. 235 407. 418 419. 422. 454. 472
Guilh. *Caulius*. vid. infra Choul.
Mich. Angelus *Cauſeus* de la Chauſſe 72 104. 115. 119. 120. 134. 321. 339 341. 342. 344. 345. 496. 1009. 1036
Nic. *Cauſſinus* 40. 965
Caylius 1028
Geo. *Cedrenus* 237. 241. 263. 270
Chriſt. *Cellarius* 34. 47. 51. 54. 55. 95 124. 134. 197. 326. 339. 383. 423 491. 745
Iuſt. *Cellarius* 1021
Pet. *Cellenſis* 387. 475
Ludov. *Cellotius* 675
Magnus *Celſius* 258. 425
Olaus *Celſius* 331. 396. 397. 435. 500 839. 1031. 1037
Celſus 399. 812
Conr. *Celtes* 46
Rob. *Cenalis* 119. 134
Io. *Cenellus* 359
Cenſorinus 442
Cato *Cenſorinus* 812
Centuriae Magdeburgicae 419
Centuriatores Magdeburgenſes 158
Io. Lud. de la *Cerda* 167. 170. 400 407. 497. 516. 715
Pet. *Cerebroſus* 587
Io. Bapt. de *Ceuallcriis* 224
R. Imman. *Chai* 387
R. *Chaiim* 434
Carol. *Chais* 444
Chalcidius 379
Leon. *Chalcondylas* 977
Chaldaei 263

Cham-

Chambort 57
Dan. *Chamier* 385
Steph. *Chamillardus* 1038
Thom. *Chapmannus* 706
Raymund. *Chaponellus* 685
Sam. *Chapuzellus* (Chapuzeau) 943
Io. *Chardinus* 482. 484. 512. 582. 771
Io. Barthol. *Chariſius* 68. 992
Vinc. *Chartarius* 321
I. G. de *Chauſepié* 748
Chauſſacus 225
Io. *Checozzi* 400
Chr. Gottfr. *Chemnitius* 68
Mart. *Chemnitius* 366
Herb. de *Cherbury* 308
F. Matth. *Cherneux* 259
Cherubinus a Sancto Ioſepho 2. 4. 13. 396. 426. 427. 430. 434. 436. 438. 439. 440. 441. 452. 486. 502. 525. 531. 583. 873. 933
Laert. *Cherubinus* 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 474
Andreas *de Cheſne* 209. 244. 462
N. *Cheuallier* 496
Andreas *Cheuillerius* 6. 968. 972
Vrbanus *Cheuraeus* 256. 259. 264
Claud. *Chifletius* 121. 134
Henr. Tho. *Chifletius* 121. 134
Ioach. *Chifletius* 114. 134. 321
Ioach. Iac. *Chifletius* 52. 66. 121. 134. 164. 1026. 1032
Petrus Franciſc. *Chifletius* 764
R. *Chiias* 32. 436
Edmundus *Chilmeadus* 235. 264
Valerius *Chimentellus* 134
Thomas *Chioccarellus* 359
Edmundus *Chiſhull* 447. 523. 1010
R. *Chiskiias* 2
Ern. Mart. *Chladenius* 420. 497
Io. Ern. *Chladenius* 508
Io. Mart. *Chladenius* 169. 455
Mart. *Chladenius* 567
Georg. *Chladnus* 421
Choiſius 976
Io. *Chokierius* 523. 542. 950
Renatus *Choppinus* 209
Nic. *Chorierius* 312
Guil. *Choulius* ſ. *Caulius* 96. 164. 339. 340. 341. 347. 495. 496. 813. 844
Dauid *Chriſtianus* 326
Frid. Albert. *Chriſtianus* 18. 431. 438
Florens *Chriſtianus* 354 ſq.
I. C. *Chriſtianus* 734
Io. Frid. *Chriſtius* 53. 340. 764. 972. 973. 1010. 1016
M. Iac. *Chriſtmannus* 117. 134. 256
Chronicon Alexandrinum 235. 264. 271
——— Antiochenum 235
——— Caſaubonianum 236
——— Conſtantinopolitanum 236
——— Ebraeorum 256
——— Euſebianum 232 ff. 275
——— Paſchale 235. 384. 417
——— Orientale 247. 263
——— Samaritanum 248.
——— Slauicum 371
——— der Stadt Frankfurt am Mayn 968
Wilh. Chr. Iuſt. *Chryſander* 164. 468. 529

Georg. *Chryſococia* 192
Emanuel *Chryſolora* 229. 565
Dio *Chryſoſtomus* 334.398. 409.410 1033
Io. *Chryſoſtomus* 268 430.439.461. 466.481.487. 564
Dauid *Chytraeus* 86.134.259 348 925
Alphonſus *Ciacconius* 90.225 264
Petrus *Ciacconius* 114. 116,134.495 584
Io. *Ciampinus* 170. 171.227. 413 414.416. 442.556.877
Cicero 305.306.314.337.354.355 399.450.523.544.591.994 1033
Cincius 812
Cinellus 359 372
Petr. *Cinerius* 252
Io. *Cinnamus* 759
Andreas *Cirinus* 122. 134. 215.354 423.496. 551
Stratonicus *Citharoedus* 403
Celſus *Cittadinus* 870
Diet. Siegfridus *Claeſſen* 439
Chriſt. *Claius* 467
Dauid *Clarkſonius* 171. 507
Alphonſ. *Clarmundus* ſ. *Rudigerus* 92
Dan. *Claſenius* 81.134. 308
Io. Conr. *Claſingius* 713
Io. *Claubergius* 48
Gabr. *Clauderus* 1027
Claudianus 996
Io. *Claudius* 505. 569
Io. Iac. *Claudius* 125.135.1016
Robertus *Clauering* 35
Car. Dan. *Clauerus* 426
Godofr. *Clauſingius* 223.320.741
Io. Chriſt. *Clauſius* 515
Bened. Gottl. *Clauswitzius* 434
Rob. *Clayton* 965
Io. Andr. *Cleſſelius* 394. 838
Io. Chph. *Cleſſelius* 44. 937
Nic. *de Clemangis* 458
Clemens 235
Clemens Alexandrinus 231.264 269 273.309. 323.335.357. 359.380 .383. 427. 449.480.481.511.517 975
Clemens Romanus 159.310
Herm. Gideon *Clemens* 395
Chriſt. *Clementinus* 449
Cleomedes 398
Dauid *Clericus* 995
Io. *Clericus* 10. 29. 135. 184. 186 260. 312. 313.330. 334.339.448 487.488.489. 491 496. 502. 514 522.691. 1024
Iodoc. *Clichtoueus* 519
Dauid *Clodius* 38.398. 510 934
Io. *Clodius* 383
Io. *Cloppenburgius* 487.634
Georg. Wilh. *Cloſen* 992
W. *de Cloſen* 68
Io. *Cluuerius* 260
Philipp. *Cluuerius* 197.216.401.841
Detlev. *Cluuerus* 325
Io. *Cluuerus* 261
Philipp. *Cluuerus* 44. 52. 56.200 203. 348.491.812
Io. Andr. *Cnoblachius* 974
Chriſti. *Cnorr* 367
Io. *Cocceius* 2.5.6.391. 502.505 690. 1021
Io. Henricus *Cocceius*, Io. Fil. 27.391

Henr.

INDEX SCRIPTORVM.

Henr. *Cocceius* 67
Iod. *Coccius* 260. 511. 521. 550. 581. 582
Cochinus 108
Adr. *Cocquius* 425. 500
Georg. *Codinus* 229. 332. 384. 565. 714
Laurent. *Codomannus* 262
Apicius *Coelius* 872
Io. Henr. *Cohauſen* 1031
Val. Ern. Eugen. *Cohauſen* 1031
Iac. *Cohelius* 668
Carolus *le Cointe* 271. 369. 476. 477. 554. 714
Ged. *le Cointe* 698
Colberg 63
Ehregott Daniel *Colbergius* 932
Chriſtoph. *Colerus* 103. 445. 752
Nic. *Coletus* 211
Philibertus *Colletus* 750
Ierem. *Collierius* 768
Abundius *Collina* 976
Paullus *Colomeſius* 11. 233. 398. 453. 457. 458
Dominic. de *Colonia* 203
Hadrian. Iunius *de Coma* 846
Franciſc. *Combefiſius* 238. 282. 466. 480. 483
Thom. *Comberus* 507. 518
Henr. Altan *Comes* 845
Marcellinus *Comes* 184. 234. 243
Natalis *Comes* 337
Claudius *Comierſius* 964
Phil. *Comineus* 377
Commanuillius 170. 207. 211
Commodianus 335
Anna *Comnena* 982
Nic. *Comnenus* 166. 564. 585. 669. 751. 1034
Io. *Conduitt* 200
Bern. *Conradi* 388
Dav. Arnoldus *Conradi* 964
Franc. Carol. *Conradi* 91. 313. 320. 411. 919. 1039
Herm. *Conringius* 31. 44. 46. 49. 57. 65. 66. 67. 124. 135. 203. 228. 233. 242. 405. 434. 440. 452. 469. 477. 689. 699. 788. 938. 953
Conſtantinopolitana Eccleſia 264
Conſtantinus 491
Paullus *Conſtantinus* 259
Pet. *Conſtantius* 479
Ludov. *Contarenus* 95
Vincent. *Contarenus* 117. 119. 135
Felix *Contelorius* 121. 135. 376. 703
Franc. *Continius* 201
Anton. *Contius* 240
Adrianus *Coquius* 28
Franciſcus Fernandus *de Cordoua* 491
Henr. *Coreel* 647
Ianus *Cornarius* 84. 135. 872
Cornelius *Cornelii* 258
Franciſc. Thom. *Cornelius* 199
Cornelius Romanus 671
Pet. Marcell. *Corradinus* 200
Vincent *Coronelli* 686
Barthol. *Corſettus* 566
Pet. Ant. *Corſignanus* 201
Eduardus *Corſinus* 183. 698. 742
Franc. de *Corte* 853
Io. Frid. *Coruinus* 307
Georg. Dan. *Coſchwitzius* 1032
Nic. *Coſma* 96
Coſmas Indopleuſtes 193. 236. 279. 326. 389. 480. 506. 838
Ant. Maria *Coſpus* 964
Ant. *Coſſellinus* 57

Hieronym. *a Coſta* ſ. *Rich. Simon* 679
Ant. Carvalho da *Coſta* 200
Anton. Guibertus *Coſtanus* 893
Coſtardus 341
Mr. *Cot* 971
Io. Baptiſta *Cotelerius* 167. 235. 236. 241. 323. 358. 380. 381. 383. 384. 414. 424. 428. 452. 454. 463. 468. 470. 471. 472. 479. 481. 506. 511. 521. 560. 564. 674. 996
Io. Frid. *Cotta* 838
Couturius 450. 878
Ioan. *Coyanus* 556
Coyerius 775
Matthaeus *de Cracouia* 570
Nic. *Cragius* 70. 80. 135. 446. 697. 752
Io. Dan. *Cramerus* 490
Io. Ge. *Cramerus* 67
Io. Iac. *Cramerus* 6. 27. 35. 326. 394. 396. 422. 434. 441
Io. Ioach. *Cramerus* 934
Io. Rodolphus *Cramerus* 501
Mart. Frid. *Cramerus* 331
Albert. *Crantzius* 348. 349
Godlieb *Cranzius* 971
Crates 380
Io. *Creccelius* 684
Ant. *Cregutius* 425
Cregutus 366
Iac. *Creillon* 750
Lud. Chriſti. *Crellius* 411
Paul. *Crellius* 925
B. S. *Cremerus* 16. 394. 422. 428. 431. 433. 434. 435. 436. 440. 441. 488. 489. 505
Georg. *Crenius* 957
Thomas *Crenius* 8. 215. 337. 430. 436. 486. 790. 810
Pet. *Creſcentius* 683
Creſcimbenius 225. 945
Ludov. *Creſollius* 86. 135. 167. 170. 419. 457. 542. 543. 586. 947
Petrus *Crinitus* 357. 963
Io. Baptiſta *Criſpus* 329. 864
Crodogandus 880
Croeſius 312
Io. *Croius* 314. 323
Franciſc. *de la Croix* 161. 165. 663
Io. Laur. *Crollius* 50
Henr. *Crombachius* 463
Io. Baptiſta *Crophius* 72. 80. 135
Maturinus Veiſſerius *la Croſe* 12. 250. 307
Franciſc. *Crucimannus* 103
Petit *Crucius* ſ. de la Croix 162
Theod. *Crüger* 50. 493. 751
Chriſti. Aug. *Cruſius* 311
Iac. And. *Cruſius* 68. 122. 135. 483. 509. 753
Martinus *Cruſius* 162. 217. 349. 364
Paul. *Cruſius* 259
Liuinius *Cruylius* 114. 135. 223
Radulph. *Cudworthus* 307. 308. 310. 327. 382. 488. 567. 873
Iac. *Cuiacius* 694. 773
Henr. *Culens* 441
Rich. *Cumberland* 733
Pet. *Cunaeus* 32. 426. 689
Gisbertus *Cuperus* 105. 123. 124. 125. 126. 135. 218. 313. 314. 319. 332. 335. 338. 339. 342. 354. 355. 384. 408. 409. 752. 980. 1037
Steph. *Curcellaeus* 453. 487

Cur-

Curtius 281. 383
Benedict. *Curtius* 499
Carol. Cato *Curtius* 792
Henr. *Curtius* 437
Nic. *Cuſanus* 309
Ioa. *Cuſpinianus* 701
Paul. *Cypraeus* 54
Cyprianus 264. 335. 359. 380. 469 511
D. Io. *Cyprianus* 500. 550
Ern. Salom. *Cyprianus* 161. 444. 496 519. 678. 728. 951
Epiphanius *Cyprius* 264
Phil. *Cyprius* 294
Cyrillus Alexandrinus 493
——— Hieroſolymitanus 159. 356 358. 381. 468. 555. 560. 561

D

Andreas *Dacerius* 385. 450. 899
Lucas *Dacherius* 457. 880. 909 1038
Frid. Bernh. *Dachs* 434
Geo. Chriſto. *Dachſelt* 714
Dacius 244
Baudelotus *de Dairval* 1005
Anton. *van Dale* 164. 171. 279. 330 343. 393. 400. 408. 419. 492. 495 523. 550. 555. 564. 592. 637. 646 648. 674. 694. 698. 743. 954
Iac. *Dalechampius* 341
Olauus *Dalinus* 351
Io. *Dallaeus* 378. 381. 385. 412. 460 467. 474. 506. 549. 561. 569. 570 572. 578. 584. 589. 638. 654. 661 948
Daltonius 206
Abbas *Damadenus* 713
Io. *Damaſcenus* 263. 381. 423. 509. 659 990
Nic. *Damaſcenus* 81. 136. 305. 696
Damaſcius 334. 353. 382
Petrus *Damiani* 265. 295. 511. 666
Eldad *Danaeus* 185
Lambert. *Danaeus* 655
Caſp. *Danckwerth* 187. 203. 257 401
L. H. *Dancourt* 998
Petrus *Danetius* 70. 94. 384. 706
P. Gabr. *Daniel* 52. 351. 469. 812. 823
D. Io. Conr. *Dannhauerus* 20. 386. 444 456. 475. 483. 562. 587. 689
Io. Andreas *Danzius* 10. 28. ſq. 393. 427. 428. 431. 433. 437. 512. 551 737. 749. 810. 884. 885. 905
Olfertus *Dapperus* 22. 186. 294. 391 492. 817. 976. 1029
Georg. *Darnaud* 762
Mur. *Darthenay* 106
Dartiſius 675. 687
Georg *van Daſſel* 465
Theodor. *Daſſouius* 3. 8. 13. 14. 16. 27 28. 29. ff. 35. 474. 397. 431. 437. 488 489. 512. 550. 641. 736. 847. 865 874. 916. 920. 1022
Ludov. Donius *Dattichy* 668
Io. Philipp. *Dattius* 919
Carol. *Daubuſius* 326
Daucheus 872
Albertus *Daugieres* 987
Cl. *Dauid* 657
Dauid Gans 179 617
Dauila 261. 473
Chriſt. *Daumius* 483. 847

Daus-

Dauſqueius 315. 341. 348. 708. 752 813. 827. 861. 885. 1024
Io. *Deckerus* 268
Rainold. *Dehnins* 991. 1007
Patric. *Delany* 912
Henr. Chriſtoph. *Delbrück* 257
Rainoldus *Deline* 483
Claudius *Deileus* 164. 684
Dellonius 470
Martinus *Delrio* 592. 620 899. 998
Demademus 128. 136
Democritus 318
Ludouicus *Demontioſius* 84. 136
Thom. *Dempſterus* 92. 116. 136. 201 403. 450. 648. 778. 887. 899
Laurentius *cum Deo* 466
Guil. *Derham* 969. 1012
Io. Gottlob *Derlingius* 753
Deslandes 817
M. Chriſtian. *Deutſch* 398
Abr. Henr. *Deutſchmannus* 863
Gottfr. *Delvardeck* 802
Flauius Lucius *Dexter* 244
Chr. Erdm. *Deyling* 187
Salomon *Deylingius* 38. 317. 393. 394 395. 397. 409. 437. 487. 489. 502 509. 550. 558. 568. 666. 681. 682 688. 747. 753. 768. 787. 838. 842 1029
Ferrandus *Diaconus* 662
Io. *Diaconus* 355. 416. 552
Liberatus *Diaconus* 915
Paul. *Diaconus* 464. 923. 978. 982
Petr. *Diaconus* 681. 805
Diar. Europ. 374
Dicaearchus 87. 136. 192. 206. 696
Hieron. *Dicelius* 186. 211. 343. 503
Edmundus *Dickinſon* 39. 61. 312. 386 517. 688
D. Io. *Diecmannus* 48. 324. 405. 417 441. 533. 667. 861
M. *Dieffenbach* 62
Adolph. Lebrecht *Dietericus* 641
Io. Conrad. *Dietericus* 13. 95. 256 258. 331. 350. 400. 494. 500. 592 698. 787. 855. 1023
Georg. Guil. *Dietericus* 503
Suantes Guſtauus *Dietzius* 448
Dan. *Dietzſchius* 331
Ludouicus *de Dieu* 501. 811. 864
Kenelmus *Digbaeus* 1035
Franc. Iac. *Dignius* 208
Io. Mich. *Dilherrus* 39. 46. 62. 345 346. 409. 705. 744. 825. 848. 887. 916
Io. *Dillenius* 56
Andreas *Dinnerus* 744
Dinon 399
Dio Caſſius 220. 227. 358. 367. 427 429. 450. 462. 493. 494. 687. 703 705. 709. 710. 819. 830. 851. 885 886. 977. 978. 996. 1017. 1032 1037
Diodorus Siculus 231. 281. 292. 335 354. 360. 409. 490. 494. 502. 641 694. 695. 709. 711. 720. 739. 753 781. 795. 814. 818. 831. 834. 894 906. 914. 915. 916. 954. 965. 995 1025. 1028
Diodorus Tarſenſis 234
Diogenes 380
Dionyſius Byzantinus 192
Dionyſius Exiguus 258
Dionyſius Halicarnaſſaeus 355. 367 709. 712. 1033

Dio-

Dionyſius Periegetes 190.305
Iuſt. Chriſt. *Dithmarus* 45.46.1007
Henr. Chriſt. *Dithmer* 940
Io. Aug. *Dittelmair* 937
Pet. *Diuaeus* 52
Diurbergius 58
Ge. Mich. *Doederlinus* 36.397
Io. Andr. *Doederlein* 824
Io. Alex. *Döderlin* 51.349.804
Iac. *Doeplerus* 760
Remb. *Dodonaeus* 880.881
Henr. *Dodwellus* 29 ſq. 192.196.233 252.266.269.283.284 ſſ. 291.294 383.430.488.529.634.641.652 654.662.672.702.705.708.710 715.724.772.865.890.910.937 1018
Io. Nic. *Doglioni* 258
Iac. *Doitſchma* 692
Dolion 258
Steph. *Doletus* 88.136.816
Matthaeus *Dolmans* 376
Memoriae litterariae *Dombenſes*. v. Treuoltinae lit. M.
Marcus Ant. de *Dominis* 168.561.576 639.640.659.664.666.669.675 680.681.685.768.897.906
Domnius 235
Gualterus *Donaldſonus* 762
Alexand. *Donatus* 83.114.136.137 217.222.406.414.1002
Chriſt. *Donatus* 705.772
Marc. *Donatus* 100.877
Sebaſt. *Donatus* 952
Ioa. Bapt. *Donius* 116.122.136.496 526.839.859.876
Cornel. Kilian. *Dorfflaeus* 930
Io. Henr. Ant. *Dorien* 35
And. Iul. *Dornmeier* 46.55.864
Ansgar. *Dorſcheus* 643
Io. Geo. *Dorſcheus* 165.382.391.406 431.568.757.837
Io. *Dougtheius* 356.402.564.571.848 896.950.1026.1032
Io. *Douiacius* 708
Andreas *Dounaeus* 169
Geo. *Douſa* 80.136
Ianus *Douſa* 759
Theod. *Douſa* 817
Ioan. *Doutreinius* 397
Nilus *Doxopatrus* 208
Io. Dav. *Drabitius* 830
Io. Iac. *Draco* 708.723
Ioan. Beniam. *Dragheimius* 893.981
Arnold. *Drakenborgius* 515.703.817 866.885
Georg. Clem. *Drauden* 660.664.1012
Io. Gabr. *Drechſelius* 483
Io. Gabr. *Drechslerus* 525
Chriſt. *Dreierus* 640.654
Car. *Drelincourtius* 165.444.446
Adam Henr. *Dreſigiues* 108
Sigism. Frid. *Dreſigius* 753.754.758 949
Diet. *Dreslerus* 400
Matth. *Dreſſerus* 259.425.456.474 677
Hieron. *Drexelius* 563
Ierem. *Drexelius* 586
Antonius *Drieſſen* 388.489.505
Laurent. *Dript* 671
Selinuntes *Drogoteus* ſ. Torremuzza 202
Dromocrides 322

Io. *Druſius* 2.31.323.324.407.428 410.734.838
Ioan. *Dubsky* 324
Fronto *Ducaeus* 426.542.569.581
Mich. *Ducas* 819
Ducas Michaelis Nepos 264 652
Io. *Ducatius* 708
C. A. *Duckerus* 737
Dudulorus. vid. Laurentius Begerus.
Alex. *Duker* 1036.1039
Anton. *Dulciatus* 265
Dumontius 1025
Ioan. Gottlob Guil. *Dunckelius* 336 350
Dupinius 634
Iac. *Duportus* 674.790
Dupuius (Dupuy) 353
Guil. *Durandus* 160.458.511
Io. Steph. *Durantus* 160.169.511.518 554.555
Io. *Durellus* 168.507.519
Io. Conr. *Durrius* 750
Io. Frid. *Dürrius* 860.861.867
Franc. *Duſſeldorpius* 172

E

Chriſt. *Ebelingius* 607
Iac. Dornkrell ab *Eberbertz* 533.732
Geo. *Eberlinus* 705
Io. Mart. *ab Ebermayer* 322
Iac. *Ebertus* 620
Paullus *Eberus* 259
Ebnerus 801
Io. Geo. *Eccard* 44. 45. 46. 48. 51 52. ſqq. 57. 60. 62. 65. 92. 94. 346 348. 350. 401. 417. 474. 703. 732 860.878.930
Abrah. *Ecchellenſis* 246.247.294
Steph. *Echienſis* 675
Iacobus *Echardus* 371. 448. 474 476
Petrus *Eckermannus* 949. 1012. 1016
P. I. *Eckhardus* 60. 517
Tob. *Eckhardus* 162. 403. 404. 407 419. 658. 939
Henr. *Eckſtormius* 49
Eclogae Euangelicae Mayero-Neumeiſterianae 256. 478
Ecphantius 998
Naſſir *Eddinus* Perſa 192
Edoardus 308
Io. *Eduardus* 38
Eduuicon ſ. Odiato 190
Geo. Elieſer *Edzardus* 6. 398. 436 511. 838
Io. *Eenbergius* 690. 754
Paul. *Egardus* 877
Io. Aug. *Egenolf* 48
Egeſippus 389
Io. Henr. *Eggelingius* 46.54.81.136 343.1010
Eggerus 529
Gabr. Ioſeph. *Eggs* 670
Eginhardus 349. 958
Baptiſta *Egnatius* 98
Elias *Ehingerus* 444.522.587
Laur. *Eichſtadius* 260
Io. Geo. *Eilerus* 857
Io. Iuſtus *von Einem* 257
Io. Chriſt. *Einigk* 875
Mart. *Eiſengrein* 521
Guil. *Eiſengreinius* 263
Io. Frid. *Eiſenbart* 338
Io. Chriſt. *Eiſenmengerus* 326

Io.

Io. Andr. *Eiſenmengerus* 325.419.436 493.523
Io. Caſp. *Eiſenſchmidius* 808
Pet. *Ekermannus* 831
Zeno *Eleata* 316
Henr. Io. *Elebrechtus* 393
R. *Elias* Byzantinus 736
R. *Eliſa* ben Abraham 5
Elkſtormius 259
Rich. *Elliſius* 527
Io. Dauid. *Ellrodus* 407.515
Geo. *Elmacinus* 248.263
Elmenhorſtius 305.412.484.554.556 560.674.907
Io. Sigism. *Elsholtius* 882
Iac. *Elsner* 59. 162.331. 350.649 665.744.752
Io. Herm. *ab Elswig* 688
Pet. *Eluius* 456.808
Ioach. *Emdemus* 504
Vbbo *Emmius* 42.49.78 ff. 136 ſq. 206.250.257.270.696.698.743 754.892.930
Marcellus *Empiricus* 665
Sextus *Empiricus* 304
Conſt. l'*Empereur* 185.389.645.688 690.692.736.767
Iac. *l'Enfant* 15.466.670
Chriſto. Ioan. Conr. *Engelbrecht* 423
Iuſt. Frid. *Engelbrecht* 964
Geo. *Engelbrechus* 954
Franciſc. *d'Enghien* 640
Ennius 231.237
Ioan. *Ens* 760
Ephemerides Italiae 40.90
——— Pariſienſes 5.97.875.958 968.983.1002.1036
Ephemerides Parmenſes 982.1003
Ephorus 975
Epimenides 322
S. *Epiphanius* 193.232.262.270.271 323.398.429.432.480.481 501.905
Simon *Epiſcopius* 29.323.736
Boëtius *Epon* 167
Eraſmus 523.885.906
Eraſmus Roterodamus 780
Thom. *Eraſtus* 750
Io. Frid. Gottlob *Erdmannus* 470
Io. Henr. *Erdmannus* 488
Erizius 795 809
Chriſt. Alb. *Ermelius* 517
Chriſt. Henr. *Erndt* 967
Io. Aug. *Erneſti* 105.385. 392. 567 701.708.739.746.818.822.932. 972.984.1012
Io. Henr. *Erneſti* 62
Henr. *Ernſtius* 137.427.450.454.839
Thom. *Ernſtus* 592
Thom. *Erpenius* 248
Carol. *Errardus* 1010
Ianius Nicius *Erythraeus* ſ. Iul. Victor Roſſius 92.729.730
Ioan. *Esbergius* 651
Io. And. *Eſchenbach* 125.137
Andr. Chriſtian. *Eſchenbachius* 400.401 446.448.720.761.941.948.950 1007
Ioan. *Esgers* 788
Balth. Ludov. *Eskuche* 438
Aug. *Esmarchius* 331
Io. *d'Eſpagne* 853.1012
Zegerus Bernh. *van Eſpen* 750
Claud. *Eſpenceus* 515.674.675
Aben *Eſra* 2

Io. Georg. *Eſſich* 257
Io. Ge. *Eſtor* 50.55.670.714.724 765. 1000
Ethelredus 829
Euagrius 438. 727
Euangelus 812
Euanthius 83.137
Eubergius 351
Eucherius 27.34.184
Iac. *Eueillon* 581
Felix *Euelius* 339
Ioan. *Euelyn* 880
Io. Andr. *Eudaemon* 463
Auguſtinus Steuchus *Eugubinus* 308 327.381.382.383
Eupolemus 812
Euripides 380
Lucius Corn. *Europaeus* 729
Euſebius Caeſareenſis 27.33.184.198 230 ff. 254. 263. 264. 270. 276 332 335. 382.414.417.453. 454 486.490.491. 492.914.991
Euſtathius 235.305.403.446
Euſtathius Antiochenus 264
Eutropius 235.818
Eutychianus 235
Eutychius Patriarcha 218.245.246.294 476.477
Wilh. Ern. *Ewaldus* 838
Dionyſ. *Exiguus* 258
L'*Extraordinaire* du Mercure galant 845
Hier. Hartw. *Eybe* 887
Huldricus *Eybenius*, Pat. 723
Chriſt. Wilh. *Eybenius*, Fil. 122.137 723
Elias Mart. *Eyringius* 64
Ioan. Iac. *Eyſelohr* 431
R. Abraham Aben *Ezra* 981

F.

Io. *Faber* 72
Paul. *Faber* 954
Petr. *Faber* 83.105.124.137.330.331 345.367 400.409. 699.704.761 864.869.888.918 985.991.994
Tanaquil. *Faber* 87.137.547
Raphael *Fabrettus* 114.137.200.219 222.225. 334. 346. 347. 352. 495 725. 727. 809.817.819. 868.883 8[illegible]0. 922.926.990.1018
Mambrinus Roſeus *de Fabriano* 259
Franc. *Fabricius* 486. 520.934.760
Georgius *Fabricius* 114.137.222.346 348.407.779.780
Guido *Fabricius* 552
Io. *Fabricius* 5.94.416.419.420.863 869.911.997.1006.1025
Io. Alb. *Fabricius* 2.163 211.717 814. 831. 833
Io. Ludov. *Fabricius* 83 137.307
Rud. Ant. *Fabricius* 954
Carol. Hannibal *Fabrottus* 240 241 242. 243 433
Iac. *Facciolatus* 997
Caſp. *Facius* 700
Io. *Faës* 311.355.368.409.444.467 469.558.581.849.898.1011.1015. 1034
Sebaſt. *Faeſchius* 86.137
Paullus *Fagius* 430.567.768.770
Ericus *Fahlenius* 396
Io. Adolph. *Falckius* 722
Benedict. *de Falco* 202

Octa

INDEX SCRIPTORVM.

Octauius *Falconerius* 83.87.114.137ſq. 219.408.410.985
Paul. *Falconerius* 1013
Io. Baptiſta *Falda* 138.223
Chriſti. *Falſterus* 573.778.853.931 937.942.950.954.1005.1034
Franciſc. *Fanellus* 71.698
Rhemnius *Fannius* 119
Proſp. *Farinacius* 423
Io. *Faſoldus* 447
Faſti conſulares Anonymi 244
— Idatiani ibid.
— Pighiani ibid.
— Siculi 264
Purpurin. *a Fauentia* 123.138
Lucius *Faunus* 95.121.138.226
Fauſtinus 461
I. I. *Fauſtus* 16
M. I. F. *Fauſtus* 891
Iac. *Fayus* 317
Io. *Fazoldus* 82.138
Io. *Fechtius* 445.509.568.678.680
Amandus Gotth. *Fehmelius* 1038
Everard. *Feithius* 68.80.138.592.753 833.877.883.1000
Albertus a *Felde* 924
Corn. Maurus a *Felde* 708
Barthol. Bernh. *Feldkirchen* 910
Minucius *Felix* 309.335.343.357.358 383.402.405.407.983
Ioach. *Fellerus* 351.718.886.943. 1036
Io. *Fellus* 209.460.510.674
Gottfr. *Felseiſen* 426
Io. Henr. *Felſius* 954
Gottfr. Mich. *Felter* 756
Gerh. *Feltmannus* 721
Io. Henr. *Feltzius* 66
Io. Paul. *Felwingerus* 711
Chriſt. *Fende* 260
Lucius *Feneſtella* 699
A. D. *Fer* 197
Auguſtinus *Ferentilli* 259
Ferrandus Diaconus 662
Ludov. *Ferrandus* 551.735
Hugo *Ferrandus* 38
Franciſc. Bernhardinus *Ferrarius* 115 138.171.541.543.823.853.937
Georg. *Ferrarius* 160
Io. Philipp. *Ferrarius* 198.210
Octauian. *Ferrarius* 112.138.216 948
Octauius *Ferrarius* 105.116.120 122.125.138.708.721.722.756 757.821.831.837.839.847.850 853.857.861.875.876.878.882 967.983.985.990.997.1000.1004 1006.1036
M. Anton. *Ferratius* 97.648.700.703 712.723.739.742.745.746.922
Io. Baptiſta *Ferretius* 21.97.890
Ant. *Ferrus* 128.138.1009
Hieron. *Ferrutius* 222
Dan. *Feſſelius* 504.564.642.925.959 1033
Ioach. *Feſtingius* 523
Feſtus 343.385.402.404.405.442 496.498.711.914.958.1013
Iac. Wilh. *Feuerlinus* 60.940
Io. Geo. Chriſto. *Feuerlinus* 331
Io. Henr. *Feuſtkingius* 949
Georg. *Fhelauius* 162
Mich. Ioſeph. *Fibigerus* 1031
Io. Geo. *Fichtnerus* 917
Marſilius *Ficinus* 383
Franc. *Ficoronius* 846.855.984.1008

 Io-

Ioannes *Fidalcke* 688
Fortunatus *Fidelis* 607
Edmundus *Figrelius* 354
Io. *Fileſacus* 166.172.313.464.508.518.577.578.580.584.589.639.657.680.894.910.948.1018
Ioan. *Filleau* 727
Caſp. *Finckius* 456
Iulius *Firmicus* 335.996
Henr. Rudolph. *Fiſcher* 660
Io. Chriſtian. *Fiſcher* 852
Io. Chriſtoph. *Fiſcher* 426
Io. Frid. *Fiſcherus* 346
Io. Mich. *Fiſcherus* 467
Bartholom. *Fiſen* 474
Matthias *Flachsland* 260
Sigiſm. Andr. *Flachſius* 858
Matthias *Flacius* 213.659.676
Valerianus *Flauingius* 658
Guil. *Fleetwoodus* 403.495
Chriſtian. *Flemingius* 356
Claudius *Fleury* 15.26.163.454.682
Cunmannus *Flinsbachius* 259
Andreas Dominicus *Floccus* 647.650.699.813
Franciſc. *Florens* 670
Florentinius 412.459.463.464.471.479
Franciſc. Maria *Florentinius* 663
Poggius *Florentinus* 121
Franc. Henr. *Floreſius* 211
Iulian. *Floridus* 384
Mart. Aruidus *Florinus* 1021
Claudius *Florus* 169.227.333.821
Chriſt. *Flottwell* 728
Ioannes *Floyer* 1008
Robertus *Fluddus* 381.382
Andr. *Flüggius* 1034
Mich. *Foertſchius* 582
Fogelius 953
Franc. *Fogginius* 501
Gabriel *Foignius* 730
Folardus 812
Carol. *Fontana* 988
Andreas *Fontaine* 799
Iuſtus *Fontanini* 138.201.226.333.376.378.411.719.765.894.1018
Claudius *Fonteius* 661
Io. Baptiſta *Fonteius* 922
Pet. *Fontelius* 705
Fontenellius 944
Ludov. Franc. *de Fontenu* 60.344
Io. *Forbeſius* 165.385.556.577.580.661
Steph. *Forcatulus* 58
Nenningus *Forelius* 494
Henr. *Forelius* 333
Foreſtus *Foreſti* 717
Sam. *Formeius* 946
Frid. *Fornerius* 889
Io. *Forſterus* 10
Valent. Wilh. *Forſterus* 738
Venantius *Fortunatus* 1014
Mart. *Fotherby* 307
And. *Fountaine* 65
Ludov. *du Four* 987.1006
Steph. *Fourmont* 9.330.331.336.343
Mich. *Fourmontus* 340.341
Georg. *Fournier* 197
Fränkiſche Acta 974
Fragierius 523
Claud. Franc. *Fraguierius* 973
de Francheville 53

Geo.

Georg. Gregor. *Franciſci* 517
Petrus *Francius* 444
Reinoldus *Franckenberg* 258
Chriſt. Frid. *Franckenſteinius* 462.701 710.772.773
Aug. Herm. *Franckius* 749
Henr. Gottl. *Franckius* 894
Io. Nic. *Franckius* 709
Franciſc. *Francus* 840
Henr. Gottl. *Francus* 67. 482. 833 834
Sebaſt. *Francus* 956
Io. Erneſt. *Franzenius* 1025
Thom. *Franzius* 66
Wolfgang. *Franzius* 3.433.487.500
Io. Chriſtophor. *Frauendorſius* 920
Abrah. *Frecelius* 350
Freculphus 245.270
Marquardus *Freherus* 45.48. 50.ſqq. 65.80.118.119.138.ſq. 208. 294. 744.787.790
Paullus *Freherus* 968
Io. *Freinshemius* 139.227.228.334. 341.355.491.648.852.881.902
Io. Thom. *Freigius* 259
Io. Iac. *Freislebenius* 690.755.756
Abrah. *Frenzelius* 60
Freretus 61.956.982
Carol. *du Freſne*, Dominus du Cange 52.206.228.229.235.242.416. 796.1011
Raphael Trichetus du *Freſne* 86.139
Nic. Lengl. du *Freſnoy* 251.589.870
Claudius *Freſſenius* 735
Vriel *Freudenbergerus* 313
Herm. Henr. *Frey* 500
Ian. Cacc. *Frey* 58
Io. *Frey* 520
Io. Iac. *Frey* 411
Hier. *Freyer* 95.260
Alb. Frid. *Freyerus* 395
Frider. Gotth. *Freytagius* 343.401 718. 814
Frezierius 821
Alb. *Frickius* 344.575
Conr. Dan. *Frickius* 418
Io. *Frickius* 344. 815
Io. Ge. *Frickius* 61.351.955
Chriſt. Conr. *Friderici* 1021
Io. Balth. *Friderici* 964
Ioa. *Fridericus* 159
Val. *Fridericus* 396.847.935
Edm. *Frigelius* 339.344
Io. Frid. *Friſchius* 432
Io. Leonh. *Friſchius* 48.49
Ahasv. *Fritſchius* 943. 950
Frid. *Friſius* 951
Io. *Friſchmuthus* 28 ſq.333.393.395 428.429.431.438.486. 635.690 747.768.892
Fritzius 68
Leonh. *Frizonius* 984
Petr. *Frizonius* 670
Io. Nic. *Frobeſius* 380
Eraſm. *Froelich* 785.786. 787.795
Andr. *Froelund* 395.550
Io. Leonh. *Froereiſenius* 892
Io. Chriſtian. *Fromannus* 1006
Sext. Iul. *Frontinus* 114.139.812.1003
Io. *Fronto* 162.169.446.459.564.658 681.889.910.1017
Zach. *Froſterus* 431
Luc. *Fruterius* 99 ſſ.
Chriſt. *Fuchſius* 830
Iac. *Fuggerus* 639

Ful-

Fulbatus Carnotenſis 168.657.679
Hier. *Fulgentius* 335.481
Bapt. *Fulgoſus* 728
Nic. *Fullerus* 323.324.644.975
Andr. *Fuluius* 222
Chriſt. *Funccius* 754
Io. *Funccius* 259.260
Io. Nic. *Funccius* 47. 344. 496.703 712.724.739.825.887.950.956
Io. Herm. *Fürſtenau* 969
Furſtenbergius 49.203.349

G

A. G. 124.139
Io. Bapt. *Gabius* 242
Andr. *Gaertnerus* 1036
Iac. *Gaffarellus* 274.396.524.828.963
Io. *Gagnierius* 31.791
Liuius *Galans* 327.915
Petrus *Galatinus* 4.256.260.323.324 326.327
Claud. *Galenus* 221.973
Matthaeus *Galenus* 684
Dominic. *Galeſius* 172.897
Phil. *Galeus* 321
Thom. *Galeus* 39.205.310.322.381 382.513.926
Vincent. *Galilaeus* 526
Seruatius *Gallaeus* 904
Galleria di Minerua 760
Franc. *Gallicrius* 678
Pet. *Galliſardus* 259
Anton. *Gallonius* 173.756
Nic. *Gallus* 474
P. *Galluzzi* 419
Io. Iac. *Gantesuillerius* 502
R. Dauid *Ganz* 31.245.256.935
Io. *Garcaeus* 259
Iac. *Gardellus* 922
Io. *Garnerius* 172.666
Ioſ. Malaleſta *Garuffius* 127.139.944
Garzonius 976
Petrus *Gaſſendus* 116.139.225.381 518.976
Timannus *Gaſſelius* 453
Franc. *Gaſto* 423
Thom. *Gatakerus* 437.449.494.524 525.717.887.960.1010
Bartholom. *Gauantus* 160.169
Paganinus *Gaudentius* 29.162 ſq. 169.422.767.1023.1024
Gauierius 1004
Pet. *Gaulil* 976
Gilb. *Gaulminus* 22.43.381.382 437.735.931
Gaulomininus 359
Pomp. *Gauricus* 84.139.263
Henr. *Gautierius* 592.987.1000
Leonh. *Gautrichius* 337
Pet. *Gautruchius* 353
Theod. *Gaza* 85.139
Alard. *Gazaeus* 511
G. C. *Gebauer* 67.779.881.894
Brand. Henr. *Gebhardi* 343.940
Ian. *Gebhardi* 102
Io. Ern. *Gebhardi* 830
Io. Lud. Leuin. *Gebhardi* 714
Rud. Chriſt. *Geckelius* 808
Herm. Bernh. *Gedaeus* 546
R. *Gedalia* 245
Mich. *Geddeſius* 684
Gedoynius 888.986.1015
Mart. *Geierus* 31.164.381.509.510 511.678.734.848.850.873.1021 1022
Geinozius 754.786
Frid. *Geislerus* 721
Io. Godofr. *Geislerus* 347

Elias

INDEX SCRIPTORVM.

Elias *Geiſslerus* 946
Aeg. *Gelenius*. 51
Ant. *Gellandus* 342
Aulus *Gellius* 272. 315.647.726 781.905
Io. Gideon *Gellius* 825
Rob. *Gellus* 398
Gemara Berachot 398
Corn. *Gemma* 612
Gilb. *Genebrardus* 245.250.262.426 736
Io. *Geneſius* 240
Gennadius 244. 329
Geo. Chriſt. *Genſelius* 435
Io. Chriſt. *Genſelius* 864
Alb. *Gentilis* 83.139.752.813.893 895.940.998
Scipio *Gentilis* 124.139.700.721.754
Octav. *Gentilius* 708.723
Georgiani 264
P. *Georgiſch* 204
Georgius 997
Georgius Cedrenus 241
Georgius Alexandrinus 236
Chriſt. Sigism. *Georgius* 642
Domin. *Georgius* 567
Georgius Monachus 236.240.263
Nic. *Gerbelius* 78.139.205
Chriſtian. *Gerber* 472.474.477.481 483
Dan. *Gerdeſius* 434.436.770
Geo. *Geret* 159
Gottl. *Gerhardus* 609
Io. *Gerhardus* 444.520.638.899
Io. Ern. *Gerhardus* 425.441.494
Io. *Gerhaſius* 173.897
Io. Wern. *Gericken* 760.907
Car. Frid. *Geriſcherus* 941
Sim. Diet. *Gerkens* 399
Sam. *Gerlachius* 898
Germanus Patriarcha 507
Ang. *Geropoldus* 1023
Chriſtian. *Gerſon* 5.326
Io. *Gerſon* 476
R. *Gerſon* 256.914
Dauid *Gertmannus* 394
Geruaſius 681
P. *Geslinus* 208.210
Conr. *Gesnerus* 501
Io. Iac. *Gesnerus* 794
Io. Matth. *Gesnerus* 106.412.443.516 720.780.805.1013.1015
Timannus *Geſſelius* 257.835
Caſp. *Geuartius* 105.828
Iac. *Geuſſius* 491.493.592
Hieron. *Ghilinus* 92
Theod. *Gibellinus* ſ. Matth. Goebelius 640
Gibertus 202
Edmund. *Gibſon* 52.204.205.930
Alb. Chriſt. *Giebelius* 723
Paullus Chriſt. *Gilbertus* 996
Io. *Gill* 555
Hyacinthus *Gimma* 478.501.942
Paullus *Göngioſus* 419.811
Io. Franc. *Giorgetti* 859
Giornale d'Italia 1027
Victor *Giſelinus* 263
Chriſtoph. *Giubbius* 930
Iuſt. Mart. *Glaeſenerus* 326.327
Phil. *Glaſerus* 259
Ad. Frid. *Glaſey* 66
Io. *Glandorpius* 921
Ioſ. *Glanvillius* 729
Glaſſius 635
Io. Andr. *Gleichius* 571

Mich. *Glyca* 237. 243. 381
Glycas 263
Iac. *Goarus* 161. 170. 209. 232
237. 238. 240. 241. 419. 467. 554
751. 667. 714. 727. 770. 842. 858
883
Godfrid Viterbienſis 245
Dionyſ. *Godofredus* 694
Iac. *Godofredus* 433. 461. 694. 699
727. 774. 778. 807. 851
Matth. *Goebelius* 640
I. W. *Goebelius* 64. 66. 766. 834. 1018
1039
Andr. *Goedingius* 506
Andr. *Goelingius* 1016
Iac. *Goeree* 788
Ian. *Goeree* 803
Wilh: *Goeree* 11. 388. 391. 397. 431
689. 837. 1004
Wilh. *Goeſius* 1016
Iac. *Goetten* 168. 542. 543. 577. 684
884. 950. 959
Andr. *Goetze* 197
Frid. Lebr. *Goetze* 313. 334. 1002
Dan. *Goetzius* 409. 901
Gothofr. Chriſt. *Goetzius* 803
Geo. *Goezius* 421. 518. 712. 1017
Geo. Henr. *Goezius* 364. 468. 520
560. 582. 671. 721. 842. 873. 940
1030
Io. Melch. *Goezius* 900
Ant. Yues *Goguetus* 782. 811
Melch. *Goldaſtus* 45. 210. 517. 521
582. 639. 800
Chriſt. *Goldbachius* 974
Iac. *Golius* 248
And. *Goldmayer* 55
Geo. Guil. *Goldnerus* 347
Geo. Lud. *Goldnerus* 431
Caſp. *Goldwurm* 262
I. W. *Gollingius* 757
Hubert. *Golzius* 215. 321. 702. 711
726. 793. 795. 796. 822. 829
Franc. *Gomarus* 381. 433. 452. 522
768. 875
Thom. *Goodwinus* 15. 26. 32. 93. 688
742. 826. 1022
Theod. *Gorallus* ſ. Io. Clericus 1024
Abrah. *Gorcus* 855
Alex. *Gordon* 988. 1023
Iac. *Gordonus* 257. 260. 468
Ioſ. *Gorionides* 440. 824
Ant. Franc. *Gorius* 104. 105. 107. 125
139. 202. 320. 339 - 343. 348. 357
384. 764. 959. 962. 1000. 1010
1032
Abrah: *Gorlaeus* 72. 321. 796. 853
855. 922
I. C. *Goropius* 512
Io. Mart. *Goſſelius* 856
Dion. *Gothofredus* 103. 758. 929
Iac. *Gothofredus* ſ. Placidius 167. 170
209. 415. 417. 421. 663. 681. 727
763. 1037
Frid. Gotth. *Gotterus* 862
Gottfridus 204
Io. Iac. *Gottſchaldt* 520
Io. Chrph. *Gottſched* 945
Iac. *Goudinus* 459
Goulartius 511
Gouldius 567
Iac. *Gouſſetus* 911
Gouzanus S. I. 23
Gauges de *Gozze* 128. 139
Io. Erneſt. *Grabius* 652

Chriſt.

Chriſt. Godofr. *Grabnerus* 746
Georg. *Grabow* 483
Graeci 264
Chriſt. *Graeſius* 326. 755
Io. Georg. *Graeuius* 90. 111. ſſ. 219
313. 344. 346. 347. 350. 409. 427
473. 482. 484. 543. 703. 745. 772
804. 818. 828. 850
Frid. Henr. *Graffius* 776
Grainaillius 225
Io. G. *Grambſius* 934
Saxo *Grammaticus* 862
Io. *Grammius* 934. 979
Ioach. Alcarazius *Gramont* 988
Ioan. Steph. *Granara* 216
Ludouicus *Granatenſis* 505
Grancolaſius 567
Io. Franciſc. *Grandis* 332
Iac. *Grandius* 852
Franciſc. Maria *Grapaldus* 877. 1001
Zacharias *Grapius* 4
Iac. *Graſſerus* 122. 139. 987
Hieron. *Gratianus* 443
Pet. *Gratiolius* 201. 344
Ignatius Hyacinthus Amatus *de Graveſon* 260. 268
Dominicus *Grauina* Neapolit. 378
Io. Vinc. *Grauina* 709
Io. *Grauius* 188. 192. 798. 1027. 1037
La *Grauius* 749
Caſp. Henr. *Graunius* 50
Coſmus *Grazinus* 982
Thom. *Greenhill* 1028
Georg. *Greenius* 49. 121. 139. 954
956. 1016
Georg. Sigiſm. *Greenius* 397
Io. *Greſius* 718
Gregoras 228. 896
Imman. Frid. *Gregorius* 805
Io. Godofr. *Gregorius* (ſ. Meliſſantes.) 95
Gregorius Nazianzenus 514
Gregorius Papa ſ. Magnus 487. 692
Io. *Gregorius* 418. 518. 583. 918
Gregorius Turonenſis 620
Andreas Mullerus *Greifenhagius* 40
327. 963
Ioſeph. *Grelotius* 229
Adam *Grenzius* 347. 674
Iac. *Gretſerus* 172. 173. 241. 369. 370
456. 466. 471. 474. 479. 515. 521
522. 580. 582. 586. 714. 727. 755
827. 889. 1025
Nehemias *Grew* 387. 736
Mich. Henr. *Gribner* 752. 897. 939
Dan. *Griebnerus* 468
Gregor. *Grimaldus* 976
Gabr. *Grodeckius* 435. 547. 979
Io. Aug. *Groebelius* 753. 898
Henr. *Groenewegen* 505
Io. *Groeningius* 786
Andr. *Groenwallus* 422
Abrah. *Gronouius* 190
Iacobus *Gronouius*, Io. Friderici F. 2
57. 70. 71. ſſ. 139. ſq. 193. 216. 221
291. 321. 341. 346. 366. 447. 697
774. 784. 792. 804. 809. 861. 1008
Io. Frider. *Gronouius* 84. 105. 139. 707
723. 741. 752. 806. 807. 818. 821
847. 877. 918. 941. 954. 981
Laurentius Theodor. *Gronouius* 82
206
Adolphus *Groot* 520
H. A. *Groſchuſius* 753
Io. Valentin. *Grosgebauer* 17

Sam. *Groſſer* 348
Imman. Gottlob *Groſſerus* 923
Robertus *Groſſeteſt* 735
Io. Bapt. *de Groſſis* 403
Hugo *Grotius* 22.47.57.216.308.315
328.334.352.380.382.389.393
413.428.430.434.453.490.494
509.511.531.551.560.561.576
634.639.643 652.661.676.690
694.724.736.750.753.770.806
820.835.883.885.892.898.901
904.907.924.1617.1032
Stanisl. *Grſepſius* 787
Chr. *Grubelius* 48
Dan. *Gruberus* 811
Nic. *Gruchius* 112.140.711.741
Thom. *le Grue* 319
Grübelius 1016
Ioan. Frider. *Grunerus* 320
Ioan. Rud. *Grunerus* 394. 770
C. V. *Grupe* 44. 752. 893. 1001
Ianus *Gruterus* 98.207.339.344.350
352.452.647.805.848.985
Io. *Gryphiander* 758
Andreas *Gryphius* 1028
Chriſtian. *Gryphius* 686
Dauid *Gſellius* 486
Leop. Ant. *Guadagni* 740
Marc. *de Guadalaxara* 373
Ioan. *Gualterus* 261
Gualterius 992
Gualtperus 259
Laur. *Guazzeſius* 201.987
M. *Gvazzus* 258
Henr. Phil. *Gudenus* 64
GottlobFrid. *Gudius* 71.163.432.916
Marquardus *Gudius* 555.784.1038
Pet. Caſparus *Gudme* 407
Io. *Guenebaldus* 1021
Du *Guetus* 508
Ioan. Frider. *Gublingius* 342.901
Chriſt. *Guibelius* 1016
Guibertus Abbas 459
Nicol. *Guibertus* 1010
Martin. *de Guichardo* 830
Claudius *Guichardus* 1020. 1022
Carol. *Guietus* 170.457.566
Ian. *Guilelmus* 99.124.140.699.898
Melchior *Guillandinus* 957
Euſtachius *Guillemeau* 332
Guilleterius 71. 698
Guion 986
Ioſephus *Guis* 987
Jaques *de Guiſe* 52
Carol. *Guiſchardtus* 812
Guil. *Guiſius* 5.767. 829
Gaillard. *Guiranus* 122.140.340
Iac. Paul. *Gundlingius* 49.65
Nic. Hieron. *Gundlingius* 46.51.55.56
60.350.662.685.724.764.785.844
894.935.1025
Gotthard. *Güntherus* 908
Io. Frid. *Guntherus* 986
Alb. *Gunzelius* 768
Iuſtus Frid. *Günzius* 411
Iuſtus Godofr. *Günzius* 345
Guſſetius 427.904
Thomas *Guthberletus* 993
Wolfgang. *Gundlingius* 162.511.662
Gundlingiana 53.67.68.351.705.895
Io. *Guntherus* 656
Nic. *Gurtlerus* 41
Tobias *Guthberletus* 125. 126. 127
159.320.341.345.409.650.865
Iac. *Gutherius* 115.120.121.123.140
170.367.404.406.412.484.494
495.

495.496.498.507.514.515.648
704.707.709.727.761.774.833
868.873.989.1018.1024
Io. Lazarus *Gutierius* 618
Io. *Guttenbergius* 969
Petrus *Gyllius* 80. 140.206.229
Lilius *Gyraldus* 99.320.337.352.357
384.406.447.450.492.592.833
962. 1020
Lilius Gregorius *Gyraldus* 83.101
141.412.816

H.

Iſaacus *Habertus* 161.168.ſq.170. 656
676
Andr. Dan. *Habichorſtius* 1015
Paullus *Hackenbergius* 43. 57. 58. 62
63.65.66.67.68.204.321.348.
812.1023
Georg. *Hackewillius* 888.975.999
1000
Hackius 743
Ge. Iac. *Hackler* 65
Theodor. *Hackſpanius* 323.380. 381
520
Hadrianus 812
Franc. Dominicus *Haeberlinus* 477
941
R. Eliezer *Haekler* 328
Io. Henricus *Haenerus* 520
I. G. *Haentzſchelius* 413. 564
Matthias *Haſenrefferus* 391
Sam. *Haſenrefferus* 261
Io. Vlr. *Haffnerus* 449
Io. Georg. *Hagelgans* 251.938
Io. Henr. *Hagelgans* 46. 68
Io. Caſp. *Hagenbuchius* 705.952.1038
Io. Henr. *Hagenbuchius* 344
Matth. *Hagerup* 469
Io. *Hagerus* 713
Io. Geo. *Hagerus* 893
Matthias *Hagerus* 419
Hagi Kalfa 695
Epiphanius *Hagiopolita* 27.184
Petrus *Haguelonus* 85.141
Godofr. *Hahnius* 759
Henr. *Hahnius* 26
Imman. Ern. *Hahnius* 489
Io. Bern. *Hahnius* 442.935
Phil. Frid. *Hahnius* 444
Sim. Frid. *Hahnius* 49.52.204.399
Iac. *Hainlinus* 259
Io. Iac. *Hainlinus* 262
Hadrian. van *Halen* 810
Lipmann Leui *Haler* 389
Ioſeph. *Hall* 909
Frid. Andr. *Hallbauer* 454
Geo. Chr. *Hallbauer* 956
Hallenſium Obſeruationes ſelectae 521
599.659.886.963.966
Io. Pet. *Hallervordt* 489
Franciſc. *Hallierius* 675.681
Franc. *Halmas* 337
Chr. Gottl. *Haltaus* 58.452
Georg. *Hamartolus* 235.238.241.
464
Georg. Ludov. *Hambergerus* 1012
Laur. Andr. *Hambergerus* 740
Hermannus *Hamelmannus* 49.54.878
Ioan. *ab Hamm* 394
Iuſtus Frideric. *Hammerikius* 608
Henr. *Hammondus* 172. 398 484.551
553.556.562.654. 692.773.874
Martinus *Hanckius* 53.92.223.226
230.232.233.239.241
Phil. Frid. *Hane* 64
Io. *Hanghorſt* 94

Phi-

Philipp. Ludov. *Hanneckenius* 122. 141. 497. 761. 840. 872. 892. 917. 1015
Hannon 191
Mich. Chriſto. *Hanouius* 611. 978. 1033
Mich. Gottl. *Hanſchius* 534
Io. Baptiſta *Hanſenius* 115. 141. 813
Chryſoſt. *Hanthalerus* 794
Io. Caſimir *Happachius* 648
Happelius 878
Hardionius 353
Herm. *ab Hardt* 4. 26. 28. 339. 394. 396. 488. 510. 644. 788. 933
Ant. Iul. *von der Hardt* 412. 441. 782. 862
Io. Gottlieb *Hardtius* 371. 863
Io. *Harduinus* 31. 221. 249. 261. 339. 345. 352. 368. 369. 370. 371. 376. 383. 408. 429. 467. 474. 478. 481. 482. 495. 517. 542. 634. 715. 726. 787. 790. 791. 794. 797. 818. 824. 858. 859. 861. 868. 975. 1001.
Franc. *Hare* 524
Io. Chph. *Harenberg* 34. 37. 187. 251. 337. 389. 432. 435. 470. 524. 1001
Iſebrand Eilhaſt *Harkenroth* 34
Ionathan *Harle* 489
Harpocration 738
Iac. *Harringtonus* 730
Ge. Phil. *Harsdörfer* 48
Geo. Cph. Pet. *ab Hartenfels* 824
Chriſt. *Hartknochius* 53. 203. 351. 730
Io. Adolph. *Hartmannus* 472. 581
Philip. Iac. *Hartmannus* ſ. *Solerandrus* 413. 454. 506. 507. 518. 562. 690
Dan. *Hartnaccius* 186. 250
Io. Chph. *Hartung* 67
Io. *Hartungus* 99
Ioſeph. *Hartzheim* 747
Henr. *Haruillaeus* 250. 271
Corn. *Haſaeus* 441. 753
Iac. *Haſaeus* 33. 819. 942
Theod. *Haſaeus* 34. 35. 59. 60. 334. 343. 344. 349. 388. 394. 396. 500. 525
Vitus Henr. *Haſenmüllerus* 428
Io. Matth. *Haſius* 187
Martin. *Haſſen* 839
Dav. Eberh. *Hauber* 50
Mich. *Hauemannus* 900
Sigeb. *Hauercampus* 2. 69. 785. 795. 991. 1009
Ioan. *Hauighorſtus* 431
Io. Sigismund. *ab Hauwold* 793
Io. Gottfr. *Hauptmannus* 44. 892
Io. Vergerius *de Havranne* ſ. *Petrus Aurelius* 657
Chr. Henr. *Hauſotterus* 701. 703. 739
Io. Baptiſta *Hautinus* ſ. Altinus 238. 799
Cph. *Haymannus* 944
N. *Haymius* 524
Nic. Franc. *Haymius* 794
Cornelius *Hazart* 530
Hazi Kalifa Muſtafa 247
Thom. *Hearne* 825
Io. Chriſt. *Hebenſtreit* 427. 472
Io. Frid. *Hebenſtreit* 162. 657
Io. Paul. *Hebenſtreitius* 463
Hecataeus 322
Chriſt. *Hechtius* 642
Godofr. *Hechtius* 63. 1031
Heckelius 718
Io. Frid. *Heckelius* 339. 854

Dan.

Dan. *Heckius* 758
Hecquetus 584
Hedelinus 730
Beniamin *Hederich* 70. 321. 702
Io. Chriſt. *Hedlerus* 799
Ruſtinus *Heer* 801
Iac. *Heerbrandus* 475
I. I. *Heerfordtius* 1022
Io. Henr. *Heideggerus* 581. 760. 835 884. 885
Wolfg. Erneſt. *Heidel* 964
Mart. *Heidenreich* 378
Chriſtoph. *Heidmannus* 186. 257
Io. Craft *Heigelius* 63. 1031
Iac. *Heilbrunnerus* 444. 475. 587
Ern. Ant. *Heiligerus* 742
Io. *Heimreichius* 501
Io. Chriſt. *Heineccius* 740
Io. Chriſt. Gottl. *Heineccius* 711. 740
Io. Gottl. *Heineccius* 67. 95. 268. 690 701. 724. 739. 745. 764. 779. 785 895. 1018
Io. Michael *Heineccius* 45. 49. 60. 162 228. 348. 349. 452. 455. 459. 460 470. 472. 532. 555. 557. 558. 715 716. 752. 828. 844. 849. 855. 859
Io. Phil. *Heinius* 394. 395. 748
Dan. *Heinrici* 690
Dan. *Heinſius* 200. 330. 344. 379. 515 652. 696. 847. 1001
Nic. *Heinſius* 858
I. C. *Heinzelmannus* 661
Carol. Frid. *Heinzius* 920
Henr. *Heiſenius* 58
Io. Frid. *Hekelius* 831. 1016
Frid. *ab Heibach* 755
Io. *Held* 30. 933
Helinandus 245
Heliodorus 826
Hippolytus *Heliotus* 684. 686
Alex. *Helladius* 162
Biſantiricus *Helladius* 141
Io. Iac. *Hellerus* 81. 141. 358. 407
Georg. Franc. Frid. *Helmershauſen* 939
Helmondus 348
Io. Chriſtoph. *Helmſchrödt* 475
Chriſtoph. *Helvicus* 250. 257. 270 689
Chriſtian. *Helwich* 69. 656. 660
And. *Helwigius* 48. 256
Ludov. *de Hemmer* 71. 776. 943
Claudius *Hemereus* 938
Hemſterhuſius 1033
Chriſtoph. *Hendreich* 42 ſq. 206
Petrus *Hendreich* 80. 141. 218. 490
D. *Henelius* 718
Io. *Henelius* 753. 772
Io. *Henichius* 517
Nic. *Hennelius* 203. 714. 764
Ludov. *Hennepinus* 19. 902
Aemericus *Hennequindus* 567
Henninges 59
Henr. Chriſt. *Henninius* 118. 220. 724 1003. 1004. 1018
Io. *Henningius* 846. 1016
Henningius *Henningus* 513
Georg. *Heniſchius* 798
D. *Henrio* 796
Nic. *Henrio* 791
Henſchenius 266
Gottfridus *Henſchenius* 238. 239. 376
Heraclides Ponticus 141. 405
Deſiderius *Heraldus* 412. 509. 724 737. 744. 753. 754. 757. 763. 772 773. 778. 806. 814. 854. 886. 888 902

Bartholomaeus *Herbelotus* 41. 188 318
Valerius *Herbergerus* 504
Io. *Herbinius* 173. 1038
Io. *Herdegen* 946
Io. Gottfr. *Hering* 159
Hermannus Contractus 245. 258
Io. Gottfr. *Hermannus* 573
Leonh. Dav. *Hermannus* 53
Io. *Hermanſſonius* 715. 722. 894
Hermantius 683. 686
Bernhardus *ab Hermckhuyſen* 388. 502
Hermias ſ. Orpheus 382. 812
Hermolaus 191
Hero 824
Frid. Andr. *Heroldus* 986
Herodianus 367
Herodotus 305. 334. 387. 399. 402 410. 438. 490. 494. 641. 652. 694 792. 826. 848. 885. 894
Io. Baſilius *Heroldus* 52. 203
Iac. *Herrenſchmidius* 448. 465. 1016
Auguſtinus *de Herrera* 567
Gentianus *Herretus* 850
Marquardus *Herrgott* 801
Iac. Erneſt. *Herrgott* 950
Io. Frid. *Hertel* 940
Io. Nic. *Hertius* 45. 52. 56. 64. 66 203. 765
Nicol. *Hertius* 690
Io. Gabriel *Hertz* 367
Io. Georg. *Herwartus* 258
Mich. *Herzius* 349. 952
Anton. Gunther. *Heshuſius* 604
Heſiodus 322
Franc. *Heſſelius* 1038
Eobanus *Heſſus* 982
Geo. *Haſſius* 456
Heſychius Illuſtris 229
Heſychius 264. 331. 358. 754. 766
Io. Leonhard. *Heubnerus* 934
Io. *Heuclius* 259. 919
Chriſtoph. Auguſt. *Heumannus* 162 441. 474. 652. 729. 778. 851. 940
Io. *Heumannus* 900
Caſpar. *Heuniſchius* 392
Ge. Frid. *Heupelius* 48
Io. Mich. *Heuſingerus* 1016
Paullus *Heuterius* 915. 930
Pontus *Heuterus* 204
Io. Dan. *Heyden* 312
Menſo *Heydenryck* 376
Io. *Heygerus* ſ. I. I. Zentgrauius 45
Io. Gottl. *Heynius* 694
Io. Phil. *Heynius* 437
Caſp. *Hibannez* de Segouia & Peralta 43
Georg. *Hickeſius* 482. 766. 780. 799 866. 930
Iola *Hiero* 501
Hierocles 208. 379
S. *Hieronymus* 168. 229. 232. 233 234. 243. 257. 270. 323. 523. 662 683. 743. 778. 858. 1033
Hieronymus a ſancta fide 256. 258
Hieron. *de la Higuera* 244
Q. Iulius *Hilarion* 245. 263
Henric. *Hilarius* 294
Hildebertus Cenomanenſ. 213. 423
Frid. *Hildebrandus* 93. 258
Iac. *Hildebrandus* 420
Ioannes *Hildebrandus* 728
Ioachimus *Hildebrandus* 13. 159. 168 171. 172. 173. 456. 460. 472. 506 508. 534. 542. 550. 552. 555. 557 568. 584. 651. 684. 894. 917. 1025

Edo

INDEX SCRIPTORVM.

Edo *Hildericus* 689
Carol. Guſtav. *ab* Hille 947
R. H*illel* 326
Ludov. Henr. Hillerus 964
Matthaeus H*illerus* 47. 331.388.500
501.756.838.925.1002
Io. Wilh. H*illigerus* 839
Io. Zach. H*illigerus* 519
Io. Wolfg. H*illiſerus* 805
Ioan. H*ilpertus* 393.564.748
Paul. Chriſtian. H*ilſcherus* 465.483
525.821.1030
H*imerius* 358
Thom. H*ind* 69
Abraham H*inkelmannus* 189.316.324
382.474
H*ipparchus* Stagirita 314
H*ippocrates* 546
H*ippolytus* Thebanus 231.241.469
481
H*iraltus* 958
Gabriel Philipp. *de la* H*ire* 258
Hirius 809
Carol. Chriſt. H*irſchius* 970
Hirtius 891.898
Io. Henr. H*irzelius* 435
Petrus H*iſpanus* 969
H*iſtoire* des ouvrages des ſavans 802
H*iſtoria* operum Eruditorum 970
H*iſtoria* Seuerambium 729
H*iſtory* of the works of the learned
96.341.798
Melchior H*ittorpius* 160
H*obbeſius* 368.502
Henr. Chriſtian. H*ochmannus* 896
Andr. Ad. H*ochſteterus* 29.307.436
Humfredus H*odius* 29.235.241.644
Guilh. H*oelius* 260
Ioan. Conr. Steph. H*oelkingius* 334
Paul. Chriſti. H*oepfnerus* 14.44.69.93
Theodor. H*oepingius* 828.856.869
Io. Gottfr. H*oerius* 356
Dauid H*oeſchelius* 191.236.314
Aug. Theod. H*offkuntzius* 493
Io. H*ofmann* 51
Car. Frid. H*ofmannus* 986. 1005
Carol. Gottl. H*ofmannus* 656
Chr. Gottfr. H*ofmannus* 67.350.716
746. 1032
Chriſt. H*ofmannus* 711.775
Dav. H*ofmannus* 338
Ierem. H*ofmannus* 449
Io. Adolph. H*ofmannus* 807
Io. Dan. H*ofmannus* 969
Io. Guil. H*ofmannus* 417
Io. Iac. H*ofmannus* 105.199.725
226.261
Leonh. H*ofmannus* 437.760.1022
Sebaſt. H*offmeiſterus* 653
Carol. Ludov. H*oheiſel* 396.1002
Io. Frid. Herwartus *ab* H*ohenburg* 975
Io. Caſp. H*oier* 451
Io. Chriſt. H*oier* 451
Io. Wandalinus H*oier* 813
Andr. H*oius* 258
Ludouic. H*olbergius* 732
Petrus H*olmius* 956.960
Lucas H*olſtenius* 81.114.131.141
172.184.193.199.200.207.213
216.220.235.239.346.356.562
683.960
Eduard. H*olthenus* 342
Georg. H*omaidus* 247
Caſp. H*ombergus* 530
Io. Ioach. H*omborgius* 465.469.584
H*omerus* 305.356

Io. van den *Honert* 422.505
T. H. van den *Honert* 760
Agnellus *Honoratus* 376.663.910
Honorius Auguſtodunenſis 160.294
Iulius *Honorius* 194.841
Romeyrus *de Hooghe* 965
Rob. *Hookius* 969.1012
Georg. *Hooperus* 314.808
Io. *Hoornbeckius* 159.326.444.453 507.508.511.515.518.534.549 555.564.577.584.660.747
Io. *Hopkinſon* 34
Horapollo 40.314.965
Horatius 410.442.513.879.959
Henr. *Horchius* 392.486.524.648
Caſp. Henr. *Horn* 159.680
Georg. *Hornius* 257
Io. *Horsley* 205
Rutgerus zur *Horſt* 939
Ant. Henr. *Horſtius* 1005
Philippus *Horſtius* 462
Io. Gottl. *Horweinius* 916
Stanislaus *Hoſius* 414.465.474.521 562.581.675
Guſtav. Chriſtoph. *Hoſmannus* 262 550
Sigismundus *Hoſmannus* 164.167
Rudolphus *Hoſpinianus* 378.421.425 450.456.472.474.587
Abel Adam. *Hottingerus* 641
Dauid *Hottingerus* 804
Io. Conr. *Hottingerus* 433.520.768
Io. Henr. *Hottingerus* 6.11.15.31 32.ſq. 323.326.366.388.444.454 455.458.467.476.486.488.510 512.569.687.736.770.787.792 892.932.965.1022.1039
Io. Iac. *Hottingerus* 577
Anton. *Hottomannus* 117.892
Franciſc. *Hottomannus* 90.113.141 522.700.709.798.892
Chriſt. Frid. *von Houen* 744
Amelotus *de la Houſſaie* 679
Henricus *Houtingius* 435.440
Ianus *Hoyerus* 307
Mich. *Hoynouius* 472
Hadr. *Hoytinus* 29.687
Henr. *Howard* 615
Laur. *Howel* 666
Vlricus *Huberus* 269
Zacharias *Huberus* 779.906
Mart. *Hublerus* 343
Aug. Nathan. *Hübner* 509
Io. *Hubnerus* 197.257.670.751
Georg. Gotthelf *Hübſchenius* 1036
Io. *Hudſonus* 2.189.191
Gabriel *Hürnerus* 313
Petrus Dan. *Huetius* 7.33.34.39.251 308.312.327.342.344.355.380 383.491.497.505.522.567.781 782.819.844.846.859.868.876 932.1001.1014
Chriſt. *Hugenius* 1012
Hermannus *Hugo* 777.815.956.958 960.992
Iac. *Hugo* 215
Ludouic. *Hugo* 685
Hugo Virdunenſis 245
Pompeius *Hugonius* 227
Io. *Hulſemannus* 656
Anton. *Hulſius* 326
Henric. *Hulſius* 393.421.437.489 506
Paul. *Hulſius* 489.899.902
Humbertus 381.1033

Dav.

Dav. *Humphreys* 7
Carol. Frid. *Hundertmark* 345. 405
Pet. *Hunderus* 778
Nic. *Hupnius* 165
Thomas *Hurtardus* 757. 849
Io. Frid. *Huſanus* 765
Vlr. *Hutterus* 55
Hutchinſonus 851. 917
Io. *Huttichius* 51
Hydaeus 334
Th. *Hydaeus* 7. 23. 31. 41. 43. 188. 264. 308. 319. 320. 324. 332. 338. 402. 449. 821. 841. 887. 977. 978. 981
Hyginus Grammaticus 118. 141. 335. 402. 921
Andr. *Hyperius* 168. 909. 937

I.

Iablonſkius 23. 40. 315. 335. 336. 337. 347. 965
R. Bonſenior Abben *Iachias* 981
Io. *Iackſonus* 250
En *Iacob* 4
Oligerus *Iacobaeus* 804
Io. Dan. *Iacobi* 693
Iul. *Iacobinus* 922
Frid. Henr. *Iacobs* 716
Io. Dan. *Iacobus* 494
R. *Iacobus* bar Aſcher 8
Iacobus Theſſalonicenſis 982
Deſiderius *Iacotius* 86. 141
Io. Wolfg. *Iaeger* 47. 719
Gottl. *Iahn* 337
Frid. Guil. *Iahr* 494
Godofr. *Ialofsky* 979
Iamblichus 356. 379. 381. 382
Guil. *Iameſon* 40
Conr. *Ianningus* 416
Corn. *Ianſenius* 259
Ioſeph. Aurelius *de Ianuario* 732
Dan. Fridr. *Ianus* 36. 397. 623
Io. Wilh. *Ianus* 51. 68. 256. 452. 491. 517. 566. 578. 665. 751. 991
Iſaac *Iaquelotus* 315. 616. 735
R. Iſaac F. *Iarchius* 2
Ioan. *Iarkius* 334. 348. 354. 357. 401. 593. 601. 609
R. *Iaſon* Noſen 256
Caſp. *Ibannes* de Segouia y Peralta 173. 362
Ioannes *Ibannes* 750
Idatius Lemouicenſis 234. 243
Ioach. Chr. *Iehring* 33
R. Samuel, fil. Dav. *Iemſel* 185
Gottlob Aug. *Ienichen* 557. 746
Gottl. Frid. *Ienichen* 598
Petr. *Ienichius* 954
Rob. *Ienkinus* 458
Io. *Ienſius* 320. 352. 813
Io. Frid. Wilh. *Ieruſalem* 901
Mart. *Ieſchke* 401
Ieſias *Ieſſen* 332
Ieſſeus ſiue Teſſeus 552
Academie des *Jeux* 984
S. H. *van Idſinga* 739
Ignatius 453
Conr. *Ikenius* 16. 331. 396. 397. 422. 432. 434. 435. 488. 489. 490. 525. 550. 578. 643. 692. 703. 733
Guil. *Illmanuus* 992
Illyrii 264
Car. Ioſ. *Imbonatus* 256. 260. 264. 808
Melchior *Imhoſerus* 418
Io. de *Indagine* 587
Guil. *Inſulanus* 196

Interpretes ad Acta 407.408.428
——— ad Exod. 430
——— ad Ezech. 597
——— ad Ioannem 428.432
——— ad Leuit. 434-436.440.441
——— ad Lucam 428.429
——— ad Marc. 427
——— ad Matthaeum 427.432
——— ad Num. 435-436
——— ad Plin. epiſt. 412
——— ad Pſalm 435
——— ad libb. Sam. 597.599
——— ad Tract. Talmud. 430.434 436
Franc. *Intorcetta* 363
Io. Frid. *Ioachimus* 558
Ge. Chr. *Ioannis* 50
P. *Iobertus* 785
Io. Georg. *Iochius* 728.1025
Chriſt. Gottl. *Ioecherus* 683.861.934
Georg. Wilhelm. *Ioecherus* 745
Iohannes Biclarienſis Abbas 234.243
Iohannes Grammaticus Gazeus 193
Conr. *Iohrenus* 504
Claud. *Iolius* 171.459
Arngrim. *Ionas* 59
Ionas Aurelianenſis 556
H. *Iones* 1002
Io. *Ionſenius* ſ. Ionſius 491.698.918 925.941.954
Io. *Ionſtonus* 28.82.141 ſq. 258.425 447
Iomillius 978
Io. Chph. *de Iordan* 204
Iornandus 245.1023
R. *Ioſe* ben Chalpetha 245
R. *Ioſeph* ben Abraham 434
R. *Ioſeph* Caro 583
Flav. *Ioſephus* 2.262.264.267.271 273.275.279.280.323.353.387 388.389.391.393.394.424.429 433.438.439.440.512.690.692 749.904.905.918
Io. *Ioſephus* de S. Thereſia 22
Ioſua ben Iſrael Benbeniſte 436
Laur. *Ioubertus* 121.142.985.1006
Iouet 330
F. *Iouillet* 984
Paul. *Iouius* 122.142
Journal Britannique 731
Journal des Sçavans 401.450.554 636.730.751.812.952
Iournal litteraire 688.815
Iphicrates 812
Irenaeus 269.322.323.325.338.453 472
Guil. *Irbouius* 1035
R. *Iſaac* ben Gabbai 4
Iſaacus 521
Ioſ. Bar *Iſachar* 16
I. C. *Iſelius* 788
Io. Rud. *Iſelius* 745
Franc. *Iſellinus* 336
Iſidorus 263.353.858.860
Iſidorus Characenus 192
Iſidorus Hiſpalenſis 160.245.262.263 323.381.457.601.605.840.862
Iſidorus Peluſiota 263.429.541.624
Silius *Italicus* 354
Iter ſecund. litterar. duor. monachor. Benedictinor. 716
Io. Chriſtian. *Itterus* 775
Gottfr. Nic. *Ittigius* 433
Thom. *Ittigius* 233.245.249.318 469.477.479.546.572.584.652. 911

Sepher

Sepher *Iuchaſin* 245
Guil. *Iuchius* 67
Leo *Iudae* 906
Io. Frid. *Inglerus* 626.757
S. *Iulianus* 256.356
Iulianus Archiepiſcop. Toletanus 262 263. 264
Iulius Africanus 231
Iac. *Iunck* 462
Chriſtian. *Iunckerus* 45.204.444.728 803
Iſaac *Iundt* 557
Seb. Iac. *Iungendres* 520
Godofr. *Iungermannus* 39.756
Sam. Aug. *Iunghans* 782
Io. Caſp. *Iungmichel* 946
Godofr. *Iüngſtius* 393.396
Franciſc. *Iunius* 338.354.355.727 820.855.938
Franc. *Iunius* Franciſci filius 973
Frid. Aug. *Iunius* 611.746.856
Hadrianus *Iunius* 52.100.117.347. 592.755.843.846.880.881
Ludov. Guil. *Iunius* 920.1039
Iuo Carnotenſis 160
Franc. *Iuretus* 213.745.828.875.991
Petrus *Jurieu* 12.26.165.331.332 340.386.393.431.502.505.619 627.747
Ius Graecoromanum 585
Iuſtellus 209.417.564.911
Bernardus *Iuſtinianus* 686
Iuſtinus 227.322.472.491.507.603 610.777
Iuſtinus Martyr. 453.541.735
Paſcaſius *Iuſtus* 981
Iuuenalis 335.398.905
Ioſeph. *Iuuencius* 353.798

K

Hilarius Chph. *Kaarbol* 497
Io. W. *Kaalund* 596
Io. *Kaerup* 678
Io. Godofr. Guil. *Kadius* 936
Engelbert. *Kaempferus* 582.607.636 716.720.958.975.1027
Lud. Mart. *Kahlius* 714.853.934
Kalendarium Rom. 116.142
Io. Gottl. *Kalinskius* 643
Iac. *Kaphelius* 16
Io. Erh. *Kappius* 444.815.723.776 785.939.940.943
Bern. Petr. *Karlius* 438
Ioſeph. *Karo* 583.904
Nathan. Frid. *Kautz* 339.495
Io. Geo. *Kayſer* 940
Barthol. *Keckermannus* 71.817
Nic. *Kederus* 65.601.799
Otto *Kegelius* 868
Geo. Iac. *Kehr* 793
D. A. *Kellerhauſen* 339
Iacob. *Kellerus* 579.586
Gerh. *Kempherus* 604
Imman. Beni. *Kempius* 524
Mart. *Kempius* 558.1016
Diet. Herm. *Kemmerich* 715
Io. *Kennedy* 254
Baſilius *Kennet* 93
Wilh. *Kenizetes* 681
Io. *Keplerus* 260.266.268.406.481
Ant. *Kerkoëtius* 840
Abrah. a *Kerkuaad* 920
Kero 48
Io. Conr. *Keslerus* 422.488.489.615
Frid. Ern. *Ketnerus* 886.900
Frid. Theoph. *Kettnerus* 1028
Mentetus *Ketwig* 721

 Io.

Io. Geo. *Kettenbeilius* 167
Geo. Gottfr. *Keuſelius* 937
Io. *Keyslerus* 873
Io. Conr. *Keyslerus* 788
Io. Ge. *Keyslerus* 40.44.47.59.60.61.62.63.344.346.348.349.350.401.551.582.601.608.613.619.623.636.862.881.886.895.920.1011.1023
Franciſcus Antonius Comes *de Khevenhüller* 794
Rich. *Kidderus* 22.326
Io. Chph. *Kieſewetter* 812
Ioan. Rud. *Kieslingius* 333.400.572.585.641.880
Io. Frid. *Kilchbergerus* 359
Dauid Camius ſ. *Kimchi* 2.924
Io. *Kindlerus* 463.482.917
Petrus *Kingius* 318
Wilh. *Kingius* 313.318.352
Henr. *Kippingius* 30.91.94.221.258.323.337.403.495.747.748.754
Athan. *Kircherus* 26.31 ſq. 37.200.226.294.324.325.328.331.334.335.381.382.400.402.407.449.497.498.514.524.525.593.596.600.601.609.619.788.790.819.908.969.976.997.999.1003.1023.1038
G. Caſp. *Kirchmaierus* 32.47.48.49.57.596.721.820.850.881
Io. *Kirchmannus* 367.412.699.853.854.1014.1024.1026.1029.1032.1034
Ge. Guil. *Kirchmayerus* 50.1022
Io. *Kirchmayerus* 349
Seb. *Kirchmayerus* 908.957
Ioan. Chriſt. *Kirchmeierus* 425.428.437.438.489.760
H. *Kitſchius* 569
Henr. *Klauſing* 395.426.598.600.602
Kleinknecht 419
Nicol. *Kleinſchmid* 677
Io. Chriſti. *Klemmius* 391.787
Florianus *Klepperbein* 956.959
Caſp. *Klockius* 773
Claudius *Kloot* 734
Caſp. *Kloſe* 257
Steph. *Klotzius* 308
Io. Dan. *Kluge* 572.585.610
Northonus *Knatchbullus* 10.555
Io. Conr. *Knauth* 878.881
Chr. *Knautius* 50.969
Dauid *Knibbe* 615
Phil. *Knipſchild* 724
Io. Henr. *Knoblauch* 336
Carol. Gottl. *Knorrius* 708.724
Io. Frid. *Knorrius* 577
Stanislaus *Kobierzyckius* 117.142.840.888.999.1000.1016
Cornelius Dieteric. *Koch* 266.268.571.791
Io. *Koch* 690
Chriſt. Gottl. *Kochius* 634
Henr. And. *Kochius* 58
Iac. *Kochius* 253*
Io. Chriſti. *Kochius* 313.883.940.1018
Io. Georg. *Kochius* 330
Io. Henr. *Kocherus* 343
Io. Dav. *Kocherus* 45.51.56.58.97.251.471.790.800.869.937.954.968
Iac. *Koelmann* 459
Dan. *Koenigius* 809
Herm. Caſp. *Koenigius* 161

Io.

Io. Adam *Koenigius* 861
Matthias Georg. *Koenigius* 92.226
Sam. *Koenigius* 998
Iac. *de Koenigshofen* 443
Andr. Ludouic. *Koenigsmannus* 57.62 473.966
Dauid Henricus *Koepkenius* 64.483
Io. Gottfr. *Koerner* 663
Io. Chriſt. *Koernerus* 917
Io. Melchior *Koernlein* 841
Nic. *Koeppenius* 497.748
Gottfr. *Kohlreiſius* 262.438
Petrus *Kolbe* 22.306.885.993
Io. Iac. *Komarec* 458
Io. Beni. *Konhardus* 998
Io. *Kool* 406
Io. Ad. *Koppius* 66.780
Gottlob *Kortius* 708
Kornmannus 853
Ion. *Korte* 186
Chriſtian. *Kortholt* 104.163.166.170 209.210.305.351.396.412.419 441.452.541.571.574.578.757 835.896.948.998
Moſes *Kotzenſis* 736
Frid. Wilh. *Kraft* 591
Io. Guil. *Krafft* 438
Io. Melchior *Krafft* 483.554
Alb. Ioach. *Krakewitz* 751
Barthol. *Krakewitzius* 579.775
Chriſt. Frid. *Kranewitter* 448
Tob. *Kraſchius* 470
Io. Caſp. *Krauſe* 396.843
Io. Georg. *Krauſius* 558
Io. Henr. *Krauſius* 56
Mich. Ehrenfr. *Krauſe* 468
Io. Frid. *Krebſius* 930
Io. Tob. *Krebſius* 694.703.745.754 773
Io. Caſp. *Kregelius* 580
Geo. Chriſtoph. *Kreiſigius* 804
Leonhardus *Krentzheim* 259
Io. Paul. *Kreſſius* 64.67
Chriſtoph. *Kretzſchmar* 643
Abrah. *Kriegelius* 738
Chriſt. *Krüger* 804
Theod. *Krüger* 53
Andr. Iac. *Krieg* 60
Geo. Nic. *Kriegk* 937
W. Chriſt. *Kriegsmannus* 45.639
Ionas *Krumbholtz* 36.641
Io. Chriſt. *Kühnius* 941
Ioach. *Kühnius* 488.494.603.1006
Io. *Kuhnius* 468.894
Io. Ge. *Kulpis* 55
Andreas *Kunadus* 571
Io. Chriſt. *Kundmannus* 803
Io. Ge. *Kuntske* 50
Petr. *Kuntzius* 342.345.410.820
Kuranidum ſcriptor 672
Nic. *Kursnerus* 428
Ludolph. *Kuſterus* ſ. Neocorus 84 447.795.942.948
Chriſt. Wilh. *Kuſtner* 746
Wilh. *Kyriander* 51

L.

Labatus 1002. 1017
Carol. *Labbeus* 207
Philippus *Labbeus* 90.96.119.142. 197.208.211.233.237.239.243 244.250.252.261.271.294.368 371.376.379.472.585.783.808
Labeon 312
Lacarrus 57.785
Lacerda 855
Adam. Henr. *Lackmann* 527.969
Lactantius 264.267.309.317.335. 338.

338.357.359.450.806.834.890 915.989.1025
Iac. *Laderchius* 249.413
Laertius 218.358.380.383.407.622 695.738.779.923.941
Io. *Laetius* 875
Pompon. *Laetus* 647.699
Io. Franc. *Lafitau* 18
Ioſephus Frider. *Lafitau* 306.403.498
Nic. *Lagerloef* 514
Petrus *Lagerloef* 46.61.686
Hieron. *Lagomarſinus* 701
Lalsneus 1038
Io. Gothofr. *Lakemacherus* 11.13.70 330.345.348.397.411.435.447 487.495.496.507.510.520.643 644.646.723.743.826.843.862 1014
Io. *Lalamantius* 85.117.142
Guil. *Lambardus* 930
Pet. *Lambecius* 116.142.219.220.235 241.258.324.334.451.459.521 555.581.605.606.612.718.828 875.955
Proſper de *Lambertinis* 376.457
Lambertus Schafnaburgenſ. 245
Lambinus 523.879
Bernh. *Lamius* 269.388.391.397.429 441.502.524.641.1000
Io. *Lamius* 39.340.448.713
Io. *Lampadius* 258
Frid. Adolph. *Lampe* 326.395.487 502.525.527.652.826.837.838 874
Lampius 260.401.858
Lampridius 343.413.610
Bernh. *Lamy* 16.26.186.787.808
Sec. *Lancellottus* 57.821.882.974
Henr. *Lancilottus* 211
De *Lancre* 592
R. Iac. *Lando* 8
Ioſ. *Landonus* 857
Io. Chriſtoph. *Landgrauius* 605
Lanfrancus 589
G. A. *Langguth* 1025
Io. *Langhaenius* 368
Chph. *Langhanſen* 426
Dan. *Langhorn* 47
Langius 270.990
Io. *Langius* 605.885.954.968.1006
Carol. Henr. *Langius* 755.1028
Conſtantin. *Langius* 949
Ioach. *Langius* 16.260.392.396.504 734
Io. Gottfr. *Langius* 1017
Ioan. Guil. *Langius* 261
Io. Mich. *Langius* 501.899.904
Sinnelius *Langius* 492
Wilh. *Langius* 117.142
Pet. *de Languedoc* 818
Phil. *Lansbergius* 258
Thom. *Lanſius* 444.938
Lantinus 840
Ioſ. *Lanzonius* 123.142
Ioſ. *Lanzonus* 718.877.881.888.1010 1013.1027.1028
Corn. *a Lapide* 258.490.586
Nathan. *Lardner* 692
Dan. *Larroquanus* 659
Matth. *Larroquanus* 553.563.569 577.640.671
Io. *Laſiciut* 60.352.366
Vinc. Io. *Laſtanoſa* 792
Herm. *Latherus* 773.807
Latinus *Latinius* 142 ſq. 522.661.669 677.808

La-

Latius 142
Lauaurius 39. 312
Adalberus *Laudunenſis* 916
I. B. *Lauenſtein* 204
Bern. Frid. Ludolph. *Lauhnius* 347
Io. *Launoius* 171. 172. 173. 378 459 473. 572. 663. 667. 769. 938. 949
Iulius *Lauorius* 443
Sueno *Laurelius* 395
Io. *Laurembergius* 78. 143. 205
Petrus *Laurenbergius* 257
Ioſ. *Laurentius* 80-88. 94. 143. 228 338. 418. 419. 421. 497. 542. 648 697. 752. 762. 777. 811. 839. 871 874. 876. 892. 937. 1020
Mart. Chph. *Laurentius* 50
Hieron. *Laurettus* 505
Iac. *Laurus* 223
Io. Bapt. *Laurus* 855
Frid. Geo. *Lautenſack* 682
Georg. Burc. *Lauterbachius* 684
Hier. Chriſtoph. *Lauterbachius* 470
Io. *Lauterbachius* 58
Sam. Frid. *Lauterbachius* 474. 1030
Wolfg. *Lazius* 68. 80. 90. 143. 228 648. 700. 724. 761. 794. 822. 827 994. 1017
Iehuda *Lebb* ben Hillel 736
Theodorus *Lector* 300
Iac. *Ledarchius* 171
Io. Henr. *Lederlinus* 409. 887
Sam. *Lee* 27. 391. 837
Leges ſ. Conſtitutt. imper. 143
Oliuerius *Legipont* 947
Chriſtoph. *Lehmannus* 760
Dauid Theod. *Lehmannus* 852
Ioan. *Lehmannus* 337
Pet. Ambroſ. *Lehmannus* 800. 802
Gottfr. Wilh. *Leibnitzius* 39. 45. 46. 48 56. 62. 319. 351. 442. 881. 930. 984
Leibradus 552
R. Moſ. *Leibſchütz* 5
Eſaias *Leichfelderus* 92
Io. Henr. *Leichius* 727. 969
Io. Frid. *Leiſnerus* 342
Nic. *Lemerius* 961
Henr. Chriſt. *Lemker* 616
Leuinus *Lemnius* 500. 975
Steph. *Lemonius* 337. 579. 588
Io. Iac. *Lenfantius* 515
Io. *Lenſacus* 576
Io. a *Lent* 25. 326. 736
Cyriacus *Lentulus* 96
Io. Leonh. *Lentz* 775
Leonh. *Lenzius* 936
Ambr. *Leo* 128. 143
Leo Grammaticus 240. 602
Leo Hebraeus 256
Iac. Iuda *Leo* ſ. Arieh 4. 27. 389
Io. Gottfr. *Leo* 1006
Leo Sapiens 208. 812
Marc. Paul. *Leo* 842
Leo Mutinenſis 8. 913
Leo Oſtienſis 1003
Hub. *Leodius* 56
Hub. *Leonardus* 56
Io. Chriſtian. *Leonhardus* 826. 833
Iac. *Leonitius*
Io. Iac. *Leonitius* ſ. Leo Iudaeus 395
Paull. *Leopardus* 99
Ioan. *Lerius* 783
Frid. *Lerſius* 941
Petrus *Leſcaloperius* 61. 307
Ioan. Godofr. *Leſchnertus* 449. 551
R. Iacob *de Leskas* 2

Frid. Chriſt. *Leſſerus* 803.969
Leonard. *Leſſius* 324
Greg. *Leti* 572.670.751
Lettres edifiantes des Miſſions 23.915
Io. Theod. *Leubſcherus* 887
Io. Geo. *Leuckfeld* 60.399.804.860
R. *Leui* 256
Leui ben Gerſon 2
R. Iuda *Leui* 438
R. ben *Leui* 256
Leunclauius 209.242.243.460
Iac. *Leupoldus* 995. 1001. 1003
Io. Chriſt. *Leuſchnerus* 411.951
I. *Leusdenius* 15.29.323.324.387.641 690.736.747.787.788 808
Io. Geo. *Leutmannus* 1012
Reales Staats- u. Zeitungs-*Lexicon* 199
Geogr. Hiſtoriſch-*Lexicon* 199
Iac. *Leydeckerus* 15
Melchior *Leydeckerus* 16.278.387 425.428.434.435.436.440.441 486.520.550.551.628.641.642 643.689.692.733.735.736.742 838.880.921.1021
Polyc. *Leyſerus* 64. 66. 723
Libanius 462.993
Fortunius *Licetus* 101.121.143.515 854.855.1035.1036
Conr. a *Lichtenau* 245.263
Magnus Godofr. *Lichtwerius* 1039
Licinnius 235
Chriſt. *Liebenthal* 775
Michael. *Liebetantzius* 34.395.609 837
Chriſt. Sigiſm. *Liebius* 637.794
Io. Geo. *Liebknecht* 257.433.804.809
Thom. *Liebnerus* 421
Io. *Lightfootus* 2.4.10.13.33.35.185 257.390.428 430.481.510.524 551.553.556.641.748 770.837 913.916.935
Io. de *Lignano* 680
Pyrrh. *Ligorius* 90.127.143.201.1013
Guſtav. Pering. *Lilienblad* 618
Mich. *Lilienthal* 3.69 407.523.959
Theod. Chriſtoph. *Lilienthal* 64[illegible]
Phil. a *Limborch* 223.224.406.73[illegible] 749
H. P. de *Limiers* 945.1018.103[illegible]
Io. *Limnaeus* 991
Guil. *Lindamus* 521
Lindanus 913
Lindebrogius 383.399.421.422.47[illegible] 577.603.609.626.674.770.814 832.833.845.848.866.880.881 883.889. 894. 1004. 1013. 1033
Erpoldus *Lindebrogius* 45.54.55.371
Frid. *Lindebrogius* 45.715.740.74[illegible] 762.824.99[illegible]
Henr. *Lindebrogius* 384.622.91[illegible]
Henr. *Linckerus* 421.68[illegible]
Chriſt. *Lindnerus* 95[illegible]
Ioannes de *Lions* 46[illegible]
Martin. *Lipenius* 33. 120. 143.34[illegible] 347.377.388 443.446.462 50[illegible] 715.724.728.775.782.97[illegible]
Lipmann Leui Haler 38[illegible]
R. *Lipmann* 25[illegible]
Iom Tobh *Lipmannus*
Lipomannus 23
Phil. Dan. *Lippertus* 85
Iuſtus *Lipſius* 90.105.115.118.14[illegible] 218.222.228.338.354.358.38[illegible] 384.402.403.405.407.542 54[illegible] 623.647.700.709.725.741.74[illegible] 753.777.790.813.815.843 84[illegible] 84[illegible]

848.854.861.862.872.876.877
950.985.997.1003.1004.1007
1014.1018.1019.1032
Dan. *Lipſtorpius* 770
Vinc. *Lirinenſis* 263
Io. Wilh. *de Lith* 444.571
Georg. *Litzelius* 1031
T. *Liuius* 217.354.367.404.410
432.484 515.700.703.708.709
712.726.728.756.807.818.828
832.799.991
Nic. *Liungby* 512
Eduard. *Lloydius* 959
Caſp. *Loartes* 582
Iac. *Lobbetius* 171.418
Io. *Loccenius* 47.607.812
Aloyſius *a Locella* 739
Io. Hier. *Lochnerus* 800
Mich. Frid. *Lochnerus* 334
Iac. Henr. *Löchnerus* 396
Frid. Simon *Loeſler* 443
Iac. Nic. *Loënſis* 100.351
Ant. Günth. *Loeſcher* 51
Caſp. *Loeſcherus* 533.599
Chriſt. Wilh. *Loeſcherus* 777.940
Io. C. *Loeſcherus* 506
Valent. Ern. *Loeſcherus* 47.52.57
207.307.449.607.619.635.691
785.791.897
Terrandes *Loffredus* 128.144
Simeon *Logothetes* 240
Otto Chriſtian. *de Lohenſchiold* 715
Lohmeier 58
Io. *Lohmeierus* 338.432.449.490
494.507.551.605.694.753.950
954.985.1017
Iac. *le Long* 211
Fauſtus *Longianus* 596
Paul. Dan. *Longolius* 491
Chriſtian. Seuer. *Longomontanus* 259
Geo. *Longus* 854
Ludov. du Four du *Longuerve* 252
Gerardus van *Loon* 802
Wilh. a *Loon* 125.144.764
Franciſcus *Lopez* 783
Henr. *Lord* 42.334
Io. Mich. *Lorentz* 748
Matthaeus *Lorroquanus* 518
Io. Frid. *Loſcanus* 488
Ierem. *Loſſius* 547
Luc. *Loſſius* 261
Io. Ge. *Lotter* 49.945
Moſes *Lowmann* 742
R. Sim. *Lozzatus* 17
Henr. *Lubbert* 166.332
Chriſti. *Lubecius* 838
Auguſtinus *Lubinus* 210
Eilhard. *Lubinus* 322
Anton. *de Luca* 938
Io. Baptiſta *de Luca* 670
Lucanus 847.902
Frid. *Lucas* 348.938
Paul. *Lucas* 620.782.988.1031
Io. Vinc. *Lucheſinius* 697.817
Lucianus 355.386.399.517.588.599
.993
Io. *Lucidus* 271
Io. Iac. *Luckius* 800
Lucretius 292.333.600
Gottfr. Tho. *Ludewigius* 56
Io. Pet. *a Ludewig* 45.60.67.204
350.443.640.765.778.800.802
827.833.907.938.941
Ludolfus 416
Iobus *Ludolphus* 166.324.329.454
497.547

Frid. Chriſt. *Leſſerus* 803.969
Leonard. *Leſſius* 324
Greg. L*eti* 572.670.751
Lettres edifiantes des Miſſions 23.915
Io. Theod. *Leubſcherus* 887
Io. Geo. *Leuckfeld* 60.399.804.860
R. L*eui* 256
L*eui* ben Gerſon 2
R. Iuda *Leui* 438
R. ben *Leui* 256
Leunclauius 209.242.243.460
Iac. *Leupoldus* 995. 1001. 1003
Io. Chriſt. *Leuſchnerus* 411.951
I. L*eusdenius* 15.29.323.324.387.641 690. 736.747.787.788 808
Io. Geo. *Leutmannus* 1012
Reales Staats- u. Zeitungs-L*exicon* 199
Geogr. Hiſtoriſch- L*exicon* 199
Iac. *Leydeckerus* 15
Melchior L*eydeckerus* 16.278.387 425.428.434.435.436.440.441 486.520.550.551.628.641.642 643.689.692.733.735.736.742 838.880.921.1021
Polyc. L*eyſerus* 64. 66. 723
L*ibanius* 462.993
Fortunius L*icetus* 101.121.143.515 854.855.1035.1036
Conr. a L*ichtenau* 245.263
Magnus Godofr. *Lichtwerius* 1039
L*icinnius* 235
Chriſt. *Liebenthal* 775
Michael. L*iebetantzius* 34.395.609 837
Chriſt. Sigiſm. *Liebius* 637.794
Io. Geo. *Liebknecht* 257.433.804.809
Thom. *Liebnerus* 421
Io. L*ightfootus* 2.4.10.13.33.35.185 257.390.428 430.481.510.524 551.553.556.641.748 770.837 913.916.935
Io. de *Lignano* 680
Pyrrh. L*igorius* 90.127.143.201.1013
Guſtav. Pering. *Lilienblad* 618
Mich. *Lilienthal* 3.69 407.523.959
Theod. Chriſtoph. *Lilienthal* 642
Phil. a L*imborch* 223.224.406.735 749
H. P. de *Limiers* 945.1018.1035
Io. L*imnaeus* 992
Guil. L*indamus* 521
Lindanus 913
Lindebrogius 383.399.421.422.475 577.603.609.626.674.770.814. 832.833.845.848.866.880.881. 883.889.894.1004.1013.1033.
Erpoldus L*indebrogius* 45.54.55.371
Frid. L*indebrogius* 45.715.740.746 762.824.994
Henr. L*indebrogius* 384.622.918
Henr. *Linckerus* 421.680
Chriſt. L*indnerus* 957
Ioannes de *Lions* 463
Martin. L*ipenius* 33.120.143.343 347.377.388 443.446.462 505 715.724.728.775.782.975
L*ipmann* Leui Haler 389
R. L*ipmann* 256
Iom Tobh L*ipmannus* 6
Lipomannus 238
Phil. Dan. *Lippertus* 85
Iuſtus L*ipſius* 90.105.115.118.14. 218.222.228.338.354.358.38. 384.402.403.405-407.542 54. 623.647.700.709.725.741.74. 753.777.790.813.815.843 84. 84.

848.854.861.862.872.876.877
950.985.997.1003.1004.1007
1014.1018.1019.1032
Dan. *Lipſtorpius* 770
Vinc. *Lirinenſis* 263
Io. Wilh. *de Lith* 444.571
Georg. *Litzelius* 1031
T. *Liuius* 217.354.367.404.410
432.484 515.700.703.708.709
712.726.728.756.807.818.828
832.799.991
Nic. *Liungby* 512
Eduard. *Lloydius* 959
Caſp. *Loartes* 582
Iac. *Lobbetius* 171.418
Io. *Loccenius* 47.607.812
Aloyſius *a Locella* 739
Io. Hier. *Lochnerus* 800
Mich. Frid. *Lochnerus* 334
Iac. Henr. *Löchnerus* 396
Frid. Simon *Loefler* 443
Iac. Nic. *Loënſis* 100.351
Ant. Günth. *Loeſcher* 51
Caſp. *Loeſcherus* 533.599
Chriſt. Wilh. *Loeſcherus* 777.940
Io. C. *Loeſcherus* 506
Valent. Ern. *Loeſcherus* 47.52.57
207.307.449.607.619.635.691
785.791.897
Terrandes *Loffredus* 128.144
Simeon *Logothetes* 240
Otto Chriſtian. *de Lohenſchiold* 715
Lohmeier 58
Io. *Lohmeierus* 338.432.449.490
494.507.551.605.694.753.950
954.985.1017
Iac. *le Long* 211
Fauſtus *Longianus* 596
Paul. Dan. *Longolius* 491
Chriſtian. Seuer. *Longomontanus* 259
Geo. *Longus* 854
Ludov. du Four du *Longuerve* 252
Gerardus van *Loon* 802
Wilh. a *Loon* 125.144.764
Franciſcus *Lopez* 783
Henr. *Lord* 42.334
Io. Mich. *Lorentz* 748
Matthaeus *Lorroquanus* 518
Io. Frid. *Loſcanus* 488
Ierem. *Loſſius* 547
Luc. *Loſſius* 261
Io. Ge. *Lotter* 49.945
Moſes *Lowmann* 742
R. Sim. *Lozzatus* 17
Henr. *Lubbert* 166.332
Chriſti. *Lubecius* 838
Auguſtinus *Lubinus* 210
Eilhard. *Lubinus* 322
Anton. *de Luca* 938
Io. Baptiſta *de Luca* 670
Lucanus 847.902
Frid. *Lucas* 348.938
Paul. *Lucas* 620.782.988.1031
Io. Vinc. *Lucheſinius* 697.817
Lucianus 355.386.399.517.588.599
.993
Io. *Lucidus* 271
Io. Iac. *Luckius* 800
Lucretius 292.333.600
Gottfr. Tho. *Ludewigius* 56
Io. Pet. *a Ludewig* 45.60.67.204
350.443.640.765.778.800.802
827.833.907.938.941
Ludolfus 416
Iobus *Ludolphus* 166.324.329.454
497.547

Carol. Gunth. *Ludouici* 1017
Chriſtian. *Ludouici* 6.424.439.690 736.770
Gottfr. *Ludouici* 467.520.938
Mich. Chriſti. *Ludouici* 392
Franciſc. *Luiſinus* 99
Luitprandus 929
Raymundus *Lullus* 880
Dan. *Lundius* 392.396.419.426.437 439.440.489.520.524.583.713 837.934
Dauid *Lundius* 331.431.441.583.743
Io. *Lundius* 12.387.391.487.520 641.692
Mich. Caſp. *Lundorpius* 820
Io. Matthaeus *Lunenſis* 974
Pet. E. *Lungh* 1021
I. C. *Lunigius* 369.370.457.471.627 677
Chriſtian. *Lupus* 581.835
Lupus Ferrarienſis 582
Mar. *Lupus* 360
Io. Sam. *Luppius* 724
Silueſter *Lurſenius* 343.953
Luſatius 257
Andr. *Luſcinius* 573
D. Martin. *Lutherus* 259.261.271 366.378.457.629.684.910.929
Carol. Frid. *Lutherus* 470
Ioachim. *Lutkemannus* 533
Franc. Iul. *Lutkens* 912
Io. Adolph. *Luut* 956
Io. *Luyts* 198
Conr. *Lycoſthenes* 607.612
Thom. *Lydias* 448
Thom. *Lydiatus* 249.261.273.480 744.829
Balthaſ. *Lydius* 378
Iacobus *Lydius* 29.432.567.753.810 829.830.887.985
Mart. *Lydius* 564
Lyranus 256
Chr. Wilh. *Lyſerus* 956
Polyc. *Lyſerus* 54.67.856.916.931

M

M. N. H. Sinceri Catholici aufrichtige Vorſtellung und Abbildung der Paſſions- und Faſten-Andacht in der Römiſch-Catholiſchen Kirche 468
Io. *Mabillonius* 167.174.184.210 224.227.244.355.369.370.371 400.413.416.453.459.466.478 514.519.522.523.556.571.577 579.585.588.606.657.669.677 684.685.759.845.855.907.1008 1038
Io. *Macarius* 856
Horat. *Maccari* 384
Franciſcus *Macchietta* 511
Ludov. *Machaultus* 812
Alexander *Machiauellus* 038
Nic. *Machiauellus* 700
Anton. *Macedo* 173.359.360.361
Franciſcus a S. Auguſtino *Macedo* 572
Machſor 510
Ant. *Macinettus* 259
Edmundus *Maclet* 249
Macrobius 215.305.332.335.338 343.354.450.496.497.610.647 874.887.1033
Carol. *Macrus* 158.511.588.828 842
Dominicus *Macrus* 158.511.588 828.842
Io. Henr. *Maderus* 829.953

Ioach.

Ioach. Io. *Maderus* 51.67.117.118 144.460.717.898.1034
Io. Franc. *Madriſius* 384.410.717.831
Carolus de *Maets* 844
Bernhardin. *Maffeius* 116
Scipio *Maffeius* 90.106.126.144.202 221.341.352.643.645.650.713 726.772.776.784.805.926.987 988.1038
Paul. Alexand. *Maffeus* 321.368.462 1007
Petr. Anton. *Maffeus* 984
Hieron. *Magius* 99.123.144.217 227.756.778.978.1035
Franc. Mar. *Magius* 161
Magnon 805
Magnus Carrenſis 235
Magnus Senonenſis 552
Georg. Frid. *Magnus* 400.967
Mahudelius 800
Dan. *Maichelius* 970
Michael *Maier* 965
Mailletus 391
Maimburgius 913
Moſes *Maimonides* 3.4.7.27.28.29 35.326.327.381.389.424.425 428.430.436.439.440.441.485 487.573 583.614.640.642.692 693.735.736.788.892.904.931 936.1021
Bern. *de Maindeville* 731.732
Sim. *Maiolus* 377.885
Io. Tob. *Maior* 383.509 621
Io. Dan. *Maior* 52.65.195.337.355 504.1031
Mich. *Maittaire* 816.968.972
M. Anton. *Maioragius* 124.144.706
Io. Burchard. *Maius* 477
Io. Henr. *Maius*, Fil. 305.327.336 393.396.411.435.436.438.440 488.499.502.520.531.550.645 736.837.838.839.860.862.873 879.886.889.924.934 951.1014
Io. *Malala* 235.886.898.1005
Iac. *Malbrancus* 56
Malderus 589
Maldonatus 271.590
Io. *Maldonatus* 430.580
Bernardus à *Mallincrot* 939.962.968
Henr. Rudigerus *Mallincrott* 507.843
Guil. *Malmesburienſis* 603
Thom. *Maluenda* 22.257.264
Troilus *Maluezius* 377
Tho. Mar. *Mamachius* 159
Mamertinus 918
Conſtantin. *Manaſſes* 243
Ant. *Mancinellus* 262
Laelius *Mancinus* 734
Mandelsloius 455
Mandoſius 853
I. *Manelphus* 872
Manetho 231
Manfredes 373
Euſtach. *Manfredus* 253
Tho. *Mangey* 2
Manilius 723
Pet. *Manlius* 416
Nicolaus *Mann* 266
Dominicus Maria *Mannus* 444.855 974.988.1013
Io. Dominic. *Manſi* 2
Cydippus *Mantinenſis* 975
Bapt. *Mantuanus* 465
Aldus *Manutius* 101.121.122.223 600.857.865.872.874.876.955 973.1004

Aldus *Manutius*, Paulli F. 84. 100 106. 144 ſq.

Paullus *Manutius* 90. 101. 112. 113 144. 596. 623. 706. 721. 722. 742 771. 798

Ern. Io. Frid. *Manzelius* 827

Anton. *à Mara* ſ. Elias *Schneegaſſius* 900

Ludouic. *Maraccius* 582. 627

Ioſeph. Maria *Marauiglia* 592

Chriſt. *Marbachius* 520

Petrus *de Marca* 200. 577. 634. 640 658. 659. 660. 665. 676. 690. 758 842

Ammianus *Marcellinus* 383. 402. 513 591. 599. 1037

Alexand. *Marcellus* 964

Chriſtoph. *Marcellus* 160. 169. 378

Nonius *Marcellus* 857

Proſper *Marchand* 968

Io. *Marcianaeus* 184. 276. 683. 925

Marcianus 192

Theodor. *Marcilius* 462

Io. *Marckius* 269 396. 435. 437. 438 441. 489. 491. 502. 507. 531. 550 578. 677. 690. 838. 904. 1014

Polyc. *Marcus* 65

Carol. Valois de la *Mare* 705. 743. 774. 888

Rol. *Mareſius* 972

Sam. *Mareſius* 398. 587

Anton. *Margarita* 18

Antonius de S. *Maria* 522

Honoratus de S. *Maria* 461. 464. 470 566. 686

Ioſephus de S. *Maria* 550

Io. *Mariana* 200

Andreas *Marianus* 224

Marianus Scotus 245. 270

Marinus 430. 477. 777

Ageſilaus *Mariſcottus* Bononienſis 101 118. 145. 845

Mariſcotus 1018

Carol. Valoiſius *Marius* 409

Marius Aueuticenſis 244

Leo *Marius* 323

Marius Maximus 244

Bartholom. *Marlianus* 113. 145. 219 222. 702. 829. 928

Marmor Boſporanum 342

Marmora Oxonienſia 402

Marmor Patauinum 121

Marmora Taurinenſia 341. 345 - 347

Mich. *Marolleſius* 830

Bernh. Walther *Marperger* 436. 490

Paull. Iac. *Marperger* 444. 783. 808

Gabr. *Marquardus* 899. 1033

Ludouicus *Marraccius* 324

Caeleſtinus *à Monte Marſannos* 534

Ben. *Marshall* 260

Beniam. *Marshallus* 251

Nathanael *Marshallus* 576

Io. *Marshamus* 38. 249. 276. 291. 387 421. 427. 447. 448. 487. 502. 603 646. 688. 693. 735. 739. 962. 1033

Guil. *Marſicus* 866

Lud. Ferdin. Comes *Marſilius* 122 145. 220. 1001. 1035

Marcus Anton. *Marſilius* 173

Edmundus M*artene* 161. 170. 185 370. 415. 416. 420. 438. 457. 458 461. 463. 464. 472. 478. 483. 517 532. 549. 553. 554. 555. 556. 557 558. 559. 560. 562. 563. 565. 566 685. 764. 844. 849. 859. 863. 893 896. 907. 910. 912. 913. 920

Sam. M*arther* 503

Martia

INDEX SCRIPTORVM.

Martialis 621.859
Florauantus M*artinellus* 227
Eman. M*artini* 126. 145
Raimund. M*artini* 32. 325. 327
Aug. Bruzenius *Martinierius* 199.809
Iac. *Martinius* 61.1014
Martinus M*artinius* 975. 1005. 1012
Dauid *Martinius* 202.491
Barth. *Martinus* 994
Eman. *Martinus* 988
Iac. *Martinus* 352
Nic. *Martinus* 808
M*artinus* Polonus 245
Petrus M*artyr* 756.783
M*artyrologium* Romanum 263
Vignolius M*aruillius* 473.600.729 861.872.968.976.1028
Henr. *Maſcampius* 249.250.260
Lud. *Maſcardus* 824
Gottfr. *Maſcouius* 713
Io. Iac. *Maſcouius* 596.701
Iac. *Maſenius* 69.93
Andreas *Maſius* 185.423.430.546
Hector Gottfr. *Maſius* 59.349.401 426.553.571.859
Guilielm. *Maſſieus* 411.623.986
Maſſipius 889
Io. *Maſſon* 406.711
Gerhardus *van Maſtricht* 59.169 172.349.557
Geo. Chriſtian. *Maternus* de Cilano 1003
Car. Felix de *Matta* 376
Hieron. *Matranga* 941
Chriſtian. *Matthiae* 259
Anton. *Matthaeus* 853.938
Ad. Geo. Chrph. *Matthaeus* 428.436
Domin. Barn. *Matthaeus* 201
Io. *Mattheſonius* 525
Matthiolus 957
Io. Marii *Mattius* 101.102
de la *Maugeraye* 818
Maundrellus 186
Io. *Mauritius* 1021
Matth. *Mauritius* 556
Mauritius Senonenſis 396 ſq.
Martinus *Mauritius* 31.611.676.837
Franc. *Maurolycius* 818
Sylveſter *Maurolycus* 683
Rabanus *Maurus* 257.263.381.417 466.591.675
Lucius *Maurus* 224
Philipp. Iac. *Mauſſacus* 447.622.738 755
Philib. Bernard. Moreau de *Mautour* 346.952
Maximus Monachus 263.270
Maximus Peloponeſius Hiero-Monachus 573
Valerius *Maximus* 442.447.773.886 889.905
S. *Maximus* 662.685
Maximus Tyrius 304.309
Chph. Geo. *Mayerus* 492
Io. *Mayerus* 16.28.678
D. Io. Fridericus *Mayerus* 249.362 394.456.458.467.468.473.474 478.480.508.520.523.551.591 597.602.643.652.657.659.667 670.678.719.747.759.864.901 908.910.940.986.1000
Mazberger 51
Iac. *Mazochius* 222
Symm. *Mazochius* 127.145.201 451.879.951.952.988.1039
Io. Paull. *Mazzachetus* 228

Alb.

Alb. *Mazzolenus* 345.649.701
Mazzuchellus 726.803
Richardus *Mead* 504
Ioſeph. *Meade* 413
R. Beniam. *Meardono* 891
Pet. Tomb. *Mecchus* 1036
Paull. Seb. *Medicus* 17
Franciſc. *Mediobarbus* 723.796
Io. Anton. *Mediobarbus* 794
Ioſeph. *Medus* 418.481.925
Rudolph. Martin. *Meelfubrerus* 933
Ian. Guil. *Meelius* 870
Megaricus 992
Petrus *Megerlinus* 261
Geo. Ad. *Mehnerus* 837
Henr. *Meibomius* 45. 49. 59. 65. 203
215. 349. 588. 625. 658
Io. Henr. *Meibomius* 45. 57. 68. 84
147. 339. 620. 752. 785. 880. 948
Marcus *Meibomius* 120. 147. 817
Chriſt. Paull. *Meier* 17
Dauid *Meier* 165
Gebhard Theodor. *Meier* 167. 549
563. 664. 948. 1019
Iac. *Meier* 36
Io. *Meier* 391
I. G. *Meier* 268. 600
Lud. Iac. *Meier* 818
Gerhard. *Meierus* 382. 558
Ioach. *Meierus* 56, 723
Herm. Ad. *Meinders* 44. 54. 57. 62
64. 67. 765. 769. 930
Balthaſar. *Meisnerus* 934
Io. *Meisnerus* 169. 757
Mich. *Meiſnerus* 753
Chriſt. Frid. Geo. *Meiſter* 721
Conrad. *Mel* 25. 169. 262. 387. 388
392. 395
Pompon. *Mela* 194. 305. 346. 1037
Melampes 602. 603
Philipp. *Melanchthon* 168. 259. 261
365. 738. 788
Iac. *Melbaeus* 51
Alb. Wilh. *Melchior* 396
Meletius 263
Meliſſantes v. Io. Gottfr. Gregorius.
Meliſſus 316
Sam. Gerh. a *Melle* 614
Iac. *a Mellen* 49. 63. 582. 800. 801
804. 1006. 1030
Benedict. *Mellinus* 219
Ge. Iac. *Mellinus* 59
Memoriae Acad. Inſcript. 348
Memoriae litterariae Anglicanae 5
Memoires pour l'Hiſtoire des Sciences
442
Memoriae Treuoltinae 5. 9. 22. 40
96. 161. 307. 324. 332. 333. 347
351. 365. 578. 599. 607. 608. 636
661. 712. 858. 885. 887. 915. 939
969. 987. 993. 997. 1000. 1002
1003. 1005. 1015. 1031. 1036. 1038
Menagiana 868. 995
Aegidius *Menagius* 195. 334. 371
380. 383. 407. 413. 433. 447. 464
624. 625. 718. 738. 880. 881. 884
899. 912
Menander 463. 622
Hugo *Menardus* 421. 452. 461. 463
464. 467. 473. 475. 478. 506. 511
517. 518. 521. 552. 554. 556. 561
562. 577. 581. 589. 657. 662. 671
673. 683. 686. 715. 1014. 1025
1027
Menaſſeh ben Iſrael 17. 18. 26. 31. 381
583. 615

Ferd.

Ferd. *Mendoza* 378.452.472.483 585.685.910.983.991
Claud. Franc. *Meneſtrier* 123.145 852.992.994
Claud. *Menetreius* 145.340
Frid. Otto *Menkenius* 732.776
Gottfr. Lud. *Menkenius* 940
Io. Burchardus *Menkenius* 367.623 764.776. 844. 917.940
Luderus *Menkenius* 896
Otto *Menkenius* 38.249
Io. Steph. *Menochius* 16.564.688 748.1022
Gottfr. *Menthenius* 429.492
D. Balthaſar *Mentzerus* 475
Frid. *Menzius* 738
Gerh. *Mercator* 259.975
Iſidorus *Mercator* 662
Michael *Mercatus* 226
Io. *Mercerus* 852.854
Ioſias *Mercerus* 894
Nic. *Mercerus* 103
Mercure de France 944
Hieron. *Mercurialis* 84. 105. 125 145. 869. 872. 875. 879. 882. 885 920. 985
Mercurius Britannicus 729
Io. Abraham. *Merklinus* 974
Merlinus 346
Marius *Merſennus* 524.603.616
D. F. *de Merveilleux* 197
Gaudentius *Merula* 57.101
Paullus *Merula* 90. 124. 145. 495 648.742.776
Gerardus *Meſanus* 466
M. Valerius *Meſſala* 921
Walo *Meſſalinus* ſ. al. Salmaſius 651 654.659
Io. *Meſſenius* 46
Ioan. Chriſti. *Meſſerſchmid* 345
Io. Henr. *Meſſerſchmidius* 596
Metellus Tegerenſeenſis 442
Methodius 880
Voluſius *Metianus* 119
Theodor. *Metochita* 243
Metrodorus 262
Iodoc. *Metzlerus* 518
Ioannes *Meurſius* 70. 71.79 ſq.86 ſq. 117.145.ſqq. 206. 218. 243. 283 291. 292. 293. 338. 355. 358. 407 412. 427. 432. 433. 446. 447. 448 450. 453. 484. 491. 493. 496. 499 575. 588. 611. 622. 626. 646. 672 697. 727. 737. 744. 819. 848. 853 877. 886. 887. 895. 918. 993. 1000 1006. 1013. 1014. 1019. 1020 1034. 1035
Io. *Meurſius*, F. 147.499.717.916 918
Io. Gerhardus *Meuſchenius* 10.393 431.434 437.475.644.667.691 885
Theobaldus *Meuſchius* 258
Io. *de Mey* 489. 500. 503
Io. *Meyerus* 32. 245. 425. 427. 430 434. 436. 440. 441. 583. 713. 789 906. 935
Matthaeus *Meyer* 226
Mezeriacus 407.448.596. 890.899. 1024
Chriſt. Bened. *Michaelis* 501.504 747.924
G. F. *Michaelis* 396
Gregor. *Michaelis* 619.828.856
Io. *Michaelis* 409.491

Io. Dav. *Michaelis* 336.504.509.663 737.826 900.906.946
Io. Ge. *Michaelis* 36.394 395.436. 438.488.490.934.937.1022
Io. Frid. *Mickelius* 470
Io. *Micrelius* 159.257.308
Micrologus 160
Paul. de *Middelburgo* 273
Iac. *Middendorpius* 938
Conyers *Middleton* 105.165.617 706.846.969.1028.1034.1036
Middoth 389
Frid. Chriſt. *Miege* 388
Io. Caſim. *Miegius* 760
Io. Frid. *Miegius* 393.620
Franciſc. van *Mieris* 802
Piothomus *Milanta* 202
Io. *Miletus* 243
Optatus *Mileuit.* 414
Rob. *Millar* 331
Io. Pet. *Miller* 917
Thom. *Milles* 415.468.532.554.556 557.561.576.634.681.911.991
Dauid *Millius* 36.314.330.331.388 394.489.600.618.839.932.1001
Io. *Millius* 33
Io. Pet. *Millerus* 493.522.811
Io. *Milnerus* 642
Io. *Miltonus* 692.906
Ianus Gerh. *Milzouius* 764.844
F. Ioſeph. Eman. *Miniana* 127.147 988.990
Io. Frid. *Minteneſius* 889
Iulius *Minutulus* 96.121.147.217 1000.1003
Vinc. *Mirabella* 128.795.979.1038
Hub. *Miraeus* 92.170.206.211.233 897
Io. Picus *Mirandulanus* 258
Ad. Erdm. *Mirus* 2.159.312
Miſcellanea Academ. naturae curioſor. 804
Miſcellanea Lipſienſia 166.425
Miſhnia Surenhuſ. 400.892.905
Miſhna Shekalim 395
Miſna Seder Tohoroth 916
Maximilian. *Miſſon* 1038
Io. Sebaſt. *Mitternacht* 256
Io. Gabriel *Mittwoch* 467
Scamon *Mitylenaeus* 975
Steph. Andreas *Mizlerus* 411.634
Veſalius *Mobachius* 830
Modeſtus 812
Franc. *Modius* 88.100.147.684.829 894.991
Geo *Moebius* 431.433.748.755
Io. *Moebius* 453.464.753.890
Nic. *Moellerus* 392
Io. Gothofr. *Moerlinus* 564
Mich. *Moeſtlinus* 261
Per. *Moggus* 915
Mohamed ben Mohamed Scherifal Edriſſe 188
Steph. *le Moine* 125.147
Abbas de *Moiſſy* 948
Ioan. *Molanus* 522
Auguſtinus *Molaris* 720
Molconius 987
Moliere 203
Laur. Io. *Molin* 123.147
Carolus *Molinaeus* 56.640.806
Petr. *Molinaeus* 165.385.420.444 581.614
Molinetus 971
Claudius *Molinetus* 443.801
Molinus 1014

Petr.

Petr. *Moll* 926
Bern. Ludov. *Mollenbeccius* 383.623
Dan. Guilhelmus *Mollerus* 444.445 598.605.622.653.662.688.774 855.953.1018.1019
Henr. *Mollerus* 904
Io. *Mollerus* 605.925.936
Nic. *Mollerus* 426.437
Moncaeius 396.743
Thom. Vinc. *Monelia* 257.268
Ioan. *Moneta* 346
Philibert. *Monetus* 202
Mongaldus 367
Mongaltus 312
P. *Monierius* 973
Rich. *Montacutius* 271.420.455.461 463.464.479.546.645.667.690 913.918
Arias *Montanus* 256
Bened. Arias *Montanus* 11.256.260 387.390.736.787.836
Ioannes *Montanus* 550
Irenaeus *Montanus* 529
Ant. *Montecatinus* 698
Pet. Iac. *Monteſalchius* 348
Io. *Montenarus* 987.988
Souberauius *de Monteſorgues* 1005
Bernh. de *Montfaucon* 40.41.97 108 ſſ. 227. 292. 346. 403.406 407.409.411.412.480.496.510 643.646.697.791.797.827 832 845.846.854.857.858.875.951 954.993.1003.1006.1008.1036
Momus 106
Guil. *Morellius* 86.147
Andreas *Morellus* 367.408.409.694 792
Ludov. *Morerius* 199.226.256
Petrus *Moreſtellus* 117.121.148.356 450.848.1020.1030
Pet. *Morettus* 415.658
Moretus 164
Morhofius 352.608.721.978
Paul. *Morigius* 683
Edmundus *Morillus* 552
Henr. *Morinus* 331.515.596
Io. *Morinus* 3.8 9.11.167.233.245 381.420.462.518.553.561.562 574.576.589.638.644.645.652 654.656.659.664.678.715.749 750.791.849.1008
Steph. *Morinus* 23.34.317.369.418 626.926.965
Claud. Barthol. *Moriſotus* 368.817 1004
Sam. *Morlandus* 964
Morlierius 799
Phil. *Mornaeus* 257.327.385.412 532.568.909
Ioach. *Morſius* 337
Alex. *Morus* 234.251.253.315.773
Henr. *Morus* 316.324.455.457.630
Robert. *Morus* 956
Thom. *Morus* 728
Ludov. *Moſcardus* 338.717.720.862 1014.1036
Moſchus 506
Moſcouitae 264
Moſellanus 915
Frid. Carol. *Moſer* 721
Io. Iac. *Möſer* 800
Moſes ben Gerſon Chaperz 389
R. *Moſes* ben Samſon 601
Moſes Chorenenſis 189
R. *Moſes* Cohen Porto 550

R. *Moſes* Gerundenſis 261
I. Laur. *Moſhemius* 2.317.407.454 469.515.615.634.653.679.790 1039
Ioſeph. *Motta* 663
Beniam. *Motte* 401.403.827.1003 1007
Geo. *Motzenius* 529
Moulinetus 798
Mich. *Mourgues* 311
Steph. le *Moyne* 208.233.236.319 324.326.334.351.430.437.438 476.477.506.547.600.611.616 621.622.646.676.755.858.906 989.1022
Muhamedis Alcoranus 382
D. Henr. *Muhlius* 47.417.487.886
Sueno *Muhlius* 986
Simeon *de Muis* 713
Chr. *Müller* 187
Dan. *Müller* 55.768
Gottfr. Ephraim *Müller* 529
Io. Dav. *Müller* 936
Io. Iac. *Müller* 59.711.813
Io. *Mullerius* 264
Andreas *Mullerus* 329.855
Bernh. *Mullerus* 400
Eberh. *Mullerus* 331
Frid. *Mullerus* 31.999.1008.1022
Gottfr. *Mullerus* 500
Henr. *Mullerus* 429.507.909.911
D. Io. *Mullerus* 4.326.896
Io. Adolph. *Mullerus* 1022
Io. Chriſt. *Mullerus* 326
Ioach. Hartw. *Müllerus* 1031
Io. Ioach. *Mullerus* 491
Io. Seb. *Mullerus* 626
Io. Volcmar *Müllerus* 750
Matth. *Mullerus* 920
Nic. *Mullerus* 28.257
Petrus *Mullerus* 840.855.898.912 940
Phil. *Müllerus* 754.889
Iuſtinus *Münch* 1008
Henr. *Munck* 529
Chriſti. *Mundenius* 396
Caſp. Gottfr. *Mundinus* 393
Th. *Munkerus* 962
Io. *Munſterus* 573.1015
Seb. *Munſterus* 426.736
Theoph. Lud. *Münter* 106
Lud. Ant. *Muratorius* 171.173.201 210.244.255.400.414.451.471 564.590.668.685.718.762.764 782.828.898.910.1026.1038 1039
M. Anton. *Muretus* 99.228.475.872 1020
Andr. *Murray* 642
Muſaeus 322.549
Pet. *Muſaeus* 65.554
Gottl. Iſrael *Muſculus* 750
Muſeum, neueröffnetes 44
—— Capitolinum 104
—— Cortonenſe 342
—— Etruſcum 104
—— Florentinum 104
—— Odeſcalcum 104
—— Romanum 104.336.337.339 340.341.343.345.347
—— Veronenſe 104
Guil. *Muſgraue* 347.352.823.827
Luneb. *Mushardus* 59.349
Muſonius Philoſophus 83.148.542 884
Muſſardus 164.172.368

Pet.

Pet. van *Muſſchenbroek* 976
Chriſti. Ern. *Muſſigk* 648.892
Leo *Mutinenſis* 17.26.431
Nic. *Mutonus* 499
M. A. V. N. Antiquitates &c. 97
Aeg. van der *Mylen* 48.53
Io. Henr. *Mylius* 708.725

N.

Unſchuldige Nachrichten 364.374 375
Nachrichten von einer Halliſchen Bibliothek 4.32
Nachricht von der im Herzogth. Würtemberg eingeführten Confirmation 561
Io. Andr. Mich. *Nagel* 426.443.633
R. *Nahaſſon* 256
Naldus *Naldius* 954
Pet. *Nannius* 98.742. 773
Famian *Nardinus* 114.148.217.219. 406
Io. *Nardius* 1023
Phil. *Natolus* 534
Mich. *Nau* 573
Io. *Nauclerus* 263
Adr. *Naudaeus* 266
Gabr. *Naudaeus* 810.958.967
Nazianzenus 317.323.358.367.430 595.757.827.880.887 889
Chriſtoph. *Neander* 448
Mich. *Neander* 255
Carol. *Neapolis* 450. 700. 908. 1004
Nearchus 192
Henr. Chriſtoph. *Nebel* 813
Dan. *Nebelius* 975
A. *Nebriſſenſis* 345
Nectarius Patriarcha Hieroſol. 559
Ioach. *Negelein* 803.974
Rob. *Nelſon* 307
Ludolph. *Neocorus* ſ. Kuſterus de quo Lit. K. 84.118. 148 809 822.829 850.878. 917.920. 941.948.968 1037
Cornelius *Nepos* 231.421
Ioſeph. *Nerius* 101.421.464.983
David *Nerreterus* 330. 484
Azizas *Neſephaeus* 327
Dan. *Neſſelius* 875.903
Iſrael *Neſſelius* 340. 409. 697
Neſtorianus 235
Chr. *Nettelbladt* 62.67. 332. 1023
Io. Chriſt. *Neu* 774
Ern. Frid. *Neubauerus* 395.732.753
Frid. Chriſt. *Neubour* 509
Io. Wilh. *de Neue* 435
Coeleſtin. Conr. *Neufeldt* 400
Edm. *Neuhuſius* 592
Caſp. *Neumannus* 502
Io. Georg. *Neumannus* 611 949
Erdm. *Neumeiſterus* 466.603.642
Io. Geo. *Neuſchelerus* 357
Io. *Neuwaldus* 54
Iſaac. *Newton* 250.271.392.480
Claudius *Nicaſius* 320.333.355.367 368
Io. *Nicaenus* 480
Nicephorus Calliſtus 228 229.234 263
——— CPolitanus 240.263.264.294
Nicephorus 264.270.464.481.593 601.607.812.912
Niceron 220
Nicetas 263.598 602.818.829
Nicetas 228.472.602.608. 815
Leonhard. *Nicodemus* 224
Adam. Laur. *Nicolai* 339

 Franc.

Honoratus *Nicquetus* 756
Franciſc. *Nicolai* 660
Henricus *Nicolai* 469. 472. 882
Io. *Nicolai* 15. 31. ſq. 39. 62. 81. 148. 167. 341. 342. 343. 354. 448. 465. 698. 544. 554. 584. 646. 688. 695. 714. 739. 781. 845. 846. 848. 860. 868. 877. 916. 1009. 1022. 1023. 1029. 1033
Mart. *Nicolai* 955
Otto Nathan. *Nicolai* 615
Paul. Henr. *Nicolai* 395
Philipp. *Nicolai* 454
Oligerus *Nicolaidas* 788
Nicolius 569
Guilh. *Nicols* 962
Io. *Niderus* 979
Matthaeus Brouerius *de Niedeck* 125. 148. 313. 514. 1017
Burchard. *Niederſtedt* 80. 148. 206
Io. Bartholdus *Niemeierus* 576. 590. 675
Io. Euſebius *Nierenbergius* 324. 505. 615
Io. van *Nieſpen* 1039
Dauid *Nieto* 426
G. H. *Nieuport* 93
Hieronymus *Niger* 967
Stephan. *Niger* 872. 888. 999
Franciſc. Maria *Nigriſolius* 957
Nigronus 861. 875
Barth. *Nibuſius* 569. 635
Io. Frid. *Nilant* 861
C. F. *Nilſcher* 47
S. *Nilus* 306. 461. 463. 492. 624. 889
Io. Chriſt. *Nimptſchius* 749
Io. Gottlob *Nimptſchius* 1039
Auguſtin. *Niphus* 115. 148. 595
Ioan. *Nixon* 410
Noblotus 198
Nodotus 222
Noe Patriarcha Iacobitar. 265
Paullinus *Nolanus* 797
Rud. Aug. *Noltenius* 45
Nic. *Nonnen* 71. 490
Ludov. *Nonnius* 200. 306. 793. 879
Nonnus 601. 603
Gerardus *Noodt* 708. 806. 807. 910
Andreas *Norcopenſis* 962
Nordenius 1037
Henr. *Noris* 119. 121. 128. 148. 209. 236. 244. 267. 269. 332. 368. 406. 471. 484. 495. 629. 663. 664. 665. 681. 702. 705. 713. 720. 726. 778. 831. 849. 902. 929. 1006. 1024. 1034. 1037
Henr. *Noritus* 798
Laur. *Normannus* 14. 705. 742
Andr. *Norrelius* 933
Mich. *Noſtradamus* 259
Notitia dignitatum vtriusque Imperii 228
Chriſtoph. *Notnagel* 782
Noua litteraria Maris Balthici 14. 1030
Noua Litteraria Francofurtenſia 1012
Noua litteraria Goettingenſia 958
Noua litteraria Lipſienſia 909. 1024
Nouellae Reip. litterariae 407. 526. 896. 966. 970. 1002. 1014
Aloyſius *Nouarinus* 167. 461. 464. 482. 511. 521. 580. 877
Ger. *Nouiomagus* 52
Nic. *le Nourry* 519
Geographia *Nubienſis* 188
Angelus *a Nuce* 929

Herm.

Herm. *Nuenarius* 52. 56
Iodocus Hermannus *Nunning* 63. 619. 1031
Stephanus *Nye* 307
Greg. *Nyſſenus* 420. 581

O.

R. *Obadia* 486
Vlric. *Obrechtus* 56. 57. 711. 829
Iulius *Obſequens* 607. 612
Obſervationes ſelectae, vid. Hallenſium etc. Lit. H.
Adolph. *Occo* 796. 805
Iac. *Ode* 442
Io. Phil. *Odelem* 663
Laur. *Odhelius* 11. 932
Odiato ſ. Eduuicon 262
Odo Camerarenſis 160
Io. *Oecolampadius* 470
Georg. Ludov. *Oeder* 768. 960
Chr. Gerard. *Offeraufius* 187
Leonh. *Offerhauſius* 253. 260
Ge. *Ogle* 97
Arnoldus *Oihenartus* 200
Iac. *Oiſelius* 341. 794. 813
Seder *Olam* Rabba 245
Seder *Olam* Zutha 245
Nic. *Olaus* 53
Io. *Oldekoppius* 564
Io. *Oldermannus* 437. 439. 482. 838
Laurent. *Oldhelius* 11
Adamus *Olearius* 554. 771
Georg. Philipp. *Olearius* 313. 346
Gottfr. *Olearius* 2. 240. 445. 559. 602. 622. 807. 934. 983
Io. Auguſtus *Olearius* 711
Io. Chriſtoph. *Olearius* 63. 349. 520. 560. 786. 804. 1031
Io. Gottfr. *Olearius* 910
Io. *Olearius* 711
Philip. *Olearius* 384. 492
Olenus 516
Ioan. *Oliua* 336. 412. 785
Oliuerius 344. 384. 403
Lupus *de Oliueto* 683
Ioſias *Oliuetus* 337
Hannibal de Abatibus *Oliuierius* 952
Olonus 915
Olympiodorus 356. 575. 951
Magn. Dan. *Omeiſius* 58. 93. 449. 494. 732. 949
Onoſander 812. 814. 834
Onufrius 217. 219. 270. 368. 508. 544. 589. 647. 648. 703. 712. 724. 741. 829. 1025
Suffridus *ab Ooſterwyck* 970
Conſtantinus *Opelius* ſ. Io. Scheferus 120. 149. 817
H. *Opitius* 573. 583
Ioſias Henr. *Opitius* 397
Paullus Frid. *Opitius* 35. 397. 435
Petr. *Opmeer* 259
Oppianus 833
Ordo Romanus 565
R. *Ori* ben Simeon 531
Bernh. *Oricellarius* 700
Dauid *Origanus* 258
Origenes 86. 149. 262. 317. 323. 335. 357. 379. 412. 472. 507. 511. 608. 611. 834
Anton. *Orlandus* 945. 968. 970
Petrus *Orlandus* 420
Lud. *de Orleans* 918
Franciſc. *Orlendus* 208. 421. 563
Oliv. *Ormerod* 165
Iſaac. *Orobius* 735

Paull.

Paullus *Oroſius* 262
Oroſius 194. 263. 270. 406
Orpheus ſ. Hermes v. ſupra 322. 612
Ioſeph. Auguſtinus *Orſi* 562
Abrah. *Ortelius* 52. 81. 149. 198. 199
321 ſq. 340. 342. 343
Blaſius *Ortizius* 376
Carol. *Ortlobius* 1022
Io. Chriſt. *Ortlobius* 635. 865
Phil. *d'Orville* 98. 102
Io. Adam. *Oſiander* 80. 149. 259. 421
422. 441
Felix *Oſius* 708. 828. 1013
Oſſatus Cardinalis 458
Io. Eric. *Oſtermannus* 333. 494. 872
Io. Georg *Oſtius* 519
Otho Friſingenſis 245
Georg. *Otho* 396
Io. Baptiſta *Ottius* 2. 162
Io. Henricus *Ottius* 930
Otto 387
Chr. Beni. *Otto* 34
Euerhard *Otto* 346. 623. 653. 711
726. 902. 989. 1037
Io. Henr. *Otto* 12. 30. 434. 437. 438
439. 620. 691. 935. 980
Oudaamus 802
Ioach. *Oudanus* 223
Caſim. *Oudinus* 236. 969
Bonauentura *Ouerbeckius* 217. 225
Georg. Guil. *Ouerkampfius* 437. 642
Ouidius 357. 406. 410. 447. 450. 462
523. 612. 848. 917. 951
Io. *Ouingtonus* 625
Iac. *Ounamus* 550
Marr. Iac. *Ounamus* 748
Phil. *Ouſelius* 489
Gerh. *Outhouius* 34. 351. 429
Guil. *Outramus* 29. 486. 487. 488
Io. *Outreinus* 388. 428. 430. 435. 440
489 525. 628
Ouzelius 343. 357. 917
Iac. *Owenus* 385. 419. 420
Io. *Owenus* 10. 165. 395. 430. 486
510. 551. 551. 558. 567. 736
Martinus Iac. *Ownamus* 523
Marmora *Oxonienſia* v. Arundeliana
Iac. *Ozanamus* 1035

P.

And. *Paars* 55
Claud. *Pacaeus* 680
Paullus Maria *Paciaudus* 341. 448
475. 594. 986. 1008
Io. Baptiſta *Pacichellus* 847
Iac. *Pacidius* 649
Io. *Pacidius* 637
Camill. *Padernus* 106
Lucas *Paetus* 119. 149
Io. *van Paffenrode* 811
Henr. Iac. *Pagendarmius* 486
Ioan. Gerh. *Pagendarm* 339
A. G. *Pagenſtecherus* 1016
Alexand. Arnold. *Pagenſtecherus* 859
Henr. Theod. *Pagenſtecherus* 715. 716
Io. Frid Guil. *Pagenſtecher* 850
Thom. *Pagetius* 524
Anton. *Pagi* 249. 252. 258. 261. 266
272. 273. 294. 369. 370. 411. 415
461. 479. 557. 637. 685. 703. 774
993
Pagius 265. 267. 269. 270. 294. 429
478. 517. 680. 863. 939 990
Franc. *Pagius* 266. 378 451. 461.
481. 719

Xantes *Pagninus* 261
Andronicus *Palaeologus* 208
Caſtro *Palao* 378
Andreas *Palladius* 224.450.988
Iac. *Palmerius* 205.249.737.817
Ian. Mellerius *Palmerius* 100
Sam. *Palmerius* 968
Henr. *Palmrooth* 904
Io. *Palmrootius* 395.397.425.436
713.760.890
Iac. *Pamelius* 167.564.859.907.930
997
Pamphous 517
Guido *Pancirollus* 105.113.114.116
149.210.219.227.342.703.710
721.726.727.826.830.877.938
957.959.974.1017.1018
Octauius *Pancirollus* 224
Ioſeph. Mar. *Pancrazius* 202
Alphonſus *Pandulphus* 262
Alex. Xauer. *Panelius* 340.343.449
Franciſcus *Panigarola* 508
Panodorus 234.263.271
Mutius *Panſa* 327.948
Henr. *Pantaleon* 259
Petrus *Pantinus* 243.553.752.839
Onuphrius *Panuinius* 101.112.113
117.118.149.173.219.224.228
236.264.341.367.442.522.647
669.700.702.706.709.721.722
725.726.746.761.771.813.988
989
Mich. *Papaſaua* 808
Dan. *Papebrochius* 170.267.293.294
295.368.376.459.467.474.475
667
Wilh. *Paradinus* 51
Dauid *Pareus* 257
Io. Phil. *Pareus* 100
Guil. *Pariſienſis* 680
Vinc. *Pariſius* 945
Sam. *Parkerus* 976
Io. Heinr. *Parreidt* 767
Ianus *Parrhaſius* 98
Phil. *Paruta* 795
Bindus Simon *Paruzzius* 594
Car. *Paſchalius* 716.717
Valent. *Paſchalis* 1013
Geo. *Paſchius* 598.600.608.728.820
968.974.976
Zach. *Paſqualigus* 585
Io. *Paſſeratius* 344.523.1000
Io. Bapt. *Paſſeratius* 384.412.1010
Pet. Maria *Paſſerinus* 667
Io. Bapt. *Paſſerius* 108.336
Muſeus *Paſſerius* 1036
Paſſioneus 988
Melchior *Paſtor* 680
Io. *Paſtricius* 486.788.891
Paull. *Pater* 969
Velleius *Paterculus* 709.725
Paternus 812
Carolus *Patinus* 86.125.149.221
333.340.344.619.646.650.773
783.785.794.796.799.803.868
922.943
Guido *Patinus* 375
Auguſtinus *Patricius*. vide Chriſtoph. Marcellus.
Franciſcus *Patricius* 118.149.381
813.822.825.948
Simon *Patricius* 502
Sebaſtianus *Paulli* 571
Chriſt. Frid. *Paullinus* 49
Chriſtian. Franc. *Paullinus* 45.63.92
203.588.720.828.875

Car. a S. *Paullo* 206.208.209.294
Paullus Apoſtolus 328
Paullus Foroſempronienſis 263
Paullus à S. Maria 256
Paullus Diaconus 978.982
Paullus Epiſc. Sidon. 329
Iulianus *Paulmier* 880
Pauſanias 68.205.354.368.404.410 412.623.812.1003
Ioan. Corn. *Pauw* 314.981
Io. *Pearſonius* 241.246.294.452.455 510.616.694.727.748.896.1025
Laurentius *Peccenſteinius* 350
Paullus *Pedruſius* 338.796
Nic. Fabricius *Peireſcius* 239.404
Ge. Chph. *Peisker* 48
Peliſſonius 944
Chriſtoph. *Pellerus* 773
Pelletierus 776.837
Sim. *Pelloutierius* 202.216.351
Iſidorus *Peluſiota* 263.328.412.418 624
Ludov. *Penicherius* 1028
William *Penn* 22
Barras *de la Penne* 818
Gabr. *Pennotus* 685
Pentateuchus Moſaic. 2
Steph. du *Perac* 221
Geo. *Perdiccas* 27.183.193
Theod. *Perdiccas* ibid.
Camill. *Peregrinus* 128.149.217
Petrus *Peregrinus* 679
Pererius 271
Bened. *Pererius* 261.270.274
Guſt. *Peringerus* 185.388.438.441 512.583.641.690.768.788.792 892
Ioach. *Perionius* 80.150.698.699
Abrah. *Peritſol* 5.22.33.185.264 306
Iac. *Perizonius* 53.195.249.250.253 260.336.346.403.406.449.596 704.705.825.831.890.894.900 904.917.928.930.937
Peronius 656
Perraltus 974
Io. *Perellus* 85.150
Franc. *Perrierius* 223.224
Beneton de *Perrins* 717.828.833
Perronus 569
Franc. *Perrucius* 1020
Perſae 263
Anton. *Perſius* 881
Gobelinus *Perſona* 587
Io. Geo. *Pertſch* 503.560.671.750 842
Wolfg. Henr. Frider. *Pertſch* 327
Paul. Pomianus *Peſerouius* 475
Frid. Vlr. *Peſtelius* 693
Rabbi *Petachius* 27.33.185
Dionyſius *Petauius* 116.150.167 241.242.250-252.255.260.265 268.273.276.291.314.323.381 382.383.400.412.429.433.447 461.463.469.479.481.482.501 506.509.577.584.607.634.654 659.663.694.886.906.1013
Paull. *Petauius* 122.150
Dan. *Petermannus* 1012
Petersburgiſche Anmerkungen 670.1002
Matth. *Petitdierus* 276.278.912
Nic. *Petitpied* 636.660
Petrus *Petitus* 409.492.603.61[illegible] 693.865.867.881.885

Sam.

Sam. *Petitus* 85.105.117.150.408 421.429.432.447.449.488.510 511.604.643.652.694.725.737 744.754.806.889.899.902.904 905.914.836.962
Siluester de *Petra* Sancta 870
Nic. *Petreius* 52
Geo. Carol. *Petri* 618
Suffridus *Petri* 54.167
Gottfr. *Petritzius* 400
Petronius 354.850.859.868.898 982.1004
Petrus Cluniacenſis 553
Petrus Dresdenſis 860
Petrus Venerabilis 168
Abrah. *Petſchius* 1022
Bernh. *Petzius* 64.585
Hier. *Petzius* 56.258.372
Chriſtoph. *Pezelius* 258
Caſp. *Peucerus* 592
Conr. *Peucerus* 259
Peutingerus 46.52
Tabula *Peutingeriana* 49.196
Simon de *Peyronet* 173
Car. Frid. *Pezoldus* 357.411.483 839
Paull. *Pezronius* 46.202.249.264 268.269.276.312
Chph. Matth. *Pfaffius* 38.161.210 437.452.503.505.532.553.561 566.567.574.578.654.660.678 734.890.899.904.910
Tobias *Pfannerus* 167.308.383.407 551.553.554.574.584.614.617 625.895.907
Io. *Pfefferkornius* 11
Dan. *Pfeffinger* 37.642
Aug. *Pfeifferus* 10.15.26.33.331 332.387.391.421.425.496.525 826.829.980
Io. Ehrenfridus *Pfeifferus* 512
Io. Philippus *Pfeifferus* 69.447.521 575.812.895.898.920
Phaedrus 499
Pherecydes 322
Io. *Pherepomis* ſ. Clericus 657
Gabr. Seuerus *Philadelphienſis* 883
Ier. *Philadelphus* 34
Nathanael *Philadelphus* 262
Philander 876
Iulius *Philargyrius* 215
Philaſtrius 263.264.559
Philelphus 215.939.990
Franc. *Philetus* 868
Henr. *Philippi* 261.272
Io. Andr. *Philippi* 892
Marchio de S. *Philippo* 689
Ioan. *Philips* 880
Philippus 381
Philo de temporibus 258
Philo Bizantius 83.150
Philo Iudaeus 1.258.262.309.398 405.439.531.733.824.825.902
Philo Therapeuta 681
Io. *Philoponus* 381.507
Philoſtephanus 975
Philoſtorgius 229.543
Philoſtratus 84.150.305.315.335 344.358.818.850.886.896.977
Phlegon Trallianus 84.85.150.231 442
Io. *Phocas* 27.184.193
Franc. Maria *Phoebeus* 443
Photius 41.216.227.234.323.334 353.603.624.907.977
Phurnutus 335

Abbas *Piazza*, ſ. *Platea* 227
Carol. Bartholom. *Piazza* 668. 1021
Io. *Picardus* 668.908
Bern. *Picartus* 97
Io. *Piccardus* 51.56.58
Mich. *Piccartus* 46. 618. 623. 718 764. 854. 917
Phil. *Picinellus* 160.592
Ben. *Pictetus* 370. 419. 457. 518. 561 580. 584. 734
Fabius *Pictor* 647
G. *Pictorius* 368
Io. Franc. *Picus* 592
Pierius Valerianus 40. 115. 150. 828 865
Abbas de Saint *Pierre* 729
Phil. *Pigafetta* 798
Anton. *Pighius* 341
Stephan. *Pighius* 85. 150. 347. 829 928
Steph. Vinandus *Pighius* 119. 150. 702
Laurent. *Pignorius* 40. 82. 126. 127 150 ſq. 223. 227. 321. 339. 762 805. 852. 875. 883. 887. 960. 1001 1016. 1018
Io. Iſaac. *Pihlmannus* 333. 394. 396 690. 837
Pet. *Pihlmannus* 641
Ludov. Elias *du Pin* 209. 246. 369 418. 421. 458. 461. 478. 570. 577 581. 586. 614. 625. 640. 653. 656 657. 661. 664. 681. 750. 835. 847 897. 908. 1025
Seuerinus *Pinaeus* 608
Pindarus 986
Io. *Pineda* 975
Tho. de *Pinedo* 22. 334. 870. 933
Vincentius *Pinellus* 215
Io. *Pinius* 565. 663
Iac. *de Pinto* 424
G. H. *Pippingius* 523
Henr. *Pippingius*. 719
Iulius *Pippius* 227
Bilib. *Pirckheimerus* 46. 401
Pirke Aboth 615
Iac. *Piſcenninus* 909
Georg. *Piſida* 236
Georg. *Piſides* 903
H. de *Piſis* 600
Guerinus *Piſo* 700
Io. *Piſtorius* 736
Wilh. Frid. *Piſtorius* 68. 743. 875. 886 992
Archibaldus *Pitcarnius* 974
Franc. *Pithoeus* 864. 866
Petrus *Pithoeus* 99. 352. 734. 820. 895 919
Sam. *Pitiſcus* 38. 94. 347. 355. 404 450. 495. 496. 514. 515. 601. 602 705. 709. 772. 778. 801. 847. 857 861. 928. 990. 991. 1004. 1007
Georg. Gottlieb *Pitſchmannus* 882
Io. Bapt. *Pittonus* 457
Frid. Lebegott *Pittſchelius* 1008
Io. Baptiſta *Pius* 98
Thom. *Pius* 31. 904
Ioſ. *Placaeus* 590
Nic. Barianus *de Placentia* 807
Vincent. *Placcius* 518
Antonius *Placentinus* 34
Conſtantinus Landus *Placentinus* 101
Io. la *Placette* 983
Io. Bapt. *Plantinus* 204
Frid. *Platnerus* 740
Io. Zach. *Platnerus* 916 986
Plato 379. 380. 887

Hier.

INDEX SCRIPTORVM.

Hier. *Platus* 668
Geo. Guil. *Platzius* 1039
Meinh. *Plesken* 35. 395
Hunoldus *Plettenbergius* 670
Plinii Hiſtoria Natur. 194. 219. 220. 528. 593. 596. 597. 600. 609. 713. 717. 726. 786. 818. 878. 1001. 1014
Plinius 305. 317. 333. 347. 354. 391. 412. 420. 454. 492. 499. 514. 517. 523. 598. 612. 634. 716. 773. 779. 812. 820. 868. 870. 876. 885. 943. 961. 975. 1006. 1037
Lebrechtus Pet. *Ploettnerus* 831
Robert. *Plot* 1035
Plotinus 316
Pluchius 40. 308. 339
Plutarchus 86. 151. 192. 255. 292. 304. 313. 314. 318. 335. 343. 347. 352. 354. 355. 381. 404. 405. 425. 450. 492. 514. 515. 596. 611. 612. 625. 647. 653. 703. 705. 709. 715. 741. 753. 767. 792. 814. 815. 818. 825. 830. 851. 857. 880. 885. 886. 887. 896. 899. 904. 905. 907. 926. 927. 94[illegible]. 943. 954. 993. 997. 1023
Eduard. *Pocockius* 2. 188. 246. 294. 318. 392. 402. 455. 550. 556. 627. 856. 965. 1028
Geo. Wilh. *Pözinger* 785
Bened. *Poggius* 798
Franc. *Poggius* 151. 212
Io. *Pointer* 1003
Petrus *Poiſſon* 699
Georg. *Polacchius* 444
Io. Chriſt. *Polckius* 340. 858
Nic. *Polemannus* 36. 510
Io. *de Polemar* 638
Polemo 608
Io. *Polenus* 112. 124. 319. 320. 340. 410. 448. 721. 987. 988
Angelus *Politianus* 98. 215. 398. 442. 930. 961. 1006
Adrian. *Politus* 101
Franciſc. *Polletus* 124. 744. 746. 1011
Trebellius *Pollio* 866
Iulius *Pollux* 380. 404. 446. 767. 858. 981
Polyaenus 812
Polybius 118. 141. 409. 812. 819
Pet. *Polydorus* 725
Io. *Pomarius* 348
Sam. *Pomarius* 523
Iac. *Pomelius* 564
Franciſc. *Pomey* 94. 347. 352. 899. 1021
Georg. Leopold. *Ponatus* 510
Arnoldus *Pontacus* 233. 261. 441
Iac. *Pontanus* 313. 357. 499
Io. Iſaac. *Pontanus* 52. 54. ſſ.
Ludouic. *a Ponte* 586
Heraclitus *Ponticus* 80
Pontificale Romanum 675
Thom. *Popeblount* 92. 226
Titus *Popma* 126. 151. 852. 887. 1001. 1018
Thom. *Porcacchius* 1021
Franc. *Porcellus* 359
Leonhard. *Porcius* 85. 151
Raphael de *Pornaſio* 587
Porphyrius 305. 379. 486. 491. 492. 497. 514. 594
Conſtantinus *Porphyrogenetus* 326. 626. 727
Ion. *Porreus* 167

Io. Baptiſta *Porta* 608. 964. 1028
Porticus Auguſtodunenſis 197
Georg. *Portius* 95
Leonh. *Portius* 777
Aemilius *Portus* 889
Ποϱτολάνος 197
Iac. du *Portus* 448. 543. 777
Poſidius 624
Wilh. *Poſſardus* 698
Poſſeuinus 237. 329
Petrus *Poſſinus* 416. 461. 573. 606. 829 940
Chriſtian. Henr. *Poſtellus* 852
Guil. *Poſtellus* 79. 128. 151. 696. 698
Ludouic. *Poſtius* 781
Ioach. *Potgieſerus* 64. 67. 766
C. *Potſchius* 843
Io. *Potterus* 69. 88. 151. 291. 380 383. 400. 403. 410. 411. 412. 447. 491. 495. 496. 498. 515. 592. 593 595. 597. 598. 599. 600. 601. 602 604. 608. 610. 622. 737. 742. 743 744. 752. 754. 761. 812. 816. 867 871. 896. 905. 916. 920. 923. 941 981. 986. 997
Io. Henr. *Pottius* 759
Pouillius (de Pouilly) 216
Spiridion *Poupardus* 308. 312. 333 619. 1036
Bern. *Pozzolus* 639
Hieron. *a Prado* 390
Ramireſius *de Prado* 1018
Io. *Praetorius* 483. 593. 594. 598 599. 601
Matthias *Praetorius* 812
Mich. *Praetorius* 526
Ael. *Praeuotius* 124. 151
Claud. *Praeuotius* 699. 710
Io. Ludov. *Praſchius* 47. 699
Pandulphus *Pratejus* 737
Franc. Mar. *Pratillus* 201
Theodor. *Presbyter* 41
Io. Vlr. *Pregizer* 50
Io. *Pricaeus* 515. 601. 614. 847
Humfridus *Prideaux* ſ. *Prideaufius* 35 249. 283. 393. 409. 744. 787. 837 886. 954. 960
Io. *Prideaux* 29. 768
Philipp. *Priorius* 568. 890
Dan. *Priezacus* 347
Priſcianus Caeſareenſis 119. 151. 193
Io. Georg. *Pritius* 533
Antonius *Probus* 689
Valerius *Probus* 805
Proclus 309. 315. 356. 358. 382. 466 513. 516
Procopius 229. 462. 468. 598. 703 710. 776. 818. 819. 870. 990. 1003 1024. 1033
Theodor. *Prodromus* 898. 994. 1010
Tiro *Proſper* 119. 251. 234. 243. 703 797. 994
S. *Proſper* 417
Prouinciarum libellus 228
Prouſtius 867
Prudentius 215. 318. 357. 595
William *Prynn* 638
Georg. *Pſalmanaazaar* 311. 492
Pſellus 916
Pſeudo-Cyrillus 508
Pſeudo-Dionyſius 380
Pſeudo-Dorotheus 652
Pſeudo-Euodius 481
Pſeudo-Hermetus 314
Pſeudo-Iacobus 583
Pſeudo-Ignatius 673

Pſeu-

INDEX SCRIPTORVM.

Pſeudo-Nicodemus 263
Pſeudo-Orpheus 380
Claudius *Ptolomaeus* 191. 192
Carol. Frid. *Pudor* 708
Eſaias *Pufendorſius* 61. 67
Sam. *Pufendorſius* 70. 205. 308. 487
540. 625. 640. 687. 693
Pulkawa 54
Io. Sim. *Purgoldus* 50
Io. Pet. *Puricellus* 910
Erycius *Puteanus* 85. 115. 117. 119
120. 124. 151 ſq. 526. 598. 623
776. 871. 888
Steph. *a Puteo* 423
Pyl 63
Burcardus *Pyladas* 322
Chriſtoph. *Pylius* 482
Pyro ſ. *Pyrrho* 243
Io. *Pyrrhus* 699
Pyrrhus Rex 812
Pythagoras Philoſophus 602. 625
Io. *Pythius* 395

Q.

Io. Iac. *Quandt* 37. 394. 489. 546. 961
Valons *Quareſima* 566
Franc. *Quaresmius* 186
Io. Adam. *Quaſius* 441
Io. Andreas *Quenſtedt* 13. 88. 152. 159
386. 509. 550. 568. 583. 641. 757
1020. 1030
Ioſeph. *Quercetanus* 872. 882
Paſchaſius *Quesnellus* 167. 561. 585
630. 661. 671
Iac. *Quetif* 448 474
Ioan. *Quetif* 842
Michael *le Quien* 209. 249. 381. 573
659. 682. 990. 1018
Claudius *Quilletus* 966
Quinctilianus 306. 629. 847. 889
895. 995
Camillus Eucherius *de Quintiis* 1006
Aug. Mar. *Quirini* 106. 206. 701. 952
Laurent. *Quiſt* 690
Io. *Quiſtorpius* 33. 889
Io. Nic. *Quiſtorpius* 564. 910

R.

Rabanus Maurus 160
Io. Iac. *Rabe* 58. 452
Iuſt. Godofr. *Rabenerus* 384
Iunius *Rabirius* 113. 152
Matthaeus *Raderus* 211. 235. 241
363. 825
Georg. *Radouius* 558
Radulphus Tungrenſis 160. 518. 532
Florimundus *Raemundus* 164
Raguenetus 222
Georg. *Raguſcius* 592
Odoricus *Rainaldus* 249
Rainoldus 843
Io. Iac. *Raiotus* 389
Arnoldus *Raiſſius* 211
Bernh. *Ramazzinus* 772
Io. Iac. *Rambachius* 257. 260. 504. 510
Ramireſius 407
Pinto *Ramirez* 400. 546
Frid. Chriſt. *Ramus* 827
Io. Dan. *Ramus* 650
Petrus *Ramus* 119. 152. 812. 823. 825
Guil. *Ranchinus* 102
Ranger 66
Conradus Tiburtius *Rango* 846. 847
Pet *Rapin* 54
Paſchalis *Rapinus* 562
Renatus *Rapinus* 542
Frid. *Rappoltus* 718. 719
Frid. *Rathius* 466

Rath-

INDEX SCRIPTORVM.

Rathleſius 944
Ratramus 168
I. E. *Rau* 397. 488
Sebald. *Rau* 9. 388
Geographus *Rauennas* 194
Chriſtian. *Rauius* 262
Nic. *Rayaeus* 511. 521. 584
Theoph. *Raymundus* 667
Odoricus *Raynaldus* 443. 474
Anſelmus Solerius ſ. rectius Theophil. *Raynaudus* 116. 152. 166. 308. 314 319. 362. 363. 366. 382. 418. 420 466. 471. 472. 474. 479. 483. 505 508. 517. 522. 555. 557. 569. 581 582. 584. 679. 685. 719. 753. 843 858. 1014
Petrus *Rayne* 638
Ioan. *Raynoldus* 353. 458
Bernardinus *Realinus* 98
de Rebeque 452
Franc. *de Rebatu* 121. 152. 340. 352
Io. Bapt. *Recanatus* 343
Adamus *Rechenbergius* 50. 55. 158. 466. 507. 508. 511. 515. 687. 675 721. 797. 851. 936
Io. Leonh. *Reckenberger* 16
Petrus *Redanus* 545
Gregorius *Redi* 320
Frid. *Redtelius* 353
Io. *Reſtelius* 1021
Regino Prumienſis 63. 160. 245
Io. Elias *Reichardt* 472
I. C. *Reichardtus* 434
Iulius *Reichetus* 619
Io. Ieremias *Reichhelm* 504
Iac. *Reichmannus* 756
Sam. *Reiher* 804
Albert. *Reimarus* 319
Herm. Sam. *Reimarus* 337. 691. 701 705. 717. 733
Iac. Frid. *Reimmannus* 4. 7. 39. 322 580. 811. 931
Ioach. Lud. *Reimerus* 689
Chriſtian. *Reineccius* 5. 324
Reinerus *Reineccius* 42. 45. 47. 53. 54 55. 56. 65. 66. 921
Thom. *Reineſius* 42. 60. 61. 91. 105 121. 152. 236. 238. 338. 339. 340 350. 352. 358. 407. 495. 694. 701 727. 761. 821
Conr. Frid. *Reinhardus* 55
Io. *Reinhardus* 531
Io. Georg. *Reinhardus* 773. 849
Io. Paul. *Reinhardus* 496. 746. 953
Mich. Henr. *Reinhardus* 525. 885
Io. Ge. *Reinhartus* 55. 423
Eraſmus *Reinholdus* 261
Anton. *Reiſerus* 459. 577
Io. *Reiskius* 62. 396. 469. 475. 790
Hadrian. *Relandus* 2. 15. 25 ſqq. 32 ſqq. 126. 152. 184. 187. 230 248. 320. 324. 332. 345. 390. 394 397. 398. 400. 430. 491. 512. 768 782. 789. 791. 844. 853
Pet. *Relandus* 702
Relationes innoxiae 445. 751
Remigius Antiſſiodorenſis 160
Remling 46
Anſ. *Renaudot* 207
Euſebius *Renaudotus* 22. 185. 246 294. 381. 569. 658. 694
Io. *Rendtorfius* 499
Io. Bernhard *Renoultus* 368
Lucius Andr. *Reſendius* 200
Paul. *Reſenius* 564
Io. *Reuchlinus* 323. 324. 326. 328

Reuil-

Reuillaſius 809
Iac. *Reuius* 638. 847
Erh. *Reuſchius* 65.322.477.710
Elias *Reuſnerus* 259.922
Io. Frid. *Rexrath* 411
Caſp. *Reyes* 605
Sam. *Reyherus* 503.756.999
B. *Rhenanus* 52
Iac. *Rhenferdus* 3.29 ſq. 33.38.311.
393.397.436.455.485.489.510
551.672.694.788.792.933
Io. *Rhenferdus* 31.184.398.429
Chr. Detl. *Rhode* 63
Io. Oliua *Rhodiginus* 40
Lud. Coelius *Rhodiginus*, conf. Richerius.
Andr. Alb. *Rhodius* 1030
Apollonius *Rhodius* 402
Io. *Rhodius* 61.213.509.546 783
846
Andr. Olaus *Rhyzelius* 1023
Franc. *Ribera* 10.262.290.440
Phil. *Riboudealdus* 36.502
Sam. *Ricardus* 783
Ant. *Riccantella* 495
Paullus *Ricautus* 162.210.379.460
484.752
Io. Baptiſta *Ricciolus* 250.252.255
258.261.262.264.278.369.479
645
Ang. Maria *Riccius* 494.825.839
1021
Ant. *Riccius* 201
Caius *Riccius* 717
Io. *Richardſonus* 479
Richardus Abbas 679
Barth. Chr. *Richardus* 56.58
Edmund. *Richerius* 857
Lud. Coelius *Richerius* 98.102.103
427.715.759.840
Mich. *Richey* 49.699
Io. *Richey* 708
Adam. Dan. *Richter* 342
Dauid *Richter* 641
Gregor. *Richter* 727
Henr. Bened. *Richter* 700
Geo. *Richterus* 921
Henr. Gottl. *Richterus* 542
Zach. *Richterus* 830
Io. Paul. *Ricolnus* 495
Xycus *Rictius*, ſ. Riccius Polonronus
980
Ridderus 166.550
Franc. Vlr. *Ries* 422
Nic. *Rigaltius* 113.152.167.238
338.584.634.650.727.814.832
834.859
Rigordius 268.269
Eucharius Gottl. *Ringck* 66.203
785.829
Frid. Siegfr. *Ringius* 748
Dan. *Ringmacher* 65
Chriſt. Henr. *Ritmeier* 934
Io. Steph. *Rittangelius* 28.324.325
327.328.431.435
Ritterhuſius 412
Dan. *Rittersdorf* 394.395
Conr. *Rittershuſius* 509.521.542
742.753
Geo. *Rittershuſius* 422
Andr. *Ritterus* 843
Io. Dan. *Ritterus* 704.813
Ritzius 59
Riuandus 456
Dionyſius de *Riues* 452

Andreas *Riuetus* 165.410.452.458 476.511
Andreas *Riuinus* 62.473.754
Aug. Quir. *Riuinus* 259.481
Erneſt. Florens *Riuinus* 491
Greg. *Riuius* 684
Io. *Riuius* 383
Thomas *Riuius* 817
Henr. *Rixnerus* 172.568
Andr. *Rizius* 469
Io. de *Roa* 261
Martinus de *Roa* 382.384.814.829
Robbius ſ. de la *Robbe* 197
Gaudentius *Robertus* 89.98.100.202 421.442.721.845
Io. *Robertus* 363
Hugo *Robinſonus* 249
Radulphus *Robinſonus* 505
Nic. *Robinus* 374
Franc. *Robortellus* 89.98.99.101.113 117.118.120.152.699.758.776 822.825.1006
Mart. *de Roca* 855
Io. Thom. de *Rocaberti* 378
Angelus *Roccha* 123.152.171.173 376.464.719.844
Mich. *de la Roche* 495
Io. Bapt. *Rocoleſius* 727
Io. *Rodolphus* 425
Io. Bapt. *Roeſchelius* 426
Io. *Roeſerus* 711
Io. Geo. *Roeſerus* 716
Theophil. *Roeſerus* 331
Chriſtoph. *Roſſinus* 257
Ge. Fridr. *Rogal* 36.395.488
Ioan. *Rogbergius* 334
Abrah. *Rogerus* 319.330
Eugenius *Rogerus* 459
Iac. *Rohenſis* 247
Wern. *Rolfinck* 54
Paullus *Rolli* 225
Carol. *Rollinus* 782
Corn. *Romanus* 671
Romae antiquae vrbis imago 152.153
Don Pierre de S. *Romonuld* 677
Guil. *Rondeletius* 852
Iulius *Rondellus* 449
Abrah. *Rophe* 641.642.836
Aegidius Andreas de la *Roque* 686
Dan. la *Roque* 402
Petr. *Roquinus* 534
Hieron. *Rorarius* 903
Io. *Roſa* 921
Mich. *Roſallus* 450
Chriſtian. Knorrius a *Roſenroth* 324
Io. *Roſinus* 89.91.337.404.450.648 722
Alexander *Roſſaeus* 319.330
Dominicus *Roſſi* 321
Laur. Phil. *Roſſius* 1009
Roſſius, vide Rubenius.
Octauius *Roſſus*, vide Rubeus.
Philippus *Roſſus* 222
Heribertus *Roſweidus* 414.508.555 562
Ge. *Roth* 63.1034
Franc. *Rothfiſcher* 660
Eberh. Rud. *Rothius* 53.216.336.512 693.814.827.843
G. G. *Rothius* 62
Frid. *Rothſcholzer* 972
Frid. Iul. *Rottmannus* 893
Franc. *Rous* 71.592.646
Franc. *Rouſius* 744
Io. Iac. *Rouſſeau* 998
le Roy 724.809
Dan. le *Roy* 15

Franc.

Franc. le *Roy* 391
Iac. le *Roy* 125.153
Io. *Rualdus* 406.710
R. Aſarias *de Rubeis* 836
Alb. *Rubenius* 116.119.153 408.796 839.857.858
Phil. *Rubenius* 105.400 495.496.715 726.844.857.858
Rubertus Tuitienſis 160
Octauius *Roſſus* ſiue *Rubeus* 127.153 384.494.1035
Claudius *Rudbeckius* 406
Olaus *Rudbeckius* Pater 24.47.351 402.500
I. A. *Rudolphus* 716
Ioan. Ludov. *Rudorf* 368
Io. Ludouicus *Ruelius* 447.450
Franc. *Rueus* 501
Licinius *Rufinus* 734
Chriſtoph. *Rufus* 99
Sextus *Rufus* 113.209 219
Theod. *Ruinartus* 42.209.842
Iuſtus Weſſelus *Rumpaeus* 533.653
Rupertus 419.551
Chriſtoph. Ad. *Rupertus* 55.702.718 725.756.826.830
Io. Geo. *Ruprecht* 945
Ioan. Reinh. *Ruſius* 748.790
Mich. Chr. *Rusmeier* 490
Carol. Rud. *Ruſtius* 751
Ianus *Rutgerſius* 105.215
Rutheni ſ. Moſcouitae 264
Rutilii Itinerarium 228
Geo. *Ruxnerus* 992
Iuſtus *Rycquius* 221.341.401.403 406.407.410.411.421.423.442 443.757
Theod. *Rycquius* 216.700
Valerius Anſelmannus *Ryd* 258

S

I. H. *S.* 260
Chriſt. *Saalbachius* 951
M. Anton. *Sabellicus* 98.219
Franc. Flor. *Sabinus* 98
Geo. *Sabinus* 55
Raymundus *de Sabunde* 308
Dionyſ. Octauian. *Sada* 322
Aegidius *Sadeler* 223
Iac. *Saderus* 730
Sigiſm. *Saemlerus* 1031
Landulphus *Sagax* 239
Caſp. *Sagittarius* 49.50ſqq. 54.64 116.153.174.203.348.349.413 460.468.670.756.762.794.800 858.893.1001.1014
Io. Chriſtfried *Sagittarius* 705.711 777.830
Paul. *Sagittarius* 800
Chriſti. *Sahmius* 396
Sainctebeuſius 172
Petrus *Saintfleurius* 95
Gonſalus *de Salas* 197
Chriſtian. *Salbach* 951
Guil. *Saldenus* 438.505.556.584
Io. *Salenius* 893
Iac. *Salianus* 49.248.261.270.546
Chriſt. Aug. *Saligius* 680
Alb. Henr. *de Sallengre* 112.121.717
Claudius *Sallierius* 216.427
Salluſtius 356
Claudius *Salmaſius*, ſ. Simplicius Verinus, ſ. Walo Meſſalinus 30.105 118.122.125.153.170.209.210 233.237.315-319.331.338.345 359.404.408.409.411.449.495 501.509.547.555.560.569.651 654.659.679.704.715.716.727 737.

737. 776. 790. 813. 821. 823. 838. 839. 840. 846. 847. 849. 852. 854. 858. 859. 1001
Alphonſ. *Salmero* 271. 586
Salmonius 205
Salmuthus 830
Salomo ben Melech 924
R. *Salomo* 2
Franc. Henr. *Salomon* 754
H.T. *Salomon* 123. 153
Io. *Salpius* 426
Dan. *Salthenius* 661
Saluianus 730
A.M. *Saluinius* 737
Balthaſ. Frid. *Salzmannus* 956
Samaritani 645
Iac. *Samboeuinus* ſ. de ſainte Beuve 562
Ant. *Sambucus* 203
Io. *Sambucus* 243
Henr. *Samericus* 261
Alphonſus *Samero* 258
Henr. *Samerius* 258
Sammarthani, fratr. 211
Dionyſius *Sammarthanus* 211. 578
Aylettus *Sammes* 205
Ioan. Lucidus *Samotheus* 258
R. *Samuel* 33
Franc. Maria *Samuellus* 1025
P. *Sanadon* 818
Bernh. *von Sanden* 437. 444. 694
Ant. *Sanderus* 211
Nic. *Sanderus* 172. 581
And. *Sandetus* 751
Caſp. Herman. *Sandhagen* 27. 392
Chriſtoph. *Sandius* 382
Sanſonius 263
Nic. *Sanſonius* Abbauillaeus 27. 33. 153. 186
Guil. *Sanſonus* 199
Staniſl. *Santinellus* 462. 723
Io. Caſp. *Santaroc.* 93
Pet. *von Sara* 39
Io. Franciſcus *Saraſinus* 982
Forellus *Sarayna* 128. 153. 988
Wilh. *Sarcerius* 500
Alexander *Sardus* 101. 120. 153. 741
Ioannes *Sariſberienſis* 591
Pompeius *Sarnellus* 164. 167. 171. 172. 416. 420. 473. 557. 563. 564. 577. 584. 656. 659. 660. 663. 671. 673. 685. 842. 844. 849
Stanislaus *Sarnicius* 730
Franc. Paullus *Sarpius* 751
Hadrian. *Sarrauia* 675
Sarrauius 417
Claud *Sarrauius* 666. 849
Io. *Sartorius* 313. 514. 557. 572
Nic. *Sarus* 174
Io. *Savaro* 461. 472. 667
Io. *Saubertus* 29. 36. 324. 325. 383. 389. 390. 405. 406. 407. 411. 430. 449. 494. 498. 510. 514. 641. 645. 647. 691. 767. 848. 933. 1025
Sauerien 817
Henr. *Sauilius* 823. 825
Ludov. *Sauotus* 119. 153. 809
Iac. *Saurinus* 24. 38
Io. Frid. *Saurmannus* 1039
Andr. *Sauſſaeus* 92. 171. 521. 557. 670. 677. 841. 842
Chriſtoph. *Saxius* 715. 952. 1039
Fortunat. *Scacchus* 16. 334. 377. 397. 469. 494. 543. 633. 677. 713. 716. 746. 776. 789. 838. 844
Iulius Caeſar *Scaliger* 31. 83. 154
Ioſeph. *Scaliger* Iul. Caeſ. F. 85. 117. 154. 185. 202. 212. 232. 233. 234. 236.

236. 237. 240. 242. 248. 251. 257 258. 270. 275. 291. 351. 391. 424 426. 429. 430. 433. 441. 442. 447 473. 480. 481. 492. 567. 692. 710 737. 748. 755. 767. 807. 829. 855
Ant. *Scappus* 844
Ioan. Chryſoſt. *Scarfus* 345
R. *Schabtai* ben Ioſeph 924
Polyc. Frid. *Schacherus* 765
Henr. *Schacuius* 353. 357
Iac. *Schallerus* 779
Schalſcheleth Hakkabala 245. 935
Io. *Schalterus* 509
Io. Mart. *Schamelius* 520
Henr. *Scharbau* 431. 472. 524. 932
Simon *Schardius* 203
Beniamin *Scharf* 350
Io. Frid. *Scharf* 61
Io. Iac. *Schatzius* 69. 95
Eggebert. *Schaumius* 853
Elias *Schedius* Fil. 58. 348. 354. 357 491
Georg. *Schedius* Pat. 348. 351
Io. *Schedius* 744
Io. *Schefferus* 88. 117. 120. 127. 154 216. 224. 332. 342. 351. 355. 543 700. 720. 781. 816. 825. 845. 1003
Iac. *Schegkius* 100
Balthaſ. *Scheidius* 6. 13. 26. 37. 333 427. 441. 713
Io. Georg. *Schelhornius* 509
Ratbodus Herm *Schelius* 118. 154. 772 776. 813. 822. 823. 825
Emanuel *Schelſtratenus* 208. 266. 294 413. 481. 577. 661. 664
Io. *Scheluigius* 628
Sam. *Schelwigius* 483. 557. 628. 730 874
Philip. Io. *Schenck* 569
Philipp. Tilemannus *Schenck* 568
Henr. *Schererus* 208
Io. Frid. *Schererus* 420. 439. 755. 757
Io. Iac. *Schererus* 261
Io. Adam. *Scherzerus* 393. 748. 935
Io. Geo. *Scherzius* 725
Io. Iac. *Scheuchzer* 333. 392. 395. 397 489. 504. 641. 782. 788. 851
Franc. Chph. de *Scheyb* 196
Guil. *Schickardus* 29. 328. 438. 465 693. 767. 810. 1021
Io. Dav. *Schieferdeckerus* 830
Herm. a *Schildis* 587
Io. *Schildius* 54. 699
Schilte Haggibborim 389
Io. *Schilterus* 45. 443. 698. 723
Valer. *Schimentellus* 116
Iul. Carol. *Schlaegerus* 340. 345. 492 754. 757. 761. 765. 1006
Io. Adolph. *Schlegel* 308
Chriſtian. *Schlegelius* 800. 803
Gottlieb *Schlegelius* 564
I. H. *Schlemius* 354
Io. *Schlemmius* 514. 542. 1009
Chph. *Schleupnerus* 909
Iac. W. *Schlicherus* 726
Leuinus Io. *Schlicht* 195
Chr. Ludov. *Schlichter* 36. 394. 397 488. 837
Schlightingius 556
Chriſtian. *Schloepkenius* 349
Frid. Ant. *Schlutbeckius* 842
Martinus *Schmeizel* 716
Amadeus *Schmeltz* 60
C. M. *Schmidbauerus* 765
Io. *Schmidelius* 700. 755
Io. Erneſt. *Schmidelius* 443

Chriſt. Erneſt. *Schmidius* 936
Eraſmus *Schmidius* 429.481.556.839
Gottfr. *Schmidius* 738
Io. *Schmidius* 432.446.484.489.558 728. 759.841
Io. Andreas *Schmidius* 66. 158. 161 399. 409. 420. 456.458.467.472 519. 532. 553. 570. 571. 658. 672 678. 689. 787. 804. 842. 855. 937 953. 1022
Ioach. Frid. *Schmidius* 742
Io. Iac. *Schmidius* 15.186.504
Io. Pet. *Schmidius* 470
Sam. *Schmidius* 1009
Sebaſt. *Schmidius* 2.5.9.381.382.427 429.430.438.477. 520. 573. 790
Thom. *Smidius* 520
Hieron. Guil. *Schmidt* 460
Iulius *Schmidt* 561
Ludov. *Schmid* 56
I. Hermannus *Schminkenius* 45.56.60 63. 98. 102. 401. 499. 1031
Chriſt. Wilh. *Schneiderus* 451
Henr. Theophil. *Schneiderus* 698
Io. Georg. *Schnellius* 469
Adrian. *Schönbeckius* 686
Schönhoven 56
Sam. Theod. *Schonland* 420
Io. Ioach. *Schoepferus* 1039
Io. Dan. *Schoepflinus* 44. 52. 55. 202 204. 221. 367. 726. 727. 1006. 1035
Chriſtian. *Schoetgenius* 1. 2. 3. 6. 9. 13 32. 48. 50. 53. 55. 70. 125. 154. 204 321. 325. 326. 532. 587. 646. 712 748. 936. 1039
Herm. *Schollinerus* 948
Henr. *Scholzius* 793
D. *Schomerus* 381
Martinus *Schookius* 71. 80. 154. 401 680. 697. 699. 807. 847. 999
Iac. *Schopperus* 60
Chriſt. *Schotanus* 257
Iuſtus Georg. *Schottelius* 474. 760
Andr. *Schottus* 92. 105. 124. 154. 200 243. 322. 722. 725. 784. 805. 921
Io. Carol. *Schottus* 314. 340. 786. 803
Schraderianae Tabulae 250
Mart. *Schraderus* 660
Schram 55
Ge. Frid. Wilh. *Schrammius* 872
Io. Henr. *Schrammius* 734
Ionas Conr. *Schrammius* 330. 469 470
Io. Dauid *Schreber* 953
Mich. *Schreiber* 469
Matth. *Schröckhius* 388
Io. Ioach. *Schröder* 438. 503. 510 642. 1002
Nic. Wilh. *Schröder* 337
Io. Iac. *Schroederus* 586
Phil. Rich. *Schröderus* 462
Ge. Fridr. *Schröer* 55
Schroenius 1002. 1016
Chr. *Schröter* 50
Clemens *Schubertus* 257
Georg. *Schubartus* 57. 87. 154. 238. 240. 494. 810
Georg. Adolph. *Schubertus* 856
Io. Iac. *Schudt* 7. 15. 23. 28. 493. 635 688. 805. 811. 839. 931. 932. 1023
Iac. *Schudtius* 331
Io. Nic. *Schüslinus* 340
Gottfr. *Schütze* 57. 58. 59. 61. 349 401. 492. 498. 938
Io. Chr. *Schulenburg* 63
A. *Schuler* 557

Io.

Io. Nic. *Schulinus* 409. 790
R. Samuel *Schullam* 245
Albert. *Schultens* 388. 748. 788
Carol. *Schultenus* 425. 426. 690. 736
Cornel. *Schultingius* 565
Chriſtoph. *Schultze* 331
Io. Traugott *Schultze* 350
Chriſt. *Schulzius* 754. 826
Ern. Aug. *Schulzius* 44
Io. Henr. *Schulzius* 339. 347
Carol. Guil. *Schumacher* 341
Chr. Erdm. *Schumannus* 407. 497. 155
Alb. *Schumacherus* 331. 497
Io. Gothofr. *Schupartus* 748
Conr. Sam. *Schurtzfleiſchius* 42. 51. 53
54. 55. 61. 233. 404. 448. 492. 515
519. 564. 715. 755. 774. 826. 834
Henr. Leonh. *Schurtzfleiſchius* 233. 451
Chriſtoph. *Schutz* 628
Dietericus *Schwabe* 510
I. G. *Schwabius* 336
Io. Paul. *Schwabius* 460
Alb. Ge. *Schwartz* 66. 204. 350. 351
Chriſtian. Gottlieb *Schwartz* 165. 201
342. 343. 345. 346. 383. 443. 497
552. 703. 707. 710. 714. 721. 723
725. 742. 745. 814. 821. 822. 872
1014. 1018
Frid. Imman. *Schwartz* 678. 748
Io. Conr. *Schwartz* 52. 198. 346. 647
Nic. *Schwebelius* 342
Bartholom. Leonh. *Schwendendörferus*
853
Pet. *Schyllbergius* 514
Iſmael *Sciabinſciab* 248
Sauerius *Scilla* 801
Sclerandrus, v. Hartmannus.
Horatius *Scoglius* 261
L. Ioh. *Scoppa* 98
Franc. *Scorſus* 1004
Scotiſtae 316
Adamannus *Scotus* 184
Franc. *Scotus* 828
I. C. *Scotus* 92
Marianus *Scotus* 262
Petrus *Scriuerius* 212. 213. 647. 699
Abraham. *Scultetus* 258. 473. 645
Alexander *Scultetus* 258
Georg. *Scultetus* 520
Scylax 191. 193
Io. *Scylitz* 240. 242
Scymnus Chius 192
Petrus *de Sebaſtiano* 227
Melchior *Sebitzius* 1028
Vitus Lud. *Seckendorfius* 679
S. *Sedatus* 463
Eric. Simon. Henr. *a Seelen* 585
Io. Henr. *a Seelen* 252. 346. 347. 471
496. 508. 756. 788. 936
Nic. *Seelaender* 804
Petr. *Seguinus* 320. 338. 408. 794
Chriſtoph. Timoth. *Seidel* 563
M. Chriſtian. Ehrenfrid. *Seifertus* 1060
Io. Lud. *Seifferheld* 934
Io. Iac. *Seifferheldus* 437
Petrus *la Seine* 88. 154
Io. *Seldenus* 18. 26. 28. 29. 36. 216. 241
246. 249. 315. 329. 330. 340. 345
348. 358. 391. 398. 399. 407. 408
409. 417. 421. 422. 426. 427. 428
431. 439. 440. 448. 460. 464. 476
479. 487. 491. 495. 506. 510. 512
521. 522. 551. 641. 645. 652. 657
665. 681. 687. 689. 690. 692. 693
733. 743. 744. 746. 747. 768. 790
837. 855. 891. 936
Guſtav. *Selenus* ſ. Auguſtus 982

Gottlob Frid. *Seligmannus* 1022
Abraham. *Sellerus* 322
M. Chriſtoph. *Semler* 14. 392
Io. Sam. *Semler* 254. 794. 795
Henr. Chriſti. *Senckenberg* 766
Seneca 304. 358. 404. 711. 820
Sixtus *Senenſis* 4. 259. 271
Carol. Sam. *Senffius* 1026. 1033
Andreas *Senftlebius* 82. 155. 817
Andr. *Sennertus* 396
Stanislaus *Sentinellus* 668
Io. Geneſius *Sepulueda* 835
Vibius *Sequeſter* 194
Nic. *Serarius* 31. 172. 387. 431. 469
474. 517. 546. 547. 580. 656. 934
Georg. *Serpilius* 520
Io. *Seruilius* 122. 155. 999
Ludov. *Seruinus* 588
Seruius 215. 356. 357. 358. 405. 450
1032
Petrus *Seruius* 84. 101. 113. 155
Seſoſtris 194
Iul. San. *Seuerinus* 699
Seuerus Alexandrinus 552. 554
Gabr. *Seuerus* 883
Marcellus *Seuerolus* 368
Franc. *Seuinus* 343
Wilhelm. *Sewel* 93
Sextus Rufus 155
Ge. Dan. *Seyler* 804
Franc. *de Seyne* 226
Seyrich 57
Shawius 793
Rob. *Sheringham* 54. 436. 485. 837
Paul. *Sherlogus* 13
Nic. Petrus *Sibbern* 161. 460. 518
Chriſt. Andr. *Siberus* 646
Vrbanus Gottfr. *Siberus* 404. 419.
682. 756. 843
Sibrand. Tetard. *Siccama* 113. 116
155. 450. 744
Io. *Sichardus* 233
Gerardus *Sichtermannus* 758.
Philipp. *Sideta* 234
Algernonius *Sidneyus* 693. 730
Sidonius 357. 461
Io. Gottfr. *Sieberus* 1018
Io. Geo. *Siegerbeck* 261
Nic. *Sienicius* 70
Sigebertus 262. 270. 464
Sigebertus Gemblacenſis 245
Carol. *Sigonius* 16. 33. 79. 89. 99. 101
112. 113. 155. 228. 236. 270. 271
291. 424. 515. 645. 688. 702. 708
712. 721. 725. 741. 742. 744. 748
756. 829. 857
Elias *Silberradus* 934
Silhouettus 40
Silius 410
Camillus *Silueſter* 487. 854
Carol. *Silueſter* 347
Aeneas *Siluius* 915
Ant. Clarus *Siluius* 498
Gabr. *Simeon* 105
Simeon Magiſter 602
Ioſias *Simlerus* 95. 223. 226
Theophylactus *Simocatta* 818
Abbas *Simon* 542
Io. *Simon* 925
Io. Georg. *Simon* 557
Rich. *Simon* 5. 12. 17. 30. 161. 162
210. 240. 362. 406. 420. 454. 507
511. 567. 569. 580. 634. 656. 679
691. 729. 841
Bonif. *Simonetha* 757
Ioan. Franc. *Simonius* 385. 422. 450
1015

Sim-

Simplicius 280. 305. 318. 379. 514
Eduard. *Simſonius* 249. 260. 500
Anaſtaſius *Sinaita* ſ. Nicaenus 232. 501. 548
Alexius. *Sincerus* 883
Chr. Frid. *Sinner* 50. 62
Phil. Barthold. *Sinold*, dictus Schütz 732
Gabr. *Sionita* 547. 578
Mich. *Siricius* 386. 659
Iac. *Sirmondus* 114. 167. 170. 172. 209. 333. 414. 422. 461. 470. 475. 522. 542. 576. 667. 682. 683. 703. 793. 806. 1004
Io. *Siton* 794
Sam. *Skunkius* 754
Io. *Sleidanus* 258
Gottlieb *Sleuogtus* 421
Io. Philipp. *Sleuogtus* 745. 746
Paullus *Sleuogtus* 28. ſſ. 441. 551. 645
Wilh. *Sloane* 106
Io. *Sluterus* 775
Smetius 1009
Io. *Smith* 51
Thom. *Smithus* 61. 71. 162. 171. 210. 229. 383. 409. 416. 418. 455. 460. 484. 517. 569
Henr. Wilh. *Snabelius* 431
Henr. *Snakenborgius* 825
Willebrodus *Snellius* 86. 155
Eman. de Alzeuedo *Soares* 761
Ioan. Baptiſta *Sochaeus* (Souchay) 516
Steph. *Societus* 261
Socrates 168. 228. 234. 254. 380. 417. 422. 423. 658. 665
Andreas *Soelmatter* 259
Solander 58
Iuſtus *Soldanus* 395
Solerius ſ. Theophilus Raynaudus 355. 647. 716. 843
Solinus 194. 305. 404. 495
Phil. *Solitarius* 263
Io. Baptiſta *Sollerius* 294
Franc. van *Som* 829
Guſtav. *Sommelius* 426
Frid. Guil. *Sommer* 53
Guil. *Sommer* 52
Io. Iuſtus *Sonnenſchmidius* 395. 437
D. Chriſtoph. *Sontagius* 465. 509. 572. 646. 735
Mich. *Sophianus* 205
Io. Hier. *Sopranes* 836. 1022
Soranus 316
Io. Iac. *Sorbierius* 742
Sam. *Sorbierius* 729
C. *Sorellus* 619
Dominicus a *Soto* 589
Steph. *Soucietus* 5. 789
Dan. *Souterius* 82. 155
Souuerainius 314
Sozomenus 168. 334. 354. 417. 455. 661. 662
Cyriac. *Spangenberg* 58. 349. 728
Ezechiel *Spanhemius* 115. 119. 155. 225. 227-229. 315. 332. 338. 339. 341. 342. 345. 355. 358. 366. 384. 400. 402. 405. 409. 411. 427. 429. 433. 435. 442. 446. 447. 450. 463. 495. 497. 515-517. 580. 641. 646. 653. 677. 694. 698. 701. 704. 705. 708. 710. 711. 715. 720. 723. 724. 757. 762. 788. 790. 791. 794. 795. 798. 824. 833. 846. 848. 852. 858. 922. 998. 1013. 1018
Frid. *Spanhemius* 3. 168. 169. 186. 210. 211. 252. 255. 256. 258. 265. 270.

270.385.416.425.426.463.479 507.508.518.639.651.655.656 666.936.1038
Spartianus 333. 344.859
Henr. *Speelmannus* 45.416.779.799 827.828
Io. *Speelmannus* 801
Spenceius 322
Io. *Spencerus* 36.38.387.396.409 425.427.430.431.437.487.502 512.688.768.839.847.1022
Iac. Car. *Spener* 67.203
Car. Gottlob *Sperbachius* 934
Franc. Bernh. *Sperl* 1019
Otto *Sperlingius* 48.57.62.63.65.85 126.135.155.482.551.789.800 804.846.847
R. Obadias *Sphorno* 2
Guil. *Spicerus* 822
Io. Alb. *Spieſius* 746
Dan. *Spigel* 258
Spinoſa 316
Eccleſiaſtes *Spirenſis* 257
Spiridion 356
Theoph. *Spizelius* 22.427
Henr. *Spondanus* 173.248.249.261 1025
Iac. *Sponius* 71.81.84.126.155 ſq. 181.203.312.315.330.332.338 339.341.343.344.345.352.355 384.385.402.406.407.411.417 462.495.496.697.720.832 1003.1009
Henr. *Spoorius* 353
Thom. *Sprat* 944
Sam. *Squire* 39
Died. *v. Stade* 48
Io. *Stalenus* 582
Io. Herm. *Stamm* 765
Thom. *Stanleius* 449
Thom. *Stanyanus* 71
Nic. *Staphorſt* 471
Thom. *Stapletonus* 667.999
Seb. Gottfr. *Starkius* 963
Achilles *Statius* 99.408
Vdalric. *Standigleus* 684
Henr. *Stebbingius* 638
Ioan. Sebaſt. *Stedler* 258
Ioan. Chriſtoph. *Steebius* 325
Richard *Steele* 374
Gregor. *Steenmannus* 395
Io. Heinr. *Steffens* 53.203
Adrian. Deodat. *Stegerus* 220.341 745.831.844
Ioſua *Stegmannus* 307
Io. Vlric. *Steinhoferus* 70.447.495
Wolf Balthaſ. *a Steinwehr* 785
Eraſm. *Stella* 53.55
Proſper *Stellartius* 173.338.684.849
Geo. *Stellmannus* 397
Car. *Stengelius* 400.477
Steph. Ioannes *Stephanius* 491.815 820.825.846.852
Stephanus Byzantinus 81.156.191 198.334
Car. *Stephanus* 199.852
Henr. *Stephanus* 87.100.156.233 728.743
Ioach. *Stephanus* 80.156.697
Mart. *Stephanus* 390
Robertus *Stephanus* iunior 581
Henricus *Stero* 370.371.587
Petrus *Steuartus* 30
Io. Engelh. *Steuber* 441
Auguſtinus *Steuchus* 256
Io. Dauid *Steuckartus* 573

Gode

Godeſchalc. *Stewechius* 729.758.813 816.824.825.833
Caſp. *Stiblinus* 615
Io. Frid. *Stiebritzius* 397.503
Chriſt. *Stieſſius* 63.1031
Chriſti. Ludov. *Stiglitz* 713
Stilpon 316
Eduardus *Stillingfleet* 307.311.382 385.655.666.806.957
Ge. *Stirnhielm* 48.53.482
Frid. Vlr. *Stiſſer* 833
Ioach. Chriſtoph. *Stiſſer* 920
Kilianus *Stobaeus* 305.798
Chriſtian. *Stocken* 396.747.755
Arn. *Stockfleet* 529
H. C. L. *Stockhauſen* 334.464
Elias *Stoeber* 948
Poſidonius *Stoicus* 812
Balth. *Stolbergius* 70.398.564
Gottlieb *Stollius* 515.554
Eberh. Henr. Dan. *Stoſch* 957
Strabo 190.192.218.305.306.334 399-401.408-410.412.421.509 646.694.848.1018.1037
Walafridus *Strabo* 160.417.459.518
Iac. de *Strada* 794
Octauianus *Strada* 800
Phil. Io. *de Strahlenberg* 455
Stratocles 812
Aegidius *Strauchius* 58.172.252 256 258.341.426.577.748.823
Io. *Strauchius* 46.51.68.462
Godofr. *Strauſſius* 711
And. *Stredonius* 53
Io. Geo. *Stredowski* 351
Richardus *Streinius* 116.156.921
Sam. *Strimeſius* 434.1008
Io. Chph. *Strodtmann* 44.716
Io. Ant. *Strubergius* 856.1005
Io. *Struckmannus* 772
Frid. *Strunzius* 50.448.517
Ioach. *Strupp* 1027
Burch. Gotth. *Struuius* 96.319.320 322.337.342.348.371.406.411 450.470.484.495.565.592.648 700.724.783.932
Frid. Gottlieb *Struuius* 1006.1018
Io. Caſp. *Struuius* 716
Elias Aug. *Stryckius* 998
Io. Sam. *Stryckius* 425.458.639
Andreas *Stubelius* 856
Wilh. *Stuckeley* 72
Io. Guil. *Stuckius* 406.447.450.494 515.526.717.776.778.843 871
Theod. *Studita* 561
Io. *Stumpfius* 348
Io. Iac. Gottlieb *Sturmius* 947
Leonh. Chriſtoph. *Sturmius* 27.35 392.395.1002
Io. Henr. *Stuſs* 164.460.678.752
Iuſt. Chriſtian. *Stuſſius* 710
Franc. *Suareſius* 260.422.456.458 768
Ioan. Maria *Suareſius* 365
Ioſeph. Maria *Suareſius* 121.156.201 238.421.469.562.843.858.1000
Sudatorius 1007
Süsmilch 47
Suetonius 403.406.462.818.822
Io. Caſp. *Suicerus* 158.168.381.413 453.454.456.460.463.464.468 509.517.542.544.555-557.564 584.659.661.662.676.874
Suidas 220.234.263.264.328.353 358.421.429.450.483.490.823 851.858.874

Suikerus 264
Chriſtoph. Gerh. *Suke* 962
Sullius 729
H. *Sully* 1012
Sulpitius Seuerus 255.263.269.481 692
Io. Henr. *Summermannus* 779
Ionas *Sundelius* 701
Io. Sigism. *Suſchkius* 540
Marquardus *de Suſannis* 910
Laurent. *Susyga* 268
Guil. *Surenbuſius* 5.401.405.511 519.690.760.788.829
Marc. Ant. *Surgentis* 128.704
Laurent. *Surius* 238.369.370.371 372.458
Enoch. *Swantenius* 471
Euſt. *Swartius* 105
Franciſc. *Swertius* 321
Ionath. *Swiftius* 730
Ioan. *Swintonius* 791.798.962
Frid. *Sylburgius* 236
Io. Alb. *Sylingius* 409
Camillus *Sylueſter* 367.850
Emanuel Telles *da Sylua* 944
Symbolae litterariae 105
Symmachus 213.357.461
Bened. Curtius *Symphorianus* 400
Georg. *Syncellus* 222.234.237.240 263.270.275.279.467.743
Michael *Syncellus* 381.389
Syneſius 635.756.819
Io. Iac. *Syrbius* 427.932

T.

Laur. Caiet. *Tabbri* 202
Tabulae Alphonſinae 264
—— Peutingerianae 49.196
Tacitus 40.221.348.399.408.647
Io. *Taffinus* 355.384
Petrus *Taffinus* 117.156.442.449.515 544.650.994
Io. Bernardin. *Tafurius* 974 ſq.
Noel *Taillepied* 61
Phil. Franc. *Taisne* 364
Talmud 3.6
Talmudici 387.389
Ioan. *Tarcagnota* 259
Aurelius Seuerinus *de Tarſia* 982
Domin. *Tartaglinus* 201
Tatianus 48.255
Achilles *Tatius* 404
Theod. Renard. *Tatius* 37.643
Taubmannus 852
Io. Baptiſta *Tauernerius* 793.978
Claudius *Taurinenſis* 582
Ieremias *Taylor* 505.507.518.562 738
Ioan. *Taylorius* 342.697.757.809
Henricus *Teelmannus* 10
Temporarius 270
Tenantius 94.347
Io. *Teniſſon* 385
Wilh. Erneſt. *Tenzelius* 45.171.224 239.350.377.397.446.464.493 518.532.672.678.689.694.780 800.802.804.828.852
Laurent. *Terpagrinus* 482
Laurent. *Terpagrus* 421
Ioan. El. *Terſeri* 257
Tertullianus 166.267.269.309 322.335.338.350.357.359.367 437.453.471.472.473.647.653 671.835.848.999
Paul. Maria *Terzagius* 1012
Ioach. *Teſch* 872
Teſſeus, v. Ieſſeus.
Io. *Textor* 344.357.498.499

Chri-

Chriſti. Guil. *Thalemannus* 397
Io. Henr. *Thamerus* 533
Gregor. *Thaumaturgus* 466
Georg. *Thegen* 754. 855
Clemens *Thelaeus* 873
Theo Aegyptius 595
Theodoritus 311. 323. 417. 424. 820
Theodorus Lector 423
Theodorus Tarſenſis 227
Theodoſius 645
Theodulphus Aurelianenſis 333. 552
Theophanes 263. 300. 464. 470. 637. 665
Theophanes Iſaurus 238
Theophilus 235. 260. 263. 264
Theophilus Antiochenus 231. 264
Theophilus Gallus 1038
Theophraſtus 305. 355. 738
Theophylactus 481
Theſaurus gemmar. antiq. aſtrifer. 337. 343
Theſaurus Graeuianus 411
Athenis *Theſeus* 754
Amphion *Theſpienſis* 941
Io. Adr. *Thierens* 751
Io. Baptiſta *Thiers* 168. 170 ſqq. 418. 421. 458. 529. 588. 657. 671. 680. 682. 841. 847. 1038
Arpinus *Thiling* 334
Iuſtinianus *Thoellden* 497
Gottfr. *Thilo* 1022
Georg. *Tholoſanus* 117. 156
Pet. Gregor. *Tholoſanus* 105
Nic. Leonicus *Thomaeus* 592
Thomas Aquinas 474
Iac. Phil. *Thomaſinus* 84. 87. 128. 156. 344. 409. 411. 497. 814. 833
Ludov. *Thomaſinus* 170. 457. 472. 584. 675. 679. 835. 841. 937
Chriſtian. *Thomaſius* 64. 66. 577. 634. 705. 744. 750. 765. 766. 768. 778. 779
Iac. *Thomaſius* 60. 62. 67. 102. 171. 318 ſq. 351. 364. 470. 477. 506. 718. 754. 850. 1030
Ienkinus *Thomaſius* 489
Ioſeph. Maria *Thomaſius* ſ. Caro 565
Cur. *Thompſon* 71
Thom. *Thorowgood* 19
Iuſt. Chriſt. *Thorſchmidius* 643. 727
Matth. *a Thudet* 53
Henr. Guntherus *Thulemarius* 31. 118. 715. 787. 842
Io. *Thulius* 91
Theodor. *Thumnius* 28. 425. 444. 456. 483
Nic. Mareſchal. *Thurius* 53
Caſp. *Thurmannus* 686
Anton. *Thyleſius* 716. 1015
Godofr. *Thymus* 395
Pet. *Thyraeus* 474
Anton. *Thyſius* 79. 91. 156. 216. 222. 338. 342. 696. 738. 824
Tibullus 354. 410. 450. 462
Mich. Chriſtian. *Tierof* 599
Phil. Ioan. *Tilemannus*, dictus Schenck. 564
Barth. *Tileſius* 721
Io. *Tilius* 166. 259
Salomon *van Till* 28. 35. 71. 269. 388. 429. 481. 500. 524. 810. 837
Tilladetus 7. 342
Paul. Henr. *Tillemannus* 863
Tillemontius 244. 413. 414. 455. 478. 464. 469. 472. 475. 476. [illegible] 748. 841. 479. 517. 718. [illegible] 769
Richard. *Tillesly*

Timaeus 62
Io. *Timeus* 469
Sam. *Timon* 204
Timotheus 235
Andr. *Tiraquellus* 103.347.357.384 406.484.496.497.676.711.723 724.776.807.814.828.852.893 1020
Iac. *Tirinus* 260.423
Rob. *Titius* 729.848
Aug. *Tittelius* 751
Abbas Philo *Titus* 227
Henr. And. *Toepfer* 36.837
Fabian. *Tornerus* 46.48.53.58.351 412.720.745.761.781.1024
Nic. *Toinardus* 791
Io. *Tolandus* 61.316.396.475
Toletus 546
Com. *Tollius* 233
Iac. *Tollius* 60.116.130.219.349
Andr. *Tookius* 352
Andr. *Toppius* 260
Auguſtin. *Torniellus* 248.261.270. 426
Alex. *Torquatus* 54
Io. *Torquemada* 666
Phil. *de la Torre* 201
Laeuinus *Torrentius* 704
Franciſc. Maria *Torrigius* 173.227 1037
Marinus Sanutus *Torſellus* 27.185
Alphonſus *Toſtatus* 233.259
Io. Pitton *Tournefortius* 71
Tourneminius 56
Ant. Aug. *Touttaeus* 159.643
Gabr. *Towerſon* 555
Traianus 812
Mich. *Tramezinus* 223
Tranſactiones Philoſophicae 401 817
Ioſeph. *Trapptus* 998
Frid. Conr. Alb. *de Trauen* 490
Io. Frid. *Treiberus* 430
Alb. Dietr. *Trekell* 95.725.778
Steph. *Trelerius* 115.156.620
Tremblaeus 983
Chriſti. Frid. *Treſenreuter* 431
Io. Vdalricus *Treſenreuter* 714.956
Gotthilf *Treuer* 63.1060
Gottl. Sam. *Treuer.* 45.57.482.483 648.827.841
Io. Phil. *Treunerus* 1002
Chriſtoph. Iac. *Trew* 501
Elias Conſtantinus *Trewenſchroeder* 702
Io. Andr. *Trias* 668
Adam. *Tribechouius* 336.511.936
Nic. *Trigautius* 903
Iac. *Triglandius* 31.32.38.81.156 336.505.735
Dan. Guil. *Trillerus* 60.350.844 852.885
Io. *Triſtanus* 314.367.461.515.716 725.796.807
Io. *Trithemius* 856
Auguſtin. *Triumphus* 378
Wolfgang. Caſp. *Troppaneger* 1033
Chriſt. Henr. *Trotzius* 1024
Aegidius *Tſchudus* 51.52.203
Beniamin *Tudelenſis* 27.185.306 692
Lucas *Tudenſis* 263.506 581
Guil. *Turckius* 49.204
Hier. *Turlerus* 46
Geo. *Turnbullius* 973

Adrian.

Adrian. *Turnebus* 84. 105. 156. 332. 398. 399. 450. 649. 715. 814. 824
Renat. Ioſeph. *Turnemine* 184. 256. 262. 312. 462. 794
Iac. *Turnerus* 810
Io. *Turnerus* 324
Philipp. a *Turre* 51. 123. 127. 128. 156. 332. 342. 351. 449. 481. 482. 495. 497. 726. 761
Io. *de Turrecremata* 659
Io. Adolph. *Turretinus* 442
Io. Alph. *Turretinus* 169. 442
Franc. *Turrianus* 419. 511. 560
Franc. Maria *Turrigius* 120. 157. 857
Horatius *Turſellinus* 258
Robertus Morris of *Twickenham* 1002
Io. Gottfr. *Tympius* 388. 396
Tyraquellus 363
Guil. *Tyrius* 245
Maximus *Tyrius* 309. 379
Io. *Tzetzes* 218. 229. 461. 813. 1001

V.

Flaminius *Vacca* 97
Laur. *Vacarius* 223
Ioach. *Vadianus* 766
Vaeſius 346
Henr. *Vagedes* 51. 59. 62. 349
Auguſtin. *Vagetius* 395
I. F. *Vaillandus* 320
Io. *Vaillant* (Valens) 408. 409. 695. 698. 786. 794. 796. 932
Io. Franc. Foy *Vaillant* Fil. 796
Gothofr. *Valand* 737
Valbonnaeſius 1038
Gregor. *de Valentia* 353
Mich. Bernh. *Valentinus* 974
Io. Pierius *Valerianus* 850
Valerius 341
Franc. *Valeſius* 503. 738. 828
Hadrian. *Valeſius* 64. 171. 202
Henr. *Valeſius* 167. 233. 236. 270. 331. 338. 354. 358. 382. 384. 398. 415. 417. 452. 462. 463. 468. 484. 510. 517. 542. 584. 661. 663. 694. 717. 727. 753. 780. 828. 832. 852
Io. *Valkenier* 165. 385
Laur. *Valla* 381. 592. 707
Petrus a *Valle* 324
Georg. *Vallerius* 526
Io. Ant. *Valtrinus* 813
Io. Weikart *Valuaſor* 203. 348
Ant. *Vandale* 25
Auguſt. *Varenius* 3. 28. 323. 393. 431. 767. 782
Gaſpar. *Varenius* 782
Anton. *Varillaſius* 226
Varro 231. 338. 346. 411. 441. 445. 647
Io. *Vaſeus* 200
Ludov. *Vaſletus* 95
Ioan. *Vaſtorius* 369
Ioan. *Vaſtouius* 371
Mr. *Vatar* 584
Sebaſt. de *Vauban* 767
Georg. *Vauchopius* 124. 157. 700. 706
Franc. Montanus *Vayerus* 455. 735. 853. 1033
Euſtachius a S. *Vbaldo* 244. 518
S. *Vdabricus* 910
Hieronymus *Vecchiettus* 258
Nic. *Vedelius* 169. 912
Vegetius 512. 819. 820. 824. 845
Mapheus *Vegius* 416. 718
Albertus *Veiel*, Eliae fil. 590
Carol. Maria *de Veiel* 555
Elias *Veilius* 569

Elias

Ludov. Compiegne *de Veiel* 7.27.35 389.390.430.486
Veiraſius 730
Io. Ant. *Veleſquez* 478
Velleius 270
Guil. *Velſens* 751
Ant. *Velſerus* 126.157
Marcus *Velſerus* 237.725.805.1001 1003
Gerh. *Veltuyckius* 10
Henr. *Venema* 488
Hermannus *Venema* 551
Io. *Venema* 437
Io. Anton. *Venerius* 81.101.157.592
Dominicus *Venetus* 669
Franc. Georg. *Venetus* 256
Paul. *Venetus* 666
Io. *Venus* 651
Phil. *Venutus* 406.451.1011
Rodulph. *Venutus* 201.341.347
Otto *Verbrugge* 429
Iac. Iſaac *Verburgius* 784
Ant. *Verdeſius* 321
Anton. *Verdierius* 729
Olaus *Verelius* 59
Caeſar. Ant. *Vergara* 800
Cordeſius *a Verimund*, ſ. Treuherz von Wahrmund 732
Simplicius *Verinus* ſ. Salmaſius 463 468
Alb. Meno *Verpoorten* 442.469
Phil. Theod. *Verpoorten* 66
Claudius *de Vert* 161.170.566
Vertot 56.61.66.67.706
Baco *Verulamius* 312.729
Steph. M. *Veſcus* 499
Conr. *Vetterus* 580.586
Vettorius 338
Zach. Conr. *ab Vffenbach* 804
Ferdinand. *Vghelius* 211
Blaſius *Vgolinus* 3.8.32.35.36.37 186.388.389
Io. Ludov. *Vhlius* 293
Erdmannus *Vhſenius* 199.483
Frid. *Viccius* 502
Ioſeph. *Vicecomes* 172.471.472.522 549.555.556.562.569.656.661 662.663.673.681
Aurelius *Victor* 405.709.722.813 827
Publius *Victor* 219
Victor Tunnunenſis 234.243
Hugo de S. *Victore* 160
Richardus de S. *Victore* 389
Andr. *Victorellius* 522
Victorinus 170
Marianus *Victorius* 577
Petrus *Victorius* 105.113.157.498 816.1007.1032
Aeneas *Vicus* 101.796
Marc. Hieron. *Vida* 982
R. David *Vidal* 327
Blaſius *Vigenerius* 777
Fabius *Vigiles* 818
Nic. *Vignierius* 56.262
Alphonſus *des Vignoles* 249.250
Io. *Vignolius* 225.481
Florentius *Vigornienſis* 266
Io. Bapt. *Villalpandus* 187.206.389.390 391.767.787.791.808
Franciſcus *Villamoera* 225
Renatus *a Ville* 685
Villette 566
Iuo *Villiomarus* ſ. Ioſeph. Scaliger 497 729.820.848
Vincentius Bellouacenſis 256.258
Vindingius 291.347

Eraſm.

Eraſmus *Vindingius* Paul. F. 71.87 157.743
Petrus *Viola* Vicentinus 117.157
Georg. *Vionnetus* 786
Polydorus *Virgilius* 354.810.1001
Io. *de Vita* 202
Iani *Vitalis* verſus in Romam 214
Ordericus *Vitalis* 245.294.472
Annius *Viterbienſis* 215
Iac. *de Vitriaco* 185
Philipp. Reinhard. *Vitriarius* 686
Campegius *Vitringa* 27.30.210.325 330.391.393.396.398.413.434 441.488.505.507.510.520.531 553.644.662.724.748.749.820 858.933.936
Vitruuius 405.410.507.725.825.997
Iſaacus *Viua* 493
Ludouic. *Viues* 164.915
Pet. *Vlamingius* 785
Io. *Vlmannus* 767
Ioan. Godofr. *Vngerus* 338.753 820
Gottfrid. *Vockeroth* 943
Gisbertus *Voëtius* 366.401.457.468 509.511.517.522.581.582.587 675
Paul. *Voetius* 332.352.410.720.997
Alb. *Vogetius* 437.490.837
Valentinus Henr. *Voglerus* 503
Albertus *Vogtius* 860
Io. *Vogtius* 572
Gottfr. *Voigtius* 412.416.420.422. 656
Ioſeph. de *Voiſin* 4.25.28.325.429 441.645.736.1032
Raph. *Volaterranus* 123.157.647 699.921
Melchior *Volcius* 587
Io. Geo. *Volckamerus* 794
Chriſtian. Guil. *Vollandus* 350
Carol. Ludov. *Vollhartus* 712
Ioſ. Rocius *Volpius* 201
Vomelius 655
Vonckius 725
Vopiſcus 228.656.665.776
Adolph. *Vorſtius* 86.157
Aelius Euerh. *Vorſtius* 855
Guil. *Vorſtius* 327.381
Guil. Conr. *Vorſtius* 621
Guil. Henr. *Vorſtius* 245
Io. *Vorſtius* 29.34.48.210.256.642 690
Voſſius 332.333.337.347.351.367 385.402.408.412.453.498.543 544.556.834
Dionyſ. *Voſſius* 352
Gerh. Io. *Voſſius* 180.188.195.270 280.308.312.314.345.352.499 549.554.555.729.1004
Gerh. *Voſſius* Tungrenſis 466.555
Iſaac. *Voſſius* 9.114.120.157.218 222.226.232.233.245.249.264 275.276.308.665.755.774.784 817.820.849
Io. *Vpmarck* 48.53.494.581.728
Nic. *Vptonus* 1007
Emon. Luc. *Vriemont* 391.397.426
Io. Bapt. *Vrſatus* 462.1035
Sertor. *Vrſatus* 119.157.357.404 798.814.1033
Fuluius *Vrſinus* 72.90.116.157.222 494.707.713.781.796.831.921 936
Geo. *Vrſinus* 30.63.933
Geo. Henr. *Vrſinus* 747.831.1013

Io. Henr. *Vrſinus* 332.500.519
Abbas *Vrſpergenſis* 259.263
Iac. *Vſſerius* 85.157.172.209.236 249.260.391.463.532.554.660 664.665
Bonav. *Vulcanius* 47

W.

Io. Georg. *Wachterus* 10.45.48.55 316.474.786.788.793.797
Robert *Wackefeld* 900
Waddingus 372
Chriſtfrid. *Waechterus* 912.939
And. Ge. *Waehnerus* 16. 633. 933
Io. Chph. *Wagenſeilius* 5. 6. 8. 11. 13 22.28.30.31.58.161.195 377.428 438.443.452.467. 480. 481. 493 510.511.520.522.525.532.551 668.735.737.790.797.805.811 821.839.901. 932
Chr. *Wagnerus* 240
Io. Gerh. *Wagnerus* 499
Thom. *Wagnerus* 412
Conſtantinus von *Wahrenberg* 732
Treuh rz von Wahrmund, ſ. Veri-mund. 732
Iſaac. *Wakius* 47
Carol. Frid. *Walchius* 342.347.822
Chr. Guil. Franc. *Walchius* 356.643 692.707.946
Io. Ern. Imman. *Walchius* 108. 313 344. 358. 516. 652.694.700.708 809. 827. 838
Io. Ge. *Walchius* 163. 469.472. 507 508. 519. 552. 553. 570. 584. 658 678 682. 718. 757. 770. 777. 786 808. 841
Chph. Phil. a *Waldenfels* 46. 55.
Io. Wilh. *Waldſchmidt* 64. 726.856
Wilh. *Waldſchmid* 856
Wilh. Hulderic. *Waldſchmidius* 882
Chr. Iac. *Waldſtrömer* 66. 742
Io. *Walker* 514
Hermannus *van de Wall* 837
Moſes *Wall* 19
William *Wall* 549.552
Ge. *Wallinus* 38. 519.798
Io. *Walliſius* 427. 553
Chph. *Walpurger* 166
Sam. *Walther* 350.482
Io. Diet. *Waltherus* 392
Franc. Vlr. *Walterus* 749
Georg. Chriſtian. *Waltherus* 839
Io. Ge. *Waltherus* 187. 198.254.264
Mich. *Waltherus* 28. 324. 428. 956
Brianus *Waltonus* 186. 389.645. 787 788
Io. *Wandalinus* 688.692.693
And. *Wanochius* 68. 814
Io. Mich. *Wanslebius* 294
Iac. *Waraeus* 47
Guil. *Warburton* 39. ſq. 957
I. *Warburton* 205
Io. *Ward* 756. 798. 1009
Chriſtian. *Warlitzius* 504
Henric. *Warthonus* 532. 909
Caſp. *Waſerus* 787. 790
Chriſtian. *Waſelwitzius* 475.476. 522 546
Matthias *Waſmuthus* 252.262. 481
Ioan. *Waſſe* 451
Erneſtus Caſimirus *Waſſerbach* 55.59 349
Ioſeph. *Waſſius* 396
Guil. te *Water* 643. 712

Eduar-

Eduardus *Waterhuſius* 163
Michael *Watſon* 258
Watrangus 53
Guil. *Watton* 48
Io. van der *Wayen* 431. 437. 740
Io. *Weauerus* 998
H. *Weber* 62
Imman. *Weber* 60. 66. 350
Ieremias *Weberus* 350. 393
Io. *Weberus* 420
Io. Adolph. *Wedelius* 1005
Io. Henr. *Wedderkampius* 557
Georg. Wolfgang *Wedelius* 489. 502
547. 787. 798. 852. 1028
Io. Bern. *Wegelinus* 348
Gottfr. *Wegenerus* 168. 444. 456. 470
471. 558. 553
L. G. *Weibe* 394
Ioach. Sam. *Weickhmannus* 444
Io. Frid. *Weidlerus* 735
Chriſtian. *Weidlingius* 347. 524. 718
Io. Ioach. *Weidnerus* 751
Frid. Ragſtad de *Weile* 326
Dan. *Weimarus* 713
Io. *Weineken* 66
Io. Mich. *Weinrichius* 49. 50. 65. 792
800. 803. 828
Chriſt. *Weismannus* 746
Sigism. Ferdin. *Weismüller* 482
Chriſti. *Weiſius* 345. 346
Criſpinus *Weiſius* 836
Chr. Henr. *Weiſſius* 54
Io. *Weitzius* 456. 838
Eduard. *Wels* 186
Georg. Hieron. *Welſchius* 97. 188
G. Henr. *Welſchius* 815
Guil. *Welwod* 29
Io. *Wencker* 68
Gottfr. *Wendelinus* 48. 67
Georg. *Wendius* 689
Ioach. Immanuel *Wendius* 918
Io. Chriſti. *Wensdorfius* 347
Chph. Gottl. *Wenzelius* 728
Sam. *Werenfelſius* 837. 934
Beatus *Werdmyllerus* 486. 503
Andr. *Wernerus* 442
And. Conr. *Wernerus* 394
Dan. Gottfr. *Wernerus* 643
Sam. *Wernerus* 847
Io. Frid. *Wernherus* 751
Gottl. *Wernsdorf* 203. 480. 502. 550
635
Frid. Ern. *Wernsdorfius* 482
Io. Chph. *Wernsdorfius* 555
Samuel *Wesley* 309
Pet. *Weſſelingius* 362. 643. 644. 704
737. 1014
Io. *Weſſelius* 388. 394. 486
F. G. *Weſthouius* 96
Gilb. *Weſtius* 986
Guil. *Weſtmacott* 500
Ern. Ioach. de *Weſtphalen* 348. 804
Wetſtenius 834
Io. Caſp. *Wetzelius* 520
Io. van der Weyen 38. 655. 735
Dan. *Weymarus* 36. 37. 488. 677
Henr. *Whartonus* 211. 236. 680
Car. *Wheaty* 168
Georg. *Whelerus* 71. 171. 414
Wilh. *Whiſtonus* 42. 260
Georg. *Wicelius* 457
Auguſtinus *Wichmannus* 364
Io. *Wichmannshauſen* 260
Io. Chriſtoph. *Widmanshauſen* 33
34. 393. 395. 396. 418. 422. 488
489

Chriſt. Erneſt. *Schmidius* 936
Eraſmus *Schmidius* 429.481.556.839
Gottfr. *Schmidius* 738
Io. *Schmidius* 432.446.484.489.558 728.759.841
Io. Andreas *Schmidius* 66.158.161 399.409.420.456.458.467.472 519.532.553.570.571.658.672 678.689.787.804.842.855.937 953.1022
Ioach. Frid. *Schmidius* 742
Io. Iac. *Schmidius* 15.186.504
Io. Pet. *Schmidius* 470
Sam. *Schmidius* 1009
Sebaſt. *Schmidius* 2.5.9.381.382.427 429.430.438.477.520.573.790
Thom. *Smidius* 520
Hieron. Guil. *Schmidt* 460
Iulius *Schmidt* 561
Ludov. *Schmid* 56
I. Hermannus *Schminkenius* 45.56.60 63.98.102.401.499.1031
Chriſt. Wilh. *Schneiderus* 451
Henr. Theophil. *Schneiderus* 698
Io. Georg. *Schnellius* 469
Adrian. *Schönbeckius* 686
Schönhoven 56
Sam. Theod. *Schonland* 420
Io. Ioach. *Schoepferus* 1039
Io. Dan. *Schoepflinus* 44.52.55.202 204.221.367.726.727.1006.1035
Chriſtian. *Schoetgenius* 1.2.3.6.9.13 32.48.50.53.55.70.125.154.204 321.325.326.532.587.646.712 748.936.1039
Herm. *Schollinerus* 948
Henr. *Scholzius* 793
D. *Schomerus* 381
Martinus *Schookius* 71.80.154.401 680.697.699.807.847.999
Iac. *Schopperus* 60
Chriſt. *Schotanus* 257
Iuſtus Georg. *Schottelius* 474.760
Andr. *Schottus* 92.105.124.154.200 243.322.712.725.784.805.921
Io. Carol. *Schottus* 314.340.786.803
Schraderianae Tabulae 250
Mart. *Schraderus* 660
Schram 55
Ge. Frid. Wilh. *Schrammius* 872
Io. Henr. *Schrammius* 734
Ionas Conr. *Schrammius* 330.469 470
Io. Dauid *Schreber* 953
Mich. *Schreiber* 469
Matth. *Schröckhius* 388
Io. Ioach. *Schröder* 438.503.510 642.1002
Nic. Wilh. *Schröder* 337
Io. Iac. *Schroederus* 586
Phil. Rich. *Schröderus* 462
Ge. Fridr. *Schröer* 55
Schroenius 1002.1016
Chr. *Schröter* 50
Clemens *Schubertus* 257
Georg. *Schubartus* 57.87.154.238 240.494.810
Georg. Adolph. *Schubertus* 856
Io. Iac. *Schudt* 7.15.23.28.493.635 688.805.811.839.931.932.1023
Iac. *Schudtius* 331
Io. Nic. *Schüslinus* 340
Gottfr. *Schütze* 57.58.59.61.349 401.492.498.938
Io. Chr. *Schulenburg* 63
A. *Schuler* 557

Io.

INDEX SCRIPTORVM.

Io. Nic. *Schulthus* 409. 790
R. Samuel *Schullam* 245
Albert. *Schultens* 388. 748. 788
Carol. *Schultenus* 425. 426. 690. 736
Cornel. *Schultingius* 565
Chriſtoph. *Schultze* 331
Io. Traugott *Schultze* 350
Chriſt. *Schulzius* 754. 826
Ern. Aug. *Schulzius* 44
Io. Henr. *Schulzius* 339. 347
Carol. Guil. *Schumacher* 341
Chr. Erdm. *Schumannus* 407. 497. 155
Alb. *Schumacherus* 331. 497
Io. Gothofr. *Schupartus* 748
Conr. Sam. *Schurtzfleiſchius* 42. 51. 53. 54. 55. 61. 233. 404. 418. 492. 515. 519. 564. 715. 755. 774. 826. 834
Henr. Leonh. *Schurtzfleiſchius* 233. 451
Chriſtoph. *Schutz* 628
Dietericus *Schwabe* 510
I. G. *Schwabius* 336
Io. Paul. *Schwabius* 460
Alb. Ge. *Schwartz* 66. 204. 350. 351
Chriſtian. Gottlieb *Schwartz* 165. 201. 342. 343. 345. 346. 383. 443. 497. 552. 703. 707. 710. 714. 721. 723. 725. 742. 745. 814. 821. 822. 872. 1014. 1018
Frid. Imman. *Schwartz* 678. 748
Io. Conr. *Schwartz* 52. 198. 346. 647
Nic. *Schwebelius* 342
Bartholom. Leonh. *Schwendendörferus* 853
Pet. *Schyllbergius* 514
Iſmael *Sciabinſciah* 248
Sauerius *Scilla* 801
Sclerandrus, v. Hartmannus.
Horatius *Scoglius* 261
L. Ioh. *Scoppa* 98
Franc. *Scorſus* 1004
Scotiſtae 316
Adamannus *Scotus* 184
Franc. *Scotus* 828
I. C. *Scotus* 92
Marianus *Scotus* 262
Petrus *Scriuerius* 212. 213. 647. 699
Abraham. *Scultetus* 258. 473. 645
Alexander *Scultetus* 258
Georg. *Scultetus* 520
Scylax 191. 193
Io. *Scylitz* 240. 242
Scymnus Chius 192
Petrus *de Sebaſtiano* 227
Melchior *Sebitzius* 1028
Vitus Lud. *Seckendorfius* 679
S. *Sedatus* 463
Eric. Simon. Henr. *a Seelen* 585
Io. Henr. *a Seelen* 252. 346. 347. 471. 496. 508. 756. 788. 936
Nic. *Seelaender* 804
Petr. *Seguinus* 320. 338. 408. 794
Chriſtoph. Timoth. *Seidel* 563
M. Chriſtian. Ehrenfrid. *Seifertus* 1060
Io. Lud. *Seifferheld* 934
Io. Iac. *Seifferheldus* 437
Petrus *la Seine* 88. 154
Io. *Seldenus* 1[illegible]. 26. 28. 29. 36. 216. 241. 246. 249. 315. 329. 330. 340. 345. 348. 358. 391. 398. 399. 407. 408. 409. 417. 421. 422. 426. 427. 428. 431. 439. 440. 448. 460. 464. 476. 479. 487. 491. 495. 506. 510. 512. 521. 522. 551. 641. 645. 652. 657. 665. 681. 687. 689. 690. 692. 693. 733. 743. 744. 746. 747. 768. 790. 837. 855. 891. 936
Guſtav. *Selenus* ſ. Auguſtus 982

Gott-

Gottlob Frid. *Seligmannus* 1022
Abraham. *Sellerus* 322
M. Chriſtoph. *Semler* 14. 392
Io. Sam. *Semler* 254. 794. 795
Henr. Chriſti. *Senckenberg* 766
Seneca 304. 358. 404. 711. 820
Sixtus *Senenſis* 4. 259. 271
Carol. Sam. *Senffius* 1026. 1033
Andreas *Senſtlebius* 82. 155. 517
Andr. *Sennertus* 396
Stanislaus *Sentinellus* 668
Io. Geneſius *Sepulueda* 835
Vibius *Sequeſter* 194
Nic. *Serarius* 31. 172. 387. 431. 469
474. 517. 546. 547. 580. 656. 934
Georg. *Serpilius* 520
Io. *Seruilius* 122. 155. 999
Ludov. *Seruinus* 588
Seruius 215. 356. 357. 358. 405. 450
1032
Petrus *Seruius* 84. 101. 113. 155
Seſoſtris 194
Iul. San. *Seuerinus* 699
Seuerus Alexandrinus 552. 554
Gabr. *Seuerus* 883
Marcellus *Seuerolus* 368
Franc. *Seuinus* 343
Wilhelm. *Sewel* 93
Sextus Rufus 155
Ge. Dan. *Seyler* 804
Franc. *de Seyne* 226
Seyrich 57
Shawius 793
Rob. *Sheringham* 54. 436. 485. 837
Paul. *Sherlogus* 13
Nic. Petrus *Sibbern* 161. 460. 518
Chriſt. Andr. *Siberus* 646
Vrbanus Gottfr. *Siberus* 404. 419.
682. 756. 843
Sibrand. Tetard. *Siccama* 113. 116
155. 450. 744
Io. *Sichardus* 233
Gerardus *Sichtermannus* 758
Philipp. *Sideta* 234
Algernonius *Sidneyus* 693. 730
Sidonius 357. 461
Io. Gottfr. *Sieberus* 1018
Io. Geo. *Siegerbeck* 261
Nic. *Sienicius* 70
Sigebertus 262. 270. 464
Sigebertus Gemblacenſis 245
Carol. *Sigonius* 16. 33. 79. 89. 99. 101
112. 113. 155. 228. 236. 270. 271
291. 424. 515. 645. 688. 702. 708
712. 721. 725. 741. 742. 744. 748
756. 829. 857
Elias *Silberradus* 934
Silhouettus 40
Silius 410
Camillus *Siluester* 487. 854
Carol. *Siluester* 347
Aeneas *Siluius* 915
Ant. Clarus *Siluius* 498
Gabr. *Simeon* 105
Simeon Magiſter 602
Ioſias *Simlerus* 95. 223. 226
Theophylactus *Simocatta* 818
Abbas *Simon* 542
Io. *Simon* 925
Io. Georg. *Simon* 557
Rich. *Simon* 5. 12. 17. 30. 161. 162
210. 240. 362. 406. 420. 454. 507
511. 567. 569. 580. 634. 656. 679
691. 729. 841
Bonif. *Simonetha* 757
Ioan. Franc. *Simonius* 385. 422. 450
1015

Sim-

Simplicius 280.305.318.379.514
Eduard. *Simſonius* 249. 260. 500
Anaſtaſius *Sinaita* ſ. Nicaenus 232 501. 548
Alexius *Sincerus* 883
Chr. Frid. *Sinner* 50.62
Phil. Barthold, *Sinold*, dictus Schütz 732
Gabr. *Sionita* 547.578
Mich. *Siricius* 386.659
Iac. *Sirmondus* 114.167.170.172 209.333.414.422.461.470.475 522.542.576.667.682.683.703 793.806.1004
Io. *Siton* 794
Sam. *Skunkius* 754
Io. *Sleidanus* 258
Gottlieb *Sleuogtus* 421
Io. Philipp. *Sleuogtus* 745.746
Paullus *Sleuogtus* 28.ſſ.441.551.645
Wilh. *Sloane* 106
Io. *Sluterus* 775
Smetius 1009
Io. *Smith* 51
Thom. *Smithus* 61.71.162.171.210 229.383.409.416.418.455.460 484.517.569
Henr. Wilh. *Snabelius* 431
Henr. *Snakenborgius* 825
Willebrodus *Snellius* 86.155
Eman. de Alzeuedo *Soares* 761
Ioan. Baptiſta *Sochaeus* (Souchay) 516
Steph. *Societus* 261
Socrates 168.228.234.254.380.417 422.423.658.665
Andreas *Soelmatter* 259
Solander 58
Iuſtus *Soldanus* 395
Solerius ſ. Theophilus Raynaudus 355 647.716.843
Solinus 194.305.404.495
Phil. *Solitarius* 263
Io. Baptiſta *Sollerius* 294
Franc. van *Som* 829
Guſtav. *Sommelius* 426
Frid. Guil. *Sommer* 53
Guil. *Sommer* 52
Io. Iuſtus *Sonnenſchmidius* 395.437
D. Chriſtoph. *Sontagius* 465.509 572.646.735
Mich. *Sophianus* 205
Io. Hier. *Sopranes* 836.1022
Soranus 316
Io. Iac. *Sorbierius* 742
Sam. *Sorbierius* 729
C. *Sorellus* 619
Dominicus a *Soto* 589
Steph. *Soucietus* 5.789
Dan. *Souterius* 82.155
Souuerainius 314
Sozomenus 168.334.354.417.455 661.662
Cyriac. *Spangenberg* 58.349.728
Ezechiel *Spanhemius* 115.119.155 225.227-229.315.332.338.339 341.342.345.355.358.366.384 400.402.405.409.411.427.429 433.435.442.446.447.450.463 495.497.515-517.580.641.646 653.677.694.698.701.704.705 708.710.711.715.720.723.724 757.762.788.790.791.794.795 798.824.833.846.848.852.858 922.998.1013.1018
Frid. *Spanhemius* 3.168.169.186 210.211.252.255.256.258.265 270.

270.385.416.425.426.463.479
507.508.518.639.651.655.656
666.936.1038
Spartianus 333. 344.859
Henr. *Speelmannus* 45.416.779.799
827.828
Io. *Speelmannus* 801
Spenceius 322
Io. *Spencerus* 36.38.387.396.409
425.427.430.431.437.487.502
512.688.768.839.847.1022
Iac. Car. *Spener* 67.203
Car. Gottlob *Sperbachius* 934
Franc. Bernh. *Sperl* 1019
Otto *Sperlingius* 48.57.62.63.65.85
126.135.155.482.551.789.800
804.846.847
R. Obadias *Sphorno* 2
Guil. *Spicerus* 822
Io. Alb. *Spieſius* 746
Dan. *Spigel* 258
Spinoſa 316
Eccleſiaſtes *Spirenſis* 257
Spiridion 356
Theoph. *Spizelius* 22.427
Henr. *Spondanus* 173.248.249.261
1025
Iac. *Sponius* 71.81.84.126.155 ſq.
181.203.312.315.330.332.338
339.341.343.344.345.352.355
384.385.402.406.407.411.417
462.495.496.697.720.832
1003.1009
Henr. *Spoorius* 353
Thom. *Sprat* 944
Sam. *Squire* 39
Died. *v. Stade* 48
Io. *Stalenus* 582
Io. Herm. *Stamm* 765
Thom. *Stanleius* 449
Thom. *Stanyanus* 71
Nic. *Staphorſt* 471
Thom. *Stapletonus* 667.999
Seb. Gottfr. *Starkius* 963
Achilles *Statius* 99.408
Vdalric. *Standigleus* 684
Henr. *Stebbingius* 638
Ioan. Sebaſt. *Stedler* 258
Ioan. Chriſtoph. *Steebius* 325
Richard *Steele* 374
Gregor. *Steenmannus* 395
Io. Heinr. *Steffens* 53.203
Adrian. Deodat. *Stegerus* 220.341
745.831.844
Ioſua *Stegmannus* 307
Io. Vlric. *Steinhoferus* 70.447.495
Wolf Balthaſ. *a Steinwehr* 785
Eraſm. *Stella* 53.55
Proſper *Stellartius* 173.338.684.849
Geo. *Stellmannus* 397
Car. *Stengelius* 400.477
Steph. Ioannes *Stephanius* 491.815
820.825.846.852
Stephanus Byzantinus 81.156.191
198.334
Car. *Stephanus* 199.852
Henr. *Stephanus* 87.100.156.233
728.743
Ioach. *Stephanus* 80.156.697
Mart. *Stephanus* 390
Robertus *Stephanus* iunior 581
Henricus *Stero* 370.371.587
Petrus *Steuartus* 30
Io. Engelh. *Steuber* 441
Auguſtinus *Steuchus* 256
Io. Dauid *Steuckartus* 573

Gode

Godeſchalc. *Stewechius* 729.758.813 816.824.825.833
Caſp. *Stiblinus* 615
Io. Frid. *Stiebritzius* 397.503
Chriſt. *Stieffius* 63.1031
Chriſti. Ludov. *Stiglitz* 713
Stilpon 316
Eduardus *Stilling fleet* 307.311.382 385.655.666.806.957
Ge. *Stirnhielm* 48.53.482
Frid. Vlr. *Stiſſer* 833
Ioach. Chriſtoph. *Stiſſer* 920
Kilianus *Stobaeus* 305.798
Chriſtian. *Stocken* 396.747.755
Arn. *Stockfleet* 529
H. C. L. *Stockhauſen* 334.464
Elias *Stoeber* 948
Poſidonius *Stoicus* 812
Balth. *Stolbergius* 70.398.564
Gottlieb *Stollius* 515.554
Eberh. Henr. Dan. *Stoſch* 957
Strabo 190.192.218.305.306.334 399-401.408-410.412.421.509 646.694.848.1018.1037
Walafridus *Strabo* 160.417.459.518
Iac. de *Strada* 794
Octauianus *Strada* 800
Phil. Io. *de Strahlenberg* 455
Stratocles 812
Aegidius *Strauchius* 58.172.252 256 258.341.426.577.748.823
Io. *Strauchius* 46.51.68.462
Godofr. *Strauſſius* 711
And. *Stredonius* 53
Io. Geo. *Stredowski* 351
Richardus *Streinius* 116.156.921
Sam. *Strimeſius* 434.1008
Io. Chph. *Strodtmann* 44.716
Io. Ant. *Strubergius* 856.1005
Io. *Struckmannus* 772
Frid. *Strunzius* 50.448.517
Ioach. *Strupp* 1027
Burch. Gotth. *Struuius* 96.319.320 322.337.342.348.371.406.411 450.470.484.495.565.592.648 700.724.783.932
Frid. Gottlieb *Struuius* 1006.1018
Io. Caſp. *Struuius* 716
Elias Aug. *Stryckius* 998
Io. Sam. *Stryckius* 425.458.639
Andreas *Stubelius* 856
Wilh. *Stuckeley* 72
Io. Guil. *Stuckius* 406.447.450.494 515.526.717.776.778.843 871
Theod. *Studita* 561
Io. *Stumpfius* 348
Io. Iac. Gottlieb *Sturmius* 947
Leonh. Chriſtoph. *Sturmius* 27.35 392.395.1002
Io. Henr. *Stuſs* 164.460.678.752
Iuſt. Chriſtian. *Stuſſius* 710
Franc. *Suareſius* 260.422.456.458 768
Ioan. Maria *Suareſius* 365
Ioſeph. Maria *Suareſius* 121.156.201 238.421.469.562.843.858.1000
Sudatorius 1007
Süsmilch 47
Suetonius 403.406.462.818.822
Io. Caſp. *Suicerus* 158.168.381.413 453.454.456.460.463.464.468 509.517.542.544.555-557.564 584.659.661.662.676.874
Suidas 220.234.263.264.328.353 358.421.429.450.483.490.823 851.858.874

Suikerus 264
Chriſtoph. Gerh. *Suke* 962
Sullius 729
H. *Sully* 1012
Sulpitius Seuerus 255.263.269.481 692
Io. Henr. *Summermannus* 779
Ionas *Sundelius* 701
Io. Sigism. *Suſchkius* 540
Marquardus *de Suſannis* 910
Laurent. *Susiyga* 268
Guil. *Surenbuſius* 5.401.405.511 519.690.760.788.829
Marc. Ant. *Surgentis* 128.704
Laurent. *Surius* 238.369.370.371 372.458
Enoch. *Swantenius* 471
Euſt. *Swartius* 105
Franciſc. *Swertius* 321
Ionath. *Swiftius* 730
Ioan. *Swintonius* 791.798.962
Frid. *Sylburgius* 236
Io. Alb. *Sylingius* 409
Camillus *Syluester* 367.850
Emanuel Telles *da Sylua* 944
Symbolae litterariae 105
Symmachus 213.357.461
Bened. Curtius *Symphorianus* 400
Georg. *Syncellus* 222.234.237.240 263.270.275.279.467.743
Michael *Syncellus* 381.389
Syneſius 635.756.819
Io. Iac. *Syrbius* 427.932

T.

Laur. Caiet. *Tabbri* 202
Tabulae Alphonſinae 264
—— Peutingerianae 49.196
Tacitus 40.221.348.399.408.647
Io. *Taffinus* 355.384
Petrus *Taffinus* 117.156.442.449.515 544.650.994
Io. Bernardin. *Tafurius* 974 ſq.
Noel *Taillepied* 61
Phil. Franc. *Taiſne* 364
Talmud 3.6
Talmudici 387.389
Ioan. *Tarcagnota* 259
Aurelius Seuerinus *de Tarſia* 982
Domin. *Tartaglinus* 201
Tatianus 48.255
Achilles *Tatius* 404
Theod. Renard. *Tatius* 37.643
Taubmannus 852
Io. Baptiſta *Tauernerius* 793.978
Claudius *Taurinenſis* 582
Ieremias *Taylor* 505.507.518.562 738
Ioan. *Taylorius* 342.697.757.809
Henricus *Teelmannus* 10
Temporarius 270
Tenantius 94.347
Io. *Teniſſon* 385
Wilh. Erneſt. *Tenzelius* 45.171.224 239.350.377.397.446.464.493 518.532.672.678.689.694.780 800.802.804.828.852
Laurent. *Terpagrunus* 482
Laurent. *Terpagrus* 421
Ioan. El. *Terſeri* 257
Tertullianus 166.267.269.309 322.335.338.350.357.359.367 437.453.471.472.473.647.653 671.835.848.999
Paul. Maria *Terzagius* 1012
Ioach. *Teſch* 872
Teſſeus, v. Ieſſeus.
Io. *Textor* 344.357.498.499

Chri-

Chriſti. Guil. *Thalemannus* 397
Io. Henr. *Thamerus* 533
Gregor. *Thaumaturgus* 466
Georg. *Thegen* 754. 855
Clemens *Thelaeus* 873
Theo Aegyptius 595
Theodoritus 311. 323. 417. 424. 820
Theodorus Lector 423
Theodorus Tarſenſis 227
Theodoſius 645
Theodulphus Aurelianenſis 333. 552
Theophanes 263. 300. 464. 470. 637. 665
Theophanes Iſaurus 238
Theophilus 235. 260. 263. 264
Theophilus Antiochenus 231. 264
Theophilus Gallus 1038
Theophraſtus 305. 355. 738
Theophylactus 481
Theſaurus gemmar. antiq. aſtrifer. 337. 343
Theſaurus Graeuianus 411
Athenis *Theſeus* 754
Amphion *Theſpienſis* 941
Io. Adr. *Thierens* 751
Io. Baptiſta *Thiers* 168. 170 ſqq. 418. 421. 458. 529. 588. 657. 671. 680. 682. 841. 847. 1038
Arpinus *Thiling* 334
Iuſtinianus *Thoellden* 497
Gottfr. *Thilo* 1022
Georg. *Tholoſanus* 117. 156
Pet. Gregor. *Tholoſanus* 105
Nic. Leonicus *Thomaeus* 592
Thomas Aquinas 474
Iac. Phil. *Thomaſinus* 84. 87. 128. 156. 344. 409. 411. 497. 814. 833
Ludov. *Thomaſinus* 170. 457. 472. 584. 675. 679. 835. 841. 937
Chriſtian. *Thomaſius* 64. 66. 577. 634. 705. 744. 750. 765. 766. 768. 778. 779
Iac. *Thomaſius* 60. 62. 67. 102. 171. 318 ſq. 351. 364. 470. 477. 506. 718. 754. 850. 1030
Ienkinus *Thomaſius* 489
Ioſeph. Maria *Thomaſius* ſ. Caro 565
Cur. *Thompſon* 71
Thom. *Thorowgood* 19
Iuſt. Chriſt. *Thorſchmidius* 643. 727
Matth. *a Thudet* 53
Henr. Guntherus *Thulemarius* 31. 118. 715. 787. 842
Io. *Thulius* 91
Theodor. *Thumnius* 28. 425. 444. 456. 483
Nic. Mareſchal. *Thurius* 53
Caſp. *Thurmannus* 686
Anton. *Thyleſius* 716. 1015
Godofr. *Thymus* 395
Pet. *Thyraeus* 474
Anton. *Thyſius* 79. 91. 156. 216. 222. 338. 342. 696. 738. 824
Tibullus 354. 410. 450. 462
Mich. Chriſtian. *Tierof* 599
Phil. Ioan. *Tilemannus*, dictus Schenck. 564
Barth. *Tileſius* 721
Io. *Tilius* 166. 259
Salomon *van Till* 28. 35. 71. 269. 388. 429. 481. 500. 524. 810. 837
Tilladetus 7. 342
Paul. Henr. *Tillemannus* 863
Tillemontius 244. 413. 414. 455. 463. 464. 469. 472. 475. 476. 477. 478. 479. 517. 718. 725. 748. 841
Richard. *Tillesly* 769

Timaeus 62
Io. *Timeus* 469
Sam. *Timon* 204
Timotheus 235
Andr. *Tiraquellus* 103.347.357.384 406.484.496.497.676.711.723 724.776.807.814.828.852.893 1020
Iac. *Tirinus* 260.423
Rob. *Titius* 729.848
Aug. *Tittelius* 751
Abbas Philo *Titus* 227
Henr. And. *Toepfer* 36.837
Fabian. *Tornerus* 46.48.53.58.351 412.720.745.761.781.1024
Nic. *Toinardus* 791
Io. *Tolandus* 61.316.396.475
Toletus 546
Com. *Tollius* 233
Iac. *Tollius* 60.116.130.219.349
Andr. *Tookius* 352
Andr. *Toppius* 260
Auguſtin. *Torniellus* 248.261.270. 426
Alex. *Torquatus* 54
Io. *Torquemada* 666
Phil. *de la Torre* 201
Laeuinus *Torrentius* 704
Franciſc. Maria *Torrigius* 173.227 1037
Marinus Sanutus *Torſellus* 27.185
Alphonſus *Toſtatus* 233.259
Io. Pitton *Tourneſortius* 71
Tourneminius 56
Ant. Aug. *Touttaeus* 159.643
Gabr. *Towerſon* 555
Traianus 812
Mich. *Tramezinus* 223
Tranſactiones Philoſophicae 401 817
Ioſeph. *Trapptus* 998
Frid. Conr. Alb. *de Trauen* 490
Io. Frid. *Treiberus* 430
Alb. Dietr. *Trekell* 95.725.778
Steph. *Trelierius* 115.156.620
Tremblaeus 983
Chriſti. Frid. *Treſenreuter* 431
Io. Vdalricus *Treſenreuter* 714.956
Gotthilf *Treuer* 63.1060
Gottl. Sam. *Treuer.* 45.57.482.483 648.827.841
Io. Phil. *Treunerus* 1002
Chriſtoph. Iac. *Trew* 501
Elias Conſtantinus *Trewenſchroeder* 702
Io. Andr. *Trias* 668
Adam. *Tribechouius* 336.511.936
Nic. *Trigautius* 903
Iac. *Triglandius* 31.32.38.81.156 336.505.735
Dan. Guil. *Trillerus* 60.350.844 852.885
Io. *Triſtanus* 314.367.461.515.716 725.796.807
Io. *Trithemius* 856
Auguſtin. *Triumphus* 378
Wolfgang. Caſp. *Troppaneger* 1033
Chriſt. Henr. *Trotzius* 1024
Aegidius *Tſchudus* 51.52.203
Beniamin *Tudelenſis* 27.185.306 692
Lucas *Tudenſis* 263.506.581
Guil. *Turckius* 49.204
Hier. *Turlerus* 46
Geo. *Turnbullius* 973

Adrian. *Turnebus* 84. 105. 156. 332. 398. 399. 450. 649. 715. 814. 824
Renat. Ioſeph. *Turnemine* 184. 256. 262. 312. 462. 794
Iac. *Turnerus* 810
Io. *Turnerus* 324
Philipp. a *Turre* 61. 123. 127. 128. 156. 332. 342. 351. 449. 481. 482. 495. 497. 726. 761
Io. *de Turrecremata* 659
Io. Adolph. *Turretinus* 442
Io. Alph. *Turretinus* 169. 442
Franc. *Turrianus* 419. 511. 560
Franc. Maria *Turrigius* 120. 157. 857
Horatius *Turſellinus* 258
Robertus Morris of *Twickenham* 1002
Io. Gottfr. *Tympius* 388. 396
Tyraquellus 363
Guil. *Tyrius* 245
Maximus *Tyrius* 309. 379
Io. *Tzetzes* 218. 229. 461. 813. 1001

V.

Flaminius *Vacca* 97
Laur. *Vacarius* 223
Ioach. *Vadianus* 766
Vaeſius 346
Henr. *Vagedes* 51. 59. 62. 349
Auguſtin. *Vagetius* 395
I. F. *Vaillandus* 320
Io. *Vaillant* (Valens) 408. 409. 695. 698. 786. 794. 796. 932
Io. Franc. Foy *Vaillant* Fil. 796
Gothofr. *Valand* 737
Valbonnaeſius 1038
Gregor. *de Valentia* 353
Mich. Bernh. *Valentinus* 974
Io. Pierius *Valerianus* 850
Valerius 341
Franc. *Valeſius* 503. 738. 828
Hadrian. *Valeſius* 64. 171. 202
Henr. *Valeſius* 167. 233. 236. 270. 331. 338. 354. 358. 382. 384. 398. 415. 417. 452. 462. 463. 468. 484. 510. 517. 542. 584. 661. 663. 694. 717. 727. 753. 780. 828. 832. 852
Io. *Valkenier* 165. 385
Laur. *Valla* 381. 592. 707
Petrus a *Valle* 324
Georg. *Vallerius* 526
Io. Ant. *Valtrinus* 813
Io. Weikart *Valuaſor* 203. 348
Ant. *Vandale* 25
Auguſt. *Varenius* 3. 28. 323. 393. 431. 767. 782
Gaſpar. *Varenius* 782
Anton. *Varillaſius* 226
Varro 231. 338. 346. 411. 441. 445. 647
Io. *Vaſeus* 200
Ludov. *Vasletus* 95
Ioan. *Vaſtorius* 369
Ioan *Vaſtouius* 371
Mr. *Vatar* 581
Sebaſt. de *Vauban* 767
Georg. *Vauchopius* 124. 157. 700. 706
Franc. Montanus *Vayerus* 455. 735. 853. 1033
Euſtachius a S. *Vbaldo* 244. 518
S. *Vdalricus* 910
Hieronymus *Vecchiettus* 258
Nic. *Vedelius* 169. 912
Vegetius 512. 819. 820. 824. 845
Mapheus *Vegius* 416. 718
Albertus *Veiel*, Eliae fil. 590
Carol. Maria *de Veiel* 555
Elias *Veilius* 569

Elias

Ludov. Compiegne *de Veiel* 7.27.35 389.390.430.486
Veiraſius 730
Io. Ant. *Veleſquez* 478
Velleius 270
Guil. *Velſens* 751
Ant. *Velſerus* 126. 157
Marcus *Velſerus* 237.725.805.1001 1003
Gerh. *Veltuyckius* 10
Henr. *Venema* 488
Hermannus *Venema* 551
Io. *Venema* 437
Io. Anton. *Venerius* 81.101.157.592
Dominicus *Venetus* 669
Franc. Georg. *Venetus* 256
Paul. *Venetus* 666
Io. *Venus* 651
Phil. *Venutus* 406.451.1011
Rodulph. *Venutus* 201.341.347
Otto *Verbrugge* 429
Iac. Iſaac *Verburgius* 784
Ant. *Verdeſius* 321
Anton. *Verdierius* 729
Olaus *Verelius* 59
Caeſar. Ant. *Vergara* 800
Cordeſius *a Verimund*, ſ. Treuherz von Wahrmund 732
Simplicius *Verinus* ſ. Salmaſius 463 468
Alb. Meno *Verpoorten* 442.469
Phil. Theod. *Verpoorten* 66
Claudius *de Vert* 161.170.566
Vertot 56.61.66.67.706
Baco *Verulamius* 312.729
Steph. M. *Veſceus* 499
Conr. *Vetterus* 580.586
Vettorius 338
Zach. Conr. *ab Vffenbach* 804
Ferdinand. *Vghellus* 211
Blaſius *Vgolinus* 3.8.32.35.36.37 186.388.389
Io. Ludov. *Vhlius* 293
Erdmannus *Vhſenius* 199.483
Frid. *Viccius* 502
Ioſeph. *Vicecomes* 172.471.472.522 549.555.556.562.569.656.661 662.663.673.681
Aurelius *Victor* 405.709.722.813 827
Publius *Victor* 219
Victor Tunnunenſis 234.243
Hugo de S. *Victore* 160
Richardus de S. *Victore* 389
Andr. *Victorellius* 522
Victorinus 170
Marianus *Victorius* 577
Petrus *Victorius* 105.113.157.498 816.1007.1032
Aeneas *Vicus* 101.796
Marc. Hieron. *Vida* 982
R. David *Vidal* 327
Blaſius *Vigenerius* 777
Fabius *Vigiles* 818
Nic. *Vignierius* 56.262
Alphonſus *des Vignoles* 249. 250
Io. *Vignolius* 225.481
Florentius *Vigornienſis* 266
Io. Bapt. *Villalpandus* 187.206.389 390 391.767.787.791.808
Franciſcus *Villamoera* 225
Renatus *a Ville* 685
Villette 566
Iuo *Villiomarus* ſ. Ioſeph. Scaliger 497 729.820.848
Vincentius Bellouacenſis 256.258
Vindingius 291.347

Eraſm.

Eraſmus *Vindingius* Paul. F. 71. 87. 157. 743
Petrus *Viola* Vicentinus 117. 157
Georg. *Vionnetus* 786
Polydorus *Virgilius* 354. 810. 1001
Io. *de Vita* 202
Iani *Vitalis* verſus in Romam 214
Ordericus *Vitalis* 245. 294. 472
Annius *Viterbienſis* 215
Iac. *de Vitriaco* 185
Philipp. Reinhard. *Vitriarius* 686
Campegius *Vitringa* 27. 30. 210. 325. 330. 391. 393. 396. 398. 413. 434. 441. 488. 505. 507. 510. 520. 531. 553. 644. 662. 724. 748. 749. 820. 858. 933. 936
Vitruuius 405. 410. 507. 725. 825. 997
Iſaacus *Viua* 493
Ludouic. *Viues* 164. 915
Pet. *Vlamingius* 785
Io. *Vlmannus* 767
Ioan. Godofr. *Vngerus* 338. 753. 820
Gottfrid. *Vockeroth* 943
Giſbertus *Voëtius* 366. 401. 457. 468. 509. 511. 517. 522. 581. 582. 587. 675
Paul. *Voetius* 332. 352. 410. 720. 997
Alb. *Vogetius* 437. 490. 837
Valentinus Henr. *Voglerus* 503
Albertus *Vogtius* 860
Io. *Vogtius* 572
Gottfr. *Voigtius* 412. 416. 420. 422. 656
Ioſeph. de *Voiſin* 4. 25. 28. 325. 429. 441. 645. 736. 1032
Raph. *Volaterranus* 123. 157. 647. 699. 921
Melchior *Volcius* 587
Io. Geo. *Volckamerus* 794
Chriſtian. Guil. *Vollandus* 350
Carol. Ludov. *Vollhartus* 712
Ioſ. Rocius *Volpius* 201
Vomelius 655
Vonckius 725
Vopiſcus 228. 656. 665. 776
Adolph. *Vorſtius* 86. 157
Aelius Euerh. *Vorſtius* 855
Guil. *Vorſtius* 327. 381
Guil. Conr. *Vorſtius* 621
Guil. Henr. *Vorſtius* 245
Io. *Vorſtius* 29. 34. 48. 210. 256. 642. 690
Voſſius 332. 333. 337. 347. 351. 367. 385. 402. 408. 412. 453. 498. 543. 544. 556. 834
Dionyſ. *Voſſius* 352
Gerh. Io. *Voſſius* 180. 188. 195. 270. 280. 308. 312. 314. 345. 352. 499. 549. 554. 555. 729. 1004
Gerh. *Voſſius* Tungrenſis 466. 555
Iſaac. *Voſſius* 9. 114. 120. 157. 218. 222. 226. 232. 233. 245. 249. 264. 275. 276. 308. 665. 755. 774. 784. 817. 820. 849
Io. *Vpmarck* 48. 53. 494. 581. 728
Nic. *Vptonus* 1007
Emon. Luc. *Vriemont* 391. 397. 426
Io. Bapt. *Vrſatus* 462. 1035
Sertor. *Vrſatus* 119. 157. 357. 404. 798. 814. 1033
Fuluius *Vrſinus* 72. 90. 116. 157. 222. 494. 707. 713. 781. 796. 831. 921. 936
Geo. *Vrſinus* 30. 63. 933
Geo. Henr. *Vrſinus* 747. 831. 1013

Io. Henr. *Vrſinus* 332.500.519
Abbas *Vrſpergenſis* 259.263
Iac. *Vſſerius* 85.157.172.209.236 249.260.391.463.532.554.660 664.665
Bonav. *Vulcanius* 47

W.

Io. Georg. *Wachterus* 10.45.48.55 316.474.786.788.793.797
Robert *Wackefeld* 900
Waddingus 372
Chriſtfrid. *Waechterus* 912.939
And. Ge. *Waehnerus* 16. 633. 933
Io. Chph. *Wagenſeilius* 5. 6. 8. 11. 13 22. 28.30. 31.58.161.195 377.428 438.443.452.467.480. 481. 493 510.511.520.522 525.532.551 668.735.737.790.797.805. 811 821.839.901. 932
Chr. *Wagnerus* 240
Io. Gerh. *Wagnerus* 499
Thom. *Wagnerus* 412
Cõnſtantinus von *Wahrenberg* 732
Treuh.rz von Wahrmund, ſ. Veri-mund. 732
Iſaac. *Wakius* 47
Carol. Frid. *Walchius* 342.347.822
Chr. Guil. Franc. *Walchius* 356.643 692.707.946
Io. Ern. Imman. *Walchius* 108. 313 344. 358. 516. 652. 694. 700.708 809. 827. 838
Io. Ge. *Walchius* 163. 469. 472. 507 508. 519. 552. 553. 570. 584. 658 678 682.718.757.770. 777. 786 808. 841
Chph. Phil. a *Waldenfels* 46. 55.
Io. Wilh. *Waldſchmidt* 64.726.856
Wilh. *Waldſchmid* 856
Wilh. Hulderic. *Waldſchmidius* 882
Chr. Iac. *Waldſtrömer* 66.742
Io. *Walker* 514
Hermannus *van de Wall* 837
Moſes *Wall* 19
William *Wall* 549.552
Ge. *Wallinus* 38. 519. 798
Io. *Walliſius* 427. 553
Chph. *Walpurger* 166
Sam. *Walther* 350.482
Io. Diet. *Waltherus* 392
Franc. Vlr. *Walterus* 749
Georg. Chriſtian. *Waltherus* 839
Io. Ge. *Waltherus* 187. 198.254.264
Mich. *Waltherus* 28. 324. 428. 956
Brianus *Waltonus* 186. 389. 645. 787 788
Io. *Wandalinus* 688.692.693
And. *Wanochius* 68. 814
Io. Mich. *Wanslebius* 294
Iac. *Waraeus* 47
Guil. *Warburton* 39. ſq. 957
I. *Warburton* 205
Io. *Ward* 756.798. 1009
Chriſtian. *Warlitzius* 504
Henric. *Warthonus* 532. 909
Caſp. *Waſerus* 787. 790
Chriſtian. *Waſewitzius* 475.476. 522 546
Matthias *Waſmuthus* 252. 262. 481
Ioan. *Waſſe* 451
Erneſtus Caſimirus *Waſſerbach* 55.59 349
Ioſeph. *Waſſius* 396
Guil. te *Water* 643. 712

Eduar-

Eduardus *Waterhuſius* 163
Michael *Watſon* 258
Watrangus 53
Guil. *Watton* 48
Io. van der *Wayen* 431. 437. 740
Io. *Weauerus* 998
H. *Weber* 62
Imman. *Weber* 60. 66. 350
Ieremias *Weberus* 350. 393
Io. *Weberus* 420
Io. Adolph. *Wedelius* 1005
Io. Henr. *Wedderkampius* 557
Georg. Wolfgang *Wedelius* 489. 502. 547. 787. 798. 852. 1028
Io. Bern. *Wegelinus* 348
Gottfr. *Wegenerus* 168. 444. 456. 470. 471. 558. 553
L. G. *Weibe* 394
Ioach. Sam. *Weickhmannus* 444
Io. Frid. *Weidlerus* 735
Chriſtian. *Weidlingius* 347. 524. 718
Io. Ioach. *Weidnerus* 751
Frid. Ragſtad de *Weile* 326
Dan. *Weimarus* 713
Io. *Weineken* 66
Io. Mich. *Weinrichius* 49. 50. 65. 792. 800. 803. 828
Chriſt. *Weismannus* 746
Sigism. Ferdin. *Weismüller* 482
Chriſti. *Weiſius* 345. 346
Criſpinus *Weiſius* 836
Chr. Henr. *Weiſſius* 54
Io. *Weitzius* 456. 838
Eduard. *Wels* 186
Georg. Hieron. *Welſchius* 97. 188
G. Henr. *Welſchius* 815
Guil. *Welwod* 29
Io. *Wencker* 68
Gottfr. *Wendelinus* 48. 67
Georg. *Wendius* 689
Ioach. Immanuel *Wendius* 918
Io. Chriſti. *Wensdorfius* 347
Chph. Gottl. *Wenzelius* 728
Sam. *Werenfelſius* 837. 934
Beatus *Werdmyllerus* 486. 503
Andr. *Wernerus* 442
And. Conr. *Wernerus* 394
Dan. Gottfr. *Wernerus* 643
Sam. *Wernerus* 847
Io. Frid. *Wernherus* 751
Gottl. *Wernsdorf* 203. 480. 502. 550. 635
Frid. Ern. *Wernsdorfius* 482
Io. Chph. *Wernsdorfius* 555
Samuel *Wesley* 309
Pet. *Weſſelingius* 362. 643. 644. 704. 737. 1014
Io. *Weſſelius* 388. 394. 486
F. G. *Weſthouius* 96
Gilb. *Weſtius* 986
Guil. *Weſtmacott* 500
Ern. Ioach. de *Weſtphalen* 348. 804
Werſtenius 834
Io. Caſp. *Wetzelius* 520
Io. *van der Weyen* 38. 655. 735
Dan. *Weymarus* 36. 37. 488. 677
Henr. *Whartonus* 211. 236. 680
Car. *Wheaty* 168
Georg. *Whelerus* 71. 171. 414
Wilh. *Whiſtonus* 42. 260
Georg. *Wicelius* 457
Auguſtinus *Wichmannus* 364
Io. *Wichmannshauſen* 260
Io. Chriſtoph. *Wichmanshauſen* 33. 34. 393. 395. 396. 418. 422. 488. 489

489. 502. 743. 782. 826. 837. 838. 1006. 1022
Rud. Fried. *de Wichmannshauſen* 436. 844
Matth. v. *Wicht* 67
Frid. *Wideburgius* 50
Henr. *Wideburgius* 393
Io. Bern. *Wideburgius* 392. 504. 999
Io. Geo. *Widemannus* 937
Ioannes *Widichini* 257
Wieglebius 260
Ioach. *Wieland* 59. 349
Io. *Wierus* 491
Andreas *Wilekius* 456. 471
Iac. *de Wilde* 320. 321. 338. 340. 342. 346. 794. 817
Alexand. *Wilhelmius* 1010
Chriſtianus *Wildvogelius* 66. 421. 456. 464. 469. 472. 477. 482. 521. 680
C. G. *Wiliſchius* 409
Chriſtian. Frid. *Wiliſchius* 937
Dauid *Wilkinſius* 330
Aug. Lebrecht *Wilkius* 936
Wilh. *Wilckius* 557
Phil. Helfrich *Willemer* 510
Georg. Andr. *Willius* 642
Alex. *Wilthemius* 355
Iac. *Wimphelingius* 51
Io. Iuſt. *Winckelmannus* 54. 55. 258
Ioan. Dieter. *Wincklerus* 14. 252. 434. 473. 611
Henricus *Winderus* 250. 308. 344. 957
Chriſt. Ern. *a Windheim* 218. 376. 706
Winslöuius 59
Carol. *Witaſſe* 577
Nic. *Witſenius* 817
Hermannus *Witſius* 13. 22. 24. 27. 28. 32. 38. 187. 325. 327. 387. 388. 391. 395. 398. 427. 439. 448. 487. 491. 502. 509. 511. 564. 641. 688. 691. 694. 734. 735. 739. 749. 782
Henning. Bernh. *Witterus* 427. 688
Chriſtoph. *Wittichius* 382. 615
Georg. *Witzleben* 428
Marcus *Woelaicke* 884
Franc. *Woergerus* 520
Franc. *Wokenius* 64. 387. 401. 422. 488. 510. 694. 838. 1022
Chriſtian. *Woldenbergius* 738
Chriſt. Gottlob Frid. *Wolf* 337. 936
Henricus *Wolfius* Tigurinus 258
Hieron. *Wolfius* 242. 259
Io. Henr. *Wolfius* 327
Ioan. *Wolfius* 521
Ioan. Chriſti. *Wolfius* 969
Io. Chriſtoph. *Wolfius* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 17. 185. 187. 245. 319. 326. 328. 387. 389. 398. 427. 428. 432. 487. 503. 512. 516. 642. 670. 691. 692. 932
Nic. *Wolfius* 854
Phil. Nic. *Wolfius* 438
Chriſtoph. *Wollius* 347. 407. 746
Chriſtoph. *Woltereckius* 343. 442
Nic. *Wolſchendorfius* 587
Georg. *Womna* 384
Io. *Woodwardus* 1031
Maur. Carol. Chriſt. *Woogius* 497. 803
Thomas *Woolſton* 317
Chriſtian. *Wormius* 26. 32

Olaus

Olaus *Wormius* 482. 484. 1027
Wilh. *Wotton* 428. 512
Ioan. *a Wolver* 87. 157. 180
Io. *Wolveranus* 400. 412. 827. 846 955
Wolverius 354. 509. 1019
Io. *Wulferus* 6. 26. 326. 419. 438 493. 525. 748. 761. 789. 936
Io. *Wunderlich* 1002

X.

Niceph. *Xanthopulus* 653
Xenocrates 380
Xenophon 254. 812. 827. 833
Rodericus *Ximenes* 248
Io. *Xiphilinus* 484. 855
Io. *Xylander* 241

Y.

Arthur *Youngius* 309

Z.

Laurentius *Zaccagnius* 453. 461. 854
Paullus *Zacchius* 616
Franc. Ant. *Zachariae* 1024
Gotthilf Traugott *Zachariae* 401
Iuſt. Fried. *Zachariae* 811
R. Abraham. *Zacuth* 245. 256
R. Iac. *Zaddick* 187
Io. Sarius *Zamoſcius* 113. 157. 706
Zanata 600
Hieronymus *Zanchius* 592
Hieron. Franc. *Zanettius* 1031
Caeſar *Zarottus* 772
Ant. *Zatta* 747
Angelus *Zavorronus* 1026
D. Georg. *Zeaemannus* 164. 587
Carol. Henr. *Zeibichius* 339. 395 432. 437
Chriſt. Frid. *Zeibichius* 1034
Chph. Henr. *Zeibichius* 507. 558 1014
Gottlob Erdm. *Zeibichius* 43. 342 785
Henr. Aug. *Zeibichius* 339. 343. 448 496
Gottfr. *Zeibigius* 839
Io. Gottfrid. *Zeidlerus* 609
Melchior *Zeidlerus* 506
Guſtaphus Georgius *Zeltner* 29. 330 540. 550. 556. 660. 674. 688. 737 933
Andreas Chriſtophorus *Zellerus* 323 488. 642
Zemach Dauid, vide Dauid.
Zeno Stoicus 728
Zenobius 1033
Io. Ioach. *Zentgrauius* ſ. Heygerus 45 714. 736. 1017
Wilh. *Zepperus* 422. 734
Andr. *Zergol* 267
Io. Caſp. *Zeumerus* 62. 465. 467 475
Euſtrat. Iohannides *Zialowsk* Rhutenus 162
Chr. *Zickermann* 53
Frid. Sam. *Zicklerus* 313
Chph *Ziegenbals* 718
Caſp. *Zieglerus* 461. 564. 657. 658 660. 662. 678. 680. 745. 773. 849 1014
Geo. Dauid *Ziegra* 492. 677
Matth. *Zimmermannus* 159. 165. 187 226. 355. 381. 399. 422. 478. 507 518. 546. 555. 556. 564. 662. 719 747.

747.748.758.778.801.805.807
854.855.1032
Iuſt. *Zinzerling* 102
Chr. *Zoëga* 28.525.677
Herm. *Zoeſtius* 426
Frid. *Zollmann* 55
Io. *Zonaras* 242.758
Io. Henr. *Zopſius* 16
Petr. *Zorn* 34.163.334.338.346.394
396.398.428.434.436.495.502
506.510.525.527.635.644.692

748. 753. 758. 768. 798. 790
834. 848. 932. 934. 1022. 1038
1039
Zoſimus 405.442.498
Io. Ehrenfr. *Zſchackwitz* 66
Barthol. *Zucchius* 719
Iac. *Zückwolſius* 259
Giov. Luc. *Zuzzeri* 106
Zwickerus 834
Io. *Zwingerus* 474
Theod. *Zwingerus* 840

VA1 1507008

Errata.

In praefatione * 2. lin. 22. vt Humaniſſimus lector pro *ſegnem deprehendar* legat *ſegnis deprehendar*, et * 3. lin. 7. pro *accerſiones* legat *acceſſiones*; ſimulque ea, quae in ipſum librum irrepſere, menda beneuole corrigat iterum iterumque rogo.

102
C.
25